1933
B

M. KOGĂLNICEAN

DISCURSURI PARLAMENTARE DIN EPOCA UNIRII

EDITURA ŞTIINŢIFICĂ

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ediție îngrijită
de *VLADIMIR GH. DICULESCU*

★

Studiu introductiv
de Conf. univ. *V. RAȚĂ*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

MIHAIL KOGĂLNICEANU

BIBLIOTECA
SECȚIA ISTORIE
ACADEMIEI R.P.R.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

MIHAIL KOGĂLNICEANU

DISCURSURI PARLAMENTARE DIN EPOCA UNIRII

22 SEPTEMBRIE 1857 — 14 DECEMBRIE 1861

BIBLIOTECA
SECȚIA ISTORIE
ACADEMIEI R. P. R.

EDITURA ȘTIINȚIFICĂ
BUCUREȘTI, 1959

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ACADEMIEI R. P. R.

STUDIU INTRODUCTIV

Publicarea discursurilor parlamentare din perioada anilor 1857—1861 ale lui Mihail Kogălniceanu prezintă o importanță deosebită, deoarece ele se referă la problemele fundamentale ce frămîntau atunci masele populare, cum au fost: unirea Moldovei cu Țara Romînească, desființarea iobăgiei, elaborarea Constituției și altele legate de formarea statului național romîn.

Revoluția burghezo-democratică din anul 1848, care avea sarcina să lichideze feudalismul, să creeze statul național romîn prin unirea Țărilor Romîne și să înlăture jugul otoman și habsburgic, a rămas nedesăvîrșită. Aceasta, ca urmare a faptului că majoritatea reprezentanților burgheziei au trădat lupta maselor, precum și ca urmare a intervenției contrarevoluționare a trupelor otomane, rusești și austriece. Relațiile de producție feudale, lipsa unei piețe naționale unice — ca urmare a fărîmițării feudale — și dependența Principatelor față de imperiul otoman constituiau piedici deosebit de mari în calea dezvoltării capitalismului, a progresului social. Aceste probleme fundamentale se cereau rezolvate și, din această cauză, masele populare, și în primul rînd țărănimea clăcașă, asupra căreia se răsfrîngeau cu toată greutatea lor consecințele dominației orînduirii feudale, se găseau în veșnică frămîntare, mișcare. Ideile progresiste, revoluționare care au animat masele în timpul evenimentelor din 1848 au pătruns adînc în conștiința lor și continuau să le mențină viu avîntul de luptă. Avîntul de luptă al maselor, care doreau o îmbunătățire radicală a situației lor, a fost influențat și de evenimentele petrecute în Europa răsăriteană, cum au fost războiul Crimeii din 1853—1856 și mișcările revoluționare care au avut loc în 1854 în Polonia.

Clasele dominante — boierii și burghezia în dezvoltare — își dădeau seama că situația din Țara Romînească

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și Moldova nu mai putea dăinui. Ele urmăreau să găsească drumul spre rezolvarea acestei situații, menținîndu-și și întărindu-și pozițiile economice și politice. Indeosebi burghezia era aceea care, în fața luptei revoluționare a țăranilor clăcași pentru lichidarea iobăgiei și împărțirea marilor latifundii boierești, animată de interesele sale de clasă, dorea rezolvarea neîntîrziată a crizei în care se găseau Țările Romîne.

În această perioadă deosebit de importantă din istoria poporului nostru și-a desfășurat o bună parte din activitatea sa politică M. Kogălniceanu — unul din reprezentanții de seamă ai burgheziei romîne.

În aprecierea rolului său și a contribuției aduse la rezolvarea problemelor mari ce se aflau la ordinea zilei ne călăuzim după teoria marxist-leninistă, care ne învață că personalitățile au un rol progresist în viața social-politică a unei țări în măsura în care prin ideile, concepțiile și activitatea lor politică și socială contribuie la mersul societății înainte, la progresul social-economic al poporului respectiv.

M. Kogălniceanu a desfășurat o activitate susținută în Divanul ad-hoc al Moldovei, iar după aceea în Comisia Centrală și Adunarea deputaților din Moldova, pentru unirea Moldovei și Țării Românești, pentru crearea statului național — Romînia. În această acțiune el a luptat împotriva marilor boieri care erau dușmani înverșunați ai Unirii, deoarece se temeau că, o dată cu aceasta, își vor pierde atît moșiile revendicate de țăranii clăcași, cît și privilegiile politice. Ca reprezentant înaintat al burgheziei, Kogălniceanu a înțeles marea importanță pe care o avea Unirea pentru dezvoltarea social-economică a țării, pentru progresul societății, și pentru aceasta a combătut pe marii boieri reacționari. „Unirea este pentru țară și d-voastră nu voiți nici țară, nici nație..." (p. 38) — a spus Kogălniceanu în ședința din 7 octombrie 1857, înfruntînd opoziția boierilor față de Unire și dovedindu-le că ei nu vor putea împiedica voința și lupta poporului.

Prin „țară", Kogălniceanu înțelegea masele populare și, în primul rînd, țărănimea care vedea în Unire rezolvarea principalei probleme sociale — desființarea iobăgiei.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Lucrul acesta a fost înțeles limpede și de marii boieri, care s-au opus cu înverșunare constituirii statului național.

In lupta împotriva forțelor reacționare, M. Kogălniceanu și-a expus pe larg punctul său de vedere cu privire la importanța istorică a înfăptuirii unirii Moldovei cu Țara Romînească. Unirea, spunea Kogălniceanu, are să introducă „putere și viață în toate vinele corpului național și social al Romîniei", are să dea „o puternică impulsiune și dezvoltare tuturor bogățiilor și intereselor noastre" (p. 190). Pentru Kogălniceanu era deci clar faptul că, o dată constituită piața mai largă prin unirea celor două principate, se creau condiții prielnice pentru dezvoltarea producției de mărfuri capitaliste, pentru dezvoltarea comerțului intern și extern și pentru valorificarea bogățiilor solului și subsolului. Principalele foloase de pe urma Unirii și dezvoltării capitalismului urmau să revină burgheziei, ale cărei poziții economice se întăreau, ceea ce reprezenta o cerință istorică obiectivă a dezvoltării sociale.

Prin activitatea sa politică și propagandistică, M. Kogălniceanu a contribuit la realizarea acestor cerințe, acționînd astfel în direcția dezvoltării țării, a progresului societății.

Dezvoltarea capitalismului însemna totodată întărirea proprietății private capitaliste — baza noilor relații de producție capitaliste în dezvoltare — slăbirea proprietății feudale și, în cele din urmă, lichidarea ei.

Răspunzînd boierilor reacționari care-l calificau drept dușman al proprietății private în general, M. Kogălniceanu spunea : „...și eu respectez proprietatea, și eu o apăr, și eu o iubesc, întîi ca element, ca bază neapărată a societății, și al doilea chiar din interes personal, pentru că și eu sînt proprietariu de moșie" (p. 73). De aici rezultă că, dacă, pe de o parte, pentru M. Kogălniceanu era clară problema rolului proprietății private capitaliste ca bază a noilor relații de producție în dezvoltare, pe de altă parte, el nu tăcea deosebirea necesară între aceasta și proprietatea feudală, ca instrument de menținere a vechilor relații de producție feudale și a privilegiilor boierilor reacționari care frînau dezvoltarea capitalistă a țării, proprietate care trebuia lichidată. Din această cauză el susținea menținerea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

marii proprietăți moșierești prin acordarea unor concesii țăranilor clăcași, cărora să li se dea dreptul prin lege să răscumpere o mică parte din pămîntul ce-l foloseau și să capete dreptul de a se muta de pe moșia respectivă, adică să fie eliberați de obligațiile față de boieri, de „boieresc" — cum se exprimau țăranii. Din această cauză, Kogălniceanu s-a străduit să convingă pe boieri că era în favoarea lor să accepte concesiile, că în realitate prin aceasta vor putea salva moșiile de la „răpirea și împărțirea" lor de către țărani. „Sînt mulți proprietari — spunea Kogălniceanu — dintre carii sînt și eu unul, carii socot că ora concesiilor a sosit, care cred ... că este prudent, că este folositor chiar pentru proprietar de a nu amîna necontenit aceste concesii, de a nu lăsa să fim surprinși prin cuvîntul fatal: prea tîrziu!" (p. 312), adică să nu se răscoale masele. Rezultă clar că interesele sale materiale, de proprietar de moșie, legăturile sale cu clasa boierilor au influențat, cum era și firesc, ideile, concepțiile și activitatea politică a lui Kogălniceanu.

In același timp, el a înțeles că dezvoltarea capitalismului ducea în acea etapă la dezvoltarea națiunii romîne și întrucît Unirea avea un rol important în stimularea dezvoltării forțelor de producție capitaliste, ea avea și un rol important în formarea națiunii. Apreciind rolul Unirii în procesul de formare a națiunii romîne, M. Kogălniceanu spunea: *„Nația este o creație a lumii moderne;* nația s-a făcut și se face numai acolo unde este unitatea. Această mare idee ne-a făcut să cerem Unirea țărilor noastre" (p. 53). Merită subliniat că nici unul din reprezentanții burgheziei nu s-a ridicat la o asemenea înțelegere și n-a expus atît de clar însemnătatea unirii Moldovei cu Țara Romînească pentru istoria poporului romîn așa cum a făcut M. Kogălniceanu.

El n-a pierdut din vedere nici importanța ce o avea Unirea pentru dobîndirea independenței de stat față de Turcia. De aceea, demascînd politica trădătoare a marilor boieri, care, pentru a-și apăra privilegiile, s-au pus la adăpostul puterii sultanilor, desființînd independența de stat, el sublinia că o dată cu Unirea a sosit timpul ca cele cinci milioane de romîni să scuture jugul otoman și

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

să se „arate națiе tînără, plină de viață și plină de viitoriu" (p. 38).

Trebuie subliniat că M. Kogălniceanu se referă deseori, în discursurile sale parlamentare, la Tratatul de la Paris și exagerează importanța acestuia pentru rezolvarea problemelor politice și sociale ce se puneau atunci în fața forțelor progresiste, numindu-l cîteodată „paladiul naționalității romîne" (p. 75), alteori „«Magna Charta» a nației întregi" (p. 323) sau „o întreagă revoluție de sus, o revoluție de pace" (p. 323). Aprecierea exagerată a prevederilor Tratatului de la Paris decurgea, pe de o parte, din faptul că în lupta împotriva boierilor reacționari Kogălniceanu se sprijinea mai mult pe Tratatul de la Paris decît pe forțele interne, pe lupta revoluționară a maselor care voiau să realizeze năzuințele lor prin revoluția „de jos, revoluția din strade" (p. 325). Pe de altă parte, din punct de vedere diplomatic, avînd în vedere faptul că împotriva Unirii se pronunțau puteri mari ca Turcia, Anglia, Austria, Kogălniceanu nu putea să nu dea dovadă de mult tact politic spre a le determina să recunoască voința și hotărîrile poporului romîn. Din această cauză, încă în discursul său ținut în Adunarea din Moldova din 18 octombrie 1857 el făcea cunoscut marilor puteri că Principatele romîne se vor organiza ca stat european, ca stat capitalist adică. „Europa spunea el — este în toată dreptatea de a cere să cunoască și bazele ce voim a da viitoarei noastre organizații politice și sociale ; căci numai organizîndu-ne ca stat european, ca societate europeană, puterile se vor învoi de a ne întinde mîna" (p. 41). Prin această politică abilă, el a reușit să înfrîngă poziția reacționară a marilor boieri și să împiedice intervenția directă a forțelor externe în favoarea forțelor reacționare din Principate. Cu toate acestea, rolul determinant în lupta pentru înfăptuirea Unirii și a reformelor ce i-au urmat l-au jucat factorii interni : dezvoltarea social-economică a țării și lupta revoluționară a maselor. Marile puteri europene au fost nevoite să țină seama de acești factori. In ciuda intereselor lor economice, politice și diplomatice, chiar puterile potrivnice Unirii au fost nevoite s-o recunoască în cele din urmă ca un fapt împlinit.

Același lucru trebuie spus și în ce privește poziția lui Mihail Kogălniceanu față de problema principelui străin.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Bazîndu-se pe faptul că în epoca feudală boierii împărțiți în tabere luptau între ei pentru acapararea domniei, ceea ce a dus la slăbirea rezistenței interne împotriva jugului otoman și la menținerea unei stări de permanentă nesiguranță, el socotea că prin aducerea ca domnitor a unui principe străin s-ar pune capăt acestor stări de lucruri. De asemenea, Kogălniceanu aprecia că în lupta împotriva Turciei pentru obținerea independenței de stat, era nevoie și de sprijinul unor puteri europene. Aducerea unui principe străin ca domnitor putea, după părerea lui, să ușureze obținerea acestui sprijin. Deci el și-a formulat punctul de vedere și a militat pentru realizarea lui în funcție de condițiile interne și externe. Kogălniceanu s-a pronunțat încă cu mult timp înainte de 1857, cît și în timpul Adunării Ad-hoc și al Adunării Elective din Moldova „în favoarea unirii Principatelor sub un principe străin" (p. 126). Cu toate, acestea, îndată ce în 1859, prin lupta revoluționară a maselor, se realizează Unirea și este ales domnitor Al. I. Cuza, Kogălniceanu combate pe boierii reacționari care cereau alungarea domnitorului și aducerea unui principe străin în scopul apărării privilegiilor lor. El a susținut consolidarea Unirii prin menținerea domnitorului „pămîntean", ales de popor. Astfel, în ședința din 31 iulie 1859 a Comisiei Centrale, cu ocazia discutării articolului 1 din Constituție, se opune înscrierii problemei principelui străin ca domnitor, spre a nu se pune în pericol Unirea. „Ei bine, domnilor — spunea Kogălniceanu adresîndu-se boierilor reacționari — socotiți că este prudent, că este folositor, că este moment favorabil, că acum fără amici dinafară, fără nici o organizațiune dinîntru, cu toate clasele societății îndîrjite și întărîtate unele în contra altora, cu o criză financiară, din cele mai grozave, cu o administrațiune care nu este la înălțimea situațiunii, să repunem pe tapet chestiunea și încă ce chestiune? *Unirea Principatelor cu un principe străin*" (p. 128).

În ciuda străduințelor sale, elementele reacționare, sprijinite de reprezentanții burgheziei trădătoare, și-au impus punctul de vedere. Mai tîrziu, ele vor alunga pe Cuza și vor aduce ca domnitor pe iuncherul prusac Carol I de Hohenzollern.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Poziția înaintată a lui M. Kogălniceanu față de problemele mari care frămîntau în anii 1857—1861 poporul romîn rezultă și din atitudinea sa față de țărănime și revendicările ei. Kogălniceanu a înțeles marea importanță pe care o aveau, pentru consolidarea statului național, desființarea iobăgiei și împroprietărirea țăranilor clăcași. În discursul privitor la reglementarea relațiilor dintre țărani și proprietari, rostit la 18 decembrie 1857, în ședința Adunării din Moldova, el afirma că desființarea boierescului era una din chestiunile cele mai mari și mai vitale, deoarece „de la dezlegarea acestei chestii atîrnă însăși soarta nației noastre" (p. 74).

Țăranii clăcași care suportau tot greul exploatării feudale, care erau lipsiți de cele mai elementare drepturi, atunci cînd în Divanul ad-hoc au avut posibilitatea să-și spună cuvîntul, păsul și marea lor dorință, au cerut prin deputații lor lichidarea iobăgiei. Acest lucru a speriat pe reprezentanții marilor boieri, care-și vedeau astfel amenințate proprietățile. Opunîndu-se cu înverșunare revendicărilor țărănimii și apărînd vechea orînduire feudală perimată, boierii se opuneau progresului. Din această cauză, lupta în jurul problemei țărănești a devenit deosebit de înverșunată și de felul cum avea să se rezolve ea depindea consolidarea Unirii, întărirea statului național și dezvoltarea capitalismului.

Țăranii luptau pentru rezolvarea acestei probleme pe cale revoluționară, ceea ce însemna lichidare definitivă și totală a marilor moșii boierești. Burghezia, — prin glasul lui Mihail Kogălniceanu și o parte a boierilor antrenați în comerțul sau producția de mărfuri industriale, — temîndu-se de lupta revoluționară a țăranilor clăcași, socoteau că este mai nimerit să facă unele concesii, să elibereze pe țăranii clăcași și să le dea prin răscumpărare o mică parte din pămîntul ce-l foloseau. Ei voiau să realizeze acest lucru de sus, pe baza unei legi, înainte ca țărănimea să se revolte și să-și înfăptuiască revendicările pe calea luptei revoluționare.

M. Kogălniceanu a îmbrățișat și susținut revendicările țărănimii nu numai din punct de vedere umanitar sau al dreptății, ci mai ales pentru că rezolvarea acestei probleme sociale împingea dezvoltarea țării pe calea intere-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

selor burgheziei în ascensiune. „In îmbunătățirea soartei țăranilor — spunea el — văd tot viitorul țării mele, văd fundarea naționalității romîne. Cîtă vreme țăranii vor fi sub giug, cît ei vor fi considerați numai ca niște mașini bune de produs grîu și popușoi, pînă cînd ei nu vor fi lipiți către țară prin drituri și avere, pînă cînd, într-un cuvînt, ei nu vor fi *cetățeni*, noi nu avem *nație!*" (p. 320). In momentul istoric dat, marele merit al lui Kogălniceanu a constat în faptul că el a înțeles direcția de dezvoltare a societății și a contribuit, în ciuda unor limite de clasă, la progresul social.

O dată cu susținerea împroprietăririi țăranilor, acordarea de drepturi cetățenești și îmbunătățirea condițiilor lor de viață prin desființarea boierescului, el demasca manevrele boierilor care voiau să mențină și mai departe țărănimea în jugul iobăgiei: „Spiritul boieresc și-a făcut timpul; el nu mai poate a se menține... Acest boierism, carele sub formele constituționalismului ține a păstra în putere privilegiul regulamentar, l-am combătut toată viața me" (p. 324).

Merită subliniat faptul că, în lupta pe care o ducea contra reprezentanților marilor boieri din Comisia Centrală și din Adunarea deputaților din Moldova, M. Kogălniceanu a fost atacat și de o parte a burgheziei liberale. In timp ce boierii, care-și vedeau amenințate moșiile, susțineau că prin aceasta era atacată proprietatea în general și îl calificau „comunist", liberalii îl învinovățeau că a sacrificat „pre țărani proprietarilor" de pămînt (p. 328). El a arătat că a apăra interesele țăranilor pontași, a susține îmbunătățirea condițiilor lor de viață, a-i face cetățeni ai țării nu însemna de loc desființarea proprietății, că „proprietatea (capitalistă, n.n.) este baza societății și nimenea nu crede că ar pute să-i contesteze sîntul și mîntuitorul princip" (p. 325). Prin urmare, Kogălniceanu milita pentru întărirea proprietății private burgheze, care constituia baza relațiilor de producție capitaliste în dezvoltare, lovind în „regimul patriarhal sau, mai bine zicînd, regimul feodal, ce ținea și ține încă în apăsare și lipsiți de driturile de cetățeni pe cea mai mare parte a poporului romîn, pe țărani; pentru că am voit ca ii să nu mai fie supuși la alte îndatoriri decît la acele prevăzute de lege"

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

(p. 259). Feudalismul constituia atunci principala frînă în calea dezvoltării forțelor de producție și lovind în el, Kogălniceanu contribuia la progresul societății.

Dar nu numai prin sprijinul dat țărănimii clăcașe în lupta împotriva boierilor a stat Kogălniceanu pe poziții înaintate, progresiste, democratice. În mod consecvent, în discuțiile ce au avut loc în ședințele Comisiei Centrale cu privire la elaborarea diferitelor legi sau a proiectului de Constituție, el a apărat principiile democratice și a combătut pozițiile retrograde reacționare ale reprezentanților boierilor. Astfel, pot fi citate intervențiile sale cu prilejul dezbaterii legilor privind libertatea individuală, libertatea presei, a întrunirilor și a asocierilor, căsătoria civilă, legea electorală și altele.

În discuțiile asupra art. 14 din proiectul de constituție referitor la legea electorală, Kogălniceanu, combătînd elementele reacționare, susținea lărgirea dreptului de vot. Prin aceasta el urmărea să facă posibilă pătrunderea în parlament a unui număr mai mare de deputați burghezi, care să sprijine adoptarea legilor în interesul burgheziei. Boierii se opuneau cu înverșunare, apărînd vechea lege electorală, deoarece ea le asigura nu numai preponderența, ci chiar exclusivitatea în Adunare. Kogălniceanu cerea, de asemenea, ca dreptul de a fi ales deputat să se condiționeze numai de mărimea venitului și nu de exclusivitatea venitului funciar. Astfel, dacă un comerciant, industriaș sau liber-profesionist avea un venit de 400 lei anual, avea dreptul să candideze la deputăție ca și un proprietar de moșie. În felul acesta se întăreau pozițiile burgheziei în adunare și, o dată cu aceasta, puterea sa în stat. Trebuie menționat că M. Kogălniceanu nu susținea votul universal pentru toți cetățenii majori, ci lărgirea votului cenzitar în favoarea burgheziei. „O reformă a legii electorale actuale — spunea el — ar face un mare bine pentru că ar da națiunii romîne o reprezentațiune mai reală, ar da Adunării putere mai mare" (p. 197) și aceasta se putea obține prin sporirea numărului alegătorilor și aleșilor, prin pătrunderea în Adunare a unui număr mai mare de deputați burghezi — industriași, comercianți, bancheri. Acest lucru se impunea cu atît mai mult cu cît în Comisia Centrală, cît și în Adunarea din Moldova, proiectele de legi pre-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

zentate spre discutare în anii 1859—1861 se izbeau de opoziția dîrză a reprezentanților boierilor, care constituiau marea majoritate, și nu puteau fi aprobate.

Sprijinindu-se pe acest fapt, M. Kogălniceanu, în intervenția sa cu privire la art. 15 din proiectul legii electorale (în ședința din 7 octombrie 1859), după ce a arătat de ce reprezentanții boierilor apărau vechea lege electorală, spune: „Afară de elementul proprietății, și mai ales ale celei mari, care într-adevăr este reprezentată și într-un chip îndoit și foarte esclusiv, îl rog să-mi arate și reprezentațiunea comerciului și a industriei, atît în Țara Românească, cît și în Moldova" (p. 197).

O poziție înaintată a avut M. Kogălniceanu, în perioada istorică dată, și în ce privește acordarea de drepturi egale tuturor cetățenilor țării, indiferent de naționalitate, credință etc. Pe cînd reprezentanții boierilor și ai înaltului cler se opuneau acestor principii democratice, avînd în vedere interesele lor de clasă și în primul rînd slăbirea luptei revoluționare a maselor, Kogălniceanu lupta pentru înlăturarea discriminărilor naționale și religioase, pentru a contribui și prin aceasta la consolidarea unității naționale. „Niciodată însă — spunea el în discursul cu privire la acordarea de drepturi pentru toți locuitorii țării (ședința din 12 noiembrie 1857) — nici unirea, nici națiia noastră nu vor fi tari, în cîtă vreme pe pămîntul nostru vom avea deosebite aglomerații de locuitori, pe care noi îi vom ține despărțiți de noi, prin escluzia lor de la bunurile, de la drepturile ce țara dă fiilor săi. Escluzia de drepturi pururea creează deosebite interese, insuflă ura și aduce discordia" (p. 53). Burghezia română, în această etapă, era interesată să folosească forța unită a maselor în lupta împotriva boierilor pentru a-și consolida pozițiile sale economice și politice. Ulterior, ea va propaga naționalismul, șovinismul, ura de rasă, în scopul slăbirii luptei revoluționare a maselor exploatate de la orașe și sate.

Tot în scopul slăbirii pozițiilor clasei reacționare a marilor proprietari feudali și a consolidării pozițiilor burgheziei în ascensiune, M. Kogălniceanu a lovit în privilegiile bisericii și în primul rînd în clerul superior. El a cerut — și ulterior a susținut — aplicarea legii secularizării averilor mănăstirești, pentru a smulge din mîinile

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

clerului superior însemnate venituri ce le obținea de pe urma întinselor moșii lucrate de țăranii clăcași. Nu înseamnă însă că el era în general împotriva bisericii și a rolului său în statul burghez, ci voia să se reducă privilegiile acesteia, să adapteze biserica intereselor burgheziei.

De asemenea, în timpul cît a fost președintele guvernului din Moldova (1860—1861), a contribuit la elaborarea și punerea în aplicare a cîtorva legi care au lovit în privilegiile boierilor. El a fost inițiatorul legii pentru interzicerea bătăii, pentru extinderea dării către comună și asupra marilor moșii, pentru obligativitatea recrutărilor pentru toți tinerii și altele. Aceste legi au stîrnit furia boierilor și a unei părți a burgheziei liberale, care au cerut darea sa în judecată sub pretextul că principiile pe care Kogălniceanu le propagă, ar stimula lupta țăranilor împotriva boierilor.

Prin ideile sale progresiste, prin activitatea sa politică desfășurată în perioada anilor 1857—1860, cît și ulterior, prin contribuția sa la înfăptuirea unirii Moldovei cu Țara Romînească, a eliberării țiganilor și a secularizării averilor mănăstirești, prin elaborarea legiuirii rurale din 1864, cît și a altor reforme în domeniul politic, social și cultural, care au contribuit la dezvoltarea capitalismului și la progresul societății pe teritoriul țării noastre, M. Kogălniceanu a fost una dintre personalitățile proeminente din acel timp. El a adus o contribuție importantă la rezolvarea principalelor probleme politice și sociale ce frămîntau atunci poporul nostru. A sprijinit lupta maselor împotriva boierilor, principala forță politică reacționară, care se străduiau să-și mențină privilegiile, opunîndu-se progresului social. M. Kogălniceanu a fost un democrat burghez. El reprezenta acea parte a burgheziei interesată în producția de mărfuri capitalistă — el însuși fiind proprietarul unei fabrici de postav — și a cărei dezvoltare era frînată de relațiile de producție feudale, de lipsa unei piețe largi, de dependența Țărilor Romîne față de imperiul otoman. Lichidarea acestor piedici — total sau parțial — ușura dezvoltarea capitalismului, și în acest sens acționa M. Kogălniceanu.

Analizînd concepțiile lui M. Kogălniceanu cît și activitatea sa practică, trebuie să relevăm și limitele lor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Aceste limite erau determinate, pe de o parte, de faptul că el era reprezentantul burgheziei, care încă în timpul revoluției din 1848, temîndu-se de lupta revoluționară a maselor, căzuse la înțelegeri parțiale cu boierii, cu reacțiunea. Teama de lupta revoluționară a maselor țărănești interesate în lichidarea totală și definitivă a relațiilor de producție feudale, a boierimii ca clasă, care a cuprins burghezia romînă încă în 1848, s-a resimțit și la M. Kogălniceanu în anii 1850—1864 și mai ales în perioada 1857—1864.

Pe de altă parte, faptul că el însuși era proprietar de moșii a influențat și activitatea sa politică; n-a reușit să rupă total cu clasa feudalilor și, prin aceasta, să sprijine lupta țăranilor clăcași pentru lichidarea marilor moșii boierești. Neîncrezător în forța revoluționară a maselor populare, în justețea revendicărilor țărănimii clăcașe, el nu s-a putut ridica la înălțimea unui revoluționar democrat cum a fost N. Bălcescu. Temîndu-se de lupta revoluționară a maselor, de revoluția de jos, a adoptat calea „revoluției de sus". Acest fapt rezultă în mod clar din ideile pe care le-a preconizat și din reformele înfăptuite în timpul cît a condus guvernele. In cuvîntul său de răspuns, adresat boierilor reacționari care-l acuzau că ar fi instigat pe țărani la revoluție, el a spus: „Eu, ca ministru, m-am văzut față în față cu două revoluții: una de sus (el considera în mod greșit prevederile Convenției de la Paris din 1856 ca o revoluție națională, politică și socială „de sus", n.n.) și alta de jos. Am preferat pe cea de sus, am căutat să rădic simțul și demnitatea țăranilor, m-am silit să le insuflu încrederea în noile instituții, mai drepte pentru dînșii decît cele vechi" (pp. 323—324). Această concepție s-a reflectat în legiuirea rurală din 1864, care n-a dus la lichidarea marii proprietăți moșierești, ci a menținut în viața economică și politică a țării puternice rămășițe feudale în cadrul regimului burghezo-moșieresc. Aceste rămășițe feudale au frînat dezvoltarea capitalismului, au dus la adîncirea exploatării maselor muncitoare de la orașe și sate, au contribuit la înfeudarea economică și politică a țării capitalului financiar străin. Rămășițele feudale din țara noastră au fost lichidate prin lupta revoluționară a clasei muncitoare și țărănimii muncitoare sub conducerea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

P.C.R., după ce a fost înfăptuită insurecția armată de la 23 August 1944 și o dată cu instaurarea regimului de democrație populară la 6 martie 1945.

Prin aportul său important la realizarea statului național român în 1859, precum și la înfăptuirea reformelor din anii 1860—1866 care au favorizat dezvoltarea capitalismului în Romînia, cu toate limitele concepțiilor și activității sale politice, Mihail Kogălniceanu rămîne una dintre personalitățile politice înaintate de seamă ale epocii, care, în a doua jumătate a secolului trecut, au contribuit la progresul social al țării.

Meritele sale au fost recunoscute de istorie. „Dacă, ca răsplătire a strădaniilor mele pentru țara mea, — spune el într-unul din discursurile sale — istoria-mi va păstra două linii, eu sînt sigur că ea va fi dreaptă pentru mine" (p. 74). Această încredere în judecata istoriei nu i-a fost dezmințită.

Conf. univ. V. RAȚA

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

NOTA ASUPRA EDIȚIEI

Printre oamenii politici progresiști români din secolul al XIX-lea, Mihail Kogălniceanu a avut, poate, cea mai prodigioasă activitate politică [1]. Deși de la moartea lui au trecut aproape șapte decenii, timp în care valoarea și însemnătatea discursurilor sale a fost adeseori relevată, totuși activitatea sa parlamentară a rămas aproape necunoscută.

Acad. Andrei Oțetea, în prefața volumului I al colecției de *Opere* ale lui Mihail Kogălniceanu, publicat în 1946, scria că „Mihail Kogălniceanu nu mai e cunoscut de public decît prin cîteva extrase publicate mai ales pentru elevii școalelor noastre secundare" [2]. Cele afirmate mai sus se pot aplica din plin la un domeniu din activitatea „principalului istoric și om de stat român din secolul al XIX-lea" [3], și anume la domeniul oratoriei parlamentare [4].

Dintre numeroasele discursuri pe care le-a ținut în peste treizeci de ani de viață politică, astăzi mai sînt cunoscute doar cîteva: discursul de la alegerea lui Cuza-vodă, cel de la 1864, precum și cinci sau șase discursuri publicate de Kogălniceanu însuși în broșuri separate. Chiar și bibliografiile publicate sînt extrem de sărace la acest capitol [5]; ultima bibliografie a operelor lui Kogălniceanu, publicată de Dan Simonescu, deși indică un număr ceva mai mare de

---

[1] Între 1857 și 1891 el n-a lipsit din Parlament decît la două sesiuni: la Constituanta din 1866, și la sesiunea ce a avut loc în timpul cînd era ministru al Romîniei la Paris.

[2] Mihail Kogălniceanu, *Opere*, tom I., Scrieri istorice, ediție critică adnotată cu o introducere și note de Andrei Oțetea, București, 1946, p. 1.

[3] I. Lupaș, *Leopold Ranke și Mihail Kogălniceanu*, în „Memoriile Academiei Române", S. III, tom. XVIII, 1936, p. 317.

[4] O prezentare ceva mai amănunțită a unora dintre ideile politice ale lui Kogălniceanu, face pe baza unui restrîns număr de discursuri parlamentare, Gh. I. Georgescu-Buzău, în lucrarea *Mihail Kogălniceanu innoitorul*, București, 1947, 249 p.

[5] N. Cartojan, în lucrarea sa *M. Kogălniceanu: Scrieri și discursuri*, ed. a III-a definitivă, publicată la Craiova în 1928, are un capitol de bibliografie a operelor lui M. Kogălniceanu. În paragraful rezervat discursurilor, sînt menționate numai 18 discursuri parlamentare.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

discursuri, totuşi nu poate fi considerată decît un punct de plecare pentru viitorii cercetători ai acestui domeniu [1]. Completările pe care Constantin Angelescu le aduce acestei bibliografii, cu toate că foarte preţioase, sînt încă departe de a epuiza problema [2].

Lipsa unei colecţii complete a discursurilor ţinute de Kogălniceanu în Adunarea legislativă ne-a pus în situaţia de a avea numai „conştiinţa vagă că el este cel mai mare orator romîn din secolul al XIX-lea... cel mai luminos spirit politic care de la 1848 pînă la 1878 a prezidat la înfăptuirea celor mai mari acte ale istoriei noastre: Unirea Principatelor, împroprietărirea ţăranilor şi independenţa Romîniei. Dar aceste fapte nu mai sînt pentru noi idei forte, pentru că, neavînd o ediţie critică şi completă a operelor sale, am pierdut legătura directă cu gîndirea şi faptele lui Kogălniceanu" [3].

Este de remarcat şi faptul că toţi cei care s-au ocupat de studiul vieţii şi operei marelui om de stat, începînd cu Onciul şi Xenopol şi terminînd cu Dan Simonescu, îşi dau seama de această gravă lacună, o relevă, dar nu o înlătură.

Volumul de faţă încearcă să fie un început în acest sens. S-a căutat să se prezinte aici activitatea parlamentară desfăşurată de Kogălniceanu, de la deschiderea Divanului ad-hoc al Moldovei (24 septembrie 1857) şi pînă la închiderea definitivă a Adunării legislative de la Iaşi (14 decembrie 1861). Este epoca în care are loc lupta pentru realizarea unirii Ţărilor Romîne şi pentru făurirea statului naţional romîn. Aceasta este în fond lupta între concepţiile retrograde ale boierimii care căuta să-şi apere cu orice preţ poziţiile din ce în ce mai şubrede şi burghezia care, la rîndul ei, încearcă să cîştige poziţii noi. Este o luptă care ia pentru prima dată forme ascuţite

---

[1] *Contribuţiuni la bibliografia operelor lui M. Kogălniceanu*, în „Studii şi materiale de istorie modernă", vol. I, Bucureşti, 1957, pp. 453—473. Aici sînt indicate 44 de discursuri.

[2] ***Rectificări şi completări la o bibliografie recentă a operelor lui M. Kogălniceanu***, în „Studii şi cercetări ştiinţifice", Istorie, anul VIII, fasc. 1, 1957. **Academia Republicii Populare Romîne, Filiala Iaşi. Autorul reproşează lui** D. Simonescu că a neglijat o serie de discursuri şi face unele completări. Totuşi, el însuşi omite la rîndul său mai multe discursuri. De asemenea, cifrele statistice pe care le dă autorul la p. 207 nu oglindesc realitatea. Acolo se spune: „Numărul total al cuvîntărilor sale pronunţate în Cameră şi Senat este de cca 1 600". Dacă această cifră se referă la discursurile mari, atunci ea este mult prea mare. Dacă se referă însă la toate intervenţiile mari şi mărunte, atunci este departe de realitate. Din lista indicaţiilor pe care o dăm în a doua parte a volumului reiese că numai de la 1857 şi pînă la 1861 a avut cca 1 000 de intervenţii.

[3] A. O ţ e t e a. *Prefaţa* la *op. cit.*, p. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în 1848, fiind însă în scurt timp înăbușită. Zdrobirea temporară a revoluției nu poate împiedica evoluția procesului care se va termina prin victoria unor importante revendicări de tip burghez, de ordin național îndeosebi: Unirea celor două Țări Române în prima fază, apoi emanciparea clăcașilor și cucerirea independenței.

*

Pe lîngă discursuri am inclus și unele din moțiunile pe care Kogălniceanu le-a prezentat în adunările menționate în perioada de care ne ocupăm; amendamentele și propunerile au fost incluse numai în măsura în care ele au făcut parte integrantă dintr-un discurs.

In afară de discursurile unitare, am crezut că este necesar să punem la îndemîna cititorilor și cîteva din intervențiile sale care, prin amploarea lor, se apropie foarte mult de discursuri.

Am luat ca bază textele publicate în:

I. „Buletinul ședințelor Adunării ad-hoc a Moldovei" (prescurtat la finele textului: „Buletinul...", nr. . . .).

II. „Suplement la «Buletinul nr. . . . al ședințelor Adunării ad-hoc a Moldovei»" (prescurtat la finele textului: „Suplement la «Buletinul. . .»", nr. . . .).

III. „Adaos la Suplimentu «Buletinului nr. . . . al ședințelor Adunării ad-hoc a Moldovei»" (prescurtat la finele textului: „Adaos la Suplementu «Buletinului. . .», nr.. . .).

IV. „Apendice nr. . . . la nr. . . . al «Buletinului ședințelor Adunării ad-hoc a Moldovei»" (prescurtat la finele textului: „Apendice nr. . . . la nr. . . . al «Buletinului . . .»").

V. „Monitorul Oficial al Moldovei" (prescurtat la finele textului: „M. O.").

VI. „Suplement la nr. . . al «Monitorului Oficial al Moldovei»" (prescurtat la finele textului: „Suplement la nr. . . al «M. O.»").

VII. „Monitorul Oficial al Țării Românești".

VIII. „Protocoalele Comisiunii Centrale" (prescurtat la finele textului: „Protocoalele Comisiunii . . .", nr. . . .).

IX. „Suplement extraordinar al «Monitorului Oficial al Moldovei». Procesele-verbale ale Adunării Elective din Moldova (prescurtat la finele textului: „Supl. extraord. al «M. O.», Pr. v., nr. . .),

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Excepție s-a făcut numai cu *Discurs pentru apărarea guvernului din 30 aprilie 1860,* pe care l-am reprodus după broșura cu titlul *Apărarea ministerului din 30 aprilie 1860 înaintea Adunării Elective din Iași,* Iași, 1861.

Alte precizări bibliografice (cum ar fi, de pildă, faptul că procesele-verbale ale Divanului ad-hoc din Iași sînt reproduse și în vol. VI din colecția „Acte și documente relative la istoria renașterei României" a lui *D. A. Sturdza,* sau anumite procese-verbale ale Adunării legislative publicate și în diverse ziare) nu s-au dat.

In transcriere s-a căutat să se dea un text cît mai apropiat de original. A fost folosită ortografia de astăzi fără însă a se altera particularitățile de limbă. Peste tot unde în alfabetul chirilic de tranziție este tipărit ъ (ă) în loc de -î, s-a transcris -î. Cînd am găsit tipărit pe -î în loc de -ă, în special în protocoalele Comisiunii Centrale de la Focșani, l-am transcris cu -ă. Am păstrat, uneori, pe -s acolo unde avea valoarea de -z, iar forma „questiune" am transcris-o întotdeauna „chestiune".

Am păstrat în general toate oscilațiile textului în ceea ce privește acordul și flexiunea cuvintelor. S-a respectat întotdeauna prescurtarea cuvintelor din text.

Pentru a da posibilitatea cercetătorilor să urmărească mai cu ușurință problemele asupra cărora Mihail Kogălniceanu a luat cuvîntul în Parlamentul din Iași, în a doua parte a volumului am inclus o listă cronologică a tuturor discursurilor și intervențiilor sale sub titlul: „Activitatea parlamentară a lui Mihail Kogălniceanu în epoca Unirii". Ea cuprinde un număr de peste 930 de intervenții. Materialul a fost grupat în trei capitole, în cadrul fiecărei sesiuni parlamentare:

I. Discursuri, amendamente, propuneri, moțiuni.

II. Lucrări subscrise și de Mihail Kogălniceanu (aici au fost înglobate propunerile, amendamentele și moțiunile prezentate de diferiți deputați subscrise și de el).

III. Lucrări citite de Mihail Kogălniceanu (aici au fost înglobate toate lucrările elaborate în cadrul unor comisii, ca: proiecte, rapoarte etc. și pe care el le-a citit în fața Adunării).

Pentru a ne da seama de proporțiile activității sale parlamentare, s-a căutat a se evita pe cît a fost posibil contopirea fișelor, aceasta ducînd și la o prezentare mai analitică. In cazurile în care într-o intervenție au fost abordate mai multe probleme, s-au semnalat numai

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cele mai importante. Au fost lăsate deoparte unele intervenții nesemnificative, foarte puține la număr.

În lista cronologică, cercetătorul găsește următoarele indicații: problema în legătură cu care s-a făcut intervenția, data ședinței și locul unde poate fi găsită în publicația oficială („Monitor", „Buletin", „Protocol" etc.).

București, august 1959.

VL. DICULESCU

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DISCURSURI

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

I

DORINȚELE ȚĂRII ASUPRA VIITOAREI ORGANIZAȚII A PRINCIPATELOR ROMINE*

...D. Mihail Kogălniceanu cetește propunerea următoare :

„Astăzi, luni în șepte octomvrie, anul una mie opt sute cincizeci și șepte, în a șeptea ședință publică, Adunarea ad-hoc a Moldovei, instituată prin Tratatul de Paris pentru a rosti dorințele țării asupra viitoarei organizații a Principatelor Romîne ;

simțînd că cea întîie dorință a fiecărui popul este dorința de a fi ;

luînd în privire că un popul pentru a fi trebuie să-și asigure ființa sa în marea familie a națiilor ;

că aceasta a fost țălul tuturor stăruințelor, luptelor și suferințelor neamului nostru într-un timp de mai mult de cinci secoli ;

că ființa politică și națională, că dritul de staturi suverane, Principatele pururea și le-au asigurat prin tratatele ce vechii noștri domni au încheiat cu regii de Polonia, de Ungaria și alți domnitori și în care suveranitatea Principatelor este scrisă cu litere mari ;

că numai pentru a păstra această suveranitate și a găsi o puternică garanție în contra a orice eventualități, strămoșii noștri au încheiat cu glorioșii padișahi otomani tratatele sau capitulațiile din anii 1393, 1460, 1511 și 1634 ;

luînd în privire că aceste tratate, după dritul gintelor, n-au șters Principatele din rîndul statelor suverane, pentru că ele ș-au rezervat toate drepturile suveranității, și în special dreptul de guvernămînt neatîrnat, dreptul de legislație, adică : o întreagă și deplină autonomie, și că prin urmare nu s-au supus nici unei puteri legislative streine ;

---

* Ședința din 7 octombrie 1857.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

că chiar după încheierea capitulațiilor cu Înalta Poartă, Principatele au urmat a fi privite de către puterile europeane ca staturi suverane, precum de dovadă stau mai multe tratate încheiate cu domnii Moldaviei și ai Valahiei și în urma capitulațiilor;

luînd în privire că aceste capitulații, paladiul naționalității romîne, nu s-au desființat prin nici un act public ulterior;

că dimpotrivă ele pururea și mai înainte și de curînd s-au consfințit prin deosebite tratate și stipulații ale marelor puteri și anume:

1. prin Tratatul de Adrianopoli, articolul V[1];

2. la Conferințele de Viena, prin plenipotenții Franciei și ai Angliei, carii chiar în seanța întîie ținută în 15 martie 1855 au declarat „că scopul guvernelor lor nu era de a aduce vătămare Principatelor, ci, dimpotrivă, de a îmbunătăți soarta lor, combinînd noauăle întocmiri ce sînt a se face pentru ele într-un chip de a da o deplină și întreagă îndestulare drepturilor Înaltei Porți, drepturilor Principatelor și intereselor generale ale Europei"[2];

3. la aceleși conferințe, prin protocolul al treilea din 19 martie 1855, în care, după proiectul baronului de Prokesch[3], capitulațiile s-au recunoscut ca baza drepturilor Principatelor (articolul I);

4. prin circularea escelenției sale ministrului trebilor din afară al maiestății sale imperiale împăratului Napoleon III, cu data din 23 mai 1855, statornicind că: „relațiile dintre Înalta Poartă și Principatele sînt rezultatul unei alcătuiri liber încheiate cu sute de ani mai înainte, între Înalta Poartă și țările de la Dunăre[4];

---

[1] Sturdza D. A., Ghenadie Petrescu, D. C. Sturdza, *Acte și documente relative la istoria renașterei Romîniei*, vol. I, București, 1888, p. 318.

[2] Delegatul Franței a fost baronul de Bourqueney, iar ai Angliei lordul John Russel și contele de Westmoreland (Sturdza D. A. ..., *op. cit.*, vol. II, București, 1899, pp. 615, 619—620).

[3] Baronul Prokesch-Osten, delegat din partea Austriei (textul protocolului în Sturdza D. A..., *op. cit.*, vol. II, pp. 626—627).

[4] Vezi *Circulara Contelui Walewski către Agenții diplomatici francesi*, din 23 mai 1855, Paris (Sturdza D. A..., *op. cit.*, vol. II, p. 773).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

5. de către însăşi Poarta Otomană prin mai multe hatturi ale glorioşilor padişahi şi în capul cărora se întrebuinţa următoarele cuvinte:

«In tot chipul, cu toată libertatea obiceiurilor lor, să fie aceste ţări, şi să se stăpinească numai singure de sine, deosebite şi despărţite de stăpînirea Impărăţiei Otomane»;

6. tot de către Poartă prin protocolul conferinţelor din Constantinopole, cu data din 11 fevruarie 1856, şi în care se declară: «că întăreşte din nou privilegiile şi imunităţile, de care zisele Principate s-au bucurat de la capitulaţiile ce li s-au dat de către sultanii Baiazed I şi Mohamed II»[5];

luînd în privire că aceste capitulaţii recunosc şi întăresc Principatelor nu numai privilegii şi imunităţi, ci toate drepturile suveranităţii, şi între altele o ocîrmuire neatîrnată şi naţională, o deplină libertate de legislaţie, precum mai cu deosebire o dovedesc articolul I al capitulaţiei încheiate la 1511 între sultanul Baiazed II şi domnul Bogdan[6] şi înnoite în secolul al XVII-lea, între sultanul Murad şi domnul Vasilie Lupu, şi care zice anume: «Poarta cunoaşte pe Moldova de pămînt „slobod şi nesupus"» şi articolul al IV-lea al aceleiaşi capitulaţii, care rosteşte că: «Moldova va fi stăpinită şi ocîrmuită după legile şi aşezămintele sale, fără să se amestece Poarta cît de puţin»[7];

luînd în privire că Tratatul de Paris nu numai că n-a rostit nimică în contra vechilor noastre capitulaţii, ci, dimpotrivă, a recunoscut şi a întărit Principatelor o administraţie neatîrnată şi naţională, libertate de legislaţie, o putere naţională înarmată şi un sistem defensiv spre păzirea hotarelor şi respingerea a orice năvăliri străine şi,

---

[5] Art. I din *Protocolul conferinţelor din Constantinopole* (Sturdza D. A..., *op. cit.*, vol. II, p. 917).

[6] Sturdza D. A..., *op. cit.*, vol. I, p. 4. Pentru problema capitulaţiilor vezi şi Const. Giurescu, *Capitulaţiile Moldovei cu Poarta Otomană*. Studiu istoric, Bucureşti, 1903; Ioan C. Filitti, *Romînia faţă de capitulaţiile Turciei*, în „Analele Academiei Romîne", Mem. Sect. Ist., S. II, tom. XXXVIII, Bucureşti, 1915.

[7] Este vorba de tratatul încheiat de Vasile Lupu cu Murad IV (vezi J. H. Kramers, *Murad IV*, în *Encyclopédie de l'Islam*, vol. III, pp. 781—782). In Sturdza D. A..., *op. cit.*, vol. I, p. 6, în mod greşit se arată că tratatul a fost încheiat cu Mohamed IV. Acesta se urcă pe tron abia la 8 august 1648 (vezi J. H. Kramers, *Muhammad IV*, în *Encyclopédie de l'Islam*, vol. III, pp. 706—707).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în sfîrșit, o viitoare organizație conformă cu drepturile și cu dorințele nației, puindu-se Principatele sub garanția colectivă a puterilor subscriitoare Tratatului de Paris ;

luînd în privire că, atît în puterea vechilor capitulații, cît și după stipulațiile Tratatului de Paris, întinderea viitoarei organizații, cerută de trebuințele noastre naționale, materiale și morale, nu poate ave altă mărginire decît nejignirea drepturilor Inaltei Porți anume precizate în acele capitulații și pre care românii le-au respectat și le vor respecta în toată întregimea lor [8] ;

luînd în privire că pentru a pune un capăt suferințelor, abuzurilor și discordiilor din lăuntru, care au paralizat toată dezvoltarea în țară, și pentru a precurma înrîuririle din afară care au jignit autonomia Principatelor și a introduce un regim de stabilitate, de bună rînduială, de pace și de prosperitate în Principatele Române, este neapărat de a da o deplină și întreagă îndestulare trebuințelor și dorințelor nației ;

luînd în privire că dorința cea mai mare, cea mai generală, acea hrănită de toate generațiile trecute, acea care este sufletul generației actuale, acea care, împlinită, va face fericirea generațiilor viitoare, este Unirea Principatelor într-un singur stat, o unire care este firească, legiuită și neapărată, pentru că în Moldova și în Valahia sîntem același popul, omogen, identic ca nici un altul, pentru că avem același început, același nume, aceeași limbă, aceeași religie, aceeași istorie, aceeași civilizație, aceleași instituții, aceleași legi și obiceiuri, aceleași temeri și aceleași speranțe, aceleași trebuințe de îndestulat, aceleași hotare de păzit, aceleași dureri în trecut, același viitoriu de asigurat și în sfîrșit aceeași misie de împlinit ;

luînd în privire că această unire o dorim nu pentru ca să lovim drepturile și să amerințăm pacea altora, ci numai pentru ca să asigurăm drepturile și pacea noastră, și că, dimprotivă, această unire — la care au contribuit toate generațiile trecute, lucrînd de a ne da aceleași instituții și legi — împlinind o vie dorință a nației noastre și

---

[8] Vezi art. XXII—XXVII din *Tratatul general de pace dintre Austria, Francia, Marea Britanie, Prusia, Rusia, Sardinia și Poarta Otomană, subscris la Paris în 30 martie 1856* (Sturdza D. A...., *op. cit.*, vol. II, pp. 1082—1083).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

făcîndu-se pentru noi un izvor de bună rînduială, de economie, de legalitate, de dignitate și de regenerație generală — prin însuși aceasta ar da Înaltei Porți și staturilor vecine o închizășluire de pace și de stabilitate la hotarele lor ;

luînd în privire că unirea Principatelor este înscrisă în chiar instituțiile actuale, recunoscute de Înalta Poartă, și anume prin art. 425 cap. IX din Regulamentul Organic, care rostește textual că : «Începutul, religia, obiceiurile și asemănarea limbei locuitorilor acestor două Principate, precum și trebuințele îmbelor părți cuprind din însăși descălecarea lor elementele nedespărțitei uniri, care s-au împedecat și s-au întîrziat numai de întîmplătoarele împregiurări. Mîntuitoarele folosuri ale rodului ce s-ar naște din întrunirea acestor două popoare sînt netăgăduite» ;

luînd în privire, că, după protocolul VI al Congresului de Paris, consultarea dorințelor țărei a fost motivată mai cu deosebire de propunerea făcută de contele Walewski, atingătoare de Unirea Principatelor [9] ;

luînd însă în privire că, pentru ca Unirea Principatelor să producă tot binele ce se așteaptă și în lăuntru și în afară, este trebuință de a se institua un guvern tare, stabil, respectat în lăuntru de toți și sprijinit în afară de marea familie a caselor domnitoare, că un asemine guvern nu ni-l poate da regimul viționos al domnilor electivi și schimbători, carii, istoria este martoră, n-au produs decît anarhie prin rivalitățile și ambițiile deșilor și mulților aspiranți, slăbăciune și corupție prin abuzurile și nepotismul lor, și mai ales năvăliri și resbele prin despărțirea țărilor și prin supunerea domnilor la toate înrîuririle străine ;

luînd în privire că Principatele sînt însătate de legalitate, de stabilitate și de dignitate națională, voind a trăi cu însăși viața lor, și că aceste nu se pot dobîndi decît reîntorcîndu-se la vechiul princip al eredității tronului, care în întîiele timpuri ale fundației Principatelor și chiar în urma capitulațiilor au esistat în familiile lui Radu Negru și a lui Bogdan Dragoș și puindu-se în capul Principatelor Unite un prinț străin, ales dintre dinastiile domnitoare ale Europei, afară de acele ale staturilor vecine, spre a nu motiva străine înrîuriri ;

---

[9] Sturdza D. A..., *op. cit.*, vol. II, p. 1016.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

luînd în privire că, spre a dobîndi un asemine princip, menit de a pune un capăt relelor trecutului şi de a pregăti patriei o eră nouă, romînii renunţă la dreptul, ce au prin capitulaţii, de a-şi alege singuri pre şeful statului, încredinţînd numirea prinţului străin însuşi glorioşilor monarhi, carii au luat în mîinile lor soarta Principatelor ;

luînd în privire că, spre a întemeia cea mai grabnică şi mai intimă legătură între noua dinastie şi naţia romînă, este trebuinţă ca moştenitorii domnitoriului să fie crescuţi în dogmele sfintei noastre biserici a Răsăritului ;

luînd în privire că, pentru ca prinţul străin să poată împlini tot ce ar aştepta de la dînsul şi ţara şi Europa, este trebuinţă ca el să fie încungiurat de toate garanţiile de pace şi de putere şi să fie asigurat în contra periculelor din afară şi în contra tulburărilor din lăuntru ;

că periculele din afară se pot înlătura numai prin neutralitatea pămîntului Principatelor, neutralitate recunoscută în princip prin art. 26 şi 27 ale Tratatului de Paris [10] ;

că tulburările din lăuntru se pot depărta numai întrucît domnitoriul va căuta puterea sa în însăşi ţara şi va ocîrmui după legi făcute de către însăşi ţara ;

luînd în privire că, după vechiul obicei, pururea şi sub toate guvernele puterea legiuitoare în Principate a fost încredinţată unei adunări obşteşti, care, mai mult sau mai puţin, a reprezentat ţara ;

că această Adunare, pentru ca să fie bine primită, pentru ca legile votate de ea să aibă toată puterea morală, ea trebuie să fie astfeliu compusă, încît să cuprindă în sînul ei toate marele interese ale naţiei ;

luînd în privire, în sfîrşit, că drepturile Principatelor anume cuprinse în capitulaţii şi unirea ţărilor sub un prinţ străin şi ereditariu, asigurat prin neutralitatea pămîntului romînesc şi sprijinit prin o putere legislativă, care să cuprindă toate elementele vitale ale societăţii, atunci vor fi stabile, atunci vor contribui cu toată eficacitatea la dezvoltarea naţională, morală şi materială a patriei noastre, cînd ele se vor pune sub garanţia atotputernică şi salutară a marelor puteri ale Europei ;

---

[10] Vezi nota 8.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Adunarea ad-hoc a Moldovei, păşind pe calea ce i s-a prescris de către Tratatul de Paris, adecă începînd a rosti dorinţele ţării, în faţa lui dumnezeu şi a oamenilor, în toată curăţănia cugetului, neavînd în privire decît drepturile şi folosul naţiei romîne, declară că cele întîi, cele mai mari, mai generale şi mai naţionale dorinţi ale ţării sînt:

1

Respectarea drepturilor Principatelor şi îndeosebi a autonomiei lor, în cuprinderea vechilor lor capitulaţii încheiate cu Înalta Poartă în anii 1393, 1460, 1511 şi 1634[11].

2

Unirea Principatelor într-un singur stat sub nume de ROMÎNIA.

3

Prinţ străin cu moştenirea tronului, ales dintr-o dinastie domnitoare de ale Europei şi ai cărui moştenitori să fie crescuţi în religia ţării.

4

Neutralitatea pămîntului Principatelor.

5

Puterea legiuitoare încredinţată unei Obşteşti Adunări în care să fie reprezentate toate interesele naţiei.

Toate aceste sub garanţia colectivă a puterilor care au subscris Tratatul de Paris".

„Buletinul...", nr. 3, p. 1, col. 2, p. 3, col. 2.

[11] Vezi textele în Sturdza D. A., *op. cit.*, vol. I, pp. 1—8.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

II

DISCURS CU PRIVIRE LA UNIREA PRINCIPATELOR*

„Mulțămesc Adunării sau mai bine zicînd să se felicitеze Adunarea de dovada de nepărtinire ce a dat astăzi, învoind onorabilului deputat de Putna și preasfințitului locotenent de Roman de a-și esprima opiniile liber și neîmpiedecat,[12] cu toate că pentru propuneri și amandamente art. 60 din regulament cere ca, spre a fi ele primite la cetire, trebuie să fie sprijinite cel puțin de cinci membri. Propunerea onorabilului deputat de Putna însă, în toată Adunarea, n-a găsit decît un singur sprijinitor și Adunarea totuși a învoit cetirea acestei propuneri și înscrierea ei în protocolul zilei. Mulțămesc și felicitez Adunarea. Noi astăzi am dat dovadă că sîntem demni de libertatea ce Europa ne-a recunoscut de a ne rosti dorințele și trebuințele. În toată această Adunare, însuflețită de o singură simțire, de o singură dorință, asigurarea naționalității noastre, două singure glasuri s-au găsit care voiesc a merge în contra voinței nației, în contra voinței lui dumnezeu, cerînd păstrarea statului-quo și prin urmare a nămolului de nenorociri și de abuzuri care-i formează trista istorie, și cu toate aceste, Adunarea, puind de o parte restricțiile regulamentului său, a învoit ca astăzi toată opinia, fie cît de antinațională, cît de singuratică, să se esprime liber și neîmpiedecată în fața țării, care o va descuviința în fața Europei, care o va judeca. Libertate pentru opinii, respect pentru persoane. Aceasta este linia de purtare care ne insuflă astăzi, care trebuie să ne însufle totdeauna.

---

* Ședința din 7 octombrie 1857.

[12] Al. Balș, deputat al marilor proprietari din ținutul Putnei, depune o întîmpinare subscrisă și de locotenentul Episcopiei de Roman, Nectarie Hermeziu. În întîmpinare, între altele, se spunea că: „...nu poate dori a da în schimb Moldova cu privilegiurile ei ce sînt mai avantajoase decît ale învecinatului Principat, pentru un viitor eventual și necunoscut... și nici poate a se uni cu încorporarea patriei sale în aceea a Principatului Valahiei" (Supleмent la «Buletinul...»", nr. 3, p. 3).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

După ce însă am ascultat opinia d.d. locotenentului de Roman și a deputatului de Putna, să-mi fie iertat acum de a întîmpina. Și dintîi încep cu părintele de Roman. Preasfinția sa a rostit o curioasă teorie, adică, că este învoit de a ave între patru ochi o opinie și în public o altă opinie [13]. Intr-alte cuvinte, alt om sînt, alte lucrez în patru ochi și alt om sînt, și altele lucrez în public; că în patru ochi am o iscălitură și în public am o altă iscălitură. Teorie curioază, discuviințată de morală în gura fiecărui om, discuviințată de religie mai ales în gura unui preot. Socot că părintele de Roman singur va recunoaște ușurătatea espresiei, sub care voiește a ascunde apostazia sa politică.

Vin acum la d. marele logofăt și cavaler Alecu Balș. D-lui în loc să vie a ne vorbi ca deputat al țării, singurul titlu care ne dă drit de a vorbi aice, ne-a rostit opinia sa ca proprietariu de 80 000 fălci pămînt. Mare avere, frumoasă avere; nimene din noi nu o are. Insă este cineva care o are înzăcit mai mare decît d-lui deputatul de Putna. Acesta este un oarecine care se numește țară, acea țară care o reprezentează această Adunare. D. deputatul ne zice că are 80 000 de fălci. Ei bine, noi, Adunarea, avem mai mult decît chiar 800 000 de fălci, căci înfățoșăm țara.

D. deputatul ne zice că țara de abia a ieșit din agonia relelor trecutului, și apoi ca singură tămăduire cere urmarea lor, adecă păstrarea statului-quo, numai păstrarea privilegiilor și imunităților și a tuturor consecvenților, care aduce după sine privilegiul nesprijinit de putere; dumnealui însă știe singur cum se păzesc în țară privilegiile obștești și privilegiile particulare; avem dinaintea noastră soarta privileghieților.

Un rău perde jumătate din puterea sa cînd îi cunoaștem originea. Răul țării noastre ne-l spune istoria, ne-l spune suferințele poporului. Fiecare pagină din analele noastre să o stoarcem și va curge sînge și lacrimi. Răul țării noastre ne-l spune glasul poporului prin un proverb: «Schimbarea domnilor, bucuria nebunilor!» Onora-

---

[13] Locotenentul Episcopiei de Roman arată că, cu un an înainte, subscrisese un act prin care susținea unirea Principatelor și venirea prințului străin, însă acesta fusese un act semnat „între patru ochi și că prin urmare nu se poate ține în seamă" („Buletinul...", nr. 3, p. 4).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

bilul deputat de Putna, singur în această adunare, singur în țară care saltă de entuziasm, a cărui inimă bate ca a unui unic om pentru drepturi, pentru naționalitate, pentru unire, unire care numai ea ne poate asigura și drepturile și naționalitatea, singur vine și ne zice că nu voiește să fim alta decît aceea ce am fost, adecă călcați în picioare de toate neamurile, îngenuncheați în slăbăciune, atacați de cangrena corupției, înglodați în gunoiul abuzurilor.

Însă aceasta nu va fi. Timpul a sosit, ca vechea proorocie a iroului patriei noastre să se împlinească.

Sînt acum trecuți 350 ani de cînd Ștefan cel Mare, pe patul morții și văzînd norii ce amenință esistența țării noastre, chemă pe mitropolitul, pe consilierii săi și pe fiul său Bogdan și-i îndemnă singur el, carele 40 ani ținuse sabia în mînă tare și neînvinsă, și-i îndemnă singur ca să încheie o capitulație cu Înalta Poartă, capitulație onorabilă și închizășluitoare ființei noastre ca nație, ca stat. «Iar dacă dușmanul vostru v-ar prescrie condiții rușinătoare, sfîrși el, atunci mai bine muriți prin sabia lui, decît să fiți privitori împilării și ticăloșiei țării voastre. Dumnezeul părinților voștri însă se va îndura de lacrimile slugilor sale și va scula dintre voi pre c i n e v a, carele va așăza iarăși pe urmașii voștri în libertatea și puterea de mai înainte».

Prorocia acum se împlinește. Uitați-vă, acei ce nu voiți a crede la spiritul național, care astăzi însuflă cinci milioane de romîni și spuneți dacă acest mare c i n e v a, dacă țara întreagă nu este sculată și nu este vrednică de a fi iar o nație. Drepturile noastre erau călcate, naționalitatea era ca și îngropată, cînd din mijlocul furtunilor resbelelor se rădică curcubeul păcii, cînd noului Lazăr, populului romînesc, adormit de trei seculi într-un somn tot atît de adînc ca și moartea, nouă mîntuitoriu, Tratatul de Paris, veni și-i zise: «scoală-te și vină după mine» și Lazăr, și populul romînesc se sculă, își aruncă giulgiurile de pe dinsul și se arătă nație tînără, plină de viață și plină de viitoriu.

Și tocmai în acest minut, oameni ai trecutului, veniți să ne faceți lauda trecutului, veniți și vă încercați să puneți o slabă stavilă căii unei națiii, vă refuzați de a crede în predicția iroului și sîntului nostru! Protestați în contra unirei! O cred. Unirea este pentru țară și d-voastră nu voiți nici țară, nici nație.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Fraților, onorabilul meu amic Hurmuzaki v-a dezvoltat toate considerațiile care ne fac o lege ca să cerem și respectarea drepturilor seculare ale Principatelor, și Unirea, și prințul străin, și toate celelalte dorinți, cuprinse în propunerea mea. Trebuie să le repet și eu acele zise și rezise? Nu le simte toată inima, nu le judecă toată mintea? Nu ne-o spune îndestul legea fiecărui popul ce voiește a fi? Însă nu mă pot opri de a vă arăta și simțirile poporului, acel ce nu știe nici a ceti, nici a scrie, acela care, ca oameni ai naturii, nu știe a spune decît ceea ce simțește. Să lim stăpîni în țara noastră, zicea un onorabil deputat pontaș, să unim Moldova cu Muntenească, să tragem ca împrejurul unui loc sterp un gard mare și zdravăn; locul numai să fie închis și în curînd, fără a fi chiar arat, fără chiar a fi sămănat, vor veni vînturile, vor veni păsările cerului și or aduce sămînță și de flori și de copaci; în curînd ici-cole va răsări cîte o floare, ici-cole cîte un copăcel; copacii vor crește și la umbră sub copaci vor mirosi florile și vom avea o livadă mare și frumoasă; în copaci vor cînta păsările și la umbră se vor veseli oamenii, binecuvîntînd pre dumnezeu și pre împărați. Iată, domnilor de Roman și de Putna, cum sătenii, cum noi, cum poporul, cum tot ce simte și voiește un viitoriu pentru copiii săi, pentru nația sa, înțelege Unirea. Inima poporului nu înșală niciodată. Să ascultăm, fraților, inima poporului nostru; să ascultăm glasul și interesul nației noastre care ne strigă neîncetat: Unire și Unire.

Să gîndim că astăzi este ziua cea mai mare din veacul nostru, că astăzi nu numai că scriem, dar facem istoria țării noastre.

Cît pentru propunerea d. deputat de Putna, să-i împlinim pîn'la sfîrșit cererile sale: că să puie la actă".

„Suplement la «Buletin...»", nr. 3, p. 4, col. 1—2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

III

DISCURS CU PRIVIRE LA PROBLEMELE MARI CE TREBUIE REZOLVATE DE CĂTRE ADUNARE *

„Oratorii de mai-nainte au tratat chestia în fond; mie daţi-mi voie să ating numai forma; şi după regulamentul nostru nici că se cuvine de a mai trata fondul chestiei, ca una ce şi este hotărîtă de Adunare. Să ne aducem aminte că amicul meu Ralet în şedinţa din 10 oct. ne-a înfăţişat o propunere [14]; această propunere a primit încuviinţarea Adunării. Astăzi dar toţi sîntem datori a ne închina dinaintea maiestăţii votului. Acel proiect, prefăcut în încheierea Adunării, păstrează întreagă autonomia noastră; el arată ce dorinţi putem să rostim spre a ne conforma Tratatului de Paris şi ce dorinţi trebuie să păstrăm pentru viitoare legislativă ca chestii ou totul de competinţa autonomiei noastre. Cu greşală s-a zis că Tratatul de Paris ne cere de a ne rosti numai asupra chestiei politice. Instrucţiile date de congres Comisiei din Bucureşti arată că avem a ni rosti şi asupra organizării ţării. Iată însuşi cuvintele acestor instrucţii: «Comisia îşi va pune deosebita sa atenţie asupra reformelor ce se cer de statutele şi regulamentele în fiinţă; ea va studia starea finanţiară, aşăzarea birului, relaţiile clerului cu administraţia, starea mînăstirilor, sistemul militariu, ş.c.l.» Încheierea Adunării a împăcat şi datoria de a ne conforma cererilor Europei şi datoria de a păstra nejignită autonomia noastră; căci după acea încheiere noi nu avem a aşterne proiecte de legi, ce numai oareşcare principii, care au să prezideze la viitoarea orga-

* Şedinţa din 18 octombrie 1857.

14 Este vorba de propunerea făcută de D. Ralet şi subscrisă de M. Kogălniceanu, Petru Mavrogheni, Alecu Botez Forăscu, Lascăr Calargiu, dr. Fătu şi dr. Vîrnav. În ea se cerea numirea unei comisii de 9 membri care să redacteze „şi să comunice Adunării un proiect al propunerilor care i se vor părea cele mai importante în privirea interesului general şi care vor fi neapărate de a se împărtăşi Comisiei din Bucureşti ca bază a viitoarei organizaţii a Principatelor." Aceste propuneri urmau să fie în vederile „dorinţelor ţării" („Buletinul...", nr. 4, pp. 1—2, 2—3).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nizare, care apoi, după constituarea țărilor într-un chip definitiv, au să se prefacă în legi votate și întărite în deplina noastră autonomie. Și această îndoită datorie este prea firească, prea lesne de înțăles. Europa ne-a recunoscut autonomia ; însă înainte ca ea să se hotărească de a o priimi sub garanția sa, Europa este în toată dreptatea de a cere să cunoască și bazele ce voim a da viitoarei noastre organizații politice și sociale ; căci numai organizîndu-ne ca stat european, ca societate europeană, puterile se vor învoi de a ne întinde mîna. De vom vroi, dimprotivă, a ne constitua ori ca stat chinezesc, ori ca republică socială, să fim siguri că Europa se va ține departe de noi. Aceea ce se pretinde de la noi, s-a pretins și de la Belgia și de la Grecia. Așadar, domnilor, încă o dată, să lăsăm utopiile, să arătăm Europei că noi nu avem a fi nici Hina, nici republică, însă voim a fi o societate europeană, voim și ținem la toate condițiile unei societăți în cale de progres, voim libertatea conștiinței, voim egalitatea înaintea legii, voim respectul individului, a domiciliului și a proprietății. Manifestînd asemenea principii care astăzi formează bazele tuturor societăților Europei, putem noi avea frică că Adunarea ad-hoc din țara surorâ, deși lucrînd în deosebi de noi, ar putea rosti alte și contrazicătoare principii ? Nu. Asta nu se poate. Putem presupune un minut, că în secolul al XIX poate o adunare sau în Moldova sau în Țara Românească să contesteze unul măcar din acele 12 punturi așternute de comisie ?

De aceea, domnilor, să pășim înainte fără nici o frică, fără grijă că altele ar fi dorințele Adunării din Iași și altele ar fi dorințele Adunării din București. In cîtă vreme ne vom ține de principiile cele mari ale fiecării societăți moderne, contradicție în rostirea dorințelor nu poate fi. Negreșit că mai nimerit, că poate și mai logic ar fi fost ca Adunările să lucreze împreună, însă trebuie să ne supunem unei legi mai presus de noi. Legea aceasta este Tratatul de Paris. Legea aceasta este nevoia de a aduce cu o oră mai înainte dorințele noastre pe masa Congresului.

Vin dar iar a vă zice că încheiarea Adunării este sîntă, că nu o putem modifica. Prin aceasta nu zic că trebuie să primim programa comisiei ca irevocabilă. Comisia n-au

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

făcut decît a aşterne un şir de chestii voind prin aceasta a aduce o ordină în rostirea dorinţelor. Eu nu pretind nicidecum că comisia nu s-ar fi greşit în redacţia şi chiar în şirul chestiilor. Spre îndreptare, Adunarea n-are decît a rîndui alte speciale comisii (precum o cere şi proiectul d. Raletu) ; aceste comisii vor studia una cîte una chestiile, cu toată pătrunderea, cu toată ştiinţa ; şi spre aceasta să le dăm numai timpul trebuitor.

Încă o dată, domnilor, fiecare zi îşi are misia sa. Misia de astăzi este ca să rînduim comisiile ; şi atunce cînd lucrarea lor ni se va pune înainte, vom delibera, vom discuta, vom încuviinţa sau vom descuviinţa".

„Buletinul...", nr. 5, p. 4, col. 1—2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

IV

DISCURS CU PRIVIRE LA CONFISCAREA „BULETINULUI" ADUNĂRII DE CĂTRE ORGANELE GUVERNULUI *

„Sînt acum trecute mai multe ședinți, am rugat pre biurou ca să se informeză despre secfestrația ce, cu ordinul guvernului, s-a făcut «Buletinului» Adunării. Sînt ținuturi în care pînă acum un singur ezemplariu al acestui «Buletin» n-a străbătut. Sînt bine încredințat că biuroul a făcut toate pasurile spre a mijloci rădicarea unei măsuri atît de nemeritate, și pot zice atît de estralegale. Încă pînă acum Adunarea nu a văzut nici un rezultat. Dimpotrivă videm că stăruința guvernului de a împiedeca lucrarea «Buletinului» din ce în ce să face mai energică, iar pentru noi să face și mai îngrijitoare.

Presa, mulțămită depeșii ex. sale fostului reis-efendi Fuad-pașa din anul trecut, s-a desființat în Moldova ; un singur jurnal, chiar cenzurat, nu poate a se publica, a se adresa publicului, căci tipariul este astăzi un monopol al guvernului, carele îl esercează prin «Gazeta de Moldavia». Iată însă ce face guvernul ! El secfestrează «Buletinul» Adunării, oprește ca să ajungă la cunoștința publică rezultatul lucrărilor noastre, și așa într-o țară deprinsă de a nu avea încredire chiar în ea însăși, prin această interdicție, ne pune în suspecție cătră încredințătorii noștri, și aceasta în timpul cel mai critic, tocmai acum cînd lucrările noastre trebuie să străbată pretutindine, pentru ca țara să vadă că n-am lipsit la îndatoririle noastre, că noi în cuget curat, cu toată frica lui dumnezeu, și cu toată conștiința greii noastre poziții, ne silim de a așterne bazele unui viitoriu mai fericit pentru națiia noastră. Ce impresie însă trebuie să producă asupra populațiilor noastre, cînd ele văd pre privighitori și pre jandarmi mergînd din sat în sat și oprind, ba chiar desființînd «Buletinurile» Adunării ca pe

* Ședința din 9 noiembrie 1857.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

o marfă ciumată ? La ce discredit, în ce stare de acuzație ne pune pre noi, deputații țării, în fața țării noastre ? Cum o asăminea măsură să nu motiveze în contra noastră toate prepusurile, toate calumniile ? Cum să nu producă chiar și agitație ! Și apoi tot același guvern, prin jurnalul monopolizat în mînele sale — prin «Gazeta de Moldavia» — redijat de însuși cenzorul său, lasă de se publică neoprit, de să răspîndește neoprit în țară toate noutățile false, toate calumniile, toate infamile articole care sistematic o parte din presa străină le publică în contra Principatelor. În trecutele zile, această gazetă, fără un cuvînt de refutație, a publicat că complotul din Serbia avea ramificări în Principate cu partida Unirii și că planul era de a se înființa două regaturi bulgaro-serb și daco-roman [15], dovadă n-ul [16] din 7 ale acestei luni. Iată, iată ce domnul redactor cenzor mai publică :

«Se vorbește că Conferința de Paris să se întrunească cît se va putea mai curînd, căci trebuie să sfîrșim o dată cu chestia Principatelor, pentru că dacă dezlegarea se va întîrzia mai mult timp, atuncea astă întîrziere nu poate să cauzeze Austriei decît nemulțămiri. Astă putere nu poate vede cu nepăsare că la marginile monarhiei *agitația care nu numai că s-a statornicit general-cvartira în Principatele dunărene, dar care încă s-a răspîndit și în provinciile învecinate ale Porții, priimește necontenit un nou venin*».

Acest articol, «Gazeta» zice că este scos din «Gazeta de Würtemberg» [17].

Însă gazetariul ce se pretinde romîn nu găsește un singur cuvînt spre a protesta în contra neadevăratei aserții ! Este de datoria noastră, domnilor, și ca romîni și ca deputați, să protestăm în fața țării în contra planului sistematic de a face să creadă că este agitație în Principate : ba chiar și de a se sili a provoca agitație în ele.

---

15 Dînd unele amănunte asupra complotului urzit în Serbia pentru asasinarea prințului Alexandru, se spune : „Din haosul acestui plan de insurecție avea să iasă : 1. Regatul Serbiei..., 2. Regatul Daco-Romîn, 3. Regatul Bulgariei, 4. Marele Ducat Bosnia, 5. Mare Ducat Genta, adecă Monte Negro..., 6. Ducatul Meredita" („Gazeta de Moldavia", 28 oct. 1857, nr. 85, p. 340, col. 1—3).

16 Numărul.

17 „Gazeta de Moldavia", 1857, nr. 88, p. 351, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Pe de o parte prin secfestrarea «Buletinului» nostru se dă motiv calumniilor și a tot feliul de nedrepte îngrijări despre lucrările noastre, pe de altă parte prin monopolizarea presii, prin intenționate răspîndiri de false noutăți prin «Gazeta de Moldova», se aduce în îngrijiri pe populație! Cum să calificăm o asemenea urmare? Cum să rămînem indiferenți și răci? De aceea, domnilor, socot că nu mă înșăl despre sentimentul d-voastre dacă în numele întregii Adunări și a dignității sale protestez în contra opririi «Buletinilor», în contra perniciosului spirit de partidă ce insuflă pre gazeta subvenționată a guvernului, în contra acuzației ce se aruncă țărilor că ar fi în ele agitații, în contra încercărilor ce să fac de a să produce o asăminea agitație; și dacă, în fața refuzului guvernului de a învoi libera circulare a «Buletinului» Adunării, neapărat cerută spre a pune un capăt calumniilor ce răii cugetători, ce răii patrioți răspîndesc în contra lucrărilor noastre, îmi ieu îndrăzneală de a propune ca prin un adres al Adunării să aducem la cunoștința Comisiei Internaționale din București măsura aspră și nemeritată luată de guvern în contra noastră și care nu țintește la mai puțin decît de a ne da pradă calumniilor și falselor interpretații, și prin aceasta a ne rădica liniștea de spirit și neatîrnarea cugetului, atît de trebuitoare pentru ca să putem a ne împlini misia ce ne este încredințată.

„Suplement la «Buletinul...»" nr. 11, p. I, col. 1—2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

V

INTERVENȚIE IN LEGĂTURĂ CU PROBLEMA PARTICIPĂRII COMISARILOR ROMINI LA LUCRĂRILE COMISIEI INSĂRCINATE CU REDACTAREA REGULAMENTULUI NAVIGAȚIEI PE DUNĂRE *

D. Kogălniceanu ia cuvîntul și zice că: afară de cele două considerente, celelalte puncturi ale amandamentului sînt numai îndreptări de redacție. Congresul de Paris, luînd în privire că Dunărea este cea mai mare arterie de comerț a Europei, a vrut să aplice și la ea principiul libertății navigației, pus în lucrare pe Rin. De aceea acest tratat hotărește ca comisarii tuturor statelor riverane să facă un regulament pentru plutirea Dunării. Principatelor nu li s-a făcut nici o mărginire, numai comisarii lor trebuia să fie acceptați și de Poartă. Îndată după întrunirea acestei comisii, comisariul turcesc a rădicat pretenția de supremație asupra comisarilor Principatelor, carii ca niște vasali trebuia, după opinia sa, să fie numai atașați ai săi, datori de a se conforma în totul cu lucrările și hotărîrile sale. Comisarii Principatelor intrară cu titlul de *delegați;* mai în urmă li se rîdică acest titlu și li se dădu acel de *comisari.* Fostul comisariu al Moldovei s-a văzut chiar rechemat după stăruințele Porții. În trecutele zile s-a subscris actul plutirii Dunării. Unia din comisari au rădicat o nouă greutate, ei contestau la acei ai Principatelor dritul de a se subscrie actul, fiindcă, după părerea lor, Principatele sînt *staturi nesuverane.* În sfîrșit, li se învoi a subscrie actul regulatoriu libertății navigației Dunării, însă ratificarea actului de plutire s-au subscris numai de Würtemberg, de Bavaria, de Austria și de Turcia; Principatele au să capete numai cîte o copie și încă prin mijlocirea Turciei. Toate aceste mărginiri nu ni se impun prin Tratatul de Paris; acest mare act nu face nici

* Ședința din 9 noiembrie 1857.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

o deosebire între drepturile Austriei, a Turciei, a Bavariei, a Würtembergului și între drepturile Moldovei, a Valahiei și a Serbiei. Toate aceste țări fac parte la Comisia fluvială cu același titlu de *staturi suverane,* comisarii lor trebuie dar să aibă aceleași drepturi. În mărginirile făcute comisarilor Principatelor dunărene, vede d-lui dar o violație a Tratatului de Paris, un conflict, pe care de datorie este ca, prin Comisia Internațională din București, să-l supunem hotărîrei suverane a viitoarei Conferințî de Paris. Încă o dată — mai adaoge d-lui — la Viena s-a jignit drepturile Principatelor și de aceea și propune amandamentul de față.

„Buletinul...", nr. 11, p. 2, col. 1—2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

VI

DISCURS CU PRIVIRE LA ACORDAREA DE DREPTURI POLITICE PENTRU TOȚI LOCUITORII ȚĂRII *

„Domnilor !

Chiar din început și fără perifraze vin a recunoaște că punctul al 9-lea din șirul chestiilor, adecă propunerea de a se recunoaște drituri politice pământenilor creștini eterodocși, că acest punct, zic, a produs impresie și îngrijire în Adunare, și firește cu atîta mai mult în țară. Aceasta nu o contestez și chiar înțeleg că nici putea fi altmintrilea : țara simțește că lucrurile, cum sînt ele astăzi, nu sînt bune ; ea dorește o prefacere socială ; cum, însă, și ce fel, ea nu este în stare de a ne-o spune. Țara nu este pregătită pentru reforme. Răul se simțește, dar vindecarea puțini o cunosc. Și cum ar fi altmintrele ? Reformele nasc în capul teoreticilor ; ei mai întîi le discutează și le predică, tîrziu apoi populul le adoptează. [...] Pe o scară mică, foarte mică în privire către Europa, dar foarte mare în privire către țara noastră, și noi sîntem chemați de a face o reformă. Toate instituțiile noastre sînt putrede, sîntem chemați de a păși la o nouă organizație. Cum am crede însă că ea deodată ar putea să fie primită, cînd toate mijloacele ne-au lipsit și ne lipsesc pentru a o predică, pentru a face ca ea să fie bine primită de națiia noastră ? Pretutindene cel mai puternic din mijloacele menite de a răspîndi lumina este presa. Un domn, pentru care acum putem fi drepți, căci este mort și n-avem trebuință nici de a-l măguli, nici de a-l huli, în fața Tratatului de Paris care făgăduise Principatelor o liberă consultare despre nevoile și trebuințele lor, simți că pentru a putea rosti cu deplină cunoștință dorințele sale, națiia avea trebuință de o educație care să o pregătească pentru marea sa misie ; în scurtul timp ce ne era dat, presa era

* Ședința din 12 noiembrie 1857 (discurs publicat fragmentar).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

singurul chip care ne putea pînă la un oareşcare grad a ne da această educaţie. Grigorie Ghica ne dădu dar libertatea presii. Domnilor, daţi-mi voie să vă aduc aminte de acele scurte luni, în care Moldova s-a bucurat de acest mare dar. Spuneţi-mi dumneavoastră singuri dacă presa în acele luni n-a făcut ţării mult bine, dacă n-a contribuit la deşteptarea simţului naţional, dacă n-a răspîndit în ţară multe idei bune? După o scurtă libertate veni o *fatală depeşă.* Turcia, în contra autonomiei Principatelor garantată de Tratatul de Paris, prin o singură scrisoare a lui Fuad-paşa, ne rădică cel mai puternic mijloc de luminare, *presa,* şi ne reaşeză în vechiul întuneric. Aşa, în minutul cînd aveam trebuinţă de toate mijloacele, de toate trîmbiţile publicităţii spre a face ca să iasă la ivală toate ideile, ca fiecare să predice neîmpedecat rezultatul meditaţiilor sale, în minutul acesta se seofestrează presa şi se convoacă Adunarea, o adunare menită de a rosti dorinţele unei ţări nenorocite, de a proiecta viitoarea reformă, o adunare împărţită în clase, cele mai multe fără nici o educaţie politică! Prin lipsa presii ne vedem închişi într-un cerc cu totul fatal; luminele sînt înăduşite, ideile sănătoase nu pot străbate, calomniile şi falsele noutăţi singure îşi au liber gioc şi reforma trebuie să iasă gata şi deodată, ca Minerva din capul lui Joe!

In mijlocul unor asemine împregiurări, înţăleg dar foarte bine şi îngrijirea care preocupă pre toţi, şi poziţia Adunării făcută mult mai grea. Dar tocma aceste împregiurări trebuie să ne îndemne ca să lucrăm cu o linişte şi cu o neatîrnare îndoit mai mare. Cea întîi condiţie la aceasta este ca să avem o stimă reciprocă pentru opiniile fiecăruia din noi, oricît de deosebit ar fi; numai cu chipul acesta putem a ne împlini misia; ea este grea. Păcatul cadă asupra aceluia ce ne-a făcut-o grea; dar noi trebuie să mergem înainte; de aceea dar, fără frică şi făţiş vin a sprijini opinia mea. D. logofătul Sturdza a zis că este romîn şi că vorbeşte ca romîn; îmi va da voie să-i întîmpin că şi eu sînt romîn şi mai mult decît d-lui. Neam de neamul meu a fost romîn; sînt răzăş, vechi băştinaş de pe Cogălnic; şi, prin urmare, dacă acest titlu este îndestul pentru triumful unei opinii, apoi opinia mea trebuie să

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

triumfeze. Insă chestia nu este cine este romîn mai mult sau mai puțin; pe băncile Adunării noi nu sîntem veniți decît ca romîni; chestia este cine apără o idee mai dreaptă.

Domnilor, este frumos de a avea multă popularitate; pentru un deputat nu esistă o răsplătire mai plăcută decît de a fi aplăudat; însă este ceva și mai frumos și mai plăcut, aceasta este datoria de a combate și chiar de a muri pentru un princip de adevăr și de dreptate! Acest princip, domnilor, este că trebuie să fim drepți pentru toți fiii Romîniei! De aceea sprijin proiectul, pentru că numai prin dreptate putem avea liniște în țară, și numai prin legămintele iubirei între sine putem uni toate puterile nației noastre, putem avea o frumoasă, o adevărată patrie, țara romînă. Iată, domnilor, opinia mea liberă și neîmpedecată; pentru mine fiecare fiu al țării, fiecare pămîntean este romîn. Nu mă îngrijăsc nicidecum cum și ce fel el se închină lui dumnezeu. Aceasta este opinia mea; prea puțin îmi pasă de cele ce se zic și se vuiesc afară. Calomnia care este făcută să șadă la ușă nu mă va strămuta din ceea ce cred că este bine și folositoriu pentru țara mea. Om liber, fiecăruia ce voiește a-mi impune, îi voi răspunde cu cuvintele stoicianilor: «Puteți să-mi luați toate, numai pre mine însumi mie nu mă veți putea lua!» Voi rămînea singur de ideea mea și cu toate aceste eu totuși cred că ideea mea va triumfa, cred că curînd va sosi timpul cînd religia în Romînia nu va mai fi un titlu de escluzie pentru nici un cetățean; va sosi timpul cînd toți vor fi romîni în iubita Romînie. Simțimîntul ce conduce pe unii de a răspinge proiectul este nobil, el purcede de la îngrijirea de a nu se jigni naționalitatea; însăși acei ce sprijină proiectul, fiți bine siguri, nu sînt însuflețiți de un patriotism mai puțin călduros; aceștia sprijină că multe vergi legate la un loc se pot mai cu greu rumpe, decît cînd ele sînt despărțite.

Eu înțăleg îngrijirea acelor carii combat puntul IX; au dinaintea ochilor lor faptele străinilor ce am împămîntenit cu atîta ușurință, cu toate că și în aceștia sînt onorabile excepții. Deși împămînteniți, mulți încă se socot și lucrează ca greci, ca ruși etc.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Asemenea eu înțăleg că acei ce pînă alaltăieri erau sudiți, astăzi, într-o bătaie de palme, nu se pot face pămînteni. Pentru aceștia și eu sînt aspru, și poate și mai aspru decît d. deputat de Roman. În adevăr, ce vedem astăzi! De abia s-au răspîndit în public zisa că în Adunare sînt oameni carii din deosebirea religiei nu voiesc a face un titlu de escluzie pentru întrebuințarea drepturilor politice, și deodată vedem trei pătrimi din acei ce pînă alaltăieri erau sudiți că vin și se declară de pămînteni. Alții, precum unii din armeni, vin și se înfățoșază cu memuare, cu titlul pretențios de *nație armană*, cînd ei ar trebui să-și aducă aminte, că dacă sîntem și am fost pentru îndrituirea lor, aceasta a fost numai pentru că noi nu-i privim ca *nație armană*. Dovadă protestația noastră acea mare, care sfărîmînd întîile alegeri ne-a adus pe băncile Adunării.

Pentru sudiți, pentru nația armană, și eu sînt tot așa de aspru ca și d. Sturdza [18]; și pentru unii și pentru alții, eu nu am drepturi politice; și unora și altora, eu le zic: dacă sînteți nație armană, n-aveți nimic a face cu drepturile nației romîne! Voi carii ați desperat de viitorul țării noastre, voi carii în timpuri nenorocite n-ați luat parte la durerile noastre, ci v-ați tras sub steaguri străine, voi pentru mine nu puteți fi pămînteni. Astăzi cînd soarele începe a luci și pentru Romînia, razele sale nu trebuie să lumineze și să încălzească decît pre fiii săi, pre acei ce au răbdat și viscolul și restriștea.

Însă pre nenorocitul meseriaș de religia armană, carele n-a alergat la protecția străină, carele ca și meseriașul ortodox a răbdat toate împilările și ale agăi, și ale ispravnicului, și ale comisariului, și ale jandarmului; însă pre nenorocitul săătean catolic carele ca și săteanul ortodox de trei sute de ani rabdă toate greutățile țării, frate cu el și la beilic, și la boieresc; cum pre aceștia, împămînteniți prin suferințe secolare, să-i resping de la sînul mumei și să le zic că n-au parte la bunurile pămîntului, că n-au drepturi, că pentru dînșii speranță nu este, că ei sînt streini și că fără drepturi s-au născut,

[18] Logofătul Gheorghieș Sturdza, deputat al marilor proprietari din ținutul Romanului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lără drepturi vor muri! Domnilor, aceasta nu se poate, căci am jigni legea cea mare a fiecării societăți — dreptatea; căci prin această, departe de a întări naționalitatea noastră, am slăbi-o dimpotrivă. Mă esplic. Regulamentul la anexa X, în capul puntului 1, consfințește principul că *fiecare străin de orice religie creștină poate dobîndi prin naturalizare drepturi politice.* În aceeași anexă, la sfîrșitul puntului IV însă, se adăogi mai tîrziu fraza că de *drepturi politice se vor putea bucura numai acei ce recunosc religia ortodoxă.* [...] Domnilor, nu voiesc, nu se cuvine să atac nici o naționalitate, ba și nici o personalitate. Însă noi nu putem șterge istoria noastră. Care străini ne-au făcut atîta rău decît grecii, sau mai bine zicînd fanarioții? Negreșit că și între aceia sînt excepție. Este Constantin Mavrocordat carele în îmbele Principate a desființat vecinătatea. Este domnul Alexandru Moruz carele a făcut multe lucruri bune în Moldova, și mai ales această curte în care astăzi ne aflăm adunați. Este Mavrogheni, domnul Valahiei, cel de pe urmă voievod carele a condus o oștire romînă la bătălie și carele [...] a făcut steagurile romîne biruitoare! Acestea sînt excepții; însă regula cît este de cumplită! Ei bine, domnilor, tocmai acest monopol avut pînă atunci de ortodocși, si îndeosebi de greci, monopolul de putea singuri a se împămînteni în Principate, voiesc de nu a-l nimici, dar cel puțin a-l paraliza rădicînd pedica naturalizării pentru streinii eterodocși și mai ales pentru acei din Occident, căruia datorim atît de mult și de la care și astăzi putem a spera hotărirea soartei noastre. Rădicarea acestei pedeci ne-o cere nu numai dreptatea, dar și datoria care ne zice că noi nu trebuie cu dispreț și nerecunoștință să plătim *acelui* care voiește să ne facă o nație. Zic *dispreț* și *nerecunoștință*, căci și una și alta ar fi cînd am zice că și pămînteanul nostru și streinul ce ar cere împămîntenire, pentru că sînt de religia catolică nu pot pretinde la drepturi politice! Domnilor, să nu lăsăm ideile strimte să ne conducă pe o cale strimtă; *patriotismul de clopotniță,* el a cauzat peirea a multor țări renumite. Grecia a căzut pentru că cetățenii ei nu voia a se uni sub steagul și în unitatea Eladei. Ei preferau să fie și să se combată între dînșii ca sparțiați, ca ateniani, ca tebani, ca plateani etc.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

De aceea ei căzură sub giugul lui Alexandru și apoi sub giugul romanilor, cînd aceștia izbutiră a domina lumea, pentru că din numele de roman ei niciodată au căutat să facă numai un monopol al cetățenilor de Roma. Care este cauza că Italia, muma noastră, cu toate stăruințele sale, cu toate suferințele sale, pînă astăzi încă n-a venit la unitate? Acesta este patriotismul de clopotniță, viața *municipală*, iar nu *națională* care a însuflat în secolul de mijloc pre republicile sale și chiar pre bărbații săi de stat. Italieni subt nume de lombarzi erau în lupte cu alți italieni subt nume de toscani, venețiani, modenezi, napolitani, siciliani; și *într-acest timp germanul punea piciorul său pe grumazul bietii Italii.*

Nația este o creație a lumii moderne; nația s-a făcut și se face numai acolo unde este unitate. Această mare idee ne-a făcut să cerem unirea țărilor noastre. Niciodată însă nici unirea, nici nația noastră nu vor fi tari, în cîtă vreme pe pămîntul nostru vom avea deosebite aglomerații de locuitori, pe care noi îi vom ținea despărțiți de noi, prin escluzia lor de la bunurile, de la drepturile ce țara dă fiilor săi. Escluzia de drepturi pururea creează deosebite interese, însuflă ura și aduce discordia.

Noi însă voim să fim un singur popor, păsind către același țăl: *consolidarea naționalității romîne.* Numai răspingerea deosebirilor va aduce între noi armonia, numai armonia va da nației noastre puteri și numai puteri largi vor aduce între noi adevărata unire națională. Trebuie dar să țintim cu toții de a lega toate aglomerațiile de locuitori prin legătura cea mai mare a armoniei; armonia este însă numai acolo unde este dreptate, unde este egalitate.

Dați-mi, domnilor, voie să vă fac o singură întrebare. Ce ar fi mai potrivit cu interesul nației noastre, să vedem tîrg cu tîrg, sat cu sat în discordie și dușmănie, pentru că în unul sînt ortodocși, iar în altul catolici? Sau pe toată suprafața Romîniei, de la Carpați pînă la Marea Neagră, să vedem și tîrguri și sate, fără osebire de religie și de origină, legate prin dragoste, prin interes, prin același drept, prin același țăl? Răspunsul nu este greu de dat!

Ian să vă arăt acum și ce viitoriu ne așteaptă răspingîndu-se proiectul și declarîndu-se prin urmare fără drituri

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mii de locuitori carii însă au luat și iau parte la toate îndatoririle, la bir, la recrutație, la beilicuri, la toate greutățile țării, fiecare din acești locuitori declarați străini în pămîntul lor ar fi în tot dreptul să zică aceea ce la întâile alegeri un locuitor catolic din Săbăoani, ales deputat pontaș al ținutului Romanului, a răspuns ispravnicului carele îl întîmpina că nu-l putea cunoaște deputat pentru că era catolic: «Cum, cucoane, acum cînd toate satele m-au ales ca să le apăr drepturile în Marea Adunare sînt *cătolic* și nu pot fi deputat? Dar cînd ne puneți la beilicuri, cînd ne luați birul, cînd vă dăm feciorii la oaste, cînd vă facem boieresc, atunci nu sîntem catolici, ce ne priviți ca pravoslavnici? Dacă este, cucoane, că nu putem fi deputați, pentru că sîntem papistași, apoi dați-ne pace să fim papistași și la biruri, și la beilicuri, și la toate angăriile». [. . . . . .]

Istoria, domnilor, ne dovedește cît de periculos lucru este de a înstrîmbătăți pe de o parte locuitorii unei țări din cauza deosebirei religiei. Această strîmbătate a adus ades peirea acei țări. Era odată o țară mare și frumoasă, o *țară de cavaleri,* o țară cu care ne-am luptat sute de ani: Polonia! Ei bine, Polonia a căzut pentru că n-a fost dreaptă pentru toți fii săi, pentru că pe de o parte toate libertățile erau numai în mînile aristocrației, pentru că pe de altă parte populația țărei era o parte catolică și o parte ortodoxă și pentru că cea dintîi a căutat să împileze pre cea a doua. Aceasta este cauza că cazacii, carii odată erau vitejii companioni de arme ai polonilor, au rupt pactul lor cu republica aristocratică și au înmulțit rîndurile armiei rușilor; aceasta este cauza că episcopii și locuitorii ruteni ortodocși, văzîndu-se prigoniți de episcopii și nobilii catolici, au năzuit la agiutoriu străin; și Ecaterina, sub pretext de a apăra pre coreligionarii săi, a ocupat Polonia și Polonia astăzi nu mai este. In Francia prigonirile protestanților, cîte nenorociri nu i-au adus? Ziua sfîntului Bartelemi și astăzi formează una din paginile cele mai grozave din istoria prigonirilor religioase! Revocația edictului de Nantes a dezbrăcat pre Francia de oamenii de inteligență, de industrie și de arte cei mai însemnați; și aceste talente transportate pe pămînt străin a pregătit Franciei puternici concurenți. Insă, ne zic adversarii pro-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

iectului, dînd drituri catolicilor deschidem stavila care singură pînă acum ne-a ferit naționalitatea ; străinii ne vor năvăli și nația noastră este perdută. Dintîi, proiectul nu deschide nicidecum calea străinilor ; el cere drepturi numai pentru pămînteni. Dar să zicem că rostirea principului că pămîntenii eterodocși pot avea drepturi politice deschide și străinilor mijlocul ca prin marea naturalizare să ajungă la drepturi politice. Eu încă tot nu văd pericolul. Marea naturalizare după legile noastre se poate acorda numai de Adunarea Obștească ; ea la noi este supusă la condiții mult mai grele decît pretutindinea aiurea. Niciodată numărul streinilor ce ar intra în țară prin un asemenea canal nu poate să fie atît de mare încît să ne înfățoșeze vreun pericol, și apoi, domnilor, nu trebuie să credem ceva și în steaua romînilor ! [...]

Neamul nostru în mare parte atuncea [19] s-a fost retras în mijlocul Carpaților și mai ales la Făgăraș și Maramureș, care, întocmai ca chivotul lui Noe, au păstrat naționalitatea romînă. După contenirea potopului ce vedem însă ? Două mîni de oameni, conduși de Radu Negru și de Bogdan Dragoș, iesă din Carpați, se scobor de-a lungul rîurilor, se unesc cu comunitățile libere ce nu și-au fost părăsit vetrele strămoșești, întînd stăpînirea peste toate țările dintre Carpați, Dunăre și pînă în Marea Neagră și nu mai tîrziu decît după patruzeci de ani, vedem pre vitejii noștri voievozi luptîndu-se cu ungurii și cu polonii în capul unor armii de 50 și de 60 mii de romîni [...]

...Romînia n-a perit cînd turcul și fanariotul au năvălit asupra țării, cînd toată viața la noi era amorțită, cînd drepturile noastre erau sfîșiate, cînd hotarele noastre erau încungiurate de cetăți turcești și cînd în Iași și în București doi orîndari străini, veniți de la Stambul, ne da legi în limba grecească ; și cum tocmai astăzi, în secolul dreptății și al luminilor, avem să ne temem că naționalitatea romînă poate peri, astăzi cînd ea a primit consfințirea cea mai solemnelă, cînd Principatele Romîne s-au pus sub scutul Europei ? Cum astăzi, inspirați de un prejudeț, de un pericol iluzoriu, voim să refuzăm, ce zic, să rădicăm pămîntenilor eterodocși drepturile politice ? Am zis cuvîn-

[19] In epoca năvălirilor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tul de *rădicat* și așa este, căci chiar astăzi eterodocșii au drepturi politice. Avem în țară de sute de ani proprietari catolici, din carii mulți au ajuns în funcții publice, au dobîndit titluri de boierie, au esercitat dreptul de alegători, chiar la Adunarea Generală în timpul lui Mihail Sturdza. Avem străini iarăși de legea catolică sau protestantă carii au căpătat sub guvernul trecut marea împămîntenire, pe aceleși baze; căci străinii ortodocși în Țara Romînească, cu care aspirăm a ne uni, și catolicii și armenii au drepturi politice și sînt proprietari de moșii; [...] prin urmare pe ce regulă de dreptate am veni astăzi să declarăm că drepturile politice se pot întrebuința sau dobîndi numai de ortodocși, și așa să dezbrăcăm de aseminea drepturi pre toți pămîntenii ce recunosc un alt rit creștin, și așa să-i facem străini în chiar pămîntul lor?

Zicem că religia ortodoxă, la care trebuie să ținem, ar fi o piedică și că Regulamentul Organic, pre care noi necontenit îl spîrcuim, ar rosti o asemine escluzie. Insă noi trebuie să ne aducem aminte că în trecutele zile am declarat libertatea culturilor, că multe din Regulament, înainte de a le sfărîma noi, au căzut în neîntrebuințare ca toate legile ce nu mai sînt potrivite cu gradul de civilizație la care a ajuns un popul.

Noi trebuie asemine să ne aducem aminte, că iarăși înainte de cîteva zile am declarat egalitatea înaintea legii; însă ce feliu de egalitate ar fi aceia care dă unuia și refuză altuia? Am zis *egalitatea*, am zis *desființarea de privilegii*, și noi astăzi venim și punem pre pămîntenii eterodocși într-o poziție cu totul neegală în privire către pămîntenii ortodocși. Pre acești din urmă îi facem privilegiați, pre cei dintîi îi facem străini.

Dacă dar este că proiectul Comisiei să se răspingă, apoi eu vin și solanel declar că noi am sfărîmat egalitatea și am întemeiat privilegiul, căci toată legea ce nu are o asemene măsură pentru toți nu este o lege de egalitate, ci o lege de privilegiu!

Domnilor, dați-mi voie să vă arăt o altă considerație, iarăși de mare importanță, care ne prescrie datoria de a recunoaște că împămînteniții de orice religie pot dobîndi drepturi politice. Aceasta este compunerea societății noa-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

stre. Care sînt elementele de care această societate este formată ?

De o parte vedem *boieri* mari și mici, proprietari, neproprietari, funcționari înalți sau de gios, cum vroiți, însă tot *boiari*. De altă parte vedem lucrători de pămînt, fie răzăși, fie pontași, însă numai *lucrători de pămînt*.

Două clase față în față. Legătura cea mai națională, cea mai puternică, singura care poate întemeia echilibrul, și a opri antagonismul, *starea de mijloc,* aceea căreia Sieyès [20] îi zicea că trebuie să fie totul într-o nație, lipsește desăvîrșit, mai ales în Moldova. [...]

Luați sama, domnilor, că legea electorală în puterea căria am fost convocați dă tîrgurilor dreptul de a trimite douăzeci de deputați tîrgoveți, adecă în spiritul legislatorului, reprezentanți ai stării de mijloc. Ei bine, noi în toată Adunarea avem un singur negutitoriu, deputatul de Focșani [21], și patru medici [22] carii și aceștia sînt boiari ! Unde este dar starea noastră de mijloc ? Noi n-o avem, și datoria noastră este să o facem. Elementul constituării îi este în adoptarea proiectului Comisiei ; să chemăm între noi, prin împămîntenire, pre acei străini carii de mulți ani șed între noi, carii prin deprindere, prin interese, prin limbă, prin chiar iubire către pămîntul nostru, s-au făcut de fact pămînteni ; și carii, dacă s-au ținut de o parte, este numai pentru că Regulamentul Organic îi depărta de la orice putință de a se face cetățeni romîni. Și nici că să credem că fără aceasta vom putea agiunge de a avea o stare de mijloc pămînteană.

Caracterul moldovanului, cel puțin pînă acum, nu este plecat către *profesia negutitorească,* acest mare element al stării de mijloc. Aceasta nu este de astăzi : iată ce cu 140 de ani mai înainte domnul Dimitrie Cantemir ne zice, în *Descrierea Moldovei :* «Grecii, bulbanezii (sic), sîrbii și bulgarii trăiesc în Moldova slobozi, și alții se îndeletnicesc

---

[20] Este vorba de *E. J. Sieyès* autorul lucrării *Qu-est ce que le tiers état ?*

[21] Este vorba de Gheorghe Ilie, deputatul orașului Focșani.

[22] Deputații medici erau : 1. doctorul aga A. Fătu, 2. doctorul postelnicul Costachi Vîrnav, deputat de oraș din Dorohoi, 3. doctorul aga Alecu Jianu, deputat de oraș din Botoșani, 4. doctorul aga Constantin, deputat de oraș din Tutova.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cu neguțitoria, iar alții slujesc cu leafă la domnie. Nemții, leșii și cazacii sînt puțini și unii sînt ostași, iar alții slujesc în curte. Însă din leși s-au rădicat vreo cîțiva și în starea boieriei; iară armenii sînt supuși ca și cielanți neguțitori și tîrgoveți ce sînt prin orașele Moldovei și plătesc asemene bir la domnie, și *bisericile lor sînt ca și ale papistașilor și nici sînt mai mici, nici mai puțin împodobite decît ale pravoslavnicilor, și sînt slobozi a-și păzi legea lor.* Evreii încă sînt supuși și plătesc pre an mai mare bir decît cel de obștie, și cu altă nu se îndeletnicesc decît numai cu neguțitoria și cu cîrcimăritul și *unde voiesc acolo pot să-și facă sinagogă,* însă numai de lemn, iar de peatră nu au voie [...]

Cei ce sînt adevărați moldoveni, osebit de stările boierești pentru care am pomenit mai sus, unii sînt tîrgoveți, iară alții țărani. Tîrgoveții sînt acia care se află cu locuința prin orașe și prin tîrguri, iară țăranii sînt acia carii locuiesc prin sate;... cei de pe la tîrguri nu sînt supuși nimărui, fără numai domniei, la care-și plătesc dajdiile lor și se îndeletnicesc la toate lucrurile. *Iară neguțitori sînt prea puțini din moldoveni,* pentru că moldovanului din fire este născută mîndria... căci ei orice neguțitorie o socotesc că este lucru de rușine. Osebit numai de neguțitoria cu pînea, care o fac ei pe moșiile lor. Și eu socotesc că *aceasta este pricina cea mai mare de se găsesc prea puțini din moldoveni tîrgoveți bogați și că este în țară necontenit lipsă de bani,* măcar de se și trec peste hotar afară mai multe lucruri decît acele ce se aduc în lăuntru; căci neguțitorii cei streini, [...] au apucat în mîni toată neguțitoria Moldovei, din pricina lenevirei patrioților noștri; și turme întregi de dobitoace mici și mari, pre care le cumpără din Moldova cu puțin preț, le duc pe la Stambol și pre la alte cetăți și acolo le vînd cu preț îndoit și întreit. *Însă fiindcă aceștia cei mai bogați nu au voie să fie cu moșii și cu case statorniciți în Moldova, pentru aceasta banii cei mai mulți se petrec afară din țară, iară preste Dunărea înapoi vin prea puțini;* și de abie sînt cu îndestulare pentru plătirea birului și ale altor cheltuieli turcești».

Cuvintele lui Cantemir ne arată ce trebuie să facem pentru ca să agiungem să avem o stare de mijloc. Tot Cantemir răspunde și la cuvîntul d. deputat al proprieta-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

rilor mari din ținutul Romanului, carele, ca argument în contra proiectului, ne citează Bucovina, unde giumătate de moșii au agiuns a fi în mîna armenilor. Pentru ce însă aceasta? Este pentru că Iosef II, împărat catolic, departe de a dezbrăca pre romînii ortodocși din Bucovina de drepturile lor, la luarea acestui pămînt, coastă a Moldovei, a decretat că deosebirea religiei nu poate să întemeieze excluzie întru întrebuințarea drepturilor civile și politice. Atunce armenii din Moldova, deși locuitori vechi ai ei, văzînd că aice li se rădicau drepturile, că se declarau streini în însuși locul nașterii lor, n-au mai privit pre Moldova ca patria lor, ci mărginiți numai în dreptul de a ținea moșii în posesie, ei au esploatat și moșiile și mai ales pre locuitori, toată rîvna lor a constat de a aduna bani; și cînd capitalul era îndestul de mare, ei treceau în Bucovina unde putea cumpăra moșii, unde putea cîștiga drepturi; unde în sfîrșit putea da copiilor lor o patrie! N-ar fi fost mai bine și pentru țara noastră ca o asemine emigrație să nu se facă? Ca armenii să păstreze Moldovei și activitatea și averile lor? In loc de esploatatori de oameni am fi avut un număr mare de cetățeni folositori?

Să gîndim, domnilor, serios la ce facem. Prin răspingerea proiectului, noi nu numai că nu dăm, dar chiar rădicăm drepturi avute de sute de ani de pămînteni eterodocși, precum sînt răzeșii catolici din ținuturile Bacău și Iași. Aceștia pururea s-au privit ca pămînteni înzestrați cu toate drepturile civile și politice, carii unii din ei sînt boieri, sînt în funcție. Eu, cum am zis, cunosc din ei carii chiar la Adunarea Obștească din timpul lui Mihai Sturdza au întrebuințat liber dreptul lor de alegători: N-avem, cum am mai zis, chiar astăzi străini de religie catolică sau protestantă carii cu toate prescripțiile contradictoare ale Regulamentului, prescripții ce și-au făcut timpul, au primit, sub domnul Ghica, împămîntenirea cea mare și astăzi se numără între boieri, fonctionari și proprietari mari ai Moldovei?

[. . . . . .]

La alegerile Adunării ad-hoc, pămîntenii creștini eterodocși, întocmai ca și pămîntenii ortodocși, au întrebuințat dreptul politic de alegători. De nu mai mult, dar cel puțin o pătrime din deputații noștri sînt trimiși de corpuri elec-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

torale formate și de catolici și de armeni, ba chiar avem și un deputat catolic [...]

Validitatea alegerelor s-a recunoscut de întreaga Adunare. Ei bine, cum putem acum să dezbrăcăm de drepturile lor pre alegătorii noștri, pre acei ce ne-au trimis pe aceste bănci, tocmai pentru ca să le apărăm drepturile? Cum am putea noi să-i declarăm străini în însuși patria lor? Cînd tocmai datoria noastră cea mare este că prin o adevărată egalitate, prin legătura acelorași îndatoriri și drepturi să unim pre toți pămîntenii fără osebire de credință în aceeași armonie, în aceeași iubire către țară; ca așa cu toții să fim o singură națiie — *națiia română*, ca așa cu toții să avem și să apărăm o singură patrie — *frumoasa Rominie!*

Vă rog, domnilor, luați sama bine la votul ce aveți a da. Pretutindenea drepturile politice și civile nu să rădică decît în urma unei vini și în urma unei judecăți.

Ce vină însă au făcut alegătorii noștri eterodocși, pentru ca acum să-i dezbrăcăm de drepturile lor și prin urmare să-i osîndim la adevărata degradare? Au poate vina lor este pentru că ne-au ales deputați?

Încă o dată vă rog să gîndim și la considerațiile din afară, să gîndim la ce va zice Europa, să gîndim la viitoriu, la ce armă dăm în mîna protivnicilor noștri. Eu socot că cel mai rău serviții ce putem face cauzei noastre este de a vota în contra principiului (de la) puntul al noulea. Ce tristă recomandație de noi înșine am da Europei catolice și protestante care pentru romîni a făcut atita. Spre recunoștință noi voim acum a declara religiile catolică și protestantă ca titluri de escluzie la condiția de pămînteau al Romîniei! Ce arme am da în mîna adversarilor noștri, carii în fața unui aseminea vot ar fi în tot dreptul să zică Europei: «Uitați-vă ce oameni, ce țară voiți a emancipa; ei cer dreptate și cea întîi faptă a lor este de a o refuza, ba chiar de a o rădica însuși fraților și pămîntenilor lor, a cărora singură vină este pentru că se închină treimii dumnezeiești subt altă formă de rit». Tristă și nenorocită impresie va face un aseminea vot și în lumea civilizată și mai ales la viitorul congres! Tristă și nenorocită dovadă vom da despre puțina noastră civilizație! Atîta va fi rezultatul votului nostru! Căci în acest secol de lumină, să

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ne iasă din minte că puterile garante ar putea să ieie mai mult în privire prejudeţile noastre, decît glasul sfinţei dreptăţi, care strigă neîncetat «ce nu-ţi place, altuia nu face; iubiţi-vă între voi, căci toţi sînteţi fii ai aceluiaşi părinte».

Au adversarii proiectului nu gîndesc că la biuroul conferinţelor ce au să hotărască despre viitoriul nostru au să ieie parte reprezentanţii a trei suverani catolici şi doi suverani protestanţi, că din monarhii subscriitori Tratatului de Paris, numai unul este de religie ortodoxă, dar că şi un altul, m. s. sultanul, este de religie musulmană! Lucrul tot se va face; este cu neputinţă ca prin verdictul conferinţelor, religiile catolică, protestantă, armană în Romînia să se lovească cu ostracism? Luaţi esemplu de ce s-a făcut în însuşi Turcia, în însuşi ţara musulmanilor; acolo, cu cîţiva ani mai înainte, cel de pe urmă caiccin sau hamal turc putea, fără a fi pedepsit, a scuipi în faţa celui mai însemnat dintre creştini şi a-l numi cîne sau gheaur!

Ei bine, domnilor! uitaţi-vă ce prefacere au luat ideile şi lucrurile în însuşi Turcia? Iată ce zice hatihumaiunul din 18 febr. 1856, slobozit de m. s. sultanul după mijlocirile Europei creştine:

«Toată deosebirea sau poreclirea ţintitoare de a face vr-o oareşcare clasă mai gios de altă clasă, din cauza cultului, a limbei sau a neamului va fi pentru totdeauna ştearsă din protocolul administrativ; legile vor pedepsi cu asprime întrebuinţarea dintre particulari sau din partea autorităţilor de orice poreclă batjocoritoare sau jignitoare.

Fiindcă toate culturile sînt şi vor fi aseminea liber practicate în staturile mele, nici un supus din imperiul meu nu va fi strîmtorit în esercitiul religiei ci el recunoaşte, şi nici într-un feliu nu va fi supărat în această privire. Nimine nu va fi silit să-şi schimbe religia. Numirea şi alegerea tuturor fonctionarilor şi alţi întrebuinţaţi ai imperiului meu atîrnînd cu totul de voinţa mea suverană, toţi supuşii imperiului meu, fără osebire de naţionalitate, vor fi îndrituiţi de a fi primiţi la funcţiile publice şi de a le ocupa după capacităţile şi meritele lor după aceleaşi regule de o aplicaţie generală.

Egalitatea dărilor trăgînd după sine egalitatea sarcinilor, precum *egalitatea îndatoririlor trage după sine egalitatea* drepturilor, supuşii creştini şi de alte rituri nemusul-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mane vor trebui ca și musulmanii a lua parte la recrutație etc.»

Iată, domnilor, marele principiu de omenire, de civilizație, de mare și eternă dreptate proclamat în Turcia de m. s. sultanul Abdul Medjid!

Cu toate prejudețile, cu tot fanatismul musulmanilor, hatihumaiumul [23] a început a se pune în aplicare. În Constantinopoli s-a și înființat un înalt consiliu menit de a se ocupa cu interesele generale ale imperiului și în care, sub președința marelui vizir și alături cu șeful religiei musulmane, cu șeik-ul-islam, șăd patriarhul grecesc, patriarhul catolic, patriarhul arman și marele rabin; lucru mare, lucru nepilduit! În Viena, ambasadorul ce înfățoșază însuși persoana m. s. sultanului este beizadea Kalimah; asemine este și cu alți mulți miniștri și trimiși de ai Porții în străinătate și cu mulți alți înalți fonctionari otomani în lăuntrul imperiului și cari toți sînt creștini! Acest mare progres îl datorim energicilor mijlociri ale marelor puteri creștine. Ei bine, domnilor, dacă Europa civilizată a dobîndit un asemine rezultat de la Turcia cea fanatică, și a căria suveranitate negreșit că nimine nu o contesta, cum socotiți că aceastași Europă, care astăzi ține soarta Romîniei în mînile sale, la viitoarea organizație, și fără voia noastră și cu toate prejudețile noastre, nu ne va impune acelaș princip de dreptate și de omenire? Să ne iasă dar din minte că votul nostru în contra proiectului ar putea avea vreo greutate înaintea conferințelor; el n-ar putea, o mai adaog, decît de a da o slabă idee de civilizația noastră, decît de a ne compromite înaintea făcătorilor noștri de bine, decît de a da arme adversarilor noștri, și iată pentru ce:

Știți, domnilor, că Anglia, care în Congresul de Paris a opinat în favoarea unirii Principatelor, astăzi se pretinde cel puțin că și-a schimbat opinia. Cauza ce se atribuie unei aseminea schimbări este că adversarii noștri au făcut pre cabinetul britanic să creadă că unirea țărilor-surori nu este o dorință a inimei noastre și o trebuință a nației noastre, ci că ea este o idee ce ne s-a însuflat prin Rusia, care prin o asemene combinație ar voi să redobîndească la Dunăre

[23] Porunca emanată din cancelaria sultanului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

vechea ei proponderanță ; că Romînia unită cu muscalii prin aceleași legături ale ortodoxiei n-ar fi decît un avant-post al Rosiei în contra Turciei, et. et. Din toate argumentele ce se întrebuințează în contra Unirii, religia noastră ortodoxă este pururea alfa și omega. La *romini,* strigă adversarii noștri, ignoranți și necultivați, religia este mai puternică decît naționalitatea ; ortodoxia îi va arunca pururea în brațele Rusiei.

Ei bine, domnilor, declarînd că ortodoxia este neapărata condițiie pentru pămînteni și împămînteniți spre a putea dobîndi drepturi politice, n-am da noi singuri o putere acuzațiilor ce ni se adresează ? Cînd noi trebuie prin toate pasurile, prin toate faptele și mai ales prin toate voturile noastre, să dovedim că nu sîntem nici ruși, nici turci, nici austriaci, că *romini sîntem și romini voim să murim.*

Ah ! Domnilor, de ce n-am îndestulă elocință ca să pot intra în toate convicțiile, ca să pot agiunge la toate inimile, ca să vă pot înduioși, ca să vă pot încredința de neapărata nevoie ce este pentru noi *să fim drepți pentru toți fiii Rominiei !* De ce n-am îndestulă elocință ca să fac din d-voastră apostolii libertății conștiinței și așa cu toții să agiungem a vedea în toți pămîntenii pre frații noștri, și așa să știm cu toții că spre a fi demni de libertate, trebuie mai întîi să o respectăm în alții ; că spre a putea dobîndi drepturi nu trebuie mai întîi să le rădicăm altora ?

Mă adresez către voi, reprezentanți ai clerului, o voi acei cărora vi s-a dat frumoasele titluri de miniștri ai păcii, de ofițeri ai moralului. Nu vă împotriviți la o lege de omenire și de dreptate. [...]

Mă întorc către voi, deputați ai locuitorilor pontași cărora vă zicem *țărani* pentru că înfățoșați acea multă, acea grea și împilată țară. Aduceți-vă aminte că și locuitorii catolici au răbdat cu voi și dările și beilicurile, și biciul și toate angariile ; și ei cu voi au muncit și au suspinat ; au avut același trecut, lăsați-i să aibă și același viitoriu. Voi în Adunare ați găsit și veți găsi sprijin la durerile și lipsurile voastre. Ei bine, nu vă lăsați să vă înșele ; fugiți de șoptele care vă îndeamnă să fiți nedrepți pentru frații voștri. Aduceți-vă aminte că între catolici și între voi este înrudirea cea mai strînsă : *înrudirea aceloraș*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

suferințe, aceloraşi împilări. Spre chiar folosul vostru, vă rog dar, voi cari cereți dreptate, dați-o fraților voştri!

Mă adresez către voi, reprezentanții răzăşilor, urmaşi ai vechii boierimi romîne; după o sută de ani de împilare, puterile Europei v-au chemat şi pre voi ca să luați parte la organizația patriei, pre care odată strămoşii voştri au apărat-o pe cîmpurile războiului. O! faceți ca din gura voastră să nu iasă cuvinte de strîmbătate; arătați lumei că deşi căzuți, în *voi este încă vie scînteia vechii libertăți romîne:* arătați lumii că sînteți încă demni de a vă realța, şi de a împreunălucra la regenerația Romîniei.

Mă adresez, în sfîrşit, la *boierime.* O, voi acei cari prin naştere, prin avuții, prin inteligență sînteți în capul nației, fiți demni de misia ce vă este încredințată. Duceți la bun sfîrşit marea noastră întreprindere.

Privilegiurile le-am lepădat, dar în mîna noastră stă încă privilegiul ca să rămînem corifeii țării noastre, ca nația să vadă în noi aleşii săi. Pentru aceasta n-avem decît să ne ținem în capul reformelor cerute de luminile secolului, de trebuințele pămîntului. Inteligența, dreptatea şi patriotismul nostru, în chipul acesta, vor fi privilegiuri pre care nimine, niciodată, şi în nici o întîmplare, nu ni le poate lua!

Mă adresez mai ales către voi partea tînără a boierimii. Înțăleg că cei bătrîni să ție la regulament; el le aduce aminte de timpul pre care fiecare om îl iubeşte, *timpul junetii.* Regulamentul este făcut de dd. în timpul tinereților lor; au dar toată dreptatea să iubească legile făcute de dînşii. Însă, domnilor, o generație nu poate să aibă mai mult drept decît o altă generație. Precum d-lor ş-au făcut legi după placul lor şi au trăit subt dînsele, dei-ne şi nouă voie să ne facem şi noi legi după placul şi trebuințele noastre. Perfectibilitatea este legea nu numai a omului, dar şi a omenirei. Regulamentul Organic a fost un progres în 1832; în 1857 el nu mai este decît o constituție învechită.

Să nu ne împedecăm dar de strigătele oamenilor trecutului şi să procedăm cu curaj şi energie la o organizație potrivită cu trebuințele actuale ale nației şi cu ideile secolului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Domnilor, am abuzat îndestul de răbdarea dv. Vreu și trebuie să-mi închei cuvîntul. Dar, înainte de a mă coborî de la tribună, dați-mi voie să vă aduc aminte de un frumos spectacul și să vă înfățoșez în viitoriu un mai frumos spectacul.

Domnilor, vă aduceți aminte cînd pe pieţile orașelor, tîrgușoarelor și satelor noastre vedeam ținîndu-se de mînă și boieri, și negutitori, și săteni, și tineri, și bătrîni, și giucînd *hora unirii?* Ei bine, domnilor, eu cunosc o horă și mai frumoasă, hora în care să se ție de mînă toți pămîntenii, și ortodocși și catolici, și armeni, și fără a se uita la deosebirea religiilor, pre care le poate giudeca numai dumnezeu, toți legați prin aceleași drepturi și îndatoriri, prin același interes, prin aceeași dragoste către țară, să gioace *hora Rominiei unite și autonome.*

Eu votez pentru principul progresului și al eternii dreptăți, eu votez pentru adoptarea proiectului".

„Al doilea suplement la «Buletinul...»", nr. 12, p. 3, col. 1, p. 4, col. 2; „Al treilea suplement la «Buletinul...»", nr. 12, p. 1, col. 1, p. 4, col. 2; „Al patrulea suplement la «Buletinul...»", nr. 12, p. 1, col. 1, p. 2, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

VII

INTERVENȚIE CU PRIVIRE LA PROBLEMELE CE TREBUIE LUATE ÎN DISCUȚIE DE CĂTRE ADUNARE*

...D. Kogălniceanu ia cuvîntul și zice că la 10 octomvrie s-au propus un șir de 12 chestii, din care 11 s-au tratat și una s-a dat la tipariu spre a să pute discuta cît de curînd, că în convicția sa socoate că Adunarea nu ș-a îndeplinit încă sarcina, că trebuie să tratăm despre acele instituții care deșteaptă patriotismul de la cea mai înaltă treaptă pînă la cea mai mică a societății, că aceste instituții sînt municipalitățile și comunele. D-lui zice că oriunde cineva este legat de locul nașterii sale, că oriunde cineva se interesează de locul unde a crescut, acolo și patriotismul este mai mare, mai înfocat; că la noi orașele și grămezile sătești nu au nici o neatîrnare, fiind toate interesele și generale și locale centralizate în mînele guvernului. D-lui arată mai departe că consiliurile generale sînt o instituție din cele mai salutare și mai ales pentru proprietatea cea mare, căci aceste consiliuri au a hotărî interesele privitoare de țînut, au a controla administrația; precum și consiliurile de ocoale și sătești vor ave a decide despre interesele locale. D-lui zice că trebuie să statuăm principul că ce este de interes local să se facă de către autoritățile locale și numai ce este de interes general să fie de competința administrației înalte. Viind apoi la puntul al treilea, d-lui considerează înființarea de școli prin toate satele și orașele ca unul din cele mai puternice mijloace de a răspîndi lumina și a rădica populația sătească; că dacă 30 de ani mai-nainte am fi avut peste tot locul școli, astăzi luminele poporului ne-ar fi putut ajuta mult la reorganizarea patriei noastre; însă instrucția publică a fost părăsită și de ezistă astăzi ici-cole școli sătești, ele ezistă numai din buna voință a unor proprietari. D-lui mai propune regularea chestiei tributului, căci cerînd păzirea capitulațiilor am cerut și păsirea peșcheșului care,

* Ședința din 18 noiembrie 1857.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

din împrejurări ce nu au stat în mîna noastră, necontenit s-au sporit, încît înainte de Tratatul de Adrianopole el să rădica sub 7 sau 8 deosebite numiri, pînă ce acest tratat a hotărît să se plătească într-o singură dare. Conferințele de Constantinopole din 11 februarie 1856, art. 7, vorbind despre tribut, presupun că Turcia ar ave de scop de a spori această dare; aceasta, arată d-lui, este în contra capitulațiilor, în contra Tratatului de Paris, căci acest tratat, păstrînd drepturile Principatelor, Înalta Poartă nu mai poate spori darea lor cu un singur ban. Chestia trebuie dar supusă Congresului de Paris, ca să o hotărască într-un chip nestrămutabil. De asemenea trebuie ca Congresul de Paris să hotărească relațiile noastre cu puterile garante la caz de conflict între Principate și Poartă; pentru aceasta trebuie să rugăm pe Congres să hotărească lămurit ce este al Porții și ce este al nostru, și așa să fim feriți și de conflict, și de firmane, și de depeșe ministeriale, contrarie drepturilor noastre; trebuie asemine să cerem de a ni se hotărî și canalul prin care, la caz de conflict, să putem apela la dreptatea puterilor garante. Viind apoi la puntul al șeselea, d-lui zice că pentru întîiași dată în Principate s-a ivit cazul unei Adunări Naționale, convocată prin o lege electorală făcută aiurea decît în țară, făcută de alții decît de națiе; și că de aceea trebuie să prevedem cazul că legea electorală, în puterea căreia are să se convoace viitoarea legislativă, să fie făcută în țară și de către țară.

A. Panu găsește foarte frumoase și patriotice propunerile lui M. Kogălniceanu; cere însă să fie respinse pentru că luarea lor în discuție ar prelungi sesiunea și ar împiedica marile puteri de a hotărî cît mai curînd soarta Principatelor [24].

D. M. Kogălniceanu întîmpină că și d-lui simțește nevoia de a sfîrși cît mai în grabă lucrările noastre; că între d-lui și d. Panu este o singură deosebire, aceea că vede în noul șir de chestii, chestii neapărate de organizație, chestii vitale, căci numai conflictele dintre Înalta Poartă și Principatele au adus acestora atîte nenorociri,

[24] Rezumatele intervențiilor altor deputați au fost întocmite de noi (Vl. D.).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

căci numai decretarea unei legi electorale, nepotrivită cu starea noastră, a dat loc la atîtea tînguiri din partea ţării ; căci numai dezvoltarea instituţiilor municipale şi comunale poate rădica populaţia, poate întări naţionalitatea. De aceea d-lui propune urginţa noului şir de chestii. D-lui înţelege nevoia de grabă, să nu uităm însă că firmanul ne dă şese luni şi noi vom îndeplini misia noastră în două luni. D-lui face un apel la patriotismul tuturor şi zice că pentru întîiaşi dată în istoria naţiilor vedem că staturile cele mai mari şi mai civilizate ale lumii şi-au plecat urechea pentru a auzi dorinţele unii naţii ce vre să reînvie ; că să nu scăpăm acest prilej care cine ştie cînd va mai reveni, şi că de aceea este mai bine să ne căim că am arătat prea mult decît că am arătat prea puţin.

A. Panu arată că se opune luării în discuţie a propunerilor lui M. Kogălniceanu, întrucît acestea ar prelungi sesiunea. In ceea ce priveşte legea electorală, crede că nu este momentul a se lua în discuţie, întrucît problema trebuieşte discutată împreună cu Adunarea din Ţara Romînească.

D. Kogălniceanu cere cuvîntul pentru o chestie de regulament şi zice că d-lui ştie bine că nu mai poate vorbi de a treia oară asupra chestiei de faţă, afară dacă Adunarea încuviinţează ; aşadar, în privirea către mărimea şi gingăşimea chestiei, pe temeiul art. 40 din Regulamentul Adunării, d-lui roagă pe Adunare să-i mai deie cuvîntul.

Adunarea, consultată prin sculare şi şedere, acordează d. Kogălniceanu cuvîntul, cu adăogirea că şi d. Panu poate replica de a treia oară.

D. Kogălniceanu ia atunci cuvîntul şi zice că propunerea d. Panu de închiderea chestiilor de interes general este nu numai o respingere în totul a noului şir de chestii, ci şi o propunere radicală, propunere pentru închiderea Adunării. D-lui adaoge că dorinţele încredinţătorilor noştri nu pot fi înnăduşite ; că şi d. Panu şi d-lui sînt însufleţiţi de patriotism, că fiecare voieşte un bun rezultat, adus prin o deplină armonie ; şi de aceea spre împăcarea şi a liberei rostiri a dorinţelor şi a trebuinţei obşteşte simţită, ca cu o oară mai-nainte să ajungă aceste dorinţi pe masa Congresului, d-lui propune următoarea transacţie :

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

1. Punturile a și b fiind punturi de interes general, însă și de interes special, ele pot veni Adunării și prin comitete.

2. In cît privește instrucția publică, d-lui socoate că nime nu vroiește a pune o piedică răspîndirii luminei și că toți dinprotivă vroiesc ca acest punt să se înscrie în actul final al Congresului spre a îndemna pre guvernul viitoriu a nu urma în aceasta calea guvernelor trecute; de aceea acest punt ar pute să se adopteze de Adunare fără considerante și cu aclamație.

3. Punturile d, e, f sînt niște chestii mari, atît de mari încît singure ne pot asigura autonomia și pacea.

D-lui zice că „mai bine să lucrăm două zile mai mult, decît să ne căim că am încheiat Adunarea cu două zile prea degrabă".

„Buletinul...", nr. 14, pp. 2—3.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

VIII

MOȚIUNE PREZENTATĂ ÎN COMITETUL MARILOR PROPRIETARI *

„Luînd în privire că regularea definitivă a relațiilor dintre marii proprietari de moșii și dintre obștiile sătești statornicite pe aceste moșii este chestia cea mai grea care pînă acum s-a înfățoșat nu numai în Adunarea ad-hoc, dară chiar în țară;

luînd în privire că această chestie a cauzat în toată societatea, atît între proprietarii de moșii, cît și între lucrătorii de pămînt, o mare îngrijire;

luînd în privire că după toate cercările, că după toate consfătuirile s-a cîștigat trista esperiință că această chestie nu este studiată și că țara nu este coaptă pentru a opera o asemine mare reformă; că orice soluție s-ar da ar fi pripită și n-ar putea decît a spori îngrijirile publice, fie ea dată în favoarea unei părți sau a celiilalte;

că mulți din deputații din clasa boierilor proprietari de moșii sînt chiar mărginiți de către alegătorii lor de a propune vreo reformă, alta decît așezămîntul actual;

luînd în privire însă că atît drepturile boierilor proprietari de moșii, cît și demnitatea lor cer ca să se facă o întîmpinare la propunerea înfățoșată în ședința din noiemvrie de deputații obștiilor sătești și țintitoare de a dobîndi *dreptul rescumpărării boierescului sau a muncii îndatoritoare* [25]; că întîmpinarea făcută de comisia rînduită

* Ședința din 6 decembrie 1857.

[25] În „Propunerea deputaților săteni", după ce se face un sumar tablou al suferințelor țăranilor, se cere:

1. Ca pe viitorime săteanul să fie și el în rîndul oamenilor, să nu mai fie ca pînă acum asămăluit cu dobitoacele cele necuvîntătoare.
2. Înterzicerea bătăii, și pentru orice neînțelegere dreptul de a apela la justiție.
3. Desființarea beilicurilor, havalelor și capitației și înlocuirea lor cu un singur impozit obligatoriu pentru toate clasele sociale.
4. Conducerea comunei să fie aleasă dintre localnici și să se ocupe de întreaga gospodărie comunală în mod efectiv.
5. „Căderea boierescului" și răscumpărarea tuturor obligațiilor ce le aveau către stăpînii de moșii.
6. Reglementarea supraf[illegible]elor pe care au dreptul să le muncească țăranii.
7. Înființarea unei obștești adunări la lucrările căreia să participe și deputați țărani („Buletinul...", nr. 21, p. 4).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

din sînul comitetului boierilor proprietari de moșii nu numai că nu înfățișează chestia în adevăratele ei împregiurări, dară și este scrisă într-un ton care s-ar putea califica chiar ca necompatibil și cu interesul și cu demnitatea noastră de boieri și de proprietari de moșii și cu mai marele interes al țării ; că asemine nu este a siguripsi proprietățile noastre espuindu-le la urele populare, prin sistematica tăgadă a drepturilor lucrătorilor de pămînt ce le sînt închizășluite prin aceleși legi și așezăminte care închizășluiesc și drepturile noastre de proprietari de moșii ;

luînd în privire că singura întîmpinare neapărată, dreaptă și demnă ce comitetul boierilor proprietari de moșii poate și trebuie să facă este numai acea întîmpinare care precît ar apăra drepturile noastre, pre atîta ar liniști și împăca îngrijirile și urele ori de unde ar veni ;

luînd în privire că datoria noastră, și ca boieri proprietari de moșii, și ca deputați, și ca romîni, carii pănă acum am fost în capul țării nu numai prin dreptul nașterei și privilegiile clasei, dară și ca bărbați de inteligență și ca patrioți, este de a înlătura orice cauză de agitație și de a păstra pretutindene și cu orice preț aceea ce în momentele de față este mai trebuitor în Principate, aceea ce ar fi o crimă de a compromita... *liniștea publică ;*

luînd în privire că singurul chip pentru a nu da arme în mîna acelora ce voiesc a se folosi de orice pretext spre a tulbura această liniște publică, atît de prețioasă, și a aduce asupra țării nouă nenorociri este *aminarea chestiei ;*

subscrisul făcînd un apel la patriotismul onorabililor mei colegi carii au subscris actul național și memorabil din șepte octomvrie și a căruia urmări ar fi mai mult decît a se compromite prin adoptarea unui proiect de soluție, propune :

I

Neadoptarea proiectului de încheiere, înfățoșat de comisie [26].

---

[26] Concluziile raportului comisiei erau :

„I. Modul de astăzi al răsplătirii pămîntului prin lucru să fie cu totul desființat.

II. Adunarea legiuitoare, în cea întîie a ei sesie, să hotărască un

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

II

Facerea unei noua întîmpinări care, fără a prejudica chestia, să se mărginească numai întru respingerea atacurilor ce se va socoti că propunerea deputaţilor obştiilor săteşti cuprinde în contra drepturilor noastre de proprietari de moşii şi demnităţii noastre de boieri.

III

Amînarea de orice soluţie.

5 dechemvrie 1857.

(subscris) *M. Kogălniceanu*
deputat al boierilor proprietarilor mari din ţinutul Dorohoi".

„Apendice nr. 4 la nr. 24 al «Buletinului...»", p. 1, col. 2, p. 2, col. 1.

---

termin în care relaţiile dintre proprietarii de moşii şi ţăranii lucrători de pămînt aşezaţi pe ele să se reguleze prin alcătuiri de bună voie.

III. Adunarea legiuitoare să facă o lege căria vor fi supuşi acei din proprietari şi ţărani care nu s-ar fi folosit de terminul publicat pentru regularea relaţiilor reciproce prin alcătuiri de bună voie.

IV. Legea aceasta va fi întemeiată pe principul respectului proprietăţii şi totodată va privi şi la stabilirea şi la chipul vieţuirii locuitorilor săteni, astăzi lucrători de pămînt" („Al doilea suplement la «Buletinul...»", nr. 21, p. 2).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

IX

DISCURS CU PRIVIRE LA REGLEMENTAREA RELAȚIILOR DINTRE ȚĂRANI ȘI PROPRIETARI *

„Domnilor,

Atît în comitetul proprietarilor mari, cît și chiar acum la tribună, am avut onoare a fi obiectul deselor și binevoitoarelor atacuri ale deputatului de Piatra, d-lui vornicul Grigorie Balș. D-lui s-au pogorît pînă la personalități. Aceasta mi-ar da și mie dreptul de a răspunde în același simț și atuncea poate că nu i-aș rămînea cu nimic datoriu. Și nici că mă mir de purtarea d-lui deputat de Piatra. Nu o dată m-am întîlnit cu d. Balș în tabere deosebite. Înțeleg prin urmare ostilitatea d-sale în contra mea. Crima mea cea mare în ochii d-sale este că sînt consecvent cu mine însumi și cu antecedentele mele, o calitate pre care mulți din adversarii mei sînt departe de a o avea. Eu nu m-am suit la tribună spre a arunca pe foc untdelemn, ci apă ; de aceea eu nu voi imita pe d. Balș și mă voi abține a de orice personalitate.

Domnilor, de 20 de ani sînt pe cîmpul luptei, și cu pana, și cu vorba, și cu fapta. În chestia locuitorilor pontași ca în toate chestiile ce am apărat în această Adunare, sînt consecvent cu mine ; tot ce am scris, tot ce am zis, tot ce am făcut la vîrsta de 20 de ani, la vîrsta de 30 de ani, le recunosc și le subscriu și astăzi cînd am călcat pe pragul al 40-lea an al vieții mele. Și eu respectez proprietatea, și eu o apăr, și eu o iubesc, întîi ca element, ca bază neapărată a societății, și al doilea chiar din interes personal, pentru că și eu sînt proprietariu de moșie, pentru că proprietatea mea este drept și onorabil cîștigată, pentru că ea mă hrănește. Însă eu gîndesc că tocmai pentru a o asigura trebuie să fac concesii ; și așa socot că chipul meu de a o apăra este mai nemerit decît acela al

* Ședința din 18 decembrie 1857.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Deputații țărani în Divanul ad-hoc al Moldovei.

d-lui Balș. Dacă, ca răsplătire a strădaniilor mele pentru țara mea, istoria-mi va păstra două linii, eu sînt sigur că ea va fi dreaptă pentru mine și că va zice că răzvrătitoriu n-am fost niciodată, dar că pururea am vroit și vroiesc *ordinul* prin *progres*. Las dar să cadă incidentul personal și vin la lucrul principal al discuției.

Domnilor, niciodată în Principate nu s-a înfățoșat o chestie mai grea și a căria dezlegare să ceară nu numai patriotism, dar și tact, dar și prudență, decît chestia *desființării boierescului și a stabilizării lucrătorilor de pămînt*. Această chestie de două sute de ani atîrnă asupra capului nostru ca spada lui Damocles; căci ea ține în luptă două interese — cele mai mari și mai vitale — proprietatea și populația agricolă, într-alte cuvinte, *baza societății* și *soarta nației!*

In adevăr, sînt în tot dreptul de a sprijini că de la dezlegarea acestei chestii atîrnă însăși soarta nației noastre. Ce ar fi nația, ce ar fi *țara*, dacă *țăranii* noștri ar fi nenorociți? Eu întrebuințez cuvîntul de țăran în simțul său cel nobil de *locuitoriu al țării*. Departe de la mine încercarea altora de a desprețui această clasă, cea mai numeroasă și cea mai importantă a societății. Țăranii pentru mine nu sînt nici prinși pe cîmpul bătăliei, nici cumpărați cu bani, adică *vecini* sau *străini*, ei sînt însuși elementul

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cel mai puternic al naționalității romîne; țăranii sînt însuși țara, acei cărora suitorii boierilor proprietari de moșii de astăzi le ziceau *iubiți noștri compatrioți,* chiar atuncea cînd voiau a le spori boierescul, precum dovedește cererea boierilor către domnul Moruz din 1805 [27]. Ce ar fi țara noastră, ce ar fi națiia noastră, o mai adaug, fără țărani. Insuși această întrebare arată cît soluția este de grea. Ei bine, eu socot că totuși noi am fi putut să tăiem nodul gordian, dacă nu am fi consultat decît patriotismul nostru.

Insă, din nenorocire, aceasta nu ajunge; trebuie să ținem seamă și de împrejurările critice în care ne aflăm. Iată greutatea, iată marea pedică!

Dați-mi voie să mă esplic. O întîie greutate este înmărginirea în care se află mulți deputați. Mulți din noi au fost aleși numai pentru chestia politică, numai ca să fim organul dorințelor politice ale nației din îmbele Principate, acelor patru punturi ai programului cum se zice, pentru ca ele rostite și în Adunarea ad-hoc să priimească o consecrație legală.

Insă mai presus și de voința alegătorilor noștri și de voința noastră era și este Tratatul de Paris, paladiul naționalității noastre, acela carele, hotărînd că îmbele Principate vor fi chemate a se rosti asupra organizării lor prin două Adunări ad-hoc, compuse astfeliu încît să constituie reprezentația cea mai esactă a tuturor intereselor și claselor, prin însuși aceasta au deschis gura și celor mici ca și celor mari!

Comisia Internațională din București, pe puterea Tratatului de Paris, ne-a pus dar îndatorirea să păsim mai departe decît chestia politică, să intrăm și-n reformele din lăuntru.

Prin însuși aceasta ne-am aflat puși între două pericole, acel de a ne arăta nesupuși voinței marilor puteri, carele au luat în mînele lor soarta patriei noastre, și de a lăsa prin urmare străinilor să ne facă ei organizația țării — o organizație poate nepotrivită cu interesele noastre — și

---

[27] Hrisovul lui Alexandru Moruz și anaforaua Divanului pentru pontul boierescului, 1805 ianuarie 3. (Sturdza-Scheianu, *Acte și legiuiri privitoare la chestia țărănească*, S. I..., vol. I. București, 1907, pp. 50—58).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pericolul de a ne sacrifica însuşi noi autonomia noastră. Pre cît ne-a fost prin putinţă, noi am căutat să ne ţinem departe şi de un pericol şi de altul, făcînd rezervele noastre în privirea dreptului nostru de a ne face singuri legi şi totodată, în rostirea dorinţelor pentru reorganizaţia din lăuntru, ţiindu-ne cît se poate mai mult de generalităţi. «Buletinul» şedinţelor Adunării este o vie dovadă de cîtă sfială am întrebuinţat chiar întru rostirea acestor generalităţi, mărginindu-ne numai în punturile de mare interes general. Însă firmanul de convocarea Adunării ad-hoc au învoit şi comitetelor claselor de a-şi rosti în deosebi dorinţele lor. Noi nu eram şi nu sîntem competenţi de a opri clasele să se folosească de acest drept şi pericolul de care ne temeam, totuşi, s-a înfăţoşat!

Deputaţii locuitorilor pontaşi s-au arătat dar în Adunare cu propunerea *răscumpărării boierescului,* care într-alte cuvinte însemnează tot aceeaşi, cît şi *deplina împroprietărire a obştiilor sătești pe pămînturile pe care ele astăzi le au numai ca uzufruct în contra muncii îndatoritoare ce dau proprietarilor de moşii.*

Pentru cei ce prevedeau lucrurile de departe, pentru cei ce de mult au studiat împrejurările clasei agricole din Principate, această propunere nu înfăţoşa nimic de neaşteptat. Ei ştia că cea întîi cerere ce locuitorii pontaşi vor face în Adunare trebuia neapărat să fie *rădicarea pontului.* Însă pentru marea majoritate, pentru acei care nu sînt deprinşi de a se ocupa decît de cele de faţă, decît de lucrurile cele curgătoare, fără a gîndi la viitoriu, propunerea deputaţilor pontaşi i-au surprins ca căderea unei boambe.

Marea majoritate a proprietarilor de moşii n-au rădicat decît un strigăt de spaimă: că proprietatea era ameninţată. Tot deputatul carele se propunea că avea o altă idee decît a mulţimei, carele recunoştea că starea actuală a locuitorilor era rea şi că nu se mai putea ţinea atît în interesul lucrătorilor de pămînt, cît şi chiar în acel al stăpînului moşiei, şi mai ales în interesul naţiei, tot deputatul căruia în astă chestie i se atribua idei liberale, se califia de *comunist,* cuvînt neînţeles de mulţi din acei ce-l rostesc necontenit.

Domnilor, dacă m-aş fi suit la tribună ca să învenin discuţia, n-aş avea decît să imitez pre majoritatea comi-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tetului boierilor proprietari mari de moșie, n-aș avea decît să trătez chestia de drit și să întru în istoria proprietății funciere din Principate. Cu acte mult mai valabile decît acele pe care această majoritate să razimă, aș putea dovedi toată falsitatea teoriei ei în privirea unei proprietăți funciere, liberă de toată șerbia. Din nenorocire, noi sîntem încă departe de a avea o asemine proprietate liberă cum ș-o înfățișază în teoria sa această majoritate. O asemine proprietate liberă esistă numai în occidentul Europei, o asemine proprietate liberă noi vom avea-o numai după ce propunerea deputaților pontași va primi o soluție definitivă, astfeliu încît noi, proprietarii de moșii, să nu mai avem nici o îndatorire impusă de lege către obștiile sătești, nici aceste să nu mai fie legate către noi prin o altă îndatorire impuse iarăși de lege; în cîtă vreme însă o asemine soluție nu se va da, cu legea din 1851 în mînă eu sprijin că proprietatea funciară în Principate nu este liberă și că la emanciparea ei trebuie să ținem cu toții tocmai acei carii avem moșii. În zădar ne vom zbuciuma, în zădar vom striga la comunism, în zădar vom năzui la argumente și la citații, factul este așa. Proprietatea moșinașă în Principate este supusă unei grele șerbii. Citez chiar titlul așăzămîntului lui Ghica-vodă. El se rostește așa: *regularea drepturilor și a îndatoririlor proprietarilor de moșii și a locuitorilor lucrători de pămînt așezați pe acele moșii.*

Nu vă mirați dacă pe mine, deputat al proprietarilor mari, mă auziți esprimîndu-mă așa. Încredințătorii mei, mă mîndresc de a o zice, m-au trimis să apăr drepturile lor de proprietari de moșii, dar nicidecum să tăgăduiesc sau să contestez drepturile locuitorilor, căci atunce aș atăca chiar acea mai mare lege care consfințește și asigurează *proprietatea, dreptatea* și un asemene rol niciodată nu l-aș fi primit.

Fără dar a mă întinde mai mult asupra chestiei de drit, mă mărginesc numai a zice că preoum nu mă unesc cu multe din propunerea majorității comitetului boierilor proprietari de moșii, aseminea nu mă unesc și cu propunerea deputaților pontași. Prin aceasta eu nu voiesc a tăgădui răul social ce această propunere dezvălește. Acest rău este real, el există, el din ce în ce se face mai îngri-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

jitoriu. Mulți îl și cunoșteau de mult, însă puțini au avut și curajul de a-l mărturisi fățiș, cînd deodată deputații săteni au venit și ni l-au aruncat în față în toată grozava sa golăciune. Aici, în descrierea crudă a acestui rău făcut într-un minut mai mult decît critic, cînd adversarii noștri căuta orice pretext spre a atăca pre bărbații ce apără în Adunare principiile liberale ale unei societăți europeane, văd răul, văd toată marea greutate. Am dar un legiuit motiv pentru a osîndi propunerea locuitorilor săteni, prin a declara că prin această propunere ce ei au făcut-o, în contra sfătuirilor ce li s-au dat și fără a mai voi a aștepta inițiativa care și astăzi cred că ar fi luat-o chiar unii din proprietarii liberali, precum au luat-o și în multe altele, că prin această propunere, zic, locuitorii și-au făcut lor însuși rău, căci pe de o parte ei au dat un puternic argument acelora ce nu voiesc reforma, iar pe de altă parte la mulți din deputați, ce din toată inima sînt pentru dînșii, ei le-au îngreuiat poziția și mai că i-au pus în neputință pentru a se pute esprima în această chestie liber de orice presie asupra conștiinței lor. În adevăr, lăsînd deoparte amenințările făcute oamenilor carii din convicție cred că toată organizația socială ce este de făcut în Principate trebuie să înceapă de la *temelie,* iar nu de la boldurile *casei*,și că stabilizarea obștiilor sătești este însăși *consolidarea nației;* apoi trebuie să recunoaștem că propunerea deputaților pontași au venit spre marea noastră părere de rău, spre marea noastră pagubă, a da o grozavă armă în mîna adversarilor noștri politici!

Această propunere a răspîndit spaima între proprietarii de moșii; ce bun mijloc pentru a-i întărta în contra lucrărilor noastre, pentru a face agitație în țară; ce mijloc puternic, ca sub vălul proprietății amenințate, să se atace voturile naționale și liberale ale Adunării, și să se întărească planurile separatiste și reacționare? S-au început dară de a se agita de o parte pre proprietari, de altă parte pre locuitori; celor dintăi li se zicea că avem să le luăm moșiile, celor de al doile că nu sîntem în stare de a face nimică pentru dînșii și că de două luni și giumătate nu-i purtăm decît cu vorbe. Nu este calomnie care să nu se fi răspîndit în contra noastră. Toată poșta ducea în ținuturi sute de noutăți false. Secfestrarea «Buletinelor» Adu-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nării, lipsa de orice publicitate, au dat un larg cîmp supozițiilor și acuzațiilor; fiecare au început a se îngriji și ca dovadă n-avem decît să vedem ce se petrece împregiurul nostru; casele particulare și hanurile gem de proprietari de moșii veniți din toate colțurile Moldovei. Presia din ce în ce se face mai mare și îngrijirea încă și mai mare. Datoria noastră, patriotismul nostru chiar cere ca să punem un capăt acestei îngrijări, care încă se sporește și prin împregiurările din afară.

Domnilor, noi nu trebuie să ne ascundem greutatea poziției, sîntem rezultatul unui al doile rînd de alegeri, urmăm unei partide biruită, ea niciodată nu ne va putea ierta că am scos-o de pe aceste bance! ea șede dar la pîndă. Domnul Panu v-a vorbit de un memorandum al separatiștilor prin care ei contestează alegerea a 23 deputați, mi se pare. Poziția noastră oficială ne silește să nu-l refutăm; cînd vom reintra în viața privată vom răspinge calomnia, vom dovedi că drept și legiuit am meritat onoarea de a rosti înaintea Europei dorințele Moldovei. Dacă dar această partidă ne contestează validitatea alegerilor, cu cît mai mult ea trebuie să ni contesteze validitatea lucrărilor. Luați sama numai la purtarea partizaninilor statului-quo. Ei stau la pîndă, ei răstălmăcesc fiecare propunere a noastră, fiecare vot al nostru; aduceți-vă aminte de încercările lor de a agita prejudețile și patimile populare, atunce cînd Adunarea a tratat despre îndrituirea pămîntenilor creștini eterodocși.

Fără a ataca personalitatea cuiva, nu putem tăgădui că guvernul nu este partizanul opiniei politice a Adunării, este obștește cunoscut cîtă puțină libertate, ba chiar cîte piedici și lupte am avut înaintea alegerilor. Libertatea ce acum o avem se oprește la ușa Adunării. Noi nu avem un singur jurnal, chiar cenzurat, spre a se împrăștia prejudețele și fricile, și cu toate aceste Înalta Poartă prin trei note ne învinovățește, calificînd Adunarea de revoluționară, și pe de altă parte arătînd-o atît de discreditată, încît la ocazia puntului al 9-lea al dorințelor generale ar fi trebuit să fie păzită de oaste. Noi știm astăzi cum s-au petrecut lucrurile; slabii de suflet și rătăciții singuri ne-au dezvălit toată cursa. Adunarea era datoare să proclame de drit un princip care de fact și există în Moldova, «*dri-*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

turi civile și politice pentru păminteni de orice religie creștină».

Oamenii ruginei s-au îngrijit că aceasta ar deschide ușa străinilor și că naționalitatea romînă s-ar pune în pericol. Alergătorii după popularitate s-au pus îndată lîngă dînșii, și adversarii noștri politici s-au pus în capul gloatei. O mizerabilă manifestație s-au făcut la mitropolie. In ziua cînd s-au tratat chestia, guvernul neinvitat de nimene au socotit de cuviință să puie 20 de soldați la ușele Adunării. Nici manifestația reacționară, nici gardia militară nu au avut nici o înrîurire asupra bărbaților de convicție. Noi ne-am făcut datoria ; și după vot, minoritatea a plecat capul înaintea majorității, așteptînd în deplină încredere hotărîrea Congresului.

Dacă guvernul a tolerat manifestația, dacă i-a dat un fel de consecrație publicînd prin «Gazeta de Moldavia» că au priimit o petiție reacționară și că discuviințează cererea armenilor, dacă, cum se zice, a raportat la Constantinopol exagerînd împregiurările, toate aceste nu pot cădea în sarcina Adunării. Să ne bucurăm numai că chiar în nota Inaltei Porți acei ce au contribuat la vinovata manifestație s-au calificat după cuviință : ex. sa Aali-pașa le dă titlul de *«populace» ;* gloată în simțul cel mai înjosit.

Eu m-am întins, domnilor, asupra acestui incident, pentru a vă arăta că dacă adversarii noștri s-au folosit spre a ne face greutăți de un punct atît de neînsemnat ca acel al 9-lea, cu cît mai mult ei au trebuit să se folosească de îngrijirile ce au răspîndit în țară puntul mult important : *rădicarea boieresculuí !* Și cînd le era atît de ușor de a-și însuși frumosul rol de *apărători ai proprietății amenințate !* Și cum să nu se folosească de propunerea deputaților pontași, cînd nu numai ea cuprinde cereri radicale, dar cînd tonul ei, starea ticăloasă a lucrurilor ce o descrie cu atîta energie, generalizînd abuzurile, cînd — să zicem cuvîntul — ura ce dezvăluiește în contra stăpînilor de moșie, toate aceste le dau un puternic pretext spre a striga că se *insultă boierimea,* și apoi făcînd și o luptă de cuvinte, să strige că se atacă și proprietatea, voind ca în cuvîntul de *boier de moșie,* sau *boieriul moșiei,* cuvînt obicinuit în gura săteanului — și pre care depu-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tații pontași l-au întrebuințat și în propunerea de față — să vadă o *tăgadă a proprietății.*

Iată rezoanele care mă fac, domnilor deputați ai pontașilor, de a vă osîndi propunerea ; căci prin tonul ei, prin haina în care ați îmbrăcat-o, ați dat puternice arme în mîna adversarilor voștri și ați făcut și chiar Adunării sarcina mai grea pentru a da o soluție dreaptă și definitivă asupra cererii dumilorvoastre.

Și nici că aveți trebuință — tocmai în împrejurările de față — de a pune atîta stăruință, atîta energie întru descrierea unui rău pre care toți îl cunoaștem, însuși noi proprietarii, și pre care, am convicția, marea majoritate dintre noi voiește din toată inima a-l vindeca ! Și aceasta nu numai pentru binele vostru, dară și chiar pentru binele nostru !

Domnilor, v-am desfășurat numai o parte din greutățile care sînt nedespărțite de discuția și de soluția chestiei. Oricum vom hotărî, sîntem puși în trista poziție de a nu putea liniști spiritile întărîtate, nu atîta prin îngrijirea intereselor ce sînt în joc, cît prin intrigile din lăuntru și din afară. Oricum ne vom rosti, vom fi învinovățiți. Dacă, voind a liniști pre proprietarii de moșii, am adopta teoria majorității comitetului boierilor proprietari de moșii, vom da un vot în contra tutulor dorințelor noastre de mai înainte, un vot în contra nației. Atuncea vederat vom da însuși noi dreptate tuturor tînguirilor cuprinse în propunerea deputaților pontași ; și atunce și oamenii liberali și adversarii noștri din afară vor fi în tot dreptul de a repeta aceea ce de atîta vreme se zice în multe jurnaluri, în multe scrieri străine că : „boierii nu sînt în stare de a face vreo reformă radicală în favoarea locuitorilor săteni ! Că patriotismul lor se întinde numai de a *cere*, iar nu de *a da* ; că aristocrația romînă este ruginită, mută și surdă la orice progres ; că ea nu voiește a ave un popul stravăn și patriot ! Că singurul motiv care a făcut-o să îmbrățișeze cu atîta ardoare ideea unirii a fost speranța de a putea sub acest steag a păstra privilegiele sale și măgulirea de a deveni *boieri ai rigatului Romîniei,* decît de a fi aceea ce sîntem astăzi boieri a două țări slabe și oficial tratate ca provincii turcești !

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Dacă dimpotrivă vom încuviința cererea locuitorilor pontași, răsculăm în contra Adunării marea majoritate a proprietarilor de moșii sau mai bine zicînd îi dăm în mîna adversarilor noștri politici, și noi acei carii nu voim decît aceea ce au făcut staturile cele mai conservative rămînem descriși în ochii lumii ca comuniști!

De aceea, domnilor, precum v-am zis, trebuie ca în această chestie patriotismul să predomnească mai presus de orice altă considerație. Sub nici un cuvînt, eu însuși acela care niciodată în fața unei greutăți nu mi-am întors îndărăpt, nu sînt de socotință că trebuie să ieșim din generalități și să dăm o soluție precumătoare.

Țara nu este luminată, nu este pregătită pentru o asemenea mare reformă. Precum a zis onorabilul meu amic Panu, o aseminea chestie nu se poate studia și hotărî în cîteva oare sau zile. De nu ani, trebuiesc macar luni. Să dăm dară țărei timp să studieze, să se deprindă cu ideea. Cred în patriotismul proprietarilor! Cred în bunul simț al pontașilor! Țara a mai avut chestii grele; și cu toate acestea ea a trecut cu curaj și abnegație peste ele. Nu vă citez decît *emancipația țiganilor* făcută, sînt acum doi ani. Cine astăzi se mai resimțește de trebuința de a avea sclavi? Așa cred că va fi și cu *emancipația țăranilor!*

Însuși glasul țării cere dară ca noi să ne abținem de o soluție radicală; și așa să precumănăm îngrijările întemeiete și neîntemeiete, să rădicăm tot motivul de agitație, să păstrăm cu orice preț pacea și liniștea. Prin aceasta nu zic că Adunarea să se abție de o dorință, și de o dorință demnă de noi. Însă această dorință să se mărginească numai de a constata trebuința unei reforme; această reformă să fie un pas înainte în favoarea lucrătorului de pămînt; acest pas să țintească la rădicarea boieresculuí sau a muncii îndatoritoare și la stabilizarea locuitorilor. Chipul, sistemul, timpul și toate celelalte măsuri deslușitoare ale reformei să le lăsăm viitorului guvern, viitoarei legislative!

Europa, țara și istoria ne vor ține samă de greutățile în care ne aflăm și de marea nevoie care ne-a silit să nu facem mai mult!

Domnilor deputați ai locuitorilor pontași! După mai mult de un secul, puterile subscriitoare ale Tratatului de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Paris v-au înapoiat și vouă dritul de a vă rosti în mijlocul Adunării țării durerile, trebuințele și dorințele voastre. Voi ați lucrat împreună cu toate celelalte trepte la punerea temeliei a nouei zidiri a neamului nostru. Mărturisiți voi singuri, dacă o singură dată în această Adunare s-au rostit o singură dorință care să nu fi fost în privința voastră, care să nu fi țintit la folosul întregii nații? Precum în toate cererile noastre de mai înainte, așa și acum noi compătimim la durerile voastre și voim toți cîți sîntem aice — oricare să fie deosebirea opiniilor noastre — toți voim vindecarea acestor dureri și fericirea treptei voastre, fără de care nici treapta noastră, ba chiar națiia nu poate să fie fericită. Nu credeți că boierimea a fost și este nesimțitoare la suferințele voastre. Mai înainte ca puterile Europei să vă fi deschis gura în mijlocul Adunării, pururea s-au găsit boieri carii au luat în apărare interesele voastre, carii au dezvălit suferințele voastre, carii au lucrat pentru îmbunătățirea soartei voastre. Mulți din ei au zis despre suferințele voastre, au apărat drepturile voastre, poate chiar mai mult decît însuși voi prin propunerea voastră!

Cu o sută patruzeci de ani mai înainte, domnul Cantemir — îl citez anume, pentru că și domnul Grigorie Balș a întrebuințat acest izvor istoric — a descris ticăloasa voastră stare!"

„Al optulea suplement al «Buletinului...»", nr. 21, p. 1, col. 1, p. 4, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

X

INTERVENȚIE PRIVIND NOTELE DIPLOMATICE TRIMISE DE ÎNALTA POARTĂ ÎN CARE ACUZĂ ADUNAREA ÎN LEGĂTURĂ CU TRIMITEREA UNEI ADRESE DE MULȚUMIRE CĂTRE MARILE PUTERI *

D. M. Kogălniceanu ia cuvîntul și zice că în ședința din 17 decemvrie a cerut amînarea discuției asupra acestui raport „pentru a ne putea înțelege asupra unui fact important care este a trie notă a ex. sale ministrului trebilor din afară a Turciei, notă în care Adunarea este tratată de esăltată încît a avut trebuință a fi păzită de oaste".

D-lui arată că astfel de învinovățiri cer o giustificare, o îndreptate din parte-ni.

„Tratatul de Paris — *urmează d-lui* — a hotărît ca Principatele să fie consultate asupra organizării lor viitoare și aceasta a fost motivat prin neînțelegerea puterilor asupra organizării politice a Principatelor. Lordul Clarendon [28] și alți plenipotențiari au cerut ca Adunările să aibă cea mai mare neatîrnare și că ar putea să se înlocuiască domnii prin un guvern provizoriu care va avea de datorie a păstra numai liniștea publică și ordinul legal; chiar Europa a luat asupră-și de a nu esercita vreo presie, recomăndînd comisarilor cea mai strictă nepărtinire și abținere de la vreo înrîurire sau intervenție". *D-lui nu vrea să mai aducă aminte cum s-au împlinit stipulațiile Tratatului de Paris la alegerile cele dintîiu, d-lui zice că* „partida cea biruită nu ne poate ierta că noi sîntem priviți de către Europa ca organul legal al dorințelor țării; că nici o putere nu a intervenit păstrîndu-și cel de pe urmă cuvînt la conferință; că din nenorocire Inalta Poartă prin trei note ne-a învinovățit si ne-a pîrît"; *d-lui face apel la Adunare și la comisie ca să judece dacă vreuna din*

* Ședința din 20 decembrie 1857.

[28] Șeful delegației engleze la Congresul de la Paris (Sturdza D. A.... *op. cit.*, vol. X, p. 346).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lucrările noastre răsuflă esaltație sau spirit de tulburare. D-lui arată că misia noastră este grea, căci noi avem a face reforme politice și sociale, că reformele sociale aduc totdeauna îngrijiri; că ultimele două ședințe au dovedit că în chestiile cele mai grele păzim liniștea cea mai adîncă și concordia cea mai mare, că notele Înaltei Porți încurajează pe adversarii noștri. De aceea d. zice că „trebuie să dăm dovadă de patriotism închizînd lucrările Adunării cît se poate mai curînd; că sîntem astăzi sub greutatea unii mari acuzații; cu atîta mai mare să fie patriotismul nostru; că noi trebuie să sfîrșim Adunarea cum am început-o, cu un act de mulțămire către Puteri, în care să arătăm din nou că respectăm și voim a respecta drepturile Înaltei Porți în cuprinderea vechilor capitulații; în care să rugăm pe Europa să înlăture tot felul de conflict dintre noi și Înalta Poartă, a lua în privire starea provizoară a Principatelor, care poate deveni fatală pentru ele, în care să arătăm că am rostit adevăratele dorinți ale țării, din care acea mai mare, acea care a intrat în sîngele poporului nostru, acea care a devenit o necesitate neînlăturabilă este Unirea Principatelor". *D-lui propune ca Adunarea să numească o comisie de urgință pentru a compune acest act.*

Adunarea consultată prin sculare și șidere adoptează în unanimitate proiectul de închiere mai sus citat.

„Buletinul . . .", nr. 23, p. 1, col. 1—2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XI

DISCURS CU PRIVIRE LA ROLUL ŞI ÎMBUNĂTĂŢIREA SITUAŢIEI CLERULUI MIREAN ŞI MONAHAL *

„Eu nu vin să tratez chestia ce stă în discuţie, în punctul de vedere religios, şi încă mai puţin dogmatic. Părintele Melhisedec v-a desfăşurat dorinţele clerului ca membru al clerului. Eu voi să tratez chestia ca deputat al ţării şi ca om mai înainte de toate practic, carele mă uit în pregiurul meu, văd cum este clerul în staturile civilizate şi doresc a-l vedea aseminea şi în Romînia. Mă voi abţine dară de orice fraze prelungitoare, de orice consideraţii generale; şi de-ndată, şi intru în analizul fiecărie din dorinţile clerului.

Puntul întîi din aceste este o profesie de credinţă, este recunoaşterea dogmei religiei noastre ortodoxe. Nu intru în examenul acestei mărturisiri, ci ca fiu al bisericii mă închin ei.

Punctul al doile cere organizarea învăţăturilor clericale într-un mod ca preoţimea atît monahică cît şi mireană să posedeze cunoştinţile claselor filosofice şi teologice. Din toată inima sprijin această dorinţă. Dacă vroim ca clerul nostru să facă onoare chemării sale şi naţiei, ca ignoranţa preotului nostru să nu se mai ieie ca un argument de pedică la libertatea culturilor, cum chiar în această Adunare a sprijinit-o prea învăţatul doctor A. Fătu, apoi trebui din toate puterile noastre să lucrăm la înaintarea şi dezvoltarea morală şi intelectuală a clerului şi îndeosebi a preoţimei de mir. Pururea am stigmatizat şi voi stigmatiza nepăsarea guvernurilor noastre pentru luminarea preoţimei; pururea am stigmatizat şi voi stigmatiza vinovata faptă a unora din capii bisericii noastre, carii pentru *mită* sau *hatîr* au provocat flăcăii de la pluguri şi fără cuvenita pregătire ştiinţifică i-au prefăcut în

* Şedinţa din 20 decembrie 1857.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

miniștri ai altarului; cînd acei formați pentru această sîntă misie, cînd seminariștii au fost părăsiți fără sprijin. In adevăr pînă și astăzi noi vedem seminariști carii sînt siliți de a se retrage din carieră pentru care ei era meniți și a se preface în logofeți de cancelerie, căci parohiile sînt ocupate, sînt tixite de preoți ignoranți și hirotonisiți în contra legii! S-au zis că religia se perde în țara noastră; vina nu trebuie să o căutăm decît în ușurătatea cu care episcopatul nostru înmulțește numărul preoților și a monahilor proști, nepregătiți și corupți; cînd sfinția lor ar trebui să știe că puterea religiei, că răspectul ei între oameni nu stă în mulțimea, ci în virtutea și în știința clerului. Incă o dată dară cer săcarea scandalului hirotoniilor de preoți luați de la plug; și de aceea sprijin puntul al doilea.

Tot din această cauză sprijin puntul al treile. Monahismul nostru este rușinea religiei noastre. Sînt monastiri bogate cu sute de mii de lei, bogate cu milioane de lei care au sobor de sute și de mii de călugări și în această mare mulțime de întitulați rugători către dumnezeu însușirea care se găsăște, care se onorează mai puțin este știința. Monahismul nostru s-a făcut o plantă cu totul parazită, instituție cu totul netrebnică statului și religiei. Uitați-vă la rolul mizerabil ci monahii l-au giucat în marea luptă națională ce am avut; vedeți cum ei împlinesc spirituala lor misie. Materialismul a înnădușit în ei toate virtuțile cetățenești și religioase. Monahismul trebui dară radical reformat. Vroiesc ca monahul să nu uite niciodată că este și cetățean. De aceea sprijin punctul al treile, cu preferință de amandamentul părintelui Calinic Miclescu. Majoritatea comitetului clerului cere organizarea monahismului dupre niște condiții folositoare statului și religiei. Părintele egumen de Slatina cere însă organizarea sa, dintîi în folosul religiei și de abia apoi ș-a societății. Proiectul dar este mai liberal, mai național și chiar mai folositor religiei decît amandamentul. La noi patria și religia au fost pururea strîns unite. Un patriot rău cu greu ar putea fi un monah bun. Intocmai cu majoritatea comitetului clerului doresc dară ca monahismul să fie mai înainte de toate folositoriu statului; atunce negreșit va

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

fi folositoriu și religiei. Vreu ca monahul să ieie parte la toate interesele naţiei, să compătimească la toate suferinţele ţărei. Prin aceasta nu fac altă decît a reaşeza pre cler în poziţia înaltă pre care sute de ani au ocupat-o în Principate; vreu să-l pun iarăşi în capul naţiei!

Cît pentru deosebita socotinţă a părintelui locotenent de Roman, eu n-am nimic de zis. Espresia de *condiţii scornite* cu care venerabilul partizan al statului-quo califică cererea ca monahismul să fie organizat arată îndestul tot fundul însuşirilor intelectuale şi a dorinţelor patriotice ale arhiereului de Sotiriopolis!

Puntul al patrulea al dorinţelor comitetului clerului cere înaintarea în funcţiile bisericeşti bazată pe erudiţie şi moralitate dovedite prin acte şi merite vederate. Eu sprijin această dorinţă. Dacă combat nepotismul în cele profane, cu atît mai mult îl urăsc în cele sacre. Mitropoliţii şi episcopii nu trebuie să aibă altă familie decît pre turma lor. Nu vroiesc dară ca un membru al clerului să înaintească prin ocrotirea rudelor sale aflate în poziţii mai înalte. Vroiesc ca în viitoriu darul, ştiinţa, virtuţile teologice şi cetăţeneşti să fie singurele titluri pentru a putea aspira la demnităţile bisericei!

Puntul al cincilea ţinteşte de a încredinţa alegerea mitropoliţilor şi a episcopilor numai Sinodului şi reprezentanţilor clerului monahic şi mirean din eparhia văduvă. Această dorinţă care ţinteşte de a rădica Adunării ţării numirea capilor bisericii este contrară legii noastre fundamentale şi de aceea şi amandamentul meu întocmai ca şi amandamentul d-lui Dimitrie Miclescu combate cu toată energia propunerea comitetului clerical. Dă lui Cezar ce este al lui Cezar, şi lui dumnezeu ce este a lui dumnezeu, a zis-o însuşi mîntuitorul. Ce este a lui dumnezeu noi am dat întocmai şi deplin, să dăm acum şi lui Cezar ce se cuvine lui Cezar, adică statului. Mitropoliţii şi episcopii nu sînt numai arhierei, adică capi ai preoţilor; ei sînt şi capi ai naţiei. Ei sînt de drit membri ai Adunării generale, acolo unde se dezbat toate trebile cele mari, legile şi cîrmuirea ţării. Prin urmare, mitropoliţii şi episcopii trebuie să fie şi bărbaţi politici, ca pe lîngă calităţile spirituale să aibă şi cunoştinţele civile. De aceea dară nu pot a cere

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

decît păstrarea legii fundamentale, adecă ca, după obiceiul secular, mitropoliții și episcopii să urmeze a fi aleși de Adunarea legislativă. Insă fiindcă ei sînt și capi spirituali, apoi la alegerea lor să se cheme și partea spirituală, adecă nu numai Sinodul, dar și reprezentanți ai clerului mirean și monahic din fiecare ținut al eparhiei văduve, cîte unul de ținut. Voiesc, precum se cuvine, să statornicesc o legătură intimă între capii bisericii și între clerul de jos; și puind între alegătorii arhiereilor preoți de mir și simpli monahi, eu statornicesc această legătură chiar din ziua alegerii; pun prin urmare pe clerul de jos în poziție să-și deie votul pentru candidați deprinși cu trebuințele și dorințele sale.

Puntul al șasele cere salariu pentru toți servitorii bisericii, drepturi politice și păstrarea pentru preoții satelor a pămîntului hotărît de reglement. In princip, toată această propunere este bună, însă redacția este cam prea vagă. In privirea salariului, am zis în amandamentul meu cuvintul *fără osăbire,* pentru că voiesc să se înțeleagă bine că de la întîiul cap al bisericii, pînă la cel de pe urmă preot și monah, nimine să nu mai aibă în mînele sale venituri de averi bisericești, sau părți nehotărîte, ci aceste toate să fie înlocuite prin anume *salariu* îndestulătoriu, dară nici într-un chip de prisos. Sînt cu totul contrariu sistemului după care cîțiva din membrii clerului trăiesc în cea mai mare îmbelșugare și strîng la comori, cînd mulțimea slujitorilor bisericii îi peritoare de foame. In privirea drepturilor politice eu sînt departe de a esclude clerul de la ele. De vreme ce voim ca preotul să fie cetățean, apoi trebuie să-i dăm și drepturi de cetățean. Recunosc dară clerului acest drept în princip; însă pentru dezvoltarea principului amîn chestia la viitoarea lege electorală. In privirea pămîntului ce astăzi proprietarii de moșii sînt datori să deie preoților de sate, prin amandamentul meu eu cer păstrarea statului-quo pînă la desevîrșirea organizărei comunelor și a regulării chestiei obștiilor sătești prin stabilizare. Să se înțeleagă însă bine prin aceasta că eu nu espropiez pre nimine, că nu prejudec nimică, ci las chestia întreagă viitoarei legislative. In urma puntului 6 al dorinților clerului, eu am adaos o nouă dorință, care sînt sigur că toată Adunarea va apro-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ba-o, căci îi dau ocazia să îndrepte macar în parte greșeala ce s-a făcut prin amînarea punctului al 9-lea din dorințile de interes general. Propun dară ca Adunarea să adopteze că: salariul și celelalte foloase materiale ce se vor asigura clerului de la parohiile ortodoxe să se recunoască și clerului de la parohiile catolice. Noi avem o întreagă populație catolică. Trebui dar să ne ocupăm și de poziția clerului catolic. Să-l punem pe același picior de egalitate cu clerul ortodox, bine înțelegîndu-se însă ca el să se pună și pe același picior de îndatoriri, și că prin urmare va atîrna cu totul sub ascultarea legilor țării, ca cler național catolic. *(Semne de aprobație de pe toate băncile Adunării).*

Punctul al șeptele cere concentrarea fondului clerical fără osebire în mînele Sinodului ca proprietate a bisericei. Acest punct eu nici nu mă așteptam să-l văd figurînd între dorințile clerului, și mai ales ale unui cler care ne-a dat dovadă că voiește a se pune pe calea progresului. Această dorință însă, departe de a fi un pas înainte, este un pas gigantic înapoi. Cereți averile în mînele Sinodului; dară cum această dorință să o împac cu protestațile clerului cînd s-a tratat despre înființarea Sinodului că misia acestuia are să fie curat spirituală, că nimene nu pretinde a se amesteca în averi, că materialismul a ucis autoritatea morală a clerului și că clerul lepădîndu-se singur de materialism vroiește a reînvie pentru religie, pentru morală, pentru știință? Sînt dar cu totul în contra dorinței majorității comitetului clerului de a i se da averi pe mînă. Eu dimpotrivă cer ca să i se ieie și chiar și acele averi care i s-au mai lăsat în dispoziție sub deosebite pretexte, și care n-au făcut alta decît a compromite religia. Precît preotul trebuie să aibă toată autoritatea, toată libertatea în împlinirea misiei sale spirituale, pre atîta însuși această misie cere ca el să fie neatîrnat de orice ocupații materiale. Toată partea materială trebuie dară lăsată statului. Eu am călătorit mult în viața mea și mi-a fost dat să văd țări unde clerul este cu averi, precum în Spania și Italia, și alte țări unde clerul este fără averi, precum Francia și Austria — și aproape, cu totul aproape de noi, — Bucovina. Ei bine, pentru fala nației noastre, pentru onoarea religiei noastre, aș dori ca clerul nostru să

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

fie cum este clerul catolic din Francia și clerul ortodox din Bucovina, care și unul și altul înlăturat de la cîrmuirea averilor, se mulțămește numai de a fi salariat, și așa se poate ocupa liber și neîmpedecat de chemarea sa morală și spirituală. Cer dară centralizarea întregii averi clericale în mînele departamentului culturilor, întocmai ca și d. Dimitrie Miclescu, însă într-un chip mai radical decît d-lui, și anume ca budgetul și semile să se supuie controlului Adunării generale întocmai ca toate celelalte sămi ale celorlalte case publice. Părintele egumenul de Slatina la puntul al doile din amandamentul său, atingătoriu de învățătura preoțimii, cere ca soarta ei să fie îmbunătățită, ca pe viitoriu să nu aibă a se ocupa decît de împlinirea înaltei sale misii. Dacă o asemine condiție trebuie cerută de la preoțime cu atîta mai mult trebuie să o cerem de la episcopat și mai ales de la egumenat. *(Părintele egumenul de Slatina întrerumpe pe orator declarînd că în amandamentul său nu a deosebit clerul de mir de monahi)*. De aceea voind să apăr pre egumeni de greutățile materiale, am cerut prin amandamentul meu ca egumenii monastirilor să nu mai poată ținea pe sama lor moșii. D. deputatul de Iași prin o exordă puțin parlamentară a atacat personalitatea preoțimei de mir, imputîndu-i viținrile și sătea averilor, preoțimei de mir care ades moare de foame! I-a mai imputat spiritul de discordie, pentru că a avut cîteodată curagiul să aibă altă opinie decît aceea a unora din boiari. Dacă ar fi să intrăm în recriminații pentru voturile date, apoi cu mai multă dreptate s-ar putea adresa imputări egumenilor carii au votat mai mult ca boieri sau ca posesori de moșii decît ca părinți duhovnicești ai poporului! Însă nu e timpul de recriminații. Fără a atinge vreo personalitate, mă voi mărgini numai a zice că vroiesc ca egumenul să fie îndoit mai dislipit de cele materiale decît preotul de mir, pentru că acesta are femeie și copii, cînd egumenul nu trebuie să aibă familie decît comunitatea sa și alte ocupații decît de a predica cuvîntul lui dumnezeu. Mie însă mi s-a întîmplat de a vedea egumeni posesori — ce ședeau mai mult în velniță decît la poalele altarului. *(Rîs pe bancile Adunării)*. De aceea, domnilor, pentru onoarea religiei noastre să rădicăm egumenilor sarcina moșiilor! La sfîr-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

șitul puntului a 7-le din amandamentul meu am adaos un princip care și este consfințit chiar prin legile noastre actuale, adecă ca după îndestularea trebuințelor bisericii, prisosul veniturilor fondului clerical să se întrebuințeze întru sporirea învățăturii publice și la alte așezăminte de binefacere. Negreșit că nici o dispoziție nu poate fi mai plăcută lui dumnezeu și oamenilor decît o asemine întrebuințare! Să dorim numai ca în viitoriu acest prisos să fie mai bine întrebuințat decît a fost pînă acum!

Puntul al 8-le al dorințelor comitetului clerului cere ca numai preoții să ocupe catedrele de religie prin școalele de tîrguri și sate. Eu sînt gata a vota pentru acest punct. Chiar din început am zis că dau clerului ce este al clerului, dară păstrez statului ce este al statului. Tocmai dară pentru că vroiesc a păstra statului sau mai bine zicînd societății civile învățătura publică, fără nici o intervenție sau înrîurire din partea clerului, dau bisericii aceea ce i se cuvine: învățătura religioasă.

Puntul al 9-le este o continuație a puntului 7 din dorințele comitetului clerului, reclamă iarăși proprietatea bisericii în mînile Sinodului. Eu nu pot fi decît cu totul în contra acestui punt; aice și amandamentul d-lui d. Miclescu și al meu sînt în deplină înțelegere; și unul și altul dau drit Sinodului numai de a prelucra așezămintele speciale și statutile pentru episcopi, monastiri, seminarii, dicasterii și alte așezăminte bisericești, însă pentru ca ele să aibă putere obligatorie prescrie că ele trebuie mai întîi să fie votate de Adunarea legislativă și întărite de domnitoriu.

Puntul al zecele din dorințele majorității comitetului clerului cere ca egumenii monastirilor și rectorii seminariilor fără osăbire să nu fie dintre străini. Aice mi se pare că este o greșeală de redacție. Mai bine ar fi fost să se zică: «egumenii monastirilor și rectorii seminariilor să fie romîni». Oricum să fie, eu votez pentru această dorință cu preferință de amandamentul părintelui egumen de Slatina care învoiește numirea rectorilor și dintre străini.

Domnilor, în această Adunare n-am fost decît ades pîrît că părtinesc străinilor. Aceasta este o pîră nemeritată. Eu am fost pentru străini cînd în convicția mea am

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

crezut că părtinirea pentru străini aduce folos pentru pămînteni. Astă dată însă sînt cu totul în contra străinilor. Părintele Calinic se unește cu principul majorității comitetului clerical, adecă ca egumenii să fie aleși numai dintre pămînteni, iar pre rectori îi primește și dintre străini. Aceasta mi se pare o mare neconsecvență. Dacă socoți că este periculos lucru de a pune în capul unei monastiri, unei comunități de bărbați copți, un străin, nu socoți însă că este și mai periculos de a pune străini în capul unui seminariu, unei comunități de copii cruzi? Cum nu gîndești că rectorii seminariilor sînt crescătorii unei generații întregi și că prin urmare este periculos și poate fi chiar fatal de a încredința o generație întreagă, viitorul clerului nostru în mîna unui străin?

Părintele egumenul de Slatina își motivează opinia pe greutatea în care ne-am afla astăzi de a găsi în țară bărbați romîni cu îndestule științe și că de aceea propune ca să putem da rectoratul seminariilor și în mînile străinilor. Părintele Calinic confundă rectoratul și cu profesoratul. Un rector nu trebuie numaidecît să fie și profesor. Un rector este un administrator, un gospodar al seminariului.

Profesori străini nu pretind că nu ar trebui aduși, încuragiați și bine plătiți. Eu cel dintîi recunosc că învățătura publică a noastră nu se va înălța în acea poziție morală în care o vedem pretutindine aiurea, întrucîtă vreme nu vom avea un corp profesoral care să fie în capul societății noastre prin talentul, știința și principiile sale; eu singur recunosc că un asemine corp profesoral niciodată nu-l vom avea în țară, întru cîtă vreme nu-l vom completa prin capacități străine. De aceea eu din tot sufletul doresc chemarea de profesori străini. Dar prin aceasta nu vreu să zic că și rectoratul se cuvine a se încredința străinilor. Este o chestie, o datorie de naționalitate pentru noi ca să ne ferim de tot ce ar putea spori între noi înrîuririle dinafară. După împregiurările actuale, spre pildă, să punem în capul unui seminariu un străin, să fim siguri că cu aceasta n-am face decît de a da acel așezămînt în mînile consulului de care ar atîrna rectorul străin. Eu dară rog pre Adunare ca să respingă propunerea părintelui egumen de Slatina. Tot asemine nu

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mă pot uni și cu puntul al 8-le din amandamentul domnului Miclescu, care cere ca persoana clirică nehirotonisită în țară să nu aibă drepturile cliricilor pămînteni. Domnul deputat de Iași să-ni dee voie de a-i întîmpina că propunerea sa este nu numai o escluzie fără pildă în orice altă țară, nu numai o strîmbătate pentru mulți din bisericașii noștri de astăzi carii s-au preoțit în alte țări ortodoxe, dar și chiar o restricție contrară religiei noastre. Cum, dacă prin deosăbită evlavie un romîn s-ar duce la locurile sfinte și ar primi hirotonia acolo unde Hristos a predicat legea adevărului, unde el a pătimit și s-a răstignit pentru omenire, acel romîn ar conteni de a mai fi pămîntean și întorcîndu-se în țară noi ar trebui să-l privim ca dișțărat? Domnilor, în această propunere eu nu văd nicidecum un princip sau o măsură luată pentru a ne feri de un oareșcare pericol. Eu nu văd decît o personalitate, decît o măsură țintitoare de a esclude de la viitoarele alegeri bisericești pre unii din candidații actuali. Spre a păstra statului și bisericii tot dreptul ce i se cuvine, eu mă primesc de a se declăra că orice cliric s-ar hirotonisi în străinătate, fără încuviințarea guvernului local civil și bisericesc, sau că înturnîndu-se în țară nu și-ar îmbunătăți aice hirotonia sau rangul primit în străinătate, atuncea aceste să nu aibă tărie în Principate. Această condiție este îndestulătoare spre a păstra dreptul statului și al bisericii, spre a mantiinea disciplina și a înlătura orice pericol putincios. Dar niciodată nu mă voi uni cu propunerea nedreaptă care ar ținti ca să deștăreze pre tot romînul ce, prin o evlavie pre care eu cel întîi o înțeleg, ar merge să se hirotonisească sau la locurile acele pre care noi le numim sfinte, pentru că au fost leagănul creștinismului, sau în orice altă țară, unde există altare ortodoxe.

Puntul al 11-le din propunerea comitetului clerical înfățoșază iarăși o ră redacție. Eu mă unesc cu principiul cuprins în el, dar cer ca să se modifice în următorul chip: «Toate bisericile și monastirile din țară vor atîrna de iurisdicția episcopilor eparhioți respectivi în întîia instanție și de Sinod ca instanție de apel». Părintele locotenent de Roman, de cîte ori o propunere nu-i place, pretinde că este contrară canoanelor; așa și astă dată se opune la iurisdicția Sinodului. Părintele Hermeziu dă canoanelor

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

o mare elasticitate. Tocma cu Pidalion în mînă, și iată-l *(aice oratorul arată o carte mare în folio)* îi pot dovedi că religia noastră mai ales recunoaște competența și trebuința Sinodurilor, căci biserica lui Hristos este întemeiată pe libertate, pe hotărîrea majorității credincioșilor, iară nu pe despotismul episcopal. Cît pentru ceea ce zice că iurisdicția Sinodului ar face o mare lovire în dignitatea fieștecărui episcop de eparhie, nepilduită undeva, eu îi voi întîmpina că nu mai multă sau mai puțin putere recunoscută unui episcop îi lovește dignitatea, ci chipul cum acel episcop își întrebuințază puterea care îi este dată, chipul cum el se poartă ca preot, ca cetățean, ca om care n-are două opinii, una în fața lumii și alta în patru ochi !

Puntul al doisprezecele și cel de pe urmă din dorințele majorității comitetului clerical cere ca nimene din tagma clericală să nu fie condamnat și distituat fără o judecată prealabilă. Aceasta este o dorință pre cît firească pre atîta și conformă cu marele principii de securitate, de dreptate și de legalitate ce s-a proclamat de cătră Adunarea Națională. Dacă nici un cetățean nu trebuie să fie jignit în driturile sale, sau supus arbitrariului, cu atîta mai mult este neapărat ca preotul să fie ocrotit de toată nesecuritatea, de toată asuprirea, capriținl sau urgia șefilor săi pentru că așa, liber în conștiința sa și atîrnînd numai de legile canonice, să poată a-și împlini spirituala sa misie. Dorința comitetului clerului este o protestație în contra stării actuale a lucrurilor, după care preotul de jos este cu totul lăsat în buna plăcere a episcopilor și mai ales a protopopilor. Nu vreu să intru în amănunțimi, căci aș putea să citez Adunării facturi prea triste ale unui grozav arbitrariu. Trebuie dară să asigurăm cu tot dinadinsul condiția preoțimii puind-o în apărarea legilor despre orice asuprire din partea superiorilor săi. De aceea propun Adunării încuviințarea puntului al 12-le.

Cu acest punt se încheie dorințele comitetului. Eu însă mi-am luat îndrăzneală de a mai adăogi două punturi pre care le socot neapărate pentru a completa reorganizarea trebilor clericale. Dați-mi domnilor voie să vi le explic.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Prin puntul al 13-le cer ca mitropoliții și episcopii să se aleagă în viitoriu dintre toți membrii clerului monahic. După reglement și legile din urmă mitropolitul nu poate fi ales decît dintre doi episcopi eparhioți; iar episcopii numai dintre egumenii monastirilor și arhimandriți. O asemine restricție nu este nicidecum cerută de legile canonice ale bisericii noastre. Ispita ne dovedește că ea este chiar funestă statului și religiei. Interesul și a unuia și a altia este ca mitropolitul și episcopii să fie aleși dintre bărbații cei mai demni. *Errare humanum est.* Putem să ne greșim în alegerea unuia sau doi din episcopi. După ce dară am avut nenorocirea de a alege răi episcopi, de ce să fim siliți să alegem din ei pre mitropolit, și așa să fim reduși și la nenorocirea de a avea și un rău mitropolit? Să ne întoarcem dar la libertatea ce ne-o dau canoanele; să alegem pre capii bisericei noastre din toți membrii bisericei. Cînd unul dintre aceștii primește darul, i se cîntă *acsios* (demn), să alegem dară pururea pre cel mai demn. Vă rog, domnilor, să binevoiți a vă uni cu propunerea mea chiar în interesul neatîrnărei mitropolitului despre orice presie din afară. Inaltpreasfințitul mitropolit să binevoiască a-mi ierta, dacă îmi voi lua îndrăzneala de a cita un fact ce-i este personal, și astă iertare o cer cu atîta mai mult că se zice că celui de față nu i se adresează complimente, însă eu nu laud, ci constatez numai un fact.

Domnilor, știți toți purtarea patriotică a clerului nostru și îndeosebi a înaltpreasfințitului mitropolit în marea luptă națională ce am susținut. Ei bine, spre a paraliza activitatea înaltpreasfinției sale, spre a-i rădica arhipăstorescul său curaj, care este arma ce de către adversarii noștri s-au întrebuințat? Articolul 412 din reglement care restrînge alegerea mitropolitului între singurii episcopi eparhioți. Pe de o parte, patriarhul din Constantinopol, contrariu drepturilor bisericii noastre, primește ordin de a adresa mitropolitului imputări și amenințări pentru că s-au pus în capul nației, numai spre a-i sprijini drepturile. Pe de altă parte, unui episcop pre care dumnezeu să-l pomenească — candidat de mitropolit poate fără de voia sa — i se face fel de fel de făgăduințe, spre a-l întarta în contra șefului bisericii noastre și drept răsplătire i se adresează scrisori măgulitoare, decorații, și ca cea de pe urmă i se arată

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mitropolia vacantă! Ei bine, propunerea mea ţinteşte de a pune un capăt la o aseminea stare de lucruri. Mitropolitul se paraliza prin candidaţi hotăriţi. Să nu mai fie în viitoriu candidaţi hotăriţi. Mitropolitul şi episcopii să se aleagă dintre toţi membrii clerului; fie candidatul un simplu monah, dacă el va fi demn, nimene să nu ne oprească de a-l pune pe scaunul arhipăstoresc ocupat odată de Teoctist şi de Dosoftei!

Puntul al 14-lea şi cel de pe urmă din amandamentul meu cere ca regularea chestiei monastirilor pămîntene închinate locurilor de gios să se păstreze viitorului guvernămînt ca o chestie ce este cu totul de competinţa ţării de a o dezlega.

Domnilor, sînt acum două sute de ani de cînd această chestie a început a se agita în Principate, şi pînă astăzi stă încă nehotărîtă. Noi nu ne-am împlinit misia dacă, înainte de a ne despărţi, la sfîrşitul lucrărilor, n-am zice aceea ce am zis şi la începutul lor, şi anume în şedinţa din 3 octomvrie, că dezlegarea acestei chestii care odată trebuie să se facă este *numai de competinţa noastră.* Cu toate strigătele, cu toate intrigile egumenilor greci, cu toate înrîuririle străine, noi niciodată nu vom suferi ca o hotărîre străină să vie să esproprieze a cincea parte din pămîntul Principatelor. Ţara, în toate timpurile, chiar şi cele mai nefericite, singură a regulat condiţia legală a averilor monastirilor închinate, fiindcă ele pururea s-au recunoscut ca averi pămîntene. Să ne aducem aminte ce însemnează cuvîntul de *închinare la locurile de gios.* Cantimir ne zice că: «atuncea cînd ctitorii unei monastiri voiesc să o ferească de orice pericol, de orice risipă, ei o pun sub apărarea locurilor celor mai evlavioase ale creştinismului ca să le apere, iar nu ca să le *jefuiască*». Aceste locuri nu sînt decît *epitroape.* Ele însă îşi au însuşit averea epitropisitelor monastiri, astăzi reduse în starea cea mai mizerabilă. Timpul ne este prea scurt spre a intra în amănunţimile chestiei. Să ne mărginim dar numai a zice că această chestie nu poate şi nu trebuie a fi hotărîtă decît de viitoriul guvernămînt, în deplina sa neatîrnare, ca o chestie de naţionalitate şi de autonomie, şi că orice hotărîre s-ar da afară din ţară nu poate sfarma drepturile Principatelor. Pămîntul pre care egumenii greci îl reclamă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ca proprietate a naţiei greceşti este pămînt romînesc, pămînt stropit cu sîngele strămoşilor noştri ; el se află în Principate, el trebuie să rămîie al Principatelor. Prin aceasta eu nu pretind că Principatele ar trebui să uite marea misie ce li este lăsată de către vechii noştri domni, adecă de a ocroti şi păstra religia ortodoxă în ţările odată leagănul creştinismului şi astăzi supuse Semilunii. Să ne aducem aminte că numai prin ajutoriul Principatelor, Patriarhiile de Antiohia, Ierusalim, Alexandria s-au ţinut şi se ţin. Această misie este frumoasă. Romînii trebuie să o împlinească şi în viitoriu. Însă mai adaog odată : chestia monastirilor închinate nu poate şi nu se cuvine a se hotărî decît de însuşi Principatele în deplina lor autonomie !".

„Al treilea suplement la «Buletinul...»", nr. 23, p. 2, col. 1, p. 4, col. 2.

„Al patrulea suplement la «Buletinul...»", nr. 23, p. 1, col. 1, p. 2, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XII

DISCURS ROSTIT LA ALEGEREA DOMNITORULUI ALEXANDRU IOAN CUZA*

„Măria ta,

După una sută cincizeci și patru ani de dureri, de umiliri și de degradație națională, Moldova a reintrat în vechiul său drept consfințit prin capitulațiile sale, dreptul de a-și alege pre capul său, pre domnul.

Prin înălțarea ta pre tronul lui Ștefan cel Mare s-a reînălțat însăși naționalitatea romînă. Alegîndu-te de capul său, neamul nostru a voit să împlinească o veche datorie către familia ta, a voit să-i răsplătească sîngele strămoșilor tăi vărsat pentru libertățile publice. Alegîndu-te pre tine domn în țara noastră noi am vroit să arătăm lumei aceea ce toată țara dorește: la legi nouă om nou.

O, doamne! mare și frumoasă îți este misia; constituția din 7 (19) august ne însemnează o epohă nouă și măria ta ești chemat să o deschizi! Fii dar omul epohei; fă ca legea să înlocuiască arbitrariul; fă ca legea să fie tare, iară, tu, măria ta, ca domn fii bun, fii blînd, fii bun mai ales pentru acei pentru care mai toți domnii trecuți au fost nepăsători sau răi.

Nu uita că dacă cincizeci de deputați te-am ales domn, însă ai să domnești peste două milioane de oameni.

Fă dar ca domnia ta să fie cu totul de pace și de dreptate, împacă patimile și urile dintre noi, și reintrodu în mijlocul nostru strămoșească frăție.

Fii simplu, măria ta, fii bun, fii domn cetățan; urechea ta să fie pururea deschisă la adevăr și închisă la minciună și lingușire.

Porți un frumos și scump nume, numele lui Alexandru cel Bun. Să trăiești dar mulți ani ca și dinsul; să domnești

* Ședința din 5 ianuarie 1859.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ALEXANDRU IOAN CUZA

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ca și dînsul, și fă, o, doamne, ca prin dreptatea Europei, prin dezvoltarea instituțiilor noastre, prin simțimintele tale patriotice să mai putem ajunge la acele timpuri glorioase ale nației noastre, cînd Alexandru cel Bun zicea ambasadorilor împăratului din Bizanția că: «Romînia nu are alt ocrotitor decît pre dumnezeu și sabia sa». Să trăiești măria ta!"

„Suplement la nr. 28 al «M. O.», 1859, p. 2, col. 1—2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XIII

DISCURSUL ŢINUT DIN PARTEA DEPUTAŢILOR MOLDOVENI IN ADUNAREA DE LA BUCUREŞTI *

„Domnilor,

Dacă Adunarea Electivă a Moldaviei a putut încredința unora din membrii săi o misie onorabilă, aceasta este misia ce ne-au încredințat nouă, căci a făcut din noi interpreții a două milioane de romîni către alte trei milioane. Mare onoare ni s-a făcut nouă, întîi ca să putem figura în această Adunare care s-a făcut atît de ilustră prin luminatul ei patriotism, care a ştiut să se puie mai presus de toate pedicile, care a triumfat de tot spiritul de partidă şi de orice considerație personală, şi care, prin actul cel mare de la 24 ianuarie, a dovedit Europei că vechea virtute romînă nu s-au stins din inimile colonilor lui Traian.

Mare onoare mi s-a dat mie, în parte, d-a mă putea sui pe această tribună după care au răsunat atîtea glasuri ilustre în favoarea naționalității romîne şi a libertăților publice!

Adunarea Electivă a Țării Romînești, prin întrunirea unanimă a sufragelor ei pre capul alesului nostru, a arătat Europei ce națiia voiește. Votul ei de la 24 ianuarie a fost nu numai o sublimă protestație în contra hotărîrii acelora ce au vrut să ție despărțite două ramure ale aceluiaşi copaciu, două fiice ale aceleiaşi mume, dar a fost totodată şi o răsplătire Moldaviei; şi în adevăr, domnilor, Moldova avea drept a fi răsplătită, căci ea a suferit mult pînă a veni la votul ei din 7 octomvrie. Ea, pentru ca să nu poată proclama Unirea, a fost espusă la toate piedicile din afară şi din năuntru. Ei socoteau că moldovenii nu vor fi în stare să pună deoparte interesele private şi să se

* Şedința din 17 februarie 1859 (discurs publicat fragmentar).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sacrifice în fața celor generale. Socoteau că Unirea este o faptă prea mare pentru a se putea realiza de către noi. Moldova însă a biruit toț; neconsultînd decît datoria lor către patrie, clasele cele înalte au arborat mai întîi steagul nației și tot poporu le-au urmat.

Insuși opresia, la care nația a fost espusă, i-a îndoit curajul. În zadar s-au chemat în ajutor toate puterile; în zadar s-a călcat Tratatul de Paris; în zadar în capul țării s-a pus un caimacam străin cu limba și cu inima. Aceasta a fost o palmă pe care Moldova n-au uitat-o, aceasta ne-a revoltat și ne-a îmbărbătat de laolaltă și în ziua de 7 octomvrie 1857, afară de două voturi care și acestea în urmă s-au căit, Unirea s-a proclamat de întreagă Adunare *ad-hoc*.

In ziua de 5 ianuarie, după ce Adunarea Electivă a Moldaviei a fost convocată, cel dintîi vot al ei a fost iarăși proclamarea Unirii Principatelor, și apoi pășind la alegerea domnului, ea a ales pe acela pe care l-a socotit mai capabil pentru a duce la bun sfîrșit marele princip al Unirii.

Așadar, d-lor, cînd ați ales pre alesul Moldovei, d-voastră n-ați luat numai domnul ei, ci ați luat Moldova întreagă. Moldova de azi înainte face parte din Romînia; de acum orce hotărîre veți lua în favorul nației romîne, să fiți siguri că Moldova nu vă va lipsi, ci vă va urma oriunde o veți duce pentru apărarea autonomiei; însă pentru dezvoltarea naționalității noastre, nu trebuie să ne ascundem, votul din 24 ianuarie ridică multe greutăți și complicațiuni.

Diplomația streină iarăși discutează în privința țării noastre în asemenea împrejurări; concursul tutulor romînilor este necesariu, ei trebuie să fie gata nu numai cînd li se vor încuviința cererile lor, dar încă și cînd nu li s-ar încuviința. De aceea Adunarea Moldaviei a crezut de trebuință a se adresa către dv. și a vă propune întrunirea la Focșani a amîndorora camerilor, spre a ne consulta împreună și mai de-aproape de ceea ce este de făcut, și în caz de a dobîndi un verdict aprobativ și la caz de a vedea nimicite toate muncile noastre. Acesta este scopul chemării ce vi se face; Adunarea Moldovei nu voiește să sfarâme Convenția și tractatele, ele ne consfințesc autonomia, însă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Adunarea Moldovei vrea să ia mijloacele cele mai bune spre a le apăra în caz cînd alții le-ar ataca.

Trebuie să ne pregătim prin chipuri înțelepte, însă temeinice. O națiie care își are conștiința drepturilor sale trebuie să aibă și corajul de a să apăra, numai atuncea ea este respectată ; votul dv. din 24 ianuarie ne-a ridicat înaintea Europei ; ne vom ridica încă și mai mult cînd îi vom dovedi că știm să apărăm aceea ce am făcut ; și că, cu toate greutățile, Unirea trebuie să fie rezultatul lucrărilor și al țintirilor noastre ; Unirea este vocea lui d-zeu ; Unirea este atît de necesarie, încît fără dînsa nu ne este cu putință a dezlega nici chiar chestiile sociale, la soluția cărora sîntem îndatorați, prin Convenție, de a proceda. Unirea este folositoare pentru ambele țări surori ; prin unire însuși viținrile noastre se vor face virtuți. [...] Moldova trebuie dar să caute a se lipi către surora sa. De aceea în Moldova unirea nu este o chestie de intuziazm, ci de judecată și de logică.

Iată cauza pentru care cu atîta energie moldovenii voiesc Unirea, pentru că numai Unirea le poate asigura independența din năuntru și puterea de a se apăra de înrîuririle streine. Ei nu cruță nimic ca să ajungă la dînsa ; de aceea vedem în Moldova faptul admirabil că cu cît ne ridicăm ochii mai sus, cu atîta găsim o voință mai înfocată în favoarea Unirei.

D-lor, niciodată o națiie n-a datorat mîntuirea sa numai altor națiii. Cînd cinci milioane de romîni vor voi, ei vor și putea. Noi astăzi viețuim în secolul al 19-lea, cînd nu se mai împarte popoarele ca oile, ca în acele timpuri barbare, cînd dreptul public nu era cunoscut. Astăzi oricare putere europeană contează pe opinia publică ! Să avem dar curajul convicțiilor și a trebuințelor noastre ; să uităm dezbinările trecute, să amînăm dintre noi chestiile secondere ; să arburăm mai presus de toate steagul naționalității romîne și să fim siguri că vom triumfa de toate greutățile ; să ne silim mai ales a dovedi Europei că pre cît sîntem de hotărîți a ne apăra drepturile de națiie autonomă, pre atît nu voim a fi un obiect de grijă și de turburare pentru dînsa.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Să punem toată stăruința de a înfățișa o administrație înțeleaptă care să îndestuleze toate interesele legitime și o bună rînduială între noi care să dea megieșilor condiții de stabilitate, și atunci să fim siguri că Europa va recunoaște votul nostru.

Cînd noi am fi mulțumiți și fericiți între noi, cînd noi n-am ataca pe nimenea, pentru ce să ne atace alții?

Misia de a introduce pacea și fericirea în țara noastră este rezervată claselor înalte ale societății.

Noi am jertfit de bună voie privilegiurile de naștere, însă sînt două privilegiuri pe care nu ni le poate ridica nimenea: privilegiul patriotismului și al virtuților cetățenești; să căutăm dar ca prin patriotism și virtuțile cetățenești să întrecem pe celelalte clase și atunci și fără privilegiurile nașterei, tot vom fi în capul nației! Să ținem seama de nevoile și aspirațiile acestui popul admirabil ce-l are Țara Romînească, popul ce nu dorește decît de a fi condus, popul ce de la Focșani și pînă aicea n-am făcut decît a-l iubi ș-a-l prețui, din mult în mai mult și în capul unui asemenea popul se pot face minuni. Misia de a-l conduce este a claselor înalte. Aceasta se poate face prin organizarea unei bune administrații și prin dezvoltarea instituțiilor militare care au fost gloria și tăria strămoșilor noștri.

Tractatul de la Paris însuși ne zice că apărarea drepturilor noastre este încredințată puterii armată naționale. Să ne întărim dar puterea armată. Destul soldații noștri au servit de santinelă la ușile străinilor. Destul steagurile romîne s-au umilit înaintea năvălirilor străine; mai filfîie o dată liber aceste stindarde și pentru apărarea patriei!

Domnilor, cînd dumnezeu voiește bine cu o nație, îi trimite entuziasm; să unim dar la entuziasmul poporului energia și prudența bărbaților de stat și însuși noi vom culege ceea ce au semănat strămoșii noștri, vom vedea pămîntul făgăduinții, vom vedea Unirea. Strămoșii au apărat patria în timpuri mult mai grele; să nu fim dar mai jos de ceea ce nația așteaptă de la noi.

Precum venerăm pe strămoșii noștri, să facem ca și strănepoții noștri să ne venereze pe noi. În mîinile noastre

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

stă ca să ni se înscrie numele în tablele de bronz ale istoriei ; în mîinile noastre stă ca să facem să zică posteritatea că, subt pietrile subt care avem a fi culcaţi, zac inimi mari şi nobile ; în mîinile noastre stă că, deşi împlinindu-se misia pe pămînt, că, deşi morţi, încă din morminte să dăm urmaşilor noştri sfaturi de mîntuire şi să dictăm legi generaţiilor viitoare".

„Mon. Oficial al Ţării Romînești", nr. 21, 1859, pp. 82—83, anexa 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XIV

INTERVENȚIE ÎN PROBLEMA REDACTĂRII CONSTITUȚIEI*

„Cea mai vie dovadă din partea noastră, că vroim ca discuțiunea să fie serioasă, este de a ne abține cu totul de a răspunde la întîmpinarea d. Gr. Sturdza [29].

Cetind întîmpinarea d-lui și comparînd-o cu a d-lui Arsachi [30], rezultă din această comparare violența celei dintîi, și moderațiunea celei de a doua. Cît pentru lecțiunea de morală a d-lui Brăiloiu, răspund că e cu mult mai ușor a se da, decît a se păzi. Dovadă protocolul de ieri. Mă voi mărgini numai la o singură chestiune, aceea de a vedea dacă Regulamentul Organic este o literă moartă și dacă noi am zis că nu există legi în țară [31]. Cu puțină credință s-ar putea constata acest adevăr. Dovadă sînt groasele două volume ale colecțiunii de legiuuiri și ofiss domnești, care mai în total au modificat Regulamentul. Aceasta dovedește totodată că noi nu am zis că nu există legi în țară. Legea există, însă cînd e vorba de a face azi legi nouă, să nu luăm spre reviziune Regulamentul, care s-a modificat mai tot, dar legile care au modificat Regu-

* Ședința din 8 iunie 1859.

[29] Gr. Sturdza cerea ca să nu se procedeze la redactarea unei noi constituții, ci să se facă numai modificări Regulamentului Organic și acesta să rămînă drept constituție. Făce această propunere pornind de la faptul că cei șapte comisari arătaseră că „luăm Regulamentul drept bază a viitoarei reorganizațiuni a Principatelor Unite" („Protocoalele Comisiunii...", ședința din 8 iunie 1859, pp. 48—51).

[30] Amendamentul deputatului Arsachi la proiectul de răspuns la mesajul tronului este următorul: „După paragraful care se închele cu periodul următoriu: «Comisiunea Centrală este gata a vă da tot sprijinul și concursul său cel mai energic». Înalta Curte de Casațiune și de Justiție comună ambelor principate va fi obiectul celor dintîi ocupațiuni ale Comisiunei, deopotrivă și cu orice alt proiect de interes comun, spre a înființa cît mai curînd unitatea legislațiunei conform și cu principiul Convenției și cu așteptările țărei..." („Protocoalele Comisiunii...", ședința din 5 iunie 1859, p. 46, anexa II).

[31] C. Brăiloiu susținea că Regulamentul Organic este o legislație încă în vigoare și ca atare ea trebuiește numai modificată (Protocoalele Comisiunii...", ședința din 8 iunie 1859, pp. 51—53).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lamentul și care sînt în vigoare. Din parte-mi, declar că discuțiunea o privesc de închisă asupra propunerei, am numai să fac observare asupra unui fact, adecă asupra zisei d. Gr. Sturdza, că avem Constituțiune, cînd noi știm că pînă acum numai o convențiune care cuprinde oareșcare principii constituționale. Constituțiune avem dară de acum s-o facem; amestecarea pentru cuvîntul de convențiune și acela de constituțiune o crez numai ca un *lapsus linguae* sau mai bine ca un *lapsus calami*.

D. Brăiloiu ne-a mai zis că reviziunea nu vrea să zică păstrare, conservare. Eu zic din contra, și voi cita și esemple. Fiecare din noi știe că un dicționariu la a doua și a treia edițiune prin reviziune iesă mai corect, însă rămîne tot dicționariu purtînd și nume de dicționar revăzut și corectat; tot așa va fi și cu Regulamentul. Din acesta ce să păstrăm și ce să coregem, căci totul s-a anulat prin legiuirile din urmă. Noi nu cerem să nu revizăm legile, însă cerem să revizăm pe cele ce există, iar nu pe cele ce au esistat; cerem mai ales ca în capul viitorului art. constitutiv să nu se păstreze cuvîntul de regulament, ci să întrebuințăm un nume nou, unul din acele nume scumpe popoarelor, precum de esemplu, în Anglia «Charta Mare» după care să se dezvolte toate legile cele nouă. Astfel, la cercetarea relațiunilor dintre proprietari și țărani, să nu luăm drept bază Regulamentul, cu legea din 1851, care a anulat pe acea din 1832. Asemenea să urmăm și cu celelalte legiuiri, căci e prea evident că Regulamentul nu esistă. El a fost simplu o carte izolată și care nu înfățoșa măcar cea mai importantă din stipulațiile a orice constituțiune, perfectibilitate, dritul reviziunei. Dovadă cel de pe urmă articol din el care este și o insultă pentru națiune, ca unul ce oprește de a se face vro modificare mai în urmă, fără încuviințarea curței turcești și curței rusești. O asemenea carte nu avem să o luăm ca model pentru legislațiunea viitoare".

Grigorie Sturdza arată că Principatele au o constituție în Regulamentul Organic și anexele sale „legile făcute în urmă", și că sarcina Comisiunii nu este de a improviza o constituțiune. Obligația este de a păzi „bazele constitutive ale Principatelor".

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

I. Florescu arată că toată discuția se datorește unei confuzii între Regulamentul Organic și Constituție. În continuare se precizează că: „Partea din Regulamentul Organic care putea intra în cadrul unei constituțiuni se află desființată chiar prin Convențiune". Se arată că misiunea Comisiunii este de a revizui legile și a le pune de acord „cu starea civilizațiunei de astăzi". În încheiere cere să se înceapă lucrul efectiv și să se renunțe la polemici.

C. Brăiloiu arată că ceea ce supără pe Kogălniceanu este cuvîntul de regulament. Aceasta, după părerea sa, este o problemă minoră pentru că: „Au doară numele face lucru sau lucru dă valoarea numelui?"

„D. Brăiloiu a zis că mă supăr de cuvîntul de regulament; dar, așa e. D-lui zice că lucru face numele, iar eu zic că de multe ori numele face pe lucru. Sînt fabricanți care țin foarte mult la eticheta lor și constituă însăși o parte din proprietatea lor. Am văzut bărbați de stat discutînd asupra unui cuvînt mult mai mult decît noi, așa de esemplu în Conferințele de Paris s-a discutat serios asupra cuvîntului cu care urma să se califice adunările noastre și după mai multe neînțelegeri, voind a fugi în espresia de reprezentativă, s-au învoit asupra numelui de Adunări Elective, care n-are nici un simț.

D. Brăiloiu zice că cuvîntul de regulament e un lucru mic; să presupunem dar două drapele, pe unul să fie scris *constituțiune* și pe celălalt *regulament* și să ne prezentăm cu ele înaintea națiunii, și vom vedea care din două va fi mai bine aclamat. D. Brăiloiu mă întreabă: de ce mă supăr la cuvîntul regulament? Eu nu-l primesc, fiindcă cuvîntul acesta ar scădea o mare parte din autoritatea morală a legei, cînd din contră ar avea cu totul altă autoritate dacă am primi cuvintele de *Constituțiune Romînă*. Chestiunea este: cum trebuie să urmăm, cum trebuie să procedăm în lucrare? Prin noua constituțiune sau prin regulament? Să luăm bine seama, domnilor, căci aceste două cuvinte sînt despărțite unul de altul prin o mare și profundă prăpastie".

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Gr. Sturdza arată că nu a înțeles că țara este împărțită în două tabere: partizani ai Regulamentului și ai Constituției. Susține că Regulamentul și legile astăzi în vigoare trebuie revizuite, întrucît Europa le recunoaște.

I. Florescu susține că Regulamentul cuprinde două părți: una cu caracter de constituție, și care a fost anulată prin Convenție, iar alta cu caracter de legi „administrative, judecătorești, militărești", care n-au fost abrogate.

I.. Steege arată că tonul pe care se combate propunerea subscrisă și de Kogălniceanu nu este parlamentar și dacă va continua își dă demisia.

V. Mălinescu arată că nu se poate lua de bază Regulamentul, întrucît principiul fundamental al lui „era privilegiul boieresc", care a fost abrogat. Principiile care trebuie să stea la baza Constituției trebuie să fie cele prevăzute de Convenție.

„Voi să răspund la întîmpinările d-lui Florescu: d-lui a zis că eu amestec Constituțiunea cu Regulamentul, că nu i-aș da lămuriri întru aceasta. Dacă d-lui ar fi ascultat cu luare aminte întîmpinarea noastră, ar fi văzut că de sus pînă jos noi n-am făcut alta decît a arăta această deosebire ce există între Regulament și Chartă sau Constituțiune. De aceea am zis că nu trebuie să luăm la începutul lucrărilor noastre Regulamentul de bază, fiindcă el e modificat prin alte legiuiri. Iar cît privește la legile constitutive, ele sînt modificate prin Convențiune. De aceea am cerut facerea unei Charte, și după ce vom avea o Chartă, atunce ne vom face legile organice și cele de interes special. Astfel sînt organizate Belgia, Piemontul ș.c.l., în care vedem mai întîi Constituțiunea, apoi legile organice și în urmă codicile administrative, judecătorești, civil, penal".

„Protocoalele Comisiunii...", nr. 14, p. 53, col. 1—2, p. 55, col. 1, p. 56, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XV

INTERVENȚIE PRIVIND PROIECTUL DE LEGE REFERITOR LA RECRUTARE*

„Articolul 35 din Convenţiune[32] zice: «O dată constituată, Comisiunea Centrală va trebui să se ocupe în special cu codificarea legilor esistente, puindu-le în armonie cu actul constitutiv al organizării celei nouă. Ea va revedea regulamentele organice, precum şi codul civil, acel criminal, acel de comerciu şi de procedură, astfel încît, afară de legile de un interes curat local, să nu esiste de acum înainte decît un singur şi acelaşi corp de legislaţiune, care se va esecuta în amîndouă Principatele, după ce se va fi votat de Adunările respective, se va fi întărit şi promulgat de către fiecare domn". Proiectul de recrutaţiune, cum însuşi comitetul o recunoaşte, este un proiect de interes comun; prin urmare, cum se poate a se propune de a se sancţiona proiectul de domn în Ţara Romînească? Votatus-a acest proiect de Adunarea din Moldova? Pînă atuncea noi nu putem să-ncuviinţăm acest proiect. Ce s-ar întîmpla după ce domnul l-ar aproba şi aplica, cînd Adunarea din Moldova l-ar amenda? Unde ar fi atuncea unitatea de legislaţiune cerută de Convenţiune? Să căutăm să nu cădem în neconsecvinţele în care au căzut ambele ministerii. Pre ministeriul din Ţara Romînească îl vedem că unele din legiuirile votate de Adunare le trimite Comisiunii, altele le pune în aplicare fără a ne mai consulta, bunioară cum a făcut cu legiuirea pentru contribuţiunea personală. Socot dară că şi această lege de recrutare putea ministeriul să o fi pus în aplicare, ca o lege provizorie numai. Aşadară, una din două: ori aceasta lege este provizorie, precum o declară ministeriul şi atuncea să ne mărginim a-i zice că precum a făcut cu altele asemînea proiecte, să facă şi cu acest proiect, ori că legiuirea este menită de a fi defini-

---

* Şedinţa din 14 iulie 1859.

[32] Sturdza D. A..., *op. cit.*, vol. VII, p. 312.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tivă, și atuncea pentru că ea este de interes comun, trebuie să așteptăm mai întîi ca să o voteze și Adunarea din Iași, și numai după ce vom avea pe masă ambele voturi, Comisiunea în dreptul ei va putea interveni, va putea a se amesteca. Măcar noi să ne ținem de legalitate, cînd alții o păzesc atît de puțin. Ministeriul din București a păzit măcar o formă dinafară a legalității. Proiectele sale le-a supus Adunării. In Moldova, ministeriul a fost mai puțin scrupulos ; prin simple ordonanțe a făcut aceea ce trebuia să facă numai cu ajutorul puterii legislative. Așa am ajuns să avem sub ochii noștri un act curios și fără antecedent în analele constituționale. Vedem că cu același domn, cu aceeași Convențiune, aplicațiunea se face în două feluri, deosebite în ambele Principate. In București se lucrează cu votul Adunării ; în Iași se lucrează cu singura ordonanță domnească. Unul din aceste două moduri de aplicațiune este greșit, unul din ambele ministerii s-a depărtat din rostirea Convențiunii. Să lăsăm miniștrilor privilegiul atîtor necuviințe constituționale. Noi să ne ținem de principiul Convențiunii. Dacă legea este de interes comun, să așteptăm votul Adunării Moldaviei și apoi să ne rostim asupra proiectului recrutațiunii ; altmintrelea am prejudeca chestiunea, am impune oarecum Adunării din Iași ce trebuie să facă ; și dacă privim proiectul ca o dispoziție provizorie pînă cînd comitetul militar va face un proiect definitiv, să arătăm ministeriului că poate să-l pună în aplicațiune. Eu sînt de această din urmă opiniune".

Gr. Sturdza arată că legea recrutării care a fost votată de Adunarea din Țara Românească trebuie să fie trimisă și Adunării de la Iași ca să fie aprobată și apoi luată în discuție de către Comisiune.

C. Brăiloiu susține că, Comisiunea poate adopta legea votată de Adunarea de la București. Totodată ea poate fi recomandată și Adunării de la Iași și numai în cazul că ar fi amendată Comisiunea ar putea pregăti „un proiect definitiv".

V. Mălinescu găsește proiectul conform cu Convenția, însă incomplet și ca atare va da loc „la o mulțime de conflicte și de arbitrariuri în aplicațiune". El susține ca precizarea derogărilor să fie lăsată pentru timpul cînd „se va prelucra proiectul definitiv pentru organizațiunea militară".

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

„Eu sînt cu totul departe de a desființa lucrarea Adunării din Țara Romînească ; o susțin aceasta. Ministeriul din Țara Romînească a voit să pună în aplicațiune articolul 46 din Convențiune[33] ; el a supus proiectul de recrutațiune Adunării generale ; aceasta l-a votat, pe urmă ministeriul l-a trimis Comisiunii Centrale. Ministeriul a urmat conform Convențiunii. Să facem și noi tot aseminea. Proiectele de legi de interes comun, după articolul 35 din Convențiune, nu se pot întări de domn mai înainte de a se vota de ambele Adunări și a se supune Comisiunii Centrale. Dacă proiectul acesta este de interes comun, noi nu trebuie să prejudecăm chestiunea, trebuie să lăsăm tot independința Adunării din Moldova spre a se rosti și ea într-aceasta.

D. Brăiloiu zice că să ne rostim acum asupra proiectului, că prin aceasta nu se precurmă drepturile Adunării Moldovei. Dacă Adunarea va amenda proiectul, este liberă, însă și noi sîntem liberi să nu primim amandamentele. Insă atuncea ce s-ar face ? Noi tot ar trebui să trimitem din nou proiectul Adunării din Iași și dacă ea atuncea, în dreptul ei, l-ar respinge, ce s-ar face în Țara Romînească, unde el va fi și pus în lucrare ? Eu nu zic că lucrarea ministeriului din Țara Romînească să se oprească de a fi pusă în lucrare ; cu o oră mai înainte doresc a vedea pusă în lucrare Convențiunea ; eu zic numai ca acest proiect să nu fie privit ca un proiect de interes comun".

C. Brăiloiu arată că comitetul Comisiunii nu putea recomanda executarea unei legi vechi.

Șt. Golescu propune ca proiectul de lege să fie trimis întîi Adunării Moldovei spre discutare și apoi trecut în deliberarea Comisiunii, fiind un proiect de interes comun.

Gr. Sturdza arată că dificultățile scoase în evidență de discuții provin din faptul că Adunarea de la București nu a respectat textul Convenției, adică de a aștepta ca proiectul să fie elaborat de către Comisiune.

„Nu rămîne alt decît ca comitetul ce este înființat pentru a prelucra organizarea definitivă a armatei să prelucreze și legea recrutațiunii, și aceasta se va privi ca

[33] Sturdza D. A..., *op. cit.*, vol. VII, p. 313.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

o lege de interes general și se va supune la aprobarea ambelor Adunări".

V. *Malinescu* susține că dacă proiectul este de interes comun el nu poate fi luat în discuție înainte de a fi votat și de Adunarea de la Iași.

I. Florescu cere ca să se atragă atenția guvernelor din ambele Principate să nu mai aplice legi care n-au fost trecute prin toate formele legale.

L. Steege arată că trebuie să se lase unele inițiative în materie de legi provizorii guvernelor, și dacă Comisiunea le va găsi bune, să le transforme în legi definitive.

„Chestiunea pusă pe tapet de d. Steege merită toată luarea aminte; însă propunerea mea, departe de a combate principiile îndestul de bune ale d-lui Steege, le aprobează. Eu nu zic că guvernul nu are dreptul de a propune niște legi tranzitorii, eu încuviințez legea propusă de ministeriul din Țara Romînească, căci Convențiunea nu oprește activitatea unui ministeriu, ci mai ales îi dă dreptul de inițiativă, îi dă dreptul de a se adresa chiar Comisiunii, de a-i arăta trebuințele ce are în cutare sau cutare obiect, de a-i comunica chiar proiecte în formă de propunere, precum vedem că ministeriul din Moldova ne-a trimis un proiect pentru înființarea Curții de Casațiune. Guvernul, ca unul ce este însărcinat mai cu deosebire cu îndestularea trebuințelor publice, trebuia să aibă dritul de a stimula activitatea celor[l]alte puteri publice, el are dritul să facă proiecte, dar are datoria să ceară, mai înainte de aplicarea lor, aprobarea corpurilor legislative; el nu poate zice că are nevoie de legiuiri nouă, în cutare sau cutare materie, cum ne-a arătat prin propunerea ce ni s-a trimis pentru înființarea Curții de Casațiune. Eu nu m-aș tînguì că guvernul a făcut multe de aseminea neregularități, dar mă tînguiesc că a prea uitat că pe lîngă dînsul mai există și o Adunare Legislativă. Socot că propunerea ce viu a vă face va împăca toate obiecțiunile; de aceea o și depun pe biurou".

Gr. Sturdza combate punctul de vedere al lui L. Steege referitor la măsurile tranzitorii și arată că nu dorește ca de la Comisiune să iasă lucrări anticonvenționale.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

C. Brăiloiu arată că atragerea atenţiunii guvernului „în păzirea formelor constituţionale" nu poate constitui o împiedicare a acestuia „în acţiunea şi iniţiativa sa".

L. Steege precizează că prin cele ce a spus a vrut numai să arate că trebuie evitat ca acţiunile unui minister să fie paralizate, „prin neactivitatea celuilalt".

Gr. Sturdza atrage atenţia că proiectul prezentat nu este decît o lege veche care corespunde art. 46 şi 47 din Convenţiune.

D. Kogălniceanu citeşte următoarea propunere de rezoluţiune, care, punîndu-se la vot, se adoptă cu majoritate de 13 voturi, contra 2, votînd anume :

„Considerînd că proiectele de legi de interes comun, după Convenţiune, sînt numai de atributul Comisiunii Centrale d-a se prelucra, avînd după art. 33 puterea executivă numai dritul de a trimite Comisiunii Centrale propunerile ce-i vor părea de folos de a se preface în proiecte de legi comune amîndurora Principatelor ;

Considerînd că, după art. 35 din Convenţiune, legile de interes comun ambelor Principate nu se pot întări de domn înainte de a fi votate de ambele Adunări, iar acele de interes special, înainte ca Comisiunea Centrală să se fi rostit, că ele nu jignesc dispunerile constitutive ale nouei organizări a Principatelor Unite ;

Considerînd că dacă acest proiect de recrutare se va privi de un interes comun, apoi el nu se poate adopta de Comisiune, nefiind prelucrat de ea, şi încă nevotat de Adunarea Moldovei ;

Considerînd însă că acest proiect de către însuşi ministeriul din Bucureşti se înfăţişează cu un caracter curat provizoriu ;

Considerînd că, aşa fiind, apoi proiectul de faţă nu prejudecă asupra proiectului de recrutaţiune generală ce comitetul militar numit din sînul Comisiunii Centrale este însărcinat de a prelucra, nici este contrariu principiilor egalitare consacrate de art. 46 din Convenţiune ;

Apoi subscrisul propune ca onorabila Comisiune Centrală să se mărginească a rezolva că proiectul pentru recrutaţiunea generală votat de Adunarea Electivă din Bucureşti, avînd un caracter eminent provizoriu prin apli-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

carea sa numai în Țara Românească, și nefiind contrariu art. 46 din Convențiune, Comisiunea opinează pentru punerea sa în lucrare, după întărirea domnească, pînă la adoptarea unui proiect definitiv pentru ambele Principate ce astăzi se elaborează de Comisiunea Centrală".

(subscriși) *M. Kogălniceanu*
C. N. Brăiloiu
P. Roset

„Protocoalele Comisiunii Centrale...", nr. 26, p. 1, col. 2, p. 2, col. 1, p. 3, col. 1, p. 4, col. 2."

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XVI

INTERVENȚII IN LEGĂTURĂ CU ACORDAREA DE RECOMPENSE ȘI PENSII VĂDUVELOR ȘI RĂNIȚILOR IN URMA LUPTEI DIN DEALUL SPIRII (1848) *

„Lupta din Dealul Spirii este un act de natură a ne onora înaintea streinilor și care totdeodată răspunde la sentimentele naționale; este o dovadă că soldații noștri sînt vrednici urmași ai soldaților lui Mihai Viteazul și că depinde numai de la împrejurări favorabile și de la guvernămînt ca să dezvolteze vechea lor virtute romană. Ferice de guvernul acela care va ști să prețuiască misiunea ce are și ar face să reînvieze în inima poporului scînteia naționalității și a virtuții ostășești. Aste sentimente trebuie să ne îndemne ca să trecem peste orice considerări, peste orice lipsă de formă, peste neîndeplinirile proiectului de legiuire votat de Adunarea din București, ca cu o oră mai-nainte să dăm ostașilor acelora carii s-au luptat cu bravură recompensa faptei lor, căci ei nu au consultat numărul adversarilor lor, ci numai curagiul lor. Prin urmare eu opinez, ca și Comitetul, de a se declara guvernămîntului că este loc de a se pune în lucrare proiectul votat de Adunarea Electivă din București. Insă după ce ne-am făcut datoria noastră de romîni trebuie să ne facem și datoria de legislatori. Autorii proiectului au fost soldați, dară au fost, socot, puțin constituționali. In adevăr, acest proiect seamănă a voi a păstra și pentru viitoriu modul vicios al *scutirilor* drept recompensă; mai prejudecă apoi și chestiunea capitulațiunei. Eu socot că mai bine ar fi fost a se da bravilor ostași o pensiune mai mare, căci chiar în condițiunile actuale pensiunea de 15 lei este ridiculă. Iată ce zice art. I-i din acest proiect de legiuire:

«Subofițerilor și soldaților carii în acțiunea din 13 septembrie anul 1848, ce a avut loc la cazarma din Dealul

* Ședința din 20 iulie 1858

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Spirii, rănindu-se greu și în neputință de a se hrăni, pe lîngă apărarea lor de capitațiune și alte dări privitoare la stat, li se va acorda pensie de cîte lei 15 pe lună pe toată viața».

Așadară opinez pentru punerea în lucrare a proiectului, dar găsesc că art. I ar fi un rău precedent, dacă n-am face rezerva cuvenită. Eu pun cazul că sînt soldați, carii au fost răniți în lupta din Dealul Spirii, dar carii se pot hrăni: așa unii au putut avea sau dobîndi avere, alții iară astăzi poate sînt în capul unor industrii, unor magazii, în capul unor speculațiuni, și, prin urmare, trebuie să ia parte la dările statului.

Un asemenea articol nu i-ar dispensa oare de a plăti orice dare către stat? Zic dară că oricînd se face un proiect de legiuire, trebuie să fie în conformitate cu dispozițiunile convențională și de aceea trebuie să ne facem rezervele noastre, spre a nu ni se mai înfățișa un proiect în care să se afle un articol neconstituțional. Aseminea opinez că trebuie să ne ferim de a da guvernămîntului loc de a completa prin regulamente legile votate de corpurile legislative; căci acea lege e bună, care n-are trebuință de a fi complectată sau presizată prin regulamente administrative.

O zic aceasta nu pentru a respinge proiectul, ci, din contra, eu sînt ca să se puie în lucrare, însă să ne facem rezervele cuvenite pentru viitoriu.

Unii din d.d. miniștri au propus proiecte Camerii numai în principiu, și apoi, încuviințîndu-le Camera, ministeriul le-a aplicat, le-a dezvoltat, le-a modificat chiar prin regulamente. Eu socot că Comisiunea trebuie să observe cu mare băgare de seamă acest rău și să-și facă rezervele. Sînt pentru proiectul și raportul comitetului, însă cu rezervele ce le-am espus: I-i încît privește scutirea dărilor către stat și al II-lea că un proiect trebuie să fie așa de bine făcut, încît să nu mai aibă necesitate a se completa prin regulamente adminstrative".

C. Brăiloiu găsește neîntemeiate cele spuse de Kogălniceanu și socotește că formula de răsplată găsită de comitet este bună pentru că nu constituie o greutate pentru vistierie.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Redactarea proiectului este găsită conformă cu principiile constituționale.

C. Tell susține cele afirmate de Kogălniceanu, scutirea de impozite aducînd pagube finanțelor statului și nu este egală pentru toți beneficiarii; în continuare arată o serie de lipsuri ale proiectului în ceea ce privește medalia comemorativă.

Gr. Sturdza cere aprobarea proiectului cu toate prevederile lui, găsind observațiile lui Kogălniceanu neîntemeiate.

V. Mălinescu găsește întemeiată votarea proiectului însă „ar fi fost de dorit ca răsplătirea ce se face bravilor veterani să fie mai dreaptă și mai puțin parcimonioasă". De asemenea susține că trebuie prevăzute mai multe precizări în legătură cu medalia.

D. Kogălniceanu citește o propunere susținută de alți doi membri, anume d. D. Arghiropolu și Ștef. Golescu:

„Subscrisul propune ca o dată cu opinarea în favoarea proiectului de lege votat de Adunarea din București pentru răsplătirea bravilor militari ce la 1848 în Dealul Spirii a apărat onoarea steagului romîn, cu îndeplinirile propuse de comitetul militar, Comisiunea Centrală să se rostească, și să facă cunoscut ministeriului că:

I. Art. 1 din proiect nu poate prejudicia principiile ce vor prezida la redacțiunea legii finanțiare și a așezării sistemului contribuțiunilor.

II. Art. 2, 3 și 4 din proiect sînt necomplecte, precum o declară și comitetul; că proiectul de lege, privind însă numai la o recompensă, se poate autoriza pre guvernămînt ca să-l complecteze, fără însă ca prin aceasta să se admită principiul complectării legilor prin regulamente administrative".

(subscriși) Kogălniceanu, Arghiropulo, Golescu *și zice:* „Credeți-mă, domnilor, că apăr un principiu eminent constituțional, care împacă toate opiniunile, dar care totodată păstrează marele principiu al neinterpretațiunii legilor prin alții decît prin puterea legislativă".

C. Brăiloiu respinge propunerea lui M. Kogălniceanu și cere să se adopte proiectul, cu toate lipsurile sale. Face propuneri în legătură cu efigia și inscripția medaliei.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

„Domnilor, sîntem aice între Scylla și Charybda. Pe de o parte între sentimentele naționale, iar pe de alta între datoriile de legislatori.

Pe de o parte sîntem datori a răsplăti pe acei ce au dat dovadă de atîta curagiu și bravură și pe de alta să păzim principiile oricărui guvern constituțional. Un minister care ar trebui să știe măcar a, b, c, al unui regim constituțional îl văz că propune scutirea capitațiunei. Unde este egalitatea înaintea dărilor? Ce înțelegem a funda? Nu pot primi aceasta. Nu pot primi ca să treacă fără să fac observațiunile mele. Tot așa mă opun cuvîntului de capitațiune care seamănă a voi a păstra această dare. Vom plăti pe speculile noastre, pe moșiile noastre, iar pe capul nostru socot că nu vom mai plăti. Scutirea de dări a fost pînă acum dărăpănarea finanțelor.

Comitetul vine și declară cu sinceritate că legiuirea este incomplectă, și noi toți trebuie să o vedem aceasta. Eu îmi fac rezervă în principiu. O lege trebuie să fie atît de complectă încît să nu mai aibă necesitate de comentarii, așa ca îndată ce a ieșit să fie și pusă în lucrare. Îndată ce vom da guvernului dreptul de interpretare, mergem foarte departe. Avem esemplu regulamentul făcut de ministeriul Moldovei spre a pune în lucrare votul Adunării pentru contribuțiunea de 5 milioane.

N-ați declarat însuși d-voastră de ilegal un articol care, în caz de nu ar plăti proprietarii, îndatorează pe arendași la răspunderea plății? Iată dar unde ne conduce teoria regulamentelor. Și vă zic că orice veți face d-voastră, primesc, dar vă rog să conservăm acest principiu pentru că el este salvarea Constituțiunii".

L. Steege cere a se lăsa guvernelor dreptul de a face regulamente care să aducă îmbunătățiri legilor, să se mărească pensiile propuse și să nu se admită scutirea de impozite pentru a nu se da posibilitate de abuzuri.

C. Brăiloiu respinge afirmațiile lui M. Kogălniceanu relative la neconstituționalitatea proiectului și capitației.

Gr. Sturdza cere punerea proiectului la vot.

„Cum propune d. Sturdza să se puie proiectul Comitetului la vot cînd sînt amendamente peste amendamente?

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și apoi nici nu s-au hotărît dacă discuțiunea este închisă. D. Sturdza de la o chestiune incidentală s-a rădicat la o chestiune de principiu, aceea de a se ști ce însemnează regulamentele care însoțesc legile. D. Brăiloiu a ridicat întrebarea despre sensul cuvîntului capitațiune. Eu vă declar, domnilor, că nu voiesc să se adopte ideile mele, vă arăt ideile altor mai competenți decît mine. Văz că comitetul Constituțiunei a luat de temei la lucrarea sa Constituțiunea belgică. Eu mă sprijin pe ea : ea zice aceste la art. 28, «că interpretațiunea legilor este dată numai puterii legislative». Iată acum și definițiunea regulamentelor : «Esecuțiunea legilor poate da loc la regulamente și încheieri : aceste trebuie să emaneze de la puterea esecutivă ; dar ele nu pot nici pășì mai departe de lege nici a-i fi contrare ; și autoritatea judiciară nu trebuie a le aplica decît întrucît ele sînt conform cu legea» (comentariu la art. 67 și 107 din Constituțiunea belgică de J. B. Bivort [34]). Capitațiunea s-a zis că nu este *haraciu ;* eu zic că este aceea ce în Turcia se numesc haraciu, aceea ce în Germania se numea Kopfsteier. S-a zis că ea vine de la *caput familias ;* aceasta este neesact. Cuvîntul se derivă de la *caput,* adică pe fiecare cap ; iată definițiunea acestui cuvînt în o carte ce face autoritate ; dicționarul politic al lui Garnier Pagés [35]".

„Protocoalele Comisiunii . . .", nr. 31, p. 3, col. 1—2, p. 4, col. 1—2, p. 5, col. 2.

---

34 J. B. Bivort, *Commentaire sur la constitution belge,* troisième édition revue et augmentée, Bruxelles, 1858.

35 Garnier Pagés, *Dictionnaire politique. Encyclopédie du langage et de la science politique...* V-ème édition, Paris, 1855. Kogălniceanu folosește una din edițiile anterioare.

36 M. de Kogalnitchan, *Histoire de la Valachie, de la Moldavie et des Valaques transdanubiens,* Berlin, 1837.

BIBLIOTECA
SECȚIA ISTORIE
ACADEMIEI R.P.R.
https://biblioteca-digitala.ro / https://www.mni.ro

XVII

DISCURS REFERITOR LA ARTICOLUL 1 DIN CONSTITUȚIE *

„Domnilor,

Cînd s-a luat în considerațiune proiectul de Constituțiune eu am declarat că-mi rezerv dreptul ca la esaminarea fiecărui art. în parte să intru și în considerări generale. Pe temeiul acesta, o dată cu prezintarea amandamentelor în deosebite articole din proiect, am onoare a vă arăta și opiniunile mele asupra capitului 1 din Constituțiune pentru *Unirea Principatelor sub un principe strein*".

După aceasta se esprimă în scris în următoriul chip:

„Domnilor!

Ca autoriu al tuturor propunerilor făcute în sînul Adunării ad-hoc și al Adunării Elective din Moldova, în favoarea Unirii Principatelor unite sub un principe strein și care, adoptate de Adunare sau în mare majoritate, sau chiar în unanimitate, s-au transformat în însuși voturi ale reprezintațiunii naționale din Moldova și anume: votul memorabil din 7 octombre anul 1857 și voturile din 4 și 28 ianuarie și din 24 martie anul 1859, eu sînt angajat prin convicțiunile unei întregi viețe, prin toate antecedentele vieții mele politice, prin onoare, ca și acum și în viitoriu să profesez și să susțin marele adevăr, religiunea politică a națiunii romîne, că numai Unirea Principatelor sub un principe strein poate asigura independința din afară și stabilitatea din întru a patriei mele.

Această religiune politică, domnilor, nu o profesez de astăzi sau de ieri. Cu douăzeci de ani mai înainte, în 1837, în *Istoria Țărelor Romîne*[36] am pledat cauza Unirii. La 1840 am fundat «Dacia Literară», menită de a pregăti unirea între deosebitele ramuri ale familiei romîne. La

* Ședința din 31 Iulie 1859.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

1848, ca redactor al dorințelor partidei naționale din Moldova emigrată în Cernăuți [37] am înscris ca cea mai mare dorință, ca coroana marelor reforme: Unirea Principatelor. La 1855, am fundat «Steaua Dunării», cel întîi ziariu politic pe al căruia steag era înscris: Unirea sub un principe strein. La 1856 și 1857 cînd unioniștii erau persecutați în averea și în persoanele lor, eu am fost membru activ al Comitetului central al Unirii din Iași: partea ce am luat la lucrările Divanului ad-hoc o arată buletinele ședințelor acestei adunări adevărat naționale. La deschiderea Adunării Elective, și către colegii mei, și către Căimăcămie, am propus decît să decretăm și să facem Unirea Principatelor cu un principe strein, mai bine de a păși la alegerea unui domn pămîntean convențional. Aceste acte sînt de cunoștință publică: renegîndu-le astăzi eu m-aș lepăda de titlurile cele mai scumpe ale vieții mele, de proprietatea cea mai prețioasă a copiilor mei. Legat prin tot trecutul meu către politică unionistă și otărît de a o urmări pînă la finitul vieții mele, fără prezumțiune, mă socot în drit să vorbesc mai cu tărie în această cauză și să reclam onoarea de a fi crezut, cînd îmi voi supune opiniunile mele, în privința unirii complecte a Principatelor sub un principe strein care se propune de proiectul Constituțiunii.

Proiectul Comitetului este bazat pe ideea, pe trebuința Unirii; nici că se putea aștepta altfel de la o adunare de romîni, și mai ales de la Comisiunea Centrală, corpul politic al Principatelor, carele prin însuși principiul și condițiunile înființării sale trebuie să fie *esențial unionistă.*

Onorabilul meu coleg d. Brăiloiu, autoriul raportului Comitetului, n-a fost dar numai elocvent, ci a fost și adevărat, ci a reprodus în chipul cel mai esact, aceea ce fiecare inimă simțește, aceea ce fiecare judecă, aceea ce fiecare gură mărturisește: «Deși prin îndoita alegere a domnului Alexandru Ioan I, ne-a zis d-lui, s-a înlăturat o pricină însemnată de diviziuni, nu putem încă zice că Unirea este statornicită pe bazele ei esențiale. În adevăr, meca-

[37] *Dorințele partidei naționale în Moldova*, (Cernăuți), august 1848. Retipărită sub titlul: *Dorințele partidei naționale din Moldova redactate la anul 1848 și reeditate acum din nou de Comitetul Opoziținei Unite din Iași. Cu o prefață și note de* George Mîrzescu, Iași, 1883.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nismul organelor politice și administrațiunea superioară se află tot într-o stare de dualitate, anomalie politică din care pot izvorî pericole foarte serioase și amenințătoare pentru liniștea publică și pentru noul ordin de lucruri. Această stare de lucruri de nu se va modifica prin Constituțiune putea să ne ducă la două estremități, care deopotrivă sînt de fire a compromite esistența guvernului ; căci pe cît timp vor esista două adunări și două administrațiuni separate, aceasta singură este îndestulă pricină de a produce tendințe separatiste, și o ocaziune, un eveniment politic neprevăzut și chiar ambițiunea unui om poate aduce lupta între Adunări spre a desființa nodul de unire, rămas izolat într-o organizațiune separatistă.

Pe de altă parte, tendințele unioniste negăsind îndestularea lor în organizațiunea politică se vor vedea împinse la luptă în contra instituțiunilor și așa Principatele, prin singurul defect al instituțiunelor, ce sînt contrarii și aspirațiunilor noastre naționale și condițiunilor de forță a unui guvern, se vor vedea espuse la turburare și la slăbiciune politică.

Ca să fugim de aseminea pericule, ca să întemeiem guvernul în principiul său, avem o lege supremă de necesitate și viață a îndeplini, aceea de a desăvîrși unirea politică a Principatelor, întrunind Adunările ce sînt despărțite și formînd un singur ministeriu, o singură administrațiune».

Onorabilul meu coleg ierte-mi această lungă citațiune din raportul său ; însă mi-ar fi fost cu neputință de a caracteriza mai bine toată greaua situațiune în care ne aflăm și datoria ce avem ca să facem tot ce ne este prin putință, însă fără a compromite țara, spre a ieși din o stare de lucruri critică și nemulțămitoare.

Deie-mi voie și d. Gr. Sturdza ca să-i mulțumesc pentru că spre a sprijini marea și naționala idee a Unirii v-a cetit, domnilor, una din propunerile mele unioniste și anume : propunerea ce la 24 martie trecut am făcut Adunării din Iași de a se declara că după însuși art. 27 și 32 din Convențiune [38], Comisiunii Centrale este încredințată misiunea de a *pregăti* și de a face Unirea Principatelor.

---

[38] Sturdza D. A., *op. cit.*, pp. 310, 311.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Această propunere transformată în vot al Adunării, cetindu-v-o, d. Gr. Sturdza m-a răzbunat de meschinele și neîntemeiatele insinuațiuni ce s-au făcut în contră-mi chiar în sînul Comisiunii Centrale în neființa mea, atunce cînd eu eram bolnav și prin urmare cînd nu puteam răspunde. D. Sturdza arătînd această propunere ca puternicul argument în favoarea Unirii și a misiunii ce are Comisiunea Centrală de a o pregăti și a o face, i-a dat adevăratul simț ce-l comportă, i-a arătat adevărata țintire și neapărata trebuință ce a motivat-o: nevoia ca să sfîrșim în întru cu dualismul, care paralizează tot progresul, care ține țara slabă în fața eventualităților din afară, care denaturează Convențiunea, aplicînd-o într-un feliu într-un Principat și altfeliu în celulalt, care chiar ținînd guvernămîntul despărțit îi ridică toată autoritatea, toată tăria spre a putea pune în stare practică marele principii de dreptate, de egalitate și de libertate proclamate prin art. 46 din Convențiune. Iată, domnilor, adevărata idee care a prezidat la facerea acestei propuneri: ea n-a fost nici o doleanță ascunsă și vicleană în contra persoanei domnului Alexandru Ioan I, cum oamenii nerăbdători de a reajunge la putere s-au silit de a o arăta, nici un mijloc indirect de a mă face creditoriu statului pentru o moșie, imputare la care răspunde toată viața mea; nici o ridicularizațiune a Constituțiunii. Ea a fost simplu și curat ecoul acelui glas carele strigă neîncetat în toate laturile Romîniei: *în unire stă tăria.*.

Așadară, marea misiune a Comisiunii Centrale este de a pregăti și a face unirea; și Comisiunea, întrucît va face să predomnească în lucrările sale această idee unionistă, și la caz favorabil să se și rostească că timpul facerii unirii a sosit, nu va face decît a răspunde la așteptările țărei.

Domnilor, în ședințele trecute eu n-am luat parte la discuțiunile ce au urmat în sînul Comisiunii Centrale în privința proiectului de Constituțiune. Eu m-am mărginit a vota pentru luarea sa în considerațiune. Aceasta voi face pururea cu orice lucrare care va fi inspirată de ideea unionistă. Mi-am păstrat însă dritul de a-mi rosti opiniunea asupra chestiunii unirii cu ocaziunea discuțiunii articolilor proiectului îndeosebi.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Eu am ascultat cu toată atenţiunea toată dezbaterea ce a urmat în şedinţele trecute. Combinîndu-le toate, am venit la rezultatul mulţumitoriu şi de care nici nu mă puteam îndoi, că şi în sînul Comisiunii Centrale, ca şi în toată ţara, Unirea Principatelor sub un principe strein se priveşte ca paladiul naţionalităţii romîne. Domn, camere, ocîrmuitori şi ocîrmuiţi, toate treptele naţiunii romîne mărturisesc acest adevăr. Astăzi nu mai sînt separatişti. In privirea principiului că numai Unirea cu principele strein ne poate da stabilitatea, sîntem dar toţi unanimi ; singura deosebire ce din toate dezbaterile rezultă că esistă în sînul Comisiunii Centrale ca şi în ţară este *oportunitatea* sau *neoportunitatea* aplicaţiunii. Partizan al libertăţii absolute a opiniunilor, eu respectez cu deplinătate opiniunea acelora carii cred că momentul nu este prea tîrziu sau prea timpuriu, ba că chiar este favorabil pentru a proclama Unirea cu principe strein, cu condiţiune însă ca să se respecteze şi opiniunea acelora care cred că momentul pentru a se opera o aseminea răsturnare silnică a Convenţiunii subscrisă de cele mai mari puteri ale Europei a trecut sau că n-a sosit încă.

După ce am ascultat opiniunile ce s-au arătat aice şi *pro* şi *contra,* daţi-mi voie, domnilor, să esprim cu francheţă şi opiniunea mea. Ea vă este cunoscută şi prin propunerea mea din 24 martie care cere *pregătirea unirii,* facerea ei *de facto* înaintea facerii ei *de jure,* şi prin cuvintele ce am avut onoare de a vă adresa, cînd cu ocaziunea discuţiunii asupra regulamentului din întru al Comisiunii se atingea de strămutarea din Focşani a Comisiunii Centrale. Eu am zis atunce şi o repet şi astăzi : Comisiunea Centrală are misiunea de a face unirea, însă unirea trebuie făcută astfeliu ca ea să dure, iar nu să se desfacă. După părerea mea Comisiunea trebuie mai întîi să se grăbească de a *pregăti* acele instituţiuni sociale care să întărească naţiunea, care să-i dea garanţii, care să intereseze la facerea şi la apărarea unirii toate clasele societăţii.

Făcut-am însă ceva din aceste pînă acum ? Nu ; separatismul îl vedem domnind de la o margine pînă la cealaltă a Principatelor zise însă unite. El domneşte nu numai în legi care tot sînt încă cele vechi, adică întemeiate

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pe dualitate, dar chiar şi modul de lucrare al ministerielor, care însă pretind a fi reprezintante ale politicii unioniste. Esemplul-l avem sub ochi. Una şi aceeaşi Convenţiune într-un principat se aplică într-un chip diametral opus acelui întrebuinţat în celalt principat. Comisiunea Centrală asemenea pînă acum n-a făcut nimic spre a pregăti unirea înainte de a o face, adică de a o proclama!

Insă, mi se va răspunde, n-a fost timpul şi lăsînd să treacă timpul, poate că mai tîrziu nu vom mai avea ocaziunea favorabilă actuală! Aşadar să venim la chestiunea de *oportunitate* care predomineşte şi absoarbe toate celelalte consideraţiuni.

Ca chestiune din întru, şi dacă n-ar fi decît chestiunea din întru, momentul de a face Unirea şi însuşi de a ne da un principe strein este şi va fi pururea timpul oportun; căci a împlini marile dorinţe şi trebuinţe ale naţiunii este pururea oportun. Pentru Moldova avem şapte luni şi pentru Ţara Romînească avem şase luni în urma noastră, timpi preţioşi care s-au lăsat să treacă în zadar spre marea noastră deconsiderare în dinafară şi spre marea noastră pagubă în dinîntru. Cauza acestei inerţii să n-o căutăm nicăiri decît în dualismul legilor, în lipsa de curagiu sau de iniţiativă a Adunărilor şi administraţiunii pentru a aborda reformele sociale şi mai ales în lipsa de omogeneitate, de energie şi de spirit adevărat unionist al guvernului nostru. Intrucît priveşte dar chestiunea dinîntru, momentul ar fi oportun. Nu este însă aşa şi întrucît priveşte chestiunea dinafară; aice în toată francheţa şi în rizicu de a fi suspectat de separatism, declar că timpul astăzi mai mult decît orişicînd este neoportun.

Timpul favorabil pentru a ne da unirea şi mai ales cu principe strein n-a sosit încă, ba chiar pot zice că deocamdată a trecut.

Au fost momente favorabile pentru ca să facem unirea şi să ne dăm şi principele strein. Aceasta a fost în timpul căimăcămiilor interimare. Istoria în nepărtinirea sa judice şi pedepsească pe acei cari pentru ambiţiuni personale au împiedicat realizarea marei idei.

A fost timpul să ne dăm măcar unirea. Acest timp a fost şi a trebuit să fie în urma îndoitei alegeri, în urma votului din 24 ianuarie, atunce cînd Adunarea din Iaşi

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

striga în unanimitate către sora sa din București: la *Focșani*, la *Focșani*. Nu eu și amicii mei politici am împiedicat întrunirea camerelor din care ar fi ieșit unirea țărelor. Crez că atunce dacă am fi arătat energie, Europa, spre a mă servi de espresiunea amicului meu d. Steege, *pe lîngă miie ne-ar fi dat și suta.*

A mai fost timpul favorabil și în ziua de 24 martie, cînd ministerul Moldaviei a fost aderat la propunerea mea de a se deschide cu o oră mai înainte Comisiunea Centrală și de a i se pune înainte marea misiune ce avea. Eram în agiunul resbelului Italiei; conferințele nu hotărîseră încă asupra faptului din 5 și 24 ianuarie: poporul nostru era încă în entuziasmul victoriei sale. Intrigile oamenilor ce lucrează în întuneric și coaliţiunile ambiţioșilor au răsturnat ministeriul din Iași ce voia a merge înainte și Comisiunea Centrală s-a deschis de abia la 10 mai.

Toate împregiurările favorabile ce le aveam, acum nu mai sînt. Resbelul în interval s-a început și s-a sfîrșit; puterile beligerante și-au dat mîna. Pacea s-a subscris. Fiecare din puteri este otărîtă să facă concesiuni celeilalte; ele nu mai sînt dispuse de a vedea rădicîndu-se nouă greutăți; ele dimpotrivă caută să sfîrșească și cu cele vechi, cu orice preț, chiar tăind prin întregul. În privința Principatelor, în momentul actual, puterile europeane trebuie să se fi rostit. Sînt acum mai multe zile de cînd ministeriul englez a încunoștiințat pe camere și imperatoriul Napoleon a declarat ministrului otoman că chestiunea îndoitei alegeri a domnului Cuza avea a se otărî în cursul săptămînei de la 9/21 iuliu pînă la 18/30 iuliu. Această săptămînă este trecută. Ei bine, domnilor, socotiți că este prudent, că este folositor, că este moment favorabil, că acum fără amici dinafară, fără nici o organizaţiune dinîntru, cu toate clasele societății îngrijite și întărîtate unele în contra altora, cu o criză financiară din cele mai grozave, cu o administrațiune care nu este la înălțimea situaţiunii, să repunem pe tapet chestiunea, și încă ce chestiune? *Unirea Principatelor cu un principe strein,* chestiunea cea mai arzătoare, chestiunea care în alte timpuri și mai favorabile, și la conferințele de Viena și la cele dintîi din Paris, a fost combătut cu atîta îndărătnicie de Austria

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și de Turcia și care acum, la a doua conferință din Paris, la subscrierea Convențiunii din 7/19 august 1858, s-a apărat atît de puțin chiar de puterile cele mai binevoitoare nouă, nemaipomenind de acele care chiar din început numai în aparență au fost sprijinitoarele unirii.

Alții mai bine decît mine au arătat periculele dinafară ce prin o silnică ieșire din Convențiune am putea atrage asupra țărei noastre, îndestul de nenorocită pentru a nu putea fără streini a otărî soarta sa și a-și îndeplini dorințele ei cele mai vii, cele mai naționale, cele mai neapărate. Eu mă voi mărgini numai a zice: în cugetul meu, în deplina mea convicțiune, socot că este inoportun pentru țară, socot că putem pune în pericul chiar și ce am dobîndit; proclamînd Unirea Principatelor cu un feliu de somațiune către domn, ca în momente atît de nefavorabile să-și îndeplinească făgăduința dată, făgăduință care, cît pentru mine, cred că în momente bune o va și ținea, *făgăduință de a se scobori de pe tron și de a ne da principele strein.*

Prin aceasta eu nu zic că trebuie să ne lepădăm de religiunea politică a națiunii noastre; că singuri cu mîinile noastre trebuie să înscriem în capul Constituțiunii noastre osîndirea dorințelor noastre cele mai vii și neapărate: să înscriem separatismul. Nu, aceasta nu trebuie să o facem și cît pentru mine aș prefera mai bine să-mi taie mîinile decît să comit un aseminea sacrilegiu.

Datoria Comisiunii Centrale este ca sus și tare să profeseze dorințele și trebuințele națiunii și la moment favorabil să le și realizeze. Însă totodată datoria noastră, acelor în care țara vede inima și inteligența națiunii, este ca să ținem seamă și de starea Europei, și de plecările și interesele puterilor în privința noastră, și de situațiunea dinîntru și prin urmare să ne ferim de orice pas pripit, de orice măsură imprudentă, care răsturnînd silnic o Convențiune subscrisă de întreaga Europă, ar putea să aducă asupra țărei noastre nouă vifore, nouă pericule. Să ne dăm astăzi ce putem să ne dăm fără pericul și să lăsăm zilei viitoare ce este a viitorului.

Chestiunea principelui strein este o chestiune la care nu numai Principatele, dar și Europa este interesată. In zadar îl vom voi, fără voia Europei nu ni-l vom putea da. In principele strein, Turcia, cu drept sau nedrept, a văzut

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și vede independința absolută a Principatelor, rumperea legăminteloor secularii a noastre cu Inalta Poartă. Fiecare simte din noi că în starea lucrurilor actuale principele strein cu greu îl vom avea; a-l cere dar astăzi, a înscrie în însăși Constituțiune Unirea cu principe strein, ca parte îndatoritoare, ar fi dar după părerea mea un vot steril în bine și mănos numai în rele. Cum am zis, această chestiune privește de aproape interesele puterilor streine și fără voia lor proclamațiunea principelui strein de către Comisiunea Centrală ne-ar conduce înapoi, iar nu înainte.

Unirea administrațiunii, unirea ministeriilor și a camerelor se poate privi ca o chestiune mai mult dinîntru decît dinafara; cu toate întîmpinările diplomației austro-turcești, ea este o consecință a îndoitei alegeri, o transformațiune care esențial nu jignește poziționea politică a Principatelor către Inalta Poartă și către puterile garante. Eu crez că în autonomia noastră putem, că chiar trebuie în momente favorabile ca să facem o asemenea reformă. Ea este neapărată; întocmai ca și d. Brăiloiu o declar o condițiune de viață, o necesitate de întîiul ordin pentru fericirea și propășirea noastră în întru. O asemenea unire nu este tot ce voim, însă este un pas înainte spre ce voim! Ca Comisiunea Centrală compusă din delegați ai unui domn unionist și a două camere unioniste, cu misiunea de a pregăti unirea, sîntem datori în proiectul Constituțiunii a opina pentru unirea ministeriilor și a camerelor; însă datoria noastră este ca proiectul Constituțiunii să fie așa așternut, încît să lăsăm camerelor și puterii esecutive care ne-au ales toată independința și toată libertatea acțiunilor.

Noi avem a face proiectul, însă el nu se poate pune în lucrare decît cu cooperațiunea domnului și a camerelor, cărora mai cu deosebire trebuie lăsată facultatea de a prețui momentul oportun al punerii în lucrare. Această rezervă trebuie neapărat să fie bine lămurită în Constituțiune.

Povățuit dar de datoria supremă ce avem de a mărturisi cu toată țara religiunea sa politică, de a pregăti unirea, de a o face chiar, însă în momente favorabile, cu condițiuni care să o facă durabilă, iar nu să o periculeze și poate și cu dînsa și foloasele ce le avem dobîndite prin

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Convenţiunea din 7/19 august 1858 şi într-un spirit de împăcare, în dorinţa de a ajunge la unanimitate, de vreme ce se rosteşte, întocmai cu comitetul, principiul Unirii cu principele strein şi se ţine seama totodată şi de scrupulele noastre în privinţa neoportunităţei aplicaţiunii acestui principiu, eu am onoare de a vă supune, domnilor, o serie de amandamente la proiectul de Constituţiune, la care au aderat şi amicii mei politici.

Amandamentele la art. 34, 40, 41, 42 şi 43 din proiect şi adaosul ce se propune a se pune în capul proiectului arată Europei şi Înaltei Porţi dorinţele şi trebuinţele naţiunii noastre, dar totodată ele protestează despre respectul nostru pentru drepturile seculare ale Înaltei Porţi şi pentru verdictul Europei.

Aceste amandamente adoptate şi cele de la 40,42 şi 43 puse numai ca articule în de afară de complexul Constituţiunii, ca dispoziţiuni viitoare, iar art. 41 ştergîndu-se cu totul vom pune guvernămîntul în poziţiune să facă tot ce-i va fi prin putinţă spre a ne conduce la rezultat, fără însă a rumpe în vizieră cu Europa şi fără a lega de ele aplicaţiunea Constituţiunii. Proiectul precum este aşternut de comitet ar fi putut poate pune pe domn în necesitate, ca pentru unul sau două articule să întîrzie a sancţiona Constituţiunea şi aşa a lipsi ţara de binefacerile ei. Amandamentele mele lăsînd chestiunea principelui strein pentru eventualităţi viitoare şi subordinînd alegerea la votul Europei, asigurează puterile despre orice silnică schimbare a condiţiunii politice a Principatelor Unite, lasă domnului toată iniţiativa pentru a conduce la bun finit patrioticele sale făgăduinţe şi-i dă şi încredinţări despre spiritul dezbrăcat de orice ostilitate în privinţa persoanei sale, ostilitate care sînt sigur că este departe de cugetarea fiecăruia din noi, dar care, în chipul cum este redigeat art. 34 din proiect, s-ar fi putut interpreta în acest simţ.

Inscriind în cuprinsul Constituţiunii seria de legi organice care formează programul lucrărilor Comisiunii Centrale şi care, făcute, nu numai vor pregăti, dar şi vor face de fact unirea deplină şi nedespărţită a Principatelor, Comisiunea Centrală va arăta ţărei că ea a înţeles şi-şi împlineşte misiunea sa ; şi aşa, pe de o parte, Comisiunea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Centrală pregătind aceste legiuiri de unificare, și, pe de altă parte, proiectul de Constituțiune votîndu-se de puterea legislativă și sancționîndu-se de puterea esecutivă, vom putea zice Europei, cu recunoștință, dar totodată și cu drit de a fi ascultați: «am răspuns la așteptările voastre, am dezvoltat binefăcătoarele principii ce ați pus în Convențiunea din 7/19 august 1858; însă vedeți neîndeplinirile ei, țineți-ne seamă de trebuințele noastre; dați-ne voie să împlinim misiunea ce și noi ca fiecare popul avem pe pămînt. Națiune care pururea am respectat drepturile altora, lăsați-ne să ne dezvoltăm în pace; lăsați-ne să trăim cu viața noastră și cu legile ce-i sînt neapărate pentru păstrarea și întărirea ei!»

Ca să avem dreptul de a adresa Europei aceste cuvinte, să ne apucăm dar serios de reformele dinîntru, temelia cea mai puternică, neapărata pregătire a unirii politice. Aceasta stă în mîinile noastre singure. Dacă Europa este geloasă de respectarea stipulațiunilor politice ale Convențiunii, dacă ea reclamă dritul de *aprobațiune* sau de *veto* în schimbarea acestora, în reformele dinîntru, îmbunătățirile sociale, ea ne-a lăsat toată libertatea. Pe acest tărîm noi sîntem deplini autonomi. Aicea putem lucra nu numai cu capul, dar și cu inima. La lucru dar, domnilor: să gîndim că iată se apropie anul de cînd șapte puteri streine au închezășuit populului nostru marile principii din 1789, care au făcut giurul lumii și care astăzi sînt baza organizațiunii staturilor celor mai monarhice, și că pînă acum nouă zecimi din acest popul, încă cu numele măcar n-a agiuns a cunoaște aceste mari libertăți.

Regimul trecut se păstrează încă în toată întregimea sa, și, dacă se poate zice, răul încă a sporit. Legile nouă nu s-au făcut încă și cele vechi nu se mai respectează. Inima și inteligința națiunii, să nu uităm că reformele trebuie să purceadă de sus și în timp propice. Să plecăm ochii noștri către acele gloate multe și amărîte, care pînă acum de la patrie n-au cunoscut decît dări și asupriri. Pe lîngă îndatoriri să le dăm acum și drepturi. Să facem ca și pentru dînșii să răsară soarele emancipațiunii. Intru cîtă vreme nu vom emancipa poporul, nu ne vom emancipa țara. Să arătăm dar lumii, că ce voim nu voim numai pentru noi, numai pentru clasa noastră, ci pentru

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

întreaga națiune. Prin desființarea unui regim social de mult osîndit de toată Europa, prin îmbunătățiri reale și conforme cu Convenția și cu spiritul de civilizațiune modernă, să rădicăm clasele de jos, să facem ca și pentru dînsele cuvîntul de libertate, de egalitate și de dreptate să agiungă a fi un adevăr; să le dăm o patrie. Și făcînd așa vom reaprinde în inimile lor scînteia naționalității, astăzi mai stinsă prin împilări seculare; și făcînd așa, atunce vom fi tari, vom putea merge cît de departe, căci națiunea întreagă va fi cu noi. Și *tari* și *uniți*, încă cu ochii noștri vom putea vedea *pămîntul făgăduinței!*"

„Protocoalele Comisiunii...", nr. 35, pp. 1—6.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XVIII

INTERVENȚII IN LEGĂTURĂ CU DISCUTAREA ARTICOLULUI 6 DIN PROIECTUL DE CONSTITUȚIE REFERITOR LA LIBERTATEA INDIVIDUALĂ*

„D-lor, ieri d. Florescu a protestat despre spiritul de conciliațiune ce insuflă pe toți membrii Comisiunii Centrale ; au mai declarat că atît d-lui cît și amicii săi politici priimesc în principiu cele mai multe din amandamentele noastre. Sînt sigur că d-lui și astăzi este însuflețit de aceste sentimente și că acolo unde amandamentele noastre ar fi vrednice de a se lua în considerațiune, d-lui va fi cel întîi, precum a și făcut-o, carele va opina pentru priimirea lor.

Întemeindu-mă pe această declarațiune, apoi eu zic, că dacă este vrun amandament care ar fi trebuit să nu aducă nici o discuțiune, ci să se priimească în unanimitate, este amandamentul de astăzi, care este din cuvînt în cuvînt textual reprodus din Constituțiunea belgică ; art... care asigură inviolabilitatea libertății individuale, libertate care în țara noastră s-a călcat mai mult la cei puternici decît la cei slabi, o libertate, d-lor care trebuie să o prețuim și să o consfințim cu o oră mai-nainte, pentru cel de pe urmă cetățean, deopotrivă ca și pentru cel întîi membru al statului.

Cu durere am văzut pe d. Brăiloiu combătînd-o prin cuvinte atît de slabe ca acele adică, că : dacă s-ar adăoga fraza și *cazurile prevăzute de legi*, am ajunge la un ce anormal și am da amploiaților subalterni ocaziune de răstălmăcire. Zic, asemine slabă este obiecțiunea că garanția din urmă a amandamentului, că adică nimeni nu poate fi arestat decît cu un mandat judecătoresc, nu se cuvine a lua parte în o constituțiune, ci în legile organice.

D-lor, nu de astăzi se obicinuiește ca o chestiune care nu place să se amîne sau să se zică că nu este locul ei aice.

* Ședința din 1 august 1859.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Cînd se atinge de o chestiune atît de importantă, ca aceea a libertății individuale care a fost și este atît de des călcată la noi, socot că nu putem fi îndestul de lămuriți, îndestul de prevăzători. Ce vă propune amandamentul meu? Vă cere ca în loc de judecători legiuiți să se zică judecători *firești,* căci și judecătorii din Bacău sau din București sînt judecători *legiuiți* și cu toate aceste ei nu sînt legiuiți pentru mine; pentru mine legiuiți sînt numai firești mei judecători, acei de la forul locuinței mele.

Cele mai bune comentarii ale Constituțiunii belgice, pre care pretindeți că ați luat-o de model, zic că espresiunea de *firești* este mai bună decît acea de *legiuiți.* Eu mă mir asemine că d-voastră combateți al 3-lea paragraf al amandamentului meu, care la orice arestare cere un mandat judecătoresc și care este textual reprodus din Constituțiunea belgică. Ziceți că v-ați ținut de Constituțiunea belgică; dacă o copiați, copiați-o bine, și mai ales acolo unde ea asigurează libertățile cetățenilor.

Cînd am pus această clauză în amandamentul meu, eu m-am gîndit mai ales la sutele de oameni carii și astăzi sînt arestați unii cu vină sau fără vină, alții aduși numai ca marturi; m-am gîndit la popul, care pe capriciu, după plac, cu ușurătate se aduce la judecători de administratori, de subprefecți, ba ades de chiar un simplu gendarm, și adus fără ca chiar acei ce ordonează arestarea să conoască motivele acesteia.

Voi să vă citez un fapt de cele mai neominoase, din cele mai crude, un fapt cel mai barbar din cîte am putut vedea, ba chiar auzi pînă acum.

In zilele trecute o femeie s-a citat ca martură într-o pricină de răpire de feciorie din ținutul Bacău. Un gendarm s-a comandat s-o aducă din depărtare de cîteva ore; ea era leuză, avînd la peptul ei un copil de la 15—20 zile, cu toate aceste ea pe o ploaie grozavă s-a adus pe jos și fără vină s-a închis în grozavul gros al prefecturii. Copilul răcise, peste noapte muri și a doua zi biata mumă, nevinovată, simplă martură, nu avu măcar voia să-și întovărășească copilul la mormînt.

Iată, domnilor, cum se păzește Convențiunea, cum i se aplică în Moldova închizeșluirile cele mai sacre. Și cînd d-voastră sînteți chemați aveți datorie să prevedeți,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

să împiedicați toate cazurile care ar putea prelungi arbitrariatea funcționarilor, care ar face libertatea individuală iluzorie, care ne-ar lăsa în prada gendarmilor și chiar pre noi, și pre noi poate mai mult decît pre alții ; vine d. Brăiloiu de respinge sacra garanție, sub slabul pretext că nu este la locul său.

D-lui negreșit că este învățat, că a meditat asupra constituțiunilor ; îmi va da însă voie ca să-i prefer pe iluștrii bărbați care au redigeat Constituțiunea belgică, în care această garanție se află ; îmi va da voie pre aceștia să-i țin mai competenți decît d-lui, căci ei nu numai au făcut Constituțiunea, dar au și fundat neatîrnarea patriei lor. Cînd văd doar atîta luptă acolo unde ea nu poate fi, cînd un asemenea amandament, ce asigurează libertatea fiecăruia, întîmpină atîtea greutăți pentru a fi primit, ce să mai cred din acel spirit de conciliațiune care se proclamă atît de des și se dovedește atît de puțin !

Mai mult decît orișicînd, eu sînt dar în tot dreptul să zic că este *un parti pris*, o hotărîre sistematică de a respinge orice propunere, nu pentru că este rea, dar pentru că vine de la noi.

Fiind așa, apoi este de prisos să mai discutăm. Eu sînt foarte ușor asupra cuvintelor ; dar aice se atinge de un mare principiu la care țin și voi ține ca la o parte din religiunea mea politică. Dacă d-voastră respingeți și acest amandament, apoi, cel puțin pentru mine, eu încetez de a lua parte la lucrarea de față. Sînteți în majoritate, votați dar înainte, căci, cît pentru mine, eu nu mai zic nimic".

I. Florescu acceptă amendamentul propus de M. Kogălniceanu (introducerea cuvintelor „judecători fireşti" în art. 5), însă condamnă refuzul acestuia de a da lămuriri, în legătură cu amendamentele ce face, cînd i se cer.

C. Brăiloiu arată că M. Kogălniceanu vrea să-şi impună amendamentul, lucru cu care nu este de acord. În continuare arată că amendamentul este reprodus după Constituţia Belgiei şi că el fusese lăsat la o parte de către redactorii proiectului, fiind socotit ca necorespunzător realităţilor noastre.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Gr. Sturdza condamnă atitudinea lui Kogălniceanu și arată că în ceea ce privește redactarea articolului, aceasta nu a fost făcută conform amendamentului.

V. Mălinescu susține propunerile lui M. Kogălniceanu.

I. Florescu combate părerea lui M. Kogălniceanu de a i se admite amendamentul fără a fi discutat.

„D-lor, protocoalele se vor tipări și într-însele națiunea va vedea, care din noi fac discuțiuni de amoriu propriu și lupte de cuvinte, stîrnind prin aceasta o foarte mare împedicare înaintării lucrărilor noastre. Națiunea va vedea dacă aice este o chestiune de amoriu propriu. Eu cu Constituțiunea belgică în mînă viu și zic că am dreptul de a reclama toate garanțiile pentru libertatea individuală. Eu nu am atacat nici pe d. Florescu, nici pe d. Brăiloiu, dar și acum declar că în respingerea alineatului III, prin care libertatea individuală se face iluzorie, voi vedea *un parti pris*.

Eu cunosc și respectez dreptul fiecăruia de a se rosti spre a putea dobîndi deslușirea cuvenită. Deslușiri le-am dat și le dau.

Cuvinte și formule de redacțiune le sacrific cu bucurie, dar din chestiunea de principiu, dar din garanțiile libertății individuale nu cedez o iotă. O asemine garanție nu o pot amîna pe *a doua zi* sau pe *a treia zi*. Eu singur am fost de multe ori arestat, închis, călcat în libertatea mea; voi a mă păzi în viitoriu pe mine, pe copiii mei, pe concetățenii mei, și prin urmare și pe d-voastră".

L. Steege combate atitudinea lui Kogălniceanu. Arată că obiecțiunea ridicată de C. Brăiloiu referitoare la lipsa de organizare a comunelor este valabilă numai pentru momentul respectiv, în viitor ea urmînd să fie lichidată. Susține amendamentul.

C. Brăiloiu arată că nu este vorba de organizarea comunală, ci de cea judecătorească și de aceea crede că amendamentul nu se poate aplica. Cît privește problema arestărilor, ea își are locul în „codica criminală".

R. Rosetti respinge amendamentul.

P. Rosetti: „Dacă nu ar fi propus D. Kogălniceanu aceasta, eu aș fi propus-o".

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Gr. Sturdza respinge afirmațiile lui Kogălniceanu și arată că afirmațiile lui C. Brăiloiu ridică numai o problemă de redactare a articolului. Cere să se pună articolele la vot.

„Domnilor, defiez ca în toate protocoalele să mi se arate că o dată am întrebuințat espresiunea de *acuzațiune*. Eu nu sînt aice acuzatorul nimănui; declin această misiune. Sînt legislator ca și d-voastră și am drept să-mi spun opiniunea mea franc și sincer. Cereți de la mine orice concesiune, însă nu acele de principii; și dar în rizic de a rădica noi furtuni, declar că în respingerea garanțiilor libertății individuale voi vedea *un parti pris* și prin urmare mă voi abține de a lua parte la discuțiuni asupra proiectului de Constituțiune.

Cum să nu fiu în îngrijire, cum să nu mă lupt, cînd văd că d-voastră veniți de acasă cu subamandamente discutate și înțelese între d-voastră. In cazul de față n-am văzut pre domnul Florescu cerînd să se pună la vot un subamandament neapucat a se pune chiar pe biurou? Eu cer să se treacă aceasta în protocol".

„Protocoalele Comisiunii...", nr. 36, pp. 5—6, 8, 9.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XIX

DISCURS CU PRIVIRE LA SITUAȚIA MĂNĂSTIRILOR PĂMÎNTENE NEÎNCHINATE *

„Domnilor,

Chestiunea care ne preocupă astăzi și pe care socot că eu am apărat-o îndestul, deși eu mă văd pus de către însuși amicii mei politici într-o poziție personală grea și curioasă totodată, este de a ști dacă guvernul are datoria sau nu să fie constituțional și prin urmare să respecteze sau să calce în picioare încheierile constituționale? Aice nu este vorba de a restatornici trecutul și de a reașeza privilegiile și scutirile prescrise de reglement și oborîte în principiu de Convenție. Nu cred că unul dintre noi o voiește aceasta. Precum a zis d. Florescu, să nu mai gîndim la trecut, ci la viitorul nostru. Ca să statornicim dar viitorul, ca să ferim în viitor ca ceea ce s-a făcut înspre bine să nu se facă înspre rău, ca să nu dăm esemplul călcării legalității chiar pentru chip bun, trebuie să cerem respectarea principiilor constituționale; aice se oprește misiunea noastră. Să luăm esemple din actele trecutului, dar nu să reașezăm trecutul.

Povățuiți de această idee noi am declarat că mai toate acele măsuri ale ministeriului sînt bune în principiu și nu m-am rostit decît în contra modului neconstituțional cu care ele s-au aplicat.

Dacă este vreuna din aceste măsuri asupra căreia nu trebuie să fie din partea noastră cea mai mică bănuială, cea mai ușoară descuviințare, aceasta este ordonanța care a pus un capăt stării de lucruri scandaloase: a monastirilor pămîntene neînchinate din Moldavia. Pentru orice guvern național lăsarea averilor acestor monastiri în mîna călugărilor ar fi fost o crimă, căci colosalele venituri se

* Ședința din 5 august 1859.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

întrebuinţau nu numai în folosul personal, dar chiar spre paguba naţiunii şi a religiunii.

Aceste monastiri, în loc de a fi un centru de morală, de pietate, de ştiinţă, de ospitalitate şi de naţionalitate, ajunseseră a fi lăcaşul corupţiunii cei mai întinse, a neştiinţei cei mai complecte, un cuib de duşmani ai naţionalităţii noastre. De cîte ori am avut în ţară armate streine, călugării din monastirea Neamţului au fost cei dintîi carii le-au ieşit nu numai cu pîne şi cu sare, dar şi cu toate mijloacele colosalelor averi date ei, însă pentru ţara noastră, pentru pămînteni, iar nu pentru streini. Boi, erghelii de cai, producte, pînă şi îmbrăcăminte, călugării au dat armiilor streine. Dezertorii şi spionii în zidurile lor au găsit adăpost. In urma întîmplărilor din 1854, d. Grig. Ghica reviind în ţară a trimis în monastirea Neamţului pe fericitul întru pomenire *Dimitrie Ralet* [39] ca să constateze starea chinoviului. El a găsit în monastire spioni streini refugiaţi, ascunşi şi apăraţi de călugări ; la starițul a găsit corespondinţele cele mai compromiţătoare pentru interesul ţărei. Referînd domnului despre toate abuzurile şi neorînduielele făcute, răposatul Grig. Ghica a înlocuit pre vinovatul stariţ prin arhimandritul Dionisie şi a pus monastirea sub controlul guvernului. Noul stariţ servindu-se de puterea care i se dase, s-a încercat a reaşeza monastirea pe calea progresului ; a silit-o ca să deschiză un seminar, a înfiinţat un gimnaziu în Tîrgul Neamţului, a reformat spitalul d-acolo, cel mai frumos edificiu din ţara Moldovei ce-l datorim stariţului Neonil, cel de pe urmă bărbat, adevărat călugăr, ce a avut Moldova. In sfîrşit monastirea începuse a înţelege trebuinţele civilizaţiunii, începuse a înţelege că veniturile ei erau menite pentru folosu public, iar nu pentru folos privat, însă d-abia domnul Grigorie Ghica căzu şi răul reveni deasupra.

Dionisie a fost izgonit ; un nou stariţ, arhimandritul Gerasim, l-a înlocuit. Acesta a declarat resbel tutulor aşezămintelor publice ridicate de predecesorul său. In lăuntrul monastirii se zidise o încăpere nouă pentru seminar,

---

[39] D. Ralet, vornic, fost ministru sub Grigore Ghica, membru în Comitetul unionist de la Iaşi, deputat în Divanul ad-hoc al Moldovei din partea marilor proprietari din judeţul Botoşani.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pe care, ca un semn de recunoștință către țară, se pusese marca națională. Cel dintîi act ce au făcut călugării după izgonirea lui Dionisie a fost să arunce de pe fronton marca țării și din seminar să facă o școală, ce nici măcar elementară nu se poate numi. În nerăbdarea lor de a sfărîma așezămintele de învățături, călugării au cheltuit mii de galbeni spre a căpăta hrisoave de la caimacamul Teodor Balș, spărgătoare acestor așezăminte. Persoane demne de toată credința m-au asigurat că la ocaziunea luării arhivei monastirii Neamțului pe seama Departamentului Culturilor, s-au găsit corespondințe foarte compromițătoare pentru unele persoane, care au speculat pururea înrîurirea lor pe lîngă ocîrmuiri. Între altele ar fi găsit o petițiune scrisă chiar cu mîna cămărașului monastirii, din care rezultă că s-au cheltuit o sumă de 3 000 galbeni prin d-lui vornicul N. D. numai pentru dobîndirea hrisovului desființător școalelor din Tîrgul Neamțului. Factul este că aducîndu-se acel hrisov în monastire, actul a fost primit cu aclamațiuni de bucurie ; că a doua zi starițul Gerasim și cu soborul au serbat un *te deum* mulțumitor providinței că în Moldova era o școală mai puțin.

În Tîrgul Neamțului, cum am avut onoare a vă spune, se înființase un gimnaziu cu internat în care era întruniți copii din mai multe locuri depărtate. A doua zi, după *te deum,* a venit călugărul N. cu bățul în mînă și pe un ger de 30 graduri, căci era iarnă, și a izgonit pe acești prunci, fără să se întrebe măcar ce vor deveni nevinovatele ființe. Tîrgoveții din Neamțul, între care și chiar evrei, au fost mai creștini decît călugării ; ei au găzduit și hrănit pe copii pînă ce au venit părinții lor de i-au luat. Indignațiunea a fost așa de mare, încît orășanii din Tîrgul Neamțului, la cel întîi moment erau hotărîți să meargă să sfarme în putere acel lăcaș al ignoranței, încît să nu rămînă piatră pe piatră. Strigătile opiniunii publice în contra acestor oameni corupți și răi cetățeni au ajuns a fi așa de mari, încît însuși caimacamul Vogoridi a fost silit să deie un ofis prin care a orînduit o comisiune prezidată de respectabilul Grigori Cuza și în care făceam și eu parte, cu îndatorire ca să punem un capăt scandalului, să reașezăm instituturile de folos public, să facem budgetul monastirii și să întărim în ea autoritatea guvernului. Starițul

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

însă s-a pus în stare de revoltă, după care a urmat din partea caimacamului un ofis către mine, ca să destituez pe rebelul stariț și un alt ofis către Consiliul Miniștrilor ca să repună în aplicațiune măsura decretată de domnul Mihail Sturdza încă în 1848.

Guvernul actual n-a făcut dar decît de a pune în aplicațiune cele de mai înainte hotărîte. O asemine stare de lucruri merită toată osînda noastră, prin urmare eu mă opun cu hotărîre ca să se înscrie în rîndul deviațiunilor precurmarea unor asemine abuzuri, în contra cărora toată țara s-a rădicat.

Aici nu încape chestiunea de *competință*. V-am arătat că, sub alt punct de vedere, sînt rațiuni *pro* și *contra*. Dar factul în sine merită toată aprobațiunea noastră; în ochii mei, ministeriul nu putea să mai tolereze starea scandaloasă în care căzuseră monastirile chinovii, cel puțin cele mai multe. Rostindu-ne chiar în chipul cel mai ușor în contra măsurii adoptată de guvern, am arăta, ne-am pune în caz de a fi bănuiți, că voim prin *formă* a apăra *fondul*. Aceasta nu o voi face niciodată. Rostindu-ne în această chestiune, am slăbi adresa noastră, am da drept ministeriului să ne acuze în fața țărei, că scopul nostru nu este altul decît a păstra *statu quo!* Cît pentru mine, resping departe o asemine imputare. Ca să vedeți, domnilor, în ce stare a fost și monastirile de călugărițe, vă voi spune că rectoriul seminariului din *Huși*, un bărbat venerabil în toată puterea cuvîntului, împreună cu ministrul cultului au mers la monastirea Varaticul și iată ce au găsit în această monastire. Dați-mi voie să vă cetesc procesul verbal redigeat atunce, iată-l:

«Anul 1859, iuniu 20, potrivit jurnalului încheiat la 17 iuniu de comisia regulătoare averilor monastirești, subscrișii: ministru al cultului și rectorul seminariului de Huși, în 18 și 19 a curentei luni cercetînd starea monastirii Varaticul în privirea iconomică, precum și starea monahiilor petrecătoare aicea, am vizitat mai întîi mai multe zeci de chilii și am găsit:

1. Multe maici bătrîne, care după mai mulți ani de servicie în ascultările monastirii, ajungînd în neputință, sînt lăsate fără nici un ajutor din partea monastirii, contra tuturor legilor de dreptate, pentru că ele acum nu mai

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pot servi, încît aceste prea nenorocite ființe, flămînde și strănțuroase, trăiesc numai din mila unora din maicile particulare, care din timp în timp le miluiesc dupre putință. Una dintre aceste cu deosebire ne-a împlut de jale: o bătrînă de 90 ani, gîrbovă de bătrînețe, abia mișcîndu-se, acoperită numai cu o dulamă străveche, cu lacrămi își spune mizeria sa și ascultările ce a făcut în monastire tocmai de la înființarea ei și tînguindu-se asupra nedreptății omenești învoca mila cerească. Alta, tot în asemene poziție, ne spune cu mare plăcere de începutul acestui chinoviu, de ctitorii ei primitivi, cu care a lucrat împreună la zidirea monastirii, dar astăzi monastirea nu-și mai aduce aminte de ea.

A treia pare ca convinsă că în lumea aceasta nu poate avea altă soartă decît mizeria, rîdea cu naivitate de cercetările ce-i făcea d. ministrul, despre chipul cum trăiește și de aceea ce ar dori pentru esistența sa zilnică. A patra, mirîndu-se de aceeași cercetare, a răspuns cu religiozitate la făgăduințele de soartă mai bună, prin cuvintele: se vede că dumnezeu nu uită pînă la sfîrșit strigarea săracului.

Aceasta este soarta tuturor bătrînelor sărace, care nu au ajutoruri de pe la rudeniile lor de pe afară.

2. Multe sărace bolnave, care zac fără de nici o căutare, atît pentru hrană, cît și pentru vindecare; căci nici nu este o casă obștească pentru bolnave și neputincioase, precum neapărat ar trebui să fie la un asemine institut de pietate. Toată căutarea maicilor bolnave și neputincioase se mărginește aice în mila unei ucenice, care lucrează cu mîinile spre a agonisi hrana sa și a neputincioasei sale stariță și în loc de tot medicamentul a-i da cîte o cupă de apă. Acele bolnave sînt încă norocite, care au asemine ajutoruri, dar sînt și de acele care zac cu totul singure; una a trebuit singură să se rădice din patul durerii spre a ne deschide ușa. Alta ne-a spus că zace de 9 luni de zile, fără nici un ajutoriu din partea monastirii, subt cuvînt că ea a fost ucenică a unei maice, Micleasca, și că prin urmare monastirea nu ar fi avînd către ea nici o datorime, privind totul numai pe foasta ei stariță. A treia, cu picioarele umflate și oloagă, la întrebarea d. ministru de o vizitează vreodată maicile superioare care datoresc a îngriji de bolnave, a răspuns că ea numai o dată

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

a văzut pe maica stariță pe fereastră din întîmplare, iar pe celelalte superioare le știe numai din auz. Alta ne spune că, cu toată neputința sa, are un mare apetit de mîncare, încît plînge de foame cînd ucenica sa întîrzie a-i veni cu ceva de mîncare cerșitorită pe la maicile generoase și a și arătat anume pe cîteva din acele inimi nobile care-i sînt mîna de ajutoriu. Cu un cuvînt, starea bolnavelor și a neputincioaselor în monastirea Văraticul este așa de jălit, încît nu și-ar putea cineva închipui că într-o țară așa binecuvîntată de dumnezeu și într-un popor așa de milostiv să se arate atîta mizeritate și indiferentism din partea persoanelor ce dispun de averea monastirii hărăzită de ctitori cu preferință pentru binefaceri.

. 3. O foarte mare nedreptate la împărțeala productelor ce se iau de pe moșie pentru ținerea soborului, afară de unele maice de prin deosebitele ascultări care capătă anual pînă la 4—5 dimirlii de pîne, popușoi și grîu, 4—5 oca de lînă pentru îmbrăcăminte și alte puține producte, toata cealaltă mulțime capătă de la monastire pe un an 2—3 dimirlii de pîne, de trei sau patru ori pe an cîte o mînă de brînză, cîte una oca de lînă, cîte un căuș sau două de fasole, cîte o litră de vin, bătrînelor în toată ziua, iar celelalte sîmbăta și dumineca; care toate aceste se priimesc nu atîta ca mijloace de viețuire, ci, precum se zice aicea: ca de blagoslovenie de la monastire, adică ca un ce sfînt, cu care se sfințește aceea ce le capătă prin propriile ostenele sau din milă; am găsit și de acele cărora nu li se dă nici atîta. La întrebarea adresată lor de d. ministru: ce se face cu averea monastirii, dacă ea nu le întrebuințează pentru ținerea soborului? Unele răspundeau cu simplitate că ele de cînd se află în monastire știu că monastirea este săracă, altele că se folosesc de ea proestoasele, prin a cărora mînă trece totul; iar altele, că averea se cheltuiește mai mult cu vitele și cu argații monastirii. Dar ce se face cu fructul de la vite? Nu se știe. Alăturînd veniturile monastirești cu aceea ce capătă soborul din ele, nu poate a nu se vedea nedreptatea, nechibzuirea și reaua credință cu care se administrează averea acestei monastiri. Căci numai aceea ce se cheltuiește anual cu ținerea nefolositoare a unui însemnătoriu număr de vite și argați, este de ajuns a ține soborul cu îndestulare în privirea hrănii și a îmbrăcămin-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ții ; ba încă o maică spunea că în anii trecuți s-au vîndut o moșioară, anume Drăgoești, cu 40 000 lei, care s-au cheltuit tot cu ținerea vitelor. Am aflat că chiar cu ținerea bisericilor se cheltuiește mai mult de la ajutoruri particulare.

4. De asemene o mare nedreptate se face mai ales sărăcimii, care procură puținele mijloace de viețuire cu lucrul mînelor. Prin monopolul dughenii, unde nimenea nu poate aduce ceva de vînzare din obiectele hrănii, afară de antreprenorul ce ține acea dugheană și carele vinde la săraci cum voiește, spun că au venit în mai multe rînduri trăsuri cu pește de vînzare cu un preț mai jos decît la dugheană, dar a trebuit să le întoarcă îndărăt fără a fi slobod cuiva să cumpere decît de la dugheană monopolisată. Aice iarăși este o dovadă de indiferentismul către sărăcime a administrațiunii monastirești. Alt abuz este și în aceea că antreprenorul dughenii ține acolo totodată și crîșma de băutură pentru locuitorii de prin prejur. Lucru ce nu poate fi privit decît ca necuviincios, mai ales cînd el ține în antrepriză și crîșma din sat, unde ar trebui să se facă vînzare de băutură pentru locuitori.

5. Lipsa mijloacelor de viețuire și a căutării de neputincioase și bătrîne este totodată cauza înmulțirii peste măsură a acestui sobor, căci fiecare maică ce are chilia sa, pentru procurarea mijloacelor de viețuire și în vederea neputințelor boalei și a bătrîneței, caută a oploși pe lîngă sine un număr de trei-patru fete, sau și mai multe, cu a cărora ostinele de zi și noapte capătă puținele mijloace de viețuire, atît pentru sine cît și pentru servitoarele sale și la caz de neputință nu este cu totul părăsită ; dar spre a avea pe lîngă sine în toată viața pe aceste fiice serve, întrebuințează toate chipurile a le călugări și a le lega cu metania pe totdeauna, de aceea fiecare an adauge soborul cu mai multe zecimi de călugărițe tinere sortite a suferi fără nici un scop folositoriu societății.

6. În ramul iconomic s-au găsit cea mai mare dezordine ; afară de catagrafia bisericilor, nu s-a aflat nici o listă de lucrările gospodăriei de vite, precum nici de productele ce au intrat la monastire pe anul de față, chiar nici de a lor consumare, așa încît au trebuit toate a se face din nou de către subscrișii, care se și alăturează,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

anume: lista de vite sub litera a), liste de producte sub litera c) și catagrafia bisericii sub litera d).

(subscrișii) Ministru Cultului A. Teriachiu, Arhimandritul Melchisedec»".

D. Kogălniceanu urmează: „Domnilor, v-am vorbit numai despre starea economică a monastirilor; cît despre starea morală, ca ortodox și romîn mă abțin... Nu voiesc ca în protocoalele noastre streinii să ceteasscă o stare de lucruri în toată puterea cuvîntului dureroasă... S-a vorbit despre vitele monastirilor, că ele s-ar vinde cu un preț înjosit și că s-ar fi împerecheat cîțiva speculanți spre a le cumpăra cu nimic. Și eu am auzit că s-a format asemene societate cu un scop care negreșit că nu este din cele mai lăudabile. Însă mi s-a întîmplat a dobîndi dovada că guvernul a luat măsuri spre a zădărnici planurile antreprenorilor. Vitele s-au prețeluit prin esperți după forma cerută de legi și s-a hotărît ca vitele să nu să vînză cu prețuri mai înjosite.

Spre a mă rezuma, domnilor, vă declar că scopul adresei este restatornicirea legalității pe viitoriu, iar nu restatornicirea abuzurilor trecute. Aceasta se aplică mai cu deosebire la chestiunea monastirilor pămîntene neînchinate. Rostindu-se în contra măsurei luate de ministeriu, toată țara va fi în contra noastră; ea va zice, că noi sub masca constituționalității voim să ocîrmuim niște lucruri pe care țara le dezaprobează. Eu care am apărat cu corpul și cu sufletul legalitatea pentru țara mea, socotesc că numai puterile legiuitoare au dreptul să facă legi; dar totodată vă declar că în privința monastirilor, dacă aș fi fost ministru, aș fi făcut asemene, chiar în risc de a fi trimis înaintea Curții de Casațiune, chiar în risc de a fi osîndit. Atîta scandalul era de mare, și atîta trebuința reclama vindecare".

„Protocoalele Comisiunii", nr. 38, pp. 10—14.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XX

INTERVENȚII IN LEGĂTURĂ CU REGIMUL ACTELOR DE STARE CIVILĂ*

D. Kogălniceanu citește următorul amandament din seria d-sale:

„Actele statului civil trec de la cler către autoritățile civile.

Căsătoria civilă este adoptată; ea va trebui a preceda pururea căsătoria bisericească.

Despărțeniile nu se vor mai încuviința de către biserică decît în urma sentinței tribunalelor civile".

D-lui urmează a zice: „aici sînt două cazuri: întîi actele statului civil în general și apoi căsătoria civilă în special. Cer dintîi trecerea de la cler către autoritățile civile a actelor statului civil, că așa să fie în singurul control al puterii civile.

Insuși după legile actuale, păstrătorii acestor acte sînt în instanța I-iu preoții și protoiereii (protopopii); iar în a doua instanță sînt administratorii districtelor.

A fost curioasă legislațiunea Regulamentului cînd a presupus că în Principate nu ar esista decît o populațiune de o singură religiune, acea ortodoxă.

In eroarea aceasta Regulamentul a încredințat numai ierarhiei eclesiastice ortodoxe ținerea registrelor statului civil, dînd apoi controlul ispravnicilor. Dacă administratorii ar fi avut și dreptul de îndreptare și de judecată asupra pricinuitorilor de neorînduială în actele cele mai importante ale societății umane, legea actuală ar fi fost îndestulătoare. Insă nu este așa; cînd aceste acte nu se găseau în bună regulă, administratorii raportau Ministeriului din Intru care se adresa către mitropolit sau episcop eparhiot ca să pedepsească pe protoierei. Judecați, domnilor, din această complicațiune de persoane și de atribuțiuni, cîte metehne, cîte abuzuri pot să se facă în ți-

* Ședința din 3 septembrie 1859.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nerea unor acte de la care izvorăsc toate legăturile societății. Trebuie dar ca clerul să fie desărcinat de această îndatorire, cu atîta mai mult că populațiunea noastră este de deosebite religiuni. Trebuie dar ca, fără privire către confesiuni, să concentrăm ținerea actelor civile în mînele autorităților civile, adică: în mînele magistraților municipali și comunali.

In cît privește amănunțimile, adică cum să se facă, cum să se țină registrele și celelalte amănunțimi ale actelor civile, va fi treaba codicei de procedură civilă și a reglementelor administrative".

C. Brăiloiu susține ca actele de stare civilă să fie întocmite de către clerici și păstrate de către consiliile municipale. Intocmirea lor de către autoritatea laică ar aduce „o lovire ideilor religioase".

„Eu v-aș propune ca să menținem textul amandamentului. Dacă fraza mea, aceea că *actele civile trec de la cler,* o să aducă supărare părinților episcopi, asta mă preocupă prea puțin. Clerul are să audă adesea cuvinte foarte aspre. Insă spre împăcare eu priimesc a zice că actele statului civil se vor ținea de autoritățile civile. Acum întreb care sînt acele autorități civile? De aceea, spre a răspunde la cazul espus de d. Brăiloiu, adaug că trebuie ținută espresiunea autoritățile civile, municipale și comunale. In Francia aceste acte se țin de către mairi, carii și ei fac parte din amploiații municipali sau comunali. Cum am mai zis, se înțelege că o lege îndeosebi va regula modul aplicațiunii.

Ca să ne apucăm acum a regula toate chestiunile, am intra în codica civilă, în codica de procedură civilă, pe care dumnezeu știe cînd o să le facem; pînă atunci eu crez că trebuie să priimim textul amandamentului. Indată ce vom zice aceasta, otărîm chestiunea".

I. Florescu propune ca votarea să se facă prin ridicare de mînă.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

„Domnilor, alineatul II al subamandamentului d-lui Grig. Sturdza [40] socot că în loc de a simplifica chestiunea o încurcă și mai rău. Și aș voi ca acel alineat să fie păstrat, după cum a zis și d. Brăiloiu, pînă la facerea unei legi speciale în privința căsătoriei.

Dați-mi voie, domnilor, să abordez chestiunea ridicată de amandamentul meu. Iată ce se zice în aceasta:

«Căsătoria civilă este adoptată: ea trebuie să preceadă căsătoria bisericească».

Vedeți dar că acest amandament, departe de a jigni consecrațiunea bisericească a căsătoriei, o leagă pînă în oarecare grad cu căsătoria civilă, și totdeodată vine să tămăduiască un rău foarte mare care dărapănă familia și care din zi în zi se face și mai mare. Tocmai dacă voiți să fiți conservatori în simțul nobil al cuvîntului, trebuie, domnilor, să primiți principiul căsătoriei civile, căci în starea actuală a societății noastre numai căsătoria civilă poate păstra familia.

Ce este căsătoria, domnilor? După definițiunea paragrafului 63 din codica civilă a Moldovei, căsătoria este o tocmeală, un contract prin care două persoane, parte bărbătească și femeiască, arată cu un chip legiuit voința de a vieții într-o legiuită însoțire, cu dragoste, cu cinste și cu frica lui dumnezeu, și de a produce prunci! In această definițiune se unesc, domnilor, religiunea, morala și societatea, frica lui dumnezeu, cinstea și producerea pruncilor, creșterea lor și înmulțirea societății.

In starea actuală a lucrurilor, legămintele căsătorești, cum ele se fac, nu mai împlinesc nicicum aceste condițiuni, progresul societății civile; pe de altă parte, starea de degradare în care a căzut clerul, desfrînarea moravurilor au zdruncinat cu desăvîrșire temeliile căsătoriei și prin urmare temeliile familiei și ale însuși societății. Mîntuirea o văz numai în căsătoria civilă, care trebuie să fie îndatoritoare și care în tot cazul trebuie să preceadă căsătoria bisericească.

---

[40] Textul alineatului 2 din subamandament: „Codica civilă va determina cazurile de desfacere a căsătoriilor și va regula procedura după care au a se da hotărîrile de despărțenie" (*„Protocoalele Comisiunii..."*, ședința din 3 septembrie 1959, nr. 49, p. 5).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Mă esplic, domnilor. In timpurile păgînilor femeia se privea o proprietate, un lucru al bărbatului; i se tăgăduia pînă și sufletul. Religiunea evreilor clasifica femeia alăturea cu alte animale, ceea ce se vede din decalogul carele zice «nu vei fura femeia, nu vei fura boul, nici asinul etc.» Adam zice Evei: «Tu ești osul oaselor mele, tu ești carnea cărnii mele». La romani femeia era pururea nevîrstnică, atîrnînd ori de părinte, ori de frate, ori de bărbat. Religiunea creștină mai întîi a rîdicat femeia, i-a recunoscut un suflet, i-a dat în societate un loc alături cu bărbatul, zicîndu-i: «tu ești sufletul sufletului meu».

Țelul căsătoriei este mai ales în privința folosului, a înmulțirii societății de aici de pe pămînt, producțiunea copiilor într-un chip cinstit și cu frica lui dumnezeu și creșterea lor pentru binele națiunii și a omenirii. Cum vedeți dar, domnilor, țelul căsătoriei este *eminent* societatea terestră. Este dar neapărat ca societatea să intervină să prezide la alcătuirea tocmelei căsătorești.

Dar îmi veți zice, domnilor, poate, că veacuri întregi și în multe țări căsătoriile se făceau și se fac încă sub auspiciile și binecuvîntarea religiunii. Așa este, domnilor, însă luați seama că în timpii antici, biserica nu reprezinta numai interesele ceriului, dar și ale pămîntului. Astfel vedem de esemplu, că biserica era ocîrmuitoare a lucrărilor publice, a așezămintelor de binefaceri, de instrucțiune și alte aseminea. Pentru ce, cînd se făcea o fundațiune, o școală, un spital, se supunea bisericii? Fiindcă atunci autoritatea religioasă era mai puternică decît autoritatea civilă, fiindcă despoții și domnii își plecau capul dinaintea preotului, fiindcă biserica apăra și păstra mai bine decît statul.

Biserica, cel puțin în Orient, și în special în Principate, a avut în secolul de mijloc și alte drepturi. Clerul, dacă nu compunea tot tribunalul judecătorilor, dar cel puțin era prezidenții acestor tribunale și tîlcuitorii legii; în alte cuvinte, aceea ce se numește jurisconsulții statului. Acesta era lucru firesc; puterea instrucțiunii ce era în țară se găsea în cler. Pînă în timpurile noastre, tribunalele districtelor erau prezidate de protoierei și divanurile de mitropoliți.

Astfel vedem pe clerul Principatelor avînd în mîna sa și justiția civilă și acea penală. După organizațiunea judi-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ciară de pe atunci, boierii judecători nu avea altă competință decît de a se rosti asupra factului. Mitropolitul sau păstoriul deschidea apoi legea și rostea sentința. Despre această procedură păstrăm mai multe dovezi.

Dați-mi voie să vă citez unul din esemplele cele mai recente. In domnia lui Constantin Moruz în Moldova doi boieri, Bogdan și Cuza, au fost urzit un complot în contra domnului. Descoperiți, ei fură trădați în judecata divanului țărei.

Intr-o compunere în stihuri, s-au păstrat toate amănuntimile acestui proces[41]. Domnul Moruz fu în persoană acuzatorul boierilor conjurați. El își încheie rechizitorul său cu aceste cuvinte: boierilor, țara este cangrenată; tăiați brațul mai-nainte de a ajunge rău la inimă. Boierii declarară pe Bogdan și pe Cuza de vinovați, și atunci mitropolitul, deschizînd *sfînta pravilă*, declară, că la aseminea vină pedeapsa este moartea. Și Bogdan și Cuza fură descăpățînați.

Insă în cursul secolului, în Orient ca și în Occident, societatea civilă a mers pururea înainte, înlocuind gradual societatea religioasă. Biserica necontenit s-a tras înaintea statului. Instituțiunile publice, instituțiunile de binefacere, justiția, învățătura publică s-au luat de la cler și au trecut la autoritățile civile, căci interesele pămîntului din ce în ce au țintit a se despărți de interesele ceriului. Acum a venit timpul ca să luăm din mîna puterii bisericești și contractul familiei, alcătuirea cea mai eminentă socială, cea mai eminentă civilă. Aceasta mai ales în țara noastră este neapărat. La noi clerul n-a mers cu veacul și veacul l-a lăsat în urmă. Toate clasele societății noastre au mers înainte, numai clerul și țăranii au stat pe loc. Clerul a fost rău conservator al puterii sale; el a înțeles rău chiar

[41] Descrierea o face Enachi Kogălniceanu, în lucrarea *Stihuri asupra peirei lui Manolache Bogdan vel vornic și a lui Ion Cuza biv vel spătar, carii cu urgie împărătească și de sabia domnească s-au săvîrșit în domnia măriei sale Constantin Dimitru Moruz V. V. în anul 1778 august 18.* Versurile au fost publicate în *Cronicele Romaniei seu letopisețele Moldaviei și Valachiei, a doua ediție*... (publicate de) Michail Kogălniceanu, tom. III, București 1874, pp. 281—295 (vezi și N. Iorga; *Histoire des Roumains et de la romanité orientale*, par... publiée par l'Académie Roumaine, vol. VIII. Les revolutionnaires, Bucarest, 1944, pp. 9—10. Tot aici vezi și bibliografia mai amănunțită).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

legea evangheliei, ţiindu-se numai de literă a perdut simţul sîntei cărţi. Clerul superior, imitînd pe clerul bizantin, a lucrat chiar în contra interesului naţiunii noastre. În loc să caute a întruni deosebitele populaţiuni ce locuiesc în pămîntul nostru, prin esclusiunile sale, prin stavilele puse însoţirilor mixte, a păstrat seculi întregi barieră între dînsele şi aşa naţiunea a rămas despărţită şi sfîşiată.

Armenii, domnilor, au venit în ţara noastră la 1402 sub prinţul Alexandru cel Bun. Sînt trecute patru veacuri acum de cînd ei sînt aşezaţi în patria noastră şi ei au rămas tot streini, pentru că clerul nu le-a permis a se însoţi cu pămîntenii.

Mai înainte încă de Ştefan cel Mare în Moldova avem o populaţiune întreagă de catolici, cea mai mare parte adevăraţi romîni de origine: pe atuncea libertatea cultu-rilor esistă fără restricţiune; religiunea catolică era pusă pe un picior de egalitate cu religiunea ortodoxă. Ştefan cel Mare era în corespondinţă întimă cu papa de la Roma, care îi dete chiar titlul de apărător al creştinătăţii. Însuşi Ştefan cel Mare era însoţit cu o catolică, doamna Marghita. Ei bine, pînă astăzi populaţiunea catolică este ţinută izolată în Moldova, pentru că prin pedicele ce sub domnii streini s-au suscitat însoţirilor între ortodoxi şi catolici, ambele populaţiuni au rămas despărţite. Prigoniţi în religiunea lor, romînii catolici trebuia chiar preoţ să-şi aducă din Transilvania sau Ungaria şi aşa romînii catolici şi-au pierdut chiar şi numele naţional, poreclindu-se as-tăzi *unguri,* după naţionalitatea preoţilor unguri. Aceasta nu este singura vină ce cade în sarcina clerului. Mai este desăvîrşita slăbire a legămintelor căsătoreşti, mulţumită uşurinţei cu care binecuvîntează căsătoriile şi a uşurinţei cu care permite despărţeniile. Despărţeniile, domnilor, rod societatea moldoveană ca o cangrenă. Tribunalele spirituale care le rostesc au perdut cu desăvîrşire simţul datorin-ţelor lor şi către religiune şi către societate. Despărţeniile au compromis clerul cu desăvîrşire, încît însuşi mitropoliţii noştri au cerut ca acestea să se hotărească de puterea civilă.

Interesul societăţii, păstrarea familiei cere ca să adop-tăm căsătoria civilă. Numai ea poate reîntoarce însoţirii caracterul ei de nedisolubilitate; numai căsătoria civilă va

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

putea întruni deosebitele aglomerațiuni de populațiune într-un singur trup și suflet numit *națiunea romînă*.

Aceasta n-a vroit s-o înțeleagă clerul nostru.

Luîndu-se după greci, rău înțelegînd canoanele, clerul, în Moldavia mai ales, a preferat să tolereze concubinagiul, decît să încuviințeze căsătoriile mixte. Dați-mi voie să vă citez un fact contimpuran și care va fi o eternă acuzațiune în contra episcopatului Moldovei. Episcopul de Roman, răposatul Veniamin Roset, a făcut o anafora către domnul Grigorie Ghica, cu data de 5 septembrie 1850; prin aceasta cerea de la guvern nu numai oprirea, dar chiar și nerecunoașterea căsătoriilor mixte, în Moldova, domnilor, unde avem aproape de 100 000 de catolici, mai atîția lipoveni, mulțime de armeni, și guvernul a avut slăbiciunea de a consfinți o asemenea anafora.

Gîndiți-vă, domnilor, ce rău mare a trebuit să producă acest act în societate, căci pentru căsătoriile mixte de mainainte făcute, dacă ar fi ca tribunalele să aplice textual această anafora, apoi am vedea sute de femei din toate clasele declarate de țiitori, și mii de copii dezbrăcați de drepturile și numele unor fii legiuiți. De atunci, domnilor, căsătoriile mixte nemaipriimind binecuvîntarea bisericii, concubinagiul, mai ales în clasele de jos, s-a făcut o stare normală pretutindenea unde populațiunea de deosebite rituri este aglomerată.

Ca să credem că am putea, prin învățătura clerului, să îndreptăm starea aceasta de lucruri, este prea tîrziu. Pentru ca clerul să revină la virtuțile antice, pentru ca el să priimească a face concesiuni secolului, se cere mult timp și pînă atunci răul s-ar face așa de mare încît nimeni nu l-ar mai putea tămădui. Trebuie dar ca societatea să intervină și prin urmare trebuie să dăm căsătoriei autoritatea legii, de vreme ce autoritatea bisericei nu mai este îndestulătoare.

Propui dar căsătoria civilă.

Toate națiunile care au voit să emancipeze societatea au adoptat căsătoria civilă. Francia a proclamat-o, Belgia a primiit-o, Germania renană aseminea. Piemontul a adoptat-o.

Cel întîi act al legațiunilor romane a fost ca să adopte codul civil al Franciei, și prin urmare și căsătoria civilă.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Cea dintîi cerere de îmbunătățire ce a făcut papei Napoleon III, fiind prezident, a fost aseminea introducerea codicei civile franceze. Prin urmare și noi care voim egalitatea, care voim îmbunătățirea și moralizarea societății, trebuie să începem mai întîi întru a îmbunătăți familia care este căzută, căci de la ea purcede tot; fără familie nu vom avea societate; nu vom avea națiune. Ați luat de model Constituțiunea belgică, conformați-vă cu ea și în ceea ce privește căsătoria. Această constituțiune îndestulează trebuința societății civile, și ține totodată seamă și de scrupulul conștiinței, mărginindu-se a declara că căsătoria civilă precede căsătoria religioasă".

L. Steege susține căsătoria civilă și trecerea actelor de stare civilă de la biserică asupra administrației laice.

C. Tell arată că de îndată ce se prevede în Constituție principiul căsătoriei mixte (de religii diferite) crede că nu mai este necesar să se prevadă și căsătoria civilă.

Gr. Arghiropulo cere să se introducă în mod obligatoriu căsătoria civilă care să preceadă pe cea religioasă.

A. Arsachi cere să se prevadă în proiect căsătoria religioasă.

„Domnilor, s-a zis că amandamentul meu, legînd căsătoria civilă de căsătoria bisericească, nu propune vreo modificare în starea actuală a lucrurilor.

Amandamentul meu, domnilor, nu numai că propune o schimbare, dar el merge și mai departe și face o răsturnare chiar a legii actuale, căci înlocuiește legea bisericească prin cea civilă; este o măsură așa de radicală încît, precum a înțeles și d. Brăiloiu, mărginește căsătoria numai în cercul legilor civile.

Domnilor, puterea legii bisericești astăzi nu mai există. Ea este căzută în discredit. De aceea propui puterea și moralitatea legii civile. Astăzi, domnilor, cel puțin în Moldova, căsătoria, actul civil cel mai mare, atîrnă numai de autoritatea spirituală; societatea civilă, atît de interesată la un asemine act importent, nu poate comanda acestei autorități spirituale; societatea civilă vede și rabdă abuzurile și nu le poate îndrepta.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Iată ce zice codica civilă a Moldaviei:

Paragraful 113: «Intîmplîndu-se îndoială pentru vreo însoțire, de au fost din început puternică sau nu, cercetarea se cuvine întru aceasta dicasteriei duhovnicești a locului, unde însoțiții au statornicit a lor locuință».

Pe temeiul acestui paragraf s-au văzut în Moldova căsătorii recunoscute de dicasterie chiar și de acele care nu pot fi nicidecum legale, nici înaintea legii bisericești, nici înaintea legii civile. Biserica cu paragraful 113 a încuviințat căsătorii pînă și pe cele mai neiertate. Autoritatea civilă a plecat capul, și astăzi se găsesc în țara noastră și se tolerează însoțiri care în alte țări s-ar fi pedepsit cu muncile publice.

Așadar, din cauza acestui paragraf 113, autoritatea civilă se vede pusă în neputință de a păzi chiar moralitatea publică.

Simonia a mușcat clerul nostru; cazurile de despărțenie au contribuit mai cu osebire la aceasta. Membrii din cler, acei virtuoși și adevărați interesați la păstrarea puterii morale și a demnității bisericești, simțind aceasta, au cerut ei înșiși ca să fie desărcinați de îndatorirea de a judeca cazurile de despărțenie. Avem exemplu pe venerabilul mitropolit Veniamin, care prin o anafora către domnul Mihail Sturdza a făcut această cerere. Pe temeiul acestei anaforale comisiunea de legi rînduită de acest domn, în partea întîi a noii codice civilă prelucrată, a și introdus *de facto*, de nu *de jure*, căsătoria civilă. Și această prescripțiune, domnilor, a fost atît de bine văzută, încît însuși Divanul ad-hoc al Convențiunii de Balta Liman a adoptat-o.

Asemine, cea dintîi anafora ce mitropolitul actual a adresat m. sale Alexandru Ioan I a privit acestași caz.

Așadar, cînd chiar singură biserica cere a fi liberată de această sarcină, cum putem noi să respingem o asemenea cerere, adică ca căsătoria să fie încungiurată de toate formele civile.

Belgia negreșit că este o țară unde sentimentul religios este foarte mare, foarte viu și unde populațiunea catolică merge pînă la bigotism, și încă se află statornicită în ea căsătoria civilă. Congresul Belgiei din 1830 a dispărțit cu curagiu societatea religioasă de societatea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

civilă și așa a dedosebit căsătoria civilă de căsătoria religioasă. D. Nothomb [42], șeful partidei catolice din Belgia, departe de a descuviința actul Congresului, îl laudă; iată ce zice în scrierea sa *Essai historique et politique sur la révolution belge*:

«*Le congrès Belge a hardiment séparé la société religieuse de la société civile: il n'a proclamé ni religion d'état ni religion de majorité... Il a avec la même hardiesse attribué à la société civile toutes ses libertés... Il a voulu mettre un terme aux querelles religieuses en les plaçant en dehors de l'action gouvernamentale, aux querelles politiques, en empruntant à la république toutes ses libertés, à la monarchie toutes ses garanties*» [43].

Eu aș dori, domnilor, ca în țara mea să fie atîta simțămînt religios cît este în Belgia. Adaug dar a sprijini căsătoria civilă, și aceasta mai ales în privirea despărțeniilor, care în Moldova s-au făcut o ramură de speculațiune. Otărîrile dicasteriilor nu mai respectează nici gradurile de rudenie, nici îngrădirile canonice; ușori la cununie, preoții sînt mai ușori la despărțenie. Cîteodată preoții slabi și luați de la țară se pedepsesc; dar însoțiții, cînd mai ales aceștia sînt puternici, rămîn cu cununia bună.

Domnilor, țineți seamă de această tristă stare de lucruri a societății noastre.

Dacă căsătoria și despărțirile nu se vor da autorității civile, nu mai există căsătorie și societatea se demoralizează cu desăvîrșire. De voiți întărirea națiunii, moralizați societatea. Prin amandamentul nostru nu se jignesc simțimintele religioase ale națiunii romîne. Căsătoria civilă este îndatoritoare pentru toți cetățenii. Creștinii însă nu se opresc, din contra, ei au toți libertatea de a se cu-

---

[42] Jean Baptiste Nothomb, *Essai historique et politique sur la révolution belge*, ediția I, 1833, ediția a IV-a, 1876.

[43] „Cu mult curaj, Congresul belgian a despărțit societatea religioasă de cea civilă; el [Congresul] n-a proclamat nici religie de stat, nici religie majoritară... Cu același curaj el a dat societății civile toate libertățile sale... El a vrut să pună capăt certurilor religioase — scoțîndu-le din sfera de acțiune guvernamentală, [a] certurilor politice, recunoscînd republicii toate libertățile sale și monarhiei toate garanțiile sale".

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nuna și bisericește, de aceea și se zice în amandament: căsătoria civilă precede pururea căsătoria bisericească.

Căsătoria civilă singură astăzi poate apăra familia, dă un nume copiilor și apără averea și drepturile lor.

S-a mai zis că căsătoria civilă nu are în sine moralitate. Moralitatea, domnilor, se ține, se sporește prin respectarea legilor și în cîtă vreme legile nu se păstrează, moralitatea este atacată și societatea cade. În conștiința mea, cred că nu putem vindeca rana decît prin puterea legilor civile, căci indiferentismul religios și abuzurile clerului au slăbit puterea legii bisericești.

Cer și sprijin căsătoria civilă".

V. Mălinescu arată că susține amendamentul referitor la căsătoria civilă pentru „a micșora puterea despotică a capilor clerului, de care au abuzat. Acesta este scopul fățiș al amandamentului. Cine voiește dar a stăvila un abuz de putere va fi pentru; cine nu, poate fi contra amandamentului".

L. Steege arată că respectă autoritatea bisericii ortodoxe pe care o dorește și în viitor, însă actele de stare civilă nu pot fi ținute cu exactitate decît de autoritățile administrative laice.

„Domnilor, eu vă rog să-mi spuneți: priimindu-se de a se păstra căsătoria ca act esclusiv religios ce este a se face, cînd un preot ortodox se va opune de a celebra o căsătorie mixtă, pe temeiul art. 91 din codica civilă a Moldovei, care oprește căsătoria între ortodoxi și între eterodoxi?

În asemenea caz, poate societatea civilă să-i poruncească de a săvîrși o aseminea căsătorie, cînd tot noi am adoptat principiul că biserica este neatîrnată? Putem noi impune aceasta și preotului catolic? Cînd el nu se priimește a da binecuvîntarea cununiei, decît numai cu condițiune ca copiii ce se vor naște dintr-o căsătorie mixtă să se crească în legea catolică? Ce va face atunci autoritatea civilă, ca să pună în aplicațiune prescripțiunea propusă, că căsătoriile mixte între ortodoxi și eterodoxi sînt legale în statul Romîniei?

După părerea mea, fără căsătoria civilă această prescripțiune ar fi o literă moartă".

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Gr. Sturdza prezintă un subamendament care cere să se introducă obligativitatea căsătoriei civile premergătoare celei religioase și respectarea căsătoriilor mixte.

Gr. Arghiropol cere să se precizeze formalitățile pe care le preconizează subamendamentul prezentat de Gr. Sturdza pentru căsătoria civilă.

„Domnilor, trebuie să credem că toți în Comisiunea Centrală sîntem insuflați de aceleași sentimente religioase de care este și d. Grig. Sturdza. Eu nu știu de ce d. Grig. Sturdza zice că propunerea noastră în favoarea căsătoriei civile ar fi ostilă religiunii. Toți sîntem creștini și voim a respecta religiunea părinților noștri; dar totodată sîntem și legislatori, și tocmai ca creștini și legislatori trebuie să ferim religiunea de tot ce-i poate compromite puterea sublimă. D. Sturdza ar putea combate amandamentul meu cu alte argumente decît acele că ar conduce de a face a crede că noi am vroi suprimarea religiunii. Vin acum la zicerea d-lui raportator că legea viitoare va prevedea ce este de făcut cînd preoții nu vor voi să serbeze căsătorii mixte. Această amînare nu ridică greutatea, nu mă convinge că trebuie să admitem în Constituțiune un principiu care îl cred neaplicabil.

Se zice că căsătoria mixtă este cunoscută de legală, însă, pentru ca să fie legală, trebuie mai întîi a fi căsătorie. Apoi dacă căsătoria civilă se respinge, nimene nu poate săvîrși căsătorie decît biserica și, prin urmare, cînd biserica o refuză, atunci nu este căsătorie. Declarînd că poate să fie o căsătorie legală și fără voia preoților, iată că, fără să voiți, veniți la căsătoria civilă.

O mai repet, domnilor, de îndată ce declarați că căsătoriile mixte între ortodoxi și între eterodoxi sînt legale, și că totodată păstrați și bisericii dritul esclusiv de a face căsătoria legală, ca act esclusiv religios, prin această contradicțiune, ori căsătoriile mixte se fac cu neputință, ori fără voința noastră tot ajungem la căsătoria civilă".

Gr. Sturdza arată că prin subamendamentul său dorește „să se consacre căsătoriile de biserică după religiunea părinților noștri și să fie totodată încungiurate de toate formalitățile civile necesarie pentru a le da garanția cuvenită".

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

„Domnilor, resping cu totul imputarea de ateism ce se adresează căsătoriei civile. Aseminea este o eroare de a pretinde că în Francia căsătoria civilă s-a instituit cînd religiunea creştină era suprimată. Măritişul civil s-a înfiinţat în Francia cînd catolicismul era încă în picioare; şi socot că Napoleon, care a restatornicit în Francia altarele creştine, care a încheiat concordatul cu papa, autorul codului model al tutulor codurilor cuprinzînd în el căsătoria civilă, a fost cu totul departe de a fi ateu şi de a patrona ateismul.

Amandamentul meu nu leagă de loc căsătoria civilă cu cea religioasă, dar ţinea seamă de simţămintele religioase ale fiecăruia, nu numai neînlăturînd, dar chiar recomandînd şi căsătoria bisericească. De aceea amandamentul meu este reprodus textual din Constituţiunea Belgiei, care nu leagă căsătoria civilă de cea religioasă, şi zice numai: căsătoria civilă precede pururea căsătoria bisericească.

Prin urmare, adaug încă o dată, eu nu văz că căsătoria civilă este predicarea ateismului".

„Protocoalele Comisiunii...", nr. 49, pp. 7—8, 9—11, 14—15, 16—17.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XXI

INTERVENȚIILE REFERITOARE LA ARTICOLUL 24 DIN PROIECTUL DE CONSTITUȚIE PRIVITOR LA LIBERTATEA PRESEI *

„Domnilor, voi fi foarte scurt. D. Brăiloiu în ședințele din urmă, la mai multe articole privitoare la libertățile romînilor, s-a rostit împreună cu noi toți contra *măsurelor preventive:* acum tot d-lui se rostește pentru măsurile preventive. Dacă este loc, domnilor, ca undeva măsurele preventive să fie respinse, este tocmai pentru libertatea presei, căci măsurele preventive ar paraliza-o și ar face-o cu totul iluzorie. D. Brăiloiu a apărat opiniunea d. Tell, care cere subscrierea autorului la toate articolele ce se publică; înțeleg ideea morală care a motivat opiniunea d. Tell, înțeleg că d-lui, ca și mine, voiește a moraliza presa; dar eu sînt de părere că subscrierea îndatoritoare a articolelor nu poate moraliza presa; moralitatea trebuie căutată aiurea, în dezvoltarea opiniunii publice, și mai ales în cea mai mare și mai întinsă libertate a presei care formează opiniunea publică și ucide presa cea rea. Subscrierea nu tămăduie răul. Precum astăzi se găsesc garanți carii subscriu no. de ziare pe care nu le-au făcut, tot așa se vor găsi oameni carii să priimească a subscrie articole fără să le fi scris, fără să le fi citit. Subscrierea obligatorie, după opiniunea mea și după esemplul celorlalte state, n-ar face decît a înjosi discuțiunea de principie, transformînd-o în discuțiuni de persoane. Subscrierea ar face discuțiunea subiectivă, cînd nesubscrierea o păstrează obiectivă. Făcîndu-se subscrierea obligatorie, nu opiniunea, nu o partidă, căci ce este un ziar decît espresiunea unei partizi, ar discuta cu o altă opiniune sau partidă, ci un nume ar discuta cu un alt nume. În aseminea caz, cîte persoane de talent n-ar mai voi a intra în polemica presei? Esemplele din afară ne mai arată că unde subscrie-

* Ședința din 3 septembrie 1859.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

este cerută, nu este libertate de presă. Luați, domnilor, seama că în Anglia, unde nu se subscriu articolele, este cea mai mare libertate de presă și, din contra, uitați-vă că în Francia, de cînd subscrierea s-a făcut îndatoritoare, libertatea de tipar nu mai esistă.

Vin acum la chestiunea juriului. D. Brăiloiu zice că în împregiurările actuale nu s-ar găsi elementele necesarie la noi spre instituirea unui juriu; ar fi foarte trist, domnilor, ca la noi să nu se găsească elemente pentru a compune un tribunal de jurați. Prin aceasta am declara lumii că încă mai puțin s-ar găsi în Principatele Unite elemente pentru un guvern reprezentativ. Este mai ușor a se găsi elemente pentru un juriu, decît pentru formarea unui corp legiuitor; de la juriu nu se cere altă știință decît *bunul simț*; aceasta nu este opiniunea mea, ci a persoanelor ce fac autoritate în această materie. Dați-mi voie, domnilor, să vă citesc cîteva pasage dintr-un scriitor, a căruia nume nu mai este o putere: d. Hello, consilier la Curtea de Casațiune în Francia. Iată ce zice în scrierea sa *Du régime constitutionnel*[44]: «*Ce que la loi recherche quand elle remplace les tribunaux ordinaires par le jury, c'est le sens commun. Qu'on ne s'offense point de cette explication; le sens commun, cette faculté de juger raisonnablement des choses et des personnes, s'altère chez tous les hommes par les prejugés de leur état et de leur éducation, et notre ésprit se blase ou se fausse, selon le genre d'exércice que nous lui donnons... Le danger des tribunaux ordinaires pour le jugement des crimes est dans l'habitude même d'en connaitre. On croit voir partout ce que l'on voit chaque jour, et les yeux auxquels la société ne découvre que ses plaies n'en aperçoivent pas les parties saines. Le juge dont la vie se passe dans une sorte de familiarité avec la perversité humaine, y contracte une misanthropie qui le rend trop faible sur la preuve, et trop sévère pour la peine: l'espêce entière est en prévention devant lui, et la présomption d'innocence s'affaiblit jusqu'à s'éteindre. C'est*

[44] C. G. Hello, *Du régime constitutionnel dans ses rapport avec l'état actuel de la science sociale et politique*, 3-ème éditicn entièrement refondue, 2 vol. (f.l.), 1848 (apud Otto Lorenz, *Catalogue général de la librairie française...*, vol. II, Paris. 1892).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

donc avec une profonde connaissance du coeur humain que nos lois demandent au jury cette naïveté d'impression qui laisse presque toutes ses chances à la vérité.

La raison qui attribue au jury les délits de la presse n'est pas transitoire ; elle est permanente comme la nature même des choses. Quand on applique la législation pénale aux écarts de l'intelligence, la difficulté est de discerner l'erreur du délit ; si le délit était nécessairement dans l'erreur, la liberté de la presse ne serait plus que le droit de publier sa pensée à la condition d'être infaillible. Or, de tous les hommes, les moins propres à observer cette démarcation entre la proportion fausse et la proportion subversive, ce sont ceux qui se vouent par état à l'étude des lois et de la doctrine : toute proposition mal sonnante est subversive à leurs yeux... Voilà comment il arrive que le meilleur juge de la doctrine est précisément le plus mauvais juge du délit, et que le sens commun *peut différer du sens particulier du magistrat ; c'est que celui-ci parte un esprit absolu dans les choses du monde les plus relatives»*[45].

Acum, domnilor, daţi-mi voie, să vă citez şi opiniunea unui alt autor francez, care nu este mai puţin competent

---

[45] „Ceea ce caută legea, atunci cînd înlocuieşte tribunalele obişnuite prin juraţi, este simţul comun. Să nu pară jignitoare această explicaţie ; simţul comun, această facultate de a judeca raţional fapte şi persoane, este denaturat la toţi oamenii datorită prejudecăţilor stăril şi educaţiei lor, şi mintea noastră se toceşte sau se deformează după natura practicii pe care i-o imprimăm... Pericolul tribunalelor ordinare pentru judecarea crimelor constă în deformaţia profesională. Ceea ce văd zilnic, li se pare că există pretutindeni, şi privirilor cărora societatea nu le descoperă decît plăgile sale, nu mai disting părţile ei sănătoase. Judecătorul a cărui viaţă se petrece într-un fel de familiaritate cu perversitatea umană capătă, din această cauză, o mizantropie care-l face prea slab în faţa probei şi prea sever în acordarea pedepsei. În faţa lui întreaga speţă este în prevenţie, şi presupunerea de nevinovăţie slăbeşte pînă la dispariţie. Legile noastre cer din partea juraţilor o profundă cunoaştere a sufletului omenesc. Aşadar dintr-o profundă cunoaştere a sufletului omenesc provine faptul că legile noastre cer juraţilor acea nalvitate de impresionare care lasă aproape toate şansele adevărului. Raţiunea care atribuie juraţilor delictele de presă nu este întîmplătoare, ea este permanentă ca însăşi natura lucrurilor. Cînd se aplică legislaţia penală abaterilor de ordin intelectual, greutatea constă în a discerne eroarea de delict ; dacă delictul intră în mod necesar în eroare, atunci libertatea presei constă în dreptul de a publica ceea ce gîndeşti, cu condiţia de a fi infaillibil. Or,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în această materie: acesta este d. I. Berriat Saint Prix [46]. În comentariul său despre Charta Constituțională din 1830 el zice: «*Une experience de 40 ans en France, de plusieurs siècles en Angleterre autorise à considérer l'institution du jury comme quelque chose de mieux qu'un essai aventureux... La cause principale de la popularité du jury, il faut bien l'avouer, n'est pas inhérente à cette institution: c'est surtout parce qu'elle fournit au peuple le moyen de choisir ses juges et de paralyser indirectement les lois oppressives, qu'on y est si fort attaché en France et en Angleterre... Indépendamment de cette influence indirecte sur la législation, et qui est utile à cause de l'imperfection de la machine gouvernamentale, le jury a des avantages qui lui sont tout-à-fait propres* (Bentham, Organis. jud., *chap. 29*); *1°. il présente une haute garantie d'impartialité. Par suite des récusations, il est probable que les jurés sont tous étrangers à l'accusateur et l'accusé; ils le sont le plus souvent les uns aux autres, aussi bien qu'aux juges en sorte qu'il n'y a point entre eux de connivence. Leur fonctions sont momentanées; ils sont dès lors portés à les remplir avec toute l'attention dont ils sont capables, et l'habitude de voir tous les jours des criminels n'a pu émousser leur sensibilité, comme cela s'observe quelquefois chez les juges permanents; 2°. le jury est le tribunal le plus indépendant possible du gouvernement, et sous ce rapport le plus propre à juger les délits de la presse et les délits politiques*» [47].

---

dintre toți oamenii, cei mai puțin indicați a observa această demarcație între proporția de fals și de subversiv sînt acela care se dedică prin situația lor studiului legilor și doctrinei; orice propoziție care sună prost, în fața ochilor lor este subversivă... Iată cum se ajunge că cel mai bun judecător în materie de doctrină este, cu siguranță, cel mai prost judecător în materie de delict, și că *simțul comun* poate să difere de simțul privat al magistratului: explicația rezidă în faptul că acesta [judecătorul] pune un spirit absolut în lucrurile cele mai relative din lume".

[46] Citatul a fost luat probabil din lucrarea lui Berriat Saint Prix. *Théorie du droit constitutionnel français. Esprit des Constitutions de 1848 et de 1852, et des Sénatus-Consultes organiques, précédés d'un essai sur le pouvoir constituant et d'un précis historique des constitutions françaises* (f. l/1853, apud Otto Lorenz, *op. cit.*, vol. I, Paris, 1892).

[47] „O experiență de 40 ani în Franța, de mai multe secole în Anglia, îndreptățesc să se considere instituția juraților ca un lucru mai bun decît o încercare aventuroasă... Cauza principală a popularității juraților, trebuie

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Pe lîngă opiniunile unor autori eminenți ce v-am arătat, dați-mi voie, domnilor, să vă spun că juriul este apoi și o instituțiune eminent națională. Întocmai cum l-au avut englezii, l-au avut și părinții noștri. Eu nu zic că l-am avut cum el este astăzi organizat; dar l-am avut cum l-au avut toate popoarele în originea sa. Este treaba noastră ca reîntorcîndu-l să-i dăm dezvoltările dovedite de bune prin esperiență. Juriul în Anglia dintîi era numai un număr de martori care se aducea de împricinați și jura ceea ce cunoștea în vreo pricină; jura vinovăția sau nevinovăția cuiva. Iată originea juriului în simplicitatea sa. Un aseminea juriu l-am avut și noi. Dați-mi voie să vă citez două esemple trase din «Magazinul istoric» al lui Bălcescu. La 1483 domnul Ioan Vlad slobozi o carte de judecată monastirii Tismana în care se vede aplicîndu-se juriul de 12 boieri și apoi de 24 boieri, mărturisind sub jurămînt în o chestiune de otar. Tot în «Magazinul istoric» [48] găsim o altă carte de judecată a lui Matei Basarab din 1633, dată jupînesei Maria într-o chestiune criminală, în care se vede că am avut nu numai *juraţi* dar și *jurate*, adică femei, rostindu-se ca tribunal despre vinovăția sau nevinovăția zisei jupînese. Crimele și delictele între supușii mixti se judeca în Moldova iarăși de juraţi. Avem drept dovadă un tractat ce esistă în Biblioteca Jagelonă

---

recunoscut, nu este inerentă acestei instituții; ea constă mai ales în aceea că dă posibilitatea poporului de a-și alege judecătorii și de a paraliza, în mod indirect, legile opresive, lucru atît de înrădăcinat în Franța și Anglia...

Independent de această influență indirectă asupra legislației, și care este utilă din cauza imperfecțiunilor mașinei guvernamentale, instituția juraților are și avantaje care îi sînt proprii (B e n t h a m, *Organizaţie judiciară*, cap. 29): 1. ea prezintă o înaltă garanție de imparțialitate. Ca urmare a recuzărilor, este probabil că juraţii sînt străini atît față de acuzator, cît și față de acuzat; ei sînt de cele mai multe ori străini unii față de alții, ca și față de judecători, în așa fel încît între ei nu există nici o convenție. Funcțiile lor sînt temporare; ei sînt din acel moment obligați să le îndeplinească cu toată atenția de care sînt în stare, și deprinderea de a vedea mereu numai criminali nu a putut să le altereze sensibilitatea, așa cum se observă cîteodată la judecătorii permanenți; 2. instituția juraților este tribunalul cel mai independent cu putință al guvernului, și, sub acest raport, cea mai aptă de a judeca delictele de presă și delictele politice".

[48] „Magazin istoric pentru Dacia", tom. I, București, 1845, pp. 206—209.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

din Cracovia, tractat încheiat între Ștefăniță-vodă și regele Poloniei : după această tocmeală diplomatică, în fiecare an se înființa un tribunal mixt, o dată la Camenița, altă dată la Hotin. Dinaintea acestui tribunal se judecau toate cauzele de la otarele ambelor țări, unde erau interesați supușii mixti. Tractatul prevede compunerea și procedura tribunalului, adevărata Curte de asise. Dacă un pîrît, zice tractatul, va aduce 12 bărbați oneşti și cu frica lui dumnezeu, și că aceştia vor jura despre nevinovăția sa, el de îndată va fi pus în libertate. Iată, domnilor, juriul în toată puterea sa. Un aseminea juriu îl putem avea și astăzi, căci ce este un jurat ? Un om care se rostește asupra *factului* vinovăției sau a nevinovăției, *un judecător al factului*. O aseminea instituțiune care au avut-o părinții noștri s-o primim dar și noi, și neperfectă să o facem noi perfectă. Încă o dată, adaug, ar fi trist pentru țara noastră ca să respingem juriul sub cuvîntul că nu am găsi elementele cuvenite pentru înființarea sa, căci printr-aceasta nu am face alta decît a mărturisi Europei că am avea încă mai puține elemente pentru guvernul „reprezentativ".

„Protocoalele Comisiunii...", nr. 50, pp. 4—6.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XXII

INTERVENȚII CU PRIVIRE LA ARTICOLUL 21 DIN PROIECTUL DE CONSTITUȚIE REFERITOR LA LIBERTATEA ÎNTRUNIRILOR *

„Espunerea care a făcut-o d. raportator este cu totul înțeleaptă și conformă cu chipul de privire la amandamentul nostru; însă socot că articolul din proiect nu închezășluiește îndestul dreptul întrunirii în toate cazurile, precum îl închezășluiește amandamentul nostru. Redacțiunea propusă de noi este luată din cuvînt în cuvînt după art. 19 al Constituțiunei Belgiei; o socot dar mai completă decît proiectul.

I. Că nu ținteșe a mărgini acest drept numai în chestiuni politice.

II. Că învoiește și alte întruniri, nu numai pe acele din case, dar și pe acele d-afară, cu deosebire că pe aceste din urmă le supune legilor polițienești. A încuviința numai întrunirile din case, ar fi a face din aseminea întruniri monopolul numai acelora carii ar avea saloane, și prin urmare monopolul bogaților. Sînt persoane care nu au casele lor și care sîmt și ele trebuința întrunirilor poate și mai mult decît cei în case mari. După redacțiunea proiectului acestuia, n-ar putea ținea întruniri. Fără a merge mai departe, noi vedem că în Țara Romînească în timpul caimacamului Ghica s-au făcut întruniri unioniste de sute și de mii de cetățeni în saloane năimite. Acestea s-au făcut și în Moldova, chiar sub caimacamul Vogoridi. Nimene n-a îndrăznit a opri aseminea întruniri, pentru că dritul întrunirii este tot atît de vechi la noi, cît și însuși Principatele. Pe la sate, toate trebile comunale nu se fac în adunări comunale, la razele soarelui?

Susțin dar textul amandamentului; altmintrelea un guvern șicanor ar putea să mărginească acest drept numai în favoarea acelora cu case particulare, cînd eu după

* Ședința din 11 septembrie 1859.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

amandamentul meu dau acest drit și acelor ce n-au case. Iată coprinderea lui :

Romînii au dreptul de a se aduna în liniște și fără arme conformîndu-se legilor care vor regula esercițiul acestui drit, fără însă a-l supune la o autorizațiune prealabilă ; această dispoziție nu se aplică la adunările din strade, care rămîn supuse legilor polițienești.

Romînii au dreptul de a se asocia : acest drept nu poate fi supus la nici o măsură preventivă.

Societățile secrete sînt oprite.

Eu însumi recunosc că dritul de întrunire este un drit care în privirea păzirii ordinei publice are trebuință de a fi regulat prin legi ; însă o dată ce legea l-a regulat, nu voiesc ca el să fie sau supus unei autorizațiuni prealabile, sau monopolizat numai pentru boieri în saloane.

Aseminea văz că proiectul a lăsat ceva din art. 20 al Constituțiunii Belgiei care zice :

«*Les belges ont le droit de s'associer, ce droit ne peut être soumis à aucune mesure préventive*» [49].

Eu sînt nu numai pentru dreptul de întrunire, dar și pentru dreptul de asociere. In Belgia sînt societăți pentru răspîndirea principielor constituționale, a instrucțiunii publice, pentru dezvoltarea industriei și alte aseminea. Am văzut chiar membri ai guvernului, chiar membri ai Camerilor făcînd parte din aseminea societăți, precum acei ai *societății constituționale liberale.*

Acest drept trebuie să-l închezășluim și compatrioților noștri, ca un puternic mijloc pentru dezvoltarea vieții politice la noi. Să se înțeleagă însă, că prin acest articol nu înțeleg și asociațiuni civile și comerciale, care rămîn supuse condicei civile și de comerciu".

Gr. Sturdza propune un subamendament, susținut de Kogălniceanu și Arghiropulo, referitor la condițiile în care cetățenii pot face adunări în care să discute și probleme politice, pe care îl și explică.

[49] „Belgienii au dreptul de a se asocia, acest drept nu poate fi supus la nici o măsură preventivă".

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

C. Brăiloiu găsește că atît amendamentul cît și subamendamentul sînt inutile, textul proiectului fiind suficient de precis. Se opune de a se prevedea în Constituție dreptul de a face întruniri politice în stradă.

V. Mălinescu declară că este împotriva atît a articolului cît și a modificărilor propuse, întrucît acestea limitează libertățile cetățenești. El propune un amendament prin care „cere libertatea absolută a întrunirilor, mărginită numai cît se atinge de securitatea publică".

Gr. Sturdza arată că amendamentul propus de V. Mălinescu este mai puțin liberal decît articolul însuși și modificările propuse mai înainte.

„Nu numai noi, dar și străinii comparează țările noastre cu Belgia. Socot că toate stăruințele noastre trebuie să fie ca Principatele Romîne să ajungă a merita numele ce li s-au dat de mai multe ori: Belgia Orientului. Cel întîi pas spre aceasta este să ne apropiem legile minunate ale Belgiei.

Povățuit dar de Constituțiunea Belgiei, pe care și comitetul a luat-o drept model, am redigeat amandamentul care am avut onoare de a vi-l supune. Departe de a combate ideea comitetului, demnă de toată lauda, amandamentul nostru ținteşte numai a o dezvolta; încît pentru mine, eu o declar sinceramente că, cu cît asemănarea între Constituțiunea ce voim să ne dăm și între aceea care am luat-o de model va fi mai mare, cu cît copiarea va fi mai textuală, cu atît lucrarea în ochii mei, și cred și ai țărei, va fi mai plăcută, și de aceea nu m-am sfiit de a propune copiarea textuală a art. 19 și 20.

Subamandamentul d. Grig. Sturdza [50] nemodificînd nicicum spiritul ce a însuflat pe legislatorii streini, eu m-am grăbit de a-l subscrie și de a-l accepta.

[50] Textul subamendamentului: „Romînii au dreptul de a se aduna fără arme prin case, pentru a trata și chestiuni politice. Adunările afară din case, conformîndu-se legilor care vor regula esercițiul acestui drit, vor rămînea supuse legilor polițienești. Romînii au dreptul de a se asocia; acest drept nu poate fi supus la nici o măsură preventivă" („Protocoalele Comisiurii...", ședința din 3 septembrie 1859. nr. 60, p. 3).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Cît pentru apreţiaţiunile făcute de d. Brăiloiu în privinţa adunărilor, răspund că aceasta este o chestiune de temperament, de apreţiaţiune personală politică. D-lui nepriimind adunările din uliţă, este liber să o facă şi să o zică, ca unul ce nu a luat parte niciodată la ele ; eu însă care, fără a fi om de uliţă, am luat o parte la ele, şi cu oamenii cei mai eminenţi ai ţărei mele, şi anume cu ocaziunea venirii comisarilor europeni în Moldavia ; eu care din ispită am văzut că aceste întruniri au contribuit mult la dezvoltarea simţimentului politic şi naţional, şi că acestor adunări datorim în mare parte voturile Adunărilor din 7 şi 9 octombrie 1857 ; eu care am convicţiunea de a crede că libertatea este o mai bună închezăşluire pentru ordinul public decît compresiunea, nu pot vota pentru restricţiunea dritului de întrunire, al căria rezultat cel mai mare este că acestui drept datorim că astăzi ne aflăm împreună, munteni şi moldoveni, ca să tratăm interesele comune ale patriei noastre.

Dar înţeleg că aseminea drit poate să aibă şi partea sa periculoasă şi de aceea am propus amandamentul şi am subscris subamandamentul care prevede toate măsurele cerute de interesul liniştii publice, adecă întocmai ca în Constituţiunea belgică, supunerea adunărilor din strade la legile poliţieneşti.

Vin acum la cele zise de onorabilul meu amic d. Mălinesco. Eu mă mir unde a văzut d-lui în amandament şi în subamandament că cerem *măsuri preventive*. Eu sînt pentru copiarea textuală a Constituţiunii belgice, iar încit priveşte cuvîntul de *paisiblement*, dacă voiţi a-l şterge, eu mă priimesc.

Încit priveşte asociaţiunea, eu vă declar că sînt pentru acest drept în toată puterea cuvîntului ; căci viaţa politică s-a dezvoltat numai acolo unde dreptul de asociaţiune a fost liber şi real ; sînt dar cu totul pentru dreptul de întruniri şi asociaţiuni ; şi pentru că în codica criminală din Ţara Romînească, înfiinţată sub un regim care negreşit că nu era liberal, nu s-a reprodus dispoziţiunea codecei penale a Franciei că nici o asociaţiune, chiar pentru obiecte

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

religioase şi literarie, nu se poate forma decît cu autorizaţiune prealabilă a guvernului, aceasta nu este un motiv pentru noi, chemaţi de a aşeza în ţara noastră libertăţile staturilor constituţionale, ca să ne oprim de o legiuire ce nu-şi are cuvîntul de a se păstra.

„Protocoalele Comisiunii..." nr. 53, pp. 1—2, 3—4.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XXIII

INTERVENȚII IN CARE SE OPUNE LUARII IN DISCUȚIE A CHESTIUNII ȚĂRĂNEȘTI *

„Eu nu sînt de părere a intra în cercetarea acestei chestiuni, tocmai pentru că este foarte mare, precum și însuși guvernul o declară, pînă ce mai întîi guvernul nu ne va trimite părerea sa cum înțelege că trebuie să se facă această îmbunătățire. Arătînd această opiniune, eu mă întemeiez pe mai multe antecedente date chiar de guvernul din Iași. Trimețindu-ne propuneri pentru organizațiunea Curții de Casațiune, pentru instituțiunile municipale și comunale, ministeriul nu s-a mărginit, ca astă dată, în o simplă invitațiune ca să ne ocupăm de acele proiecte, ci ne-a trimis adevărate proiecte de legi. Dacă este o chestiune în care guvernul trebuie să-și espuie chipul său de privire, acesta este în chestiunea țăranilor ; căci ca mare gospodar al țării, el este mai mult decît oricine în pozițiune de a cunoaște de aproape neîndeplinirile legii care actual regulează drepturile reciproce ale stăpînilor de moșii și ale țăranilor și, prin urmare, mijloacele de îmbunătățire a soartei acestor din urmă".

Gr. Sturdza arată că pentru ca o chestiune să poată fi luată în dezbatere trebuie ca guvernul să trimită propuneri „iară nu numai niște simple recomandațiuni".

C. Brăiloiu respinge observațiile atît ale lui M. Kogălniceanu cît și cele ale lui Gr. Sturdza și arată că nu vede nici un fel de impediment pentru luarea în discuție a chestiunei.

„D-lor, dacă este o chestiune arzătoare în Principate, este aceasta care ne-o recomandă domnitorul prin acest mesagiu. Pentru ca o chestiune așa de gravă să primească o soluțiune mulțămitoare și o soluțiune care să împace

* Ședința din 16 septembrie 1859.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

două clase ce astăzi formează două tabere dușmane, nu sînt de ajuns luminile noastre. Cu cît vom avea mai multe lămuriri, mai multe păreri, cu atît lucrarea noastră va fi mai matură. De cea mai mare necesitate, după opiniunea mea, ar fi, în tot cazul, să avem părerea ministeriului. Pe onor. d. Brăiloiu, carele astăzi combate opiniunea mea, îl rog să-și aducă aminte că, mai deunăzi, sprijinea o opiniune contra aceleia ce astăzi susține. D-lui sprijinea, mi se pare, că în toate chestiunile de interes comun, ambele ministerie, chiar să fi fost doi domni, după Convențiune trebuie să se înțeleagă mai întîi asupra propunerilor ce voia a se preface de Comisiunea Centrală în proiecte de legi de interes comun și că aceasta cu atît mai mult este neapărat acum cînd avem un singur domn.

Pentru ce aceasta? pentru ca privirile lor să fie omogene, pentru ca să deie Comisiunii Centrale un *canevas*, o țesătură omogenă. Dacă este vreo chestiune unde toate puterile statului trebuie să se înțeleagă, aceasta este în chestiunea de față; și tocmai spre a ne feri de aceleași *conflicte* de care d. Brăiloiu voiește ca să ne ferim, trebuie să cunoaștem puntul de vedere al guvernului în chestiunea țăranilor.

Chiar dacă guvernul nu se socoate dator a ne spune opiniunea sa, noi tot trebuie să cerem de la el studie pregătitoare, prin comitete numite într-adins. În chestiunea de față știți că legea din Țara Romînească din 1851 diferă mult de aceea din Moldova tot din acea epocă; datoria noastră fiind să unificăm acea lege, trebuie să avem înainte toate părerile, toate luminile, toate lipsurile, toate tînguirile, vie de la o parte, vie de la o altă. Nimeni nu este în stare de a ni le da mai bine decît puterea esecutivă și, încă mai bine, comitete districtuale într-adins numite. Eu sprijin că nu ne depărtăm nicidecum din sfera atribuțiunilor noastre, dacă vom cere de la guvern a ne da părerea sa în această chestiune, sau mai bine o studiare prealabilă a chestiunii în toată țara".

A. Arsachi arată că interpretarea citată de Kogălniceanu pentru articolul 33 din Convențiune s-a dat numai de guvernul din Moldova.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Gr. Sturdza combate interpretarea pe care Arsachi o dă articolului 33 din Convenţiune şi îşi susţine părerea emisă mai înainte.

V. Mălinescu crede că se pot începe lucrările „fără a mai cere vreo lămurire sau opiniune de la ministerie".

Şt. Golescu întreabă dacă şi comitetul este de părere că este necesar să se ceară lămuriri ministerelor.

A. Arsache: „Comitetul, dacă ar fi avut trebuinţă, ar fi cerut asemenea ştiinţe precum a făcut şi pînă acum".

E. Predescu arată pentru ce găseşte foarte întemeiată propunerea lui Kogălniceanu de a se consulta guvernele.

D. Kogălniceanu, susţinut de d. D. Predescu şi Arghiropulo, propune o moţiune în chipul următor:

„Subscrişii sînt de socotinţă ca Comisiunea Centrală, înainte de a păşi la facerea unui proiect privitoriu la revizuirea legii statornicitoare drepturilor şi îndatoririlor dintre proprietarii de moşii şi cultivatori, spre îmbunătăţirea stării ţăranilor, să ceară de la guvern ca această chestiune să se studieze mai înainte de ambele ministerie, fie de-a dreptul, fie prin comisii locale, şi apoi să se trimiţă comisiunii rezultatul studiilor făcute de puterea esecutivă, ca una ce este pusă în poziţiune de a cunoaşte mai de-aproape şi interesele proprietarilor de moşii şi interesele cultivatorilor, întocmai precum s-a făcut în părerile ministeriului Moldaviei în privinţa Curţii de Casaţiune şi a organizaţiunii consilielor ţinutale".

C. Tell cere suspendarea şedinţei.

C. Brăiloiu arată că nu vede ce informaţii s-ar putea cere guvernelor fiind vorba de o chestiune de interes privat.

Gr. Sturdza răspunde lui Şt. Golescu că prin Comitetul financiar s-au cerut informaţiile necesare.

Şt. Golescu arată că nu este satisfăcut cu răspunsul primit şi precizează că vrea să ştie dacă prin concluziile comitetului se cer aceste informaţii.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

V. Mălinescu găsește că este tardiv a se cere aceste informații pe care trebuia să le aibă înainte de însărcinarea comitetului cu studiul problemei. Dacă informațiile se cer acum, s-ar putea interpreta că Adunarea vrea să prelungească rezolvarea problemei.

Gr. Sturdza arată că guvernul trebuie să facă „o adevărată propunere" în loc de o „simplă recomandațiune".

„Eu nu cer numaidecît un proiect de lege; dar dacă pe temeiul art. 8 din regulamentul interior, orice membru al Comisiunii are dreptul a cere lămuriri de la orice autoritate pentru orice chestiune, cum n-ar putea și Comisiunea Centrală să ceară de la guvern asemenea lămuriri? Eu n-aș voi ca, tocmai în această chestiune atît de gravă, Comisiunea Centrală să facă proiectul său într-un chip cu totul neatîrnat și fără a cunoaște privirile guvernului. Acest proiect neplăcîndu-i, guvernul ar putea să-l întrebuințeze înaintea țărei ca o armă în contra Comisiunii Centrale".

E. Predescu arată că informațiuni de acest gen se pot cere oricînd.

L. Steege găsește întemeiată propunerea lui Kogălniceanu de a se cere informații guvernelor. Convențiunea nu prevede ca neapărat guvernul să aibă inițiativa propunerilor.

A. Arsache susține că lămuririle din partea guvernelor nu sînt necesare.

„Cînd trimitem ministeriului unul din proiectele noastre, îi trimitem și protocolul care cuprinde discuțiunea ce a urmat în această privință. Aceasta o facem pentru ca guvernul să cunoască chipul de privire nu numai a Comisiunii, dar și a fiecăruia membru îndeosebi. Ceea ce facem în relațiunile noastre către guvern, sîntem în tot dreptul să o cerem și noi de la guvern în relațiunile sale cu Comisiunea Centrală, și aceasta pentru ca și noi să cunoaștem chipul său de privire în chestiunile ce voiește ca să fie prefăcute în proiecte de legi. Mesagiul domnesc zice:

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«Asupra raportului consiliului nostru de miniştri» etc. Ei bine, noi n-avem sub ochii noştri nici măcar raportul acesta.

Comisiunea Centrală nu poate să îndatorească pe guvern a lua iniţiativa în cutare sau cutare obiect; dar de vreme ce el a luat-o singur, avem dreptate să-i cerem să ne comunice şi opiniunile sale. Eu stăruiesc a crede că în chestiunea ţăranilor nu am putea avea îndestule lumini. Sîntem 16 oameni aici, închişi în patru păreţi, într-un oraş fără viaţă politică, departe de tot centrul de oameni speciali, în neputinţă de a fi în comunicaţiune şi cu guvernul şi cu amicii noştri politici. Lăsaţi numai nouă înşine, putem greşi, putem lua o direcţiune care să nu poată fi în concordie cu părerile guvernului, cu trebuinţele unei clase numeroase care nu este reprezentată în sînul Comisiunii.

Noi nu cunoaştem decît interesele clasei noastre, a proprietarilor. Nu este dar mai bine, chiar pentru demnitatea noastră, pentru păstrarea autorităţii morale a corpului din care avem onoare de a face parte, ca să cunoaştem şi părerile guvernului şi a ţărei?

Eu nu mă împotrivesc ca să înaintăm lucrarea; dar toomai pentru ca lucrarea noastră să fie solidă, să fie bine primită de guvern şi de ţară, cer studierea prealabilă a chestiunii. Altmintrele, ne punem în pericol să ne vedem proiectul înapoiat".

Gr. Sturdza arată că „propunerea" nu se poate pune la vot întrucît abia a fost citită.

„Nu e propunere, ci moţiune".

L. Steege: „Mai-nainte d-a se pune la vot moţiunea d-lui Kogălniceanu, ar trebui, socot, ca să se consulte Comisiunea de se crede îndestul de luminată spre a se pronunţa în chestiune".

A. Arsache: „Pînă acum nu s-a urmat aşa".

„Eu mă mir cum d. Arsachi vine a împiedica întrebarea dacă Comisiunea este luminată sau nu asupra moţiunii mele, şi aceasta sub cuvînt că pînă acum nu s-a urmat aşa, în vreme ce regulamentul zice curat că: înainte de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

a se pune la vot, să se întrebe Comisiunea de este îndestul de luminată sau dacă mai are cineva a vorbi".

L. Steege găseşte întemeiată şi susţine propunerea lui Kogălniceanu.

Gr. Arghiropulo susţine moţiunea arătînd că singură Comisiunea nu trebuie să-şi ia răspunderea într-o chestiune aşa de importantă.

Petre Rosetti arată că lămuririle primite fiind variate, nu pot constitui o bază serioasă de studiu.

Gr. Arghiropol arată că şi în Rusia cînd se discută o problemă similară se cer lămuriri prin comisiuni ţinutale".

„D. Petru Rosetti a zis că ce lumini am putea trage din o studiere făcută de comitete compuse de proprietari şi de ţărani, fiindcă o parte ar zice unele şi o parte altele. Dacă d-lui descuviinţează această procedură, apoi trebuie să închidem şi uşa tuturor tribunalelor, căci şi acolo o parte zice una şi cealaltă parte zice alta. Cu toate acestea, tribunalele nu se luminează decît prin lupta opiniunilor contrazicătoare, şi numai împlinindu-se marele dicton al judecătorilor, *audiatur et altera pars,* pot da o otărîre nepărtinitoare. Tocmai aceasta trebuie să o facem şi noi, să ştim ce zic şi unii şi alţii ; numai aşa vom dovedi ţărei că am otărît chestiunea nu ca împricinaţi, ci ca judecători nepărtinitori. Motivul ce face pe d. Rosetti a respinge aceasta, pre mine mă face a o sprijini".

Gr. Sturdza găseşte că nu este nimerită comparaţia făcută de Gr. Arghiropol, întrucît „Rusia este lipsită de corpuri legiuitoare".

L. Steege susţine a se cere informaţii de la guvern găsind aceasta absolut necesară. In susţinerea tezei se dă exemplul Franţei unde astfel de informaţii se iau de la societăţile agricole.

„Intru sprijinirea ziselor dd. Arghiropulo şi Steege, vin a arăta d. Sturdza că dacă esemplul Rusiei nu i se pare ca o idee norocită, apoi cred că esemplul Angliei va avea toată aprobaţiunea d-sale.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Nu cunosc o singură chestiune mare care în Anglia să se trateze de către corpurile legislative mai-nainte de-a fi supusă studierii comisiunilor locale și anchetelor prealabile.

Chestiunea țăranilor la noi, toată lumea știe că în Divanul ad-hoc din Țara Românească nu s-a studiat. In Moldova ea s-a tratat foarte incomplect, căci timpul și împrejurările nu ne ierta: la ușile Adunării ad-hoc bubuia separatismul luptîndu-se cu uniunea, iar înlăuntrul ei urele claselor înlocuiseră nepărtinirea și independența legislatorilor. Nu cred dar că s-ar putea face ceva mai bine decît de a imita pe Anglia, și prin urmare sprijin moțiunea mea".

A. Arsachi combate exemplul pe care îl dă L. Steege cu soc. agricole din Franța.

Gr. Sturdza respinge exemplele aduse de L. Steege și Kogălniceanu cu situațiile din Franța și Anglia și arată că nu trebuie să se dea posibilitatea guvernului de a propune „ca opiniunea țării ideile Comisiunilor pe care le-ar numi el însuși".

„D. Grig. Sturdza combate o teorie care nu este în moțiunea mea. D-lui de ar fi voit să-și dea puțină osteneală, ar fi văzut că moțiunea mea nu cuprinde nicidecum că comisiunile de anchetă să fie numite de guvern".

„Protocoalele Comisiunii...", nr. 56, p. 1, col. 1—2, p. 2, col. 1—2, p. 3, col. 2, p. 4, col. 1—2, p. 5, col. 1—2, p. 6, col. 1—2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XXIV

INTERVENȚIE IN LEGĂTURĂ CU INSTITUIREA INSTANȚEI „JURAȚILOR" *

„Precum Comisiunii Centrale n-am recunoscut dreptul de a se amesteca în pricinile judecătorești, asemenea și Curții de Casație nu pot a-i recunoaște caracter legislativ. Comisiunea Centrală este chemată de a proiecta legi și n-are trebuință de tovărășie întru aceasta. D. Brăiloiu a declarat că este în contra juriului pentru cuvîntul că țara n-are elementele necesarii pentru formarea acestei instituțiuni, dînd de exemplu alegerile cele de la tribunalele de comerciu din București că un caz escepțional să serveze de regulă într-o chestiune atît de importantă. Dacă d. Brăiloiu n-are alt argument în contra juriului decît răul rezultat al tribunalului de comerciu din București, deie-mi voie a-i spune că apără o rea cauză. Nu trebuie să imputăm relele alegeri a acestor tribunale puținului simț al negoțiatorilor din București pentru binele public, răul trebuie să-l căutăm în condițiunile în care erau compuse acele tribunale. D-stră știți cu toții că tribunalele și curțile de comerciu sînt instanțe inferioare sau de mijloc, care nu dau otărîri definitive, otărîrile lor merg la instanțe mai înalte și la domn. Aceștia, ispita o dovedește, nici că se mai uita dacă judicățile instanțelor de mai jos erau legale sau ba ; aceste judecăți, cele mai multe dăți erau dar arbitrar sfărîmate. Se poate dar lesne crede că comersanții judecători descuragiați de a-și vedea otărîrile lor nebăgate în seamă, au contenit de a se mai interesa la alegerile tribunalelor de comerciu. Ș-apoi ar fi oare un rezon să respingem juriul, numai pentru cuvîntul că o clasă ca negoțianții din București n-au arătat indiferență în trecut pentru buna organizarea unor tribunale ? Mai multe esemple recente dovedesc că comersanții din București sînt departe de a merita imputarea ce li se adresează de onora-

* Ședința din 24 septembrie 1859.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

bilul d. Brăiloiu, că ar fi indiferenți pentru lucrul public! În tot cazul eu nu cred ca indiferentismul lor din trecut, chiar să fi fost așa poate, să fie un cuvînt ca să osîndim o instituțiune care la toate națiunile a fost un mijloc de progres și o condițiune a îmbunătățirilor justiții.

Cînd s-a tratat chestiunea pentru introducerea juriului la procesele de presă, s-a discutat și s-a otărît că juriul se poate admite și în țările noastre, căci de la membri juriului nu se cere decît o calitate, onestitate și bunul simț. Repet dar și astăzi aceea ce am zis atunci: dacă vom declara că nu găsim elemente pentru înființarea juriului, apoi chiar printr-aceasta declarăm că mai puține elemente putem găsi încă pentru un corp legislativ, pentru un guvern constituțional. Cînd cu ocaziunea discuțiunii reglementului nostru s-a fost propus ca comitetul Comisiunii Centrale să fie îndrituit de a chema în ajutorul său oameni speciali, singur d. Brăiloiu a declarat zicînd că, ori avem toate capacitățile cuvenite ca să facem singuri proiectele de legi, ori n-avem și atunci trebuie să abdicăm însărcinarea noastră. Apoi dacă în țara noastră s-au putut găsi și trimite aici 16 oameni în stare de a face toate legile civile, comerciale, militare, penale, să săvîrșească toată organizațiunea Principatelor Unite, deie-mi voie onorabilul preopinent de a crede că toată capacitatea, că tot geniul Principatelor Unite nu sînt concentrate în sînul Comisiunii Centrale și că într-o națiune de cinci milioane au mai rămas îndestui oameni de bine și de bun simț spre a constitui cîteva tribunale de jurați.

Domnu Brăiloiu a mai zis că la noi nu există stare de mijloc, că cu micul corp de negoțianți ce avem, puțini ar fi carii ar putea compune un juriu. În adevăr, dacă onorabilul preopinent voiește ca și în viitor să se consacre că tot ce nu este țăran trebuie să fie boier, atunci negreșit că poate zice că nu avem elemente de juriu, cînd mai ales d-lui socoate că membrii juriului se iau numai dintre comercianți. Însă socotesc că viitorul va fi altfel decît a fost trecutul. Asemenea eu nu sînt de părerea onorabilului meu coleg că numai comersanții ar fi elementul din care s-ar compune un juriu. Eu cred că starea ce chiar astăzi ne dă amploiați, judecători și profesori, ingineri, arhitecți, doctori etc. ne va da și jurați. Divanul estraordinar al

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Moldaviei, deşi izvorît de la Balta-Liman, nu s-a stînjenit a crede că ţările noastre înfăţişează elemente pentru înfiinţarea juriului. Dovadă legiuirea presei din 1856! Prin urmare să nu fim mai retrograzi decît boierii divanului estraordinariu din Iaşi şi nu vom greşi. Iar acelora carii stăruiesc a crede şi astăzi că numai între boieri se găsesc oameni cu ştiinţă, capacitate şi independenţă răspund că voi recunoaşte boierilor dreptul esclusiv de a compune juriul îndată ce d-lor mi-ar dovedi că afară din cercul boierilor nu esistă decît ignoranţă şi servilitate. Eu însă socot că timpul a sosit ca să renunciem la ideile şi la tradiţiunile boierismului!"

C. Brăiloiu combate cele afirmate de Kogălniceanu, şi arată că nu se pune problema de a avea tribunale formate din boieri, ci se pune problema de „capacitate, de inteligenţă, de integritate, de moralitate, de esperienţă şi de independenţă".

„Tocmai precum d. Brăiloiu a zis pentru că otărîrile tribunalelor de comerciu merg la domn, tocmai pentru aceea comersanţii nu pun o deosebită rîvnă întru buna compunere a acestor tribunale.

Aseminea, d. Brăiloiu mi se pare că a înţeles rău cuvintele mele, cînd zice că eu am rostit opiniunea că tribunalele de acuma au fost numai de boieri; eu n-am zis-o asta, ci, din contra, am zis că din aceleaşi elemente din care se compun autorităţile noastre administrative şi judecătoreşti, din clasa profesorilor, a inginerilor, a doctorilor etc. şi chiar proprietarilor se va putea compune şi juriul, iar nu cum zice d. Brăiloiu că juriul nu s-ar putea forma decît din corpul comersanţilor. Singura deosebire este că astăzi tribunalele criminale se rînduiesc numai de domn, cînd înfiinţîndu-se juriul, aceasta se va face după anume liste şi prin tragere la sorţi. Dumnealui a zis că şi acum se orînduiesc judecătorii din toate clasele societăţii, aşa este; şi tocmai prin aceasta însuşi d. Brăiloiu ne face să înţelegem că avem elemente pentru introducerea juriului".

„Protocoalele Comisiunii...", nr. 60, pp. 4—5, 6.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XXV

AMENDAMENT ŞI INTERVENŢII CU PRIVIRE LA ART. 126 DIN PROIECTUL DE CONSTITUŢIE REFERITOR LA AVERILE BISERICILOR ŞI MĂNĂSTIRILOR*

„Am un amandament la acest articol:

«Averile monastirilor închinate şi neînchinate, a schiturilor şi a bisericilor catedrale se vor administra de acum înainte toate şi fără nici o escepţiune de Ministerul Cultelor.

O lege specială va regula partea de venituri ce va da statul pe tot anul acestor aşezăminte religioase pentru întreţinerea lor, precum şi ajutorul menit monastirilor locurilor sînte la care unele din monastirile ţării sînt închinate.

Tot această lege va regula numărul monastirilor cu comunităţi religioase ce vor trebui a fi păstrate în fiecare eparhie, numărul membrilor acestor comunităţi şi condiţiunile admiterii lor.

Partea din venituri care după îndestularea trebuinţelor religioase mai sus citate va rămîne disponibilă se va întrebuinţa pentru întreţinerea aşezămintelor de binefacere şi de instrucţiune publică.

Toate aceste venituri şi cheltuieli vor figura în budgetul general al statului dupe budgetul special ce va face pe tot anul Ministeriului Cultelor»".

C. Brăiloiu susţine ca articolul să rămînă aşa cum a fost redactat. Arată că averile mănăstirilor şi bisericilor nu pot fi administrate similar, ele avînd regimuri cu totul diferite. Numărul călugărilor trebuie limitat printr-o lege specială.

„Domnilor, după cum am zis totdauna, o mai repet şi astăzi: dacă puterile streine în redacţiunea Convenţiunii a căutat să se conforme cît se poate mai mult cu dorinţele

* Şedinţa din 29 septembrie 1859.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

rostite de Adunările ad-hoc din 1857, cu atît mai mult trebuie noi să ținem seamă de acele dorințe. In Comisiunea Centrală sîntem numai mireni, în Adunările ad-hoc a fost însă și clerul; acolo chestiunea care stă astăzi pe tapet a fost foarte mult studiată și discutată. Din dezbaterile Adunării moldovene a ieșit un vot unanim la care și clerul și mirenii au luat parte. Din această dorință votată în unanimitate vedem însă că s-a statornicit principiul că toate veniturile așezămintelor religioase fără osebire să constituie în viitor un fond unic. Iată ce se zice la puntul 7: «Fondul clerical atît al episcopiilor, al monastirilor fără osebire, al schiturilor, cît și al bisericilor de mir va forma o singură casă administrată de departamentul averilor bisericești». Acest vot este îndatoritor pentru noi, el este conform și cu spiritul art. 23 din Convențiune[51]. Cu toate acestea eu n-am cerut ca bisericile de mir să-și aibă o administrațiune aparte pentru averile lor speciale cum se zice la *fabrique de l'église;* dar pentru bisericile catedrale și alte așezăminte religioase înzestrate cu fonduri mari cer concentrarea lor în mîna guvernului liber ca din acele venituri să afecteze o parte mai însemnătoare pentru așezămîntul la care ele au fost hărăzite.

In Moldova avem biserica Sf. Nicolae cel Mare din Iași care are venituri însemnate; ei bine, acestea să cîrmuiesc de Ministerul Cultelor! D. Brăiloiu a venit și a zis că într-o chestiune de finanțe nu încape a se vorbi de precizarea numărului membrilor comunităților religioase. Eu n-am precizat numărul acestora, ci am emis numai principiul trimeținđ amănunțimele la legea organică. Dacă în Constituțiune găsim însă un alt titlu mai bun în care putem pune principiul acesta, eu îl primesc cu bucurie. Dar nu sînt de ideea aceea ca să amînăm pururea principiile ce nu ne plac, cînd că nu-și au locul în Constituțiune, cînd că nu se cuvine a fi înscrise în cutare sau cutare capitul. In constituțiune trebuie să fie înscrise ca capi de capitole, *têtes de chapitres* cum zice francezul, principiile tutulor reformelor ce voim a face, liber ca amănunțimele să se reguleze mai apoi.

---

[51] Sturdza D. A..., *op. cit.*, vol. VII, p. 310.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Intr-o țară ca a noastră unde averile monastirești sînt așa de mari că ele acoper a treia parte din pămîntul nostru, este cu neputință ca să lăsăm afară din Constituțiune principiul administrării acestor averi, precum și a reformei monahismului. Insuși comitetul clerului din Adunarea Moldovei n-a stat la îndoială de a recunoaște că monahismul trebuie să fie radical reformat. Iată puntul privitor la această dorință: «organizarea monahismului dupe niște condiții folositoare statului și religiei, potrivit și cu santele canoane». Tot clerul a venit și a cerut că prisosul veniturilor averilor bisericești să se întrebuințeze pentru așezămintele de utilitate publică. Prin urmare, chiar ca chestiune de finanțe noi trebuie să prevedem aici concentrarea averilor monastirești și reforma ordinelor monacale. Socotesc că timpul a venit ca să avem mai bine numai 30 sau 40 de călugări, însă învățați și folositori societății, decît să avem legioane de trîntori și de ignoranți precum sînt călugării din monastirea Neamțului".

C. Brăiloiu combate amendamentul propus de Kogălniceanu arătînd că este deosebire între situația bisericilor de mir și a mănăstirilor, primele fiind instituțiuni private, pe cîtă vreme mănăstirile „au un caracter de așezăminte publice și care au fost în toți timpii, de la fondarea lor, puse sub ocrotirea și privegherea legală a guvernului".

„Este firesc ca fiecare să ție la operele sale. Cînd d. Brăiloiu vine și zice că înțelege dragostea paternității mele pentru voturile din Divanul ad-hoc al Moldovei, prin aceasta nu-mi zice nimica care să mă atingă. Văz de alții că țin la paternitatea altor acte mai puțin solemne și mai puțin demne de mărturisit, prin urmare să-mi fie și mie permis a ține la voturile Adunării din Moldova, fără însă, în cazul acesta, a reclama onoarea paternității, căci votul Adunării mai sus citat nu este al meu, ci al însuși clerului și aceasta îi face o mare onoare. D. Brăiloiu a zis că chestiunea s-ar putea pune la dispozițiunile tranzitorii ale Constituțiunii. Să-mi dea voie onor. preopinent a-i observa că în dispozițiunile tranzitorii se constată, se clasifică numai seria de trebuințe ce au a fi regulate prin legi organice, iar nicicum se înscriu acolo principiile și reformele cele mari. Aceasta trebuie să aibă loc în însuși

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Constituțiunea. Trebuie dar ca în Constituțiune să figureze și chestiunea averilor și a reformei monastirilor.

Amandamentul meu atinge apoi și o altă chestiune, aceea ca preoții parohiali să fie plătiți de către comune. Aceasta dovedește că eu din început am recunoscut că averile bisericilor de mir nu pot fi desăvîrșit centralizate în casa statului, însă totuși doresc a păstra Ministeriului Cultelor un control superior asupra administrării acestor averi și cu această rezervă sînt gata a priimi un sub-amandament".

L. Steege arată că deși a sprijinit și sprijină amendamentul Kogălniceanu, cere totuși două precizări: 1. care va fi regimul averilor bisericelor catolice și protestante, 2. ce se întîmplă cu averile mănăstirilor închinate, a căror situație se discută de către puterile europene? Cere să se redea articolului o redacțiune care să nu silească guvernul chiar de la început să-l calce.

A. Arsache cere ca din veniturile averilor bisericilor de mir să se facă „o singură casă" din care să se plătească și preoții bisericilor care n-au averi.

„În privirea că urmează asupra chestiunii bisericilor de mir diferite opiniuni, eu din început am fost ca bisericile de rînd, afară de catedrale, să-și aibă o deosebită administrațiune, însă sub controlul guvernului. În cît privește observațiunile d. Steege pentru bisericile de rituri eterodoxe, în cîtă vreme ele nu vor voi să se naționalizeze, consecința logică este că ele nu vor avea nici un ajutor de la guvern.

Dar aceasta este o chestiune de amănunțimi și prin urmare se poate amîna. Vin la chestiunea cea mai importantă, la administrarea averilor monastirilor pămîntene închinate locurilor de jos. Amicul meu d. Steege se simte reținut de a adopta amandamentul meu, bazîndu-se pe un period din protocoalele conferințelor de la Paris, după care această chestiune ar fi oareșicum a se otărî de areopagiul Europei.

În adevăr și eu am citit acele protocoale, știu că călugării greci s-au silit în anii din urmă a sustrage țărei otărîrea acestei chestiuni în deplina sa autonomie.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Insă această chestiune să împarte în două ramuri: chestiunea proprietății acestor averi și chestiunea împărțirii veniturilor trase de pe aceste averi. Călugării greci, prin memoare pe care le-am citit și eu, s-au încercat a sprijini că monastirile închinate și moșiile lor ar fi proprietate absolută a monastirilor grecești întocmai ca proprietate privată. Insă aceasta este o pretenție pe care țara niciodată nu o va primii și nici Europa nu o va putea încuviința, căci este cu neputință de a se gîndi măcar că cineva ar putea tolera de a se împroprietări niște comunități streine pe o a treia parte din pămîntul Principatelor Romîne. Chestiunea proprietății rămîne dar afară din orice discuțiune. Este altfel cu chestiunea împărțirei veniturilor între stat și comunitățile streine. Aicea este adevăratul conflict. Noi nu otărîm aici această chestiune. Prin urmare amandamentul meu nu crez că înfățișează greutăți de a fi priimit".

V. Mălinescu arată că statul trebuie să se preocupe de administrarea averilor mănăstirești, în ceea ce privește averile bisericilor de mir ele pot rămînea administrate de către epitropii, „dar Ministeriul Cultului să aibă asupra lor privighere", pentru că numai așa statul va ajunge să cunoască în amănunt toate nevoile bisericilor și preoților și să le vină în ajutor cu sume din casa veniturilor mănăstirești.

I. Florescu cere precizări în legătură cu amendamentul Kogălniceanu. Arată că nu este drept a se lua averile care au fost lăsate de donatori cu destinația specială.

„Amandamentul meu nu zice că toate veniturile să intre în casa statului, ci cere aceea ce chiar astăzi se face în Moldova și unde veniturile care prisosesc se întrebuințează în institute de binefacere. Asemine din aceste venituri trage o parte și departamentul lucrărilor publice. Cît pentru întrebarea ce-mi face onorabilul domn Florescu, eu răspunz fără perifrază că da, eu înțeleg că toate averile așezămintelor monastirești fără osebire să se concentreze în casa Departamentului Cultelor".

I. Florescu arată că Adunarea din București a respins această propunere, și cere să se respecte acel vot, fiind drept

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

L. Steege arată că a fost de părere „a se pune sechestru pe veniturile moșiilor mănăstirești". Intrucît însă chestiunea s-a complicat, este de opinie a nu se pune „în Constituțiune într-un chip prea absolut".

„Eu am avut onoarea să dau lămuriri d. Steege cum înțeleg conflictul ce există între Principate și comunitățile grecești în privirea averilor monastirilor închinate. Eu nu m-am rostit într-un chip categoric decît în ce se atinge de proprietatea acestor averi. Eu crez că proprietarul acestor averi este țara; sînt convins că și amicul meu crede ca și mine. În privirea împărțirii veniturilor, care este cazul adevărat al conflictului, eu nu m-am rostit. Cînd voi fi chemat a mă rosti, atunci îmi voi spune opiniunea. Dar viu la chestiunea ridicată de d. Florescu; d-lui zice că trebuie să fie consecvent cu votul Adunării din București care ar fi otărît că averile instituțiunilor religioase particulare să nu se ia din mîna ctitorilor. Pe acest temei trebuie să fiu și eu consecvent cu votul Adunării din Moldova care a otărît astfel. Chestiunea averilor așezămintelor religioase fondate și ocîrmuite de particulari este strîns legată cu chestiunea averilor monastirilor închinate. Care este temeiul pentru care statul vroiește a lua din mîna călugărilor streini ocîrmuirea acestor averi? Pentru că ei au fost depozitari necredincioși? Apoi oare numai streinii au fost depozitari necredincioși? Oare n-au fost și ai noștri? Fiecare secol are obiceiurile sale și trebuințele sale; trebuie oare a mai lăsa niște averi colosale în mîinile unor particulari? Nu ar fi prin aceasta a păstra un stat în stat? Ocîrmuirea acestor averi a fost rea întocmai cu aceea a monastirilor închinate. Trebuie dar ca statul să se puie în locul acelor depozitari care n-au știut să ocîrmuiască averile încredințate lor, și de aceea mă rostesc pentru concentrarea tutulor averilor monastirești, fără osebire, în mîna guvernului".

Gr. Sturdza susține amendamentul arătînd micile deosebiri pe care le are față de articolul din proiect.

„Domnilor, am fost pus în poziținea să cunosc toate argumentele care le-au revandicat călugări greci, pentru

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

a păstra în mîinile lor averile monastirești. Argumentul cel mai mare este că, deși prin întîmplări neatîrnate de voința lor, unele din condițiunile ctitoricești nu s-au împlinit, ci însă se îndatoresc a le împlini în viitor. Dacă dar vom admite testul comitetului, adică ca averile aceste să se ocîrmuiască după actele de danie, n-am face decît a împlini însuși cererea călugărilor. Va să zică doi secoli ei au fost depozitari necredincioși: ce ei au risipit ar rămîne bine risipit; doi secoli voința ctitorilor n-a fost respectată; doi secoli călugării streini cu veniturile de averi romîne au dat pilda scandalului, au combătut naționalitatea noastră și acum am trage deasupra o cruce și am zice: Iertați să fiți! Nu așa, domnilor, epitropul necredincios, depozitarul rău, se dezbrăca de misiunea rău împlinită. Nerecunoscătorului i se ia darul. Tocmala nu s-a păzit, ea este ruptă. Averile sînt și rămîn ale țărei. Cît pentru ajutorul ce se cuvine a se da locurilor de jos, eu și în altă cameră am zis că Principatele nu trebuie să uite că lor le este dată misiunea de a păstra ortodoxia în Orientul musulman. În privirea așezămintelor religioase ocîrmuite de ctitori particulari, cunoașteți opiniunea mea, cu toate obiecțiunile onor. d. Florescu, eu sînt pentru concentrarea lor în mîinile Departamentului Cultelor".

I. Florescu arată că statul are dreptul de a controla, iar nu de a administra veniturile institutiilor de binefacere.

„Asemine averi dăruite și ocîrmuite de particulari se găsesc și în Moldova, de esemplu moșiile monastirei Mogoșești. Știu că în Țara Romînească se găsesc de această categorie monastirile Brîncovenești. Ei bine, vă declar, ca la estrimitate, redus de a opta între păstrarea statului-quo și înapoierea acestor averi către familiile ctitoricești, aș vota pentru înapoiere. Numai stat în stat nu voiesc. Norocire că depozitarii romîni au ocîrmuit întocmai ca și călugării greci și că prin urmare statul se află în poziținea cea mai favorabilă, de a se pune în locul necredincioșilor epitropi!"

„Protocoalele Comisiunii...", nr. 63, pp. 3, 4, 5, 6, 7, 8.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XXVI

AMENDAMENT ŞI DISCURS LA ARTICOLUL 145 DIN PROIECTUL DE CONSTITUŢIE REFERITOR LA STABILIREA CAPITALEI ŢĂRII*

D. Kogălniceanu citeşte următorul amendament la art. 145:

„Reşedinţa obişnuită a domnului şi a marelor corpuri ale statului este oraşul Bucureşti".

D. Kogălniceanu se esprimă în următorul chip: „Amandamentul meu, domnilor, nu se pune nici pe tărîmul luat de onor. d. Radu Rosetti, nici pe acel al comitetului Constituţiunii. Amendamentul meu se mărgineşte a constata un fact ce esistă: factul că Bucureşti este capitala reală a Principatelor Unite şi că, prin urmare, Bucureştii trebuie să fie rezidenţa obicinuită a domnitorului lor. Aşa o înţelege ţara, aşa o înţelege Europa, şi aceasta nu de astăzi.

Cînd, la 1830, în urma păcii de la Adrianopoli s-a rînduit un comitet de boieri moldoveni şi munteni pentru a redige un regulament organic pe baze comune ambelor Principate, ce oraş s-a ales pentru întrunirea sa? Bucureştii. Care este rezidenţa agenţilor şi consulilor generali ai puterilor europene, meniţi de a le reprezinta în Principate? Bucureşti. Cînd, în puterea Tractatului de Paris s-a otărît de a se trimite la faţa locului o comisiune internaţională, însărcinată de a culege şi a studia dorinţele romînilor pentru organizaţiunea patriii lor, au nu Bucureşti s-a otărît a fi locul ei de întrunire şi de lucrare?

Nu voi cita acele timpuri nenorocite de ocupaţiuni streine, cînd Principatele dobîndeau o unire factice prin concentrarea autorităţii mai înalte a ambelor ţări în mîinile unui comandant *en chef* sau preşedinte plenipotenţiar; chiar atunci, iarăşi, Bucureşti a fost rezidenţa acestora.

Însăşi Turcia, în urma îndoitei alegeri a domnitorului nostru şi cu toate stăruinţele sale pentru a se păstra în

* Şedinţa din 1 octomtrie 1859.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Principatele Unite o administrațiune despărțită, nu a recunoscut că București este și trebuie să fie capitala Romîniei cînd, în protocolul cel din urmă, prin care s-a recunoscut îndoita alegere, ea a cerut ca la caz de o nouă violare a Convențiunii să se trimiță în Principate o comisiune internațională, *care, găsind pe domn în București*, să-i facă observațiuni? Iată dar că Europa, că chiar Turcia recunoaște un fact evident și netăgăduit, că Bucureștii este capul orașelor romîne, este inima Romîniei, este capitala Principatelor Unite, fie administrațiunea lor unită, fie ea despărțită.

Statornicind că reședința domnitorului Principatelor Unite trebuie să fie București, noi nu facem dar alta decît a constata un fact și o trebuință mare, totodată nu ieșim din situațiunea lucrurilor făcute de către însăși Europa în urma recunoașterii îndoitei alegeri. Nu violăm dar Convențiunea!

Prin urmare, nu pot îndestul să-mi esprim mirarea, cînd aud pe onor. preopinent zicînd că comitetul însărcinat de a elabora proiectul de Constituțiune nu a avut misiunea de a determina locul capitalei Romîniei și că chiar nu este de competința Comisiunii Centrale de a otărî o asemine chestiune.

Prin aceste cuvinte, onorabilul nostru președinte mă silește ca să apăr comitetul nostru fără chiar voința mea. Cum, domnilor, comitetul a avut dreptul a vă propune unirea completă și desăvîrșită a Principatelor, trecerea guvernului în mîinile unui principe strein din dinastiile domnitoare ale Europei, ereditatea tronului, într-un cuvînt comitetul a avut competință să ne propuie răsturnarea a însuși bazelor celor mai fundamentale ale Convențiunii, și domnul Radu Rosetti n-a zis nimica în contra acestor propuneri radicale, ba chiar le-a aprobat cu cuvîntul și cu votul său; și acum, tot d-lui vine și contestă comitetului competința de a se rosti într-o chestiune cu totul de localitate, o chestiune cu totul din întru, o chestiune la care Europa este puțin interesată și care, prin urmare, se și poate otărî în deplina noastră autonomie. Să fim, domnilor, sinceri. Dacă comitetul a avut competința să ne propună nu numai Unirea deplină, dar chiar

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și principele strein, cu ereditatea tronului, cum el nu s-ar fi putut rosti pentru o capitală, cînd aceasta este consecința firească și logică, nu numai a întrunirii Principatelor, dar și însuși a îndoitei alegeri a unui singur domnitor?

D. Radu Rosetti vine și zice că din *cauze naționale* se opune adoptarea articolului 145 din proiect, adică la destinarea Bucureștilor de capitală a Principatelor Unite! Din *cauze convenționale* aș pute-o înțelege, însă pînă acum nu l-am văzut profesînd un prea mare entuziasm, un respect prea scrupulos pentru Convențiune! Dar cînd vine și zice că numai cauze naționale s-ar opune la adoptarea art. 145, dă-mi voie a-i întîmpina și a-i zice că tocmai interesele naționale reclamă ca domnitorul să-și aleagă de reședință orașul București.

Capitalele, domnilor, nu se improvizează; singur onor. nostru președinte a zis că capitalele sînt, sau rezultatul împrejurărilor, or mai bine zicînd a secolilor și al dezvoltării naționale, sau rezultatul voinței prea puternice al unui monarh ca Petru cel Mare! D. Radu Rosetti uită că pe lîngă voința lui Petru cel Mare au trebuit încă doi secoli și jumătate pentru ca Petersburgul să fie capitala Rusiei; și apoi, bărbați ca Petru cel Mare nu se nasc în toate zilele.

Așadar, numai cazul întîi, adică: împrejurările și dezvoltarea națională, într-alte cuvinte interesele politice și sociale rămîn, care ar putea să ne otărască capitala! Tocmai aceste, domnilor, au făcut Bucureștii capitala *de facto* a Romîniei, pînă cînd va sosi ziua mult dorită de a fi capitala și *de jure*.

Întocmai cînd Moldova era în lupte neîntrerupte cu polonii, și Țara Romînească era în resbele necontenite cu ungurii; precum moldovenii și-au statornicit capitala în Suceava, așa și muntenii și-au statornicit-o în Cîmpulung, Argeș și Tîrgoviște, ca să fie mai cu apropiere de otarele dușmănești. Cînd timpul luptelor a trecut, cînd ocupațiunile păcii, cînd interesele materiale și comerciale au început a se dezvolta în țările noastre, aceste interese au atras centrurile de populațiune către cel mai puternic al lor agent, către artera principală a comerciului nostru, către Dunăre. Apropierii Dunării Bucureștii datoresc mai cu deosebire dezvoltarea sa; Tîrgoviștea era încă capitala

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Țării Românești cu numele, și Bucureștii să și făcuse capitala ei *de facto*. Aceasta o vedem repetîndu-se chiar actual în Moldova. In timp cînd Iașii, cu toate că este reședința puterilor statului, reședința claselor bogate și privilegiate care produc puțin și cheltuiesc mult, merge din zi în zi scăzînd, Galații, care nu este reședința decît a unui simplu prefect, însă fiind centrul comerciului Moldovei, din zi în zi se dezvoltează, încît Galații chiar astăzi a ajuns orașul Iașii și mîine îl va întrece.

Înțeleg, zice onor. preopinent, că după studii prealabile făcute, după nevoile naționale, un corp politic ca al nostru să aibă a se pronunța pentru una din capitalele române *sau să abandoneze pe amîndouă*, dar comitetul nostru, dar Comisiunea Centrală după el, în lipsă de toate aceste, să o facă acum, nici o înțeleg, nici nu le recunosc o asemine competință.

Dar studiile prealabile sînt de mult făcute, dar nevoile naționale sînt de mult constatate și de mult chestiunea s-a otărît între ambele capitale. Chiar cele ce se petrec zilnic sub ochii noștri vorbesc în favoarea Bucureștilor.

[. . . . . .]

Cînd în Moldavia Unirea era chestiunea arzătoare a zilei, agenții separatismului, cari se serveau de toate armele pentru a combate marea și eterna noastră dorință națională, puseră înainte și chestiunea capitalei. Noii Ieremii, ei plîngeau asupra soartei Iașilor, împrospătînd un cîntec căzăcesc din timpul lui Vasile-vodă, ei se boceau în gura mare asupra frumuseții Iașilor pierdută, asupra palaturilor sale prefăcute în ruine, asupra sărăciei locuitorilor ei, asupra stingerii unui centru de lumină, în sfîrșit gazetele lor, broșurile lor, memoarele, propaganda lor erau pline de îngrijiri, de suspine și de lăcrimi pentru viitorul bieților Iași, și cu toate aceste nimene nu s-a uitat la ele!

Ieșenii au fost cei mai ardenți campioni ai Unirii și cînd s-au întrunit Adunarea ad-hoc, și cînd în ziua de 7 octombre 1857 Unirea Principatelor s-au proclamat de întregul corp reprezintator al Moldovii, afară de două glasuri, ieșenii au fost cei întîi carii la tribună au rostit religiunea politică a națiunii noastre.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Mă mir că argumentele separatiștilor să le văd acum reproduse și predicate de onor. nostru președinte, căldurosul partizan al Unirii Principatelor și al principelui strein!

In adoptarea art. 145 din Constituțiune, d-lui vede neghina rea de dezunire ce cade pe cîmpul sacru al Unirii, cu otărîrea Bucureștilor de capitală a Principatelor, d-lui, ca și foștii separatiști, vede *amenințarea esistenții a mii de suflete și înădușirea unui centru de viață intelectuală?*

Citez textual: Și eu, domnilor, sînt unul din vieţuitorii din acel centru de viață intelectuală; și eu, domnilor, sînt unul din acei nenorociți amenințați în esistența lor prin strămutarea capitalei în București, căci casă, grădină, vie, moșie, tot cercul activității mele, a intereselor mele materiale le am toate în Iași și împrejurul Iașilor, și cu toate acestea, cînd și în ziare, și în comitete, și la tribuna națională am proclamat Unirea, eu n-am socotit nicidecum că făceam un sacrificiu patriei mele, că prin Unire aveam să-mi pierd avutul meu și al copiilor mei! Dacă s-ar fi atins numai de mine și de averea mea, poate că pentru Unire aș fi făcut un sacrificiu ca și d. Radu Rosetti. Insă dacă aș fi presupus măcar că Unirea avea să strice, nu Moldovei, dar unei singure familii din Moldova, că Unirea avea să fie păgubitoare, nu orașului Iașii, dar unui singur proprietar din Iași, vă încredințez că n-aș fi votat Unirea. Pentru mine, domnilor, ca și pentru toți acei din Moldova carii s-au luptat pentru Unire, carii și astăzi profesează această sacră religiune sincerămente și nu cu restricțiuni mentale, spre a mă servi de espresiunea d-lui Rosetti, Unirea nu poate să fie aducătoare de pagube, nu unui oraș, dar unei singure familii, dar unui singur individ. Ce poate face fericirea, întărirea și îmbogățîrea unei țări și a unei națiuni nu poate să facă nenorocirea, slăbirea și sărăcia nimănui în parte, și zice-va oare d. Rosetti că Unirea nu este sorgentul tutulor bunelor?

Nu, domnilor, nici Iași, nici orice alt oraș nu va pierde prin facerea Unirii sau prin statornicirea Bucureștilor de capitală a Principatelor Unite. Au Unirea n-are să introducă putere și viață în toate vinele corpului național și social al Romîniei? Au Unirea n-are să dea o puternică impulsiune și dezvoltare tutulor bogățiilor și intereselor

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

noastre? Au prin Unire principiile egalitare și civilizătoare coprinse în art. 46 din Constituțiune n-au să se aplice cu o energie și o ușurătate îndoită? Au prin Unire administrațiunea n-are să dobîndească o mai multă unitate de acțiune și prin urmare și o emulațiune și o activitate mai mare pentru binele public, pentru dezvoltarea bunei stări a districtelor și a orașelor noastre?

Cu greu dar ni se va putea dovedi că strămutarea domnitorului în București ar aduce după sine ruina a mii de familii din Iași, căci este știut că atunci cînd tot trupul se întărește deosebitele mădulare nu pot slăbi!

Văd că onor. d. Rosetti atinge o altă combinațiune născocită în Moldova, în timpul luptelor din 1857: vrea a menține *fundarea unei capitale nouă*. În adevăr, combinațiunea s-a fost pus pentru un moment pe tapet de un poet, poetul doinilor. Știți însă, domnilor, că poeții sînt oamenii cei mai puțin practici din lume! Și de aceea nimeni adoptînd-o ca un ce serios, ideea sa, ca toate ideile nenorocite, a căzut în rîul poeziilor, în rîul uitării! O capitală nu se improvizează, a zis-o între alte cuvinte însuși d. Rosetti. Rămîne dar ca să alegem între Iași și București. Numai rostind numele acestor două orașe, mai rămîne îndoială cui se cuvine preferința? V-am spus ce este Iașii. Dați-mi voie să vă spun părerea mea și în privirea Bucureștilor. Orașul București este de seculi făcut pentru ca să fie capitala Romîniei. Aproape de arterul principal al comerciului, al bogăției Principatelor Unite, Dunărea, pe drumul cel mare al Occidentului către Orient, cu o populațiune numeroasă, compactă și eminentă românească, Bucureștii este apoi singurul oraș care are elementul cel mai puternic al unei țări, clasa sau starea de mijloc. Nicăirea, în nici un alt oraș al Romîniei, nu esistă un centru de lumini mai mari, un popol cu aspirațiuni mai naționale și mai liberale, un spirit public mai neatîrnat. Nicăiri opiniunea publică n-a putut a se dezvolta și a domni mai mult decît în București. Și ce ar fi, domnilor, o capitală fără opiniune publică? Răspunsul ni-l dă Iașii, unde guvernul, scutit de puternicul control al glasului obștesc, cu toată rostirea și încheză șluirile legilor, și mai înainte, și acum își permite acturi arbitrare și o atotputernicie autocratică, care în București nici o administrațiune

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nu şi le-ar putea învoi decît sub ameninţare de cea mai aspră răzbunare! Esemple le-am avut în 15 iuniu 1848 şi în 24 ianuariu 1859! Răul ce produce o capitală fără opiniune publică, şi prin urmare fără control asupra lucrărilor guvernului, îl avem sub ochi. Vedeţi actele zilnice ale miniştrilor din Iaşi, vedeţi administraţiunea Moldovii în comparaţiune cu administraţiunea Ţării Romîneşti!

Niciodată în Bucureşti nu va domni corupţiunea şi arbitrariul, care şi-au ales de domiciliu statornic Iaşii şi unde această cangrenă lucrează ziua mare, fără frică şi pudoare. Niciodată Bucureştii nu va tolera scandalurile care în Iaşi se petrec zilnic ca un ce foarte normal. Cauza este că în Bucureşti este un popol cu inimă romînă, cu un interes viu pentru tot ce este al ţării, cu o ură neîmpăcată pentru abuz şi despotism [...]?

Aşadar, domnitorul Principatelor Unite, neputînd petrece viaţa sa în trăsură de poştă, nefiind chemat de a esersa profesiunea de curier, trebuie să aibă o rezidenţă statornică, şi care poate prin urmare a fi alta mai folositoare pentru ţară, mai priincioasă pentru dezvoltarea şi consolidarea libertăţii şi egalităţii, decît Bucureştii?

Preferînd dar în tot felul să văd pe domnul nostru în Bucureşti, încungiurat de un popol romîn şi cu naşterea şi cu inima, priimind impulsiunea unei opiniuni puternice şi liberate, şi de acolo ca dintr-un centru de lumină răspîndind în toate părţile Principatelor Unite, şi prin urmare şi în Moldova, măsurile sale guvernamentale întemeiate pe legalitate şi controlate de cea mai mare putere a secolului nostru, opiniunea publică. Votez dar pentru oraşul Bucureşti ca rezidenţă obicinuită a domnitorului Principatelor Unite, şi votînd aşa socot că votez pentru binele ţării mele".

V. Mălinescu se arată de acord cu capitala Romîniei la Bucureşti, însă găseşte că nu este momentul să se declare acum aceasta, neexistînd căi ferate care să pună „într-o strînsă legătură interesele ambelor oraşe".

A. Arsachi se declară de acord cu propunerea lui Kogălniceanu, însă atrage atenţia asupra greşelilor pe care acesta le face cînd explică aşezarea capitalei la Tîrgovişte şi la Bucureşti.

Gr. Sturdza susţine proiectul comitetului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

„Lămuririle istorice date de d. Arsachi sînt exacte: în căldura improvizațiunii mi-am fost confundat suvenirile; mulțumesc onor. meu coleg ce mi-a împrospătat memoria. În adevăr, turcii au îndatorit mai întîi pe domnii romîni a-și schimba reședința; negreșit că ei nu au făcut aceasta din alt punct de vedere decît să aibă pe domnitor mai aproape de otarele lor, mai sub mîna lor.

Sînt de opiniunea d-lui Mălinescu că trebuiesc drumuri de fer; că aceasta este neapărat nu numai pentru dezvoltarea materială a Principatelor, dar și pentru consolidarea Unirii, dar lipsa drumurilor de fer nu ne oprește a declara că reședința obicinuită a domnitorului este Bucureștii, pentru că însuși astăzi ea este chiar *de facto* capitala Romîniei.

Domnitorul rezidă mai mult în București, și în viitor va rezida și mai mult. Nu socot aseminea că am ieși din Convențiune dacă corpurile statului s-ar strămuta în București, căci votul din 24 ianuariu a adus o schimbare în ordinul lucrurilor neprevăzute de Convențiune, după însăși mărturisirea puterilor subscriitoare. În tot felul, nu este bine ca corpurile cele mari ale statului să fie *răzlețe*. Neprecizînd reședința măcar obicinuită a domnului, ne-am espune a vedea statornicindu-se teoria adoptată de ministeriul din Iași, carele, cînd domnul nostru se afla în București sau în tabără, a sprijinit că domnul lipsea din țară și și-a însușit dritul de a ocîrmui Moldova cu o putere căimăcămească.

Încă o dată sprijin că a constata că reședința domnului este Bucureștii nu este a ieși din Convențiune; vedem și alte state cu administrațiune despărțită, precum de esemplu Sveția și Norvegia, și cu toate acestea regele își are de reședință statornică orașul Stockholm".

„Protocoalele Comisiunii...", nr. 64, pp. 13—16, 17.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XXVII

INTERVENȚII IN LEGĂTURĂ CU ARTICOLUL 147 DIN PROIECTUL DE CONSTITUȚIE REFERITOR LA LEGEA ELECTORALĂ *

D. Kogălniceanu propune a se adăuga următorul articol după art. 147 din proiect: „După regularea sistemului contribuțiunilor prin legea financiară, legea electorală actuală și cu anexele ei aci alăturate se va supune unei reforme, avînd de țintă întinderea drepturilor electorale, cu păstrarea însă a principiului unui cens determinat", *apoi adaugă:* „Domnilor, precum pururea am sprijinit, așa sprijin și astăzi că legea electorală actuală este din cele mai defectuoase; aceasta au recunoscut-o însăși puterile garante cînd au declarat că, din cauza lipsei datelor statistice sau a cunoștințelor locale această lege nefiind perfectă, ea se va putea reforma".

Gr. Sturdza găsește că este întemeiat ca o țară să aibă dreptul să-și modifice legea electorală, însă nu crede că este necesar ca aceasta să se prevadă în Constituție.

„D-lor, însăși puterile subscriitoare Convențiunii au recunoscut necesitatea unei reforme a legii electorale; dacă dar streinii au recunoscut această trebuință, cu atît mai mult trebuie să o recunoaștem noi, carii i-am recunoscut prin ispită multele defectuozități. Trebuie dar ca Comisiunea unei reforme să figure în Constituțiune. Sînt de acord că în multe țări este o lege electorală îndeosebi, însă principiul este pururea coprins în Constituțiune. Ce vă cer însă eu alta decît să constatați un fact netăgăduit, că legea electorală actuală are nevoie de reforme? și de a se da națiunii făgăduința că această reformă se va opera, îndată ce sistemul dărilor va fi așezat, ca așa drepturile

* Ședința din 2 octombrie 1859.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

electorale să fie bazate ori pe un cens determinat, ori pe o capacitate".

C. Brăiloiu arată că nu este de acord cu amendamentul propus, întrucît chestiunea este încă în studiul unui comitet care nu şi-a comunicat concluziile. Legea electorală, în forma în care era, lăsa „deschis drumul pentru toţi romînii de a fi admişi la drepturi politice, fiecare după măsura activităţii şi meritului său".

Gr. Sturdza combate amendamentul, întrucît „voieşte a pune în Constituţiune ceva accidental, ceea ce nu se pune nici într-o Constituţiune".

L. Steege arată că reforma în sensul amendamentului propus este necesară, întrucît cercul alegătorilor este mai redus chiar decît în epoca regulamentară.

„D. Brăiloiu vine şi zice că respinge amendamentul meu pentru că el ţinteşte a introduce în Constituţiune un principiu de nestatornicie; dacă meteahna amendamentului meu este numai nestatornicia, eu declar de mai-nainte, d-lor, că voi priimi orice amendament care ar ţinti a consacra în Constituţiune statornicia. D. Gr. Sturdza zice că amendamentul meu ţinteşte a introduce o reformă accidentală; eu iarăşi zic că de va propune d-lui un amendament ţintitor de a face această reformă să fie aşternută pe baze mai solide şi mai permanente, eu îmi retrag amendamentul. Chestiunea reformei legii electorale s-a mai tratat de mai multe ori în sînul Comisiunii Centrale şi rezultatul a fost că majoritatea nu voieşte să auză de reforma electorală sub orice formă ea se înfăţoşază.

D-lor, acei ce combateţi amendamentul meu, fiţi aşa de buni de a spune curat şi lămurit că nu voiţi a reforma legea electorală, fiţi franci şi declaraţi făţiş că socotiţi că legea electorală actuală este bună şi că dar o păstraţi, nevoind a introduce în reprezentaţiunea naţională alte elemente decît ale d-voastră; spuneţi-o aceasta ţărei fără perifraze, aceasta va fi mai bine, mai sincer decît de a alerga la preteste de neoportunitate şi alte asemine: în tot felul lăsaţi recriminaţiunile şi acuzaţiunile pe care nimeni nu le mai socoate serioase. Nu atacaţi pe aceia cari susţin

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

reforma, că țintesc la sufragiul universal sau la robirea puterii legislative, dînd în mîna guvernului elemente mai viguroase, mai servile decît acele de astăzi ; zică d. Brăiloiu franc opiniunea sa și voi înceta din orice discuțiune. Eu declar că defectuozitățile legii electorale erau cunoscute mai-nainte de a se face alegerile, de a se esperimenta legea, și atît de mult erau cunoscute aceste defectuozități, încît n-aveți decît a căuta lucrările comisiunii interimare din Moldova, cît și lucrările căimăcămiei de trei din București și vă veți încredința, că și un guvern și altul, deși din punturi de vedere diferite, a recunoscut defectuozitatea legii. Acestea sînt facte care vorbesc mai mult decît mine ; reforma dar este neapărată, altmintrelea sîntem în pericol de a nu mai avea o reprezentațiune serioasă a țărei. Iată ce zice și Conveniunea : «Conferința neaflîndu-se în posesiunea datelor statistice îndestulătoare ca să otărască în toată cunoștința cauzei bazele legii electorale, esprimă dorința că această lege să poată fi revăzută etc.» Ce cerem noi, d-lor prin amendamentul nostru ? Aceea ce cere și conferința și în aceeași epocă, cînd bazele statistice vor fi cunoscute, cînd sistemul dărilor va fi regulat. Cum voiți, domnilor, să nu facem un apel la o mai mare sinceritate din partea d-voastră, și să nu venim chiar a ne îndoi de voința d-voastră de a merge înainte, cînd la orice reformă vă propunem d-voastră vă opuneți zicînd, or că măsura nu este oportună, or că nu este locul ei în Constituțiune, or că ar pune în pericol regimul constituțional. Mai dați acum un alt argument spre a nu se pune acest amendament în Constituțiune, zicînd că nu cunoașteți rezultatele lucrării comitetului ce ați orînduit de a deslușì legea electorală actuală. Vă rog să nu confundați reforma ce cerem cu lucrarea Comitetului. Comitetul actual nu este orînduit ca să iasă din mărginile legii electorale actuale ; el este însărcinat a face numai aceea ce d-voastră ați calificat de *deslușiri,* lucrarea comitetului n-are alt țel decît să facă mai aplicabilă legea actuală, cînd amendamentul nostru țintește la o reformă radicală a legei electorale.

D. Brăiloiu zice cum că gîndește că orice reformă ar produce un rău [52]. Ați zis-o, domnul meu, și de aceea de-

[52] D. Brăiloiu: „N-am zis așa".

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

clar că în sufletul meu, în conștiința mea, sînt de opiniunea contrarie; cred că o reformă a legii electorale actuale ar face un mare bine pentru că ar da națiunii romîne o reprezentațiune mai reală, ar da Adunării putere mai mare, căci națiunea avînd o reprezentațiune mai reală și voturile Adunării ar avea mai mare putere. Precum am mai spus-o și altă dată, și acum o zic, că, în starea actuală a lucrurilor, țara nu are o reprezentațiune reală și neatîrnată, guvernul și mai ales un guvern puțin conștiincios, prin elasticitatea legei va putea pururea a se face stăpîn pe alegeri. Dacă vom esamina factele vom vedea că aplicațiunea legei actuale ne dă colegiuri cu totul efemere; în multe locuri sînt colege compuse din 10, 5 și chiar 2 persoane care se pot mai lesne înrîuri decît colegiurile mari. Am avut dovezi că unde colegiurile au fost mari, cu toate înrîuririle și apăsările guvernului, nu au putut izbuti. Domnul Brăiloiu face panegirica legei electorale actuale, zicînd că ea reprezintă elementul proprietății, al comerciului și al industriei! Afară de elementul proprietății, și mai ales al acelei mari, care într-adevăr este reprezentată și într-un chip îndoit și foarte esclusiv, îl rog să-mi arate și reprezentațiunea comerciului și a industriei, atît în Țara Romînească cît și în Moldova, asemine îl rog să-mi arate și reprezentațiunea inteligenței neatîrnată de boierism! deși inteligență, ea se află reprezintată, însă ea figurează pe bancele Adunării nu ca *inteligență,* ci ca *proprietate* funciară ori bănească!

D. Brăiloiu vorbește de aplicațiunea legei actuale; ea a fost îndestul de aplicată, o știe însuși dumnealui. Iar cît pentru mine, aș dori să nu mai vie cazul ca să esperimentăm din nou această lege, aș dori ca dizolvarea adunărilor să nu ne mai puie în pozițiune să cunoaștem binefacerile acestei legi. Dacă în lupta trecută am izbutit ca adunările actuale să reprezinte în parte un element independent, aceasta a fost numai rezultatul a niște stăruințe eroice și naționale, care nu se repet în toate zilele; o națiune, domnilor, se obosește ca și individul; ea nu poate să facă în toate zilele opintiri eroice! Cu ochii mei, domnilor, n-aș voi să mai văz încă o dată aplicată legea electorală actuală. Eu mă tem de această lege, căci numai fiind în țară lupta eroică, sforțuri peste măsură de mari,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

o sinceritate, un amor pentru legalitate, o neînrîurire care nu sîntem deprinşi de a le găsi în guvernele noastre, — numai în asemine condiţiuni am putea dobîndi o adunare demnă şi neatîrnată.

Aş fi foarte fericit, domnilor, ca să fiu greşit în fricile mele, însă şi dacă nu aş greşi şi dacă rezultatul ar fi fatal, mare răspundere vor avea înaintea ţărei acei care susţin legea electorală actuală.

Este trist de a vedea că apărarea legei electorale actuale făcută de d. Brăiloiu a adus pe d. Steege în dura necesitate de a face comparaţiunea legii electorale reglementare cu aceea de astăzi.

Legea trecută cu toate înrîuririle făcute de domn, prin sporirea boierimii, ajunsese a da ţărei o reprezentaţiune mai mare decît aceea dată de legea de astăzi, şi dovadă este că legea actuală a esclus pe mulţi de la reprezentaţiunea naţională şi i-a înlocuit prin foarte puţini. Spre aceasta n-am avea decît a pune în comparaţiune puterea numerică a colegiurilor electorale reglementare cu puterea numerică a colegiurilor electorale convenţionale".

D. Tell: „Rog pe d. Kogălniceanu să-mi esplice ce înţelege prin cens determinat".

„Înţeleg prin cens electoral suma sau cîtimea de dare ce trebuie să plătească cineva statului pentru a putea fi alegător sau eligibil; prin aceasta nu esclud capacităţile, pentru că cred că în sistemul financiar vor fi supuşi la o dare şi capacităţile, precum doctorii, inginerii, profesorii, spiţerii etc., carii după esemplul şi altor ţări vor plăti patentă. Se înţelege că pentru capacităţi censul trebuie să fie mai mic, ca astfel să poată fi reprezentată şi proprietatea inteligenţii".

D. Tell: „Zicîndu-se un cens determinat, aş dori să ştiu dacă d. Kogălniceanu voieşte numai un cens pentru cîteîrele colegiuri din districte şi oraşe".

„Nu sînt chemat astăzi a mă rosti în aseminea amănunţimi, însă pentru lămurirea d-lui Tell îi voi spune că eu sînt pentru censuri deosebite!"

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

V. Mălinescu cere ca discuția de amănunt să fie lăsată pentru momentul cînd se va prezenta proiectul de lege electorală.

„Lucrarea ce se face de comitetul nostru pentru deslușirea nedomiririlor legei electorale actuale nu are nimica a face cu reforma legei electorale care ne este garantată chiar de conferințe. Persist dar pentru adoptarea amendamentului meu".

„Protocoalele Comisiunii ...", nr. 65, pp. 1, 3—4, 6.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XXVIII

INTERVENȚII ÎN LEGĂTURĂ CU ARTICOLUL 15 DIN PROIECTUL DE LEGE ELECTORALĂ REFERITOR LA DREPTUL DE A FI ALES*

„Cînd noi am cerut rectificarea legii electorale, declarînd că reprezentațiunea actuală ar fi neperfectă, onor. d. Brăiloiu a zis că am atacat temelia legală a adunărilor actuale, și acum contra acestei teorii îl văd că susține venitul fonciar ca condițiune absolută a eligibilității. Cu aceasta d-lui n-ar face decît a ataca legitimitatea celor mai mulți din deputații Camerei moldovene la carii s-a cerut venit de 400 gal. de orice natură, și prin urmare n-ar face alta decît a provoca la desființarea Adunării Elective actuale sau a pune la îndoială de nelegat votul din 5 ianuariu.

Noi avem cel puțin o a treia parte din deputații noștri care nu au venitul fonciar, și ce deputați! cei dintîi aleși ai naționalității și autonomiei noastre. Dupe teoria onor. domnu Brăiloiu, am trebui dar să zicem și lui Panu și lui Hurmuzaki să se scoale de pe bancele Adunării, ca unii ce n-au venit fonciar. Așa fiind, nu ne rămîne alta decît să adresăm o cerere către domnitor invitîndu-l să desființeze Adunarea. Aceasta o vrea onor. preopinent? Eu socot că interpretațiunea Convențiunii trebuie să se facă în simțul cel mai liberal, în favoarea sporirei alegătorilor și a eligibililor, iar nu a scăderii lor, mai ales cînd legea este atît de esclusivă. Fără a mă scoborî pe tărîmul arzătoriu al acuzațiunilor partidelor, voi zice că una din cauzele ce au rîdicat atîtea nemulțumiri în contra căimăcămiei din Țara Romînească este că ea a fost foarte puțin liberală în interpretațiunea legii electorale, silindu-se prin tot chipul și prin tot felul de deducțiuni a restrînge cît se poate mai mult numărul alegătorilor și puind drept drit de eligibilitate numai venitul fonciar, încît a întins lucru-

* Ședința din 7 octombrie 1859.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

rile pînă ce s-a provocat intervenţiunea străină întru deslușirea Convenţiunii. Domnilor, aceea este o lege liberală și conservatoare totodată, unde censul este mai mare la alegători și mai mic la eligibili; admisibilitatea la deputăție nu trebuie să fie întemeiată atît pe avere cît pe încrederea alegătorilor, căci prin această încredere ei înfăţișează drept avere însuși averea alegătorilor lor.

In Belgia esistă censul pentru alegători și nu esistă pentru eligibili, și dacă nu ar fi Convenţiunea, eu aș propune ca de la eligibili să nu se ceară alta decît încrederea colegiului lor.

Ceea ce se face în viaţa privată, domnilor, trebuie a se face și în viaţa publică. Cunoașteţi, cred, domnilor, multe persoane cărora, deși sărace, aţi încredinţa toată averea, onoarea și chiar familia d-voastră. Și, din contra, cîte persoane cu mii de galbeni nu esistă în societatea noastră și cărora totuși nu le-aţi încrede o sută de galbeni! Particolarii care au procese, cui le încred spre apărare: advocaţilor bogaţi ori advocaţilor onești și capabili? Ce se face în materie de procese private, să se facă dar și în materie de procese ale ţărei, de apărare a drepturilor ei. Această apărare să se poată încredinţa nu celor mai bogaţi, dar celor mai capabili. Insuși d. Brăiloiu cînd a fost chemat a pleda cauze, îl rog să-mi spuie: aceste cauze le-a priimit pe încrederea averii sale ori pe încrederea capacităţii sale?

Vin acum a refuta a doua parte din obiecţiunile rîdicate de d. Brăiloiu contra admiterii capacităţilor. D-lui zice că capacităţile la noi nu sînt atît de dezvoltate ca să poată forma colegiile electorale; noi nu pretindem pentru capacitate colegiuri îndeosebi, însă cerem ca capacităţile dovedind că cîștig 400 gal. pe an să fie înscriși între eligibili. Vin acum și la chestiunea cea mai serioasă pentru mine, dacă după Convenţiune putem admite sau nu capacităţile. Cred că astăzi, chemaţi numai de a deslui legea electorală nu putem admite principiul absolut că capacităţile, numai cu dritul de capacitate, pot fi admise; dar nu socot că am ieși din Convenţiune statornicind principiul că persoanele ce esercitează o profesiune liberală pot fi admise la deputăție întrucît vor dovedi că profesiunea lor le produce 400 gal. pe an. Insă cum se va constata

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

aceasta ? Prin espertiză. Un comerciant are registrul său în care se vede averea sa, şi cînd nu are registru i se face espertiză ; capacităţile nu au catastişe, dar tot ar putea să dovedească venitul lor prin titluri tot aşa de autentice : un inginer, un architect poate să-şi dovedească venitul prin alcătuirile ce le are cu proprietarii sau antreprenorii ; un advocat asemenea prin actele clienţilor săi ; un profesor iarăşi poate să-şi dovedească venitul prin decretul său.

Sprijin dar întroducerea capacităţilor ca eligibili întrucît vor dovedi că profesia lor le produce 400 gal. pe an, necrezînd că această interpretaţiune ar fi anticonvenţională. Modul însă cu care se poate dovedi venitul capacităţilor este espus prin amendamentul d-lui Sturdza".

Gr. Sturdza precizează că „acolo unde Convenţiunea dă capacităţilor dritul de eligibilitate nu vorbeşte de capital, ci numai de venit". In continuare, susţine că nu se pot „esclude din Adunare" capacităţile.

L. Steege arată că cea mai bună garanţie pentru intelectualii ce vor să devină eligibili este votul colegiilor şi nu venitul.

C. Brăiloiu aduce precizări cu privire la interpretarea dată de consulii streini din Bucureşti noţiunii de „venit" pentru categoria intelectualilor, şi arată atitudinea sa în această chestiune.

V. Mălinescu arată că prevederile legii referitoare la alegători nu se extind şi asupra celor ce urmează a fi aleşi.

„Incep cu rectificarea ce d. Brăiloiu a voit a da cuvintelor mele în privinţa interpretaţiunii date legii electorale de consuli şi că aceştia au dat o esplicaţiune cu totul opusă opiniunii susţinute de mine. Eu nu ştiu ce interpretaţiuni au dat d-nii consuli, ştiu numai că s-a născuit la interpretaţiunea streină. Priimesc că consulii n-au fost de opiniunea mea, dar au fost pentru dînsa o autoritate ce trebuie să o respectăm, o autoritate căria sîntem datori în mare parte cu votul din 5 şi 24 ianuariu, a fost pentru dînsa caimacamia lui Vasilică Sturdza şi Panu şi pentru mine această autoritate este mai sacră decît zicerea consulilor. Imi pare bine că d. Brăiloiu prin a doua parte a

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cuvîntului său revine asupra întîiei părți zicînd că d-lui nu este în contra capacităților, dar că Convenţiunea-l oprește a le admite, cînd d-lui mai nainte a fost zis că capacitățile nu formează o clasă, căci medicii, inginerii și alții asemenea din țara noastră nu sînt pămînteni. In adevăr, mulți din aceștia sînt streini, dar totuși și chiar în starea de astăzi, un corp de advocați care are pe d. Bosianu, pe Hurmuzaki, pe d. Brăiloiu (căci pe d-lui îl socot ca pe unul din cei mai capabili advocați), un corp de medici care are pe dd. Grădeanu, Cuciuranu, nementionînd persoanele prezente; un corp de ingineri care are pe dd. Ioranu, Donici și alții, un corp de profesori care are pe dd. Maiorescu, Boierescu, Costaforu, Ionescu, socot că niște asemenea nume pot foarte bine sprijini onoarea profesiunilor lor și reclamă pentru dînsele eligibilitatea chiar de n-ar avea un venit fonciar de 400 gal. Eu socot că niște asemenea oameni dovedind un venit de 400 gal. merită ca și proprietarul fonciar, ca și capitalistul, ca și industrialul, de a ajunge pe bancele Adunării și a aduce reprezentațiunii naționale contingentul luminelor lor".

„Protocoalele Comisiunii...", nr. 67, pp. 11—12, 13—14.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XXIX

INTERVENȚII CU PRIVIRE LA ARTICOLUL 23 DIN PROIECTUL DE LEGE ELECTORALĂ REFERITOR LA SISTEMUL DE COMPLETARE A NUMĂRULUI DE ALEGĂTORI *

„Domnilor,

Mai înainte de toate vă rog să vă aduceți aminte că eu v-am deslușit în altă ocaziune că nu sînt pentru sufragiul universal; această declarațiune am făcut-o însă numai în privirea stării actuale a societății noastre și în privirea temeiurilor ce ne dă istoria în contra sufragiului practicat de o mulțime necultivată și neinteligintă. Unul din aceste temeiuri este și acela ce mi-l dă istoria contemporană, esemplul citat de d. Brăiloiu, adică al regelui-bomba [53], carele prin sufragiul lazaronilor a răsturnat constituțiunea. Insă d. Brăiloiu deie-mi voie să-i arăt că cu acest esemplu n-a refutat zisele dd. Golescu și Tell, și unul și altul din onor. mei colegi nu patronează sufragiul universal al lazaronilor, ci sufragiul universal al cetățenilor. D. Golescu rostind espresiunea de sufragiu universal a avut îngrijirea de a adăogi cuvintele: bazat pe neatîrnare și inteligență, în urmă d. Tell a arătat și mai pe larg cum și cînd înțălege sufragiul universal. Prin urmare, nimeni nu are aici intențiunea de a recomanda sufragiul universal, cînd el chiar în alte state mai civilizate n-a ajuns încă a fi practicabil. Esemplul dar al regelui-bomba cred că nu-și avea locul aci. Noi nu sîntem aici pentru a pune pe tapet reforma legii electorale și a dezvolta deosebitele sisteme după care s-ar putea opera această reformă. Sîntem chemați numai a deslui astfel legea electorală actuală încît

---

* Ședința din 8 octombrie 1859.

[53] Regele-bomba — Ferdinand II al celor două Sicilii. Era fiul lui Francisc I și al Isabelei de Spania. Ocupă tronul la 8 noiembrie 1830, moare la 22 mai 1859. In timpul revoluției din 1848, generalii lui bombardează intens orașele Palermo și Messina. Din această cauză, populația i-a dat numele de regele-bomba.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

să poată corespunde la trebuințele țării și a ne da o reprezentațiune cît se poate mai puțin defectuoasă. Puterile singure au recunoscut că n-au putut face ceva perfect din lipsă de date statistice; rezultatele alegerilor din urmă au justificat și mai mult apreciațiunile puterilor. Domnilor, datoria noastră este să respectăm Convențiunea, pentru că, în lipsă de alte garanții, ea formează dreptul nostru public; prin urmare, noi sîntem pentru răsturnarea Convențiunii mai puțin decît oricare; însă, domnilor, socot că nu este a ieși din ea făcîndu-i dispoziținnile ei aplicabile la trebuințele țărei; cred că, din contra, prin aceasta o consolidăm și mai mult. A face practică și aplicabilă cît se poate mai mult legea electorală, ca așa din ea să rezulte o reprezentațiune cît se poate mai reală, dupe opiniunea mea, este a asigura, iar nu a zdruncina temeliele Convențiunei. De îndată ce cu toții am primit principiul unui minimum de alegători, a otărî acum cifra acestui minimum nu mai este o chestiune de Convențiune, ci de practică. Convențiunea are a face cu bazele ce le-am respectat, iar nu cu minimum ce avem a otărî. O dată ce venim la cifra minimului, sîntem liberi a-l otărî cum vom socoti mai potrivit, fără ca să ni se zică că o cifră mai mult sau mai puțin ar lovi Convențiunea. Nu înțeleg cum deodată ne-au cuprins o așa de mare scrupulozitate pentru Convențiune, cînd pînă acum numai scrupuloși n-am fost întru respectarea ei. Dacă proiectul ar fi fost întemeiat pe cifre pozitive, aș fi putut să răspund tot cu cifre pozitive, însă comitetul și-a întemeiat concluziunile mai mult pe deducțiuni; așa, unii din onor. membri pretind că minimum trebuie să fie de 30 sau 27 alegători, alții numai de 15, făcînd aceste calcule pe numărul alegătorilor ce au figurat la cele de pe urmă alegeri. Eu socotesc că chestiunea nu este aici; chestiunea este că numărul de 10 alegători, îndrituit de legea electorală de a putea reclama, presupune că trebuie a fi minoritatea și prin urmare colegiul trebuie să fie cel puțin cu un număr întreit de alegători. D. Brăiloiu a zis că înlăturarea înrîuririlor nu ar sta în mulțimea alegătorilor, ci în inteligența lor; așa este însă cînd este inteligență, dar cînd nu există inteligență, numai mulțimea asigurează neatîrnarea. Avem, de esemplu, colegiile nume-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

roase și cel cu puțini alegători, în care guvernul a putut predomni. Cînd nu avem eroi ca Ercule, atunci puterea o găsim în mulțime; cînd nu cunoaștem Catoni și Brutus și între alegători, virtutea lor trebuie să o căutăm în mulțimea lazaronilor, de vreme ce această espresiune s-a întrebuințat. D. Brăiloiu a zis că, de cîte ori interesele alegătorilor sînt diferite de interesele guvernului, atunci nu poate să fie influire; adevărata teorie a sprijinit d. Brăiloiu, dar tocmai pentru a face această teorie practică, cerem ca legea electorală să fie așa aplicată pentru ca interesele țărei să poată avea mijloace de a fi liber și deplin reprezintate. Ei bine, a face prin restricțiuni ca un județ sau un ocol să nu aibă decît zece, cinci sau un singur alegător, este a zice că interesele acelui district sau ocol sînt deplin reprezintate? [. . .]

D. Brăiloiu a mai zis că după legea electorală cifra de 10 alegători îndrituiți de a reclama contra acelora ce ar tulbura operațiunile electorale, departe de a fi minoritatea, ar trebui să fie majoritatea colegiului și spre a sprijini această paradoxă a recurs la o comparațiune cu cifra de două treimi din adunare, care după Convențiune se cere neapărat pentru a putea pune în acuzațiune ministeriul. Deie-mi voie onor. preopinent a combate această teorie. Cînd Europa a cerut două treimi din Adunare spre a se pune în acuzațiune un ministeriu, ea a voit ca să asigure stabilitatea în guvern în contra patimilor partidelor și a acuzațiunilor neîntemeiate și pripite, de aceea a cerut o maioritate atît de impozantă, dar cînd, domnilor, legea electorală a cerut ca 10 alegători să fie destui spre a putea pune în acuzațiune pe tulburătorii alegerilor, legislatorii nu au putut să fie conduși de aceeași măsură de precauțiune, căci atunci ar fi a presupune că Europa ar fi voit a pune sub protecțiunea legei și a maiorității frauda și dezordinea. Aceasta n-a putut să fie: dorința Europei a fost ca să pună minoritatea în siguranță despre arbitrariul maiorității. Așa dar cifra de 10 trebuie să fie neapărat minoritatea, iar nu maioritatea unui colegiu. Așa fiind, eu nu persist neapărat în cifra de 30 alegători drept minimum al unui colegiu, însă sprijin că colegiile trebuie să fie compuse astfel, încît 10 alegători să formeze pururea minoritatea, iar nu maioritatea. Cifra de 21 alegători pro-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pusă de d. Tell n-ar fi decît o paralizare a colegiului electoral, ar fi o minoritate iluzorie; împărțind alegătorii în două tabere egale, ar fi a deschide de multe ori o luptă ce n-ar conduce decît la neizbutirea alegerei; aceasta mă face de a sprijini cu preferință cifra de 30 alegători propusă de onor. meu amic d. Arghiropol".

I. Florescu susține propunerea făcută de C. Tell ca numărul minim al alegătorilor să se stabilească la 21.

Gr. Sturdza susține propunerea făcută de C. Tell, întrucît nu poate fi vorba de adoptarea sufragiului universal.

V. Mălinescu susține că „...mijlocul cel mai bun, în părerea mea, ar fi să adoptăm de bază electorală jumătatea din averea și venitul ce se cere a avea un alegător sau eligibil, prin legea electorală dată de Convențiune. Mijlocul acesta mi se pare a fi cel mai simplu și cel mai potrivit de a rectifica neconsecvențele legii electorale".

„D. Florescu mi-a făcut oarecum ca un fel de imputare că am citat numele de Caton și a lui Brutus; eu nu le-aș fi citat, dacă n-aș fi auzit pe alții citînd numele regelui-bomba și a lazaronilor; și între numele celor dintîi și cestor din urmă socot că nu încape discuțiune pentru preferință. Ni se zice că discutăm cifre, însă tocmai cifrele ne duc la considerațiuni mai înalte. Tocmai cifrele ne arată că legea electorală nu este aplicată în spiritul ei, că ea trebuie a fi amendată nu în spiritul ei, dar în litera ei. Cifrele citate de d. raportator, pentru a combate opiniunea minorității, nu reprezintă adevăratul număr al alegătorilor la alegerile trecute; căci, precum este în toate țările, sînt și la noi ființe neutre care se abțin de la alegeri, nevoind să se strice cu o partidă sau cu alta. De aceștia, mai ales în alegerile trecute, am avut o mulțime; de aceea zic că cifrele citate nu reprezintă adevăratul număr al alegătorilor. Tocmai cifrele ne arată că, de vreme ce legea electorală îndrituiește pe 10 alegători ca să reclame în contra fraudelor, apoi numărul de 10 trebuie să reprezinte minoritatea, iar nu majoritatea. Tot cifrele ne arată că colegiile electorale nu pot fi compuse de un număr inferior numă-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

rului de 10 alegători îndrituiți de a reclama. Listele încă din anul trecut ne arată însă mai multe asemenea colegii compuse de 5, 4, 2 și chiar un alegător. D-aceea cer, că pentru ca cifra de 10 să fie minoritate, apoi minimum a unui colegiu trebuie să fie compus de cel puțin 30 alegători, căci dacă s-ar adopta numărul de 21 propus de d. Tell, într-un spirit de împăcare, atunci ori prin lipsa a doi-trei alegători cifra de 10 n-ar mai reprezinta minoritatea, ori, împărțindu-se voturile în două, s-ar întîmpla incidentul de la orașul Bacău, unde pînă astăzi, din cauza parității voturilor, nu se poate avea deputat".

„Protocoalele Comisiunii...", nr. 68, pp. 6—7, 8.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XXX

DISCURS CU PRILEJUL DISCUTĂRII IN ANSAMBLU A PROIECTULUI DE CONSTITUȚIE*

„Domnilor,

In discuțiunea generală ce a urmat la înfățișarea proiectului de Constituțiune elaborată de comitetul ad-hoc, onor. meu coleg d. Florescu a făcut un apel călduros la toți colegii săi și care n-a lăsat pe nimeni indiferinte. Apelul acela era ca să ne aducem aminte că romînii, de cîte ori au fost chemați a se rosti asupra intereselor vitale ale națiunii, providența pururea i-a însuflat și revărsînd asupră-le spiritul de conciliare și de concordie, în momentul suprem i-a făcut să uite deosebirile de partite și pasiunile interioare și să nu aibă în vedere decît binile țării. Istoria ne dovedește că nu o dată, pentru acest mare interes, toți romînii strîns unindu-se au votat și au lucrat ca un singur om. Numai acestei întruniri a tuturor puterilor datorim conservarea naționalității noastre și, factul unic în analele lumii, că, cu toate calamitățile ce au trecut peste dînsa, patria noastră tot s-a păstrat, cînd alte țări cu mult mai mari, cu mult mai puternice, de mult s-au șters din rîndul națiunilor. Această invocare de concordie și de înfrățire, acest spirit de pace și de autonomie le invoc și eu astăzi, cînd sîntem a vota o lucrare mare și națională, o lucrare care este actul autonomiei noastre și espresiunea dorințelor celor mai vii și mai sînte ale neamului nostru. Dupe atîtea nenorociri, dup-atîtea lupte, dupe degradațiunea care a fost consecința jugului strein peste țara noastră, era și este cu neputință ca națiunea să nu fie despărțită prin interese și opiniuni, prin urmare aceea ce este în țară a trebuit să fie și în sînul Comisiunii Centrale din Focșani, acest oraș care astăzi atrage asupră-și ochii și așteptările a 5 milioane de romîni. Și aceste opi-

* Ședința din 9 octombrie 1859.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

niuni sincer esprimate și sprijinite cu francheță, orcare vor fi ele, sînt respectabile și nu noi putem otărî care dintr-însele sînt cele drepte și adevărate. Verdictul îl va putea pronunța națiunea. Însă națiunea în tot felul ne va judeca, și ne va judeca foarte aspru dacă astăzi cînd sîntem chemați a face o constituțiune nu vom căuta a ne întinde mîna unii altora, ca să sacrificăm tot ce se poate sacrifica, fără schimbarea convicțiunilor noastre de principiu, ca așa să venim la un rezultat comun, votarea în comun a unei constituțiuni, laborios lucrată și studiată în timp de cinci luni! Acesta este țelul cel mare ce astăzi trebuie să-l avem înaintea ochilor noștri și în cîtă vreme nu se violează convicțiunile noastre, trebuie să jertfim chestiunile secondarii; să ne facem concesiuni mutuale și așa să izbutim ca constituțiunea ce avem a vota să fie espresiunea, de nu a unanimității, dar cel puțin al marei maiorități a Comisiunii Centrale. Numai în chipul acesta lucrarea noastră va avea o autoritate morală, va avea șanse de a fi aprobată de celelalte corpuri ale statului și, întrunind partidele, a fi un steag împrejurul căruia, curînd sau tîrziu, să se întrunească toată națiunea!

În dobîndirea unui vot unanim stă toată iscusința, tot talentul, tot patriotismul nostru! Cercetînd în total coprinderea Constituțiunii, viu a declara, fără frică de a fi dezmințit, că, pusă în lucrare cu sinceritate și respectată în spiritul și în litera ei, ea va da un zbor puterii noastre naționale și libertăților noastre politice și civile, ea va fi o frumoasă și bună constituțiune, pe care ne vor rîvni-o multe națiuni streine! Așa fiind, domnilor, și dorind de a o vedea cu o oră mai înainte votată de Adunare și sancționată de domn, trebuie să scoatem din ea tot ce poate trage asupră-i greutăți dinafară și dinîntru, tot ce poate întîrzia sancțiunea ei; să ținem seamă, domnilor, de poziționea noastră politică, să nu decretăm decît aceea ce putem pune în lucrare.

Constituțiunea noastră coprinde două părți: partea politică și partea drepturilor și a reformelor dinîntru.

Fiecare din noi tratînd deosebitele principii coprinse în Constituțiune și-a espus opiniunile sale individuale, și ele sînt păstrate cu religiozitate în protocoalele ședințelor noastre; țara va vedea puntul de purcedere al fiecăruia

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și țara va fi judecătorul nostru suprem. Astăzi nu voiesc a reînnoi luptele de mai înainte, nu voiesc a atinge decît o singură chestiune, chestiunea cum am putea înlătura din coprinderile proiectului oareșicare dispoziții care lovesc prea mult convicțiunile ale unora sau ale altora din noi, cum am putea pe de altă parte îmblînzi sau modifica oareșicare alte articole, care, deși corespund la opiniunile noastre unanime, totuși pot ridica greutăți mari mai mult dinafară decît dinîntru.

Un articol din Constituțiune prescrie că punerea sa în lucrare nu poate fi amînată nici în total nici în parte; prin urmare, Constituțiunea nu trebuie să coprinză decît aceea ce se poate pune în lucrare; să ne ferim dar, domnilor, de a nu pune pe domnitor în pozițiune de a o respinge sau primind-o în un elan de patriotism, să nu aducă prin aceasta nouă furtuni asupra țărei.

Prin proiectul de Constituțiune sîntem chemați a face legi, iar nu a emite dorinți; de aceea trebuie ca Constituțiunea să nu coprinză decît principii de natură a putea fi puse în aplicare! Sînt mai cu osebire două articole asupra cărora chem luarea aminte a onor. Comisiuni: art. 44 și 128; art. 44, domnilor, face parte integrantă a Constituțiunii, un caz eventual, un caz al viitorului: *Unirea Principatelor cu principe strein.* Și majoritatea și minoritatea au declarat că aceasta este o dorință națională, proclamată cu solemnitate de reprezentanții tuturor claselor țării în memorabilele zile de 7 și 9 octombrie 1857. Însă, domnilor, aplicațiunea acestei dorințe nu atîrnă numai de otărîrea Adunărilor și a domnului, ci și de la încuviințarea Europii. În zadar vom pune în Constituțiune această dorință, oricît de vie și de națională ea este, în zadar vor vota-o Adunările și va sancționa-o domnul, dacă Europa va refuza principele strein, noi nu-l vom avea. Prin urmare, să nu punem în Constituțiune decît acele principii care mîine le putem preface în lucrări practice!

Priviți, domnilor, Italia, ea se află în altă pozițiune și are alte drituri pentru a fi ascultată; soldații Piemontului s-au luptat sub zidurile Sevastopolului. Piemontul și-a vărsat sîngele la Magenta și la Solferino, Piemontul are dreptul de a fi ascultat, și, cu toate acestea, cînd popoarele din Italia Centrală au cerut unirea sub regele Piemontului,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mărinimosul Victor Emanuel le-a zis: aşteptaţi otărîrea Europei!

Nu putem dar, domnilor, ca act din Constituţiune, să primim art. 44, şi de aceea vă rog a-l suprima.

Articolul acesta susţinut în corpul Constituţiunii ar fi pentru Constituţiune aceea ce se numeşte de către francezi *la pierre d'achoppement*, şi toată lucrarea noastră, tot proiectul de Constituţiune ar rămîne un prunc mort înainte de a se naşte.

Al doilea art. care cheamă atenţiunea dv. cea mai serioasă este art. 128, care statorniceşte cifrele armatei noastre într-un chip permanent. Fiecare din dv. voieşte o armată, şi nu o armată de paradă, ci în caz de trebuinţă o armată naţională, care să-şi facă datoria ca armata Piemontului. Şi eu voiesc şi toţi voim ca această armată să nu figure numai prin cifre înscrise în Constituţiune, ci să figure cu trup şi suflet pe pămîntul Romîniei. Dacă aceasta este serioasa noastră voinţă, apoi nu trebuie ca însuşi noi să punem piedici formării şi dezvoltării ei. Lucrurile cele bune nu sînt acelea care să crăinicesc mai tare.

Muma natură a făcut aurul şi argintul în măruntaiele pămîntului! Poziţiunea noastră cere a lucra la dezvoltarea şi întărirea noastră cu seriozitate, dar şi cu prudenţă: poziţiunea noastră cere să nu rumpem în vizieră cu acele puteri ce ne-au garantat drepturile şi ne-au sfătuit să fim prudenţi! să organizăm, să dezvoltăm armata, să o vedem funcţionînd, şi atunci îi vom înscrie cifrele şi în Constituţiune. Consideraţiunile care le am, care mă fac de a reclama modificarea acestui articol, sînt sigur că şi d-voastră, cu prudenţia, cu patriotismul d-voastră, le veţi înţelege şi le veţi apreţui.

Cunoaşteţi ca romîni pentru ce nu voiesc ca numărul fix al armatei să figure în Constituţiune. Mai sînt şi alte articole care reclamă modificări, acestea sînt mai mult chestiuni de redacţiune decît de principiu, precum art. 18, 52, 56, 79, 93, 95, 116 şi 118. Sînt unele, precum art. 93. 95 şi 116 care sînt împoncişiate cu altele; mai sînt două amendamente, două articole nouă de adăogit, aceste sînt propunerea făcută de d. Gr. Sturdza ca să se înscrie în Constituţiune că un deputat nu poate fi esclus din Adunare decît prin maioritate de două treimi şi o propunere a mea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

prin care cer ca, la deschiderea Adunării, deputatul care afară din timpul sesiunii s-ar fi arestat, să se trădea îndată în priimirea președintelui Adunării. De aceea, propun ca, mai înainte de a păși la vot, comitetul acela care ne-a înfățișat proiectul Constituțiunii, ținînd seamă de motivele ce am arătat, să binevoiască a se întruni și, *séance tenante*, să discute acele articole și apoi să ne comunice rezultatul deliberațiunilor sale.

Încă o dată, domnilor, vă zic că dacă d-voastră nu țineți seamă de observațiunile ce avem onoare a vă comunica, ne puneți și vă puneți în poziție ca rezultatul lucrărilor noastre să se anuleze! Așadar, am onoare, domnilor, a vă propune următoarea moțiune:

«Cerem că înainte de a păși la vot asupra proiectului de Constituțiune, comitetul însărcinat cu redigerea acestui proiect să se întrunească și, *séance tenante*, să se ocupe cu o nouă revizuire a art. 18, 37, 44 și cele ce se rapoartă la aceste articole (pe care nu-l putem priimi a face parte din corpul proiectului), 52, 56, 79, 93, 95, 116, 117, 128 (din care trebuie a fi ștearsă cifra fixă a contingentului armatei chemată anual sub steag, fiind aceasta de atributul legii organice) și înscrierea la locul cuvenit a două articole nouă, propuse de d. Kogălniceanu, în privința nemenținerii în stare de arest a deputaților în timpul sesiunii, și altul de d. Gr. Sturdza, privitor la neesscluderea deputatului la verificarea titlurilor decît prin încheiere dată în majoritate de două treimi a Adunării și rezultatul lucrării Comitetul încă astăzi să-l comunice Comisiunii Centrale, după care apoi să urmeze discuțiunea generală, încheietoare și votul definitiv».

(subsemnați): *Kogălniceanu, E. Predescu, Grig. Arghiropulo*".

„Protocoalele Comisiunii...", nr. 49, pp. 3—5.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XXXI

DISCURS ASUPRA ALEGERII COLEGIULUI ALEGATORILOR DIRECȚI DIN ORAȘUL PIATRA *

„Domnilor,

Ca și alții care m-au precedat la această tribună și care au venit a-și face lauda d-lor înșii, am și eu două titluri de laudă înaintea țării mele. Aceste sînt : întîi, că eu am avut onoare de a fi cel întîi carele la această tribună în 7 octomvrie 1857 am făcut propunerea Unirii Principatelor ; al doilea, că eu iarăși am fost cel întîi carele am avut misia de a felicita în numele Adunării pe alesul țării, pe m. s. Alexandru Ioan I, în ziua de 5 ianuarie 1859. Este o datorie pentru mine de a confunda și a apăra aceste două acte, de a fi prin urmare credincios principiului de unire și tronului lui Alexandru Ioan I. Fiind credincios tronului lui Alexandru Ioan I, eu sînt credincios țărei mele, căci Alexandru Ioan reprezintă în ochii mei nu numai un om, ci un mare princip : autonomia și unirea romînească ! Și, zicînd aceste, cred că sînt organul și al acestei Adunări și al țării întregi. *(Semne de încuviințări)*. Însă, tocmai pentru cuvîntul credincios lui Alexandru Ioan I, voiesc ca și tronul lui să fie încungiurat de dragostea poporului și, pentru ca aceasta să fie, trebuie ca tronul lui să fie întemeiat pe libertate, pe legalitate și pe probitate politică ! Aceste mari trebuințe le-am sprijinit dar pururea în conștiință și cu independența unui cetățean liber ! Mi-au fost dat și mie, și ca deputat și ca ziarist, să combat acele din actele guvernului care mi s-au părut anticonvenționale sau contrare interesului și drepturilor țării, însă nu socot că nici în Adunare nici în Comisia Centrală nu am făcut guvernului vreo opoziție sistematică. Am combătut totdeauna ce mi s-a părut rău și am sprijinit tot ce mi s-a părut bun, și pururea am făcut deo-

* Ședința din 12 martie 1860.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sebire între tron și între minister, căci, precum am zis-o, o repet și acum, că speranța țării este în inima și patriotismul lui Alexandru Ioan I. Convenționea, chiar pentru întărirea tronului, a pus pre domn mai presus de patimile și atacurile partidelor, încongiurîndu-l cu garanțiile constituționale, statornicind nefaibilitatea și neviolabilitatea sa; dar totodată, consacrînd responsabilitatea miniștrilor plină și întreagă. Fiind așa, fiecare cetățean are dreptul de a critica și de a judeca actele guvernului, fără ca prin aceasta să poată fi învinovățit cu voință răsturnătoare! Și eu, domnilor, am avut nenorocirea de a critica și a combate mai multe acte ale guvernului, însă, pentru că-mi făceam această datorie de cetățean liber și independinte, am fost zugrăvit în ochii țării și prigonit în alegeri ca răsturnătoriu, ca voitoriu de rău însuși tronului, eu care, prigonit de domnul Grigorie Ghica mai în tot cursul domniei sale, atuncea cînd se afla retras din domnie i-am apărat memoria cînd se afla părăsit de chiar acei ce în timpuri bune îl încungiurau cu adulațiile lor și esplota bunătatea sa. Eu care, prin urmare, nu voi rău lui Alexandru Ioan, carele nu m-au jignit întru nimica și pre care chiar cînd îmi va face rău îl voi susține, căci, o mai repet, eu în Alexandru Ioan I nu văd o persoană, ci un princip!

Rolul de a mă zugrăvi și a mă combate ca răsturnătoriu și l-a luat d. ministru al trebilor esterioare, d. Grigorie Balș. In perigrinațiile ce d-lui a făcut în ținuturile de Roman și de Neamț, ținuturi care în timpul operațiilor electorale le-a luat d-lui sub a d-sale direcție, d-lui m-a calificat fățiș și către toți de răsturnătoriu: *«Il faut combattre ces gens-là, les humilier et puis leur tendre la main»*. Iată cuvintele proprii ale dumisale: «Trebuie combătuți acești oameni, trebuie umiliți și apoi le vom putea întinde mîna». Însă, domnule ministru, eu pot fi combătut, dar niciodată umilit, căci niciodată nu mi-am plecat capul dinaintea nimărui, nici am cerut să-mi întindă mîna. De la păstrătorii puterii n-am cerut și nu voi cere niciodată decît aceea ce fiecare este în dreptate de a cere: legalitatea!

V-am spus că domnul Grigorie Balș și-a fost luat rolul de a mă declara de răsturnătoriu; dați-mi voie, domnilor, să vă arăt acum cum dumnealui a procedat ca să mă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

combată ca răsturnătoriu în alegerile din orașul Piatra. Mi se vor cere poate dovezi palpabile, eu nu am de acestea; nu sînt ministru, nu pot dispune de arhivele administrațiilor și de secretele telegrafelor, căci și arhivele instanțiilor și lucrările telegrafului au fost secrete pentru mine, pe cînd instanțiile erau la ordinile domnului ministru, pe cînd telegraful nu avea secrete pentru d-lui, destăinuindu-i-se și punîndu-i-se sub ochi pînă și corespondențiile mele private. Însă am alte dovezi, tot așa de necontestabile, tot așa de demne de credință, am ținutul Neamțului întreg, am pe toți oamenii de bine și onești, care vor mărturisi despre înriuririle, nelegalitățile și chiar amenințările făcute de domnul ministru în ținutul Neamțului și în special în orașul Piatra.

Pe cînd la alte ținuturi se schimbau administratorii înlocuindu-se cu persoanele cele mai cu capacitate, pe cînd postul de prefect se socotea pe timpul alegerilor atît de important, încît am văzut pînă și membri ai curții princiare numindu-se prefecți, ținutul Pietrei era lăsat sub mîna unui amploaiat subaltern, un orb instrument al domnului Balș, un Neculai Dimitriu sau Dimitrie Neculau, șamișul districtului. Acesta nu s-a schimbat, iar toți ciilalți amploaiați s-au înlocuit de oameni pe care domnul ministru putea conta.

S-au schimbat mai întîi toți giudecătorii, fără motiv, fără nici un cuvînt legal, fără a se lua în privire că judecătorii nu sînt funcționari administrativi, că ei sînt magistrați care nu se cuvine cu un simplu cuvînt să fie înlocuiți de guvern, căci atuncea ei n-ar mai fi dătătorii dreptății, căci atuncea Convenția nu le-ar fi dat dreptul de a se pronunța fără apel asupra dritului celui mai mare, celui mai sacru al unui cetățean: *dritul electoral*.

Schimbările s-au scoborît apoi și la subprefect și la polițai și aceasta în toată periferia orașului. Pe polițaiul din micul tîrg Neamț, care era frate cu șamișul locotenent de prefect, l-a adus și l-a pus polițai în Piatra, iar la Neamț domnul Balș a orînduit de polițai pe scriitorul de la Velnița d-sale. Socotiți poate că domnul ministru s-a oprit aicea? Nu: dumnealui a mers cu schimbările pînă la scriitori. Era un Calapod, un falsificator de răvașe de drum, un om care se zice că la Vaslui ar trece de mort,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

căci cu cîtiva ani mai înainte, cerut de administrația de Vaslui, administrația de Neamț, pentru a-l scuti, l-ar fi arătat că este mort. Acest om de mai mulți ani era depărtat din cancelaria administrației de Neamț de către mai mulți prefecți, între care și domnul Iorgu Rosnovanu. Ei bine, pe acest om domnul Balș l-a cerut de a se reașeza în cancelaria de Neamț. Prin depeșa nr. 321, domnul ministru a ordonat samesului ca să-l re-nstaleze în cancelaria prefecturii. Oricît de variu instrument al domnului Balș era samișul, totuși n-a cutezat a primi pe un asemenea om mai înainte de a cere dezlegare de la Ministerul din Lăuntru. Ministrul i-a răspuns că încuviințează cererea, însă pe răspunderea samișului. Un alt amploaiat, Chirica, s-a trimis la Neamț, unde se află cîtiva alegători din colegiu orășenesc, către acii alegători neatîrnați precum dd.: Cozadini, Manolachi Filipescu, numitul cinovnic n-a cutezat a se arăta măcar, dar către alții mai slabi a mers și li s-a zis: să nu opineze pentru candidatura nimănui, ci să aștepte porunca ce le va veni, cînd li se va arăta pe alesul stăpînirii! Intru aceste, domnul ministru esterior s-a fost creiat în ținutul Pietrei un guvern particular, pot zice neatîrnat de guvernul central din Iași. Dispunea de administrație, de iustiție, de poliție, avea pînă și puterea armată în mînă. Domnul colonel Rosnovanu, simplu alegătoriu în acel ținut, i-a fost venit în ajutor și ca dovadă că d. colonel figură acolo în exercițiul funcțiunii sale, este că însuși călătoria sa la Piatra, făcută pe conta statului, a făcut-o cu imam (sic!).

D. Radu Rosetti v-a menționat alaltăieri de o scrisoare a d. ministru primariu și care a devenit un motiv de amenințări făcute de d. Balș la cîtiva cetățeni. Iată împregiurările. În o repede călătorie ce am făcut de la Focșani la Iași, m-am adresat la d. președinte al consiliului, spuindu-i combaterea ce în alegeri mi se făcea în numele guvernului de către samișul de la Piatra. Adevărul cere de la mine ca să mărturisesc că în d. președinte al consiliului am găsit un desăvîrșit simț de legalitate; sentimentul cei mai depline nepărtiniri din partea guvernului în lupta electorală. D. ministru mi-a dat dară scrisoarea către samișul de la Piatra. Iată acea scrisoare, domnilor, dați-mi voie să v-o cetesc:

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«Domnule samiș de Piatră,

Lăturalnic m-am înștiințat că d-ta te-ai amesteca în luptele politice și că ai combate șansele de candidatură ce ar avea d. M. Kogălniceanu în orașul Piatra. Am de datorie a-ți vesti că aseminea urmare ar fi cu totul displăcută, d-ta avînd a te feri de orice înrîurire. Aceasta este sincera dorință a guvernului și a celui ce este al d-tale serv.

Manoil Costachi

12 febr. 1860».

Iată, d-lor, pentru ce alaltăieri v-am tot zis că în relațiile mele cu d. ministru primariu n-am întîmpinat decît legalitate și nepărtinire!

Eu nu vin deci aicea a face o cestiune ministerială, ci o cestiune personală, o tînguire personală, o tînguire în contra d. ministru esterior, care m-a combătut pretutindenea ca un dușman al guvernului, ca un răsturnătoriu, întrebuințînd pînă și numele domnului. D-lui au mers pînă acolo, pînă a-mi secfestra și depeșile telegrafice. Orice depeșe era adresată pe numele meu trebuia mai întîi să treacă sub ochii d-sale, și atunci, ori se oprea, ori se întîrzia mai multe zile. O depeșă comercială ce-mi era adresată de d. Grigoriță Sturdza nu mi s-a espeduit la Focșani decît numai după ce d. Sturdza au amenințat că va porni proces pentru pagubele ce mi s-ar pricinui, în sarcina direcției biroului.

Dar am uitat, domnilor, să sfîrșesc cu scrisoarea d. ministru primariu.

Știți, domnilor, ce-a făcut d. Balș aflînd de scrisoarea aceasta? Eu o dasem onorabilului meu amic ca să o arate samișului de Piatră, neputînd a mă duce singur la Piatra. D. ministru a amenințat cu arest pe acii în a căror mîni presupunea că s-ar afla această scrisoare. Aceasta a făcut-o d-lui Gheorghiade, cerînd ca să i-o deie numaidecît, căci de nu, îl va aresta. Aflînd apoi că scrisoarea este la d. Gr. Sturdza, i-a cerut-o cu asemenea amenințări".

D. Gr. Balș (întrerupînd): „Nici am văzut pe d. Gr. Sturdza".

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

D. Kogălniceanu (urmează): „D. ministru au văzut pe d. Gr. Sturdza și i-a cerut scrisoarea, o mai repet o dată. Prigonirile și depeșele d-sale m-au urmărit pînă la Focșani, unde mă aflam; prin depeșă a cercetat dacă avem șanse de a fi ales acolo, invitînd ca să fiu combătut și apoi adăogînd la sfîrșitul depeșei: «nu înregistra această depeșă!»

Eu știu că legea oprește de a se face cea mai mică cheltuială din banii statului fără a fi ea încuviințată, fără a fi pentru trebuința statului. Nimenea asemine nu poate dispune în folosul său cel mai mic venit al statului.

Depeșele sînt un venit al statului. Ei bine, eu întreb: dacă d. Gr. Balș nu era la Piatra decît un simplu alegătoriu ca și d. Roznovanu, cu ce drit dumnealor dispuneau de telegraful statului, trimiteau și primeau depeșe fără a le plăti? Eu pot încredința că în timpul alegerii și unul și altul au trimes și au primit fără plată depeșe în număr de sute.

Dar revin la alegeri. In ziua alegerii deputatului de oraș, alegătorii pregătiți de a-mi combate candidatura s-au fost adunat la d. Iancu Enea (la singur numai acest nume, d-voastră, domnilor, toți știți cine este d. I. Enea). Aice s-a vărsat șampanie, s-a făcut băutură, în mijlocul lor era d. Gr. Balș, care i-au pregătit bine în contra mea; și apoi, binecuvintați și lăudați, i-au trimes la municipalitate și, pentru ca solemnitatea să fie deplină, d. Iancu Enea, care din pacate este și președintele eforiei, au pus țărani în jurul localului casei municipale, zicîndu-le: «că dacă va ieși Kogălniceanu deputat, să-l șuiere!»

Rînduiți, domnilor, o comisie și vă veți încredința de toate acestea. Au trebuit un ofițer nemțesc însurat cu o romînă și un alt tînăr, tînărul Miloș, care, văzînd țăranii adunați și aflînd cauza întrunirii, i-au împrăștiet cu aceste cuvinte: «Oameni buni! Nu vă amestecați in slada boierilor, căci boierii se sfădesc și se împacă și la urmă bicele tot pe spinările voastre au să cadă!» — «Bine zici, domnule», răspunseră țăranii și se împrăștiară. Iată, domnilor deputați, ce s-au făcut la Piatră sub auspiciile unui ministru ce se zice a fi conservator!

BIBLIOTECA
201
SECȚIA ISTORIE
ACADEMIEI R. P. R.
https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Rînduiți, domnilor, o comisie și dacă aceste nu vor fi adevărate, primesc pedeapsa talionului, primesc a fi declarat în fața țării de calomniator.

Dar vin acum la însuși alegerea.

Între alegătorii publicați prin «Monitor», nr. 94, a figurat și Manolachi Albu, carele în anul trecut prin hotărîrea giudecătoriei a fost înlăturat din alegeri pentru că era supus strein, care apoi a dat hîrtie pentru acest caz la Adunarea Electivă, tînguindu-se asupra acestei hotăriri, tînguire asupra căreia Adunarea nu s-a pronunțat încă. Încă înainte de alegeri, acest d. Albu a fost venit la mine în Iași cu frate-său, d. Dimitrie Albu, și cu o scrisoare din partea onorabilului ex-deputat de la Adunarea ad-hoc, d. Dimitrie Gheorghiadi, invitîndu-mă cu toții ca să-mi pun candidatura la Piatra spre a mîntui ținutul de supremația ce-și creiase d. Grigorie Balș.

La întrebarea: ce făcui, domnul Manolachi Albu cum ar putea să fie trecut în liste, mi-a răspuns că se va pune în cale întru aceasta cu d. Balș. Dar cum vă puneți la cale cu d. Balș? — îl întrebai eu. Atuncea mi-a spus că samișul este poroncit ca să nu înscrie pe nimene în liste, pînă nu va întreba mai înainte pe d. Balș.

Vin acum a vă arăta neformalitățile alegerii.

I-iu. D. Manolachi Albu, prin hotărîrea giudecătorească din anul 1858 este declarat de supus strein. Hotărîrea aceasta, dată fără apel, se poate sfărîma numai de către Adunarea țării. La Adunare, d. Albu s-a adresat; dar Adunarea n-a hotărît încă. Dovadă procesul Adunării trecute, publicat prin «Monitorul Oficial» din 1859, nr. 60. Eu întreb dar, cum, înainte de a se aștepta hotărîrea Adunării, un simplu samеș a putut îndrăzni a înscrie între alegători un om lovit de necapacitate electorală?

In mijlocul dar al colegiului adunat în ziua de 20 fevruarie, mai mulți alegători, și anume: dd. Gheorghiadi, Grigori Cozadini, M. Filipescu, Miloș și eu, am protestat participarea la vot a d-sale Manolachi Albu, cu art. 21 din anexa II a Convenției, l-am somat de a se retrage din adunare, puindu-i înainte penalitatea prevăzută de lege. Dovadă, protestația noastră aflată la acta alegerei. D. Albu însă a votat.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

2. A votat apoi d. Iordachi Nacu, fostul vechil al proprietarului moșiei Grumăzești [...]

3. A mai luat parte la vot și d. Ionică Grigoriu, un biet om din tîrgul Neamțului, care, puindu-și la un loc toată averea sa, a părintelui său, a fratelui său, a cumnatu-său, nu poate aduna trei mii de galbeni, și carile fără voia sa a fost înscris și fără voie a și votat.

4. Au mai votat și dd. Mihail Căzlariu și Iancu Mironescu, carii sînt înscriși în mai multe colegiuri, carii pînă în ziua de 12 fevruarie n-au optat pentru colegiul de la Piatră după instrucțiile Departamentului din Năuntru, și carii, neoptînd, după o altă dezlegare a Departamentului, n-au putut vota decît la forul locuinței lor.

A mai votat apoi și d. Iancu Enea, care nu are altă avere decît vro 7 000 galbeni împrumutați răzășilor din Mastacăn, și carii nu sînt ai lui și sînt datorați onor. nostru coleg d. Teodoriță Ghica. D. Enea este apoi declarat de falit prin edictul giudecătoresc, deși încă nepublicat. Cu banii datoriți d. Ghica, d. Enea este încă înscris în listele de la Piatră și ca alegătoriu de oraș și ca alegătoriu direct de ținut, titluindu-să de proprietariu moșiei Măstacănului. D. Gr. Balș, membru al colegiului alegătorilor direcți a ținutului Neamțu, însă nu au contestat pe d. Enea. Prin aceasta, d. Enea nu numai că nu a mai putut lua parte la alegerea din oraș, dară au lovit de nulitate și alegerea d. Gr. Balș în colegiul alegătorilor primari, căci, dacă d. Enea este proprietariu a moșiei Măstacănului, atunci nu mai sînt proprietari acestei moșii răzășii de Măstacăn, ș-atuncea voi întreba pe d. Balș: în ce calitate a luat parte la alegere și ca alegătoriu primariu și ca delegați răzășii de Măstacăn?

In aseminea caz, d. Balș ar fi fost ales de oameni fără moșie, de alegători ne-ndrituiți. Iată consecuințele nelegalităților comise la Piatra.

Insă alegerea s-a făcut și d. Filip Manoliu s-a proclamat deputat cu 11 voturi în contra a 9, care au fost pentru mine.

Pînă a putea apela la dreptatea Adunării, am apelat însă, cu alți alegători neatîrnați, la dreptatea tribunalelor, prin două petiții subscrise de dd. Gheorghiadi, Miloș, Cozadini, Filipescu și eu, am cerut de la tribunalul de Piatra

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

aplicația art. 21 din anexa a 2-a a Convenției în contra lui Manoliu, Albu și alți doi alegători, a cărora necapacitate electorală am descoperit-o în urmă. Însă, giudecătoria, după înțălegerea urmată între d. prezident și d. ministru esterior în casa cetățeanului Gridof, unde era în gazdă onorabilul nostru prezident de vrîstă, d. Ștefan Catargiu, în loc de a înainti cursul pricinei au cerut dezlegare de la Ministerul Dreptății. Ei bine, domnilor, știți ce dezlegare a dat d. ministru al Dreptății? Ca să oprească înaintirea procesului, fiindcă în aseminea caz nu ar esista proceduri prevăzute.

Auzit-ați, domnilor, într-o țară cu codici, cu dezlegări, cu tribunale regulate de 30 de ani, nu ar esista procedură după care un cetățean ar putea urmări înaintea judecății pre un alt cetățan, pîrît de viclenie și de fraudă?

Iată, domnilor, nepărtinirea ministerială în materie electorală. N-avem voie macar să urmărim înaintea tribunalelor pe falșii alegători, sub pretext de lipsă de procedură.

Inturnîndu-mă de la Piatră la Neamț, unde ca fiece om la locul lui am și eu amici, un om care a fost și el alegătoriu în oraș mi-a mărturisit că el se cunoaște însuși că n-are dreptul de a fi alegător, că nici a cerut, nici a dorit înscrierea sa, că samișul l-a înscris din ordinul domnului Balș, că el simțește cu toată țara nevoia de a alege deputați neatîrnați, dar că este om slab și nu cutează a se împotrivi. Eram chiar bolnav — îmi zise el — și din pat cu sila m-au ridicat spre a merge să votez, — ce eram să fac? D. Balș este atotputernic în ținutul nostru. L-am văzut mare și puternic în timpul căimăcămiei lui Balș, mare și puternic în timpul lui Vogoridi, socoteam că după votul din 5 ianuarie 1859 îi va cădea puterea, însă și astăzi, sub guvernul constituțional, cînd credeam că legea numai va fi mare și puternică, vedem iarăși că d. Balș face ce vrea în ținutul Pietrei. De vroiți dar ca să alegeți o Adunare carea să fie adevărata espresie a voinței naționale, de voiți ca fiecare alegătoriu să voteze după cugetul său și în neatîrnarea sa, aparați-ni de cii puternici; faceți ca legea să fie lege și pentru cel mic ca și pentru cel mare; faceți ca persoanele, ca familiile, ca averile noastre să nu

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

fie espuse la brutalitățile și strîmbătățile oamenilor ocîrmuirii și atuncea veți avea alegători independenți!

Nu viu aicea, domnilor, să combat alegerea d. Filip Manoliu într-un punct de privire personală, prin ne-zbutirea mea, amor propriul meu n-a fost jignit. Eu sînt ales deputat în unanimitate de un colegiu de care sînt mîndru, de care să fie mîndră și țara. Un colegiu compus de negustitori romîni, carii cu tot cuvîntul se pot pune alături cu burghezia Bucureștilor. Atacînd alegerea de la Piatra, eu atac înrîurirea ilegală, amestecul neiertat al guvernului în operațiile electorale. D. Manoliu poate s-a ales chiar fără de voia sa. Nu persoana sa dar este în joc, ci sinceritatea alegerilor, neatîrnarea votului, probitatea politică, într-un cuvînt, sfînta legalitate. Pe acest tărîm toată Adunarea, toată țara, fără osebire de partidă și opinie, trebuie să-și deie mîna cu mine, conservatorii trebuie să mă sprijine, căci, întrucît legalitatea se păzește, nu au a se teme de pripitele și arbitrarele prefaceri; guvernamentalii nu trebuie să mă combată, căci legalitatea este cea mai mare putere a unui guvern.

Fără respectarea legii, se năruiește guvernul cel mai bine așezat; progresiștii trebuie să fie una cu mine, căci numai acel progres este eficace, este real, care se dobîndește pe calea pacinică și mîntuitoare a legalității, și, din contra, oricine iese din legalitate, zică-se el conservator, guvernamental sau progresist, este un anarhist.

Dacă dar, domnilor, voiți ca să restatorniciți legalitatea în sfintele ei drepturi, ca să puneți un capăt dreptelor tînguiri ale țării, stigmatizați tot amestecul, toată înrîurirea, tot arbitrariul în alegeri.

Țara este însătată de legalitate, și pentru ca să i-o dăm ne-a trimes în această Adunare.

Nu voi încheia, domnilor deputați, fără a vă ceti mai întîi niște cuvinte frumoase ale însuși d. Gri. Balș, pre care, la sfîrșitul anului 1858, în calitate de redactor a Constituționariului, le-a adresat comisiei interimare și pre care astăzi, în calitate de ministru constituționariu, le-a păzit atît de puțin: «Țara cere ca listele toate să fie îndreptate; țara cere ca și Convenția, ca d-voastră să fiți răspunzători pentru ele; țara vrea ca Adunarea să fie adevărată espresie a vroinței sale, iară nu espresia cugetelor unii mici frac-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ţii, ce vroieşte a se preface prin silnicie în majoritate, introducînd în liste indivizi fără drit şi scoţînd pe alţii cu drit. Ea vrea ca drepturile sale să fie respectate nu numai de către străini, dar şi de către pămînteni ; ea este sătulă de încălcările şi silniciele trecute şi vra ca glasul ei adevărat să se audă !»"

„Monitorul Oficial al Moldovei", 23 martie 1860, pp. 473—475.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XXXII

DISCURS CU PRIVIRE LA RAPORTUL COMISIEI DE ANCHETĂ REFERITOR LA ACTIVITATEA GUVERNULUI *

„Am luat sama, cu părere de rău, că din mai multe părți s-a încriminat comisia, că în raportul său despre espunerea d. ministru președinte al consiliului, ea ar fi lucrat din motive și prin prevenții personale. Oricît de respectabilă să fie opinia acelora ce privesc chestia sub un punct de vedere atît de strîmt, eu nu mă pot uni cu ea. În comisia ce s-a ales din sînul nostru sînt persoane prea onorabile, prea independente spre a le socoti capabile de a consulta numai ura și animozitățile, spre a cere darea în giudecată a niște barbați carii și ii au lucrat la starea de lucruri de astăzi care ni-a dat autonomia unui guvern constituțional și o tribună. Le zic aceste spre a rădica chestia la adevărata ei înălțime.

Grav lucru este, domnilor, de a se da în giudecată pe miniștri, acum la începutul carierii noastre, cînd de abie facem cîi întîi pași în regimul constituțional. O zic aceasta pentru că ar fi un ce prodigios, un ce peste fire, ca de la arbitrarul cel mai grozav să agiungem deodată și fără intermediu la perfecția staturilor libere de sute de ani ; ar fi să fim îngeri, iar nu oameni ; ar fi a cere ca prunculu deodată să agiungă la mintea vrîstei coapte. Întru acum în însuși fundul discuției. Poziția în chestia de față este foarte simplă și regulată. Eu sînt autorul, raportatorul și subscriitorul adresei Comisiei Centrale ce a chemat luarea aminte a domnitorului asupra deviațiilor ministeriale din îmbele Principate. Această adresă este făcută de Comisia Centrală, în care numai omogeneitate nu era. Lupta era așa de violentă, încît sta față în față nu numai principii, dar și persoanele una altia. Cu toate acestea, adresa s-a subscris de toți, fără deosebire.

---

* Ședința din 28 aprilie 1860.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Aceasta-i singurul act eșit din sînul Comisiei Centrale ce s-a votat în unanimitate. Și pentru ce aceasta? Pentru că toate partidele s-au hotărît a-și lăsa diferențele la o parte și a nu avea în vedere decît adevărata stare a lucrărilor ministeriale: aplicarea Convenției prin ordonanță! Comisia voia să-l mărginească din acest drum. Comisia Centrală văzu din început că lucrările miniștrilor în fond erau bune; era aplicația a însuși unora din principiile cuprinse în art. 46 din Convenție[54]. Comisia nu vroia a reveni asupra trecutului, ci numai de a feri viitorul. În adresa sa, se mărgini numa a dezaproba călcarea constituționalismului, iar nicidecum și a Convenției, care nu era călcată.

Actul Comisiei Centrale n-a fost dar o acuzație, ci un simplu avertisment către ministeriu de a se opri în calea foarte primejdioasă în care intrase. Așa s-a privit chestia chiar de către unii din membrii Comisiei cu care ades eram în luptă. Vă voi cita, domnilor, cuvintele a trei comisari, cari negreșit că nu aveau un mare entuziasm pentru miniștri ce se pun astăzi în acuzație.

Iată ce au zis domnul Brăiloiu: «Eu cred că este de neapărat a se prevesti guvernului greșelile făcute, pentru ca să nu cădem în mai mare neorînduieli. A ni adresa dè-a dreptul către domn ar fi un ce foarte grav, ar fi ca o pîră făcută asupra ministerului. De aceea, eu socotesc că mijlocul cel mai nimerit ar fi ca să arătăm însuși miniștrilor neregularitățile ce au făcut pînă acum».

Auziți, domnilor? Numai neregularități! D. Florescu, luînd apoi cuvîntul, a zis: «Prin propunerea ce am făcut în seanța trecută, am fost departe de a gîndi să se puie ministerul în acuzație, cu atît mai mult cu cît eu gîndesc că însuși guvernul are trebuință de oarecare noviciat, pînă se va statornici pe drumul legal. Guvernul, grăbit fiind a intra în spiritul convențional, silit la aceasta de către opiniunea publică, a putut să devieze din calea legală». Chiar domnul Gr. Sturdza a fost de aceeași opinie, declarînd că: «După cîte s-a zis în această chestiune, iată cum se pute împăca ideea din raportul comitetului, cu raportul de a se face direct domnitorului arătarea acelor neregularități.

[54] Sturdza D. A..., *op. cit.*, vol. VII p. 313.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Să se primească acest raport al comitetului și să meargă ca un avertisment către ministeriu. Să cerem mai întîi lămurire de la ministeriu și apoi să facem domnului observațiunile cuvenite, și fiindcă d. Brăiloiu a zis că și în Țara Românească, ca și în Moldova, se fac asemine neregularități din partea guvernului, apoi eu sînt de părere a se adresa și ministerului din Țara Românească un asemine avertisment, cu cerere de lămuriri. Atunce vom fi în stare a face domnitorului, în deplină cunoștință a lucrurilor, observațiunile noastre». Cît pentru mine, eu am fost cu totul de altă opinie. Am zis că atribuțiunile Comisiei Centrale fiind hotărîte, nu putea să intre în esplicații cu ministerul. Datoria ei era să se adreseze către domn. Această idee s-a și adoptat, și așa s-a făcut adresa ; însă, făcînd-o, Comisia Centrală era departe de a voi a reveni asupra trecutului, de a face din neregularitățile miniștrilor un act de acuzație în contra capului lor ; de a agrava lucrurile, fără aceasta îndestul de grave ; chiar enumerînd actele emanate de la ministerii în chip neconstituțional, ea le-a ținut samă de timp și de împregiurări ; chiar ea a adăogit textual că, departe de a se rosti în princip în contra dispozițiilor luate de ministeriu, ea se rostea numai în contra modului neconstituțional al aplicării. Ea a zis că a înțăles nerăbdarea ministeriului, înboldit de opinia publică, de a aplica cu o oară mai înainte reformele de care țara era însetată. Singurul act al Comisiei Centrale a fost dar de a mărgini pe viitor o stare de lucruri ce ar fi putut deveni primejdioasă, dar n-a înțăles nicidecum că Convenția era călcată și că călcătorii ei trebuia a fi dați în judecată.

Ministerul a răspuns adresei Comisiunei Centrale prin întîmpinarea sa. Ministerul sprijinea că lucrările sale erau legale, că el era autorizat de a le face prin art. 47 din Convențiune [55], care era dat în atributele puterei esecutive, iar nicidecum ale puterii legislative, care autoriza pe guvern de a pune în stare practică principiile precize cuprinse în art. 46 din Convențiune, de a abroga din legile vechi toate dispozițiile care erau contrarii Convențiunii.

[55] Sturdza D. A..., *op. cit.*, vol. VII, p. 314.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Din aceasta se iscă conflictul între Comisiunea Centrală și ministerul, conflict de constituționalism! Acest conflict este acum să se hotărască de către Adunare. Opiniunea mea este cunoscută: eu nu admit teoria ministeriului. Insă, tocmai pentru aceasta eu nu împărtășesc chipul de privire al raportului. Pentru o chestie de formă, Adunarea poate hotărî între chipul de vedere al Comisiunei Centrale și între acel al ministerului. Ea poate și trebuie a se rosti în contra ministerului, dar aceasta nu vra să zică că cel dat ramas trebuie să se osîndească ca călcător Convențiunei. Zicînd aceste, vin a întreține pre Adunare asupra unui punct din deviațiile ministerului, pre care Comisiunea Centrală îl socoate ca actul cel mai învinovățitor al ministerului și pre care Comisiunea Centrală l-a respins cu desăvîrșire din adresa sa. Acesta e punctul atingător de luarea averilor monastirilor chinovii.

Iată ce în această privință s-a petrecut în Comisiunea Centrală. D. Radu Roset, însuși președintele Comisiunii Centrale, a voit a propune de a se cuprinde între deviațiile ministerului și cvestia monast. chinovii. Ei bine, deși d-lui era președinte, deși d-lui făcea parte din majoritate, totuși n-a putut găsi încă doi membri ca să-i susție amandamentul d-sale, și așa, numai după o espunere a mea despre factele din acest minister, Comisiunea Centrală a trecut înainte.

Comisiunea zice că luarea averilor monastirilor chinovii, în contra legii din 1835, s-ar fi făcut de ministerul actual. Dacă în acest caz este călcare de lege, aceasta s-a făcut încă de la 1848. Atuncea, locotenentul de mitropolit, arhiereul Meletie Burdujanul sau Stavropoleos, a adus la cunoștința domnului starea cea rea în care se afla acele monastiri, arătînd că condițiile după care li se lasase dreptul a se bucura de averile lor erau cu desăvîrșire calcate. În adevăr, hrisovul elaborat de răposatul vornic Alecu Balș și întărit de domnul M. Sturdza, în conformitate cu stipulația legei din 1835, zice că aceste averi se vor lăsa în dispuseciunea monast. numai întrucît își vor păzi așezămîntul, iar la din contra, ele trebuie a fi supuse.

Fericitul întru pomenire domn Gr. Ghica, din evlavie și prin simple măsuri administrative, a înapoiat monastirii averile, dîndu-i chiar un hrisov de stăpînire, însă iarăși

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cu anume condiții, ca să îndeplinească condițiile ce-i erau impuse, adecă: primirea de streini, bună păzirea casei de sminti[ți], faceri de școli și altele. Monastirea Neamțului însă, cu toate cererile guvernului, cu toate strigătele glasului public, cu toate sfătuirile vechilului ei d. Panu, care, o mărturisesc, de o sută de ori a îndemnat pe stareți de a se pune în calea progresului, s-a împotrivit totdeauna și a stăruit în calea ignorantismului și a corupției. La întoarcerea domnului Gr. Ghica de la Viena, după retragerea rușilor, răpos. Dimitrie Ralet s-a delegat de către guvern acolo spre a cerceta starea monastirei, el a găsit lucrări scandaloase, corespondințe cu streini, ba chiar și agenți streini oploșiți acolo. In fața unei asemene stări de lucruri, d. Gr. Ghica au destituat pe starețul, a pus locotenent pe arhimandritul Dionisie, hotărît a le lua averile. Monahii, numai alegînd pe Dionisie de stareț, i-au mai putut păstra neatîrnarea. Însă a doua zi după numirea caimacamului T. Balș, Dionisie fu destituat, monastirea își desființă școlile și alte așezăminte de binefacere și reîntră în calea cea rea de mai-nainte. Sub guvernul lui Vogoridi, după toate invitările ce i se făcură de a se conforma hrisoavelor de școli date de Gr. Ghica după însuși cererea monahilor, monastirea împotrivindu-se și puindu-se chiar în stare de revoltă, se slobozi un ofis, după care onorabilul d. Gr. Ghica și eu am fost delegați acolo ca să îndemnăm pe stareț dè a reintra în calea legală. Starețul se împotrivi și nu vroi nici macar a priimi comisia, și atuncea se slobozi un al doilea ofis pre care-l păstrează și prin care se zice: să se destitueze pe stareț și să se puie averile sub administrația statului. Această măsură s-a suspendat după cererea mea, recomendîndu-se comitetului spre aducerea întru împlinire. Aceasta a făcut-o ministerul actual.

Domnilor! aceste le-am zis în Comisia Centrală, aceste le zic și aice. Însă, este un caz la care mă unesc cu Comisia, adecă ca măsura luărei averilor monastirilor chinovii ar fi trebuit să se facă în unire cu chiriarhul țărei. Cred și acum că mitropolitul Sofronie, care în mai multe ocazii a fost alăturea cu noi, negreșit că nu s-ar fi împotrivit a face în 1859, aceea ce arhiereul Burdujanu a făcut în 1848! Am auzit discuția asupra cuvîntului confiscare, adecă luare la fisc. Sub nume de fisc eu înțăleg statul;

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în stat însă, în simțul cel mare, eu înțăleg și biserica și averile ei, ca instituție lumească, ca ram al trebilor obștești. Convenția hotărînd că toate casele de care țara dispune sub deosebite numiri, să se concentreze într-o singură casă, a trebuit să se ieie și venitul monastirilor ; însă mi se va zice că, chiar luîndu-le, statul nu pute dispune de ele pentru trebuinți generale, ci numai speciale, precum : înființarea de școli și alte așezăminte de binefaceri. Așa este, însă totdeauna monastirile au contribuit și la sarcinile generale ale statului, și monastirile sînt persoane, și prin urmare și ele trebuie să ieie parte la sarcinile statului. Noi, mirenii, avem cheltuielile lumei, sîntem părinți de familie, avem greutățile noastre, și cu toate acestea noi ne-am priimit de bunăvoie a purta sarcinile statului. Pentru ce dar și comunitățile, care nu răspund la reformele cerute de veac, nu ar contribui la dările trebuitoare statului ? Îmi pare rău de chipul cu care d. Corne a tratat această chestie, sprijinind că averile monastirilor sînt proprietăți a căror venituri trebuie să fie întrebuințate după actele ctitoricești. Prin aceasta d-lui, fără să voiască, s-a făcut vechilul egumenilor greci, carii și ii pretind că moșiile monastirilor închinate locurilor de jos sînt proprietăți ale lor. În Comisia Centrală, și anume în proiectul de Constituție, d. Arsachi pusese condiția de a se respecta actele ctitoricești, dar majoritatea Comisiei Centrale a respins acea propunere.

Vin acum la chestia zilelor menite pentru șosele. D. Hurmuzaki a zis că din toate sarcinile care după Convenție trebuie a se întinde asupra tuturor claselor, lucrul șoselelor în natură nu se putea întinde și că, mai bine decît a întinde acest beilic, s-ar fi cuvenit a-l suspenda pînă la regularea lui pe calea constituțională. Asta ar fi fost foarte ușor, însă am fi avut o poștă de șose mai puțin ; aceasta poate să placă acelora carii n-au interese materiale în gioc, aceștia pot crede construcția șoselelor ca un ce foarte neînsemnat. Eu nu sînt de aceeași opinie. D. Hurmuzaki însă a uitat alte două sarcine și mai grele care zac asupra țăranilor și care cred că d-lui singur nu voiește a le desființa. Vorbesc de capitație și de recrutație ! Ei bine, dacă noi avem dreptul a zice că s-a călcat Convenția prefăcîndu-se zilele de șosele în bani și întin-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

zîndu-se asupra claselor odată privilegiate, oare țăranii nu ar avea și ii dreptul să strige și mai tare pentru călcarea Convenției, de vreme ce, cu toată rostirea art. 46, tot ii urmează a plăti singuri birul personal și a da oameni de oaste, nepomenind de alte angării ? În adevăr, s-au votat o dare de 5 milioane pe averea fonciară, însă tot noi am aflat chipul de a nu o pune în lucrare. Adunarea au votat reorganizarea armatei. În ea era lipsă de 700 oameni și tot numai țăranii ș-au dat feciorii. Noi n-am dat un singur om, afară numai de acii ce au intrat de bună voie, ca să se facă ofițeri".

D. Hurmuzaki amintește că Comisiunea a imputat ministeriului pentru ce n-a urmat esemplului ministeriului de peste Milcov, care, pe cale legală, a extins și darea personală și serviciul militar.

„Greșala ministeriului de aice este că nu a făcut ca acel din Valahia, carele a doua zi după alegerea domnului în Țara Românească s-a grăbit a adresa o circulară către toți administratorii, prin care le face cunoscut că, din acea zi, toți erau deopotrivă dinaintea legii, înaintea dărilor etc.

Și eu am osîndit ministeriul, însă nu pentru că a aplicat o parte din art. 46 din Convenție, ci pentru că s-a oprit în mijlocul drumului și că, de vreme ce a luat calea ordonanțelor, n-a aplicat încalte tot ce putea aplica, precum generalizarea dării personale și a recrutației.

Negreșit, domnilor, lucrurile nu merg bine ; negreșit că s-au făcut multe greșeli, că s-a perdut mult timp. Eu am zis-o la tribună în anul trecut, am zis-o în presă, o zice și toată țara. Însă răul cel mai mare nu stă în oameni, nu stă în chestia dacă constituțional sau neconstituțional s-au aplicat unele din principiile cuprinse în art. 46 al Convenției.

Răul trebuie să-l căutăm mai cu samă în neîndeplinirea dorințelor noastre celor mai esențiale, în epoca de tranziție în care sîntem, în lipsa de oameni și, mai ales, în defectuozitatea și complicațiile instituțiilor noastre, căci nu se poate tăgădui că, dacă pretutindene este greu de condus un guvern cu una sau două camere, cu cît mai greu tre-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

buie să fie de condus, dacă nu și cu neputință de a conduce, o mașină așa de complicată ca aceea a Convenției: două ministeriuri, două camere și o comisie centrală. Pe lîngă aceasta, să nu uităm că art. 46 este pentru noi o întreagă revoluție în instituțiile și datinele noastre. Vindecarea răului nu stă decît în unire, care, simplificînd mașina noastră guvernamentală, o va face să funcționeze mai ușor. Unirea însă nu se poate face decît prin două chipuri: ori prin calea diplomatică ori prin calea autonomiei. Cu drept cuvînt s-a zis că calea diplomatică este mai spinoasă decît prin calea autonomiei. Pe această de pe urmă cale nu vom pute-o face decît atuncea cînd, întărindu-ne țara prin stricta și sincera aplicare a art. 46 din Convenție, vom face ca autonomia să-și aibă bazele ei, nu în tratate streine care se pot strica, cum s-a și făcut, dar în inima și în brațele poporului.

Spre a mă rezuma, domnilor, eu nu sînt pentru punerea în giudecată a miniștrilor. Pentru o chestie de formă, de constituționalism, adecă cum trebuie să se înțeleagă art. 47, nu se șterg din rîndul cetățenilor oameni carii au lucrat cu noi la edificiul național, carii mîine iarăși vor lucra cu noi. Să facem dar ce a făcut Comisia Centrală: să asigurăm viitoriul.

A! dacă ar fi fost în mijloc răsipă, dacă ar fi fost interes bănesc, adecă banii strînși în loc de a intra în lăzile statului ar fi intrat în pungi particulare, atuncea cel întîi aș fi votat și eu împreună cu d-voastră pentru punerea la acuzație. Dar numai glasul d. L. Catargiu, numai indignația sa a trebuit să convingă pe cii mai împetriți că mîinile miniștrilor sînt curate de banul țării.

Numai cînd fondosul este călcat, cînd la mijloc stă rea intenție, interes mîrșav, se judecă și se osîndește un ministru. Nu cred că dv. voiți a ni întoarce la trecut. Însumi cunoaștem că lucrările ministeriului au fost conform cu art. 46 din Convenție. Forma s-a jignit; ei bine, să asigurăm și forma pentru viitor. Ca mare juriu a țării, să hotărîm cum înțălegem constituționalismul!

De lucrăm pentru viitor, să gîndim că nu-l asigurăm invinuind fără drept, fără temei, niște barbați carii și ii au titluri înaintea acestei țări. Oare avem așa de mulți barbați ca, ucigînd vreo cîțiva, să putem zice că avem alții

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cu care să-i înlocuim ? Aice este cazul să vă citez zicerile unui separatist cărui făceam odată mustrări despre indulgența sa prea mare pentru un om care avea multe talente dar totodată și multe metehne. «Ce vrei — îmi răspunde el — o țară nu se recomandă înaintea lumii prin pietrile munților săi, prin apile riurilor sale, prin copacii codrilor săi. Ea se recomandă prin bărbații săi cei mai însemnați, prin istețimea ce i-a deosebit în politică, în științe, în arte».

Să gîndim, domnilor, că avem puțini oameni carii prin lucrările, prin serviții lor s-au făcut recomandabili înaintea țării. Să nu-i împuținăm încă prin răsturnări politice. Miniștrii încriminiți n-au avut nici intențiile, nici interesul de-a face rău. Numai amorul patriei și onestitatea caracterului nu li se pot contesta. Să le ținem dar samă de greaua poziție în care ii s-au aflat, de strădănuirile lor pentru a face bine. Și dar eu resping acuzația și sînt pentru amandamentul d-lui M. Jora".

„Monitorul Oficial", 1860 (II), nr. 184, pp. 627—628.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XXXIII

PROGRAM DE GUVERNĂMINT PREZENTAT IN FAȚA ADUNĂRII*

„Domnilor deputați,

Măria sa domnul Principatelor Unite ne-a numit miniștrii săi pentru Moldavia.

Răspunzînd la chemarea tronului, noi am priimit această sarcină, fără a ne ascunde cît de puțin greutățile ei; am priimit-o însă în convicțiia că prin aceasta, și mai ales în împregiurările actuale, noi împlineam o neapărată datorie și către națiie și către domn.

In această epocă de tranziție, cînd legile vechi ș-au perdut o parte din puterea lor morală, cînd legile cele noui încă nu sînt făcute, cînd multe din dorințele naționale nu s-au realizat cu deplinătate, cînd reformele cele mai esențiale, pentru a agiunge în stare practică, au trebuință de a trece prin întîrzierile unui mecanism complicat, cînd guvernul stă în față cu atîtea așteptări și trebuințe și cînd el are atît de puține mijloace spre a le putea îndestula, numai ușoară, numai demnă de rîvnit nu poate să fie sarcina ministerială. Avem însă încrederea în patriotiicele cugetări ale domnului, în dreptatea și sprijinul real al Comisiunii Centrale și al Adunării, pentru că, o sperăm, ele nu ne vor lipsi, în cîtă vreme noi vom lucra bine și legiuit, în cîtă vreme noi vom ținea seamă de obștestile trebuinți, de dreptul fiecăruia, de glasul opiniei publice!

Programul nostru va sta în însuși actele noastre.

Recunoașterea votului din 5 și 24 ianuarie 1859 este cea mai puternică dovadă că autonomia romînească este un adevăr ce nu se mai contestează de nimene și că oricînd romînii vor ști a fi la înălțimea situației, Europa nu se va uita la ei cu nepăsare.

---

* Ședința din 4 mai 1860.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Vechile noastre trataturi sînt consfinţite atît prin Tratatul de la Paris cît şi prin Convenţia din 7 (19) august 1858. Rezămîndu-ne pe drepturile ce decurg din aceste acturi seculare, noi vom sprijini autonomia ţărei, ca o scumpă şi neprescriptibilă moştenire.

Dezvoltarea şi întărirea naţionalităţii romîne vor fi ţelul neadormitelor noastre stăruinţi, sufletul tutulor lucrărilor noastre, ca aşa să avem nu numai a dori, dar şi a dobîndi realizarea mîntuitorului princip: Unirea.

In relaţiile noastre internaţionale, politica guvernului va fi întemeiată pe demnitate, drepturile şi interesele ţărei, care ne vor fi pururea scumpe.

In sfera atribuţiilor noastre, vom lucra cu tot dinadinsul pentru cît mai curînda şi întreaga unificare a instituţiilor şi a legilor Principatelor Unite.

Vom pune luarea aminte cea mai scrupuloasă ca la această mare reformă să lucrăm în cea mai strînsă împreună înţelegere cu ministerul din Bucureşti, ca aşa, din ce în ce mai mult, unirea să ajungă a fi un fact îndeplinit! De mai înainte recunoaştem că centralizarea administraţiei şi a puterii legislative din Principatele Unite a devenit o necesitate de întîiul ordin. Vom lucra, domnilor, cu tot dinadinsul, ca în împreună înţelegere cu corpurile statului de aice şi de peste Milcov să ajungem la acest mîntuitoriu rezultat. Fie ţara bine încredinţată, că întru aceasta nu vom lăsa să treacă în zadar nici o ocazie favorabilă din lăuntru sau din afară, însă să nu se uite că, fără a renunţa la energie, înţălepciunea şi prudenţia trebuie să fie busola povăţuitoare pentru toate naţiile, şi prin urmare şi pentru naţia romînă.

In toate ramurile administraţiei noastre din lăuntru, respectarea Convenţiei din 7 (19) august 1858, în litera şi în spiritul ei, va fi legea noastră supremă. Convenţia a garantat romînilor guvernul constituţional. Sprijiniţi de binevoitorul şi înţăleptul concurs al Comisiei Centrale şi al Adunării, lipiţi din inimă cătră guvernul constituţional, încredinţaţi că numai un asemine guvern, sinceramente înţăles şi aplicat din toate părţile, poate împlini şi asigura libertatea şi fericirea naţiei, noi vom fi miniştri constituţionali în toată puterea cuvîntului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ca miniștri constituționali, noi mai înainte de toate recunoaștem și proclamăm folositorul principiu al responsabilității și solidarității ministeriale. Una din întîiele propuneri ce, în puterea art. 33 din Convenție[56], guvernul va face Comisiei Centrale, va fi propunerea pentru elaborarea unui proiect de lege statornicitoare condițiilor responsabilității miniștrilor și a înalților funcționari ai statului.

Vom respecta drepturile Comisiei Centrale și ale Adunării Generale în toată întinderea lor. Vom pune o scrupuloasă atenție pentru a ne feri de orice neîntemeiat conflict, de orice împresurare în atributele puterii legislative.

Vom fi însă totodată credincioșii și energicii apărători ai drepturilor și prerogativelor tronului, carele reprezentînd însuși voința nației legiuit rostită, carele personificînd dogma națională a Unirii, trebuie să fie tare, trebuie să fie încungiurat de respectul tuturora.

Noi vom păzi cu sfințănie toate libertățile cetățenești și necurmata noastră preocupare va fi de a le dezvolta și de a le încungiura cu toate legiuitele garanții.

Luăm o solanelă îndatorire în fața Adunării, că administrația noastră va căuta cea mai mare a sa putere în legalitate și în moralitate. Mărturisim în fața țărei, că numai aceste două principii pot rădica națiia și societatea noastră.

Sînt epoce cînd reformele sociale și materiale trebuie să fie îmbrățoșate cu căldură, ca înainte mergătoare ale regenerației naționale. Ne aflăm în o asemine epocă. Credem că și guvernul și țara, dîndu-și o mînă sinceră și păsind înainte cu seriozitate și energie întru a dezvolta în toată întinderea, în tot adevărul, principiile egalitare și civilizatrice cuprinse mai ales în art. 46 al Convenției, prin însuși aceasta se vor pregăti, se vor dobîndi și se vor asigura toate trebuințele, toate dorințele, tot viitorul nației romîne!

Grabnica și temeinica dezvoltare a principiilor reformatrice ale Convenției atîrnă în mare parte de liberalele lucrări ale Comisiei Centrale și de concursul luminat și patriotic al Adunărilor. Puterea executivă va fi fericită

[56] Sturdza D. A..., *op. cit.*, vol. VII, pp. 311—312.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de a vedea că i se dau în curînd ocazia și mijloacele să poată pune națiа în poziție de a se bucura cu o oară mai înainte de aceste reforme, așteptate cu atîta nerăbdare.

Reformele cele mai esențiale și care reclamă toată bunăvoitoarea și dreapta atenție a marelor corpuri ale statului sînt: reforma legii electorale și îmbunătățirea soartei țăranilor prin revizia legii care regulează relațiile dintre dînșii și dintre propietarii de pămînt.

Serioaza și temeinica organizare a puterii armate, în proporție cu trebuințele și cu mijloacele țărei, vor găsi în ministerul nostru cea mai energică îngrijire. Instituțiile militare au fost odată puterea și fala Romîniei. Cît ele au fost în picioare, autonomia Principatelor n-a fost un cuvînt sec.

Tratatul de la Paris ne-a garantat dreptul străvechi de a avea o armată națională. Și dreptul și interesul patriei noastre reclamă dar ca să avem o armată în stare de a ne apăra hotarele și autonomia. Votul Adunării din 30 aprilie ne dă închizășluire că în tot ce se atinge de dezvoltarea puterii noastre naționale luminatul d-voastră concurs nu ne va lipsi.

In ordinul îmbunătățirilor materiale, răspîndirea instrucției publice, rădicarea și îmbunătățirea soartei clerului, dezvoltarea industriei și a comerțului, și mai ales înflorirea agriculturei, marea noastră bogăție națională, vor chema deosebită activitate din partea administrației, și în măsură cu mijloacele și cu tot concursul ce sîntem siguri că ni se vor da de reprezentanții nației.

Mai este o chestie de mare importanță pentru Principatele Unite: aceasta este chestia monastirilor închinate locurilor de jos, chestie care au preocupat pre însuși puterile subscriitoare Convenției. Ministeriul îi va da o deosebită luare aminte. Din parte-ne, domnilor deputați, vă putem încredința, că în toate lucrările atingătoare de această gravă chestie noi vom fi conștiincioșii apărători ai drepturilor și intereselor țării și nici o hotărîre definitivă nu se va lua fără concursul puterii legislative.

In sfîrșit, domnilor deputați, noi nu ne ascundem greutățile sarcinei ce am luat asupră-ne.

Insă, învățați de ispita trecutului, puternici de binevoitoarea încredere a domnului, aspirînd a merita și pe aceea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

a d-voastre, folosindu-ne de activitatea și de multe pedice biruite ale predecesorilor noștri, ținînd seamă de trebuințele țării și de legiuitele cereri ale opiniei publice, noi luăm asupră-ne greaua sarcină, cu scopul de a întemeia domnia legilor, de a potoli patimile, de a menține liniștea publică, de a da fiecăruia dreptul său, într-un cuvînt, de a contribui la fundarea unui ordin de lucruri național, stabil și regulat.

Ca să putem realiza acest scop, noi vom avea trebuință de concursul luminat al corpurilor legiuitoare și de sincera îmbrățoșare a compatrioților noștri. Vom pune toată silința spre a ne face demni de ele.

Kogălniceanu, E. Alcazi, D. Bojinka, Melhisedec, G. Adrian, M. Iora, D. Cozadini.

4 mai 1860".

„Monitorul Oficial", 1860 (II), nr. 171, pp. 567—568.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XXXIV

DISCURS ŞI INTERVENŢII CU PRIVIRE LA PROIECTUL DE BUGET PE ANUL 1860 *

„Domnilor !

Voiesc mai înainte de toate să înlăturez din discuţie tot ce s-ar putea propune ş-ar fi personal pentru membrii actuali ai cabinetului. Inainte de miniştri, trebuie să gîndim la ţară, care de atita vreme reclamă vindecarea relelor sale. Mulţămesc prinţului Sturdza că prin amandamentul său cere ca Adunarea să fie dreaptă şi pentru miniştri ; în adevăr, dacă se cere onestitate şi activitate de la acel ce esecutează un ordin, cu cît mai mult ele trebuie să se ceară de la acel ce are ideea şi iniţiativa ordinului, precum a zis atît de nimerit d. Grigoriu.

D-lui Gr. Sturdza-i mulţămim pentru că reclamă sporirea lefilor miniştrilor ; o fac aceasta nu pentru noi, miniştri actuali, ci pentru succesorii noştri. Vroim să fim mai drepţi pentru aceştia decît unii din predecesorii noştri sînt pentru noi.

In adevăr, în moţiunea onor. deputat de Iaşi, pentru a nu se da miniştrilor decît leafa reglementală de 2 000 lei pe lună, cu mirare am văzut subscris şi pe d. Gr. Balş, unul din membrii fostului cabinet, acelaşi carele au subscris bugetul prezentat şi prin care se cere cîte 6 000 lei leafa ministrului pe lună ; şi acum, cînd d-lui nu mai este ministru, propune de a se reduce această leafă la cifra de 2 000 lei pe lună. Daţi-mi voie, domnilor, să vă înfăţoşez însuşi budgetul Ministerului Trebilor din Afară, subscris de ministrul de atunce, onorabilul d. Grigorie Balş. Iată-l [57] :

Acest fact zice tot !

---

* Şedinţa din 11 iunie 1860.

[57] Lipseşte textul lui Gr. Balş.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Nu voi mai reveni asupra acestui caz. Dar, mă întorc la chestiunea de interes public, acea privitoare la budgetul întreg.

Știți, domnilor, că nu noi am înfățoșat budgetul, dar predecesorii noștri. Cînd noi am intrat în minister, am găsit înfățoșarea budgetului un fact îndeplinit. Ce era să facem? In luna lui mai, adecă în mijlocul anului, să retragem budgetul și să înfățoșăm un altul? Dar făcînd-o aceasta am fi agiuns la sfîrșitul anului fără budget! Insă trebuie să mergem înainte, trebuie să îndreptăm administrația; de aceea, am lăsat să se facă într-un chip excepțional ceea ce nu se face în nici o țară constituțională, facerea budgetului prin însuși Adunarea. Secțiile nu vroiau să se conforme cu cererile budgetului predecesorilor noștri, sub cuvînt că el era bazat pe o nouă organizație, ce nu era încă încuviințată prin anume legi. Budgetul reglemental nu mai era posibil în fața neapăratelor nevoi ale zilei. Ca ministru m-am conformat dar încheierii Adunării din...[58] și am lăsat, o mai repet, ca prin chip escepțional Adunarea să facă însăși budgetul.

Iată însă ce zice această încheiere *(citește încheierea)*. Așadar, potrivit acestei încheieri, Adunarea binevoiască să hotărască, mai înainte de toate, cheltuielile neapărate pe anul acesta.

Cît pentru moțiunea onorabilului domn Panu, eu o resping cu totul; întîi, pentru că este contra unei încheieri a Adunării asupra căreia nu se poate reveni, și al doile, pentru că nu este dreaptă și practică. Ce zice această moțiune? Ca să se înscrie in capul cheltuielilor datoriile statului, și apoi cu rămășița se vor acoperi, dacă se vor pute, și serviciile publice; într-alte cuvinte, oprirea pe loc a carului guvernamental. Se vorbește de datorii: nu vreau să cercetez deocamdată cum și cine le-a făcut. Eu recunosc că ele trebuie a fi plătite. Insă, mai presus de toate datoriile există o datorie sfîntă care trebuie plătită și mai înainte: aceasta este leafa funcționarului, răsplata sa pentru munca care o dă statului, pînea cè în contra acestii munci trebuie să i se deie lui și familiei sale.

[58] Loc gol în text.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Datoria statului trebuie să fie sacră; însă acel ce au împrumutat statului bani priimește dobîndă pentru capital. Nu este însă așa și datoria ce țara contractează către funcționari, cînd ea nu-i plătește în proporție cu serviciul lor!

In numele țării, care are ochii țintiți asupra Adunării, vă conjur, domnilor, să ni punem mai presus de toate patimele și de toate considerațiile de partide și de persoane. Cel mai mare act ce o adunare este chemată să facă, este votarea budgetului.

Astăzi, acest act cîștigă o valoară îndoită: se atinge de a organiza astfeliu serviciile publice, de a otărî astfel leafa amploaiaților, că acolo unde pînă acum era abuz, să se introducă legalitatea, ca corupția și venalitatea să facă loc onestității și moralității. Aceasta nu vom putea niciodată face, în cîtă vreme funcționarii noștri vor fi ținuți în starea de peritori de foame. Este cu greu, domnilor, de a reclama de la nevoieș să se împrotivească ispitei. Nu tăgăduiesc că ar fi oameni destul de tari și de stăpîni pe sine, ca să se ție mai presus de toate ispitele. Insă, aceste sînt pături privilegiate, sînt escepții și la noi mai rari decît orișiunde. Amploaiatul se află astăzi mai rău plătit decît sub regimul regulamentar; atuncea, pe lîngă leafă el ave dinaintea sa gratificațiile bănești sau boieriile; gratificații astăzi nu se mai dau și la pergamentele de boierii nu mai ține nimene. Așadar, astăzi amploiatul nu are decît singură leafa sa și oare am avea dreptul de a cere de la dînsul toată vremea, toată activitatea sa, cînd nu i se dă măcar mijloacele pentru a putea trăi el și familia lui?

Adunarea este suverană în materie de dări. Ea are dreptul suprem de a otărî veniturile și cheltuielile statului. Ea ar lipsi suveranității sale cînd ar uita nevoile țărei, care reclamă și cere neîncetat îmbunătățirea administrației! Adunarea este suverană; dar țara este și mai suverană. Să ne uităm dar la țară; și pentru ca încheierile Adunării să fie respectate de țară, să începem mai întîi întru a respecta însuși noi încheierile noastre: cea întîi lege este ca minoritățile să se plece majorităților. In ziua de...[59] majoritatea au făcut o încheiere, care cere ca mai

[59] Loc gol în text.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

întîi să se otărască cheltuielile anului 1860; așadar, astăzi, minoritatea să se supuie acelei încheieri, și dar resping moțiunea d-lui Panu".

L. Catargiu arată că propunerile guvernului referitoare la achitarea salariilor și datoriilor sînt întemeiate.

Gr. Cuza cere ca pentru echilibrarea bugetului să se desființeze pe un timp limitat atît guvernul cît și „armia, jandarmeria, corpul profesoral cu studenții, corpul judiciar și administrativ", iar țara să se cîrmuiască, după exemplul Franței din 1793, de Comisii ministeriale și un comitet de „salut public", districtele să fie administrate de cîte un comisar. Nimeni să nu fie salariat. Astfel s-ar echilibra bugetul și „s-ar putea amîna și darea fonciară acea de 5 000 000 ce amenință pe privilegeți".

A. Panu arată că nu a fost timpul necesar pentru studierea aprofundată a proiectului de buget și ce înțelege să cuprindă capitolul venituri. In ce privește sporirea salariilor, este de opinia ca să se mărească numai salariile funcționarilor inferiori.

D. ministru primar. „Mai înainte de toate declar că secția financiară, de cîte ori am asistat la lucrările ei, totdeauna s-a arătat plină de bunăvoință pentru cererile guvernului și mai în special pentru îmbunătățirea soartei arestanților și a jandarmeriei, pentru care mi-au dat mai mult decît chiar am cerut. Zicînd aceste, socot că arăt îndestul că sînt departe de a face cea mai mică încriminare în contra lucrărilor secției. Insă totuși sînt datoriu și am dritul de a cere de la Adunare sporurile pe care le socot neaparate pentru îmbunătățirea serviciului public. Aceasta cu atît mai mult o zic, că la budgetul administrației ce s-au tratat în 6 lungi ședinți, eu nu am asistat la ele decît atunci cînd s-au cercetat paragrafele aresturilor și aceasta din bunul rezon că eu nu eram încă ministru.

Ca unul ce nu sînt solidar pentru budgetul înfățoșat de predecesorii mei, nu sînt asemene legat de a nu cere ceea ce el nu au cerut de la secții. Cererile mele sînt însă numai întru cît ele sînt strict reclamate de trebuință. Ele se rădică de abie la soma de 300 000 lei pentru Ministerul din Năuntru, somi în care intră lefile a 15 hirurgi,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

hultuitori pentru ținuturi, uitați de secție de a se înscrie în budget, asemene și sporiul lefilor raportorilor de statistică de prin districte și alte asemene condeie. La Ministeriul Cultelor și al Instrucției Publice nu reclam decît 120 000 lei, din care cea mai mare parte sînt meniți pentru reorganizarea Seminariei Centrale din Socola, pentru dezvoltarea unei școli normale catolice din Săbăoani, ca așa să agiungem la naționalizarea clerului catolic din Principate, și în fine, pentru așezarea unei școli de hirurgie! Aceste cifre arată cît de scrupulos am fost în cererea de noi adaosuri.

Viu acum a întîmpina pe preonorabilul preopinent d. L. Catargiu, carele sprijină că prin propunerea d-sale nu s-ar răsturna votul Adunării. Eu îl voi ruga să binevoiască a ceti numai acel vot și procesul verbal al ședinței, și se va încredința că și secția și Adunarea au voit a statornici mai întîi cheltuielile anului 1860, pentru acoperirea cărora sînt afectate dările actuale, întinse pe toate clasele, și ca resursă provizoră și darea fonciară de 5 milioane.

Nicăiri în acea încheiere nu se vorbește de datorii, aceste se vor plăti prin veniturile nouă ce vom dobîndi cînd vor sosi de la Comisia Centrală proiecturile de lege pentru dările nouă.

Tot atuncea, de vom mai fi la putere, Adunarea ni va putea cere și un budget rațional. Iar pînă atuncea nu putem face alta decît ca, prin chipul cel mai practic și în timpul cel mai scurt, să ni silim a ni face un budget, care cît se poate să îndestuleze nevoile zilei ce sînt atita de mari, încît nu se mai pot urni. Să venim acum la chipul cum se propune a se face budgetul; se zice că în capul său să figureze datoria publică. M-aș primi la aceasta cînd și noi am ave o datorie publică, făcută într-un chip rațional ori menită de a se amortiza într-un șir de ani sau înscrisă ca datorie perpetuă. Însă aice sînt datorii făcute de guvernele trecute, cele mai multe fără partițipația corpurilor legislative și avînd a se plăti în scurte vadele, capete și dobîndă. Vă întreb, dacă asemine datorii se înscriu în capul budgetului, datorii exepționale, ele trebuie a fi plătite prin resurse exepționale. Fără a căuta antecedente în budgetele staturilor europene, vă rog să vă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

aduceți aminte că facerea unui budget nu este un lucru nou în țara noastră. Între sprijinitorii propunerii onorabilului domnu Panu, văd și miniștri din timpurile reglementare. Ei bine, eu îi rog să-mi arăte dacă de la 1832, de cînd s-a întrodus Regulamentul Organic, și pînă astăzi s-a înscris vr-odată în budget datoriile înaintea cheltuielilor curente ale statului. Onorabilul d. Panu au zis cu drept cuvînt, că un budget trebuie să fie expresiunea esecutării tuturor legilor, garanția tuturor libertăților constituționale. D-lui are dar dreptate cînd critică budgetul de față. Însă noul ministeriu este intrat la mai ; el n-a putut prin urmare a se înfățoșa cu un nou budget. Pentru aceasta i-ar fi trebuit să retragă budgetul vechi mai întîi, un budget însă nu se face într-o zi sau două, cînd onor. d. Panu singur a zis că 5 zile nu i-au fost de ajuns ca să studieze lucrarea secției. Cîte zile mai multe nu ar fi trebuit dar ca să compunem noul budget ; și chiar așa fiind, ce budget am fi putut face cînd sistemul dărilor încă este tot a celui vechi. Înfățoșînd noul budget, cîte săptămîni ar fi trebuit secțiilor ca să-l studieze și Adunării ca să-l discute, să-l amendeze și să-l voteze, Comisiei Centrale ca să-l declare compatibil cu baza organizațiunei, domnului ca să-l întărească și miniștrilor ca să-l pună în lucrare ? Și iată că am fi agiuns la finitul anului și pînă atunci cum ar fi mers administrația ? Ce ar fi zis țara ? Ce am fi făcut cu funcționarii ? Ii ar fi trebuit să moară de foame și prin urmare, acii oneşti să părăsească serviciul și cei răi... avem curagiul de a zice lucrurile pe nume... «să fure» ! Țara însă cere administrație, cere dreptate, cere armată, țara ni cere în fine fapte și noi ni vedem ținuți pe loc. Ni se leagă mîinile și picioarele și apoi ni se zice să mergem înainte. Domnilor ! Domnilor ! gîndiți la țara care va judeca între d-voastră și între noi !

Spuneți-ni ce să facem cu administrația țării, cînd nu ni dați mijloace, cînd chiar întinderea dărilor ni cere cheltuieli enorme și cînd casa statului nu are macar 1 000 galb. în numărătoare ; pentru cumpărarea cailor jandarmeriei am trebuit să dau cel de pe urmă galbăn din casa clerului. Pentru ca Depart. Lucr. Publice să poată observa contractul încheiet pentru șosaua de la Pineu, am trebuit să mă ating pînă și de depozite. Puneți-vă, dom-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nilor, în poziția noastră și vedeți dacă este chip a merge înainte. Vă rugăm pentru țară, nu vă rugăm pentru noi.

Miniștrii trec, dar țara rămîne. Dați țării mijloace. Noi vă declarăm că nu vom cheltui un ban afară din sumele încuviințate de Adunare; dar, tocmai pentru ca să putem împlini această îndatorire, dați-ni sumele trebuitoare. D. Panu a stigmatizat cu drept cuvînt starea ticăloasă a finanțelor noastre, care face că creditorii statului să se amîne cu plata din zi în zi; însă cauza acestui rău nu sîntem noi, carii n-am fost niciodată miniștri. Acest rău este o tristă moștenire de la alte guverne, și dar nu acii carii ni-au lăsat această moștenire, nu acii carii au cheltuit cu milioanele peste budgete au dreptul să vie astăzi să ni impute lucruri pre care noi cii dintîi le-am descuviințat, lucruri care noi nu le vom face; luăm îndatorirea dinaintea Adunării, dinaintea țării.

Onorabilul d. Panu v-a vorbit de ședințe confidențiale, în care eu aș fi cerut pentru miniștri cîte 6 000 lei pe lună și pentru prezidentul Consiliului un adaos de 2 000 lei iar pe lună. Nu știu dacă este îndestul de parlamentar de a reînnoi în ședințele publice convorbirile confidențiale; însă, deprins de a nu vorbi într-un fel în patru ochi și în alt fel în fața publicului, vreu eu singur a repeta ceea ce am zis în casa d. Teodor Ghica. Eu nu am cerut nici 5 000, nici 6 000 lei pentru miniștri, decît am zis că și miniștri sînt funcționari, că prin urmare și ii trebuie a fi plătiți în proporție cu capacitatea lor, și ca dovadă la zisele mele am arătat budgetul Țării Romînești, elaborat de miniștri moderați și bogați.

Acest budget dă miniștrilor cîte 5 000 lei pe lună și prezidentului Consiliului îi dă un suplement de alte 2 000 lei; iată, domnilor, toată conversația noastră confidențială, o recunosc pentru că nu a avut nimic compromețant pentru mine; am slujit un an la Comisia Centrală fără leafă, voi pute sluji și ca ministru cu mica leafă însemnată de secțiune. Și cînd o zic aceasta, o zic și pentru colegii mei *(toți miniștri sculîndu-să în picioare aprobează declarația prezidentului Consiliului)*. Nu urmează dar în mijloc vreun interes personal; dar, ca chestie de princip, cer sporirea lefii și pentru miniștri ca și pentru orice funcționar, și mai ales în timpurile actuale, cînd

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de la ministru se cere mai mult decît se cerea înainte. Mi s-a întîmplat a vede miniștri cu lefe regulamentare dăruite și aceste pe la cinovnici și totuși cumpărînd moșii de veci, după cîțiva ani de slujbă.

De-acum vom vide miniștri, deși cu leafă îndoită și întreită, totuși vînzîndu-și chiar și moșiile pămîntești. Rezonul care a îndemnat pe secție de a spori lefile amploiaților subalterni, cu drept cuvînt a fost că ii nu trebuie să moară de foame, ii și familiile lor.

Însă și noi, miniștrii, avem familii, avem femei și copii. Apoi, fiindcă și noi, ca și alți amploiați dăm țărei tot timpul, toată puterea, toată activitatea noastră, pentru ce femeile noastre să fie în lipsă! Dar poate că sîntem bogați? Asta poate să fie, însă această avere este a familiilor noastre, ș-apoi sînt și miniștri săraci. Astăzi a-și mărturisi sărăcia, mai ales în mijlocul corupției în care ni aflăm, departe de a fi o rușine, este un titlu de laudă! O țară care cere de la miniștrii săi totul, totul, nu trebuie să le drămăluiască paraua, mai ales cînd ii prin lipsa de orice mijloace afectate pretutindene asupra miniștrilor sînt siliți pentru trebuințî neprevăzute a le îndestula chiar din leafa lor. Spre dovadă, dați-mi voie, domnilor, să vă spun ce-am făcut cu leafa me de ministru. Am 2 000 lei pe lună, m-am dus să fac revizie penitenciarului din Iași. Am găsit 400 de arestanți, la întrebarea ce le-am făcut, dacă n-au nimica de tînguit, 400 de guri mi-au răspuns că mor de foame. In adevăr ii n-au decît 12 parale de om pentru hrană. Pînă la votarea budgetului nu putem să-i las să moară de foame; le-am dat giumătate din leafa me. Se atingea de strîngerea nebunilor de pe ulițele Iașilor și trimiterea lor la monastirea Neamțului; am trebuit să plătesc chiria trăsurelor din punga me și cîte alte asemine cheltuieli. Așadar, dacă cer sporirea lefilor o cer nu pe considerații personale, dar din punctul de vedere al dreptății.

S-a vorbit apoi de deosebită leafă cuvenită președintelui Consiliului, și aceasta este drept, domnilor, pentru că postul de prezident al Consiliului nu mai este ca mai înainte. Prezidența este astăzi o funcțiune foarte grea. Prezidentul reprezentează politica guvernului, el corespondează cu domnul, cu Comisia Centrală, cu ămbile mini-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

stere, cu Camera, el este într-un cuvînt intermediarul între domn și celelalte corpuri ale statului. Munca sa este cea mai grea, este o muncă de cap, ciilalți miniștri tot mai pot ave puțin răgaz, puține minute de odihnă, prezidentul Consiliului lucrează zi și noapte, dumnezeu m-a înzestrat cu îndestulă doză de activitate, ei bine! o recunosc, că lucrînd în conștiință și ne-ntrerupt 16, ades 18 oare pe zi, încă nu pot îndestula trebuințele serviciului public. Mai gîndiți, d-lor, că domnul giumătate de an petrece în București, că domnul, după Convenție, guvernînd cu miniștrii săi, prezidentul Consiliului de două ori pe săptămînă trebuie să-i deie samă de toate lucrările. Gîndiți dar, ce muncă are astăzi un prezident de Consiliu. Ei, domnilor! credeți-ni; numai miniștrii astăzi nu se pot lăuda că se odihnesc pe dafine și pe roze.

Onorab. d. Panu zice că sistemul financiar nu este încă regulat, că atuncea cînd sistemul va fi regulat, atuncea vor putea miniștri a cere lefi.

D-lui nu este drept cu această propunere. Cînd sistemul financiar, cînd organizația va fi făcută, și sarcina miniștrilor va fi mai ușoară; greul este tocmai astăzi. Ei bine! drept ar fi că tocmai la greu funcționarii să nu fie plătiți? Dar ca să revin la budget în general, dați-mi voie, domnilor, să vă adaug două cuvinte: noi nu mai sîntem în agiunul entuziasmului, ci a doua zi după entuziasm. Astăzi nu se mai reclamă de la noi vorbe frumoase, ci fapte, și fapte mari; și noi nu avem macar mijloace să urnim serviciile publice.

Sfîrșind, conjur pe Adunare să se uite la trebuințele țărei, să vadă cît de mare sînt nevoile și cererile ei; și fiind așa, să gîndească la marea răspundere ce ar atrage asupră-și cînd prin refuz de mijloace ni-ar pune în neputință de a vindeca răul, de a îndestula nevoile".

„Monitorul Oficial", 1860 (II), nr. 266, pp. 965—967, 968; nr. 267, p. 969.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XXXV

DISCURS PENTRU APĂRAREA GUVERNULUI DIN 30 APRILIE 1860*

„Domnilor,

Înainte de a mă sui la tribună spre a răspunde la rechizitoriul domnului deputat de Piatra, Gr. Balș, în puterea art. 44 din regulamentul nostru, carele zice că deputații vorbesc către miniștri, Adunare sau președintele ei, articol în contra căruia eu ieri am fost întrerupt, vin, domnule președinte, nu să fac o tînguire pentru cele petrecute ieri, dar să reclam pentru viitoriu și să dobîndesc un drept ce pînă și în societățile cele mai sălbatice se respectează : *dreptul de aparare!*

Mai presus de toate patimile politice este o calitate, o datorie care trebuie să predomnească : această calitate, și datorie totodată, este *nepărtinirea*. Nepărtinirea este cel mai frumos titlu de recomendație al președintelui unei camere parlamentare.

În fața acestei frumoase calități se uită chiar diferințele de opinii, chiar luptele de partide. Voi cita un esemplu foarte vederat despre aceasta. În Francia, la 1849, greșelile republicii au fost desconsiderat-o și pe dînsa și pre fundatorii ei ; pînă și Lamartine se depopularizase. În acea mare catastrofă care a înghițit și oameni și lucruri, care a dat pradă urei poporului pre acii carii cu puțin mai înainte erau idolii lui, numai un om a rămas în picioare, chiar după ce principiile sale nu mai erau ale majorității : acesta a fost Marat, vechiul redactor al «Naționalului». Acesta, chiar cînd republica nu mai esista decît cu numele, totuși rămase președintele Adunării Naționale pînă la 2 dechemvrie 1852. Și știți cine-l alegea președinte ? O majoritate de deputați contrari partidei sale : moderați, orleaniști, legitimiști, bonapartiști. Care era calitatea ce-i

* Ședințele din 15 și 17 februarie 1861 (discurs publicat fragmentar).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

da sufragiul a însuși adversarilor săi politici ? Era nepărtinirea !

Un asemine președinte nepărtinitoriu am avut și noi. A fost d. Mavrogheni ! Ca și d. Grigori Cozadini, voi zice că nepărtinirea biroului este și nepărtinirea Adunărei. Această nepărtinire dar o cer și eu, nu atîta pentru mine, cît pentru demnitatea acestei tribune, cît pentru întărirea regimului constituțional la care am lucrat și eu. Fiți nepărtinitoriu, domnule președinte, mai ales astăzi cînd se atinge de apararea unui ministeriu tras la gemonii ; și această nepărtinire va face onoare Camerei care are să judice și țărei care are să asculte.

Domnilor ! Trei oare neîntrerupt am ascultat pîrile adresate ministerului din 30 aprilie 1860, pre care am avut onoare de a-l președe. Am ascultat aste pîri cu mare luare aminte, am văzut că prin ele ni se tăgăduia totul, totul : nici patriotism, nici capacitate, nici macar bune intenții, decît numai terorism, abuzuri de legi, demoralizație, pînă și îngenunchiarea țărei înaintea străinilor ! Cînd am auzit toate aceste pîri mari și grele asupra ministeriului nostru, am stat în desăvîrșită uimire și m-am întrebat : oare eu și colegii mei să fi fost atît de răi, atît de fără de lege ? Oare în tot timpul administrației noastre să nu fi făcut altă decît terorism, jaf, abuz ? Un minut mai că eram otărîți, că mai bine de a sta întru o zadarnică aparare, să cerem de la Cameră ca fără să ne mai asculte, fără să ne mai trimită la Curtea de Casație, să ne espediască de-a dreptul la spînzurătoare ! In adevăr, domnilor, in fața unor învinovățiri atît de defăimătoare, nu se mai atinge de blam sau de descuviințare. Aceia ce se cuvine este ocna, sau spînzurătoarea !!!

Din norocire s-a întîmplat, domnilor, că cuvîntul d. Grigori Balș a ținut pînă la 5 oare, încît ședința s-a amînat pe a trie zi ! In această vreme, reflecția a luat locul uimirii cei dintîi. Potrivind dară acuzările, în șir una după alta, cu faptele noastre săvîrșite în timp de opt luni de zile — aceste luni care, putem zice, au fost nu de glorie, ci de o muncă grea, mai grea decît acea a șalgăilor de la ocnă, o muncă de galeriani, iar nu de miniștri — am venit a ne zice că ministeriul din 30 april totuși nu trebuie să-l socotim cel mai rău din toate ministeriile reglementare.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Dară, domnilor, cu toate greutățile, cu toate greșelele nedezlipite de orice epocă de tranziție, totuși socot și sprijin că ministeriul din 30 april au făcut țărei un pas înainte. Progresul este legea omenirei și orice s-ar face, țara nu poate merge înapoi! Dară, domnilor, sprijin că ministeriul din 30 april nu era mai rău decît ministeriile reglementare, cînd fiecare anafora se vindea și se cumpara cu bani, cînd surgunul era un drept al administrației, cînd biciul se da pîn' și funcționarilor ministeriali; cu ochii mei am văzut doi șefi de masă, *stolnacealnici*, cum se zicea pe atuncea, bătuți la scara ministeriului. Nu era mai rău decît atunce cînd alegerile se făceau cu tulumbe, cu căruțe de postă și cu pitace domnești; nu era mai rău decît atunce cînd națiia întreagă era proprietatea a cîteva familii privilegiate, cînd tot ce nu era boieriu mare se trăta de mojici și de ciocoi. Nu era mai rău decît atunce cînd țara roabă la străini, cînd guvernul ei asculta nu de legile ei, ci de vroința unui consul strein ce rezida în Iași și în București!

Cînd mi-am reînnoit în aducere mea aminte toate aceste mizerabile împregiurări cunoscute de toată țara și le-am potrivit cu faptele mele și ale colegilor mei, atuncea curagiul meu, demnitatea mea s-au rădicat, și iată-mă gata de a răspunde!

Rădicîndu-mă mai presus de personalități, eu în pîra pornită asupră-ne nu văd nimic individual, cum a declarat-o și d. Gr. Balș, văd o chestie, o luptă de principii. Numai așa privind chestia, numai pe așa tărîm ducînd discuția, vom fi demni de misia noastră, vom dovedi că în țara noastră regimul constituțional are rădăcini puternice! Așadar este numai luptă politică și luptă între două principii: luptă între reacție și între progres, luptă între privilegiu și între egalitate, luptă între Regulament și între Convenție!

Domnilor, de doi ani în această Cameră nu facem decît a vorbi de constituționalism și neconstituționalism. Neîncetat auzim rostindu-se cuvintele: *calcare de Convenție*. Dacă vom căuta bine cine vorbește mai mult de Convenție, vom vedea că sînt tocmai acei ce n-au făcut nimic ca să o dobîndim, ba sînt tocmai acei carii au fost dușmanii neîmpăcați a celor ce de la 1848 și 1856 s-au

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

luptat necontenit pentru a dobîndi egalitatea dinaintea legii în locul privilegiului și al scutinței, pentru a pune demnitatea națională în locul degradației țărei! Iar scopul adevărat al acestor lungi teorii despre constituționalism este de a pastra *statul-quo* cît se va pute mai mult.

Toate lucrurile din lume, d-lor, au epoca lor de acție și de reacție, de mișcare înainte și înapoi și de aceea să nu ne mirăm de acele ce se-ntîmplă azi supt ochii noștri. Nu trebuie să ne ascundem: principiile proclamate de Divanul ad-hoc în 1857 și consfințite prin Convenție sînt o întreagă revoluție politică, națională și socială în țara noastră. Sosind timpul ca aceste principii să se puie în stare practică, a trebuit negreșit să lovească multe interese materiale și individuale.

Să ne aducem aminte că și noi am avut o frumoasă zi, care nu se poate compara decît cu memorabila noapte a Franției, noaptea de la 4 august 1789! Această zi a fost ziua de la 29 octom. 1857, cînd după propunerea colonelului Alexandru Cuza — astăzi m.s. Alexandru Ioan I, domnul Romîniei — și a mea, Adunarea ad-hoc prin aclamație a proclamat marele principii ale lumei moderne: oborirea privilegiilor, egalitatea dinaintea legei, dinaintea contribuțiilor, dinaintea conscripției, accesibilitatea tuturor romînilor la toate funcțiile statului. Cine n-a salutat aceste principii cu entuziasm și cu bucurie? Țara întreagă, ba toată Europa au ridicat în nori acea zi. Atunce nația noastră s-a înălțat foarte mult în ochii marelor puteri!

Însă, domnilor, dacă principiile se proclamă totdeauna cu entuziasm, rareori ele se păstrează cînd vine oara de a le pune în lucrare. Atunci glasul interesului material stinge glasul entuziasmului!

Momentul acest dureros, momentul cînd interesele materiale domineză principiile, a sosit în Moldova în anul 1860, an în care noi am avut nenorocirea de a veni la cîrma țărei. Noi am fost chemați a aplica cei întîi în Moldova acele principii, principiile anului 1789! Oare majoritatea țărei era pregătită pentru a le primi? Toți le doreau și le doresc; însă lipsiți de studii pregătitoare, lipsiți de oameni speciali ceruți de noile reforme, despărțiți prin patimile politice, mulți ar fi dorit a întîrzia *cvarta de oară* a lui Rabelais, punerea în lucrare practică a aces-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tor principii! De aici nemulțămirile care au luat locul entuziasmului din 1857. Ca să înțelegeți mai bine aceasta, mă voi pune singur în joc. Cînd dimpreună cu colonelul Cuza am propus adoptarea principiilor din 1789, cînd aceste principii s-au primit în unanimitate de Adunare, am zis și eu cu toții, că ziua din 29 octom. 1857 era o mare, o frumoasă zi! Dar, vă spun drept, cînd, sînt acum ctîeva luni de zile, am văzut viind la mine un subprefect și un comisar de poliție, invitîndu-mă să plătesc vr-o cinci dări; darea pentru șosele pe anul 1859, darea pentru șosele pe anul 1860, capitația, darea fonciară pentru două moșii, darea pe casă, patenta unei moșii în posesie, patentele lucrătorilor fabricei mele, dări care toate se suie la suma de 350 galbini, vă mărturisesc că entuziasmul meu de la 1857 mi s-a răcit foarte mult. Dacă m-a durut și încă mă doare pe mine cînd m-am văzut supus la aceste dări, pe mine carele am proclamat principiul egalității înaintea dărilor, cum să nu doară și pe acei carii nu erau legați în chestie ca mine și carii pînă la 1860 au avut cel mai frumos privilegiu, acel de a nu plăti nimica! Cunosc mai mulți boieri ce au socotit că a plăti capitația, *birul țărănesc,* era o injurie, o insultă pentru dînșii și pentru copiii lor. D. Teodoru de la Roman a dat Ministeriului de Finanțe o hîrtie, prin care declara că ar prefera mai degrabă moartea decît să i se facă rușinea de a plăti *birul pe cap* [...] Vă arăt aceste toate, pentru a vă dovedi că astăzi interesele materiale au luat locul entuziasmului din 1857! Aceasta a făcut, domnilor, că în alegerile trecute, mai toate colegiile electorale au încredințat mandatul lor acelora pe carii îi socoteau mai lipiți la interesele materiale!

Pe lîngă aceasta, oamenii carii au agiuns la putere la 30 aprilie din început nu au putut avea în adunare mulți amici politici, din cauză mai ales a opiniilor lor cunoscute în chestia îmbunătățirei soartei țăranilor. De aice, în contra noastră gara[60] țărei legale, gara țărei privilegiate! Nu faptele noastre, ci opiniile noastre sînt crimele noastre. Iată pentru ce noi carii am fost chemați de a aplica era cea nouă a egalității sarcinilor, a egalității

[60] Gara — reticență, rezervă.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

înaintea legilor, sîntem astăzi arătați cu degetul de tot ce poartă surtuc! Iată pentru ce ni se impută că am călcat legalitatea și moralitatea, că am introdus în țară terorismul! Domnilor, eu socot și cred în cugetul meu, că noi am respectat și legalitatea și moralitatea, că n-am fost trădători libertății. Ba, tocmai am păzit legalitatea, pentru că am îndrăznit a supune legei pe toți acei ce erau deprinși a se pune pururea deasupra sau alături cu legea. Am avut moralitate, pentru că am avut curagiul de a demasca corupția oriunde o am găsit, chiar cînd ea era ascunsă sub vălul ipocriziei și fără a ne mai uita la cuvinte frumoase am vroit ca legea să fie lege și moralitatea moralitate. Ni se zice că am fost teroriști pentru că am vroit să spargem regimul patriarcal sau mai bine zicînd regimul feodal, ce ținea și ține încă în apasare și lipsiți de driturile de cetățeni pe cea mai mare parte a poporului romîn, pe țărani; pentru că am voit ca ii să nu mai fie supuși la alte îndatoriri decît la acele prevăzute de lege. Am comis crima de a voi ca puterea esecutivă, care pînă la Convenție se-ntindea numai pînă la barierele orașelor, să se întindă astăzi și mai departe și să vadă ce se face și prin sate? Știți, domnilor, că sub reglement toată puterea guvernului în faptă se compunea în un ocol numai de un privighitor și de vr-o cinci jandarmi, carii și aceștia erau acolo pentru a apasa pe țaran mai mult decît a-l apara. Am voit, zic, întinderea puterei esecutive în toată țara pentru ca numai guvernul să poată și apara și pedepsi; și iată pentru ce ni se zice că sîntem comuniști, socialiști, teroriști și d-zeu știe ce!

Domnilor, oricît de bine este făcută pîra d. Balș în contra noastră, cînd cineva va lua cu de-amănuntul seama la fiecare punt din ea, va vedea că ea descuviințează tot ce s-a făcut de ministeriul trecut, dar nu ne spune și ce ar trebui să se puie în loc dacă s-ar desființa cele făcute de noi. Așa nu ne spune ce penalitate să se puie în locul închisorilor sătești care se descuviințează, ce autoritate să se reașeze în locul giudețelor sătene care se declară de nereglementare și neconvenționale? Insă mă-nșel, însuși tăcerea pîrei ne-o arată. Să vă spun eu, domnilor, ce-ar rămîne în locul giudețelor? Posesorul, cele de mai multe ori grec, vechilul, feciorul boieresc. Dacă închisorile se

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

vor da jos fiindcă nu sînt morale, știți ce se vroiește să rămîie în locu-le ca element de moralizarea țăranului, ca instrument de civilizarea lui? *Biciul!...*" *(Aplauze vii în toate tribunele).*

D. I. Sturdza (întrerupînd) cere de la biurou ca să se aplice regulamentul în privirea publicului din tribune, care nu este învoit a da semne de aprobare și să se pue ușeri prin tribune spre a opri orice manifestare.

„Domnilor, în toate codicile penale este un articol care zice ca înainte de a se asculta acuzatorii, judecătorii trebuie să cerceteze calitățile lor și relațiile lor către acuzați. Aș putea dar ruga pe Adunare că să ia aminte din partea cui au venit acuzările în contra ministeriului trecut? Ele au venit din partea unor persoane cu care am fost pururea în luptă de principii. Protocoalele Divanului ad-hoc, prescriptele verbale ale adunărilor din 1858, 1859 și 1860 dovedesc aceasta.

D. Grigori Balș a fost necontenit în luptă cu mine, dar adaog că nu ca individ; nu cred că d-lui combătîndu-mă a combătut omul, ci principiile mele. Dacă, din contra, ar fi că onorabilul deputat de Piatra urmărește asupra-mi numai uri personale, atunci nici domnia voastră, nici țara n-ar trebui să ne asculte. Așadar sprijin că precum mai înainte, așa și acum, d. Balș nu combate decît principiile ministeriului din 30 aprilie. Dumnealui ne combate mai cu deosebire pentru încercările noastre de a rădica pe țărani la demnitatea de oameni liberi, de cetățeni, d-a face ca Convenția să devie proprietatea a întregului popor romîn, de a desființa *boierismul* și a întemeia *cetățenia*. Aceasta e sufletul pîrei ce ni s-a făcut alaltăieri! Nu se zice fățiș, dar fiecare cuvînt o arată lămurit.

Domnilor, nu sînt muzicant! Dar știu că în muzică este o specialitate ce se cheamă *variații*. Această specialitate consistă în felurite chipuri și prin felurite variații a împodobi o arie frumoasă, aceea ce se cheamă *tema*. Artistul cu cît se întinde în variații mai brilante, cu atîta trebuie a se sili de a face prin ele să se arăte, să răsară mai vederat tema. Așa a făcut și d. deputat de Piatra. Prin punturile speciale ale pîrei sale a făcut variații, însă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

le-a făcut cu un scop deosebit de acel al artiştilor muzicali, căci variaţiile sale nu sînt pentru a arata, ci pentru a ascunde *tema*. Se învîrteşte necontenit împrejurul ei, dar nu voieşte a ne-o spune. Ei bine, eu vreu să o dau la iveală. Această temă, precum rezultă din toate punturile, este *reîntroducerea privilegiului reglementar sub forma constituţionalismului, este reaşezarea claselor de gios sub stăpînirea boierească*. Aceasta voi dovedi-o prin întîmpinarea deosebitelor punturi ale acuzaţiei. Incep dar cu pomelnicul acestora!

Ni se zice mai întîi că am calcat Convenţia, pentru că, pe lîngă darea personală, am luat de la proprietari cîte $3^1/_2$ lei zeciuiala pentru cutia sătească, cînd după regulament ar fi trebuit să se ia această zeciuială numai de la ţărani. D. Balş zice că aceşti $3^1/_2$ lei e un lucru mic, dar ca principiu e un lucru mare! Aceasta este variaţia. Iată tema: d. Balş voieşte ca proprietarul să nu fie înscris alăturea cu ţăranul în tăbliţa satului! D. Balş nu voieşte ca proprietarul să fie alăturea cu ţaranul, nici macar în privirea dărilor. Ce mare crimă pentru noi că am îndrăznit pe proprietarul de Hoiseşti sau de Bulbucani să-l înscriem alăturea cu un jitar sau cu un haidău! La cîte învinovăţiri nu am mai fost espuşi, pentru că, fără cea mai mică intenţie din partea ministrului de finanţe, s-a scris şi pre unul şi pre altul în aceeaşi tablă. Cum lucrurile s-au schimbat!

In Divanul ad-hoc de la 1857, cii mai mari boieri au adoptat regula ca deputaţii, fără privire către poziţia lor socială, să fie înscrişi după ţinuturi. Nimine atunci ţinea la ierarhie. Dacă vom consulta protocoalele de atunce, vom vede de multe ori un logofăt mare şi un vornic mare înscrişi unul înainte şi altul după Dănilă Bălan şi Simion Stanciu. Mîndria aristocratică a nici unuia din noi nu era atunci jicnită. Astăzi, dintr-o scapare de vedere a unui funcţionar subaltern, scapare de vedere făcută din alt timp, ni se face o greşală neiertată.

D. Balş nu recunoaşte constituţionalismul zeciuielii ce am luat de la proprietari, sub cuvînt că proprietarul nu face parte din comună. Şi apoi tot d-lui ne învinovăţeşte că am înfiinţat comuna. Insă, fără privire către pămîntul pe care ea este aşăzată, *comună* însemnează o adună-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tură, un număr de oameni carii trăiesc împreună și la un loc, tot aceea ce se zice și *grămada satului*. In așa fel, comunile au esistat pururea.

Voi răspunde acum la întrebarea dacă proprietarul face parte din comună? Proprietarul, dacă nu locuiește în comună, are însă acolo casa sa, gospodăria sa, averea sa; el trebuie prin urmare să contribuiască la cutia sătească din care se acopăr cheltuielile facerei podurilor, se plătește pentru «Monitoriu», se dă leafă vornicului și scriitoriului, cheltuieli care sînt mai mult în avantagiul proprietarului decît în acel al țăranilor.

D. Balș mai zice apoi: dacă ne siliți să dăm zeciuiala în cutia sătească, de ce ne refuzați dreptul de a face parte din județul sătesc? Cine tăgăduiește acest drit proprietarului? El, din contra, în județ este de drept reprezentat prin două persoane. Președintele județului este preotul, care se tocmește de proprietar; vornicul este asemenea numit de el, dimpreună cu țăranii. Defiez pe oricine să dovedească că măsura regulamentară, după care vornicul se numește de proprietar împreună cu satul, este desființată. Așa dar nu sîntem nicidecum greșiți că am îndatorit pe proprietari de a plăti $3\frac{1}{2}$ lei la cutia satului, sub cuvînt că ei nu se folosesc de avantagele cutiei sătești. Dară să vedem dacă și constituțional am împlinit această zeciuială? Ce a hotărît Adunarea în anul trecut? Întinderea dărilor regulamentare asupra tuturor! Iată acum ce zice art. 107 din Regl. Organic:

«Pentru a se siguripsi de la o înscriere la alta întregimea birului a fiește-căruia sat și a se întîmpina grelile împrejurări și neprevăzutele nevoi ce se pot întîmpla în sînul vreunei obștii, fiește-care sat, tîrg și plasă de orașe va avea cîte o casă, cărora se orînduesc veniturile următoare:

a) Fiește-care dajnic va plăti la această casă a zecea parte peste birul său cel pe tot anul» etc.

Nicăirea în votul Adunării din anul trecut nu văd că în privirea zeciuielei se face o deosebire pentru clasele privilegiate. Cu toate aceste, pînă a nu ne hotărî la strîngerea acestei zeciuieli, noi ne-am înformat cum s-a urmat în Țara Romînească, unde întinderea dărilor asupra tuturor claselor s-a făcut la 1859, adecă cu un an înaintea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

noastră. Ei bine, ne-am încredințat că-n Țara Romînească zeciuiala s-a luat ca și la noi. Dacă acum, domnilor, găsiți totuși că rău am făcut, n-aveți decît a lua acei bani din cutiile sătești unde se află, căci noi în punga noastră nu i-am pus.

Vin acum la recrutație. Aice ni se împută aseminea că am făcut calcare de lege. Iarăși variații spre a ascunde tema. Cu cuvinte pompoase, cu o compătimire afectată pentru popor, ni se impută că am discreditat Adunarea înaintea nației!

Iată variațiile; tema adevărată este însă *nesporirea armatei*. Ni se impută că-n loc de o clasă am chemat la tragere șase sau șepte clase. Să vedem, domnilor, dacă în adevăr am calcat legea?

După ce s-au întins dările asupra tuturor claselor, a trebuit principul egalității să se aplice și în privirea recrutației. Regulamentul ne zice că 50 sau 60 de gospodari săteni sînt datori să deie un recrut. Cum se aplica această dispoziție? Acei 50 sau 60 de gospodari se adunau, își puneau ochiul pe cel mai sărac, pe cel mai slab dintre săteni, obicinuit un ficior de văduvă sau vreun sarman, îl prindeau noaptea, îl legau, îl duceau la oaste, unde apoi legatul se făcea *apărătoriul patriei*. Dacă ne-am fi ținut de modul prescris de Regulament în privirea claselor privilegiate, chemate de a da și ele oameni de oaste după art. 46 din Convenție, iată ce s-ar fi întîmplat. S-ar fi adunat 50 sau 60 de boieri: logofeți, vornici, agi, spatari pînă la șatrari. Logofeții, vornicii, postelnicii și ceilalți boieri mai mari ar fi prins pe șatrarul cel mai slab și l-ar fi dat la oaste! Noi nu am vroit să mai existe nici pentru boieri nici pentru țărani un aseminea mod de recrutație. Am cercetat dar cum în Țara Romînească s-a făcut recrutația întinsă pe toate clasele? Acolo, încă prin Regulament, recrutația între săteni se făcea prin tragere la sorți. Ușor dară a fost acolo, și numai prin un vot, a se întinde recrutația asupra tuturor claselor. Cum vedeți, în Țara Romînească pînă și conservatorii au fost pururea mai progresiști decît la noi! Acolo, chiar și în timpul Reglementului, fruntașii satelor nu puteau lega pre orfanul sau haidăul de la vite. Aseminea, acolo, întizîndu-se dispoziția reglementară asupra tuturor claselor, nici logo-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

fătul cel mare n-ar fi putut să lege pre șatrariu ca să-l deie la oaste, recrutația prin tragere la sorți scutind de aceasta și pre unii și pre alții.

Găsind acest mod mai drept, am cerut de la Adunare ca el să se adopte și pentru Moldavia. Cînd am făcut această cerere, nu am înfățoșat un proiect de lege statornic, căci atuncea ar fi trebuit acel proiect să ne vie de la Comisia Centrală ca un proiect de interes comun, ci v-am cerut numai adoptarea principiului recrutației prin tragere la sorți, cuprins în Regulamentul Țării Romînești. Așa și d-voastră ați înțeles cererea și vă voi da de martur opinia d. Cuciureanu, membru al secției cercetătoare. D-voastre, cînd ați votat propunerea, aseminea ați declarat că ea era încuviințată numai pe doi ani. La întrebările făcute, cum se vor îndeplini mai multe lipsuri din legea provizorie, v-am răspuns că ne vom ține precît cu putință de Reglementul Administrativ ce se făcuse în Țara Romînească, precum aceasta rezultă din procesele-verbale ale Adunării. Una din acele defectuozități era că în Regulamentul Țării Romînești se zice că tragerea la sorți se va face cu bile albe și negre, mod cu totul nepractic, căci bilele neavînd un număr succesiv, prin bile n-ar fi fost chip de a se cunoaște pe acel care ar fi trebuit să înlocuiască un recrut găsit rău de către consiliul de revizie.

Vine acum rîndul să răspundem la imputarea că am luat tineri pînă la 25 de ani, cînd în Reglementul Valahiei se zice că nu se vor lua decît tineri de 20 de ani.

Luați sama, domnilor, că noi v-am cerut adoptarea legii din Valahia numai în privirea principiului recrutației prin tragere la sorți. La noi, Regulamentul Organic zice că recruții să se ieie de la 20 pînă la 30 de ani; noi am socotit a scădea îndatorirea pînă la 25 de ani, în privire că trecînd peste vrîsta de 25 de ani noi nu am fi găsit recruți neînsurați. Ni se va zice că legea votată fiind așa, trebuia să ne mărginim la tineri de 20 de ani. Însă atunce n-am fi putut dobîndi numărul de 3 200 de oameni ce ni s-au acordat de Adunare și atunce cadrele armatei ar fi rămas necomplete. Iată pentru ce după listele statisticei nu s-ar afla în Moldova decît 46 mii de flăcăi de la 20 pînă la 25 de ani. Am auzit zicîndu-se cuvîntul de clase

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și că am luat șase clase. Eu, după legile esistente, nu știu ce este, ce însemnează cuvîntul clasă. Cînd ne va veni o lege completă despre recrutație, poate că atunce voi ști ce este clasă. Dar să zicem că știam ce este clasă. Ei bine, împărțind acei 46 mii tineri de la 20 pînă la 25 de ani în șase clase, o clasă ne-ar fi dat un număr de 7 500 tineri, însurați și neînsurați, buni și răi. Din aceștia, trebuia să luăm 3 200 recruți. Ei bine, domnilor, vă fac întrebare, ce tragere la sorți ar fi fost aceea de a lua de la doi unul sau mai bine zicînd de a lua la oaste pre toți înscrișii, fiindcă trebuia a se scoate pre cei slabi, cei betegi, cei însurați. [...] Iată dară că ținîndu-ne numai de vrîsta de 20 de ani, n-am fi putut dobîndi numărul de conscrișI dat de Adunare! Iată, domnilor, tema ascunsă sub variații: *să nu se sporească armata națională!* Cu o mînă a ni se da și cu o mînă a ni se lua! S-a mai zis că s-au mai văzut părinți de familie cu 5—6 copii mergînd și trăgînd la sorți. Aceasta a putut să fie; aseminea greșeli nu le contestez, însă consiliurile de revizie aveau misia de a le îndrepta. Și apoi listele statisticei s-au făcut de ministeriul precedent. Cît pentru noi, am zis în regleament că toți acei însurați după vrîsta de 22 de ani să fie scutiți de serviții de cătră consiliile de revizie. Pe urmă, am mai scutit și pe acei însurați și chiar mai înainte de 22 de ani, întrucît ar fi avut copii.

De este că recrutația a produs mari nemulțumiri, asta poate să fie mai ales între clasele nedeprinse a lua parte la sarcinile statului. Însă nemulțămirea ar fi fost și mai mare dacă recrutația s-ar fi făcut după modul domnului Grigori Balș, adecă de a se lua 3 200 oameni din 7 500 buni și răi. Oricum, în 1860 s-a făcut recrutația, ea tot este un mare progres, un mare pas în calea dreptății, în comparație cu ce se făcea mai înainte. Întrebați satele, care sînt cele mai interesate în chestie, ele vă vor spune *că bună și sfîntă este legea actuală.* Sînt onorabili membri din Adunare carii sînt totodată prefecți; d-lor nu mai atîrnă astăzi de mine; întrebați-i și vă vor spune dacă recrutația prin tragerea la sorți nu este binecuvîntată de țărani? Cît despre discreditul ce ni se impută că am aruncat asupra Adunării, sînt gata să primesc blamul d-voastră, dacă socotiți oă-l merit. Dar d-voastre aveți în

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mîini mijlocul de a restatornici degrabă și în cel mai frumos chip creditul Adunării în țară. În curînd are să vi se înfățoșeze proiectul de lege pentru îmbunătățirea soartei țăranilor. Îmbunătățiți-le soarta, domnilor, și credeți-mă că creditul d-voastră va rămînea neșters din memoria țăranilor.

Mi s-au mai imputat că m-am făcut mitropolit și că prin o circulară am desființat cununiile acelor însurați mai înainte de 20 de ani. Vreu să vă cetesc însuși pasagiul din această circulară, spre a vă încredința dacă merit titlul de mitropolit. Iată acest pasagiu: «Orice funcționar de municipalitate sau de județ sătesc se va dovedi că a dat un certificat neadevărat se va judeca criminalicește. Orice tînăr ce de acum se va cununa înainte de a fi tras la sorți, dobîndind un număr bun la viitoarea recrutație, va fi luat la oaste, fără a se ține în seamă cununia sa».

Eu prin circulara mea n-am făcut decît a reînnoi o dispoziție luată încă din timpul lui Mihail Sturdza, mărginind pe preoți și rabini de a cununa tineri ce nu și-ar fi îndeplinit datoria către țară prin recrutație și declarînd că acei ce vor calca această mărginire nu se vor scuti de luarea la oaste. [...] Dar veți zice că sînt poate fii de bogați ce voiesc să se căsătorească la 18 ani? Voi întîmpina că legea nu-i împedecă de la aceasta, îndată ce vor răspunde prima de înlocuire.

[. . . . . .]

Vin acum la impozitul fonciar.

Și aice iară calcare de Convenție, calcare de constituționalism.

Ni se zice: cum ați îndrăznit să scutiți de darea fonciară moșiile sfîntului Spiridon și moșiile clerului și să încărcați proprietățile particulare? Și aice iarăși variații spre a ascunde tema. Să vedem ce merit au aceste variații? Prin budget, veniturile moșiilor monastirești și a școalelor ocîrmuite de Departamentul Culturilor se însamnă cu suma de 6 192 880 lei după contracte; impozitul fonciar ar fi dară de 310 000 lei. Să mai punem că moșiile sf. Spiridon ar da încă vr-o 100 000 lei, peste tot s-ar face 400 000 lei. Ei bine, impozitul fonciar depe mo-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

şiile particolare nu se suie decît la 4 200 000, precît ştiu; prin urmare, chiar luîndu-se şi suma de 400 000 lei de la moşiile monastireşti, încă tot nu am ajunge la suma de 5 000 000 lei. Aşadară, nu ni se poate imputa că am calcat legea impozitului fonciar, încărcînd proprietatea particulară peste 5 000 000 lei.

Să vedem acum dacă am calcat şi constituţionalismul?

Budgetul, domnilor, este legea legilor; în el, la paragraful veniturilor, se zice: 6 192 880 lei venitul moşiilor monastireşti şi a şcoalelor după contracte; acolo nicăire nu se zice că să se scadă sau că s-a scăzut cinci la sută pentru impozitul fonciar. Să vedem acum la paragraful cheltuielilor dacă se însemnează cifra de 310 000 lei plata impozitului, cum se-nsemnează leafa mitropolitului, a episcopilor, întreţinerea monastirilor şi alte cheltueli? Această cheltuială nu este însemnată. De unde dară, şi pe ce autorizaţie am fi putut face cheltuiala aceasta, adecă plata a 310 000 lei? Şi apoi, domnilor, a se lua darea fonciară de la Departamentul Cultelor şi a se da Visteriei ar fi a se lua dintr-un buzunar şi a se pune în altul. Au prisosurile de la întîiul departament nu trec acum de doi ani la cel al doilea? Au în timpul ministeriului din care d. Balş făcea parte aceste prisosuri n-au trecut la Ministeriul de Finanţe? Ei bine, de vroiţi, otărîţi că din aceste prisoase, 3 000 000 lei sînt a se privi ca plata impozitului fonciar şi iată că lucrul s-a pus la cale! Vedeţi, domnilor, că nici aicea nu meritäm spînzurătoarea!

Ni se mai face imputarea că n-am fi publicat listele contribuabililor mai înainte de a începe cu strîngerea contribuţiei, şi aceasta în conformitate cu art. 13 din legea impozitului.

Numai d-zeu a făcut lumea din nimică şi încă tot i-au trebuit 6 zile. Noi nu putem face minuni, nu putem să improvizäm o tipografie în stare de a îndeplini cele prevăzute de art. 13 al legei. Ne-am adresat la toţi tipografii spre a publica acele liste, şi am priimit răspuns că în mai puţin de 200 de zile nu se puteau tipări, şi aşa am fi ajuns în anul 1861, nu numai fără a strînge acest impozit, dară chiar şi fără a publica listele. La cazul de neputinţă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

materială ce ni se înfățișa trebuia însă să luăm o hotărîre spre a putea strînge impozitul, căci cheltuielile nu învoiau întîrziere. Iată încheierea ce a luat Consiliul Miniștrilor pentru aceasta:

JURNAL

încheiat în ședința 71, din 13 iuniu 1860 nr. 814

CONSILIUL MINIȘTRILOR

«Luînd în privire referatul Ministeriului Finanțelor cu data de astăzi sub nr. 6300;

văzînd art. 13 din legea votată de Cameră pentru impozitul de 5 milioane lei, care zice că după săvîrșirea acestor operații (a evaluărilor) comisiile de evaluare vor compune listele veniturilor tuturor proprietăților nemișcătoare din ținut și le vor trimite Ministerului de Finanțe, iar acesta, după ce va face repartiția cuvenită, pe baza legiuirei citate, le va publica îndată împreună cu anume arătare a cîtimei, care după dreaptă analoghie are a se lua la sută;

văzînd că o aseminea repartiție, făcută pe baza relațiilor statistice, încă nu este gata și că acum s-a și păsit în triluniá a III-a a anului încît este mai mult decît timpul să se înceapă împlinirea și încăsuirea acestei dări;

văzînd că, după referatul Ministeriului de Finanțe, administrația tipografiei Monitoriului a aratat că nu poate scoate pe zi decît o singură coală, pe lîngă Monitor, pentru acele repartiții, care fiind în cîtime de vr-o 600 coale manuscrise, ar coprinde vr-o 200 tipărite pentru care s-ar cere 200 zile, încît, dacă ar fi a se aștepta tipărirea listelor cerute, împlinirea dării nu s-ar pute face decît cu începutul anului viitor;

văzînd că și celelante tipografii din țară nu pot lua asupră-le aceste tipăriri cu orice preț, după propunerea ce li s-a făcut, afară de acea a d. Codresco, care și aceasta însă acum este foarte ocupată și nu poate în timpul scurt ce se cere a săvîrși o aseminea lucrare;

văzînd cazul de forță majoră, care împedecă punerea în lucrare a modului de publicitate cerut de lege pentru

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

asigurarea proprietarilor de obijduire în strîngerea dărilor;

văzînd în fine socotința d. ministru care propune un mod de publicitate nu mai puțin asigurătoriu întru strîngerea acestei dări, adecă: că o dată cu trimiterea catagrafiilor pe la casieri particularilor, prin o publicație de mai multe ori repetată prin Monitor, să li se facă deșteptare de a se lămuri după însuși acele liste espuse pe la casierii despre evaluările venitului proprietăților lor și în terminul legiuit să se facă contestațiile prin calea legală și cu invitația ca să plătească pe trimestrile trecute impozitul dupre cum sînt clasificați prin catagrafie, rezervîndu-li-se dritul ca după limpezirea contestațiilor prin comisiile de evaluație, dacă vor fi fost încărcat, să li se facă scădere din semestrul al doile sau dacă ar fi plătit mai puțin decît darea cuvenită, atunce neagiunsul să-l plătească în semestrul al doilea;

considerînd că această lucrare urgentă și de forță majoră nu poate fi prelungită întrucît de puțin,

h o t ă r ă ș t e:

Adoptarea în totul a menționatei socotinți a d. ministru de Finanțe.

D. ministru al Finanțelor este însărcinat cu grabnica publicare și esecutare a dispozițiilor acestui jurnal, dator fiind ca îndată după deschiderea Adunării Elective să-i comunice cazul de forță majoră care a împedecat pe guvernul de a avea recurs la un mod de publicitate altul decît acel cuprins în legea din 3 fevruarie 1859».

Din aceasta vedeți că, departe de a vroi a calca legea, noi am aplicat-o în chipul cel mai putincios în fața unui caz de forță majoră. Nu puteam întîrzia cu strîngerea dărei un an de zile întreg, am trebuit dar să căutăm un mijloc spre a înlătura întîrzierea. Departe de a vroi a viola legea sau a lasa Adunarea la o parte, după cum se vede prin jurnalul consiliului, noi dimpotrivă am făcut rezerva espresă de a supune Adunării cauza pentru care nu s-a putut aplica cu stricteță art. 13 din legiuire. Se zicea de cătră unii că impozitul fonciar avea să producă soma de 30 milioane; noi, ca să răspundem la aceasta, am hotărît să se publice și numele fiecărui contribuabil și citimea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

contribuției. Aceste liste au și început încă sub ministeriul nostru a se publica. Cine din contribuabili nu se vedea trecut cu suma ce a plătit, va avea dreptul să strige la vicleșug și noi vom răspunde".

După cererea d. Kogălniceanu, ședința se suspendă pe 10 minute. La redeschiderea ședinței, d. Kogălniceanu, ocupînd iarăși tribuna, urmează:

„Vin acuma la una din variațiile cele mai strălucite ale d. Gr. Balș, variația închisorilor sătești. Onorabilul deputat de Neamț strigă: «Vedeți ministeriul cel liberal, în loc să se ocupe cu facerea școalelor, știți ce a făcut? A făcut trei mii de închisori sătești!» Și dintîi, după statistica, în toată Moldova nu știu să fie mai mult de 2 200 sate. De vom scădea la vr-o 700 care n-au cîte 50 de locuitori pentru ca să poată ave un județ sătesc, ar rămîne 1 500 sate în care s-au cerut a se înființa case de arest, adecă tocmai giumătate din numărul cu care sîntem încărcați! În adevăr, domnilor, dacă aș fi întrebat să spun ce e mai bine de făcut: școli sau închisori? — aș răspunde: școli. Însă ele, chiar făcute fiind, n-ar pute țara să se folosească de ele decît după 15 ani, cînd am începe a ave o nouă generație mai luminată, mai moralizată decît cea de față. Dar pînă atunce ce să facem cu generația de astăzi? Nu vă voi aduce aminte că tot acei carii ne impută că am făcut închisori în loc de școli ziceau că ce trebuie școli țăranilor, că lor le e dat numai să știe a prăși și a cosi!

Dară rău am făcut; să dăm închisorile jos, las' că ele încă nu sînt făcute. Ei bine, ce trebuie să punem în loc? Căci văd că pururea se descuviințează tot ce am făcut, dară cînd ni se face descuviințare, nu se spune și ce trebuie a se pune în loc. Nefiind prin sate case de opreală, cu ce am apara societatea, prin ce mijloace am înfrîna pre cei greșiți? Un mijloc de penalitate trebuiește în tot felul. Acest mijloc este globirea, închisoarea sau bataia. Ei bine, spuneți ce e mai de preferat, bataia sau închisoarea? Dați-mi voie, domnilor mei, să vă fac o întrebare, fără a vă atinge: dacă ați fi în poziție de a primi o pedeapsă, ce ați prefera mai mult: bataia sau închisoarea? Sînt si-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

gur că ați prefera o sută de zile de arest decît un singur biciu.

Așadară, trebuia a se prevede o pedeapsă; din două una: ori să se bată, ori să se-nchidă. Crima cea mai mare ce dezvoltătorii libertăților publice îmi impută, crima care este sufletul pîrei întinsă asupră-ne, este *desființarea bătăiei,* lăsînd a zice că din nenorocire în multe locuri bataia tot se dă, țăranii tot se bat mereu și voinicește. Dacă ar fi să fim adevărat convenționali, ar trebui să mă acuzați tocmai pentru că am suferit, că am îngăduit să se mai bată. Din contra, astăzi eu mă văd acuzat că am desființat bătaia! Aice, domnilor, nu mă apăr nicidecum! dară, domnilor, am oprit bataia cît am putut și pentru această crimă primesc să fiu acuzat, priimesc să fiu trimis chiar înaintea Curții de Casație.

Aș priimi cu bucurie, ca o glorie, pîră că eu am fost acela ce am rădicat biciul de asupra spinării a milioane de țărani! Insă, domnilor, desființarea bătăii în princip n-am făcut-o eu, ci chiar proprietarii mari, și anume în anul 1857, cu ocazia propunerii făcută Adunării ad-hoc de țărani, ca ei să fie rădicați la demnitatea de cetățeni și să nu mai fie bătuți. Atunci majoritatea proprietarilor mari, între carii figura și d. Gr. Balș, au zis: «că egalitatea înaintea legei avea de consecință egalitatea înaintea penalității!» Deci, ori *egalitatea tuturor înaintea biciului,* ori desființarea biciului pentru toți. Așa s-a înțăles de cătră toți, și în anul 1859, pe temeiul acestui înțeles, un avocat mai îndrăzneț s-a dus la Departamentul din Lăuntru în o cauză a sa cu un privilegiat și a pretins că, de vreme ce în cauză penalitatea era bataia, de vreme ce trebuia a se aplica egalitatea pentru toți, apoi cerea ca potrivnicului său privilegiat să i se aplice pedeapsa de 25 bice!

Acel avocat este d. Țigara".

D. A. Grigoriu întreabă: cine e acel privilegiat?

D. Kogălniceanu răspunde că: „Nomina odiosa sunt". *Apoi continuază:*

„Bataia, domnilor, s-a desființat chiar din ziua publicării Convenției. De-ndată ce s-a zis: toți sînt egali înaintea legei, bataia, care niciodată nu va moraliza o națic,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

s-a desființat de la sine. Încă înainte de ministeriul nostru, prefecții, în principiu, nu-și mai recunoșteau dreptul de a bate. Vreau să vă arăt un fact ce vă va putea încredința de cele ce vă spun. D-l R. Rosetti, fiind președinte la Comisia Centrală și întorcîndu-se de la moșia sa Căiuți, a aflat acolo că un supleant al subprefectului de Bacău ar fi bătut cîțiva locuitori de pe moșia sa ; îndată l-a legat cot la cot și, încredințîndu-l vornicilor satelor, l-a trimis la prefectură cu o adresă. Vreu să vă cetesc această adresă, pentru ca să vedeți că bataia în princip nu este desființată din timpul meu, macar că nu resping răspunderea acestei măsuri.

Iată adresa : «O dată cu aceasta, trimit onor. prefecturi pe vornicii satelor mele Căiuții, Popenii și Boiscea, tustrei maltratați și bătuți de un însărcinat al subprefecturei de Trotuși, cu împlinirea unor poronci a ocîrmuirei. Acesta, venind prin treacăt prin aceste sate, cerîndu-le feliu de feliu de provizii pentru persoana sa și caii, s-a îmbătat și a bătut, nu numai pe vornici, dară, suindu-se în deal la ratișul meu de la drumul mare și mai îmbătîndu-se, s-a apucat de a ține calea, pe care trecînd un număr de locuitori, pe cinci ai mei, carii se duceau la viile mele de la Cruce, i-au oprit și pe dînșii în drum, i-au tăvălit prin glod, le-au rupt straiele și i-au bătut. Sosind astăzi de la Focșani, am găsit toate aceste neorînduieli făcute și locuitorii bătuți și împrăștiați în toate părțile de la lucrările gospodărești. Dacă nu mă greșesc, și se pare să fi auzit chiar din gura d. prefect că bătăile sînt aspru oprite cu poroncile Înaltei Ocîrmuiri. Neputînd dară crede că serviții aplicării biciului pe spinarea altora s-a pastrat numai pentru subalternii subprefecturilor, am poruncit de s-a legat cutezătoriul subaltern ce a cutezat a-și întinde biciul și-l trimit sub paza vornicilor mei sus-arătați la onor. prefectură, așteptînd de la ea pilduirea unor asemine grave neorînduiele, care, dacă ar rămîne neînfrînate, m-ar sili la cea întîi repetare a le aplica de la sine *legea talionului*».

Binevoiți a lua în bagare de samă că această adresă este de la octomvrie 1859 și eu am fost numit ministru la 30 april 1860.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Vedeți, domnilor, un ilustru apărătoriu al libertății individuale, care nu recunoaște guvernului nici măcar dritul închisorii preventive, carele califică ministeriul nostru de terorist, cum pentru d-lui respectează principiul libertății individuale? Însușindu-și dritul de a aplica pînă și funcționarilor statului *legea talionului*. Eu, cu toate acestea, eu, ministru terorist, nu m-am ținut de această teorie, eu totuși nu am arestat pînă acum pre d. R. Rosetti, pentru că am respectat neviolabilitatea deputatului în timpul sesiei Adunărei.

Din adresa d. Rosetti vedeți dar că nu eu am desființat bataia în principiu, însă am vrut ca ce e zis să fie și făcut. Cînd a ieșit circulara din 3 mai prin care opream bataia cu desăvîrșire, Adunarea încă era deschisă, ea a funcționat încă două luni, și nici unul dintre d-nii deputați nu m-au interpelat pentru ce am desființat bataia?

Și apoi, domnilor, ia să vedem dacă desființînd bataia dată prin calea administrativă am desființat vreo lege în ființă? În codica poliției, mijloacele de înfrînare care se dau autorităților administrative nu sînt numai bataia, ci și globirea și închiderea. Ei bine, eu, ministru liberal, și mă socot în tot dreptul de a mă numi liberal, am părăsit bataia și am preferat închiderea și globirea. Însă, oprind biciul prin sate, trebuia să întroduc o altă penalitate; aceasta o reclamau, și cu drept cuvînt, și funcționarii din ocoale și proprietarii. Am pus dar în lucrare facerea de case de arest.

Atuncea au început a se vorbi de cheltuielile ce ar costa aceste case de arest, niște obiecții întemeiate, și au arătat că cu aceste cheltuieli s-ar putea face și casele comunale; am ținut samă de dreptatea obiecțiilor, și iată că am recomandat prefecților prin circulara publicată în Monitorul din 7 decheinvriu nr. 53, însă care este espedată administrațiilor ținutale cu mult mai înainte. Vă citesc cuprinderea acestei circulare:

«Domnule prefect!

Avînd în privire ne-nlăturabila trebuință de a se statornici case comunale pentru județile sătești; avînd în privire că casele de arest ce am regulat a se face pot servi, după întinderea ce li s-au dat, și de case comunale,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

vă încunoștiințez, d-le prefect, că din casele plănuite două odăi, și anume cele mai mari, au a servi pentru seanțiile și cantileria județelor și una numai pentru arest. Se înțălege că menirea ce se dă acestor case poate trage după sine și oarecare modificații în construcții, prin urmare vă dau toată autorizația de a le preface după trebuință.

Priimiți, d-le prefect, încredințarea deosebitei mele considerații».

Iată că casele ce se clădesc sînt case comunale și nu închisori.

Ni se mai zice că îndatorind pre date a face aceste case comunale, ministeriul liberal a introdus *beilicul, urîtul beilic.*

Domnilor, dintîi să ne-ntrebăm ce este beilic? Cuvîntul *beilic* vra să zică o muncă făcută pentru *bei,* însă o muncă făcută de cineva pentru sine însuși nu este beilic. Știu că era o vreme unde țăranul muncea foarte mult pentru bei și boieri, așa știu că sînt multe grădini întinse și frumoase, multe velnițe, multe șosele, multe iezături făcute la iazuri, sub nume că servează de comunicație publică, și multe altele de acestea făcute de țărani de beilic!

Cînd țăranul, însă, face în satul său casă comunală, face coșer de rezervă, face fîntîni, face poduri, el nu face beilic, el își îmbunătățește comuna sa, însuși propria sa esistență.

Ni s-a mai zis că «cum am putut ordona aseminea lucrări fără otărîrea Adunării»? Iarăși constituționalismul, domnilor. După regulament, ministrul interior este șeful comunelor urbane și rurale. Precum el poate propune municipalităților de prin tîrguri ca să-și facă școli, poliție, închisori, fanare, pavele, aseminea, în marginea mijloacelor și trebuinților lor, poate să ceară îmbunătățiri și de la sate! Aș fi cerut și facerea de școli, însă, domnilor, școlile cer cheltuieli mari; cu tot votul Adunării din sesia trecută, n-am îndrăznit a mă adresa la proprietarii de moșii. Am făcut această cerere la proprietarii de tîrguri, care după legi sînt datori a face școli. Ei bine, domnilor, dintre toți, numai d. N. Mavrocordat, vă mărturisesc, cu toate că nu am nici o legătură poli-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tică cu d-lui, numai d-lui s-a priimit, ba chiar mi-a promis să facă școală la tîrgul d-sale, Ștefăneștii. Afară de d. Mavrocordat, poate să mai fie încă doi-trei proprietari carii l-au imitat. Numele lor îmi scapă însă din memorie.

Mai este încă ceva de luat aminte: d. Balș ne împută de ce n-am înființat școli? Dar cu ce și pentru cine? Pe la moșiile monastirești mai la toate s-au făcut școli, și, cu toate acestea, afară de cîteva sate care fac escepție, școalele sătești nu sînt frecventate decît de 7—8 băieți. Și oare pentru ce aceasta? Pînă cînd nu se va desființa boierescul, în zădar vom înființa școli, căci țăranul mai degrabă își ia băiatul, de-ndată ce poate umbla, ca să-i ajute la muncă, decît să-l deie la școală.

Pentru ca copiii sătenilor să poată frecventa școala, trebuie ca părinții lor să fie puși în o altă condiție decît aceea în care din nenorocire ei se află astăzi.

Pînă se va desființa boierescul, în zadar se vor zidi școli, ele vor rămîne numai păreți goli, pe care în multe locuri posesorii le-au și prefăcut în crîșme.

Vin acuma la județele sătești, iarăși variații fără a se da la ivală și tema. Ni se zice că ele sînt rele, că nu sînt nici reglementare, nici convenționale, că oamenii ce le ocupă nu știu a scrie și cîte altele, ba chiar că sînt corupți! D-lor, aide, d-lor, să le desființăm; ei bine, ce autorități avem să punem în locu-le, care să apere averea și onoarea țăranilor? Subprefectul? Dar oare un subprefect poate să fie pretutindene și deodată în cincizeci-șaizeci de sate? Dacă privighitorul nu poate fi preutindene, apoi cine trebuie să fie față în sate spre a judica conflictele ce zilnic pot naște între proprietari și țărani? Mai înainte, autoritatea în sat era *stăpînul,* el era împricinatul, el era judecătorul, el era și esecutorul. După convenție, aceasta nu mai poate fi; iurisdicția stăpînească nu mai esistă. Art. 46 zice că «libertatea individuală a fiecăruia este garantată, că nimene nu poate fi arestat, nici reținut decît conform legii».

Ei bine, vă fac întrebare: dacă n-ar fi prin sate o autoritate din partea guvernului, cine ar fi care pe de o parte să apere pe țăran la dreptul său, iar pe de alta să-l supuie la îndatoririle sale cînd nu le împlinește? Cine ar fi care să facă să se respecteze libertatea individuală și domici-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

liul țăranului, pre care Convenția i le garantează întocmai ca și ale boierului. Nu cunosc nici un articol, chiar în Regulament, care să statornicească iurisdicția feudală; de la promulgarea Convenției, ea încă mai puțin poate să esiste. Unii din d-voastră sprijin că între proprietari și între țărani nu este decît un contract bilateral de chirie: cel întîi dă pămînt, cel al doile dă muncă. Oricum ar fi, proprietarul n-are nici un drept asupra persoanei țăranului. Cînd dară între contractieri se întîmplă o neînțelegere, nu trebuie să fie un al treilea, un om al ocîrmuirei, carele să otărască pricina?

Dară să vedem dacă județele sătești, dacă aceste autorități, dacă acești oameni ai ocîrmuirei, i-am rînduit fără învoirea legei? Județele sătești sînt prevăzute chiar de Regulament, toate guvernele, toți miniștrii din năuntru, învățați prin ispită, au căutat să le îndeplinească și să le întindă atributele. Manualul administrativ tom. II nu cuprinde mai puțin de 27 pagine, de la pagina 657 pînă la 684, care toate privesc la atributele și îndatoririle judeților și a vornicilor sătești. Eu n-am făcut alta decît de a întruni la un loc aceste diferite așezăminte; am făcut un așezămînt complet, ce este, de vom căuta bine, cu totul în favoarea proprietarului. Am făcut pe județe responsabile pentru nesupunerea locuitorilor la facerea boieresculuí; cînd ele ieu parte la nesupunerea locuitorilor, atunce se judecă criminalicește. Aceste județe sînt completate după modelul acelor înființate în Țara Romînească în timpul d. Știrbei; ele prin ispită s-au dovedit folositoare, ele garantează dreapta păzire a relațiilor dintre proprietari și țărani, ele pedepsesc pe acei ce nu-și împlinesc datoriile, ele mențin ordinea publică prin sate! Și, știți, d-lor, domnul Știrbei numai liberal nu era, dară era bun administrator. Partida liberală mă acuză că județele sătești sînt organizate mai mult în favoarea proprietarilor decît a țăranilor, adecă că din juzii sătești am făcut feciori boierești; această acuzație nu este nedreaptă. Credeți-mă, d-lor, eu țin la județile sătești nu ca om de partidă, ci ca administrator liberal, dară totodată și om de ordine. Mi se mai face învinovățire că am dat juzilor sătești titlul de funcționari. Cine n-a văzut funcționari în sucmane, n-are decît să treacă în Bucovina, în Transil-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

vania, în Galiția, dacă nu vroiește a merge mai departe. Însă nici titlul acesta nu l-am dat eu, ci Manualul, ci chiar Regulamentul. O dispoziție de mai înainte zice că: după ce se aleg juzii, se raportează prefecturei, care le dă carte de rînduire. Oare acel ce capătă o asemine rînduire nu se numește funcționariu? Funcționariu mic, dară funcționariu, și poate nu cel mai puțin onest dintre funcționari. S-a atacat chiar și onestitatea judeților. D-lor, dacă este cineva onest în țara noastră, aceasta este țăranul îndeobște. Au, d-lor, holdele d-voastră, coșerele, hambarele, casele, herghelîile, tamazlîcurile[61], toată averea d-voastră de pe la moșii, cine vi le păzește? Au nu țăranul? În timpul bejăniei, cînd mai toți proprietarii fugeau în toate părțile, în timpul voiajurilor și a altor întîmplări, cînd vă duceți departe de moșii, cine rămîn păzitorii acestei averi? Au nu țăranii?

Ei bine, pentru un caz escepțional, de ce să se atace pre toți țăranii în ce este pentru dînșii mai sacru, în singura lor avere proprie, în onestitatea lor? Pentru că vornicul de la Bozieni a luat 60 de galbeni, trebuie să credem că toți vornicii din sate fac așa? Însă eu vă voi pune alt vornic înainte, acel de la Lungani, carele a găsit pe drum o valiză cu bani și bijuterii a d-lui Cozadin și care, fără a se atinge de dînsa, a adus-o la prefectura de Iași. Zău, nu știu dacă mulți cu surtuce de ar fi găsit asemenea valiză, nu știu dacă o mai ducea pe la prefectură. Se atacă vornicii sătești pentru că vornicul cel mic de la satul Bozieni a luat 60 de galbeni; dară oare pentru că un vornic mare a luat, nu 60 de galbeni, dară 6 000 de galbeni, este un rezon de a se arunca piatra asupra tuturor vornicilor celor mari?

Asemine se cuvine să aruncăm hulă asupra judeților sătești, numai pentru cuvîntul că acum la început ele merg rău? Și astăzi sînt încă multe tribunale care merg foarte rău. De sînt rele, ele însă trebuie îmbunătățite, iar nu desființate. Eu sprijin că chiar acum sînt multe județe sătești bune; aceasta este unde însuși proprietarii s-au silit de a le îmbunătăți. Așa precum d. Balș a citat esemplul de un județ sătesc rău, eu i-aș pute aduce de esem-

[61] Tamazlîc — cireadă de boi sau vaci.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

plu mai multe județe foarte bune. Mi se citează județul de pe moșia prințului A. Moruzi, Brăeștii, care ar putea servi de model. Departe dară de a se desființa niște autorități neapărate pentru menținerea ordinei prin sate, eu socot că proprietarii ar trebui să fie cei întîi pentru a contribui la îmbunătățirea lor, scutind pre juzi de boieresc, înconjurîndu-i cu o deosebită considerație, luminîndu-i prin sfaturi și povățuiri. Atunci cei mai onești, cei mai inteligenți dintre săteni nu se vor departa de a face parte din județe. Vă încredințez, d-lor, că am avut ocazie să văd la ținutul Galații județe care-mi insuflă respect. Credeți-mă, d-lor, și guvernul și fiecare proprietariu trebuie să-și dea mîna întru a spori cît se poate mai mult autoritatea județelor sătești. Ele sînt cea mai sigură închizășluire pentru buna ordine. In curînd avem să trecem prin o mare criză, reforma legei rurale; județele sătești bine organizate vor fi, după părerea me, cel mai bun mijloc pentru a asigura și a menținea ordinea publică în acest period critic; ele vor fi pentru puterea ezecutivă și pentru d-voastră o tărie necalculabilă în momentul periculului.

Acesta e un sfat pe care îl dau în deplină convicție, căci el este întemeiat pe o studie de aproape, pe o practică de opt luni.

Acum vin la libertatea individuală, pre care, după d. Balș, eu am calcat-o în picioare. Variația aice este *nec plus ultra: „țara știe, țara știe,* strigă acuzatorul meu, *cum sub ministeriul trecut s-a calcat libertatea individuală* [62]. Eu îl rog pre d. Balș să spuie tare, ce *știe țara,* să spuie libertatea individuală ce am calcat! *Și eu știu ce țara știe.* Ei bine, esplică-te, domnul meu; *eu primesc discuția.* Incă drept singura dovadă că am calcat libertatea individuală mi se dă pre d. Balica. Să cercetăm ce este acest domn?

D. Balica e membru al municipalității de Iași, persoană foarte onestă, dar d-lui nu era mai puțin magistrat atîrnat de mine ca ministru din năuntru. Iată ce s-a întîmplat. Municipalitatea îmi face un raport în luna lui decemvrie, că casa municipală este în deficit și că anul nou apropiindu-se, ea nu are de unde plăti lefile pompieri-

[62] Arestarea mitropolitului. In ceea ce privește conflictul cu mitropolitul Sofronie, vezi „Revista Carpaților", 1860 (vol. II), pp. 587—593.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lor și ale serjanților și îmi cere împuternicire să facă un împrumut de 4 000 galb. Împrumuturile sînt oprite de regiement, cu toate aceste, în fața nevoii neurnite, eu supun cazul Consiliului și dobîndesc autorizație pentru municipalitate să contracteze asemine împrumut. Cînd mi-au venit jurnalul Consiliului, cînd erau să subscriu adresa de autorizație, șeful de secție îmi observă că antreprenorul iratului de tiutiun datorește municipalității o sumă mai mult de 4 000 galb. și despre care nu se pomenea nimica în raportul municipalității. Tot în acea zi primesc două tînguiri din partea chizeșilor antreprenorului de tiutiun jăluindu-se că municipalitatea vre să le scoată în vînzare amanetul, cînd, dupre dînșii, municipalitatea nu ar mai fi avînd acest drept asupra amanetului, de vreme ce ea s-a învoit cu antreprenorul și i-a făcut credit personal, păsuindu-l de a răspunde cîștiurile altfel de cum era statornicit prin contract, singurul act pentru care îi închizășluiseră. Ce era să fac? Să aștept, pînă cînd municipalitatea să-și dobîndească dreptul său pe calea judecății? Însă pînă atunci ce să fac cu cheltuielile de toată ziua? Am scris dar poliției ca în 48 oare să împlinească banii de la d-nii municipali, ca unii ce, după opinia mea, au compromis banii orașului. Însă d. președintele consiliului municipal împreună cu alți membri viind la mine, mi-au dat un raport de dezvinovățire. Pentru a mă pute rosti în deplină cunoștință, am cerut acta de la municipalitate și am și contenit lucrarea, ordonînd șefului poliției ca să suspendeze măsura de împlinire.

Dintre toți membrii, unul singur s-a găsit carele în loc să-și deie rezoane de dezvinovățire a fost insolent! Ca particular puteam să răbd, ca ministru nu puteam să las, să învoiesc nimărui să insulte postul încredințat mie și cu atîta mai mult cînd acesta era un funcționar. D-lor, dacă un ministru s-ar lăsa a fi insultat pînă și de funcționarii săi, atunci ce ar mai face particularii? D-voastră, d-lor conservatori, mai mult decît oricare trebuie să țineți de a fi respectată puterea ezecutivă. Și un conservator vine acum să-mi bănuiască, pentru că n-am lăsat pe d. Balica în nesuparare? Eu nu puteam să-l judec singur, l-am trimis dinaintea tribunalelor. Ezistă în adevăr o dispoziție a Consiliului prin care el își însușise dritul de tri-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

bunal corecțional, dritul de a supune la închisoare sau la globire asemine delicte. Însă cu mult mai înainte de cazul prezent, această dispoziție ministeriul a fost abrogat-o, ca contrară legilor vechi și nouă.

În adevăr, Consiliul de Miniștri, după nici o lege cunoscută, nu era în drept de a se constitua în tribunal corecțional, lucru cu totul nepotrivit cu demnitatea sa și în contra căruia în alte timpuri nu o dată a protestat toată țara. Pe de altă parte, Convenția zice că nime nu poate fi sustras de la legiuiții săi judecători. Carii sînt aceștia? Sînt tribunalele ordinare. Vinovățiile sînt de trei clase: crime, vine și călcări. După codica noastră penală, aceste tustrele categorii sînt supuse tribunalelor criminale. Ministeriul, cum v-am zis, cu mult mai înainte și ca o regulă generală, otărise că Consiliul nu mai este tribunal corecțional și că în viitor toate delictele și acele de firea vinei comise de d. Balica se vor cerceta de tribunalele ordinare, potrivit legei comune. Astfel dar am ordonat șefului poliției să trimită și pe d. Balica înaintea Tribunalului de Iași, secția a II-a, care este forul legiuit al său!

Aici ni se mai zice: cum un ministru liberal a îndrăznit să convoace tribunalul în vacanție, și aceasta pentru o răzbunare personală? Eu, d-lor, nu am făcut nimică din aceste. Convocarea tribunalului în vacanție nu s-a făcut, pentru că tribunalele pentru cauze criminale nu au vacanție. Această dispoziție este luată cu mult înaintea ministeriului din 30 april. Ea este o măsură dreaptă, admisă și de d-voastră pentru Curtea de Casație. În legea votată de d-voastră nu se zice că pentru cauzele criminale și în timpul vacanțiilor, la Curtea de Casație va rămînea lucrătoare o secție sub nume de secția vacanțiilor?

Nu știu dacă d. Gr. Balș era ministru pe la iulie 1859. Însă în acel timp, ministrul Justiției a fost dat o circulară la toate tribunalele, cu data de 11 iulie 1859 nr. 6037, și care apoi s-a înnoit și prin alte circulare. Iată un pasaj din acea circulară:

«Negreșit acum cînd toată sarcina adunărei dovezilor atîrnă asupra tribunalelor, greșala cea mai mare ar fi ca vacanțiile judecătorești să fie o rațiune de suspendarea instrucțiunilor criminale, căci pînă la trecerea vacanțiilor

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

multe delicte s-ar perde urmele lor, multe delicte ar deveni cu neputință de a mai fi descoperite, mulți arestați într-un mod preventiv ar suferi o lipsire de libertate, cu atita mai puțin justificată, cu cît interesul social și dreptatea socială nu pot admite principiul de feriarie și pentru cauzele criminale.

De asemine adevăr este pătruns fără îndoială și acel tribunal, precum și de acela că nu statul este pentru împiegații publici, ci aceștia în interesele statului. De aceea, ministeriul se și grăbește a face apel la amoarea de binele public și la activitatea dd. membri ai acelui tribunal, singurele titluri ce-i pot face demni de noua ordine de lucruri și-i invită de a nu conteni un minut și în ferii cu cercetarea cauzelor criminale. D. președinte al acelui tribunal este mai în special invitat să ieie măsuri spre acest sfîrșit și să reguleze ca cîte un membru la rîndul său să înainteasscă cercetările de fire criminale!»

Din această circulară vedeți, domnilor, că nu s-a convocat nici un tribunal escepțional pentru a judeca pe d. Balica, fiindcă tribunalele erau de mai înainte convocate. Tribunalul constatînd delictul comis de d. Balica, fiindcă scrisoarea sa era pe masă, pînă la rostirea sentinței l-au trimis la închisoarea comună.

Aflînd că tribunalul a pus prea multă rîvnă în această cauză, eu de trei ori m-am dus la d. ministru Dreptății, spre a-i cere eliberarea pe chizășie a d. Balica. Las la d. Gr. Sturdza, șeful poliției să spuie dacă nu e așa?"

D. Gr. Sturdza afirmează.

D. Kogălniceanu urmează: „Deși nu era treaba d. ministru a Dreptății de a interveni într-o otărîre judecătorească, însă, după îndemnurile mele, d-lui s-a priimit a invita pe tribunal ca să-și revoace închierea și să elibereze pe arestat, precum l-au și eliberat. Iată, domnilor, cum am calcat libertatea individuală a d. Balica!

Este însă o libertate individuală care cu adevărat am lasat-o din nenorocire să se calce și pentru care nu mă văd de fel acuzat. Această libertate individuală este aceea a locuitorilor a 2200 sate! Pentru aceștia încă este mort art. 46 din Convenție, care garantează și respectul domiciliului și libertatea individuală a fiecărui romîn. Dară,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

domnilor, și domiciliul și libertatea individuală a locuitorilor săteni sînt încă zilnic calcate, nu numai de subprefecți și de jandarmi, dară mai ales de gospodarii moșiilor, de vechilii, de vatajii și de ficiorii boierești!

Care țăran poate zice că este stăpîn pe persoana sa? Care țăran poate zice că e stăpîn pe casa sa, astfel încît lacata pusă la ușa sa, întorcîndu-se de la trebile sale, să o poată găsi neatinsă?

De voiți să ne faceți un blam, de voiți chiar să ne puneți în acuzație, faceți-o în cazul acesta, căci aicea meritățm și una și alta, pentru că n-am întrebuințat toată energia de-a face ca art. 46 din Convenție să devie un adevăr, nu numai pentru cei tari, dară și pentru cei slabi!

S-a mai vorbit de un alt caz în care, nu numai aș fi calcat libertatea individuală, dară chiar aș fi violat și sanctuarul justiției! Și aceasta pentru o răzbunare personală! Acest caz e procesul mult famos al d. C. Pavli, Domnilor, nu trebuie să ni-o ascundem, afară de puține escepții, fiecare din noi este zdrobit de datorii. Proprietatea fonciară este atît de ipotecată, încît pot zice fără a mă înșela că cea mai mare parte din proprietari sînt astăzi stăpîni pe moșii numai cu numele, iar în faptă sînt vechili ai camatarilor; veniturile ce le trag nu sînt în stare să acopere macar dobînzile, care astăzi obicinuit sînt de $1\frac{1}{2}$, ba chiar și 2% pe lună și cu amanet sigur.

Închipuiți-vă, domnilor, ce dobîndă trebuie să plătească acei carii nu au proprietate și carii se împrumută cu săptămîna? Aceștia, lucru neauzit, plătesc cîte 3,4 și chiar 6 la sută pe lună. Guvernul era dator a lua toate măsurile putincioase spre a lovi cămătăria. Un caz grozav i s-a înfățișat în împrumutul făcut de d. G. Ghica. Iată, domnilor, cum s-a întîmplat cazul acesta. Într-una din zile, vine la mine o persoană onorabilă, care posedă un rang însemnat, care figură pe băncile noastre și pe care fiecare din noi trebuie să-l credem; îmi spune că a dat o suplică formală, prin care arată poliției că a făcut de la d. C. Pavli un împrumut de 12 000 galbeni, dară că în faptă a priimit din aceștia numai vreo 6 000 galbeni, arătînd că i-a dat sinetul pe încredere și fără să fi luat și ceilalți bani [...]

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Tot în acest timp am priimit și raportul poliției, prin care îmi făcea cunoscut că din o convorbire între interesați la care a asistat aga și un președinte de tribunal, delictul cămătăriei era constatat cu deplinătate. Eu care am avut slăbiciunea de a aplica legile pînă și acele care nu se aplicau de mai mult timp — precum am făcut aceasta și cu oprirea giocurilor de hazard — așa și în privirea cămătăriei, găsind în codul civil par. 1344 prin care se osîndește pre camatarul nu numai în privirea datornicului, dară îl face răspunztăor și către stat, am ordonat poliției ca dosarul să se triimită înaintea judecății. Însă, fiindcă, cum am arătat, și statul era interesat în cauză cu împlineala, am însărcinat pre prefectul poliției ca să asisteze înaintea iustiției în interesul statului și al societății. Noi, domnilor, nu avem ministeriu public sau procurori, de aceea avem multe antecedente, că de cîte ori guvernul a fost interesat de a se urmări un proces criminal cu energie, el a însărcinat cu aceasta înadins funcționar! Cea mai mare lipsă a societății noastre este o bună codică penală; codica actuală și procedura ei nu corespund nicidecum la trebuințele noastre. Putem zice, domnilor, că nici avem justiție penală. Prin încurcătura formelor, prin lipsa procedurei și de multe ori chiar și a unei penalități prevăzute, numai cine vra să fie osîndit sau numai oamenii cu totul proști, cu totul de rînd se osîndesc criminalicește.

Atît eu, cît și predecesorii mei, între carii voi cita și pe d. Lascar Catargiu, au dat în judecată mulți funcționari și particulari încreminați de vini foarte grave. Ei bine, domnilor, nu știu că de la 5 ianuarie 1859, de cînd administrația a început a fi mai aspră cu cei vinovați, nu știu că unul macar din dații în judecată să fi fost pedepsit. Din contra, ca ministru am avut ocazie să văd mai mulți din acești acuzați înfățoșindu-mi-se ca dezvinovățiți și cu cîte o *carte de onorabilitate* în mînă, cerîndu-mi chiar reașezarea lor în funcțiile de mai înainte. Așadară, oricînd guvernele de mai înainte au vrut ca în interesul societății să se urmărească cu energie un proces criminal, au numit pe cineva ca procuror *ex officio*. Așa, de esemplu, în famosul proces criminal al lui Caruzi de la 1853, a fost rînduit un înadins funcționariu. Aseminea, miniște-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

riul care m-a precedat, cînd a fost vreun delict de presă, a rînduit cînd pe ministrul, cînd pe directorul iustiției în persoană, cînd pe iurisconsultul statului, spre a urmări cauza înaintea Curții Princiare. Și eu, în procesul acesta, am ordonat șefului poliției să meargă la tribunal ca să apere drepturile statului și ale societății. Judecătorii, necunoscînd misia șefului poliției în tribunal, s-au socotit jigniți și loviți în demnitatea lor de magistrați și au făcut un raport către Ministeriul de Iustiție prin care arata că drepturile tribunalului ar fi calcate prin prezența șefului poliției și că tribunalul era *indignat* de ordinul Ministeriului Interior.

După o asemine hîrtie necuviincioasă, Ministerul Dreptății ar fi fost în dreptate să deie pe vinovații judecători în judecată. N-a făcut-o însă, mărginindu-se numai a-i destiț]ua și încă și aceasta fără plată.

Peste puține zile eu însumi am stăruit pe lîngă înălțimea sa de s-a numit pe unul din tinerii aciia și anume, d. Ciurea, la Curtea Criminală. Al doilea, d. Tufăscul, un tînăr iarăși foarte onest, am stăruit să se pună membru la Curtea de Apel, lucru ce era să se și facă, cînd ne-am dat demisia. Prin urmare, după cum vedeți, domnilor, noi nici am violat sanctuarul dreptății, nici am făcut vreo răzbunare personală! Prin urmare, nu știu cum tocmai acela care la 1860, cu ocazia celor din urmă alegeri, a făcut atîtea silnicii în tribunale, carele a schimbat personalul de întregi judecătorii, precum bunăoară la Piatra, cum tocmai d-lui vine acum și impută ministeriului din 30 aprilie violenții asupra judecătorilor și intervenirea administrației în sanctuarul dreptății!

Vin acum la o altă acuzare, că am fi zugrumat libertatea presei. Oricine altul ar putea să-mi facă această imputare, afară numai de d. deputat de Piatra. Numai d-lui n-ar trebui să vorbească de libertatea presei! Au d-lui a uitat anul 1856 cînd, șef poliției, d-lui a mers din tipografie în tipografie și cu scrisoarea lui Fuad-pașa în mîni a sfărîmat libertatea presei și pe bătrînul tipograf Berman l-a amenințat cu arest, ba chiar cu ocna, dacă ar tipări un singur afiș mai înainte de a fi trecut prin cenzura poliției. Tot domnul ex-polițmaistru de Iași vine acum și zice că eu am amenințat pe Goldner cu butuc

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pentru că a publicat o broşură în contra mea! Ştiţi, domnilor, cine este d. Goldner? Este tipograful «Viitorului», a căruia redactor este d. Grigori Balş. La zicerea neîntemeiată, că eu am ameninţat pre mozaicul Goldner cu butuc, voi răspunde prin un singur fact, că pretutindene unde eu am găsit butuci am pus de i-au ars. Pe la unele grosuri am găsit butuci de cei lungi ce serveau drept masă, şi pe aceştia am pus de i-au ars înaintea ochilor mei, aşa încît pot sprijini că nu ştiu unde ar mai esista astăzi butuci pentru a pedepsi cu dînşii pre d. Goldner. Este adevărat că acest tipograf îşi permisese de a tipări mai multe broşuri, fără a da, după cum cere legea presii, exemplarele cuvenite la ocîrmuire.

Am chemat dar pre proprietarul tipografiei şi i-am zis că, de va urma tot aşa, îi voi închide tipografia şi-l voi trimite peste hotar.

Am zis aceasta, fiindcă numitul Goldner este străin şi evreu şi după legea actuală este cu totul în mîinile guvernului de a-i retrage dritul de a avea tipografie.

Cît se atinge de zicerea că am împedecat tipărirea jurnalului «Viitorul», spuie d. Grigori Balş cu a cui autorizaţie îl tipăreşte, de nu cu acea a colegului meu ministru de Esterne d. Mihail Jora? Nu, domnilor, eu nu am împedecat nicidecum publicarea acestui ziar, creat numai pentru a mă ataca şi în viaţa publică şi în viaţa privată, precum aceasta rezultă de la cel întîi număr şi pînă astăzi. Aş fi putut să mă apăr foarte uşor în contra calomniilor «Viitorului», însă, domnilor, sînt vechi jurnalist şi prin urmare ştiu că chipul cel mai bun de a ucide presa cea rea este de a nu răspunde.

Aceasta am şi făcut-o către «Viitorul», nerăspunzîndu-i nimic.

În acuzările ce mi s-au făcut, chiar şi tonul meu, chiar şi chipul purtării mele către împricinaţi mi s-a criticat, învinovăţindu-mă de *brutalitate*. Nu susţin, domnilor, că sînt perfect; recunosc că brutalitatea este un defect de caracter. Mi se impută brutalitate; cel puţin niciodată n-am arătat-o către cei oneşti şi către cei slabi. Sînt mulţi carii astăzi mă acuză, către carii n-am fost nicidecum brutal, ba chiar am împins delicateţea pînă unde poate nu se cuvinea. De eram către unii mai puţin complezent

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

decît am fost, aceasta ar fi fost acum mult mai bine pentru mine.

Mi se citează ca esemplu de brutalitate mustrările ce am făcut d. Asachi. Iată, domnilor, cum s-au petrecut lucrurile. Guvernul fondat în 5 ianuarie 1859 nu datoreşte nimic d-lui Asachi. Cu toate aceste, guvernul este binefăcătorul d-lui Gheorghi Asachi căruia i-a acordat cu preferinţă concesia tipărirei «Monitorului» şi cu condiţii foarte favorabile. Cu toate aceste, d-lui mai niciodată nu ş-a îndeplinit contractul, mai ales în privirea regulatei publicări a terminilor de licitaţie, fie a veniturilor publice şi municipale, fie a proprietăţilor particulare. Din aceasta au provenit însemnate pagube şi statului şi cetăţenilor. Aş fi putut să mijlocesc sfărîmarea concesiei sale. Cu toate aceste, ţiind seamă de greaua sa poziţie, de bătrîneţile sale, de lucrările sale literare — însă să se înţeleagă bine *numai literare,* iară nu şi politice — m-am mărginit a-i face o simplă deşteptare prin «Monitor». Cum mi-au recunoscut aceasta ? Tipărind şi împărţind prin ţară o întîmpinare necuviincioasă în contra prezidentului Consiliului, făcîndu-l pre dînsul vinovat de toate întîrzierile şi mancurile contractului, şi aceasta numai pentru că i-am fost făcut propunerea de a mări formatul «Monitorului», propunere pe care întru o zi a primit-o şi a doua zi a tras-o iarăşi înapoi. Aş fi putut să trimit pre d. Asachi înaintea tribunalelor pentru necuviincioasa sa publicaţie, însă am socotit mai bine a supune cazul în apreciaţia oficioasă a colegilor mei. Am chemat dar pre d. Asachi înaintea Consiliului şi am supus cercetării acestuia tînguirea mea. Colegii mei au recunoscut că d. Asachi calcase nu numai datoriţele sale, dară şi respectul cuvenit guvernului. Atunce, în loc de a urmări cauza înaintea tribunalelor, în loc de a face pre d. Asachi răspunzător de toate pagubele precinuite prin publicarea licitaţiilor, făcute adese cu două zile înainte, ba chiar şi în urma terminilor fixate, m-am mărginit a-i zice [...] cum d-lui acum deodată s-a făcut atît de îndrăzneţ încît înfruntează un guvern, carele cu cît este mai mult espresia voinţei naţionale, cu atîta se cuvine a fi şi mai respectat ! Vrînd d-lui a-mi întîmpina că lucrarea sa era cu totul legitimă, l-am întrerupt zicîndu-i că

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

trebuia să respecteze părul său cel alb, pentru ca să nu-i spun adevăruri mai crude! Iată, domnilor, toată brutalitatea mea. Eu în contra d-lui Asachi n-am nimica, ba chiar i-am făcut îndatoriri, trecîndu-i cu vederea mai multe abateri din contractul său. M-am primit să-i cumpăr pentru stat tipografia sa; temîndu-se să nu-l șicanez asupra prețului, și adresîndu-se la mine prin d. Grigori M. Sturdza, eu l-am asigurat că nu numai în otărîrea prețului voi fi drept, dar chiar și indulgent.

In momentele în carele, cînd eram asediat din toate părțile de împricinați, am putut să-mi ies din răbdare — v-am spus că nu sînt perfect — însă brutalitatea mea nu a mers niciodată pînă acolo, pînă a împinge pre cineva să se sinucidă. D. ex-ministru de finanțe, d. Grigori Balș, își aduce poate aminte de un casierîu al poștelor din Iași carele s-a sinucis în ianuariu 1859, tocmai atunce cînd toată țara, după îndoita alegere, salta de bucurie? Acel om, anume Costin, murind, a lăsat două scrisori, una către domn, în care îi zicea: «să trăiască Unirea, să trăiești măria ta! Nu te îndura de femeia și de copilașii mei!» A doua era adresată mie. Eu o păstrez și astăzi; ea este stropită de sînge. Femeia acestui nenorocit, lovită de moartea bărbatului său, lovită de lipsă, nu mult după aceea, în trecutele luni, a murit de oftică. Copiii ei ar fi murit asemine de foame, dacă domnul și doamna nu s-ar fi îndurat de dînșii și nu i-ar fi pus în școli ca interni. Cum vezi, domnule Balș, brutalitatea mea tot pînă acum n-a ucis pre nimene.

Ni se mai impută *cumulul,* în contra căruia, după propunerea d. Cuciureanu, Adunarea a dat un vot la care guvernul a aderat. Ca ministru am combătut pretutindene cumulul, însă aduceți-vă aminte, domnilor, că chiar în adunare am declarat că din cauza lipsei oamenilor speciali, cumulul nu s-ar putea cu totul desființa din școli. In Franța însuși, unde sînt atîtea inteligențe, încă cumulul în învățămînt este permis, și se pare pînă la 25 mii franci.

Mulțămită votului d-voastră cel patriotic, în anul contenit s-au înființat mai multe școli. După o lege din regulamentul școlariu, un profesor poate ocupa și alte catedre, asemine după obicei, funcționarii statului puteau

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ocupa și catedre scolastice. Aceasta se vede și în țara sororă, unde chiar și miniștrii sînt profesori. Aceasta am menținut-o din nevoie și în Moldova. Cu toate aceste, eu nu am vroit să trec alăturea cu Adunarea; dimpotrivă respectîndu-i dreptul, m-am adresat către domn prin următorul raport, cerîndu-i învoirea de a menține în serviciul școalelor funcționarii statului ce de mai înainte ocupau catedre, dar totodată făcîndu-mi și rezerva că la deschiderea Adunărei să-i comunic cazul de forță majoră care m-a silit de a păstra cumulul în școli, însă cu aceasta, că pentru a doua funcție sau catedră titularul să nu primească decît jumătate din salariu.

Iată acest raport:

«La ocazia votărei budgetului, Camera Electivă a cuprins totodată prin votul său și oprirea cumulelor lefilor, ca nimene din funcționarii publici să nu poată primi două retribuțiuni, cu restricțiune însă că acest vot nu tinde a lovi așezămintele astăzi existente.

In vederea acestei deciziuni a Camerei, în vedere că în ramul funcțiunelor învățăturei publice se găsesc mai multe persoane, care de mai înainte încă ocupau două funcții, atît în privirea lipsei de profesori, cît și a neputinței de a ocupa toate catedrele publice cu deosebiți profesori și magistri; numai puțin și în vederea paragrafului 152 din legea școlară, carea îngăduie la trebuință suplinitori salariați din casa școalelor pentru catedrele lipsite de profesorii respectivi; subscrisul, cu căzutul respect, vă referează toate aceste împrejurări, rugîndu-vă să binevoiți a încuviința prin domnească ordonanță ca, *deocamdată*, un profesor să poată ocupa și a doua catedră și un funcționar a statului să poată preda și învățămîntul public; cu aceasta însă, ca în asămine caz, să nu poată nime primi pentru al doilea post decît jumătate din salariul afectat acestuia și cu rezerva a se aduce asemine dispozițiune și la cunoștința Adunărei, la redeschiderea sesiunei viitoare».

No. 10, 189, septemvrie 4, anul 1860.

Din esperiența care am căpătat-o în timpul cît am fost ministru ad-interim la instrucțiunea publică, vă spun că cumulul trebuie să-l învoim în școli, căci altmintrelea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și mult timp încă ne va fi cu neputință de a găsi profesori pentru fiecare catedră în special. Aceasta e o greutate pe care o vor simți-o și succesorii noștri. Acum Adunarea este în tot dreptul să ne deie sau un bil de indemnitate, sau un blam. Noi însă credem că am făcut ce era mai bine pentru sporiul învățămîntului.

Ni s-au mai imputat niște măsuri ce prin ordonanță s-au luat întru consolidarea podurilor pe riurile țărei. Îmi păstrez să dovedesc că și aice n-am calcat legea, că și aice n-am făcut alta decît de a îndestula trebuințele publice în marginele competenței noastre administrative.

Însă oara este înaintată, sînt obosit: rog dar de a mi se învoi să amîn restul întîmpinărilor pe ședința viitoare".

Cu încuviințarea Adunărei, d. președinte anunță viitoarea întrunire pentru vineri 17 fevruarie și rădică ședința la 5 oare după amiază-zi.

Ședința din 17 februarie 1861

D. Kogălniceanu avînd cuvîntul din ședința trecută se urcă la tribună, și urmează:

„Domnilor, d. deputat de Piatră mai învinovățește pe ministerul din 30 april, că prin o ordonanță administrativă a făcut o legiuire nouă în priviința podurilor.

Dați-mi voie să vă espun că și în această chestie n-am comis nici o calcare de lege. Ca dovadă vă voi da cetire de însuși lucrarea Ministeriului Lucrărilor Publice. Ea are următoarea cuprindere:

«Ministeriul Lucrărilor Publice

Nr. 7810. Consiliul Miniștrilor prin jurnalul încheiat în ședința 98 din 5 octomvrie nr. 1010 asupra referatului sub nr. 8091, prin care i s-a espus starea primejdioasă și intolerabilă în care se află podurile cu brudină[63] de pe rîuri;

luînd în privire că după legiuirile în vigoare, podurile cu brudină de pe riurile mari sînt lasate proprietarilor de moșii cu îndatorire de a le face și ține în bună stare;

văzînd că această îndatorire este condiția neapărată a dritului de brudină ce li s-a acordat;

[63] Taxa ce era percepută pentru trecerea unui riu cu podul plutitor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

văzînd că cii mai mulți din domnii proprietari au făcut întrebuințare numai de dritul folosului, fără a gîndi și la îndatorire;

văzînd că astfel aceste poduri se află totdeauna în o stare de dezordine și de nesiguranție neiertată;

văzînd că guvernul s-a adresat în nesfîrșite rînduri către dd. proprietari, spre a-i aduce la simțimentul datorieî lor, dar, cu toate stăruințele întrebuințate, a rămas fără nici un efect către cii mai mulți dintre proprietari;

văzînd că asemine stare de lucruri prejudiciabilă siguranței publice nu se mai poate tolera și avînd în priviire că prin dispozițiile din Manualul Administrativ pagina 421, volumul I, relativă la aseminea poduri, nu sînt specificate măsurile cu care guvernul să procedeze la caz cînd, cum se întîmplă, proprietarii ar necunoaște îndatoririle lor;

în considerația acestora, au hotărît următoarele măsuri propuse de acest ministeriu:

I) A se încunoștiința pentru cea de pe urmă dată proprietarilor de poduri obligația de a construi numaidecît podurile în condițiile cerute de ordinea și siguranția publică, prescrisă prin dispoziția citată din Manualul Administrativ și pentru că aseminea neaparate condiții să nu mai fie espuse la nici o îndoială, construirea podurilor să se facă după planuri regulate, proiectate și din punctul de vedere a garantărei de pericole a navigărei pe rîurile plutitoare (spre care sfîrșit distanța picioarelor sau a scaunelor, pe unde au a trece plutele, să fie cel puțin de 8 stînjini), iar aseminea planuri să fie supuse mai întîi ministeriului spre a se observa și încuviința de către consiliul său de geniu.

II) Dacă pînă în 30 zile de la data încunoștiințărei proprietarii nu vor proceda la lucrarea construirei podurilor sau începîndu-le, vor trăgăna lucrul și nu le vor istovi în terminul hotărît de ministeriu, prefecturile de districte, constatînd aceasta prin un proces-verbal, vor secvestra mai întîi cîștigul venitului podurilor, iar la caz de a se fi luat un asemenea cîștig cu anticipare sau a se fi angajat altfel de către proprietari, atunce vor secvestra cîștigul moșiilor sau orice altă avere a proprietarului și vor proceda după urgență, din funcție sau prin antrepriză la fa-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cerea podurilor, conform instrucțiilor ce se vor da de către inginerii Departamentului Lucrărilor Publice.

Această hotărîre, recomandată de consiliu esecutărei ministeriului, se publică spre obștească știință și conformarea din partea proprietarilor respectivi și a autorităților competente, însoțită totodată de următoarele lămuriri, rezultînde din dispozițiile ei ;

Spre a nu mai rămîne nici un cuvînt de bănuire proprietarilor, terminul de 30 de zile acordat se va considera de la data încunoștiințărei ce prefecții districtelor sînt însărcinați a le face și de-a dreptul, pe lîngă încunoștiințarea de față prin Monitor.

Planurile ce urmează a se supune la aprobarea ministeriului (fără care nici un proiect nu se va pute esecuta) vor trebui a fi pregătite conform prescripțiilor de mai gios și întovărășite de următoarele lămuriri, neapărat cerute spre a se pute esamina și aproba de consiliul de geniu.

Lărgimea podurilor pentru trăsuri va avea 3 stînjini și osebit cîte un trotuar de fiecare parte, cîte de 4 palme pentru pietoni.

Proiectul va cuprinde: un plan al localității unde urmează a se construi podul, o elevanție sau vedere verticală a podului, unde se va însemna și mărimea apelor celor mai mici și celor mai mari cunoscute în ace localitate, planul podului dedesubtul și deasupra podului, o tăietură în curmeziș și detailuri de încheieturi, o înainte măsurare arătătoare de cîtimea materialului trebuitoriu și a lucrului și un memoar arătătoriu de modul construcției și de calculele făcute pentru determinarea dimensiilor osebitelor părți ce constituă podul».

Vedeți, domnilor, că nicăirea în această lucrare se zice că proprietarii se îndatoresc să săvîrșească podurile în termin de 30 zile, ci numai că în termin de 30 zile sînt invitați a se apuca de lucru. Prin încheierea Consiliului nu am făcut alta decît a cere ca podurile de pe rîuri să înfățoșeze condițiile de soliditate, cerute neapărat pentru siguranția trecătorilor, a comerțului și a navigației. Noi n-am făcut nici o lege nouă, am dezvoltat principurile cuprinse în încheierea Consiliului de la 1842, pe care iarăși v-o citesc :

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«Prin corespondința lucrărei drumurilor, departamentul îndemnîndu-se a lua aminte și asupra podurilor cu dreptate de brudină, a văzut că mai toate de asemine, în stare precum se găsesc astăzi, cu îmbunătățirea Obștești Adunări din 1838, pentru sporirea plății trecătoarelor, n-au nici o osebire de starea în care se găseau mai înainte de încuviințarea acestei sporiri: ele sînt slabe, nestatornice, înguste și fără cel mai mic parmaclîc pe de lature, iar mai cu seamă acelea de peste Bistrița de lîngă Bacău și acel de peste Moldova la Roman slugind și necinstind figura drumurilor nouă lucrate cu atîta ostineală și stăruire, care împregiurare socotindu-se a proveni de la neîngrijirea proprietarilor de moșii, pe a cărora cuprins se găsesc ele, pentru că *nici se sfiesc de vreo pilduire* la dimpotrivă urmare, departamentul găsește de neapărat a se mărgini și aceasta precum în jos, adecă:

a) Așa precum niște asemine poduri se găsesc și stătătoare pe șarampoi, și purtative pe dubase, apoi acele dintîi să fie în deopotrivă lățime cu drumurile, cu parmaclîcuri pe de laturi precum și podeala cusută în cuie de lemn sau de fer, iar cele al doile să fie negreșit în lățime macar pînă la $2^1/_2$ stînjini cît poate ținea oricare șeică.

b) Așa precum acele de pe dubase nu se pot ținea statornic, mereu despărțindu-se și trăgîndu-se uneori la mal din pricina năvălirei ghieții și a multoratice ape vărsate din ploi, precum și pentru trecerea de plute, cînd atunce se înlesnește comunicația cu pod umblătoriu pe două numai dubase, apoi la aceste purtative să aibă proprietarii parmaclîcuri din tuspatru părțile, ca să asigureze tot felul de întîmplări.

c) Podeala de deasupra atît la cele pe șarampoaie, precum și la celelalte să nu mai fie ca pin-acum de bracuri din cherestea, de pildă laturoi i alte de asemine, ci de cherestea sănătoasă și groasă, ca grinzișoarele, și la cele de felul întîi prinse în cuie, iar la cele de felul al doile legate pe de laturi sigur, ca să nu joace, dar nici rare și neregulate între dînsele, ci potrivite și netede.

d) Pe la capetele trecătoarelor unde, pentru nestatornicia apei, uneori scade și alteori se înmulțește, să se facă capre bătute și șarampoi sigur în potrivită lățime ca a podului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

e) In sfîrșit, pentru *neingrijirea proprietarilor*, carii se folosesc cu brudina ce adună, *să se legiuiască o pilduire*, cu cinstea cuvenită se referează sfatului spre otărire cum să se urmeze».

Pe care referat a urmat încheierea sfatului în cuprindere:

«Departamentul din Lăuntru va însărcina pre isprăvniciile ținuturilor unde se află de asemine poduri, care cer îmbunătățire spre ferire de primejdie și spre mai regulată statornicie a lor, ca să propuie proprietarilor acelor poduri de a ținti către împlinirea îmbunătățirilor cuprinse în acest referat, împotriva folosului ce li s-a legiuit, sub priivirea unei asemine condiții și să facă cunoscut pentru acei din proprietari, *carii în vedeaua ce se va da* nu vor fi următori cu împlinirea acestor măsuri» (Manual Administrativ, tom. I, p. 420).

După legile esistente, lărgimea drumurilor este otărîtă de a fi de 6 stînjini; noi în loc de 6 stînjini am cerut ca podurile să fie largi numai de trei stînjini". (*Vuiet produs de persoane ce tușesc în public*).

„D-le președinte, vă rog, ordonați celor carii tușesc să iasă. Însemnez vreo doi-trei, carii se vede că și-au însemnat rolul de a tuși necontenit, pentru a face ca să nu fiu auzit de adunare".

D. Ioan Sturdza: Nu s-a făcut o asemine observație mai dăunăzi cînd publicul a dat semne de aprobațiune.

D. Kogălniceanu urmează: „Eu cer ca să nu fiu întrerupt nici prin bravo nici prin tușit.

Vedeți, domnilor, cu ce espresii puțin respectuoase pentru proprietari se serveau membrii Consiliului de la 1842. «Proprietarii nici se sfiesc de vreo pilduire... Pentru neîngrijirea proprietarilor carii se folosesc de brudina ce adună, să se legiuiască o pilduire» etc.

Noi, domnilor, n-am întrebuințat nicicum așa espresii tari, nici în referatul ministerului, nici în toată lucrarea noastră. Aceasta s-a văzut din chiar încheierea Consiliului!

Ministerul Lucr. Publice, temîndu-se ca nu cumva și această dispoziție să nu fie încă prea îngreuitoare pentru proprietari, în timpul principelui Ioan Ghica, succesorul

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

d-lui Cozadini la acel ministeriu, a adresat o nouă circulară către prefecți în următoarea cuprindere:

«În îngrijire, ca nu cumva domnia-voastră să dați o prea mare latitudine la înțelesul dispozițiilor publicate în „Monitorul", sub no.... [64] în ce privește punerea în condiții cerute de siguranție și soliditate a podurilor cu brudină de pe rîurile cele mari, cred necesar prin prezenta circulară a vă da oareșicare lămurire asupra suscitatelor dispoziții.

Ele, precum știți, nu sînt altele de cît împrospătarea măsurilor prescrise atît de Regulamentul Organic, cît și de Manualul Administrativ. Subscrisul însă s-a văzut silit de a le aminti și de a chema a d-voastră atenție asupra lor, fiindcă, pe de o parte, ele picase în desuetudine, iar pe de alta, podurile amenințau siguranța publică, împedecau plutirea pe rîuri și îngreuiau tranzacțiile și comerțul.

Avînd în privire însă că din podurile care se află pe riurile cele mari unele sînt din nou construite în stare bună, deși în contra dispozițiilor prescrise, iar altele stricate, vechi și în agiunul de a fi repărate,

Subscrisul vă recomandă ca în cîtă vreme podurile din întîia categorie, fie pe șarampoi, fie pe dubase, vor înfățoșa toată siguranția comunicației și neîmpedecarea plutirei, nu vor fi supuse regimului citatelor dispoziții decît la ocazia reconstruirei lor sau a unei radicale ori întîmplătoare reparații; iar podurile din al doile categorie, care nu înfățoșează nici una din condițiile cerute și mai cu samă acel de pe Bistrița la Săucești, acel de pe Trotuș la Adgiud, vor fi supuse nemijlocit obligației de reconstruire, după dispozițiile susmenționate. Aseminea, domnule prefect, d-voastră veți ave cea mai mare îngrijire ca podurile care se vor construi din nou sau care vor avea nevoie de reparații radicale să fie făcute în conformitate cu citatele dispoziții publicate în „Monitprul", nr... [65].

Mă rezum dar, domnule prefect, siguranța perfectă a comunicației și a navigației trebuie să aibă de obiect acția d-voastră. Podurile actuale, care ar împaca aceste condi-

[64] Loc gol în text.
[65] Loc gol în text.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ții, vor fi îngăduite, toate celelate vor fi supuse acției imediate a citatelor dispoziții.

Spre a putea proceda într-un chip practic și eficaciu, subscrisul a delegat un ingineriu a trece în revizie pe toate podurile și a notifica prefecturei starea fiecăruia, spre a lua măsurile ordonate pentru fiecare categorie.

Primiți, domnule prefect, etc.».

In fața acestor acte noi nu credem că am trecut piste competența administrativă, ne-am făcut numai datoria de a privighea la siguranța comunicației publice, la neprimejduirea vieții pasajerilor, ne-am îngrijit numai ca nici comerțul să nu sufere și nici navigația să nu fie împiedecată.

Vin acum la inculparea ce ni se face că n-am *înfățișat budgetul la timp,* ba că chiar ne-am refuzat de a-l înfățișa, vroind a ne trece de votul Adunării și a funcționa cu budgetul anului trecut. Spre a se da oareșicare temeiuri astei inculpări, ni se zice că la interpelarea ce ne-a făcut d. L. Catargiu noi am refuzat de a înfățișa budgetul. Din contra, noi am zis numai că înfățișarea budgetului interesa mai mult pe minister decît pe Adunare, căci nu Adunarea ci puterea esecutivă are trebuință de bani; și știam foarte bine că fără încuviințarea Adunării nu puteam strînge bani din țară. Dovadă însă că am luat din timp măsuri, pentru ca cît mai curînd să putem înfățișa Camerei budgetul pe anul 1861, este circulara mea adresată deosebitelor ministerii.

Dați-mi voie să vă dau cetirea acelei circulare, care s-a făcut la 15 noiemvrie trecut:

«Domnule ministru,

Adunarea legislativă fiind convocată în sesia ei ordinară pe anul 1860—1861 la 4 ale viitoarei luni dechemvrie și conform art. 22 din Convenție avînd a se ocupa cu votarea budgetului veniturilor și a cheltuielilor, pentru exercițiul anului viitoriu 1861, am onoare a vă ruga ca să binevoiți a pregăti budgetul partnic al Departamentului d-voastre, cum și a osebitelor servicii atîrnate de dînsul și a-l comunica cît de curînd d. ministru de finanțe, spre a forma budgetul general al statului pe anul viitor, pentru

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ca cel mai tîrziu pînă la 1 a viitoarei luni dechemvrie, un asemine budget să poată fi supus deliberației Consiliului.

Binevoiți etc.

15 noiemvrie 1860, No. 252».

Știți, domnilor, foarte bine cum că budgetul general nu se poate face, pînă nu se pregătesc budgetele speciale ale deosebitelor ministerii.

Ce putea să facă președintele Consiliului decît să se adreseze în timp la ceilalți miniștri, invitîndu-i de a grăbi facerea budgetelor? Vreo trei din acele budgete s-au și făcut; ele, pre cît știu, erau și gata de a se trimite la Ministeriul de Finanțe. Cu toate aceste chiar de ar fi fost și gata budgetele colegilor mei din Iași, tot nu se puteau prezenta Adunărei, dintîi că, precum v-a zis d. ministru actual al Finanțelor, nu era, ba chiar astăzi nu este, în putință de a cunoaște veniturile din cauza defectelor statisticei și al doilea că ne lipsea budgetul ministerului celui mai important, acel al Armatei; trebuia mai înainte de toate să știm de ce mijloace avem nevoie pentru întreținerea ei.

Afară de circulara generală, am mai telegrafiat de două ori d. general Florescu, ca să grăbească cu trimiterea budgetului său, dar pînă la 17 ianuarie nu primisem nici un răspuns. Atîta numai am aflat indirect, că armata fiind întrunită, s-a fost făcut un singur budget pentru a se înfățoșa îmbelor Camere. După ieșirea noastră din ministeriu, iarăși s-a depeșat d. Florescu ca să trimită budgetul și mi se pare că nici acum n-a sosit".

D. ministru de Finanțe: Budgetul armatei a sosit de trei zile.

D. Kogălniceanu: „Vin acum la a doua cauză a întîrzierei înfățoșerei budgetului. Domnul ministru de finanțe actual v-a făcut cunoscut că tablele statistice nu erau îndeplinite și că pînă la desăvîrșirea acestei lucrări, chiar aprosimativ era cu neputință de a se cunoaște veniturile, și, prin urmare, de a se înfățișa budgetul. Știți, d-lor, în mijlocul a ce crîză și în ce timp am intrat la ministeriu? De mai mult timp d. Manolachi Costachi ținea locul a

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

trei miniștri. Noi am luat guvernul la 30 aprilie, adecă la sfîrșitul lunei a patra a anului; budgetul pe 1860 s-a votat de Adunare de-abie în luna iunie; el a trebuit pe urmă a fi supus Comisiei Centrale de la care de-abia l-am primit la finitul lui iulie, cînd îndată s-a și promulgat. Puteți acum judeca ce timp ne-a mai rămas, adecă de-abie cinci luni, pentru a pune budgetul în lucrare; cinci luni pentru a strînge veniturile unui an întreg, și aceasta cu efect retroactiv de la 1 ianuari. Dacă dar au urmat greutăți în strîngerea dărilor, dacă au rămas rămășițuri — și aceasta este lesne de înțeles, căci am fost chemați a strînge 44 de milioane cu un personal creat pentru strîngerea de-abie a 15 milioane — vina nu este a noastră, ci a ministeriului ce ne-a precedat, căci nu noi, d-lor, am chemat pe deputați în ședința din 6 dechemvrie 1859 pe 20 de graduri de frig, ca să le zicem: *«întoarceți-vă de unde ați venit și la revedere!»* Nu noi am dizolvat Camera, ca așa să se întîrzie înfățoșarea budgetului pînă la reconvocarea ei în luna lui mart. Aceasta a făcut-o ministeriul din care d. Gr. Balș făcea parte, ba chiar d-lui a cetit actul de disoluție! Așa-dară, tocma d-lui nu trebuie să ne facă o crimă că am întîrziat cu 17 zile din ianuarie înfățișarea budgetului. Dacă mica întîrziere făcută de noi, întîrziere provenită din cauze create de predecesorii noștri, nu poate găsi dezvinovățire înaintea d-voastră, noi vom aștepta cu sînge rece blamul Adunărei!

Vin acum la imputarea ce ni se face în privirea instrucțiilor electorale.

Aice, d-lor, învinovățirea este cu totul gratuită. Dacă veți lua aceste instrucții și le veți potrivi cu acele ale ministeriului ce ne-a precedat, veți vedea că noi nu numai am căutat a opri orice înrîurire a administrației în confecționarea listelor electorale, dar că încă cu tot dinadinsul ne-am silit să prevedem cazurile cele mai mici de îndoială, de tînguire și de lipsuri descoperite prin ispita anilor trecuți. De esemplu, unul din motivele cele mai drepte de tînguire era că prefectul avea dritul să înscrie alegători pînă-n oara de pe urmă a terminului de trei săptămîni, și aceasta fără ca alegătorii înscriși de mai înainte să știe ceva despre aceste înscrieri postume.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Alegătorii primitivi erau astfel puși în neputință de a reclama la judecătorie. Astfel listele alegătorilor erau lasate în arbitrara vroință a prefecților și, prin urmare, și însuși alegerile. Noi am înlăturat acest mare abuz, statornicind că toată înscrierea să se afișeze și să se publice, dînd timp și drit alegătorilor ca să poată contesta pe cei admiși în cele din urmă zile ale înscrierilor, îndatorind pe tribunale de a cerceta reclamațiile și după espirarea terminului de 21 zile! Asămine în anul trecut, s-a reclamat cu drept cuvînt în contra latitudinei dată prefecților de a forma listele electorale ca din nou, adecă de a șterge și de a adăugi pre cine ar fi voit.

Noi am restatornicit lucrurile întocmai precum le vra legea electorală, și anume: nu de a se compune în tot anul listele, ci numai de a se drege, adecă numai de a se șterge pe alegătorii ce în cursul anului și-au pierdut driturile electorale și de a se adăugi pre acei ce în acestași timp le-au cîștigat. Vin acum la aplicația acestor instrucții. Prin neințelegerea bine a mărginirei făcute administrației de a nu șterge pre nici unul din alegătorii înscriși în listele anului trecut, întrucît nu ar avea dovadă pozitivă că în cursul anului și-au perdut calitățile electorale, prefectul de Iași a fost șters din lista alegătorilor orașului și districtului Iașii vreo 40 alegători, dintre carii eram și eu unul. La cea întîi tînguire, eu am făcut o deșteptare circulară prefecților, lămurindu-le spiritul instrucțiilor. Această circulară este publicată prin „Monitor", precum și toate lucrările administrației noastre. Afară de această circulară, n-am mai dat alte instrucții sau circulare publice ori secrete. Defiez pre oricine să dovedească din contra. Dacă acum, d-lor, veți lua instrucțiunile din Țara Romînească, acele elaborate de Comisia interimară și acele ale ministeriului din Iași din anul 1859 și le veți compara cu instrucțiile actuale, veți vedea foarte ușor dacă nu ale noastre sînt cele mai perfecte, cele mai nepărtinitoare, cele mai feritoare de abuz și înrîurire? Am schimbat instrucțiile din anul 1859, aceasta nu o tăgăduiesc, d-lor, însă în fața protestațiilor ce în anul trecut s-au ivit în contra-le, chiar în sînul Adunărei, protestații la care și eu am luat parte, agiuns la ministeriu nu puteam să fac altfel, decît de a le modifica. Ș-apoi, d-lor, neavînd nici un interes

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ca să dizolv Adunarea, nu aveam asămine interes ca să desnaturez instrucțiile electorale. Știu că s-a vorbit de instrucții secrete, știu că după retragerea noastră s-au întrebat prefecții despre acest caz, nu știu ce ei au răspuns. Mă voi mărgini numai a zice că de mult cunoșteam fabula lui La Fontaine, *leul și cel cu urechile lungi,* dar numai de la retragerea noastră din ministeriu am învățat toată deplinătatea moralei sale. De la 17 ianuarie și pînă astăzi piciorul animalului nu ne-a lipsit, chiar de unde nu ni se cuvinea. D-lor, vă declar pe onoare că în chestia listelor electorale n-am dat nici o instrucție secretă, cu toată afirmația d. Balș că va strînge dovezi pentru aceasta. Și nici nu aveam trebuință de a alerga la asemine mijloace, fiindcă nu de astăzi am sincera convicție că cu legea electorală actuală oricare, în alegeri, ar fi înrîuirile și abuzurile de putere din partea guvernului, nu e chip ca Adunarea să fie compusă altfel de cum ea este azi. N-aveam dar nici un interes a înrîuri asupra listelor. Interesul nostru era numai în reforma legei electorale pentru care ne-am pronunțat și la intrarea noastră în ministeriu, și în discursul tronului, și prin anume mesagiu cătră Comisia Centrală. D. Balș s-a lăudat, o mai zic, că va aduna dovezi că am intervenit în confecția listelor; ca acel ce n-avea nici un interes în această chestie, declar că defiez și de trei ori defiez pe d-lui, de a-mi dovedi aceasta. Cu ocazia listelor să-mi fie iertat a reveni asupra unei imputări a d. Balș, acea atingătoare de închisorile de prin sate. Numai d-lui n-ar trebui să vorbească de închisori, d-lui carele, în anul trecut, a fost prefăcut chiar fabrica de hîrtie a d. Asachi de la Piatră în închisoare pentru alegătorii săi. Aceasta este un fact constatat chiar pe bancile Adunărei, cunosc onorabili deputați carii cu ochii lor au văzut acest fact!"

D. Gr. Balș: Nu-i adevărat.

D. Kogălniceanu. „Pe lîngă cele zise an de chipul cum s-au făcut alegerile de la Piatră de acestași domn Gr. Balș, care astăzi strigă atît de mult în contra înrîuririlor în niște alegeri ce nu sînt făcute, dați-mi voie să vă mai spun un fact. Ajungînd la ministeriu am primit mai multe tînguiri

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

asupra abuzurilor comise de președintele municipalității din Piatra, am trimis dară pe un revizor al Ministeriului din Năuntru, d. Gorovei, ca să cerceteze împrejurările. De îndată acest revizor s-a văzut încungiurat cu reclamații în privirea alegerilor de acolo și chiar în contra însuși a alegerei d. Balș.

D-lui nu mai era ministru, ci eu eram. Am putut prețui toată moralitatea acestor reclamații și dară am ordonat revizorului să nu primească nici un fel de tînguire în chestia alegerilor. D-voastră știți asăminea că din urmărirea anchetei rînduite de Adunare la Piatră, nu eu aș fi pierdut: și iată cum d. Balș îmi plătește acum!"

D. Gr. Balș: Nu-i adevărat.

D. Gr. Cozadin: Fiindcă d. Gr. Balș neagă factul, eu mă fac tare spre a i-l dovedi; pentru aceasta, voi face apel la onorabilul d. Ștefan Catargiu.

D. Kogălniceanu: N-aveți decît a chema pe d. Gorovei, spre a vă încredința despre toate aceste.

D. președinte reclamă la ordine pe întrerupători.

D. Kogălniceanu: „Din denegațiile d-lui Balș nu socot nicicum de cuviință a face o chestie personală; toată lumea cunoaște puterea acestor denegații. Am ținut numai să arăt că alegerile din urmă de la Piatră s-au făcut cu atîta nepărtinire încît am fost silit a da ordine d. Gorovei de a se feri de a primi reclamații în chestia aceasta. Sînt însă cîteva cuvinte ale d. Balș pe care trebuie să le rădic. Sfîrșind rechizitorul său, d-lui a zis frumoasele și pompoasele cuvinte, că: «țara trebuie să știe că dacă sînt miniștri carii calcă legea, sînt și mandatari ai nației, carii știu fără sfială și fără considerație a-i trage la răspundere». Dacă aceste elocvente cuvinte le-ar fi zis altcineva dintre d-nii deputați, care n-a fost încă ministru, aș înțelege greutatea lor, căci un asemenea deputat, nefiind încă pus în poziție de a ocîrmui trebile publice, și prin urmare de a da dovadă dacă a fost ministru bun sau rău, nu i s-ar fi putut presupune nici un motiv personal. Insă aceste cuvinte nu se potrivesc nicidecum în gura domnului Balș,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

carele a fost de două ori ministru și carele este obștește cunoscut că ambele dăți a ieșit din ministeriu sub blamul Adunărei.

Prin urmare, nu s-ar cuveni ca tocmai d-lui să mă îmbrace cu o haină ce singur o poartă. Aș pute întoarce d-lui Balș imputările sale și încă cu dobîndă, însă, precum am zis-o din început, o mai repet și acum: am convicția că aice nu se atinge de personalitate, ci de princip! D. Balș, în tot felul, cred că macar acum se va convinge că de interesul fiecăruia este, înainte de a ataca pe alții, de a nu-și uita propriul său trecut.

Vin la o altă pîră asupra me, și aice variațiile sînt din cele mai strălucite, căci ele sînt întemeiate pe gemetul și efectul ce tema lor ar fi produs în țară. Vreu să vorbesc de *regulamentul pentru slugi*. Înțeleg că acest regulament a trebuit să supere pe mulți stăpîni, căci nimica nu e mai dulce decît guvernul patriarcal. Cetind Biblia, și noi vedem în adevăr că în pruncia popoarelor capul familiei era totul, el era și părinte, și judecător, și suveran în casa sa, în semințiа sa. Așa pînă ieri era și la noi, mai ales în privirea țăranilor și a slugilor; însă o societate cu cît se civilizează, cu atît guvernul patriarcal dispare, individualitatea se rădică și autoritatea publică înlocuiește puterea capului familiei. A fost dar venit și la noi timpul ca și condiția slugilor să fie asigurată și îmbunătățită, încît aceștia să fie pe de o parte supuși la îndatoririle lor, iar pe de alta să fie și aparați în drepturile lor. Această trebuință nu de astăzi a început a preocupa administrația. Instrucțiile polițienești și darea de manuale pentru slugi, își au începutul în Moldova din anul 1851. De atuncea aceste regule necontenit s-au perfecționat de toate administrațiile trecute, nenorocirea însă a fost că niciodată nu s-au păzit. Eu am voit ca să se păzască, am voit ca servitorii pe de o parte să fie supuși unei aspre privigheri din partea autorității publice, iar pe de altă parte ca și ei să fie aparați în contra maltratărilor și nedreptăților particulare. Aceasta devenise o necesitate, stăpînii să tînguiau de slugi, slugile de stăpîni. Nu trebuie să uităm, d-lor, că în cele din urmă timpuri clasa servitorilor s-a deșteptat foarte

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mult. Aceasta se datorește contactului lor cu clasele superioare ale societății. Ii cei întîi au auzit prin casele stăpînilor vorbindu-se de frumoasele principii de la 1857, ei citeau prin broșuri, prin gazete, prin chiar «Monitor», cuvintele magice de egalitate, de dreptate, de naționalitate. Vîntul libertății a suflat dar și asupra lor, și așa slugile au început a se face mai independinte în contra biciului și a palmelor stăpînești! Recunosc că sînt mulți stăpîni carii sînt buni, la carii slugile sînt privite ca membrii ai familiei și de aceea în aceeași casă îi șed cîte 10, cîte 20 ani, ba chiar pînă ce mor. In asemine familii regulamentele și manualele sînt de prisos, însă, precum sînt slugi foarte rele, asămine sînt și stăpîni foarte răi și chiar foarte cruzi. Dacă s-ar cerceta actele din poliții și din prefecturi, s-ar vede multe esemple de adevărate cruzimi comise asupra slugilor. Apoi, mai gîndiți, d-lor, că servitorii astăzi plătesc dări, cînd mai înainte ii erau scutiți întocmai ca și stăpînii lor, căci după regimul trecutului, nu numai boierii, dar și tot ce slujea boierilor era aparat de dări. Dreptatea dară cerea ca precît sluga este supusă la dările țărei, precît ea trebuie să fie pedepsită cînd greșește stăpînului său, pe atîta trebuie să fie și ea aparată despre maltratări. Am trebuit, prin urmare, să mă ocup cu regularea drepturilor și îndatoririlor slugilor cătră stăpînii lor. Spre aceasta am luat de model manualele și instrucțiile de mai înainte, precum și cel din urmă manual din Țara Romînească, carele s-a făcut de Ioan Ghica și prin o practică de doi ani s-a dovedit mulțămitor și pentru unii și pentru alții. Cînd am fost la București, m-am ocupat două zile cu cercetarea așezămîntului slugilor și a chipului cum funcționează biuroul lor. Numai după ce am studiat bine chestia și plecîndu-mă reclamațiilor necontenite ale stăpînilor și ale slugilor, m-am hotărît a redige incriminatul reglement. In acest regulament n-am înăsprit nimica, din contra am îmblînzit. Așa, de exemplu, în vreme ce în regulamentul din Valahia, stăpînul care nu se conformează regulilor din Manual este supus la grele penalități prevăzute prin codica penală, în Moldova stăpînul este numai răspunzător pentru faptele comise de o slugă primită în

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

casa sa fără a avea Manual. Dar și aicea fondul pîrei, *tema,* este că am oprit bataia pentru slugi. Precum pentru țărani asemine și pentru servitori, în puterea art. 46 din Convenție, eu nu puteam să tolerez bataia și făcînd aceasta, n-am fost cu mult mai liberal decît d.d. Asachi, Brăiloiu și R. Rosetti, carii în sînul Comisiei Centrale s-au rostit în contra pedepselor trupești, decretate chiar și prin hotărîre judecătorească ca unele ce nu pot moraliza o națiie...

Mi se impută că am tratat ca vagabonzi pe slugile fără mijloace de viețuire. [...] După legea veche, tot omul fără profesie, fără mijloace de viețuire cunoscute, fără chizășie, se privea ca vagabond, pedeapsa la care aceștia se osîndeau, era că se dau peste Dunărea, adecă se osîndeau la disțerare, pedeapsa cea mai mare după moarte și nu uitați că această osîndă se rostea și se aplica prin cale administrativă. Domnul Gr. Ghica cel întîi a desființat o asămine osîndă crudă și aceasta încă după mijlocirea autorităților otomane de peste Dunăre, care nu mai vroiau ca Bulgaria și Dobrogea să fie *botanibaiu* a Moldovei. În lipsa disțărerei, trebuia însă să se ia oareșcare măsuri pentru o clasă pernicioasă, pentru niște oameni, carii, cînd dimineața se trezesc, nu știu cu ce să se hrănească peste zi, căutînd subsistența lor în cerșătoria publică, de nu și în furtișaguri. În toate țările pentru aseminea oameni esistă înadinse case și închisori. De aceea și eu în anul trecut am cerut și am dobîndit de la Cameră legea pentru înființarea penitenciarului de Ismail, menit anume pentru cerșitori de profesie sau vagabonzi.

Acum să vedem care slugi se privesc de vagabonzi. Prin regulament se zice că sluga care este fără stăpîn, care de trei ori refuză stăpînul ce i se înfățoșază de poliție, care nu arată că are mijloace cunoscute de viețuire, se trimite la locul lui și numai dacă și acolo nu primește un serviciu și nici înfățișează chizășie, atuncea se privește ca vagabond și se trimite la penitenciar. Socot că omul care nu poate îndeplini nici una din aceste măsuri, numai om bun și folositor statului nu se poate numi. Dacă nu era dar ca aseminea oameni să se puie la opreală undeva, oare ce trebuia guvernul să facă cu dînșii? Tre-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

buia poate a-i lăsa liberi ca să spargă dugheni, să prade și să ucidă ziua mare? Cum, d-lor, să nu strigăm la patimi, cînd vedem că măsurile cele mai folositoare, cele mai apărătoare societăței se răstălmăcesc și se impută ca crime?

Dar, d-lor, pe slugile care nu înfățișează societăței mijloace și închizășluiri de viețuire pacinică și onestă, le-am tratat de vagabonzi. Însă să vă arăt că subt ministeriul trecut nu numai slugile, dar și stăpînii, dar și toți cetățenii îndeobște, de îndată ce nu s-ar fi conformat unei dispoziții a administrației, se cafilicau de *vagabonzi*. Nu vreu, d-lor, să mă rostesc dacă legiuit sau nelegiuit s-au înființat operațiile statisticei. Ele erau trebuitoare, aceasta o recunosc, fiindcă însuși Comisia Centrală le cerea. Pentru a se îndatori pre cetățeni de a se supune la această operație, iată, d-lor, ce se zicea într-o cărțulie împărțită pe la toate casele din țară.

«Persoanele ce nu vor avea un asemine bilet sînt considerate ca *vagabonzi* și prin urmare de interesul fiecăruia este de a-l avea și a-l păstra, ca așa să scape la orice împrejurare de osînda prevăzută prin legile în vigoare».

Eu, d-lor, de atuncea păstrez asupră-mi acest bilet, temîndu-mă ca nu cumva, dacă nu l-aș ave, să fiu tratat de vagabond. Vedeți, aceasta este întocmai cu ceea ce se petrecea în țara turcească, unde cel de pe urmă cavaș putea aresta un creștin, de ar fi fost negutitor, profesor, preot și chiar patriarc, dacă nu avea la sine teșcherea doveditoare că a plătit haraciul.

Instrucțiile pentru slugi s-au mai învinovățit pentru că ar fi o măsură fiscală și penală totodată: fiscală, pentru că sluga se-ndatorește să plătească $7\frac{1}{2}$ lei pe manual, și penală, pentru că osîndește pe călcători la deosăbite penalități. Așa este, d-lor, nu o tăgăduiesc, dară acela care a luat mai întîi măsurile aceste este vinovat, el merită dezaprobare! Însă nu eu am întrodus aceste măsuri, eu le-am găsit de mult întroduse și aplicate și n-am făcut decît de a le menține. Autorul lor primitiv este capul poliției de Iași din 1856, este însuși d. Gr. Balș.

Iată ce găsesc în chiar instrucțiile făcute de d-lui:

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Anul 1856, luna octomvrie în 24

«Poliția Capitalei, după verbala poroncă a exelenției sale d. caimacam, spre a înainti lucrări întru aplicația reglementului atingătoriu de slugile de orice meserie, ce se tocmesc pe la deosebite fețe aice în capitală, din luările aminte făcute lucrărilor de mai înainte, am crezut că, spre a se ținea în nestrămutare regulamentul acesta, fără ca cu vreme să se desființeze, trebuie a se păzi următoarele;

1-iu. Să se rînduiască o persoană cu numire de staroste unor asemine slugi, care să fie datoriu de a scrie pe toate fețile, de la oricare persoană le-ar găsi slujind etc.

4. Starostele va avea privighere ca slugi pe la nimene să nu fie primite fără de a avea manualul luat de la poliție, după modul ce se va arăta mai jos, și găsind pe niște asămine, va fi dator a face cunoscut de îndată poliției spre a lua cuvenite măsuri.

5. In poliție să se alcătuiască o masă și anume a șesa, la care să fie atîrnată asemine lucrare etc».

Cum vedeți, d-lor, și masa slugilor și postul de staroste sînt create mai înainte de mine: să vedem acum cine a inventat și măsura fiscală!

Art. 9. zice: «spre a se pute întîmpina cheltuielile trebuitoare acestei mese, se va lua de la fiecare slugă cîte opt lei la darea manualului precum și la viza lui, la fiecare 1 ianuarie».

Eu, d-lor, am scăzut darea pe manual de la 8 lei la $7\frac{1}{2}$ lei și viza numai la $2\frac{1}{2}$ lei.

Acum vin și la măsura *penală*.

Iată ce găsesc în art. 11 al instrucțiilor din 1856:

«Oricare slugă va călca vreuna din aceste regule va fi supusă, pentru întîiași dată, la un straf de 25 lei sau la 3 zile închisoare; pentru a doua oară la 50 lei sau 6 zile închisoare; pentru a treia oară la 75 lei sau 12 zile la închisoare, îndoindu-se strafiul sau închisoarea la fiecare recidivă».

Binevoiți, d-lor, a compara dacă penalitatea instrucțiilor din 1860 este mai aspră sau cel puțin atît de aspră

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cît aceea din instrucțiile anului 1856. Spre onoarea liberalismului d-lui Balș din 1856, vedeți că nici d-lui, între penalitățile pentru slugi, nu prevedea bătaia, ci numai amendă și închisoare. În instrucțiile sale însă, d. Balș are ceva ce o mărturisesc că nu se cuprinde în instrucțiile mele. D. ex.-șef al poliției de Iași *către masa slugilor a lipit și poliția secretă.* Vă voi cita textul :

Art. 6. «Această masă (masa 6-a) va mai avea în atribuțiile sale și *poliția tainică,* luînd de la masa a 3-a și femeile publice, care iarăși se vor da în atributele acestei mese etc.».

Art. 8. «Fiecare slugă în orice ceas ce se va chema la poliție, este datoare îndată a se înfățoșa, fără cea mai mică împotrivire, căci, la dimprotivă, va fi aspru pedepsită».

D. Balș ne-a învinovățit că n-am avut moralitate în ministeriul nostru. D. Balș a voit să moralizeze pînă și pre slugi, îndatorindu-le să fie *spionii stăpînilor lor* și pedepsindu-le, cînd n-ar veni de îndată la poliție, ca să fie pîrîșii celor ce-i plăteau și îi hrăneau!

Vin acum la nemoralitatea ce mi se impută, pentru că am ținut cîteva poste luate în antrepriză cu doi ani mai înainte și pentru că n-am renunțat la un privilegiu dat la 1857 fabricei mele de postav. D-lor, mare pacat am avut cu această fabrică. Ori de cîte ori am avut nenorocirea a desplace unui guvern sau unei partide, îndată mi se punea înainte fabrica. În alte țări, acest așăzămînt mi-ar fi atras lauda și recunoștința țărei : aice ea se întrebuințează în contra-mi ca dovadă de nemoralitate. Chestia aceasta s-au mai tratat în Adunare. D. R. Rosetti, mai deunăzi, luîndu-și un ton de patriot, m-a înculpat tot pentru această fabrică. Aș pute zice, d-lor, ca juriștii latini : *«non bis in idem».* Eu însă mă primesc să se trateze și chiar de trei ori.

Mi s-a dat un privilegiu pentru această fabrică : aceasta nu este lucru nou. Privilegiu s-a dat și de T. Ghica, și ce privilegiu? Unul din veniturile țărei, poșta scrisorilor și dilijansele! Cu toate aceste, cînd chestia privilegiului d. Teodor Ghica a venit pe tapet, nimene n-a zis nimică în contra acestui privilegiu, ba chiar Adunarea a încuviințat răscumpărarea concesiei! Un asemine privilegiu,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

privilegiul de a da oștirei postav cu prețurile statornicite la cea de pe urmă licitație, mi s-a dat și mie cu trei ani înainte de a ajunge la ministeriu. Ei bine, pentru că am dobîndit un asemine privilegiu, perdut-am drepturile de cetățan, drepturile de a primi un portofoliu de ministru, cu totul străin armatei și la tot ce o privește?

Subt Louis Philippe, în Franția, un ministru, cap unei mari uzine, avusese contractat către guvern facerea de mai multe mașine de vapor! Aceasta oprîtu-l-au de a deveni ministru și fost-au pentru aceasta atacat de nemoralitate?

Legea reglementară pentru otcupuri nu mi se poate aplica; eu, d-lor, n-am fost otcupcic de carne, de pîne sau de vreun obiect de îndestulare publică, cazuri la care mai cu deosebire privește restricția din Reglement. Asămine, în tot timpul cît am fost ministru, n-am luat nici o antrepriză publică, căci, chiar obiectele de lînă asigurate mie prin concesia din 1857, le-am lasat să se deie în antrepriză altora, precum servează de dovadă «Monitorul».

Se zice, de ce n-am îndeplinit formalitatea ce d-nii Mavrogheni și Rola au făcut-o la intrarea lor în ministeriu, lepădîndu-se, cel întîi de antrepriza poștelor și cel de al doilea de antrepriza teatrurilor străine? N-am socotit că aceasta era de rigoare, și apoi pot să fiu atacat de nemoralitate pentru o neîndeplinire de formă? Toată lumea știe că colonelul Ranetti de mult se însărcinase cu căutarea în locul meu a poștelor, către d-lui le-am trecut apoi și formal. D. Mavrogheni a cedat antrepriza tovarășului său, și d. Rola directorului său. Oare și eu n-aș fi putut găsi pe cineva, căruia să-i trec poștele mele și fabrica me, pe cît timp aș fi fost ministru? Dară prin aceasta ar fi fost oare administrația mea mai morală decît a fost cu nedeplinirea unei simple formalități?

Un ministru se poate inculpa de nemoralitate, cînd i se cercetează săpnile și lucrările și cînd se dovedește din ele că a furat banii statului, că a spiculat postul său și că a lucrat în folosul său în parte. Cînd veți cerceta cum ministeriul din 30 aprilie a întrebuințat banii publici, numai atuncea veți putea cu drept cuvînt a vă rosti dacă moralitatea sau nemoralitatea a presezut la lucrările noastre.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Se poate inculpa un ministru de nemoralitate atuncea cînd i se pot cita facturi că și-a vîndut conștiința, că a speculat postul său, că a luat rușferturi sau macar și peșcheșuri. Într-o țară sfîșiată de partizi, cu așa puțină educație politică, unde opinia publică nu este încă formată, puțini oameni ajunși la putere au scăpat de dintele calomniei. Care este ministrul despre care nu s-a vorbit multe în public? Ei bine, vie un singur om și să declare că eu sau vreunul din colegii mei am luat o para cît am fost în funcție!

Am auzît în trecutele zile o calomnie ce șoptește că în învoiala făcută de Adunare cu d. Bastache, s-ar fi dat bani la deputați și la miniștri: s-a zis că Kogălniceanu ar fi luat 1 000 galbini!

Eu vin înaintea șoaptelor. Kogălniceanu n-a luat bani la 1857, cînd în chestia Unirei se vărsau mii de galbeni, nu numai din țară, dar și de afară din țară. Kogălniceanu, la 1858, ar fi putut lua bani de la acei carii veniseră în Moldova cu 200 mii galbini, numai ca să se poată face domn. Kogălniceanu a fost acela, carele pe această tribună a cerut votul pe față la alegerea domnului, și aceasta pentru ca să scape țara de dezonoarea chiar a unui prepus. Kogălniceanu a avut ocazie a lua 30 mii galbini și o moșie pe cinci ani fără cîștiu de la egumenii greci. Intru aceasta aș putea cita mulți martori demni de toată credința, chiar și un consul!

Acela care a refuzat sumi colosale nu putea să se îngioasească la una mie galbini!

D-lor, am fost prigonit de doi domni, am fost închis, am fost surghiunit și chiar dișterat pentru vini politice, dar niciodată n-am fost patat de nemoralitate. Aceasta îmi era rezervat în 1861! Însă cînd voi muri, rămîindu-mi femeia și copiii săraci, atuncea se va vedea bogățiile cîștigate de mine. Dară pînă atuncea să se știe bine că nu dau nimărui dreptul de a pune în îndoială onoarea mea! Cînd se vorbește de nemoralitate, voi răspunde cu actele vieței me întregi. Sînt multe mijloace de a se oborî un dușman politic. Nu cred că adversarii mei s-ar coborî pînă a-mi contesta onoarea mea, aceea ce pînă acum nimine nu mi-a pus-o în îndoială. În fața unei întregi partizi sînt slab,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

însă *gîndiți că am arme cumplite în mînă*[66] și că la cuvintele d-voastră vă voi putea răspunde cu acte necontestate!

Eu nu caut scandalul, dară nici fug de el!

Vin acum a atinge fondul adevărat al pîrei! *Tema cea mare,* acea care, cu toate variațiile făcute spre a o masca, se zărește sub fiecare period și cuvînt. Această temă este *deșteptarea ce am vroit a face claselor de jos* prin circularele mele. Știu că aceste circulare n-au avut fericirea de a plăcea la mulți, mai ales acele scrise cu *buchi mari,* cu *buchele trecutului.* Aceste, fiindcă se puteau ceti de mai mulți, însuflau o deosebită oțerire, tocmai acelora carii pe buze n-au decît cuvîntul de școli prin sate. Însă, d-lor, dați-mi voie de a vă zice că tocmai instrucțiile, reglementele, circularele sînt atributul principal al unui ministru.

Chiar după Regulamentul Organic atributele unui ministru nu sînt de a se ocupa cu chestii locale și personale, de a forma dosare întregi de corespondență pentru interesul d-lui A. sau datoria d-lui B, ci de a organiza țara pe temeiul legilor, de a da povățuiri obștești, de a îmboldi administrația. Numai atributul autorităților locale este de a se ocupa cu chestiile locale sau personale.

O țară merge spre progres cu cît ministeriile se descărcinează mai mult de competența de a interveni în trebile individuale, lăsînd interesele locale în apreciația autorităților locale și mărginindu-se numai de a exercita o salutară privighere asupra mersului trebilor publice.

Numai așa se poate ajunge la cea mai bună formă de administrație, la acea ce se numește în Englitera «self-government».

In Principate, din nenorocire, s-a urmat un drum cu totul contrariu. Centralizația trebilor mari și mici în mînele miniștrilor și mai ales în ale ministrului din Lăuntru, a ajuns o adevărată calamnitate și pentru ministru, și pentru autoritățile locale, și mai ales pentru particulari. Din aceasta rezultă că miniștrii noștri sînt astăzi și prefecți, și municipali, și comisari de poliție, și că ocupîndu-se prea mult cu trebile ce pretutindene aiurea sînt de atributul instanțiilor de gios, miniștrii au agiuns a nu mai

[66] Mai multe acte descoperite între hîrtiile mitropolitului Sofronie (nota lui M. Kogălniceanu).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

avea vreme de a se ocupa de interesele generale care sînt adevăratul lor atribut.

Ce rezultă din aceasta ? Binevoiți a face numai un pas în camera ministrului din Lăuntru. Ea a devenit o adevărată piață de iarmaroc ; sute de suplicanți se adună în toată ziua spre a dobîndi de la ministru rezoluții în chestii ce sînt cele mai multe de competența comisarilor sau a subprefecților, mult a prefecților de districte. Asta face că ministrul își pierde toată vremea spre a cerceta cauze care nicăirea nu sînt de atributul unui șef de departament. În starea actuală a lucrurilor, un ministru de la 9 oare de dimineață și pînă la 5 oare după amiază-zi, este silit să nu facă alta decît să rezolveze suplici ; din numărul de 40 mii hîrtii, ce iesă în tot anul din Ministerul Interior, nu știu dacă sînt *două mii* care să fie de adevărata competență a Ministerului Interior ; celelalte toate sînt de interes local și care, dacă lucrările ar fi bine organizate, nici ar trebui să agiungă pe biroul unui ministru. Acest rău al administrației romîne s-a constatat de însuși Comisia internațională din București, din 1857 ; ea a recunoscut în protocoalele sale, că una din cele mai mari rane ale organismului nostru este escesiva centralizare a tuturor trebilor și intereselor țărei în mîinile Ministrului interior, carele, chiar astăzi, are niște puteri mai mari decît ale însuși vechilor domni.

Aice este un mare rău, d;lor, și care trebuie cît mai degrabă a se vindeca. Dacă ținînd organizația actuală am vroi însă ca totuși trebile să meargă mai bine, ar trebui să avem doi miniștri, unul pentru a se ocupa cu îmbunătățirea administrației, a orașelor și satelor, a agriculturei, a comerțului și altul carele să fie la dispoziția particularilor și la cercetarea suplicilor ce vin cu miile. Spre a vindeca răul, în marginile competenței mele m-am silit dară ca întrucît se putea să deștept pe autoritățile locale la adevăratele lor atribute, să descentralizez administrația, să fac ca tot ce se poate face la fața locului să se otărească de autoritățile locale ; aceasta nu o puteam face decît prin instrucții, reglemente și circulare.

Departe dară de a renega una macar din ele, eu toate le recunosc și le primesc cu responsabilitatea mea. Ele sînt făcute în oarele mele de noapte, căci cît am fost mi-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nistru lucram zi și noaptea ; eu le privesc aceste circulare ca proprietatea mea cea mai scumpă, ca titlul cel mai frumos al administrației mele. Prin circularele mele eu am răspîndit în popul mai multe idei de naționalitate, de progres și de libertate, decît s-a făcut în 20 ani trecuți. Primesc dară toată răsponsabilitatea circularelor mele, și cînd patimile se vor alina, cînd ziua dreptății va sosi, atuncea sînt sigur că și aceste lucrări se vor prețui după adevăratul simț, cu care și eu le-am cugetat și scris. Departe de a fi o hulă pentru mine, ele îmi vor fi un titlu de recomandație înaintea țărei.

Vin acum, la circulara circularilor, la faimoasa circulară din 18 noiemvrie, care s-a numit *circulara provocătoare*. De mai înainte, d-lor, vă spun și vă declar cu toată francheța că sînt pentru îmbunătățirea soartei țăranilor, *sînt pentru improprietărirea lor*. În îmbunătățirea soartei țăranilor văd tot viitorul țărei mele, văd fundarea naționalității romîne. Cîtă vreme țăranii vor fi sub gîng, cît ei vor fi considerați numai ca niște mașine bune de produs grîu și popușoi, pînă cînd ei nu vor fi lipiți cătră țară prin drituri și avere, pînă cînd, într-un cuvînt, ei nu vor fi *cetățeni*, noi nu avem *nație !*

Cel de pe urmă cuvînt al Convenției este *fondarea naționalității romîne*. Și ca mijloc puternic intru aceasta ea a ales, ea a prescris *rădicarea claselor de gios !*

Art. 46, din Convenție nu zice, nu însemnează alta !

Realizarea acestei misii prescrise guvernului lui Alexandru Ioan I a fost visul meu, a fost obiectul întregei mele activități. Dar, d-lor, eu am vroit ca să se creeze o așa stare de lucruri, încît cel de pe urmă țăran să aibă conștiința datoriilor și a drepturilor sale. Am vrut ca și la noi, cel mai de pe urmă țăran să poată zice aceea ce zice fiecare englez : *...dieu et mon droit — dumnezeu și dreptul meu...* Prin aceasta nu vatamam nici un interes legiuit, dar contribuam la întărirea nației și a țărei ! O mai repet, în cît timp țăranul nu va avea conștiința drepturilor și a demnității sale cătră însuși pămînteni, că greu o va avea cătră străini. În cît timp îl vom lăsa în poziția în care se găsește astăzi, adecă asuprit, bătut, tratat ca un dobitoc, nelegat cătră țară prin nimica, ce sprijin vom putea avea de la dînsul în oara periculului,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în oara cînd va trebui să ne apărăm țara și naționalitatea ?

D-lor, să fim bine siguri, că în cîtă vreme țăranul nostru se va lăsa să fie bătut de pămîntean, el se va lăsa să fie bătut și de străin, ba chiar va putea deveni și instrument de răzbunare în mîinile străinului ! Este timp dar, ca înaintea interesului privat, să gîndim la interesul cel obștesc, ca înainte de a ne ocupa de moșiile cele mici ale noastre, să ne ocupăm de moșia cea mare, *Rominia.* cum făceau părinții noștri. Chestia Orientului este plină de nori și de fulgere ; trebuie ca să ne gîndim serios, ca de pe acum să ne ferim de trăznetul ce ne amenință ! Însă cu ce să ne ferim ? Socotim poate că și în viitor trebuie să ne mărginim a primi pre cuceritorii noștri cu *capetele pe tipsie,* cum se zice în limba populară, și la ducerea lor să-i întovărășim cu buchete de lăcrimioare ? Socot că aceasta nu o mai vroim. Ei bine, aceasta va fi în cîtă vreme țăranii, *greul poporului,* nu vor ave interese vitale, materiale pentru a sări și a-și apăra moșia în contra străinilor năvălitori. D-lor, două mii de boieri nu fac o nație. Aceasta este un adevăr pre care niminea nu-l poate contesta.

Aceasta s-a dovedit cu ocazia mișcării noastre naționale din 1857 pentru Unirea Principatelor. Cine a fost în capul mișcărei ? A fost comitetul Unirei din Iași, compus de vreo zece membri, din care am fost și eu unul. Țara știe cît a lucrat acest comitet. Prin ținuturi se afla aseminea cîte un comitet special de fiecare oraș. Activitatea mișcărei era dirigiată de comitete. Cînd a venit timpul ca nația să se scoale spre a respinge întîile alegeri, ca să protesteze de nu mai mult, ce am găsit ? Vreo trei mii de subscrieri. In Iași nu ne-am suit peste șepte sute. Iată în ce sta toată activitatea noastră. Am făcut în adevăr manifestații, am făcut întîmpinări comisarilor europeni pe la bariere. Însă putem zice că în acest vîrtej am avut și greul nației, țărănimea ? Nu, țărănimea dorea Unirea, însă Unirea însămna în gura sa ceva mai mult decît singura întrunire a Principatelor !

Noi, unioniștii, am avut victoria. Opinia noastră a triumfat. Să vedem acum de ce puteri dispuneau separatiștii ? Partida separatiștilor era numai în guvern și în

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cîteva persoane, care aspira a fi capi de partidă. Chiar manifestațiile lor erau organizate sau plătite de căimăcămia lui Vogoride. Am avut ocazie să văd un act foarte curios. Din el rezultă că cheltuielile primirii făcute comisarului austriac au fost plătite din lada statului. Poporul de care vorbea «Gazeta de Moldavia» că a mers întru întîmpinarea d-lui Lichmann era o laie de... supuși austriaci. D. Mihail Străjescu era în capul procesiei cu buchete de flori. Aceste au costat douăzeci de galbeni [67]. Ele s-au plătit din unul din acele paragrafe de care domnul Costin Catargiu vă vorbea că făcuse tocmală de a nu da socoteală pentru întrebuințarea banilor.

Vă mai aduceți aminte de un transparent, pe care era scris: *Conservation de la Moldavie, autonomie de la Moldavie.* Pe la ferești erau spînzurate niște șacsîri roși și albaștri. Știți cît au costat aceste? Iarăși vreo 130 galbeni, plătiți asăminea din paragraful de mai sus.

Ei bine, d-lor, socotiți că o nație nu are trebuință pentru apărarea drepturilor sale și de alte manifestații, mai energice și mai unanime? Și socotiți că aceste le vom pute ave, în cîtă vreme țăranul nu va ave aceleași simțiri și aceleași interese pentru țară întocmai ca și clasele superioare?

Eu, d-lor, ca să ajungem la aceasta, din toată inima m-am silit ca aceea ce simțește boierul pentru țara sa să fac să o simtească și țăranul; am căutat prin același interes să leg sucmanul și surtucul, ca și sub o haină și sub alta să bată o singură inimă. Spre a ajunge la aceasta, vă mărturisesc, d-lor, am avut îndrăzneala prin circularele mele, de a vorbi țăranilor de drepturile lor, de

---

[67] În cifra de 20 galbini pentru buchete urmează o greșală. Florile au costat numai patru galbini. Iată însuși socoteala scoasă de pe original.

48 galbini decorația cu 20 dați mai înainte
4 „ Străjescului pentru flori
4 „ droșce
56 „ d-lui K... (ca să împartă în popol spre a striga vivat)
6 „ materiile
15 „ litografia
2 „ bacșișuri, la șerjanți, epistați

135 galbini

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

demnitatea lor de romîni; le-am vorbit de gloria strămoșilor lor, de timpurile lui Ștefan cel Mare și a lui Mihai Viteazu, cînd și țăranul simțea că are o patrie și alăturea cu boierul se bătea pentru apărarea ei! Dar și cînd am făcut aceasta, eu nu am calcat Convenția. Convenția are avantagiul asupra Regulamentului că ea dă drepturi fiecăruia, fără a jigni dreptul nimărui în parte. Convenția este «Magna Charta» a nației întregi; ea este proprietatea celui de pe urmă țăran ca și a celui întîi boier. Vorbind țăranilor de Convenție, de drepturi, de națiie, prin aceasta n-am înțeles să înjosesc, ci să rădic o clasă. Prințul Sturdza a zis foarte bine că și despotismul și libertatea au egalitatea lor; eu am vrut egalitatea dinaintea libertății, căci aceasta este egalitatea proclamată de Convenție.

Niminea nu va tăgădui că Convenția nu este o întreagă revoluție în ezistența noastră națională, politică și socială, însă o revoluție de sus, o revoluție de pace, ce împedecă pe acea de jos, revoluția din strade. Eu, ca ministru, m-am văzut față în față cu două revoluții: una de sus și alta de jos. Am preferat pe cea de sus, am căutat să rădic simțul și demnitatea țăranilor, m-am silit să le insuflu încrederea în noile instituții, mai drepte pentru dînșii decît cele vechi. Neadormita me îngrijire a fost ca să fac pre țărani să creadă în ocîrmuire, căci aveam și am convincție, că în cît timp țăranii vor ave încredere în guvern, încredere mai ales în *Alexandru Ioan I,* revoluție de jos nu va fi. Revoluția de jos va pute fi numai atunce cînd vom înăduși, cînd nu vom îndeplini dorințele țărei, drepturile ce Convenția închizeșluiește claselor de jos. Atuncea negreșit se va întîmpla ce se întîmplă cu vaporul care, dacă se prea comprimă, sparge mașina. Eu n-am vroit să se întîmple spargerea mașinei; am vroit ca ea să funcționeze și să ne ducă țara înainte. O mai declar, d-lor, vroind rădicarea țăranilor la drepturile și demnitatea de cetățeni, n-am înțeles nici să atac nici să jignesc pre boieri, căci și eu sînt boieriu, și eu sînt vornic mare, și tată-meu a fost asemine vornic mare, și eu țin la numele familiei mele care și ea a jucat un rol în istoria țărei. Chiar temeliile acestui palat sînt puse de un suitor al meu: *Enache Kogălniceanu.* N-am vroit să

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

înjosesc pre boieri, căci atuncea m-am fi înjosit chiar pre mine. Am atacat boierismul, dar nu boierii. Spiritul boieresc și-a făcut timpul; el nu mai poate a se menține sub regimul convențional. Acest boierism, carele sub formele constituționalismului ține a păstra în putere privilegiul reglementar, l-am combătut toată viața me; boierii însă ca indivizi niciodată nu i-am atacat. Au nu sînt o mulțime din ei carii au fost în 1856 și 1857 în capul marei noastre mișcări naționale? Au și în însuși chestia cea mare socială, adecă îmbunătățirea soartei țăranilor, nu sînt mai mulți boieri cu numele cele mai strălucite care împărtășesc ideile și principiile mele? Chiar dintre miniștri și funcționarii regimelor trecute, nu sînt mulți carii au îmbrățoșat cu sinceritate ideile secolului și situația actuală? Pentru ce acestora aș închide viitorul? N-am înțeles să atac pe nimene îndeosebi; am lovit boierismul pentru că el este lovit și de secolul nostru. Cuvintele mele n-au putut să atace decît pe acela ce regretează trecutul și privilegiile sale. Nu se cuvine dar a lua nime pentru sine cuvintele mele, afară numai de acei ce-i ajunge proverbul «se scarpină numai acel pe care-l ustură».

Vin acum la a doua gară ce s-a rădicat în contra mea, adecă că *vreu să atac proprietatea*. D-lor, proprietatea este baza societății, și nimenea nu cred că ar pute să-i contesteze sîntul și mîntuitorul principiu. Însă la noi cuvîntul de proprietate a ajuns a se întrebuința și în bine și în rău. Vrea cineva îmbunătățirea serioasă a soartei țăranilor, el este un dușman al proprietății? Este din contra un om carele pînă mai dăunăzi era arătat cu degetul, căzut în disprețul public, uitat sub ruinele trecutului, și care vroiește a reveni deasupra apei, el n-are decît a lua drept drapel cuvîntul de *proprietate* și iată-l din nou omul zilei, iată-l popular, iată-l omul partizei domnitoare. Însă mulți din această partidă, sub nume de apărători ai proprietății, urmăresc cu totul alte interese decît ale proprietății. Și eu sînt proprietar, și eu am femeie și copii, și pe mine m-ar dure cînd m-aș vedea despoiat de moșia mea. Însă între a vroi îmbunătățirea soartei țăranilor, între a vroi prin însuși aceasta a siguripsi proprietatea și între a predica răpirea și împărțirea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

moșiilor, este o mare, o foarte mare deosebire. Nimene nu vroiește despoierea proprietarilor, însă sînt mulți proprietari dintre carii sînt și eu unul, carii socot că oara concesiilor a sosit, carii cred că este patriotic, că este prudent, că este folositor chiar pentru proprietar de a nu amîna necontenit aceste concesii, de a nu lăsa să fim surprinși prin cuvîntul fatal: *prea tîrziu!*, că înțelepciunea cea mai simplă cere ca să nu ne nătingim, ci din contră să ne folosim de ispita altor țări, care și ele au trecut prin criza în a căreia agiun se află Romînia. Vă voi cita două țări cu care părinții noștri au fost ades în rezbel, două țări care odată erau puternice și neatîrnate, și astăzi zac sub jugul străinilor: *Ungaria* și *Polonia*. Și una și alta din aceste țări au fost chemate a se ocupa cu soluția chestiei țăranilor, să vedem ce rol în aceasta au jucat noblețа maghiară și noblețа polonă? Noblețа maghiară a avut tactul și patriotismul de a preveni răul, de a lua însuși inițiativa emancipărei țăranilor. Răsplătirea i-au fost mare și frumoasă. Cercetați, d-lor, în Pești și prin alte tîrguri ungurești, cu ce entuziasm, cu ce bucurie, cu ce respect se încungiură nobilii unguri de către popor? În mijlocul mișcărei naționale din Ungaria carii sînt capii nației? Numele cele mai strălucite ale aristocrației maghiare! Banfii, Batianii, Telekii, Karolii, Zrinii și alte asemine nume scumpe [68].

Noblețа maghiară și-a perdut de la 1848 privilegiile; dară un privilegiu nimene nu i l-a putut și nici că poate a i-l rădica, acel al patriotismului, al inteligenței, al abnegației pentru binele comun. Iată cu ce privilegiu nobilii maghiari se țin în capul nației lor! Uitați-vă, din contra, la noblețа polonă din Galiția, care n-a știut a se folosi de toate deșteptările ce i s-a făcut, care a lăsat cu nepăsare să-i răsune cuvîntul: *prea tîrziu*. Cele întîmplate la

[68] Kogălniceanu exagerează patriotismul nobilimii maghiare, care pretindea că a rezolvat problema iobagilor. Revoluția din 1848 a adus, e drept, desființarea iobăgiei, dar nu ca rezultat al „generozității" nobilimii, ci ca urmare a luptei maselor populare și a dezvoltării relațiilor capitaliste. Legiferarea modului practic de executare a reformei agrare din 1848 are loc prin patentă împărătească din 2 martie 1856 pentru Ungaria și Banat și 21 iunie 1854 pentru Transilvania. Rezultatele acestei aplicări a fost consolidatrea marilor latifundii.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

1846 vă sînt cunoscute. Uitați-vă chiar astăzi în ce poziție se află proprietarii din Galiția? În față cu țăranii lor, deși emancipați, ei, pentru a putea petrece în castelurile lor, au nevoie de apărarea soldaților austriaci! Ce deosebire între soarta Poloniei și între cea a Ungariei? Cea dintîi este mai mult decît problematică, cînd viitorul Ungariei din ce în ce devine o realitate. Această digresie am făcut-o, d-lor, spre a-mi justifica opiniile mele de om liberal, iar nu actele mele de ministru, acte care au fost pururea bazate pe legalitate. Aceasta am dovedit-o chiar prin ce întîi circulară după intrarea mea în minister.

Scopul atît al acestei circulare, cît și a celorlalte a fost pururea stricta păzire a legei actuală pînă la revizia ei prin calea legală, îndatorirea țăranului de a-și împlini cele legiuite către proprietate, însă și îndatorirea acestia de a-și împlini cele legiuite către țărani. Numai urmînd așa, numai apărînd pe țărani de orice asuprire peste pont, numai insuflîndu-le încredere în guvern, numai întărind administrația, putem menținea și asigura ordinul. Ca o închizășluire mai mult ce am voit a da proprietății, îndată ce prin votul Adunării ni-am văzut puși în poziție de a rădica condiția subprefecților, cu am invitat pre prefecți ca să se silească de a încredința subprefecturile la însuși proprietarii din ocoalele respective. Cu chipul acesta dam în însuși mîinile proprietarilor puterea și înriurirea guvernului, le dam ocazie ca în relațiile zilnice cu sătenii să facă să despară ura și neîncrederea reciprocă, să le cîștige simpatiile și astfel momentul de criză să poată trece în liniște pentru unii și pentru alții! Această măsură cu totul de pace și de ordine n-a fost îndestul de apreciată de proprietari. Însă ea a fost aspru criticată de liberali carii cu nedreptul m-au învinovățit că am sacrificat pre țărani proprietarilor.

Însă, d-lor, cînd m-am făcut ministru, eu am contenit de a fi om de partidă. Cît am fost ministru m-am uitat la datorințele mele către domn și la scopul ce mi-l însemna Convenția. Ca ministru n-am vroit să fiu păpușa nimărui, precum ca deputat n-am vroit să fiu niciodată *lude*, ci *călăraș!*

O mai bună dovadă despre aceasta vă va da însuși circularea mea din 3 mai.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Iată ce ziceam prin ea:

«Vă invit să opriți cu desăvîrșire bătăile, căci nu prin bătăi se moralizează. Legea actuală prevede alte îndestule cazuri de represie. Sînt dar otărît a mă servi de toată puterea ce-mi dau legile, spre a înfrîna orice jignire legală s-ar face în viitor onoarei și libertății individuale.

În curînd, domnule prefect, voi avea onoare a vă comunica pe larg instrucțiile mele pentru asigurarea libertății individuale în competența noastră administrativă, pentru modul arestării, pentru ținerea sub arest, pentru îmbunătățirea caselor de închisoare etc.

Vin acum la o altă și tot atît de importantă chestie, asupra căreia reclam serioasa luarea voastră aminte. Toate clasele societății au un egal drept la ocrotirea guvernului. Dacă însă este o clasă care să o merite mai îndeosebi, aceasta este clasa muncitorilor de pămînt, a țăranilor. Numai trecutul lor nu se poate zice că a fost fericit. Soarta lor trebuie a se schimba, art. 46 din Convenție reclamă neapărate îmbunătățiri a condiției țăranilor; inima părintească a domnului și concursul luminat și patriotic al puterilor legiuitoare va face ca cu o zi mai înainte lăgăduita îmbunătățire să devie un adevăr în Principatele Unite. Pînă atunci însă legea actuală care regulează relațiile reciproce dintre proprietate și dintre locuitori trebuie să fie cu sfințenie păzită de ambe părțile. Veți avea o deosebită și neadormită îngrijire întru a privighea ca această lege să nu se calce, să nu se falsifice, nici în litera nici în spiritul ei. Nu atîta legea, cît nepăzirea ei au adunat asupra capului locuitorilor romîni nămolul de suferinți și de împiiări ce i-au adus în îngenunchiare. Hotărîrea nestrămutată a guvernului este că de acum legea să fie lege. Veți apăra dar pre muncitorii de pămînt despre orice asuprire, despre orice silnică îndatorire peste cuprinderea așezămîntului sau a legiuitelor învoieli și veți avea recurs la asprimea legilor pentru nemijlocita pedepsire a asupritorilor, oricare ar fi ei. Însă precît veți avea a apăra pre țărani, pre atîta veți privighea ca ei să-și îndeplinească îndatoririle ce li sînt prescrise prin legea actuală. Vă veți purta adeseori printre dînșii, veți face să intre în inima lor mîngîierea și credința unei curînde îmbunătățiri, dar totodată veți stăvili orice spirit

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de ură, împotrivire și tulburare. Le veți arăta că pentru ca ei să atragă și să merite părintească îngrijire a domnului și dreptatea corpurilor legiuitoare, pentru ca să fie demni de îmbunătățirea ce le este garantată de Convenție, mijlocul cel mai bun este ca ei să dovedească că sînt oameni de rînduială, de pace și de legalitate, este ca ei să-și îndeplinească legiuitele lor îndatoriri și tocmele.

Mai presus de toate, vă veți ocupa de a preveni intrunirile, de a stavila atițările, de a păstra liniștea în cuprinsul ținutului administrat de d-voastră. Voi privi ca inimic al țării și al domnului pe oricine în aceste momente grele ale organizației s-ar încerca de a tulbura ordinul public.

Nu scăpați din vedere, domnule prefect, că marea noastră bogăție națională este agricultura și că ea nu poate înflori acolo unde este nesiguranție și îngrijire pentru ordin».

Această linie de urmare, *obijduirea nici a țăranului, nici a proprietarului*, ci stricta păzire a legei existente am ținut-o cu sfințenie cît am fost ministru. Cînd vedeam că țăranul era împilat, mărgineam pre împilător, cînd vedeam că proprietarul nu-și dobîndea dreptul său de la țăran, îndatoream pre acesta să-și facă datoriințele. Nici prin gînd vreodată nu mi-a trecut ca să întărit pre țăran. Ce folos și pentru țară și pentru mine ar fi provenit din aceasta? O revoluție de jos, care ar fi avut de rezultat ocupația străinilor și sfîrșitul ministeriului nostru, căci trecutul meu dovedește că nu m-aș fi primit să servez sub un guvern străin.

Dacă aș fi vrut să întărit pre țărani, să predic ura în contra boierilor, n-aș fi avut trebuință să mă servesc de circulare și de Monitoriu. Aș fi putut să ajung la scopul meu cu alte mijloace mai indirecte și cu atîta mai sigure. N-aș fi avut decît să mă servesc de presa neoficială. Însă cît am fost ministru, care din d-voastră au fost atacați? Eu eram zilnic lovit de însuși oamenii ce se ziceau că reprezintă opiniile liberale, d-voastră, d-lor conservatori, vă odihniți. Pentru un singur articol în contra Adunării scris cu nedreptul, căci Adunarea nu merita decît recunoștință pentru voturile sale în privirea budgetului școalelor și al armatei, pentru acel articol, eu

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

am stăruit ca autorul lui, ofițerul Leca, să se deie în judecată. Prin aceasta poate am greșit presii, eu fiu al ei, dară n-am greșit d-voastră. Am greșit ei, nepuind toată energia spre a se da satisfacție tribunei, pentru silnicia făcută ei, dară n-am greșit conservatorilor, și spre recunoștință, d-voastră ați adunat bani mină de la mină și în loc să-i trimitiți inundaților din Iași sau din Galați ați fundat un jurnal menit numai pentru a lovi, pentru a ucide un singur om, *pe mine*. Ați fundat, o mai adaog, un pamflet periodic, ați cumpărat o pană ce s-a vîndut la toate partizile, un condotier literar, un om care s-a început cariera sa prin închisori și care acuma atacă pre acela pre care mai înainte îl cînta.

Au socotiți că cu aceasta aveți să vă rădicați sus partida și opiniile conservative? Nu, d-lor, nu prin pamfleturi vă veți pute susține, ci puindu-vă în capul nației, ci întrecînd celelalte clase prin virtuți și patriotism. Credeți-mă, d-lor, că jurnalul acesta, departe de a vă consolida partida, consolidează partida liberală, căci în fața insultelor ce necontenit îmi dați, dovediți că nu omul, ci principiile pre care el le profesează vă sînt urîte. Prin aceasta veți face că vom uita cu toții urile și neînțelegerile ce ne despart, *spre a ne uni și a vă combate din toate puterile!* Aceasta o vedeți chiar în această adunare; sînt liberali carii personal îmi sînt inamici și carii astăzi îi vedeți că mă apără, indignați de nedreptele atacuri ce mi se fac.

Nu, d-lor, nu eu am provocat pre țărani. Nu eu i-am făcut că astăzi sînt mai dîrzi decît mai înainte, că astăzi nu rabdă atît de ușor împilarea și bătaia, ca în timpul Reglementului. Cel ce le-a rădicat conștiința drepturilor și a demnității lor este marele act european, carele a făcut și pre țăranul să ieie parte la reprezentația națională, în Adunarea ad-hoc din 1857, act care luînd pe acei țărani, ce mai înainte nu îndrăzneau a se arăta nici macar la poarta curței, i-au pus pe bancele Adunării alături cu domnul Știrbei, cu domnul Bibescu, alături cu toți d-voastră, și a făcut ca votul țăranului să aibă greutate ca votul stîlpilor țărei!

[...] I-au mai întărîtat și luptele politice dintre separatiști și unioniști, i-a mai provocat rezultatul negativ ce

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

au dobindit în Adunarea din 1857 cererile lor în *privirea boierescului!* Ei, carii au iscălit cu noi toate dorințele naționale, cînd a venit timpul de a ne ocupa și cu cererile lor speciale, *drept singur rezultat* au capatat insulte de la această tribună, astfel încît fiecare din bieții deputați s-au întors pe la casele lor cu deznădejdea în inimă și cu blestemul pe buze! Și nici macar în casele lor nu au fost liniștiți. Pe unii i-au maltratat proprietarii pentru că au îndrăznit a se tîngui de soarta lor, pe alții i-a tiranizat guvernul lui Vogoride, care cu sila le-a luat pînă și buletinurile Adunărei ad-hoc; am văzut oficia întru aceasta subscrisă de colonelul P. Scheletti! Unii din ei au fost chiar închiși și sărăciți. Voi cita pi Ioan Roată, deputatul pontaș de la districtul Putna. Acest nenorocit a fost adus la Iași, supus cercetărei, pe urmă închis în grosul prefecturei, redus în sfîrșit la sapa de lemn. Cînd, după îndoita alegere, domnitorul a trecut prin Focșani spre a lua frînele guvernului din Țara Rominească, înălțimea sa a binevroit a primi pre Ioan Roată și a asculta durerele sale. Înălțimea sa, spre onoarea sa eternă, a vărsat asupra unei inimi sîngerînde cuvinte mîngîietoare, l-a îndemnat să se liniștească și i-a dat doi pumni de galbeni. Atunce Roată cu lacrimi mulțămi domnitorului pentru dar, însă l-a întrebat: «*dară onoarea mea cine mi-a da-o?*» — «Vei spune, i-a răspuns înălțimea sa, că ai vorbit cu vodă, vei spune că domnul Rominiei te-a îmbrățișat. Nimene nu va mai pute să mai zică că ești dezonorat». Și domnul convențional a îmbrățoșat pre țăranul Ioan Roată!

Eu am fost față la acest fact, care va fi o frumoasă trăsătură în viața lui Alexandru Ioan I.

În sfîrșit, spre a reveni la acuzările de provocare, a provocat pe țărani o așteptare de patru ani, cu toate că Convenția zice că toți rominii sînt egali înaintea legei și că se va proceda fără întîrziere la îmbunătățirea soartei țăranilor. Iată se apropie trei ani de la promulgarea Convenției. Ei bine, eu vă fac întrebare, care glas în acești trei ani de zile s-a rădicat în această Adunare în favoarea țăranilor? S-a votat în adevăr întinderea dărilor, întinderea recrutației asupra tuturor claselor societăței. Însă pentru că și boierul și proprietarul plătește bir,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pentru aceasta ușuratu-s-a birul țăranilor? Însă pentru că și feciorii foștilor privilegiați sînt supuși la recrutație, prin aceasta ușuratu-s-au cu ceva sarcinile țăranilor? Nu! Îmbunătățirea soartei țăranilor pînă acum nu s-a făcut și prin urmare nu s-a precurmat și dreptele lor tînguiri.

Așadar, nu, nu eu am provocat pre țărani!

D-voastră știți în ce agitație era țara cînd am fost chemați la ministeriu.

Clasele superioare erau în cea mai mare întaritare în contra ministrului Epureanu pentru că prin ordonanțe administrative aplicase cîteva principii egalitare din articulu 46 al Convenției. Aproape de două luni, ministeriul rămăsese compus numai din trei persoane. Lucrul cel mai greu era formarea unui nou ministeriu. În mijlocul acestei crize, negreșit că numai administrația nu putea să fie tare și energică; autoritatea era cu desăvîrșit slăbită și prin urmare nici ordinea publică asigurată. Nemulțumirile în clasele de gios erau încă și mai mari.

Mai multe cauze contribuiseră la aceasta. Lăcustele acopereau țara. Trei pătrimi din districte era prada unei grozave boale de vite. Țăranii erau îngenuncheați sub datorii din cauza relelor recolte din anii trecuți. În districtele de jos era o adevărată foamete. Pe lîngă toate aceste, adăugiți apoi și ingrijirile răspîndite între țărani prin operațiile statistice.

Am mai zis o dată că această lucrare era trebuitoare, dar ea avea trebuință să fie bine lămurită țăranilor, ca orice lucrare nouă. Însă s-a întîmplat că tocmai acei carii trebuiau să arate locuitorilor foloasele ei, carii trebuiau să-i deie tot concursul lor, tocmai aceștia s-au ținut retrași de o parte, ba chiar unii au mers pînă a îngriji încă mai mult pre țărani despre efectele statisticei. Vă întreb, cîți deputați au vroit să facă parte din comisiile de apel? Numai vreo cîțiva. Nevroind deputații să deie concursul lor, Ministeriul Interior a fost nevoit de a rîndui particulari de bună voie. Delegații cei mai mulți nu erau la înălțimea misiei lor. Prin esamenul ce li se făcea, li se cerea numai să cunoască scrierea și cele patru specii, ei carii erau chemați să săvîrșească operațiile cele mai complicate în 48 de table. Închipuiți-vă cum acești delegați

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

au trebuit să-și îndeplinească însărcinarea. Închipuiți-vă ce efect au trebuit să facă asupra țăranilor feluritele întrebări ce li se făceau? În fiece întrebare țăranii priveau o nouă dare, o asuprire viitoare. Cînd li se făcea întrebare cîți băieți aveau, prin însuși aceasta îi credeau că au să li se ieie copiii la oaste, ba chiar se împrăștiese vorba că și fetele aveau să le ieie la fabrici, ca să facă pînză pentru soldați. De se întrebau cîte vite au, ei îndată vedeau în aceasta o dare pe vite, un *văcărit*. De se întrebau de au vie și cîți butuci de vie, ei presimțau darea pe butuci sau *vădrăritul*. Aceste vorbe răspîndite în toată țara și crezute îndeobște de către țărani, au avut un teribil efect. Locuitorii își vindea vitele cu nimică și scotea pînă și rădăcinile de pomăt și de vie. Intrase în mintea lor că avea să se puie bir pînă și asupra paserilor, și care din care se silea să se desfacă de ele, claponii ajunseră a se vinde cîte 30 de parale unul!

În această agitație generală, în această nemulțămire și îngrijorare obștească, ministeriul din 30 april a fost chemat să procedeze la întinderea dărilor și a recrutației. Egalitatea înaintea dărilor, egalitatea înaintea recrutației, ce frumoase principii, însă cîte greutăți în aplicația lor! Operațiile recrutației mai ales îmi insuflau cele mai mari îngrijiri; recrutarea prin tragerea la sorți era o lege nouă, ea trebuia să se deslușească nu numai țăranilor, dar însuși autorităților. Chiar unii din prefecți nu-i înțelegeau mecanismul; au trebuit dar multe deslușiri, au trebuit mai ales să se puie toate silințele pentru a atrage încrederea populațiilor în această legiuire. Aceasta a fost scopul circularelor mele, care toate au fost conservative, toate au fost făcute în interesul menținerei ordinei publice, ce niciodată nu poate fi sigură acolo unde guvernul nu insuflă încredere. Într-aceste primii știre că în unile locuri țăranii se pregăteau să nu deie oameni la oaste, pînă cînd nu li se va otări soarta lor în privirea boierescului. În mai multe sate nu se mai ascundeau strigătele: «*că de ce să deie țăranii oameni de oaste? Ei n-au nimic de aparat în această țară! Deie soldați cei ce au moșii, deie boierii!*» Într-un sat din ținutul Botoșenii, țăranii își îndreptaseră coasele în formă de suliți! În Țara de Jos, în ținutul Galațului, patruzeci de sate adu-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nate la Cudalbi s-au împotrivit formal să tragă la sorți, cerînd să li se dele pămînt mai intîi [...] Priimind reportul prefectului, eu am referat îndată înălțimei sale, și ca domn și ca șef suprem al armatei.

Înălțimea sa îmi răspunse că «orice se va face, să se facă pe răspunderea ministeriului și că întrebuințarea armelor să nu se facă decît la cea de pe urmă estremitate și numai cu autorizația mea, fiindcă țăranii erau înșelați, și că mai înainte de a veni la estremități, trebuia a-i dezamăgi, a le insufla încredere, și că toate vor merge bine». Aceste cuvinte patriotice ministeriul le ia sub toată a sa răspundere. Măsurile estreme, întrebuințarea armelor ar fi putut potoli o răscoală prin tîrguri, mișcări parțiale, dar nu o răscoală generală. Am ordonat dară prefectului ca de îndată să revoace cererea sa pentru oștire și să se ducă singur la fața locului, vestindu-i că și eu aveam a mă duce la Cudalbi. Temîndu-mă ca împotrivirea din districtul Galați să nu se întindă și mai departe, am socotit de datorie ca însumi eu să mă pun în contact cu locuitorii și să le sfătuiesc liniște și supunere la legi, fiind acesta chipul cel mai priincios pentru dînșii de a atrage asupră-le buna voință a domnitorului și a corpurilor legiuitoare. Am telegrafiat dar prefecților de pe drumul mare, ca să adune pe la stațiile de poște județele satelor megieșite.

O cauză din nemulțămirile țăranilor era și obijduirile la care ii sînt încă expuși din partea proprietarilor și mai ales a posesorilor greci; dacă sînt mulți proprietari buni, nu voi pute nega că sînt și mulți proprietari și posesori răi, carii, cu toate principiile Convenției, cu toate ordinile guvernului, maltratează pe țăran ca în timpul Reglementului. Ba sînt chiar moșii unde însuși administrația nu poate răzbate; jandarmii se leagă cot la cot, subprefecții sînt siliți să încungiure moșia. În unele locuri chiar însuși proprietatea guvernului nu se respectează, precum s-a întîmplat la o moșie din ținutul Romanului, unde proprietarul a secfestrat tărăboanțele, căruțile, boii unui antreprenor al Departamentului Lucrărilor Publice. În agitația dar care din ce în ce mai mult se întindea între săteni, măsura cea mai salutară era de pe o parte să stavilez împilările și pe de alta să rădic moralul țăranilor, să-i asigur despre viitor, să le insuflu încredere în

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ocîrmuire și în domnul țărei. Aceasta a fost scopul circularei pre care d. Balș a numit-o *provocatoare*. Cu ceva nepărtinire ea, din contra, s-ar pute numi *împăcătoare*. Dați-mi voie să o citesc.

«Domnule prefect,

M-am încredințat că, cu toate poroncile date de ocîrmuirea înălțimei sale domnului Principatelor Unite, locuitorii încă tot sufăr felurite împilări și asupriri.

Îmbunătățirea soartei țăranilor închizășluită de articolul 46 al Convenției urmează în curînd a se face prin chipul legiuit, însă pînă atunci, dumneata ai dreptul și datoria să privighezi ca locuitorii să nu fie împilați peste cuprinderea legei de față. Precît îi sînt datori a îndeplini legiuitele lor îndatoriri către proprietate, pre atîta și proprietarii, posesorii și vechilii trebuie a fi mărginiți de a nu obijdui pre săteni, afară din legiuitul pont. Orice asuprire, și îndeosebi bătăile, să contenească și să știi cu deplin, d-le prefect, că ocîrmuirea este otărîtă a pedepsi cu cea mai mare asprime pe oricine, fie slujbaș, fie particular, care în viitor ar îndrăzni a obijdui pre țărani.

Fii aspru către cei nătîngi și răi, dară apără pe cei blînzi și buni! Este vreme ca și țăranul să fie privit ca cetățan, este vreme ca și el să fie aparat în persoana, în cinstea, în averea lui; aceasta este cea întîi, cea mai mare din datorințele dumitale de prefect, și să știi că voi privighea ca această datorință să se împlinească.

M-am mai înștiințat că prin unile sate umblă răuvroitori și răzvrătitori și se încearcă de a întărta pre bunii noștri țărani în contra ocîrmuirei! A face aceasta este a fi dușmanul țărei, al domnului și al însuși țăranilor. Cine voiește binele locuitorilor, trebuie mai 'ales să-i îndemne la paza liniștei și la supunere către ocîrmuire. Numai prin buna rînduială țăranii vor putea dobîndi dragostea domnului și a puterilor legiuitoare; numai prin răbdare, țăranii vor izbuti la îmbunătățirea soartei lor, făgăduită de marele puteri ale Europei și pre care măria sa domnul din toată inima vroiește a o pune în lucrare cît mai curînd!

BIBLIOTECA SECȚIA ISTORIE ACADEMIEI R.P.R.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Sileşte-te, dară, d-le prefect, ca să liniştesti pre locuitori şi să le însufli încredere în domnul ţărei. Spune-le de-a dreptul, spune-le prin subprefecţi, că ii să astupe urechile la vorbile şi sfaturile răuvroitorilor şi răzvrătitorilor oricare ar fi ii, să-şi puie toată credinţa în măria sa Alexandru Ioan I şi în ocirmuirea lui. Cu toţii vroim îmbunătăţirea soartei ţăranilor şi, ca să ajungă la aceasta, ocirmuirea este otărîtă a trece peste toate piedecele, peste toate greutăţile. Măria sa domnul este pătruns de marea sa chemare, el ştie că nu poate fi pace, putere şi fericire în Romînia întru cită vreme ţăranii nu vor fi fericiţi».

Iată, d-lor, cuvintele provocătoare; am *îndrăznit a face atîrnată fericirea Rominiei de fericirea ţăranilor.* Iată crima mea cea mare, iată pentru ce astăzi sînt arătat cu degetul. *Am făgăduit ţăranilor fericire.* Această împutare este scrisă textual în opinia minorităţei, în doleanţa d. R. Rosetti.

(D. Kogălniceanu cetește apoi rămăşiţa circularei:)

«Noi toţi, cîţi sintem chemaţi de către măria sa la trebile ţărei, trebuie dară să ne pătrundem bine de aceste adevăruri. Respect drepturile proprietăţei, dară respect şi drepturile ţăranilor, să cerem supunere de la dînşii, dară şi noi să le dăm dreptate şi apărare!

Mai presus dară de toate, ca ministru îţi poroncesc, ca romîn te rog, de a-ţi pune toate stăruinţele ca să liniştesti şi să mîngîi pre ţărani, insuflîndu-le încredere în viitor.

Vei ave ochi neadormit întru de a privighea, ca toţi slujbaşii atîrnaţi de dumneata, de la subprefecţi pînă la jandarmi şi dorobanţi, să păzească întocmai această poroncă şi vei pedepsi pre oricine ar călca-o.

Vei ave asemine o neadormită privighere asupra răzvrătitorilor carii se încearcă de a tulbura pre ţărani, fie în contra ocîrmuirei, fie în contra proprietăţei, şi, prinzînd pre vreunul din aceşti răi cetăţeni, oricare ar fi el, să-l arestezi de îndată şi să urmezi cu dînsul după toată asprimea legilor.

Nădăjduiesc, d-le prefect, că o dată cu această poroncă se va pune capăt obijduirilor şi apăsărilor ţăranilor, cred că în viitor legea va fi şi pentru dînşii lege şi dreptatea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

dreptate. Aceasta este rostirea Convenției, aceasta este voința domnitorului, aceasta este interesul țării.

Cu această ocazie, îți re-nnoesc etc.

Ministru din Năuntru *M. Kogălniceanu*

Nr. 17.025-1860, noiemvrie 18».

Iată, d-lor, în toată întinderea sa *circulara cea provocătoare.*

În drumul meu la Cudalbi am văzut județele sătești în public, la Bîrlad în municipalitate, în fața a sute de proprietari și de negutitori. Le-am zis din gură aceea ce era scris în circulare: pace, liniște, supunere la lege și încredere în guvern și în domnitor. Scopul circularei mele l-am dobîndit cu deplinătate. Acele patruzeci de sate adunate la Cudalbi au tras la sorți fără a fi trebuință de arme. În toată țara recrutația s-a săvîrșit cu cea mai mare liniște, ba în unele locuri chiar cu entuziasm. Tinerii vrînceni căzuți la sorți au intrat în Focșeni precedați de lăutari, cîntînd hora Unirei.

Vă voi cita, spre lauda țăranilor, că un singur recrut nu s-a adus legat! În toată țara [...] nicăirea recrutația nu au găsit împrotivire!

D-l Balș însă a citat numai circulara me care adresază cîteva cuvinte de mîngîiere țăranilor, dar uită mai multe alte circulare adresate toate în interesul proprietarilor.

Dumnealui uită circulara publicată în «Monitorul» din 26 mai nr. 186, atingătoare de stîrpirea locustelor, d-lui uită toată rîvna, toată activitatea ce administrația mea a pus pentru a scapa țara de marele bici ce-i amenință recolta.

D-voastră știți că la 30 aprii, cînd am intrat în ministeriu, nu se luase nici o măsură în contra locustelor, decît o lege votată chiar în acele zile! Și în această vreme locustele nu numai învieseră, dar erau și călătoare.

În fața cumplitei nenorociri, eu nu am putut să mă opresc în singurile și puținele mijloace ce-mi da legea d-lui Epureanu. Am făcut apel la țărani; ei au răspuns la glasul meu. Mic și mare au sărit, și nu atîta pentru

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ca să scape ogoarele lor, ci holdele cele întinse ale d-voastră. Mai toată recolta țării a fost scăpată. Care din d-voastră a făcut apel la mine și nu i-am dat tot concursul, tot ajutorul autorităților și a populațiilor? Iar eu și prefecții am lăsat să se mănînce ogoarele noastre pentru ca să scăpăm pe acele ale proprietarilor.

În ținutul Iașului, moșia me Văiuța și Belcești au fost mîncate de locuste, iară moșiile megieșilor mei au fost aparate. O parte din ținutul Putnei am pus-o la dispoziția d. Costin Catargiu; i-am scăpat o recoltă de zece mii galbeni și d-lui drept recunoștință mă punea mai dăunăzi în acuzație pentru suspendarea mitropolitului!

Dacă nu în altele, macar pentru scaparea recoltei unei întregi țări am merita oarecare recunoștință și cu toate aceste în faptele noastre nu se arată decît răul, tot ce am făcut bine se uită, ba chiar binele ni se împută ca rău.

Dați-mi voie, d-lor, să vă citez și o altă circulară, acea publicată în «Monitorul» din 6 iulie, însă care prefecților este trimisă cu mult mai înainte.

Prin această circulară invitam pre prefecți ca să nu scape din vedere că marele interes al anotimpului era *recolta*, că prin urmare toate celelante interese și trebi trebuia să se amîie, și că să îndemne pre locuitori ca din toate puterile lor să vie în ajutorul proprietarilor!

Macar circulara publicată în «Monitorul» din 13 august, nr. 250, și prin care îndemnam pre prefecți de a priveghe și a aresta pre propagandiști de prin sate, pre răsculătorii țăranilor în contra proprietarilor, cred că această circulară cel puțin nu se va trata de provocatoare".

După propunerea oratorului și încuviințarea Adunării, ședința se suspendează pe 10 minute.

La deschiderea ședinței, d. A. Forăscu[69] *ia cuvîntul și zice:*

„Vă rog, d-le vicepreședinte, să chemați a se aduna mai degrabă d. d. deputați, căci aș vroi să se sfîrșească o dată chestia aceasta, destul că am perdut pînă acum două ședințe.

[69] Al. Botez-Forăscu, deputat al marilor proprietari din Suceava în Divanul ad-hoc și în Adunarea Electivă a Moldovei.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

D. Cracte[70]: Cred că d-l Forăscu s-a săturat, *căci știu că este un amandament în contra d-lui Kogălniceanu care se zice că are și majoritate; ar trebui ca d. Kogălniceanu nici să se mai ostenească de a se mai apara* și tare bine ar face d. Kogălniceanu să se deie jos de la tribună.

D. A. Forăscu: Nu ne spăriem noi de cîte spune d-lui. Am văzut și am auzit multe de aceste.

D. președinte cheamă la ordine pe d. A. Forăscu și invită pe d. Kogălniceanu de a urma.

D. Kogălniceanu urmează:

„Altele asemine circulare am dat în privirea boalei vitelor și la retragerea noastră din ministeriu un singur sat nu mai era molipsit în Moldova. Cînd timpul facerei arăturilor de toamnă a sosit, și în fața îndoielelor unor locuitori de trebuia să le facă sau ba, eu iarăși am venit în ajutorul proprietarilor ordonînd prefecților stricta păzire a legei actuale! Nimic din aceste însă nu ni se țin in samă!

Așadară, sînt în tot dreptul de a sprijini că nu actele noastre ministeriale, nu circularele mele sînt vinovate, ci opiniile noastre în chestia socială. Aceste opinii eu nu le-am ascuns niciodată, dimprotivă eu le-am esprimat în mai multe ocazii sus și tare. Frica cea mare a acuzatorilor mei era că fiind ministru în timpul ce se va trata această chestie, eu aș pute să mă servesc de influința guvernului pentru a eserția o presie asupra dizlegărei chestiei, și a face să prevaleze opiniile mele. De aice otărîrea de a se găsi rău, de a se osîndi toate faptele ministeriului, pentru a ne da jos înainte de a veni chestia țăranilor pe tapet!

Pentru că m-am făcut ministru nu era un cuvînt ca eu să mă lepăd de opiniile mele, însă defiez pe oricine să dovedească că, șef al administrației, eu am căutat să fac în actele mele a prevala aceste opinii, ba pot zice că am aratat chiar o prea mare neutralitate. Cînd s-a tratat

[70] D. Cracte, spălar, deputat al micilor proprietari din județul Bacău în Divanul ad-hoc al Moldovei.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

proiectul legei rurale in sinul Comisiei Centrale, s-au adunat la Focșeni mai mulți proprietari. Care din care din ei s-a silit să facă să prevaleze părerile sale.

Numai guvernul nu s-a amestecat nicicum. Din contra, guvernul a declarat formal membrilor Comisiei Centrale că nu înțelegea a înrîuri cît de puțin în această chestie. Membrii rînduiți de puterea ezecutivă, cînd au vroit a cunoaște părerea guvernului in această chestie, au primit drept singur răspuns ca să voteze în conștiința lor. Neinrîurirea absolută a guvernului asupra lucrărilor Comisiei Centrale se datorește proiectul de lege rurală pre care il cunoașteți și pre care din început îl declar că nu este nici bun, nici drept. De am fi vroit de a inrîuri ca miniștri, poate că altfel ar fi fost proiectul. N-am fi avut decît a ne înțelege cu colegii noștri din București și cu membrii Comisiei Centrale rînduiți de guvern; aceștia în număr de opt și cu unul din acei aleși de Adunare, și căreia ii cred opinii altele decît acele ale sprijinitorilor proiectului, l-ar fi votat altfel de cum el este. Mai însemnați apoi că președintele are glas preponderent, și că opiniile sale in chestia socială nu și le-a ascuns niciodată. Precum vedeți, d-lor, numai dacă guvernul ar fi vroit să părăsească ceva terenul neutralității, el nu ar fi avut mare greutate pentru a dobîndi un alt proiect decît acel votat de Comisia Centrală.

Insă guvernul a socotit că în această chestie, mai cu deosebire, trebuia a se cunoaște mai întîi opinia corpurilor legiuitoare dată în toată independența.

Această linie de urmare guvernul nu a părăsit-o niciodată. In 6 ianuarie trecut, la prezentația Adunărei cătră înălțimea sa n-ați avut aceastași incredințare, nu vi s-a spus în chipul cel mai solanel că guvernul nu avea nici o idee otărită din început și că, mai înainte de a se rosti, voia a cunoaște opinia Adunărei? Așadară, cînd ministeriul prin nici un act n-a intervenit în chestie, drept este, leal este ca să fim învinovățiți pentru opiniile ci se presupun că aveam în cutare sau cutare chestie?

Credeți-mă că aceasta nu este chipul cel mai nimerit pentru a ajunge la o soluție dreaptă și mulțămitoare. Ca

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

miniștri, carii sînt siliți mai înainte de toate de a ține seamă de împrejurări, de trebuințe, de greutăți, poate că am fi făcut mai multe concesii decît ca deputați, care nu sînt legați prin nici o altă considerație decît aceea a conștiinței lor.

Opiniile mele în chestia țăranilor sînt cunoscute de mult; eu le-am aratat îndestul și în 1848, și în 1857, și în 1859. Ca ministru niciodată n-aș fi supus tronului spre întărire proiectul de lege rurală a Comisiei Centrale. Însă pînă a face în consiliul tronului a prevala opiniile mele individuale m-aș fi gîndit de două ori!

Cu actele mele în mînă, sînt dară în tot dreptul de a sprijini că dacă am părtinit cuiva, am părtinit proprietarilor. Dacă am fost aspru pentru cineva, am fost pentru țărani. Nu e un singur proprietar căruia să-i fi atacat libertatea măcar că sînt mulți carii au calcat legea, dară am atacat libertatea a multor țărani pe carii i-am și dat în judecată. Și știți, d-lor, ce se întîmplă cînd un țăran se dă în criminal? Vatra lui se ruinează, familia lui se împrăștie; dacă are femeie tînără, ea se demoralizează, de e bătrînă devine cerșitoare și copiii lui se tîrîie pe la ușile creștinilor; toată fericirea, tot viitorul acelui țăran este ucis! Ei bine, în interesul ordinei publice, deși cu inima sfîșiată, eu am fost silit să fac asemine acte de asprime.

Sînt cu totul obosit. Spre a mă rezuma, deci, vă voi zice: d-lor, știu că cu toată apararea me, că cu toate dovezile mele de dezvinovățire, în zadar m-aș încerca de a vă întoarce de la o otărîre de mult luată.

Cunosc opinia, cunosc chiar votul a fiecăruia din d-voastră. Este o lună de cînd mulți dintre d-voastră nu se stînjănesc de a se rosti și a striga: «*cu orice chip să scăpăm de dînsul, să-l răsturnăm,* astfel încît să nu se mai poată rădica». Nu v-ați întrebat însă de *vroiesc eu a mă mai rădica?*

Nu m-am rădicat niciodată cu ajutorul acelora ci mă atacă; de va fi să mă mai rădic, fie d. d-lor siguri că niciodată nu voi cere sprijinul d-sale.

Am conștiința prea liniștită despre lucrările mele, de aceea nici că mă tem de votul d-voastră! Dumnezeu ține

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

dreptatea pe pământ numai între oamenii cei buni: iar acolo unde domnește numai patima cea oarbă, acolo dreptatea de mult s-au realțat la cer. Votați deci, d-lor, cum veți socoti. Însă gîndiți că mai presus de votul d-voastre este votul țărei, și mai presus de judecata oamenilor este judecata lui dumnezeu".

Reprodus după broșura *Apărarea ministeriului din 30 aprilie 1860 înaintea Adunării Elective din Iași*, Iași, 1861.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

* XXXVI

DISCURS CU PRIVIRE LA PROIECTUL DE LEGE RURALĂ *

D. M. Kogălniceanu: „Onorabilul domn deputat de Piatra a calificat chestiunea ce este la ordinea zilei, legea rurală, de o chestiune foarte importantă. Intru adevăr, d-lor, dacă vreodată ni s-a înfățoșat o chestiune importantă, e negreșit aceasta, căci ea atinge interesele cele mai vitale a unei țări, ea atinge nu numai pe proprietarii de moșii, dar și un milion de locuitori, într-alte cuvinte, însuși națiia.

Dacă dar este vreo chestiune care merită a fi studiată, nu numai cu toată maturitatea și cu toată soliditatea, dar și cu toată inima, e chestiunea aceasta!

Cum însă această chestiune s-a studiat în Comisia Centrală, îmi păstrez dreptul să mă rostesc atunci cînd vom intra în însuși discuția asupra proiectului elaborat de ea. Deocamdată, mă voi mărgini numai a ruga pe fiecare să ieie protocoalele Comisiunei Centrale în cetire și atuncea de îndată se va încredința că singurul studiu al înaltului corp politic din Focșani asupra unei materii atît de importante, că toată revizia ce după Convenție el a fost chemat de a face legei actuale s-a redus de a se grăbi să șteargă cu buretele drepturile și îndatoririle legei actuale, și aceasta fără măcar să știe ce șterge!"

D. Președinte invită pe d. Kogălniceanu a intra în chestiune.

D. Kogălniceanu urmează: „Domnilor, cu ocaziunea proiectului de lege rurală, elaborat de Comisiunea Centrală, s-a văzut un ce nepilduit, un ce demn de toată critica și care nu știu ca să se fi întîmplat pînă acum în vreun corp legislativ. S-au văzut membrii Comisiunei Centrale, compuși de moldoveni și de munteni, făcînd

* Ședința din 27 martie 1861.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

revizia unei legi fără macar a vedea, fără macar a ști legea ce ii erau chemați de a revedea.

Legea rurală din Moldova se deosebește de acea din Țara Românească. Ei bine! Moldovenii nu numai au revăzut, dar chiar au desființat legea de peste Milcov fără s-o cunoască; asemine și muntenii au desființat legea noastră, fără să fi știut ceva din ea. Însuși raportorul comitetului Comisiunei Centrale, eruditul domn Ion Docan, a mărturisit în plină ședință că nu cunoaște nimic din legea Țărei Românești, că tot a cerut-o să i se deie, că i s-a făgăduit din zi în zi, că de aceea s-a luat după *spuse* și cu toate aceste, onorabilul raportor a mers înainte și a votat.

Iată cum de către Comisiunea Centrală s-a votat proiectul de lege rurală.

Așadar, aceea ce Comisiunea Centrală n-a făcut, trebuie să o facă acum Adunările, adecă o revizie serioasă și matură a legilor actuale, ca așa să putem dobîndi aceea ce reclamă Convenția, adecă, *îmbunătățirea stărei țăranilor*.

Propunerea de față cerînd întrunirea Camerilor pentru a discuta împreună, pentru a vota împreună legea rurală, are de scop de a împedeca Camerile să nu cadă în greșala în care a căzut corpul înalt din Focșani! Și iată, domnilor, pentru ce pe lîngă alte multe rezoane, sînt pentru întrunirea Camerilor, măcar spre a dezbate această chestiune.

Onorabilul domn Gr. Balș combate moțiunea, luînd drept argument opiniunea formulată în anul trecut de d. Cuciureanu, opiniune emisă cu ocazia discutărei asupra proiectului de lege pentru înființarea Curței de Casațiune și prin care opiniune se rostea pentru întrunirea Camerilor spre a dezbate împreună acest proiect. Mai ia drept argument zisele mele de atunce, prin care eu ca ministru mă opuneam la admiterea acestei propuneri! Domnilor, argumentele întrebuințate de onor. deputat de Neamț ni înfățoșează un ce foarte curios; pentru întîiași dată în viața sa, domnul Balș laudă un act al ministeriului din 30 aprilie și pentru întîiași dată în viața me, eu am a adresa dl. Balș o mulțămire.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Însă, domnilor, tocmai aceasta mă pune pe gînduri, tocmai aceasta mă face să mă întreb, de nu trebuie să urmez axiomei: *ab hoste consilium*, de la dușmani consiliu. Așadar, mai că ar trebui să mă întreb: nu cumva tocmai actul acela lăudat de d-lui Balș să fi fost rău și nepotrivit?

Vin acum la al doilea argument întrebuințat, adecă opiniunea domnului Cuciureanu de an, și care acum ar fi în contrazicere cu atitudinea sa actuală de ministru!

Eu nu am nici un motiv de a fi căldurosul apărător al ministeriului, și indeosebi al domnului Cuciureanu, căci nu mai tîrziu decît dăunăzi d-lui a subscris actul de acuzare în contra mea pentru arestarea mitropolitului, însă aceasta nu mă împiedică să-i dau dreptatea unde o are. D. Cuciureanu astăzi e la putere; d-lui trebuie prin urmare să fie și este consecinte cu opiniunea ce a avut-o ca deputat. Nevăzînd pre domnul ministru al Cultelor combătînd propunerea d-lui Cantacuzin, sînt în drit a crede că d-lui o primește și bine face, căci e bine cînd cineva a ajuns la putere să puie în aplicare acele ce a sprijinit ca deputat.

Dar, să vin la fondul a însuși moției. Să vedem dacă această propunere este întocmai cu acea făcută în anul trecut? Atunci a venit d. Cuciureanu împreună cu d. C. Ghica și au propus a se decreta de către Cameră întrunirea Adunărilor spre a dezbate legea pentru Curtea de Casație. În anul acesta, propunerea este mult mai puțin radicală. Nu se cere decretarea întrunirei, ci numai propune de a se arata domnitorului o dorință care e întemeiată pre cea mai mare necesitate, pe doi ani de întîrzieri, de aminări, de nerăbdări și așteptări din partea țărei. Domnilor, nu vreu să arunc nici o vină asupra Adunărei, dar să ni cetim procesele verbale; asta va fi destul. Sîntem în luna a 4-a a sesiunei, ce am făcut în acest timp? Oare starea noastră pe loc să provie numai din greșala noastră? Nu, domnilor, o cauză mare a puținelor reforme ce am făcut pînă acum este însuși mecanismul complicat prin care trebuie să treacă un proiect spre a ajunge a fi lege. Dovadă o avem în însuși cele

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

petrecute cu ocazia dezbaterei proiectului de lege pentru alegerea mitropolitului și a episcopilor. După multe discuții, cînd a venit timpul de a se vota asupra *totului* proiectului, Adunarea l-a respins. Știți ce s-a făcut prin această respingere? Doi ani, cel puțin, avem să ni aflăm fără mitropolit și fără episcopi! Asemene, se poate întîmpla și cu votarea legei rurale, o lege care a devenit de o necesitate neurnită! Adunarea de aice poate să aprobeze sau nu proiectul elaborat de Comisia Centrală. Adunarea de peste Milcov poate să emită un vot contrariu acelui ce s-ar da aice. Atunce proiectul va trebui să meargă la Comisiunea Centrală, aceasta îl va amenda. Proiectul așa amendat va putea fi adoptat de o cameră și respins de cealaltă. Și iată că putem fi încă doi ani fără a face înbunătățirea soartei țăranilor, garantată de Convențiune.

Ei bine, d-lor, socotiți că putem sta încă doi ani în starea actuală? Eu nu o cred! Singurul chip spre a veni la o grabnică soluțiune a chestiunei este întrunirea Camerilor, și dar tocmai acii carii vor ca această chestiune să se sfîrșească cît mai degrabă, tocmai aciia trebuie să adereze mai întîi la propunerea făcută pentru întrunirea Camerilor spre acest sfîrșit.

Aud vorbindu-se că a se exprima domnitorului dorința pentru întrunirea Camerilor ar fi o violare a Convențiunei. Aceasta ar fi atunci cînd noi ni-am pune și am decreta împlinirea a toate dorințele noastre, cînd am hotărî să avem un singur minister, o singură Cameră Aceasta ar fi negreșit o violare a literei Convenției. Dar a cere de la domnitor, dar a exprima numai dorința de a se întruni Camerile amîndouă, ca două corpuri despărțite, cu îmbele ministerii despărțite, spre a discuta asupra unei anume chestiuni, nu știu că cii mai rigoriști apărători ai Convențiunei ar putea zice că prin aceasta am calcat textul nostru constitutiv. Dați-mi voie să mă explic. Să punem cazul că am fi avut doi domni (de care dumnezeu să ni ferească!); dacă acești doi domni ar fi vroit să se consulte împreună cu guvernele și cu Camerile lor asupra vreunei chestiuni de interes comun, s-ar fi putut

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ii învinovăți că au calcat Convențiunea, cînd acești capi ai națiunei romîne, frați ca domni și ca romîni, ar fi zis unul celuilalt: «frate, vino tu la hotar împreună cu miniștrii tăi și cu Adunarea ta; acolo voi veni și eu cu miniștrii mei și cu Adunarea mea, ca împreună să discutăm și să votăm o chestiune arzătoare, o chestiune mare, care nu cere amînare, o chestiune de care atîrnă însuși ordinul public»? Socotiți oare că cineva ar fi putut atunce zice chiar îmbelor domni că ii au calcat Convențiunea? Domnilor, legea rurală este una din acele legi pre care toată țara o așteaptă cu nerăbdare. Soluția acestei chestiuni este astăzi reclamată și de proprietari și de țărani!

Văd că moțiunea aceasta se combate cu cuvintele mele de an. Se va zice că astăzi sprijinind această moțiune, nu aș fi consecint. La aceasta, voi răspunde că an eu eram ministru și știam ce se putea face și ce nu.

Acum, sînt alții la putere; aceștia cunosc astăzi trebile statului. Miniștrii actuali cunosc că dacă împedecările de an există și în anul acesta. Eu acuma sînt numai deputat și în independența mea îmi dau votul meu. De an multe s-au schimbat!

Toți de atunce am făcut ispita, am dobîndit convicțiunea că nu putem merge înainte cu două adunări deosebite. În mai mult de doi ani, de-abie s-a putut sancționa un singur proiect de lege de interes comun, acel al Curței de Casațiune. Și încă, ca să agiungem la promulgare, a trebuit ca Adunarea din Valahia să se dezbrace de toată independența sa și — de mă pot esprima așa — să voteze orbește proiectul, astfeliu cum s-a amendat de Adunarea din Moldova. Dară putem fi oare siguri că Adunarea din București va urma tot așa și în chestiunea proprietății? Și apoi, d-lor, cînd se face o propunere de unire, chiar provizorie, cînd guvernul nu combate o asemenea propunere, noi, vechii unioniști, nu putem face decît a o vota. În o asemenea întrunire eu văd un pas făcut spre unirea definitivă.

Cine va pute contesta că o dată întruniți în un singur corp d-zeu nu ni va inspira cu acel entuziasm, care nu

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

vede nici pedici, nici pericole, cu acel entuziasm, care ni va îndemna să facem aceea ce n-am vroit, ce n-am îndrăznit să facem pînă acum în doi ani întrebuințați numai în lupte și în sfezi personale! Să ni adunăm, d-lor, să cerem întrunirea ambelor Cameri, macar pentru o singură chestiune, și aceea ce n-au făcut oamenii o va face d-zeu!"

„Supl. estraordinar al «M. O.», Pr. v., nr. 35, pp. 4—6.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XXXVII

DISCURS CU PRIVIRE LA ALEGEREA LUI AL. C. MORUZI CA DEPUTAT DE VASLUI*

„Domnilor !

M-am încredințat că d. T. Veisa singur a recunoscut și a vroit că trebuia să se supuie la o nouă alegere. Fiind așa, apoi unde nu e tinguire, nu poate fi nici discuție. Intiiul caz de opunere la încuviințarea alegerei de la Vaslui cade de la sine ; vin la celelalte cazuri pe care le voi dezvăli mai gios. Dar de mai înainte vă declar că eu nu am nimică personal în contra alesului, ci din contra, din început recunosc deplina onorabilitate a domnului A. Moruzi. Însă datoria, conștiința și legea îmi prescrie de a mă opune la priimirea sa ca deputat. *Dura lex, sed lex.* Iată cuvintele mele :

Domnilor !

La mai multe parlamente ale Europei tronul sau portretul suveranului este așăzat în sala ședințelor într-un chip statornic, prin aceasta se arată că domnitorul este pururea față spre a asculta dorințele și tinguirile popolului.

Dacă vreodată am dorit ca acest obicei să se introducă și în Camerele romîne, aceasta este astăzi, căci niciodată ca acum n-a fost mai mare trebuință pentru ca tronul ce am întemeiat în zilele de 5 și 24 ianuarie 1859 să audă adevărurile ce au a se rosti la această tribună !

Aceste cuvinte, domnilor, le zic cu ocazia cercetărei alegerei și eligibilității domnului cneaz Alexandru Constantin Moruzi, în însușire de deputat al alegătorilor primari din districtul Vaslui !

Această alegere, domnilor mei, are toată importanța unui eveniment politic, căci prin această alegere sînt lo-

* Ședința din 9 decembrie 1861 (discurs publicat fragmentar).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

vite însuși temeliile naționalității și a libertăților noastre constituționale, vreu să zic, legea împămîntenirei și neatîrnarea votului.

Și această lovire este cu atîta mai mare, cu atîta mai îngrijitoare, că onorabila persoană, ce pentru întîiași dată se înfățișează înaintea Adunărei Elective ca deputat și ca pămîntean, este astăzi întîiul consilier al tronului, și aceasta în mijlocul crizei cei mai mari, cei mai periculoase din istoria noastră modernă!

Zicînd aceste cuvinte, eu cred a fi interpretul nu al unei partide, ci al nației întregi; eu cred că dacă țara de la o margine la alta ar fi consultată, ea n-ar vorbi altfeliu decît ca mine. În împregiurările actuale sprijin că totul, totul atîrnă de acii ce țin în mînă cîrma corăbiei statului, o rea manevră, o mișcare nechibzuită din partea cîrmaciului și corabia națională este poate pentru totdeauna sfărîmată!

Iată cuvintele care mă fac a combate primirea domnului cneaz Alexandru Moruzi ca mandatar al nației romîne. Iar punturile legale ale obiecției mele sînt două și anume:

1. Alegerea domnului cneaz Moruzi s-a făcut sub presia directă și fățișă a administrației locale.

2. Chiar alegerea să se fi făcut cu toată neatîrnarea alegătorilor, încă ea nu este bună, fiindcă alesul nu are condițiile de eligibilitate cerute de anexa II din Convenție. D-lui cneazul Alexandru Moruzi nu este nici pămîntean, nici legiuit împămîntenit.

Și dezvălind îndeosebi fiecare din motivele legale pe care mă întemeiez spre a combate alegerea și eligibilitatea domnului cneaz Alexandru Moruzi, îl rog să fie bine încredințat că eu nu fac aice decît a-mi îndeplini o datorie de conștiință! Cuvintele mele nu pot atinge întru nimică personalitatea domniei sale, din contra, eu sînt cel întîi a recunoaște toate frumoasele sale calități private și nu de astăzi hrănesc o adîncă stimă pentru aleasa sa onorabilitate!

Cuvintele ce astăzi i le adresez le-aș rosti și către orice alt ilustru străin, fie și din națiile cele mai binefăcătoare nouă, cînd cu călcarea legei electorale și fără îndeplinirea legiuitelor condiții de împămîntenire, el ar

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pretinde să ocupe între noi locul de romîn și de reprezentant romîn!

Incep acum cu dezvălirea întîiului caz de nulitate a alegerei de la Vaslui; aceasta este presia directă și vederată a administrației locale asupra voinței alegătorilor.

Și mai înainte de toate, eu voi face un apel la lealitatea bine cunoscută a domnului cneaz Alexandru Moruzi: îl rog să ni spuie dacă între domnia sa și între modeștii săi alegători de la ținutul Vaslui a urmat, mai înainte de alegere, vreo cunoștință personală sau vreo reciprocitate de relații și de interese care așează intimitatea personală ori politică între concetățeni și-i fac de a încredința unuia din ei onorabilul mandat de a-i reprezenta în Camera națională? Domnul cneaz Moruzi nu este și n-a fost niciodată proprietariu sau locuitoriu în districtul Vaslui. Rudele și cunoștințele sale nu sînt nicidecum acolo. Om public d-lui aseminea n-a fost niciodată în viața sa, astfel încît numele său, reputația sa politică să fi străbătut pînă în codrii Vasluiului, pentru ca din propria lor inițiativă răzeșii de pe Racova și de pe Vasluiet, părăsind atîta bravi cetățeni pre care acest renumit ținut, mai mult decît oricare altul, îi numără în cuprinsul său, să alerge tocmai la Dorohoi și să roage pre stăpînul de Zvoriștea ca să binevroiască a le veni în ajutor și a se face apărătorul dreptăților și naționalității lor.

Eu nu cred a fi departe de adevăr sprijinind că, chiar astăzi, dacă într-o adunare numeroasă, bunăoară în publicul ce ni ascultă, s-ar afla față și alegătorii și alesul lor, nu știu, zău, dacă onorabilii vasluieni și-ar putea cunoaște noul deputat, precum aseminea nu știu dacă și cneazul Moruzi, fără anume prezentație, s-ar putea deosebi alegătorii dintre celelalte persoane necunoscute domniei sale!

Așadar, nici cunoștința personală, nici renumele politic al domnului cneaz Moruzi au putut face ca domnia sa să dobîndească onoarea de a fi în Camera Moldovei mandatarul urmașilor eroilor de la Racova!

Nu dar libera vroință, nu dar puterea de convicție a vasluienilor au prezidat la alegerea domnului Moruzi, ci *presia isprăvnicească*, această grozavă presie care și astăzi sparie și înăduși glasul alegătorilor și care deși de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mai multe ori stigmatizată de către voturile Camerei, totuși ș-a rădicat din nou capul fără frică și rușine și de pe acum a inceput a amenința alegerile viitoare!

In ținutul Vaslui, nu este un secret pentru nimene că cu o zi inaintea alegerei, că în ziua și chiar în orele alegerei prefectul a colportat și a arătat însuși în ivală depeșe ce le atribua guvernului și prin care se zicea, se poruncea că vroința ocîrmuirei cei mai înalte era ca numaidecît cneazul Alexandru Moruzi să iasă deputat; și așa, lucru nepilduit și neauzit în nici într-o țară chiar cu o umbră de regim reprezentativ, s-a văzut pre președintele Consiliului de Miniștri în luptă electorală cu directorul Ministeriului din Năuntru! Tristă parodie, insultantă ironie a independenței electorale!

In o asemine luptă între oala de fer și între oala de lut, negreșit că oala de lut trebuie să se sfărme! Bietul domn Teodor Veisa a căzut și d. cneaz Alexandru Moruzi a triumfat! Și cum putea să fie almintrelea cînd între alegători erau nu mai puțini decît doi subprefecți, un polițai, fratele prefectului și însuși prefectul și cînd preconsulul alegerei, organizatorul majorității, președintele biroului, cînd prefectul într-un cuvînt era famosul prefect de la Tecuciu din timpul alegerilor generale din anul 1860, acel carele ștersese din liste și ca alegător și ca eligibil pînă și pre Constantin Iacovachi, deputatul carele în ziua de 7 octomvrie 1857 a subscris actul Unirei, deputatul care în ziua de 5 ianuarie 1859 a votat domnia lui Alexandru Ioan I? Iată prefectul carele a organizat și prezidat alegerea d. cneaz Moruzi, exprefectul de Tecuci, acel osîndit de către Cameră, acel destituat de către ministeriul din 30 april, tocmai pentru vinovatele sale uneltiri în operațiile electorale!

Prin urmare, sub auspițiile unui asemine prefect, voinicul voinicilor în arta electorală, mai creadă-se la neîntervenirea guvernului, la neimpiedecata vroință a alegătorilor, la sfințenia urnei, la sinceritatea alegerei d-lui cneaz Alexandru Moruzi! Fericiți cii ce hrănesc o asemine credință, căci a lor va fi impărăția ceriului!

Vin acum la al doilea caz de nulitate, acel al necapacității legale a domnului cneaz Alexandru Moruzi de a

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

fi deputat romîn. D-lui nu este nici pămîntean, nici împămîntenit.

Majoritatea comisiei d-voastre, spre a sprijini eligibilitatea domnului cneaz Alexandru Moruzi, a intrat în cercetarea genealogiei familiei Moruzești. Dupre opinia mea, ea ar fi urmat mai drept dacă s-ar fi mărginit a cere domniei sale actul de mare împămîntenire, cum trebuie a se cere de la fiecare persoană ce are nume străin și nu vorbește romînește!

Sînt dar și eu silit a intra în amănunțimile soartei acestei nobile familii! Aceasta o fac spre a dovedi că toate argumentele majorității comisiei de verificație sînt zidite pe năsip.

După contenirea domniei în Moldova a lui Alexandru Moruzi V. V., bunul alesului de la Vaslui, familia Moruzească s-a reîntors în Fanar, ca toate familiile domnilor străini ce mai mult de un secul au ocupat tronurile subgiugate și îngiosite ale Principatelor Romîne! La 1821 cînd izbucni Eteria grecească pînă și în zidurile Constantinopolei, mai mulți membri ai acestei familii, în însușire de greci și împreună cu alți iluștri fanarioți, și-au plătit cu capul aspirațiile lor pentru restatornicirea imperiului bizantin! Așa a fost și cu nenorocitul beizade Constantin Moruzi! Fiii săi, între carii se numără și actualul președinte al Consiliului de Miniștri din Moldavia, spre a scăpa de sabia otomană, au fost siliți de a se furișa din Țarigrad și a se refugia în Rosia, unde din greci raiale s-au prefăcut în protegiați rusești! Iar moșiile ce familia Moruzească avea în Moldavia, spre a scăpa de secfestrul pus asupra averilor grecești, s-au ascuns prin iconomicoasă trecere pe numele moldovanului hatman Răducanu Roset. Dovadă am acta procesului pentru despărțirea hotarului dintre Zvorăștea și Saucenița de la districtul Dorohoi.

In timpul ocupației rosiene de la 1828 și pînă la 1834, fiii lui beizade Costaki Moruzi au venit în Moldavia ca să reintre în stăpînirea averei părintești. Ii au venit aice cu pașaporturi rusești și ca cneji sau prinți rusești, titlu ce și astăzi îl păstrează chiar în acte oficiale, bunăoară în propria ordonanță de numire a domnului Alexandru

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Moruzi la funcția de președinte Consiliului. Acest titlu însă nu figurează nicăire în arhontologia romînească, care nu cunoaște decît ranguri de boierie personală!

Ca protegiații ruseşti, d. D. Moruzi şi-au şi urmat îndelungat timp procesele şi interesele prin canalul consulatului rosienesc, precum dovedeşte nota acestui consulat din 12 februarie 1836, nr. 244, către Logofeția Dreptății şi care se află în arhiva acestui ministeriu. Dacă de o vreme încoace domnii Moruzeşti au părăsit canalul consulatului rusesc şi se adresează de-a dreptul la ocîrmuirea țărei, aceasta provine din cauză că însuşi consulatul, desfiinţînd stărostiile de prin districte, a învoit sudiților săi de a se adresa direct către autoritățile locale în privirea intereselor lor materiale.

După venirea sa în Moldova, cneazul Alexandru Moruz s-a logodit şi apoi s-a şi cununat în Chişinău cu fiica unui boier moldovan, hatmanul Răducanu Roset.

Pe această însoțire, majoritatea Comisiei d-voastre zideşte temelia împămîntenirei domnului Moruzi. Slabă temelie!

Reglementul Organic, cap. IX, anexa lit. X, zice:

«Fiindcă această pravilă nu poate avea lucrare pe vremea trecută, oricare străin, care pînă în ziua de astăzi ar fi împămîntenit după obiceiul păzit pîn-acum, se va folosi cu deplinătate de dreptatea sa, ca cum ar fi cîştigat-o în puterea acestei pravile».

Din aceste cuvinte purcegînd, majoritatea comisiei urmează a zice de la sine: «Că înainte de Reglement, tot streinul prin simpla sa însoțire cu o pămînteancă se făcea pămînteam». Şi aşa vine la concluzia că domnul Alexandru Moruzi, însurîndu-se cu pămînteancă la 1822, a dobîndit şi dritul indigenatului!

Greşită şi neintemeiată teorie, a carera aplicație nu se găseşte nici macar între oardele sălbaticilor Africii şi a Americii, căci şi acolo nu este îndestul ca străinul să se însoțească cu o femeie sălbatică, pentru ca de-ndată să fie primit ca membru al săminției. Spre a dobîndi acest drept, şi acolo străinul trebuie să îndeplinească mai întîi deosebite formalități de cercare, trebuie să facă mai multe serviții comunității, trebuie să dobîndească consimțămîntul bătrînilor săminției.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Pretutindene, și la popoarele vechi și la cele nouă, un străin nu capătă împămîntenirea decît cu grele condiții și în urmă de servicii strălucite făcute țărei în care vroiește a fi primit ca cetățean. Și cum numai la romîni ar fi existat o lege destructoare de toată naționalitatea, o lege după care ar fi fost îndestul ca străinii să ne vie în țară, să-și aleagă fetele cele mai frumoase, să ieie cu dînsele și moșiile cele mai răsfățate, și numai prin aceasta și de-ndată să devie pămînteni și să se puie în capul nației noastre! [...]

Dar oare înaintea Regulamentului romînii fost-au lipsiți atît de mult de orice lege apărătoare naționalității lor, încît, o dată cu fetele și cu moșiile lor, să deie străinilor și dreptul de a se face cetățeni, stăpîni și ocîrmuitorii lor?

Dar înaintea Regulamentului n-a existat în Principatele noastre legea romană, atît de aspră, în tot ce privește dreptul de cetățenie, dreptul de pămîntenire?

Dar înaintea Regulamentului n-am avut paragraful 107 din codica civilă, care rostește că: femeia dobîndește drepturile stărei bărbatului ei?

Prin urmare, în fața acestei legi pozitive, pe ce se întemeiază majoritatea comisiei d-voastre spre a sprijini că înaintea reformei din 1831 bărbatul urma stărei femeii sale, că nu femeia pămînteancă însoțită cu un străin se făcea străină, ci că din contra ea făcea pe bărbatul ei pămîntean? Nu, domnilor, o asemine nepilduită și monstruoasă lege nu a existat niciodată în Moldavia! Ea nu figura nici în codica lui Vasile-vodă, nici în acea civilă din 1816, nici în otărîrile Adunărilor Obștești, nici în hrisoavele domnești! Defiez pre majoritatea comisiei d-voastre, o defiez în fața țărei mele, ca să vă arăte un singur test de lege, după care, înaintea Reglementului, străinii, prin simplul fact al însoțirii lor cu pămîntence, aveau dritul de a se zice pămînteni?

Nu, domnilor, o mai adaug, aceasta nu a fost niciodată! Și înaintea Reglementului, împămîntenirea nu se dobîndea decît în urma unei îndelungate petreceri în țară și numai prin învoirea și știrea ocîrmuirei, adecă, ori prin încuviințare a Adunărei boierilor, ori prin hrisov domnesc, ori prin numirea în funcțiile țărei păstrate pămîn-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tenilor, ori prin îmbrăcarea de caftan boieresc și rînduire de scutelnici. Însoțirea cu o pămînteancă nu era decît o înlesnire, un temei mai mult pentru a dobîndi împămîntenirea. Dovadă întru acestea sînt actele de indigenat ale familiilor Raleti, Rolla, Diamandescu etc.!

Reglementul n-a introdus nici o nouă teorie în vechea legislație, el n-a făcut decît a otărî anume stagiul, termenul în urma căruia străinul putea dobîndi împămîntenirea cea mare și anume: șepte ani pentru streinul însoțit cu o pămînteancă și zece ani pentru streinul ce nu intra în categoria de mai sus.

Dar să zicem că moldovenii credincioși marcei țărei lor au fost așa de capi-de-bou, încît au avut înaintea Reglementului o aseminea lege curioasă, adecă acea că era îndestul unui strein ca să-și puie ochii pe o romîncuță frumoasă și poate și bogată, pentru ca de îndată să devie pămîntean! Ei bine! eu sprijin că nici această lege nu poate folosi domnului cneaz Alexandru Moruzi. D-lui nu este însoțit înaintea Reglementului, d-lui, logodit după 1 mart 1832, s-a cununat în Basarabia rusească în anul 1833, precum dovedește propriul izvod de zestre al hatmanului Radu Rosetti, înfățoșat comisiei de către domnul Moruzi, ca titlu de împămîntenire. Reglementul Organic însă este pus în lucrare în 1-iu mart. 1831 și legea împămîntenirei este făcută în sesia anului 1832—1833.

De la însoțirea domnului A. Moruzi și pînă la sfîrșitul anului 1861 sînt tocmai 30 de ani, o întreagă vrîstă de om. Ei bine, să vedem dacă în acest lung period d. cneaz Alexandru Moruzi a făcut vreodată, o singură dată macar, act de cetățan moldovan, sau încaltea dacă deosebitele guverne ce s-au strecurat în țara aceasta i-au recunoscut această însușire?

Ca singură dovadă întru aceasta, majoritatea comisiei domniei voastre citează împarțeala moșiei Zvoriștea, făcută între frații Moruzești, care este întărită de către divanul de apel, fără participația consulatului rosienesc. Slabă dovadă și aceasta! Proprietatea nemișcătoare în Principatele Romîne a fost pururea sub regimul legilor și a autorităților locale, chiar cînd ea era și este în mîinile străinilor. Prin urmare, pentru că împărțirea unei proprietăți nemișcătoare s-a legalizat de către un tribunal

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

local, prin aceasta nu se întemeiază nimică în priivirea stării și naționalității stăpînitorilor ei. Și aceasta se dovedește chiar prin împărțeala dintre frații Moruzești, din care unul astăzi reclamă a fi cunoscut ca împămîntenit moldovan, un al doilea era sudit rusesc și un al treilea este sudit grecesc. Apoi dacă legalizarea acestei împărțeli de către o autoritate locală trebuie a se privi ca o dovadă pentru indigenatul cneazului Alexandru Moruzi, pentru ce cu același temei n-ar fi fost îndreptate să aspire la naționalitatea romînă și cneazul Panaite Moruzi, pentru ce încă astăzi n-ar aspira la această naționalitate și al treile frate, d-lui Costaki Moruzi, ofițer în marina elinească? Mai zice majoritatea comisiei dmv. că cneazul Moruzi a cumpărat mai multe moșii în Moldova, dreptate ce nu este dată decît pămînteniilor. Dovadă nu mai puțin slabă, căci și după paragraful 45 din codica civilă, și după o zilnică practică, nu numai pămînteniі, dar și cii de religia ortodoxă, fără privire către naționalitatea lor, puteau să cumpere averi nemișcătoare. Arhiva Curței de Confirmație poate da majorității comisiei d-voastre toate lămuririle întru aceasta.

Negreșit că d-lui cneazul Alexandru Moruzi, dacă prin însoțirea sa cu o pămînteancă a socotit că devine pămîntean, a trebuit ca membru al clasei privilegiate să se bucure și de toate drepturile ce erau recunoscute boierimei romîne prin legea reglementară sau cel puțin a trebuit ca ocîrmuirea să i le recunoască.

Ei bine, eu îmi permit de a-l întreba: afară de titlul său rusesc de cneaz, ce rang ocupă d-lui în arhondologia Moldaviei? Este d-lui logofăt mare, vornic mare, bunăoară ca beizadelele Neculai și Iorgu Șuțu? Nu, d-lui nu are nici o boierie!

Dar, mi se va zice, domnul Moruzi era om prea liberal spre a ținea la un rang de boierie într-un timp cînd boieriile ajunseseră a fi atît de disprețuite!

Foarte bine, dar însă macar în juneța sa sau în vîrsta sa cea coaptă, ocupat-a d-lui vreo funcție de ale Statului la care îl chemau nașterea sa, capacitatea sa? Nu, 30 de ani lungi și mari, d-lui cneazul s-a ținut departe de orice serviciu mare și mic al țării. Și aice mi se va întîmpina că funcțiile publice de la Reglement încoace atît de mult

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

se îngiosiseră, încît ele pentru un caracter neatîrnat nu puteau avea nimic atrăgătoriu și apoi abținerea de la serviciul statului nu poate fi un argument în contra naționalității cuiva! Fie, dar mai este o categorie de drepturi la care este cu neputință ca un pămîntean să nu ție, chiar cînd el nu le eserseză. Aceste sînt drepturile politicești, drepturile electorale.

Principatele Romîne și înaintea Convenției, adecă în timpul Reglementului Organic, au avut un guvern reprezentativ oricît de restrîns el era. Noi am avut adunare de deputați, am avut colegiuri de alegători. Prin urmare, dacă d-lui cneaz Alexandru Moruzi ar fi fost pămîntean, negreșit că de nu pe bancele Adunărei, dar cel puțin în colegiul boierilor și al ficiorilor de boieri de la ținutul Dorohoi am fi trebuit să-i vedem figurînd numele, și aceasta măcar o dată, o singură dată în lungul period de la 1832 și pînă la 1848. Ba, mă înșel: iată ce găsesc în listele electorale de la ținutul Dorohoiului pe anul 1847: «D. cneaz Alexandru Moruz nu s-a chemat, fiind grec și neînpămîntenit»".

Aici d. Kogălniceanu întrerupîndu-se se adresează către d. Teodor Ghica:

„Aice trebuie să rog pe unul din onorabilii membrii ai majorității comisiei carele sprijină împămîntenirea d. cneaz Alexandru Moruz, și anume pe d. Teodor Ghica, ca să binevoiască a veni la tribună și a ceti nu numai originalele liste din 1847, dar încă a recunoaște și iscălitura venerabilului său părinte, răpos. Iorgu Ghica, căruia de către prefectură s-au adresat aceste liste în însușire de ministru din Năuntru".

D. Kogălniceanu dă listele originale spre a se înfățoșa deputaților și apoi urmează:

„Poate mi se va întîmpina iarăși că domnul cneaz Alexandru Moruz era și este barbat prea independent, prea mîndru, spre a fi aspirat de a lua parte la o reprezentație națională calcată și siluită, ca acea de sub regimul reglementar, la niște colegiuri electorale, în care domnul prin simple pitace de boierie putea spori după vroință numărul alegătorilor și așa să înădușe orice liberă alegere! Această stare degradantă a reprezentației naționale în timpul domnilor reglementari o primesc și o recunosc.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Dar totuși și în acea epocă, și în colegiurile electorale și în Adunarea Obștească de pe atuncea, un barbat de bine, un deputat neatîrnat, un călduros patriot putea să-și îndeplinească misia, protestînd macar în contra abuzului și a ilegalității, și așa să-și facă între contimporanii săi un nume, pre care astăzi vreunul din noi cu greu ar îndrăuni macar de a-l rîvni. Au nu în Adunările reglementare am văzut un deputat carele prin energica sa opoziție și-a cîștigat titlul de O'Connell-ul Moldovei?

Așadară, nici rang de boierie, nici funcție publică, nici deputăție, nici macar simpla inscriere într-un colegiu electoral, în sfîrșit, tot ce sub regimul reglementar servea în Principat spre a dovedi naționalitatea și capacitatea politică a clasei boierești, nimică, nimică din aceste nu a interesat pre domnul Alexandru Moruzi, de nu spre a mulțămi ambiția sa, dară cel puțin spre a da concursul său unei țări unde locuia și a căreia astăzi d-lui se arată a fi cetățean!

Dară a venit în sfîrșit un timp ce trebuia să deștepte orice nepăsare, orice indiferentism! Trecuse domnia lui Mihail Sturza, trecuse domnia lui Grigorie Ghica. Tratatul de la Paris se închiese și națiа romînă era chemată de Europa spre a-și esprima dorințele în privința viitorului ei! Atunce o mare, o întinsă frigure apucă toată țara; orașele și satele fură în picioare; de la domn pînă la țăran, la toți le bătea o singură inimă. Era mișcarea unei națiи ce se deștepta după un somn de două secule! Era *învierea Rominiei!*

Ce mare, ce întinsă, ce frumoasă luptă electorală am mai avut! Unioniști, separatiști, conservatori, progresiști, clase privilegiate și neprivilegiate, boieri, oameni de orașe și de sate, toți am luat parte la măreața luptă! Viața politică curgea în toate vinele. Fiecare din noi se ostenea, vorbea, scria, cheltuia, alerga neobosit, în țară și afară din țară, spre a face a triumfa steagul său, credința sa politică. Europa, plină de admirație și uimită, sta cu ochii pironiți asupra Romîniei! Europa făcea cel întîi experiment al consultărei dorințelor naționale și cele întîi cuvinte ce rosti Romînia deșteptată din seculara sa letargie fură: unire și libertate! Care însă ocazie mai frumoasă și mai priincioasă putea fi pentru o inimă mare,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pentru o inteligență înaltă spre a se arata pe scena politică și spre a-și merita numele de romîn? Acum nu mai era vorba de serviții domnești, de adunări călcate și siluite, acum se atingea de reorganizația patriei, de renașterea nației! [...]

A-și vedea numele inscris în listele electorale era un drit, era o onoare ce se estima mai mult decît pergamentele celor mai înalte boierii!

Numai domnul cneaz Alexandru Moruzi n-a ținut la această onoare, la împlinirea acestei sfinte datorii, țăranii domniei sale erau alegători și d-lui nu! Frigurea electorală, ca pretutindenea, străbătuse și în satul Zvorăștea, dar aice ea se opri la poarta curței boierești. Aice locuia cineva ce sta indiferent la cele ce se petreceau în de-afară, ca la lucruri străine. Ce zic? El se uita chiar cu dispreț la mișcarea unei națiî!

Dar, domnul meu, dacă tabăra unioniștilor nu v-a plăcut, fost-ați măcar în tabăra separatiștilor? Dat-ați uneia sau alteia partide concursul d-voastre cel mai mic? Aratat-ați acestei națiî ce aspira la un mai bun viitoriu că aveați o inimă pentru suferințile sale și că nu erați stăin la stăruințile sale de a dobîndi un loc în familia neamurilor? Nu, domnul meu; străinii, mulți străini ni-au dat agiutor, au lucrat cu noi pentru țara noastră și numai d-voastră v-ați ținut departe! Și cu toate aceste, d-voastră mai mult decît fiecare din noi erați dator, de vă priveați ca cetățean romîn, să veniți în ajutorul nouei d-voastră patrii.

Un pămîntean poate pînă la un oareșcare grad să nu fie un Leonidas sau un Anibal de patriotism, căci el nu-și alege patria. Maică-sa îl naște romîn, neamț, francez, englez! Nu este așa și cu împămîntenitul. El își alege patria de bună voie, prin urmare, el este dator să o iubească și să o servească cu un îndoit amor decît un pămîntean!

Acest adevăr ni l-au dovedit evenementele din 1857; în adevăr, în marea noastră mișcare națională de atunce, fiii de împămînteniți ni-au întrecut pre mulți din noi, romîni din baștină strămoșească, prin patriotismul, prin strădaniile, prin sacrificiile lor pentru cauza țărei! Și nimine astăzi nu ar mai putea cuteza a le tăgădui nu

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

naționalitatea romînă, dar chiar a le imputa originea părintească.

Așadar, în listele electorale cele mari, cele naționale din 1857, numele domnului Alexandru Moruzi nu figură, așadar, pînă la 1858, d-lui nici a fost cunoscut, nici a ținut ca să fie cunoscut ca cetățan moldovan.

De abia după publicarea Convenției din 7/19 august 1858, cu ocazia convocării Adunării Elective, chemată de a face alegerea domnului, numele cneazului Moruzi se arată pe listele electorale de la Botoșani și de la Dorohoi.

Iată înscrierea de care majoritatea comisiei domniilor-voastre se servează ca un argument nebiruit în favoarea împămîntenirei domnului Alexandru Moruzi. Însă acea onorabilă majoritate a uitat că de la cea întîi înscriere d-lui au fost și protestat de către ceilalți alegători și că, dacă un comisariu estraordinariu al căimăcămiei de trei, onorabilul domn Neculai Docan, i-a reînscris numele *ex officio* în listele electorale de la Dorohoi, tot atuncea, în alt colegiu, în acel de la Botoșeni, numele d-lui Moruzi era șters ca al unui străin.

La alegerile din 1860, domnul Alexandru Moruzi s-a văzut iarăși numele protestat din lista electorală de la Dorohoi. Atuncea d-lui ca alegătoriu a venit la Adunare cu protestație în contra alegerilor din acel district. Această tînguire s-a cercetat în ședința din 10 mart. 1860.

Domnia voastră, domnilor mei, păstrați încă în memorie apararea elocventă a ministrului de Iustiție de atunce, d. Dimitrie Miclescu, pirit de d. Moruzi că a înrîurit alegerile. Atunce, în fața Adunărei, ministrul acuzat a zis aceste cuvinte: «întrucît privește pe d. Moruzi în persoană, vroind a evita toată personalitatea și a nu fi partaș cu d-lui la dorința de vindecație, zic precum am mai zis și voi zice: d. Moruzi nu e pămîntean, îndeplinească mai întîi condițiile reglementare, anexa lit. X, și numai așa nu voi pute să-i combat dritul său de a fi ales deputat».

Și atunce, în Adunare, un singur glas nu s-a rădicat spre a protesta în contra acestor cuvinte, spre a sprijini că domnul cneaz Moruzi este pămîntean; ba din contra,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Adunarea respingînd protestația, a îmbunătățit alegerile de la Dorohoi.

Dar să zicem, domnilor, că numele d-lui Moruzi a figurat în listele electorale din 1858 și 1860 fără a fi fost protestat de ciilalți alegători. Ei bine, este aceasta o dovadă despre împămîntenirea sa? Dar de cînd colegiurile electorale sînt îndrituite de a împămînteni? Eu nici într-un fel pot admite că trecerea unor alegători ar putea să dea cuiva indigenatul sau alte drepturi pre care nu i le dă legea. Cu o aseminea teorie am avea numai în Moldova patruzeci și șapte de corpuri dătătoare de împămîntenire, tot atîte cît și colegiuri electorale, cînd după lege numai Adunarea Națională poate da împămîntenirea cea mare.

A primi o altă teorie ar fi a sfărîma toate garanțiile mîntuitoare ale naționalității. [...]

Împămîntenirea cea mare, o mai adaog, nu o poate da decît adunarea generală, și aceasta încă în cuprinderea legilor.

Așadar, sprijin că d. cneaz Alexandru Moruzi nu este nici pămîntean, nici împămîntenit; ba sprijin încă, că precum niciodată d-lui n-a cerut împămîntenirea cea mare, tot asemine d-lui nici chiar împămîntenirea cea mică n-a cerut-o și dobîndit-o; căci și pentru una și pentru alta, trebuie o prealabilă declarație cătră ocîrmuire și aceasta în zadar am căuta-o în arhivele noastre, ea nu ezistă! Toate argumentele majorității comisiei dmv. nu pot dar slăbi, nu pot înlătura factul că treizeci de ani, vrîsta unei generații, adică de la 1831 și pînă la 1858, d-lui cneazul Alexandru Moruzi nu a făcut act de cetățean romîn și asemine, că nici unul din guvernele multe și diferite cîte într-acest lung period s-au succedat în biata Moldovă nu au recunoscut domniei sale titlul de pămîntean!

Eu niciodată, domnilor mei, nu am fost adoratorul acelui dumnezeu teribil care se răzbună și pedepsește pînă la al nouăle neam! Eu, din contra, recunosc și mărturisesc pre domnul păcei și al blîndeței, pre dumnezeul secolului nostru, acest secol în care fiecare este fiul propriilor sale fapte!

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Așadar, domnilor mei, binevoiți a mă crede, eu nu urmăresc aice nici o chestie de ură, de patimă sau de ambiție. Nu am nimică personal în contra domnului Alexandru Moruzi, îl stimez ca una din cele mai onorabile persoane ce cunosc; eu resping asemine departe de mine imputarea că aș fi povățuit de politica păcătoasă ce stă în aceste cuvinte: scoală-te ca să mă pun eu. Eu nu aspir la onoarea de a-l înlocui. Credeți-mă aseminea, că eu nu sînt mușcat de xenofobie, numai ura în contra străinilor nu o cunosc. Din contra, de cîte ori nu mi s-a imputat o prea mare părtinire pentru cii de alt neam sau de altă religie? Aduceți-vă numai aminte cîte fortuni și aice și afară n-am mai stîrnit cînd în Adunarea ad-hoc din 1857 am reclamat drepturi politice pentru creștinii eterodocși, pentru catolici, protestanți, armeni etc.!

[...] Iubesc și pre străini, însă, întrucît ii se țin străini sau întrucît ii devin pămînteni din dragoste către acest loc, din simțirea inimei și după îndeplinirea legiuitelor garanții!

Și făcînd-o aceasta, eu urmez pildei ce ni-o dau chiar puterile pre care le-am ales de modelul și de învățătorii noștri.

Așa, înainte-mergătoarele civilizației, Franția și Anglia țin la legea împămîntenirei ca la bulevardul naționalității lor!

Franția, acest popor compact de patruzeci de milioane de cetățeni, carii în tot ce privește patria n-au decît un gînd și o inimă, are o lege de împămîntenire din cele mai grele! Așa, în Franția, un străin nu poate dobîndi indigenatul decît în urma unei cereri formale, a unei petreceri de zece ani în năuntrul țărei, a unei cercetări la fața locului despre moralitatea sa și a încuviințărei șefului statului, după împreună sfătuire cu consiliul de stat. Cu toate aceste, impămintenitul cel mare încă nu poate a se bucura de dreptul de eligibilitate în Adunarea Națională, nu poate fi ales și primit deputat decît în urma unei legi. Auzit-ați, domnilor, o lege pentru un singur om! Vă citez chiar textul francez al legei despre împămîntenire din anul *1849*: «*L'étranger naturalisé ne jouira du droit*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

d'éligibilité à l'Assamblée Nationale qu'en vertu d'une loi» [71].

În Englitera, acest leagăn al libertăței moderne, împămîntenirea cea mare nu se dobîndește decît prin act al parlamentului și cu toate aceste împămîntenitul nu poate fi vreodată membru nici al parlamentului, nici al consiliului reginei, într-altele nici deputat, nici ministru!

Iată, domnilor cum cele două mai mari, mai libere și mai civilizate nații din lume își păzesc naționalitatea! Apoi, dacă asemine nații care, departe de a avea a se teme de înecarea elementului străin, au împoporat cu fiii lor continente întregi, totuși în privința străinilor au niște legi atît de restrictive, cu cît mai mult popoarele cele mici, bunăoară romînii, încungiurați din toate părțile de nații puternice, de neamuri eterogene, precumpănitoare, trebuie să fie îngrijitori de a feri naționalitatea lor, de a împedeca năvălirea elementelor străine!

Părinții noștri, domnilor, chiar sub jugul străin, chiar în mijlocul umilințelor ce-i erau consecuința, au avut curagiul de a păzi naționalitatea lor! Cel puțin istoria și arhivele noastre o dovedesc, niciodată posturile ocîrmuitoare ale statului nu au fost încredințate străinilor.

Niciodată, chiar în timpul fanarioților, în Moldavia nu s-a văzut visternic străin, logofăt al dreptății străin, epitrop al învățăturei publice străin!

O singură dată, Moldova a suferit rușinea de a avea un mitropolit grec și la moartea sa țara revoltată, cu adunare în sobor și cu blăstăm de arhierei, a otărît că niciodată și în veac străinii sau împămînteniții să nu încapă la scaunele eparhiale și nesocotind că acest act era îndestul de închizesluitoriu, după starea politică de atunce a Principatelor, au mai întărit otărîrea obștească și cu firman al sultanului! Pînă astăzi încă în mitropolia Moldaviei și în episcopiile de Roman, Huși și Rădăuți se păstrează cîte un exemplariu din otărîrea sobornicească și cartea de blestem în contra acelor ce ar îndrăzni a pune sau agiuta de a pune vreodată străini pe scaunele eparhiale fundate de Alexandru cel Bun!

---

[71] „Străinul naturalizat nu se va bucura de dreptul eligibilității în Adunarea Națională decît în virtutea unei legi".

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Convenția, pin' și Convenția, domnilor, acea făcută de străini, a plătit un drept tribut legei păstrătoare naționalității noastre. Ea proclamă că domnul nu poate să fie ales decît dintre romini și fii de romîn! Ea asemine otărăște că inspectorul general al armatei nu poate să fie numit decît dintre romînii de naștere!

Și noi, domnilor, noi, reprezentanții nației romîne, tocmai noi, carii sîntem aice nu numai spre a apăra, dar încă spre a dezvolta și a întări neamul romînesc, am vroi, am îndrăzni a sparge cea mai solanelă lege, paladiul naționalității noastre, legea împămîntenirei! Și pentru ce? Pentru că domnul cneaz Alexandru Moruzi este ministru primariu. Dar tocmai aceasta trebuie să fie pentru Adunarea un motiv mai mare, o îndatorire mai sfîntă spre a fi aspră, spre a fi neadormită întru de a nu învoi ca cîrma țărei să cadă în puterea, să intre în mîna unei persoane ce nu este pămîntean, sau legiuit împămîntenit.

Nu mi se-zică că exagerez lucrurile cu intenție, că dau acestei chestii o importanță mai mare decît ea o are! Un bărbat serios și inteligent ca domnul Alexandru Moruzi nu se ține o viață întreagă departe de națiia romînă, pentru ca, o dată otărît a intra în viața politică, să se mulțămească numai cu funcțiile de deputat și de ministru! Om serios, om rece, dar necunoscînd oamenii și lucrurile țărei, nedeprins la luptele noastre, neavînd nici macar organul romînesc, domnia sa, ca deputat, nu poate niciodată giuca în Adunare un rol precumpănitor; postul de ministru, și mai ales în împregiurările actuale, nu cred că poate fi însușit de a satisface ambiția unui barbat ca domnul Moruzi, carele prin nașterea și bogățiile sale este mai mult decît oricarele din noi însușit de a nu ținea la deșertăciunile ministeriale. Domnia sa este prea inteligent spre a nu vedea că în Principatele Unite numai puindu-se pe un jîlț ministerial cineva nu se așază pe un pat acoperit cu roze, numai primind un portofoliu ministerial cineva nu-și împletește cununi de dafini nemuritoare. Nu, domnilor, la noi puterea nu înalță, ci coboară, nu popularizează, ci descreditează. Alții carii am muncit o viață întreagă pentru rădicarea neamului nostru, după

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cîteva luni de ocîrmuire, am căzut descurajați și rău văzuți chiar de acii pentru carii ni-am dat zilele și nopțile ; și dar nu pociu crede că domnul Moruzi înzestrat cu un simț atît de drept, s-ar închipui că acolo unde alții au căzut, d-lui ar putea a se rădica. De o crede, se înșală, căci în această grozavă epocă de tranziție, ce se numește regimul convențional, puterea ucide iar nu învie !

Așadar, domnilor mei, sînt în tot dreptul de a crede că o ambiție mai înaltă a îndemnat pre domnul Moruzi ca să-și părăsească viața liniștită și ticnită, împodobita sa retragere cîmpească, întinsele sale proprietăți care nu-i da decît mulțămiri, și în locul acestora să vie și să între în acest cuptoriu plin de flăcări și de lupte, de uri, de greutăți și de decepții, cuptoriu care se numește ocîrmuire !

Și iată cauza pentru care combat din toate puterile mele primirea domnului Moruzi ca deputat. Cred în rara și întemeiata onorabilitate a omului privat, mă tem de politica bărbatului de stat. Pînă acum, domnul Moruzi nu ni-a dat nici o dovadă despre amorul său pentru naționalitatea romînă ! În tot feliul, d-lui îmi va da voie să zic că amorul său cel puțin a fost foarte platonic pînă acum și că nu la o vrîstă peste 50 de ani amorurile platonice se prefac în amoruri energice !

Cît pentru mine, eu nu cred că politica domnului Moruzi, cel puțin acea care rezultă din actele sale pînă acum, este cea mai folositoare și mai națională ! [...] Oare această politică era scopul stăruinților noastre de douăzeci de ani ? Oare ea ni insufla în zilele de 5 și 24 ianuarie 1859 ? Oare această politică era prevăzută prin cuvîntul de renaștere care era scris deasupra arcului de triumf ce aștepta pre alesul nației la întîia sa intrare în capitala Romîniei ? Nu, domnilor, acel cuvînt nu însemna politica domnului Alexandru Moruzi. [...] În sfîrșit, oare aceasta este politica care se cuvine să ni deschidă porțile noii ere ce ni se anunță ? Oare ea ni va conduce la adevărata unire ?

Mandatari ai nației mele, voi carii sînteți aice spre a da țărei o soartă mai ferice, voi carii sînteți chemați a așterne viitorul fiilor și a concetățenilor voștri, luați

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

seama că votul de astăzi poate otărî de acest viitor! Uitați-vă împregiurul vostru, ascultați șoptele îngrijitoare ce vă străbat la urechi. Mîni oara cea de pe urmă a acestei Adunări poate să sune! Să gîndim la răspunderea ce ni așteaptă! Dacă nu vom apăra cu energie drepturile și interesele ce ni sînt încredințate, dacă nu vom ști a fi adevărații reprezentanți ai simțirilor, dorințelor și trebuințelor nației, credeți-mă că încrederea concetățenilor noștri ni va lipsi pentru totdeauna, că la viitoarea luptă electorală nu numai nu vom mai găsi voturile alegătorilor noștri, dar că încă ni vom afla față cu liste ca cele de la Bîrlad și cu prefecți ca cei de la Vaslui!

Nu vă uitați dacă gura ce vă adresează aceste cuvinte este a unui amic sau a unui adversar politic. Pe tărîmul naționalității și a constituționalismului trebuie să fim toți una, precum pururea au fost romînii, oricînd țara și instituțiile ei erau în pericul! Mă adresez dar în toată încrederea către voi, urmașii vechei boierimi moldovene, carii mai mult de o sută de ani s-au luptat pentru redobîndirea drepturilor naționale perdute, carii s-au luptat pînă cînd în anul 1822 au izgonit străinii de pe tronurile romîne. Mă adresez către urmașii acelora, carii și-au vărsat chiar sîngele pentru apărarea libertăților publice. Mă adresez către acii cari, neavînd fapte strămoșești de citat, sînt datori a se deosebi prin propriile lor fapte. Mă adresez către toată Adunarea și-n fața țărei o rog să-și aducă aminte de acele cuvinte care tot aice, în ziua de 5 ianuarie 1859, o dată cu întiia urare de măria ta, s-a adresat noului ales:

«*Prin înălțarea ta pe tronul lui Ștefan cel Mare, s-a reînălțat însăși naționalitatea romînă.* Alegîndu-te de capul său, neamul nostru a voit să împlinească o veche datorie către familia ta; a voit să-i răsplătească sîngele strămoșilor tăi, vărsat pentru libertățile publice»!

Lacrimile mă opresc de a merge mai departe...

Dar înainte de a sfîrși trebuie să vă mai zic puține cuvinte. Vă aduceți aminte de anul 1857, de căimăcămia lui Vogoride! Ce trist început de an! Ce dureroasă și înjositoare ocîrmuire! Ce neagră pagină în istoria Moldo-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

vei! Ei bine, ştiţi, domnilor, ştiţi cine a pus în capul naţiei pre fiiul caimacamului turcesc din 1821? Nu Înalta Poartă, ci adunarea reglementară care l-a împământenit în contra legei ţărei!

Voi vota deci în contra alegerei şi a eligibilităţei domnului Alexandru Moruzi".

„Supl. estraord. al «Monitorului Oficial»" Pr. v., nr. 4, pp. 11—20.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XXXVIII

PROPUNERE ŞI INTERVENŢIE CU PRIVIRE LA INCHIDEREA LUCRĂRILOR SESIUNII *

Se ceteşte următoarea propunere, prezentată de d. d. N. Mavrocordat, Ghica, Kogălniceanu, P. Ciucă, N. Canta, G. D. Iamandi şi care cuprinde:

„Considerînd că, după proclamarea Unirei, Adunarea Moldovei nu mai poate funcţiona separat.

Considerînd că şi Adunarea soră s-a prorogat pînă la 24 ianuarie:

Subscrişii propun ca Adunarea să-şi ieie vacanţie pînă la 24 ianuarie, cînd are a se întruni cu Adunarea soră şi a forma Adunarea Romîniei la Bucureşti".

D. Kogălniceanu: „Domnilor, de multe ori s-a întîmplat că vorbele cum se lăgăduia nu s-au prefăcut în fapte, astăzi însă a sosit timpul ca faptele să ia loc vorbelor. Acum, cînd s-a proclamat Unirea, trebuie să facem ca actul acest mare să nu mai fie o simplă vorbă.

Camera soră, din momentul cînd a priimit mesagiul domnesc ce-i vestea Unirea, s-a declarat necompetentă de a mai urma izolat lucrările sale înainte şi s-a prorogat pînă la 24 ianuarie. Acest esemplu trebuia să-l urmăm. Din ziua cînd s-a proclamat Unirea noi nu mai putem legal lucra. Astăzi nu mai esistă Moldova sau Valahia, astăzi este numai Romînia. Noi nu mai sîntem deputaţi ai Moldovei, sîntem deputaţi ai Romîniei. Camera Moldovei trebuie dar astăzi să-şi ieie ziua bună. Că pentru interesele locale ale provinţiei noastre Adunarea a ţinut seamă de ele, căci ea a chemat asupră-le atenţiunea măriei sale domnitorului pînă la întrunirea camerilor, pînă atuncea nu cred că aceste interese vor suferi atît de mult, numai o lună ni mai desparte de ziua de 24 ianuarie şi.

* Şedinţa din 14 decembrie 1861.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

apoi, ce este o lună în cartea neamurilor ? Era cea nouă, inaugurată prin proclamarea Unirei, ni impune datoria ca să nu ni oprim în măreața cale în care am intrat. În București noi ni vom ocupa de toate chestiile vitale ale Romîniei. Este cu neputință ca atunci și interesele locale ale Moldovei să fie uitate. Eu cred chiar că ele vor fi îngrijele mai bine decît pînă acum. Nenorocirile noastre au provenit nu numai din vina oamenilor, dar și din mecanizmul cel complicat al Convenției. Guvernul unificîndu-se va merge mai degrabă și mai liber înainte. Așa va fi și cu Adunarea Romîniei. Eu cred dar că aceasta va putea face pentru interesele noastre locale mai mult decît Adunarea Moldovei, căci Adunarea Romîniei va avea aceea ce noi nu am avut : *dreptul de inițiativă*. Așadar, despărțindu-ni pentru un puțin timp, să strigăm strigătul nostru cel național : *să trăiască Romînia !*"

„Supl. estraord. al «Mon. Oficial»", Pr. v., nr. 7, p. 6.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ACTIVITATEA PARLAMENTARĂ A LUI MIHAIL KOGĂLNICEANU IN EPOCA UNIRII

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ŞEDINŢELE ADUNARII DIVANULUI AD-HOC AL MOLDOVEI

22 septembrie 1857—21 decembrie 1857

DISCURSURI, INTERVENŢII, AMENDAMENTE, MOŢIUNI, PROPUNERI

1 Intervenţie cu privire la paragr. 23 din proiectul de regulament referitor la alegerea vicepreşedintului şi secretarilor Adunării (şedinţa din 2 octombrie 1859) în „Buletinul...", nr. 2, p. 2, col. 2.

2 Proiect de încheiere a Adunarii cu privire la primirea stareţului m-rii Neamţu şi egumenului m-rii Vorona ca membri de drept (şedinţa din 3 octombrie 1859), în „Buletinul...", nr. 2, p. 3, col. 2, p. 4, col. 2.

3 Intervenţie cu privire la inviolabilitatea deputaţilor; ţinerea legăturilor cu Adunarea din Ţara Românească şi caracterul definitiv al hotărîrilor votate (şedinţa din 3 octombrie 1857), în „Supplement la «Buletinul...»", nr. 2, p. 2, col. 1.

4 Dorinţele ţării asupra viitoarei organizaţii a Principatelor Române (şedinţa din 7 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 3, p. 1, col. 2, p. 3, col. 2.

5 Discurs cu privire la Unirea Principatelor (şedinţa din 7 octombrie 1857), în „Supplement la «Buletinul...»", nr. 3, p. 4, col. 1—2.

6 Intervenţii în care susţine ca V. Romov, deputatul coloniilor bulgare, să reprezinte interesele acestora direct în Adunarea generală (şedinţa din 10 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 4, p. 1, col. 1—2.

7 Intervenţie în problema de regulament (şedinţa din 15 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 4, p. 3, col. 2.

8 Discurs cu privire la problemele mari ce trebuie rezolvate de către Adunare (şedinţa din 18 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 5, p. 4, col. 1—2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

9 Amendament cu privire la libertatea cultelor (şedinţa din 25 octombrie 1857), în „Suplement la «Buletinul...»", nr. 6, p. 2, col. 1.

10 Discurs cu privire la libertatea cultelor (şedinţa din 25 octombrie 1857), în „Adaos la suplementul «Buletinului...»", nr. 6, p. 2, col. 1. 1, p. 3, col. 2.

11 Intervenţii cu privire la interzicerea cultului mahomedan (şedinţa din 25 octombrie 1857), în „Adaos la suplementul «Buletinului...»", nr. 6, p. 3, col. 2.

12 Intervenţie în legătură cu amendamentul referitor la libertatea cultelor tinde la „îndreptarea redacţiei proiectului de încheiere a comisiei" (şedinţa din 25 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 6, p. 2, col. 2.

13 Intervenţie privind retragerea amendamentului cu privire la libertatea cultelor şi subscrierea celui propus de C. Hurmuzachi (şedinţa din 25 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 6, p. 2, col. 2.

14 Intervenţie împotriva amendamentului propus de Arhimandritul Neofit Scriban referitor la libertatea cultelor (şedinţa din 25 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 6, p. 2, col. 2.

15 Intervenţie cu privire la abţinerile de la votul dat pentru libertatea cultelor (şedinţa din 25 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 6, p. 3, col. 1—2.

16 Intervenţie cu privire la importanţa adoptării de către comisie a amendamentului Mălinescu referitor la organizarea armatei (şedinţa din 25 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 6, p. 3, col. 2.

17 Intervenţie cu privire la confiscarea „Buletinului" Adunării de către organele guvernului, la Bîrlad (şedinţa din 29 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 7, p. 1, col. 1.

18 Intervenţie în legătură cu dreptul Adunării de a rechema pe oratori la subiect (şedinţa din 29 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 7, p. 1, col. 1—2.

19 Intervenţie pentru rechemarea „la ordin" a arhimandritului Neofit Scriban (şedinţa din 29 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 7, p. 1, col. 2.

20 Intervenţie cu privire la absentarea deputaţilor de la şedinţele Adunării (şedinţa din 29 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 7, p. 1, col. 2.

21 Intervenţie cu privire la absentarea lui Alecu Balş de la şedinţele Adunării (şedinţa din 29 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 7, p. 1, col. 2, p. 2, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

22 Intervenţii cu privire la amendamentul propus de D. Ralet referitor la egalitatea înaintea legilor (şedinţa din 29 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 7, p. 2, col. 2, p. 3, col. 1.

23 Subamendament referitor la desfiinţarea privilegiilor de clasă (şedinţa din 29 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 7, p. 3, col. 1.

24 Intervenţie în legătură cu importanţa desfiinţării privilegiilor (şedinţa din 29 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 7, p. 3, col. 1.

25 Intervenţie în care arată că privilegiile coloniştilor bulgari nu mai pot fi menţinute (şedinţa din 29 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 7, p. 3, col. 2.

26 Intervenţie în legătură cu verificarea titlurilor deputatului de Bacău, hatmanul Alecu Aslan (şedinţa din 29 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 7, p. 4, col. 2.

27 Propunere pentru formarea unei comisii „care să cerceteze titlurile noului deputat de Bacău", hatmanul Alecu Aslan (şedinţa din 29 octombrie 1857), în „Supleinent la «Buletinul...»", nr. 7, p. 4, col. 2.

28 Intervenţii cu privire la absentarea deputaţilor de la şedinţele Adunării (şedinţa din 31 octombrie 1857), în „Buletinul..", nr. 8, p. 1, col. 1.

29 Intervenţii în problemă de regulament la votarea amendamentului propus de A. Panu la proiectul privind respectarea domiciliului şi libertăţii individuale (şedinţa din 31 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 8, p. 2, col. 1.

30 Intervenţie în care arată că biroul Adunării trebuie „să prezideze nepărtinitor la ducerea discuţiei pînă la vot" (şedinţa din 31 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 8, p. 2, col. 2.

31 Intervenţii împotriva presiunilor morale exercitate asupra unor membri ai Adunării cu ocazia votării proiectului referitor la respectarea domiciliului şi libertăţii individuale (şedinţa din 31 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 8, p. 3, col. 1.

32 Discurs cu privire la necesitatea luminării clerului ortodox (şedinţa din 4 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 9, p. 4, col. 1—2.

33 Discurs cu privire la confiscarea „Buletinului" Adunării de către organele guvernului (şedinţa din 9 noiembrie 1857), în „Supleinent la «Buletinul...»", nr. 11, p. 1, col. 1—2.

34 Intervenţie în care insistă pentru numirea unei comisii care să redacteze o plîngere către Comisia Europeană de la Bucureşti în contra confiscării „Buletinului" de către guvern (şedinţa din

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

9 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 11, p. 1, col. 2, p. 2, col. 1.

35 Amendament la proiectul „asupra principiului slobodei întemeieri a legămintelor comerciale ale Romîniei" (şedinţa din 9 noiembrie 1857), în „Suplement la «Buletinul...»", nr. 11, p. 3, col. 2, p. 4, col. 1.

36 Intervenţie în legătură cu problema participării comisarilor romîni la lucrările comisiei însărcinată cu redactarea regulamentului navigaţiei pe Dunăre (şedinţa din 9 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 11, p. 2, col. 1—2.

37 Intervenţie în care arată că propunerea de amînare a discuţiei asupra proiectului de încheiere cu privire la acordarea de drepturi politice pămînteniior de orice rit creştin este egală cu respingerea proiectului (şedinţa din 12 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 12, p. 3, col. 2.

38 Intervenţie în care arată că acceptă amendamentul lui M. Costachi cu privire la acordarea de drepturi politice pentru pămîntenii de orice religie creştină (şedinţa din 12 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 12, p. 4, col. 1.

39 Intervenţie polemică cu N. Bosie cu privire la încheierea referitoare la acordarea de drepturi politice pentru pămîntenii de orice religie creştină (şedinţa din 12 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 12, p. 4, col. 2.

40 Discurs cu privire la acordarea de drepturi politice pentru toţi locuitorii ţării (şedinţa din 12 noiembrie 1857), în „Al doilea suplement la «Buletinul...»", nr. 12, p. 3, col. 1, p. 4, col. 2; „Al treilea suplement la «Buletinul...»", nr. 12, p. 1, col. 1, p. 4, col. 2; „Al patrulea suplement la «Buletinul...»", nr. 12, p. 1, col. 1, p. 2, col. 1.

41 Intervenţie în care arată că nu este nimeni nici comunist nici socialist şi nici pentru votul universal (şedinţa din 12 noiembrie 1857), în „Intîiul suplement la «Buletinul...»", nr. 12, p. 1, col. 2.

42 Intervenţie cu privire la sistemul de vot pentru încheierea referitoare la acordarea de drepturi pămînteniior de orice rit creştin (şedinţa din 12 noiembrie 1857), în „Intîiul suplement la «Buletinul...»", nr. 12, p. 2, col. 2.

43 Intervenţie privind urgenţa dezbaterii asupra propunerii făcute de Manolachi Costachi referitor la acordarea de drepturi politice pentru streinii ortodocşi (şedinţa din 14 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 12, p. 3, col. 1—2.

44 Intervenţie în legătură cu redactarea procesului-verbal al şedinţei din 14 noiembrie (şedinţa din 18 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 14, p. 1, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

45 Intervenție în care cere ca Adunarea să proclame respectarea proprietății (ședința din 18 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 14, p. 1, col. 2.

46 Propunere cu privire la stabilirea unui „nou șir de chestii de interes general și... grabnica întrunire a comitetelor deosebitelor clase" (ședința din 18 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 14, p. 2, col. 1—2.

47 Intervenție în legătură cu propunerea de a se stabili un „nou șir de chestii urgente" ce trebuie rezolvate (ședința din 18 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 14, p. 3, col. 1—2.

48 Propunere cu privire la neadmiterea existenței senatului, caracterul reprezentativ al Adunării legislative, prerogativele domnului în materie de legi, incompatibilitatea mandatului de deputat cu funcții și ranguri oferite de guvern (ședința din 23 noiembrie 1857), în „Suplement la «Buletinul...»", nr. 15, p. 2, col. 1, p. 3, col. 1.

49 Intervenție în care cere respingerea senatului din organizarea legislativă a Romîniei (ședința din 20 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 15, p. 1, col. 2.

50 Intervenție în care susține amendamentul propus de P. Mavrogheni cu privire la respingerea senatului din organizarea legislativă a țării (ședința din 20 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 15, p. 2, col. 1.

51 Intervenție în care propune să se găsească o formulă de conciliere între redactarea proiectului și amendamentul lui P. Mavrogheni (ședința din 20 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 15, p. 3, col. 1.

52 Intervenție împotriva celor afirmate de Gr. Balș referitor la votul Adunării din ședința precedentă, ca Adunarea să reprezinte numai „marile interese ale nației" (ședința din 23 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 16, p. 1, col. 2.

53 Intervenție în care cere ca în procesul-verbal să se precizeze că deputații care erau împotriva respingerii senatului din organizarea legislativă a țării s-au abținut de la vot și nu au votat contra (ședința din 23 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 16, p. 3, col. 2.

54 Intervenții pentru trimiterea unei adrese de recunoștință publiciștilor străini care au susținut în presa apuseană interesele romînilor (ședința din 23 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 16, p. 4, col. 1—2.

55 Intervenție în legătură cu amendamentul propus de L. Catargiu la raportul referitor la sumele pe care le-au încasat diferiți funcționari turci peste tribut (ședința din 26 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 17, p. 1, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

56 Propunere „de a se declara ținuturile persoane morale" și „de a se institua în fiecare ținut un consiliu general", care să se ocupe de buna gospodărire a ținutului, în special sub aspect financiar (ședința comitetului proprietarilor mari, din 26 noiembrie 1857), în „Apendice, nr. 3, la nr. 24 al «Buletinului...»", p. 2, col. 1.

57 Intervenție pentru numirea unei comisii care să studieze „propunerea locuitorilor săteni" (ședința comitetului proprietarilor mari, din 26 noiembrie 1857), în „Apendice nr. 1 la nr. 24 al «Buletinului...»", p. 1, col. 1.

58 Intervenții împotriva spiritului în care a fost redactat raportul comisiei însărcinate cu studierea propunerilor țăranilor (ședința comitetului proprietarilor mari, din 3 decembrie 1857), în „Apendice nr. 1 la nr. 24 al «Buletinului...»", p. 2, col. 2.

59 Intervenție în care arată „că propunerea locuitorilor nu e scrisă de dînșii și că-i lipsește tactul cuvenit" (ședința comitetului proprietarilor mari din 3 decembrie 1857), în Apendice nr. 1, la nr. 24 al «Buletinului...»", p. 3, col. 1.

60 Moțiune prezentată în comitetul marilor proprietari (ședința din 6 decembrie 1857), în „Apendice nr. 4 la nr. 24 al «Buletinului...»", p. 1, col. 2, p. 2, col. 1.

61 Intervenție pentru amînarea discuției asupra raportului comisiei pentru îndreptarea granițelor (ședința din 9 decembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 19, p. 1, col. 1.

62 Intervenție cu privire la redactarea procesului-verbal al ședinței din 3 decembrie (ședința comitetului proprietarilor mari, din 9 decembrie 1857), în „Apendice nr. 1 la nr. 24 al «Buletinului...»", p. 3, col. 2.

63 Intervenție pentru amînarea discutării problemei relațiilor dintre țărani și proprietari (ședința comitetului proprietarilor mari, din 9 decembrie 1857), în „Apendice nr. 1 la nr. 24 al «Buletinului...»", p. 4, col. 1.

64 Intervenție privind defectuozitatea așezămîntului care reglementează relațiile dintre țărani și proprietari (ședința comitetului proprietarilor mari, din 9 decembrie 1857), în „Apendice nr. 2 la nr. 24 al «Buletinului...»", p. 4, col. 2.

65 Intervenție pentru amînarea discuției asupra problemei relațiilor dintre proprietari și țărani avînd în vedere „marea agitație din țară" (ședința comitetului proprietarilor mari, din 9 decembrie 1857), în „Apendice nr. 2 la nr. 24 al «Buletinului...»", p. 1, col. 1.

66 Intervenție și amendament la raportul privind „îndreptarea granițelor" (ședința din 10 decembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 20, p. 1, col. 1, p. 2, col. 1—2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

67 Intervenţii polemice cu L. Catargiu privind redactarea procesului-verbal al şedinţei din 9 decembrie 1857 (şedinţa comitetului proprietarilor mari, din 10 decembrie 1857), în „Apendice nr. 2 la nr. 24 al «Buletinului...»", p. 1, col. 2, p. 2, col .1.

68 Intervenţie cu privire la definirea terrenului de boier (şedinţa comitetului proprietarilor mari, din 10 decembrie 1857), în „Apendice nr. 2 la nr. 24 al «Buletinului...»", p. 2, col. 2.

69 Intervenţie polemică cu M. Costache care a propus respingerea moţiunii de amînare a discuţiei asupra relaţiilor dintre ţărani şi proprietari (şedinţa comitetului proprietarilor mari, din 10 decembrie 1857), în „Apendice nr. 2 la nr. 24 al «Buletinului...»", p. 2, col. 1..

70 Intervenţie polemică cu Gr. Balş în legătură cu termenii în care este redactată moţiunea lui Kogălniceanu privind relaţiile dintre ţărani şi proprietari (şedinţa comitetului proprietarilor mari, din 10 decembrie 1857), în „Apendice nr. 2, la nr. 24 al «Buletinului...»", p. 2, col. 1.

71 Intervenţie împotriva tendinţei de a se face presiuni morale asupra sa (şedinţa comitetului proprietarilor mari, din 10 decembrie 1857), în „Apendice nr. 2 la nr. 24 al «Buletinului...»", p. 2, col. 2.

72 Intervenţie în care arată că moţiunea sa se bizuie pe aşezămîntul din 1851 (şedinţa comitetului proprietarilor mari, din 10 decembrie 1857), în „Apendice nr. 2 la nr. 24 al «Buletinului...»", p. 2, col. 2.

73 Intervenţie în care arată că propunerea lui R. Rosetti nu poate să aducă la emanciparea proprietăţii (şedinţa comitetului proprietarilor mari, din 11 decembrie 1857), în „Apendice nr. 2 la nr. 24 al «Buletinului ...»", p. 3, col. 1.

74 Intervenţie în care susţine cele afirmate în raportul comisiei privind stabilizarea relaţiilor dintre ţărani şi proprietari (şedinţa comitetului proprietarilor mari, din 11 decembrie 1857), în „Apendice nr. 2 la nr. 24 al «Buletinului...»", p. 4, col. 1

75 Intervenţii privind anularea taxelor de export pentru produsele ţării (şedinţa din 13 decembrie 1857), în „Suplement la «Buletinul...»", nr. 20, p. 3, col. 1—2.

76 Intervenţie pentru amînarea discuţiei asupra raportului „stabilirea relaţiilor Principatelor cu puterile garante în caz de călcare a drepturilor Romîniei" (şedinţa din 16 decembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 21, p. 1, col. 1.

77 Discurs cu privire la reglementarea relaţiilor dintre ţărani şi proprietari (şedinţa din 18 decembrie 1857), în „Al optulea suplement la «Buletinul...»", nr. 21, p. 1, col. 1, p. 4, col. 2

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

78 Intervenție polemică cu V. Sturza (ședința din 19 decembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 22, p. 1, col. 1.

79 Intervenție privind notele diplomatice trimise de Înalta Poartă în care acuză Adunarea și în legătură cu trimiterea unei adrese de mulțumire către marile puteri (ședința din 20 decembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 23, p. 1, col. 1—2.

80 Amendament cu privire la dorințele clerului (ședința din 20 decembrie 1857), în „Intîiul suplement la «Buletinul...»", nr. 23, p. 3, col. 1.

81 Intervenții în care arată principiile mari după care crede că este bine să se organizeze biserica (ședința din 20 decembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 23, p. 2, col. 1—2.

82 Discurs cu privire la rolul și îmbunătățirea situației clerului mirean și monahal (ședința din 20 decembrie 1857), în „Al treilea suplement la nr. 23 al «Buletinului...»", p. 2, col. 1, p. 4, col. 2; „Al patrulea suplement la nr. 23 al «Buletinului...»", p. 1, col. 1, p. 2, col. 2.

83 Intervenție în legătură cu înființarea comunelor (ședința din 20 decembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 23, p. 3, col. 2.

84 Intervenții în legătura cu discutarea situației locuitorilor din partea de sud-est a țării (ședința din 21 decembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 24, p. 3, col. 1

LUCRĂRI SUBSCRISE ȘI DE M. KOGĂLNICEANU

85 Propunerea de a se trimite o adresă de mulțumire puterilor garante (ședința din 7 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 3, p. 1, col. 1—2.

86 Propunerea de a se crea o comisie care să redacteze un proiect de lucrări ce urmează să fie trimise și Comisiei de la București, și care să se ia „ca bază a viitoarei organizații a Principatelor" (ședința din 10 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 4, p. 1, col. 2, p. 3, col. 1.

87 Raportul comisiei în care se cere să se intervină ca nu cumva Comisia Europeană să aducă prejudicii Unirii politice a Principatelor (ședința din 15 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr 4, p. 3, col. 2, p. 4, col. 2.

88 „Șir de chestii generale ce sînt a se dezbate de către Adunare" (ședința din 15 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 4, p. 4, col. 2.

89 Amendamentul lui V. Mălinescu cu privire la organizarea armatei (ședința din 25 octombrie 1857), în „Adaos la suplementul «Buletinului...»", nr. 6, p. 3, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

90 Amendamentul ca oştile Principatelor să se întrebuinţeze numai pentru apărarea teritoriului (şedinţa din 25 octombrie 1857), în „Adaos la suplementul «Buletinului...»", nr. 6, p. 1, col. 1.

91 Proiectul de încheiere cuprinzînd principiile fundamentale ale reorganizării ţării (şedinţa din 29 octombrie 1857), în „Suplement la «Buletinul...»", nr. 7, p. 1, col. 1—2.

92 Proiectul de încheiere privind respectarea domiciliului şi a libertăţii individuale (şedinţa din 31 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 8, p. 4, col. 1—2.

93 Amendament prin care se cere ca mitropoliţii ţării să fie aleşi numai dintre pămînteni (şedinţa din 4 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 9, p. 4, col. 2.

94 Proiectul de încheiere privind separarea puterii executive şi legislative în stat. La această lucrare Kogălniceanu a fost raportor (şedinţa din 6 noiembrie 1857), în „Suplement la «Buletinul...»", nr. 10, p. 1, col. 1, p. 2, col. 1.

95 Raportul referitor la „neatîrnarea părţii judecătoreşti de administraţie în special" (şedinţa din 14 noiembrie 1857), în „Suplement la «Buletinul...»", nr. 13, p. 1, col. 1—2.

96 Propunerea minorităţii comitetului marilor proprietari referitoare la relaţiile dintre ţărani şi boieri (şedinţa din 18 decembrie 1857), în „Al doilea suplement la «Buletinul...»", nr. 21, p. 2, col. 2, p. 3, col. 2.

97 Raportul Comisiei referitor la statornicirea relaţiilor Principatelor cu puterile garante în caz de călcare a drepturilor Romîniei (şedinţa din 20 decembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 23, p. 4, col. 1—2.

98 Propunerea de a se limita arendarea veniturilor statului la un an (şedinţa din 21 decembrie 1857), în „Al doilea suplement la «Buletinul...»", nr. 24, p. 4, col. 2.

LUCRĂRI REDACTATE ÎN CADRUL UNOR COMISII ŞI CITITE DE KOGĂLNICEANU

99 Raportul comisiei I cu privire la alegerea ca deputaţi a starețului M-rii Neamţu şi a egumenului M-rii Vorona (şedinţa din 3 octombrie 1857), în „Buletinul...", nr. 2, p. 3, col. 1—2.

100 Proiect de încheiere referitor la „drepturi politice pentru pămînteni de orice rit creştin ar fi" (şedinţa din 12 noiembrie 1857), în „Întîiul suplement la «Buletinul...»", nr. 12, p. 4, col. 2; „Al doilea suplement la «Buletinul...»", nr. 12, p. 1, col. 1.

101 Raportul comisiei nr. 2 referitor la „responsabilitatea miniştrilor" (şedinţa din 20 noiembrie 1857), în „Suplement la «Buletinul...»", nr. 15, p. 1, col. 1, p. 2, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

102 Raportul comisiei de urgență referitor la „darea Principatelor către Inalta Poartă" (ședința din 23 noiembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 16, p. 4, col. 1; nr. 17, p. 2, col. 1, p. 3, col. 2.

103 Propunerea comisiei privind legea electorală (ședința din 21 decembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 24, p. 3, col. 1.

104 Actul atingătoriu de încheierea lucrărilor Adunării și de recunoștință către puterile garante (ședința din 21 decembrie 1857), în „Buletinul...", nr. 24, p. 3, col. 2, p. 4, col. 2; „Intîiul suplement la «Buletinul...»", nr. 24, p. 1, col. 1—2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

SESIUNEA ADUNARII ELECTIVE

28 decembrie 1858—6 mai 1859

DISCURSURI, INTERVENȚII, AMENDAMENTE, MOȚIUNI, PROPUNERI

1 Intervenție în care anunță o interpelare cu privire la absența mitropolitului de la ședința Adunării (ședința din 28 decembrie 1858), în „M. O.", 1859, nr. 23, p. 1, col. 1.

2 Intervenție pentru admiterea ca deputați ai Adunării a locotenenților de episcopi (ședința din 28 decembrie 1858), în „M. O.", 1859, nr. 23, p. 2, col. 2.

3 Intervenție cu privire la alegerea lui C. Hurmuzachi ca deputat al Adunării (ședința din 31 decembrie 1858), în „M. O.", 1859, nr. 24, p. 2, col. 1.

4 Intervenție cu privire la valabilitatea mandatului de deputat al prințului Grigorie Sturza și la păstrarea cetățeniei pentru românii care au servicii în alte țări (ședința din 31 decembrie 1858), în „Supliment la nr. 24 al «M. O.»", 1859, p. 1, col. 1.

5 Intervenție cu privire la desfășurarea alegerilor de la Piatra (ședința din 31 decembrie 1858), în „Suplement la nr. 24 al «M. O.»", 1859, p. 1, col. 2.

6 Intervenție cu privire la valabilitatea mandatului deputaților Tulcianov, Vergati și Caravasile (ședința din 2 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 25, p. 4, col. 1.

7 Intervenții cu privire la scrisoarea de protest pe care mitropolitul a adresat-o Adunării referitor la neadmiterea unor episcopi ca deputați și în care contestă valabilitatea Adunării (ședința din 2 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 25, p. 4, col. 2; „Supliment la nr. 25 al «M. O»", 1859, p. 1, col. 1, p. 2, col. 1.

8 Intervenții cu privire la validarea mandatului deputatului Caravasile (ședința din 3 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 26, p. 2, col. 1, 2.

9 Cererea de a fi șters din lista candidaților la domnie (ședința din 3 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 26, p. 3, col. 2, p. 4, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

10 Petiție prin care cere Adunării să cerceteze dacă momentul este oportun pentru Unire (ședința din 4 ianuarie 1859), în „Supliment la nr. 27 al «M. O.»", 1859, p. 2, col. 2, p. 3, col. 1.

11 Propunere ca domnul și Comitetul Central să facă toate eforturile în vederea Unirii Principatelor (ședința din 4 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 27, p. 4, col. 1—2; „Suplement la nr. 27 al «M. O.»", 1859, p. 3, col. 1, p. 4, col. 2.

12 Intervenție cu privire la publicitatea votului la alegerea domnului (ședința din 4 ianuarie 1859)), în „M. O.", 1859, nr. 27, p. 4, col. 2.

13 Propunere privitoare la lista civilă a domnului (ședința din 4 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 27, p. 4, col. 2; „Suplement 2 la nr. 27 al «M. O.»", 1859, p. 1, col. 1.

14 Intervenție cu privire la lista civilă a domnului (ședința din 4 ianuarie 1859), în „Suplement la nr. 27 al «M. O.»", 1859, p. 1, col. 1.

15 Discurs rostit la alegerea domnitorului Al. I. Cuza (ședința din 5 ianuarie 1859), în „Suplement la nr. 28 al «M. O.»", 1859, p. 2, col. 1—2.

16 Intervenție cu privire la responsabilitatea miniștrilor (ședința din 20 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 29, p. 1, col. 1.

17 Intervenție în care cere să se informeze Adunarea din Muntenia despre constituirea Adunării din Moldova (ședința din 20 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 29, p. 2, col. 2.

18 Propunere cu privire la recunoștința pe care trebuie să o arate Adunarea deputaților V. Sturdza și A. Panu pentru actele săvîrșite în timpul căimăcămiei (ședința din 20 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 29, p. 2, col. 2, p. 3, col. 1.

19 Intervenție cu privire la medalia pe care cere ca Adunarea să o acorde deputaților A. Panu și V. Sturdza drept recunoștință pentru actele săvîrșite în timpul căimăcămiei (ședința din 20 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 29, p. 3, col. 2.

20 Propunere cu privire la numirea unei comisii de 3 deputați, care să se ocupe cu strîngerea cărților necesare formării bibliotecii Adunării (ședința din 20 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 29, p. 4, col. 1; „Suplement la nr. 29 al «M. O.»", 1859, p. 3, col. 2.

21 Intervenție referitoare la incompatibilitatea lui V. Alecsandri de a fi Ministrul Trebilor Streine și deputat (ședința din 20 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 29, p. 4, col. 1; „Suplement la nr. 29 al «M. O.»", 1859, p. 1, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

22 Intervenție cu privire la incompatibilitatea miniștrilor de a fi deputați (ședința din 20 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 29, p. 4, col. 2.

23 Anunță interpelări cu privire la păstrarea actelor Adunării ad-hoc și foile oficiale (ședința din 20 ianuarie 1859), în „Supliment la nr. 29 al «M. O.»", 1859, p. 1, col. 1.

24 Intervenții cu privire la redactarea procesului-verbal al ședinței din 20 ianuarie (ședința din 26 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 30, p. 3, col. 1—2.

25 Intervenție cu privire la redactarea adresei de răspuns la mesajul prin care domnitorul făcea cunoscut rezultatul alegerii din 24 ianuarie, de la București (ședința din 28 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 31, p. 2, col. 2, p. 3, col. 1.

26 Intervenție în care cere numirea unei comisii de deputați, care să prezinte domnului răspunsul la mesaj (ședința din 28 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 31, p. 4, col. 1.

27 Interpelări cu privire la: 1. Păstrarea actelor Divanurilor Ad-hoc; 2. Înființarea unei tipografii la Focșani; 3. Publicarea „mai grabnic" a lucrărilor adunării (ședința din 28 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 31, p. 4, col. 1.

28 Intervenție în care anunță că a primit încunoștințarea că face parte din comisia însărcinată cu organizarea bibliotecii Adunării (ședința din 28 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 31, p. 4 col. 2.

29 Intervenție prin care propune ca Adunarea să trimită cîte o adresă de mulțumire comunităților județului Fălciu și orașelor Huși și Tg. Ocna pentru felicitările trimise Adunării (ședința din 30 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 32, p. 1, col. 1.

30 Intervenții cu privire la propunerea Ministerului de Finanțe de a se vota un proiect de lege pentru un impozit de cinci milioane lei pe venitul funciar (ședința din 30 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 32, p. 2, col. 1—2, p. 3, col. 1.

31 Intervenție în care arată că este absolut necesar să se voteze un impozit pe venitul funciar, împrumuturi nemaiputîndu-se face (ședința din 30 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 32, p. 3, col. 2, p. 4, col. 1.

32 Intervenție cu privire la atribuțiile comisiei pentru redactarea proiectului de lege referitor la impozitul de 5 milioane (ședința din 30 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 32, p. 4, col. 2.

33 Discurs ținut în fața Adunării Elective de la București după alegerea domnitorului Alexandru Ion Cuza (ședința din 17 februarie 1859), în „Monitorul Oficial al Țării Romînești", 1859, martie 4, p. 2, col. 2, p. 3, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

34 Intervenție cu privire la cererea de concediu adresată Adunării de către deputatul Moruzi (ședința din 2 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 35, p. 4, col. 1.

35 Intervenție în care cere ca guvernul să nu poată încredința însărcinări ce ar necesita concedii pentru deputați, fără ca mai întîi să fi încunoștințat Adunarea (ședința din 2 martie 1859), în „M. O.", nr. 35, p. 4, col. 1.

36 Intervenție în care arată că deputații cînd cer concedii de boală nu trebuie să prezinte certificate medicale (ședința din 2 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 35, p. 4, col. 2.

37 Intervenție cu privire la cererea de concediu a deputatului A. Mavrocordat (ședința din 2 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 35, p. 4, col. 2.

38 Interpelare adresată guvernului, cerînd să arate ce acțiuni a întreprins după votarea impozitului de 5 milioane (ședința din 5 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 37, p. 3, col. 2, p. 4, col. 1.

39 Intervenție în care arată că guvernul nu a schimbat cu nimic situația în viața politică și administrativă a țării (ședința din 5 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 37, p. 4, col. 2.

40 Intervenție în care arată că banii strînși prin aplicarea impozitului de 5 milioane „nu pot fi întrebuințați decît în chestia națională" (ședința din 5 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 38, p. 3, col. 1.

41 Intervenție cu privire la verificarea titlurilor unor deputați (ședința din 5 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 38, p. 3, col. 2.

42 Intervenție cu privire la schimbarea datei alegerilor (ședința din 5 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 38, p. 4, col. 1.

43 Intervenție prin care cere să se facă instrucțiuni comune pentru ambele țări, în vederea alegerilor (ședința din 5 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 38, p. 4, col. 1—2.

44 Intervenție prin care cere ca guvernul să elaboreze un proiect de lege, potrivit căruia anumiți funcționari să nu poată fi aleși deputați (ședința din 5 martie 1859), în M. O.", 1859, nr. 38, p. 4, col. 2.

45 Intervenții cu privire la situația alegerilor în cazul parității voturilor (ședința din 5 martie 1859), în „Suplement la nr. 38 al «M. O.»", 1859, p. 1, col. 1—2.

46 Intervenție cu privire la „protestațiile" referitoare la alegerile de la Dorohoi (ședința din 5 martie 1859), în „Suplement la nr. 38 al «M. O.»", 1859, p. 2, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

47 Intervenţie cu privire la alegerile din oraşul Bacău (şedinţa din 5 martie 1859), în „Suplement la nr. 38 al «M. O.»", 1859, p. 2, col. 2.

48 Intervenţie cu privire la neacceptarea lui Gheorghiade ca deputat (şedinţa din 7 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 39, p. 4, col. 2.

49 Intervenţie cu privire la programul de guvernare citit de către primul ministru în faţa Adunării (şedinţa din 9 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 4, p. 3, col. 2.

50 Intervenţie cu privire la calitatea de deputaţi pentru membrii Comisiunii Centrale (şedinţa din 19 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 45, p. 1, col. 1.

51 Intervenţii şi amendament cu privire la remunerarea delegaţilor în Comisiunea Centrală şi la cheltuielile necesare bunei funcţionări a Comisiunii (şedinţa din 19 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 45, p. 3, col. 1—2; nr. 46, p. 2, col. 2, p. 3, col. 1.

52 Intervenţie cu privire la inviolabilitatea domnului (şedinţa din 19 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 45, p. 4, col. 1.

53 Intervenţie în care arată că rostul Comisiunii Centrale este de a contribui în mare măsură la desăvîrşirea Unirii (şedinţa din 19 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 46, p. 2, col. 1.

54 Intervenţii în probleme de regulament (şedinţa din 19 martie 1859), în „M. O.", nr. 46, p. 3, col. 2, p. 4, col. 2.

55 Intervenţii polemice cu A. Teriachiu în problema remunerării delegaţilor în Comisiunea Centrală (şedinţa din 19 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 47, p. 3, col. 1—2.

56 Intervenţie cu privire la interpelarea lui L. Catargiu în problema navigaţiei pe Dunăre şi a Comisiei Dunărene (şedinţa din 19 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 48, p. 3, col. 2.

57 Intervenţie cu privire la răspunsul dat de ministrul de externe la interpelarea lui L. Catargiu, referitoare la problema navigaţiei pe Dunăre şi a Comisiei Dunărene (şedinţa din 19 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 49, p. 3, col. 2.

58 Intervenţie cu privire la comunicarea guvernului că ţine la dispoziţia Adunării actele referitoare la tratativele duse de delegatul Moldovei, în cadrul Comisiei Dunărene (şedinţa din 19 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 49, p. 4, col. 1.

59 Intervenţie în care anunţă o interpelare în şapte probleme diferite (şedinţa din 19 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 49, p. 4, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

60 Intervenție cu privire la necesitatea tipăririi unor rapoarte ale Comisiilor (ședința din 30 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 54, p. 2, col. 1.

61 Intervenție cu privire la interpelarea anunțată în ședința trecută (ședința din 30 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 54, p. 2, col. 1.

62 Intervenție în care arată necesitatea desființării „biletelor de drum", precum și a graniței și vămii de la Focșani (ședința din 30 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 54, p. 2, col. 2

63 Intervenție cu privire la abuzurile ce se fac cu hirotonirile de preoți (ședința din 30 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 54, p. 3, col. 1.

64 Intervenție în care cere ca problema abuzurilor săvîrșite la hirotonirea preoților să fie trimisă spre cercetare secției (ședința din 30 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 54, p. 3, col. 1—2.

65 Intervenție în care arată neregulile ce se comit prin hirotonirea unui prea mare număr de preoți (ședința din 30 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 54, p. 3, col. 2, p. 4, col. 1.

66 Intervenție cu privire la adresa trimisă de Ministerul Cultelor mitropolitului, în privința hirotonirilor abuzive (ședința din 30 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 54, p. 4, col. 1.

67 Intervenție în legătură cu problema creditelor neprevăzute în buget și Arhivele Statului (ședința din 30 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 54, p. 4, col. 1.

68 Intervenție cu privire la numirea membrilor din Divanul Domnesc și a Arhivistului de Stat (ședința din 30 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 54, p. 4, col. 2.

69 Intervenție pentru amînarea discuției asupra problemei compatibilității mandatului de deputat cu funcția de membru al Comisiunii Centrale (ședința din 30 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 55, p. 2, col. 2.

70 Intervenție cu privire la interpelarea lui Răducanu Roset referitoare la remunerarea delegaților din Comisiunea Centrală și la problema Unirii (ședința din 30 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 55, p. 4, col. 2; nr. 56, p. 3, col. 1.

71 Amendament în care cere ca Adunarea să fixeze o zi în care să discute „dacă din ziua convocării Adunării și pînă astăzi s-a putut declara Unirea Principatelor și de ce minister și din ce cauză s-a împiedecat marea dorință și trebuință" (ședința din 30 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 56, p. 3, col. 2.

72 Intervenție cu privire la propunerea de amînare a discuțiunii referitoare la problema întîrzierii desăvîrșirii Unirii (ședința din 30 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 56, p. 3, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

73 Intervenţie cu privire la propunerea lui M. Kostachi de a discuta Adunarea problema desăvîrşirii Unirii, propunere care nu este sprijinită de 5 deputaţi (şedinţa din 30 martie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 56, p. 4, col. 1.

74 Intervenţii cu privire la redactarea procesului-verbal al şedinţei din 30 martie (şedinţa din 30 aprilie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 57, p. 1, col. 1—2, p. 2, col. 1—2.

75 Intervenţii în probleme de regulament (şedinţa din 30 aprilie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 5, p. 3, col. 2.

76 Intervenţii cu privire la mesajul domnesc, prin care se cere un credit de 8 milioane pentru organizarea armatei (şedinţa din 30 aprilie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 58, p. 1, col. 2, p. 2, col. 1—2, p. 3, col. 1.

77 Intervenţii în care arată motivele care-l determină să voteze pentru aprobarea creditului de 8 milioane, cerut pentru organizarea armatei (şedinţa din 30 aprilie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 58, p. 4, col. 1—2.

78 Intervenţie cu privire la numirea unei comisii de verificare a mandatelor noilor deputaţi (şedinţa din 2 mai 1859), în „M. O.", 1859, nr. 59, p. 3, col. 1.

79 Intervenţie în legătură cu problema incompatibilităţii mandatului de deputat cu funcţia de preşedinte al Consiliului de Miniştri (şedinţa din 2 mai 1859), în „M. O.", 1859, nr. 59, p. 3, col. 2.

80 Intervenţii cu privire la incompatibilitatea mandatului de deputat cu funcţia de ministru şi preşedinte al Consiliului de miniştri (şedinţa din 2 mai 1859), în „M. O.", 1859, nr. 59, p. 4, col. 1—2.

81 Intervenţie în care cere ca ori de cîte ori guvernul dă o însărcinare unui deputat, ce ar atrage după sine absentarea acestuia de la şedinţele Adunării, trebuie ca Adunarea să fie înştiinţată în prealabil (şedinţa din 4 mai 1859), în „M. O.", 1859, nr. 60, p. 1, col. 2.

82 Intervenţie cu privire la refuzul deputatului Botez Forăscu de a face parte din Comisia însărcinată cu verificarea absenţelor deputaţilor de la şedinţele Adunării (şedinţa din 4 mai 1859), în „M. O.", 1859, nr. 60, p. 2, col. 1.

83 Intervenţie cu privire la situaţia alegerilor de la colegiile unde a votat un singur alegător (şedinţa din 4 mai 1859), în „M. O.", 1859, nr. 60, p. 2, col. 1.

84 Intervenţii cu privire la o petiţie a neguţătorilor din Iaşi (şedinţa din 4 mai 1859), în „M. O.", 1859, nr. 60, p. 2, col. 2, p. 3, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

85 Intervenţie cu privire la necesitatea baterii monedei naţionale (şedinţa din 4 mai 1859), în „M. O.", 1859, nr. 60, p. 3, col. 1.

86 Intervenţii cu privire la cererea lui D. Gheorghiade de a i se acorda împământenirea (şedinţa din 4 mai 1859), în „M. O.", 1859, nr. 60, p. 3, col. 1—2.

87 Intervenţii cu privire la dreptul locuitorilor din mahalalele Iaşului de a păşuna vitele pe imaşurile dinprejur (şedinţa din 4 mai 1859), în „M. O.", 1859, nr. 60, p. 4, col. 1—2.

88 Intervenţie cu privire la petiţia adresată Adunării de V. Conta, referitoare la anularea arendării moşiei Rădăşeni (şedinţa din 4 mai 1859), în „M. O.", 1859, nr. 61, p. 4, col. 1.

89 Propunere ca deputaţii delegaţi în Comisiunea Centrală de la Focşani, în momentul demisionării din comisie să redevină membri ai Adunării (şedinţa din 4 mai 1859), în „M. O.", 1859, nr. 61, p. 4, col. 2.

90 Intervenţie cu privire la propunerea ca delegaţii demisionaţi din Comisiunea Centrală să redevină membri ai Adunării (şedinţa din 4 mai 1859), în „M. O.", 1859, nr. 61, p. 4, col. 2.

91 Intervenţie în problemă de regulament (şedinţa din 4 mai 1859), în „M. O.", 1859, nr. 61, p. 4, col. 2.

LUCRĂRI SUBSCRISE ŞI DE M. KOGĂLNICEANU

92 Propunerea în legătură cu validarea mandatului deputatului Caravasile (şedinţa din 3 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 26, p. 2, col. 2.

93 Propunerea ca Adunarea să hotărască dacă deputaţii aleşi pot fi şi funcţionari (şedinţa din 20 ianuarie 1859), în „Suplement la nr. 29 al «M. O.»", 1859, p. 4, col. 1

94 Propunerea pentru formarea unei comisii care să verifice absenţele deputaţilor (şedinţa din 4 mai 1859), în „M. O.", 1859, nr. 60, p. 1, col. 1.

95 Petiţia în care se cere luarea măsurilor necesare pentru baterea monedei (şedinţa din 4 mai 1859), în „M. O.", 1859 nr. 60 p. 3 col. 1.

LUCRĂRI CITITE ŞI DE M. KOGĂLNICEANU

96 Proiectul de regulament al Adunării (şedinţa din 2 ianuarie 1859), în „Suplement la nr. 25 al «M. O.»", 1859, p. 2, col. 2, p. 3, col. 1; „M. O.", 1859, nr. 26, p. 2, col. 2, p. 3, col. 1.

97 „Anexa la regulamentul Adunării privitoare la alegerea domnului" (şedinţa din 4 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, p. 4, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

98 Adresa către Adunarea din Muntenia prin care comunică că Adunarea Moldovei a luat cunoştinţă de rezultatul votului de la 24 ianuarie (şedinţa din 28 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 31, p. 3, col. 2, p. 4, col. 1.

99 Adresa de răspuns la mesajul domnului, prin care făcea cunoscut rezultatul alegerii din Muntenia de la 24 ianuarie (şedinţa din 28 ianuarie 1859), în „M. O.", 1859, nr. 31, p. 1, col. 1, p. 2. col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

COMISIUNEA CENTRALĂ DE LA FOCȘANI

Sesiunea 23 mai 1859 — 26 ianuarie 1860

DISCURSURI, INTERVENȚII, AMENDAMENTE, PROPUNERI, MOȚIUNI

1 Amendament referitor la alegerea președintelui, vicepreședintelui și secretarilor Adunării (ședința din 23 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 4, col. 1.

2 Intervenție cu privire la sistemul de alegere a conducerii Comisiunii (ședința din 23 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 4, col. 2.

3 Intervenție cu privire la felul în care trebuie redactate procesele-verbale ale ședințelor (ședința din 25 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 6, col. 1.

4 Propune un subamendament cu privire la dreptul membrilor Comisiunii de a cere consemnarea anumitor probleme în procesele-verbale ale ședințelor (ședința din 25 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 6, col. 1.

5 Intervenție în legătură cu dreptul de vot al președintelui (ședința din 25 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 6, col. 2, p. 8, col. 1.

6 Amendament cu privire la numărul comisarilor care trebuie să sprijine o propunere pentru a putea fi luată în discuție de către Comisiune[72] (ședința din 26 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 8, col. 2.

7 Intervenție în care cere ca propunerea făcută de un comisar să fie luată în discuție fără să aibă nevoie să mai fie susținută și de alți membri ai Comisiunii (ședința din 26 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 9, col. 2.

8 Amendament la art. 71 din proiectul de regulament referitor la actele care trebuie să însoțească proiectele de lege elaborate de Comisiune (ședința din 26 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 10, col. 2, p. 11, col. 1.

9 Intervenție cu privire la actele care trebuie să însoțească proiectele de lege elaborate de Comisiune (ședința din 26 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 10, col. 2.

[72] Amendament retras.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

10 Intervenție și amendament cu privire la art. 78 din regulament, referitor la dreptul comisarilor de a asista la ședințele comitetelor (ședința din 26 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 12, col. 1.

11 Propune introducerea unui articol nou, 81, în regulament care să permită Comisiunii ca pentru anumite lucrări speciale să cheme persoane competente dinafara ei (ședința din 26 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 12, col. 1—2.

12 Intervenție cu privire la necesitatea solicitării anumitor persoane competente dinafara Comisiunii pentru efectuarea lucrărilor speciale (ședința din 26 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 12, col. 2.

13 Intervenție în care susține propunerea lui Gr. Sturdza de a se trece în protocol că problema Unirii Principatelor nu trebuie subordonată unificării legislației (ședința din 26 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 13, col. 1.

14 Amendament cu privire la art. 101 din regulament, referitor la excluderea comisarilor care lipsesc de la ședințe nemotivat (ședința din 26 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 13, col. 2.

15 Amendament cu privire la art. 106 din regulament referitor la sediul Comisiunii Centrale în cazuri de forță majoră (ședința din 26 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 14, col. 1.

16 Intervenții cu privire la sediul Comisiunii Centrale în cazuri de forță majoră (ședința din 26 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 14, col. 1—2, p. 15, col. 1.

17 Intervenții cu privire la necesitatea redactării cît mai amănunțite a protocoalelor ședințelor (ședința din 29 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 15, col. 2, p. 16, col. 1.

18 Intervenție cu privire la verificarea mandatelor membrilor Comisiunii (ședința din 29 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 16, col. 2.

19 Intervenții în care arată că refuză să facă parte din comitetul care urmează să redacteze răspunsul la mesaj (ședința din 29 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 17, col. 1—2, p. 18, col. 1—2.

20 Intervenții în legătură cu primirea unui funcționar supranumerar la Comisiune (ședința din 2 iunie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 26, col. 1—2.

21 Intervenție în care arată că nu trebuie să se revină asupra unui amendament votat (ședința din 2 iunie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 26, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

22 Intervenție în care arată că toate posturile de funcționari ale Comisiunii trebuie încredințate funcționarilor numai prin concurs (ședința din 2 iunie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 26, col. 2.

23 Intervenție cu privire la criteriile după care ar trebui să se primească funcționari supranumerari ai Comisiunii (ședința din 2 iunie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 26, col. 2.

24 Intervenție cu privire la propunerea lui Gr. Sturdza, referitoare la legea electorală (ședința din 2 iunie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 28, col. 1.

25 Intervenție în care arată că fără a se introduce votul universal trebuie să se meargă către „o întindere a dreptnrilor de alegători" (ședința din 2 iunie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 29, col. 1.

26 Intervenție cu privire la necesitatea lărgirii dreptului de vot (ședința din 2 iunie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 30, col. 1.

27 Intervenție în care arată că se abține de la votarea proiectului de retribuțiune a membrilor Comisiei (ședința din 8 iunie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 12, p. 48, col. 1.

28 Intervenții în problema redactării Constituției (ședința din 8 iunie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 14, p. 53, col. 1—2, p. 55, col. 1, p. 56, col. 1.

29 Intervenție cu privire la regulament (ședința din 10 iunie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 16, p. 64, col. 1—2.

30 Propunere pentru organizarea instrucțiunii publice (ședința din 11 iunie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 19, p. 73, col. 1.

31 Intervenții în legătură cu prezentarea lui Gr. Sturdza în fața tribunalului Iași la judecarea procesului refugiaților polonezi și cu inviolabilitatea deputaților (ședința din 3 iulie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 21, p. 82, col. 1, p. 83, col. 1—2, p. 84, col. 1—2; nr. 22, p. 85, col. 1—2, p. 86, col. 1—2, p. 87, col. 1—2.

32 Amendament privind prezentarea lui Gr. Sturdza în fața tribunalului pentru a da lămuriri referitoare la complotul polonezilor refugiați (ședința din 31 iulie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 22, p. 88, col. 1—2. Anexa II.

33 Intervenții privind proiectul de lege referitor la recrutare (ședința din 14 iulie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 26, p. 1, col. 2, p. 2, col. 1, p. 3, col. 1, p. 4, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

34 Propunere de rezoluțiune în legătură cu proiectul de lege privind recrutarea (ședința din 14 iulie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 26, p. 8, col. 2.

35 Intervenții cu privire la rolul Comisiunii Centrale în desăvîrșirea Unirii (ședința din 14 iulie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 26, p. 6, col. 1, p. 7, col. 1.

36 Intervenții privind problema proiectului de Constituție (ședința din 14 iulie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 26, p. 7, col. 1.

37 Discurs în care arată că unele măsuri luate de guvernul Moldovei în domeniul fiscal sînt ilegale (ședința din 18 iulie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 29, p. 2, col. 1, p. 4, col. 1.

38 Intervenție cu privire la atitudinea pe care a avut-o în Adunarea Electivă a Moldovei cînd s-au discutat probleme de impozite și chiltuieli (ședința din 18 iulie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 29, p. 4, col. 2, p. 5, col. 1.

39 Intervenție cu privire la luarea în discuție a proiectului de Constituție (ședința din 25 iulie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 32, p. 1, col. 2.

40 Intervenții în legătură cu proiectul de lege pentru acordarea de recompense și pensii văduvelor și răniților în urma luptei din Dealul Spirii (1848) (ședința din 30 iulie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 34, p. 3, col. 1—2, p. 4, col. 1—2, p. 5, col. 2.

41 Propunere privitoare la acordarea de pensii văduvelor și invalizilor din lupta din Dealul Spirii (1848) (ședința din 30 iulie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 34, p. 6, col. 2, p. 7, col. 1. Anexa III.

42 Discurs și intervenție referitoare la articolul 1 din Constituție (ședința din 31 iulie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 35, p. 1, col. 1, p. 6, col. 1, p. 7, col. 1, p. 12, col. 2, p. 14, col. 1.

43 Amendament privind cuprinsul primului alineat al Constituției (ședința din 31 iulie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 35, p. 15, col. 1.

44 Amendament privind art. II din Constituție (ședința din 31 iulie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 35, p. 16, col. 2.

45 Amendament referitor la „Titlul II" din proiectul de Constituție privind teritoriul Statului (ședința din 1 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 36, p. 1, col. 1.

46 Intervenții referitoare la „Titlul II" din Constituție privind teritoriul Statului (ședința din 1 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 36, p. 1, col. 1, p. 2, col. 1, p. 3, col. 1—2, p. 4, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

47 Amendament cu privire la art. 5 din proiectul de Constituție referitor la libertatea individuală (ședința din 1 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 36, p. 4, col. 2.

48 Intervenție cu privire la art. 5 din proiectul de Constituție referitor la libertatea individuală (ședința din 1 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 36, p. 4, col. 2.

49 Intervenții în legătură cu art. 6 din proiectul de Constituție referitor la libertatea individuală (ședința din 1 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 36, p. 5, col. 2, p. 6, col. 2, p. 8, col. 1—2; p. 9, col. 2.

50 Intervenție în legătură cu greșelile care s-au strecurat în textele protocoalelor Comisiunii țării la București (ședința din 1 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 36, p. 10, col. 1.

51 Intervenție referitoare la abuzurile care s-au făcut în administrarea averilor mănăstirești (ședința din 4 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 37, p. 1, col. 1—2, p. 2, col. 1.

52 Intervenție privind redactarea proiectului de adresă către domn (ședința din 4 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 37, p. 4, col. 1—2.

53 Intervenții în legătură cu redactarea proiectului de adresă către domn referitoare la unele abateri ale ambelor ministere de la textul convenției; situația mănăstirilor (ședința din 5 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 38, p. 1, col. 2, p. 2, col. 1—2, p. 3, col. 2, p. 4, col. 1—2, p. 5, col. 1—2, p. 6 col. 1, p. 7, col. 1, p. 8, col. 1, p. 9, col. 1, p. 10, col. 2, p. 14, col. 1.

54 Intervenții în legătură cu moțiunea depusă de a se vota o lege prevăzînd penalizarea persoanelor ce ar provoca intervenția Porții sau a altor puteri în chestiuni de interes public sau privat ale statului romîn (ședința din 20 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 41, p. 1, col. 2, p. 2, col. 1—2.

55 Amendament referitor la art. 7 din proiectul de Constituție care prevede desființarea privilegiilor de clasă (ședința din 20 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 41, p. 3, col. 1.

56 Amendament referitor la art. 8 din proiectul de Constituție privind drepturile politice ale locuitorilor creștini din Principate (ședința din 20 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 41, p. 3, col. 1.

57 Intervenții în legătură cu amendamentul propus la art. 8 din Constituție referitor la drepturile politice ale locuitorilor creștini din Principate (ședința din 20 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 41, p. 3, col. 1—2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

58 Intervenţii în legătură cu art. 10 din proiectul de Constituţie referitor la naturalizări (şedinţa din 20 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 41, p. 6, col. 1—2, p. 7, col. 2, p. 8, col. 1.

59 Subamendament privitor la art. 10 din proiectul de Constituţie referitor la naturalizări (şedinţa din 20 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 41, p. 6, col. 2.

60 Intervenţii în legătură cu art. 11 din proiectul de Constituţie referitor la admisibilitatea românilor şi străinilor în funcţiuni publice (şedinţa din 20 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 41, p. 8, col. 2, p. 9, col. 1—2.

61 Intervenţie cu privire la art. 12 din proiectul de Constituţie referitor la înfiinţarea şi aplicabilitatea pedepselor (şedinţa din 20 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 41, p. 9, col. 2.

62 Intervenţie în legătură cu art. 13 din proiectul de Constituţie referitor la inviolabilitatea domiciliului (şedinţa din 20 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 41, p. 9, col. 2.

63 Propunerea unui articol special privind libertatea de a alege domiciliul şi libertatea călătoriilor (şedinţa din 20 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 41, p. 9, col. 2.

64 Amendament în legătură cu art. 15 din proiectul de Constituţie referitor la dreptul de expropriere (şedinţa din 20 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 40, p. 10, col. 1.

65 Intervenţii în legătură cu amendamentul propus la art. 15 din proiectul de Constituţie referitor la dreptul de expropiere (şedinţa din 20 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 41, p. 10, col. 1, p. 12, col. 2, p. 13, col. 1, p. 15, col. 1—2, p. 17, col. 1—2.

66 Intervenţie în legătură cu cărţile pe care le-a ales pentru biblioteca Comisiunii (şedinţa din 22 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 42, p. 1, col. 1.

67 Intervenţii în legătură cu numărul de exemplare în care trebuiau tipărite „Protocoalele Comisiunii Centrale" (şedinţa din 24 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 43, p. 2, col. 1.

68 Intervenţii în legătură cu propunerea unui proiect de lege de a se desfiinţa anumite autorităţi din Bucureşti şi Iaşi (şedinţa din 24 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 43, p. 3, col. 2.

69 Intervenţie prin care cere să nu se mai readucă în discuţie articolele din proiectul de Constituţie o dată votate (şedinţa din 24 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 43, p. 4, col. 1—2, p. 5, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

70 Intervenție în legătură cu regimul vămilor și drumurilor (ședința din 24 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 43, p. 6, p. 7, col. 1—2.

71 Intervenții referitoare la un amendament al art. 15 din proiectul de Constituție privind inviolabilitatea proprietății (ședința din 24 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 43, p. 7, col. 2, p .8, col. 1—2.

72 Amendament privitor la art. 17 din proiectul de Constituție referitor la desființarea pedepsei cu moartea (ședința din 24 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 43, p. 8, col. 2.

73 Intervenții în legătură cu art. 15 din proiectul de Constituție referitor la desființarea pedepsei cu moartea (ședința din 24 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 43, p. 8, col. 2, p. 9, col. 1, p. 10, col. 1—2, p. 13, col. 1—2, p. 14, col. 1—2.

74 Intervenție în legătură cu trimiterea unei adrese de felicitare către domn, cu ocazia zilei sale onomastice (ședința din 26 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 44, p. 1, col. 2, p. 2, col. 2.

75 Intervenții polemice cu Tell, privind concediul cerut de acesta (ședința din 26 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 44, p. 3, col. 1.

76 Propune redactarea unui proiect de lege privind presa din ambele Principate (ședința din 26 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 44, p. 3, col. 2.

77 Intervenție în legătură cu trimiterea unei deputațiuni care să ducă adresa de felicitare către domn (ședința din 29 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 45, p. 2, col. 1.

78 Intervenție în legătură cu atribuțiile Consiliului de Miniștri al Moldovei în lipsa domnului din Iași (ședința din 28 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 45, p. 2, col. 2, p. 3, col. 1—2, p. 4, col. 1.

79 Moțiunea pentru deschiderea unui port la Marea Neagră (ședința din 31 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 46, p. 2, col. 2, p. 3, col. 1. Anexa II.

80 Intervenții cu privire la redactarea și modificarea Protocoalelor Comisiunii (ședința din 1 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 47, p. 2, col. 2, p. 3, col. 1—2, p. 4, col. 1.

81 Intervenție în legătură cu sporirea numărului funcționarilor Comisiunii (ședința din 1 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 47, p. 2, col. 1.

82 Intervenții prin care cere amînarea continuării discuției proiectului de Constituție (ședința din 1 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 47, p. 5, col. 1—2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

83 Amendament şi intervenţii la art. 18 din proiectul de Constituţie referitor la secretul scrisorilor (şedinţa din 1 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 47, p. 6, col. 1.

84 Amendament cu privire la art. 19 din proiectul de Constituţie referitor la libertatea cultelor (şedinţa din 1 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 47, p. 8, col. 1—2.

85 Intervenţie în legătură cu o adresă a Consiliului de Miniştri din Iaşi, în care se cere trimiterea regulată a „Protocoalelor Comisiunii" (şedinţa din 2 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 48, p. 1, col. 2.

86 Intervenţie în legătură cu publicarea imediată a protocoalelor şedinţelor în care s-a discutat adresa de felicitare către domn (şedinţa din 2 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 48, p. 2, col. 2.

87 Intervenţie în legătură cu publicarea „Protocoalelor Comisiunii" (şedinţa din 2 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 48, p. 2, col. 2.

88 Intervenţie privind organizarea şedinţelor de lucru ale Comisiunii (şedinţa din 3 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 49, p. 1, col. 1—2, p. 2, col. 1.

89 Intervenţie referitoare la rezerva de a obiecta, cînd se va vota proiectul de Constituţie în ansamblu, asupra unor articole la a căror votare separată nu a luat parte (şedinţa din 3 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 49, p. 2, col. 1.

90 Intervenţii în legătură cu regimul drumurilor şi apelor curgătoare, prevăzut în art. 15 din proiectul de Constituţie (şedinţa din 3 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 49, p. 4, col. 2, p. 5, col. 2, p. 6, col. 2, p. 7, col. 1—2.

91 Amendament la art. 15 din proiectul de Constituţie referitor la regimul rîurilor şi drumurilor (şedinţa din 3 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 49, p. 7, col. 2.

92 Amendament cu privire la art. 20 din proiectul de Constituţie referitor la regimul actelor de stare civilă (şedinţa din 3 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 49, p. 7, col. 2.

93 Intervenţii în legătură cu regimul actelor de stare civilă (şedinţa din 3 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 49, p. 7, col. 2, p. 8, col. 1—2, p. 9, col. 1, p. 11, col. 1, p. 14, col. 1, p. 15, col. 1, p. 16, col. 1—2, p. 17, col. 1—2 .

94 Amendament cu privire la art. 20 din Constituţie, referitor la „libertatea rostirii ideilor" (şedinţa din 3 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 49, p. 18, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

95 Amendament cu privire la art. 22 din proiectul de Constituţie referitor la libertatea învăţămîntului şi dreptul de a deschide şcoli (şedinţa din 3 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 49, p. 18, col. 2.

96 Intervenţii cu privire la art. 22 din proiectul de Constituţie referitor la dreptul de a deschide şcoli (şedinţa din 3 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 49, p. 18, col. 2, p. 19, col. 1—2, p. 20, col. 1—2.

97 Amendament cu privire la art. 23 din proiectul de Constituţie referitor la gratuitatea şi obligativitatea învăţămîntului primar (şedinţa din 4 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 50, p. 1, col. 1.

98 Amendament cu privire la art. 24 din proiectul de Constituţie referitor la libertatea presei şi cenzură (şedinţa din 3 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 50, p. 1, col. 2.

99 Discurs referitor la art. 24 din proiectul de Constituţie privitor la libertatea presei (şedinţa din 4 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 50, p. 4, col. 1, p. 6, col. 1.

100 Discurs cu privire la art. 21 din proiectul de Constituţie referitor la libertatea întrunirilor (şedinţa din 11 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 53, p. 1, col. 1, p. 2, col. 1, p. 3, col. 2, p. 4, col. 2.

101 Intervenţie cu privire la art. 26 din proiectul de Constituţie referitor la dreptul de petiţionare al cetăţenilor (şedinţa din 11 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 53, p. 5, col. 1.

102 Intervenţie şi amendament cu privire la art. 27 din proiectul de Constituţie referitor la dreptul de a urmări în faţa instanţelor competente pe funcţionarii publici pentru lucrările lor administrative (şedinţa din 11 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 53, p. 5, col. 2.

103 Intervenţie şi amendament cu privire la art. 28 din proiectul de Constituţie, care interzice autorităţilor străine de a urmări pe comîni (şedinţa din 11 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 53, p. 6, col. 1—2, p. 7, col. 1, p. 9, col. 1, p. 10, col. 1.

104 Intervenţii şi amendament cu privire la art. 34 din proiectul de Constituţie referitor la regimul proiectelor de legi respinse de către Adunare (şedinţa din 11 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 53, p. 1, col. 1, p. 12, col. 1, p. 13, col. 1.

105 Amendament cu privire la art. 35 din proiectul de Constituţie referitor la puterea judecătorească (şedinţa din 11 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 53, p. 14, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

106 Intervenție în legătură cu art. 36 din proiectul de Constituție referitor la puterea judecătorească (ședința din 11 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 53, p. 14, col. 2.

107 Amendament cu privire la art. 38 din proiectul de Constituție referitor la „puterea constituțională domnească" (ședința din 15 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 55, p. 1, col. 1.

108 Intervenție cu privire la art. 38 din proiectul de Constituție referitor la „puterea constituțională domnească" (ședința din 15 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 55, p. 3, col. 1.

109 Amendament cu privire la articolul 39 din proiectul de Constituție referitor la prerogativele domnului (ședința din 15 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 55, p. 3, col. 2, p. 4, col. 1.

110 Intervenții în legătură cu amendamentul făcut la art. 39 din proiectul de Constituție referitor la prerogativele domnului (ședința din 15 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 55, p. 4, col. 1—2, p. 5, col. 1—2, p. 6, col. 2.

111 Amendament cu privire la art. 42 din proiectul de Constituție referitor la dreptul domnului de a convoca și dizolva Adunarea și dreptul acestuia de a părăsi țara (ședința din 15 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 55, p. 7, col. 1.

112 Intervenții cu privire la art. 42 al proiectului de Constituție referitor la mesajul domnului și dreptul acestuia de a părăsi teritoriul țării (ședința din 15 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 55, p. 7, col. 2, p. 8, col. 1.

113 Intervenții prin care se opune la luarea în discuție a chestiunii țărănești (ședința din 16 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 56, p. 1, col. 1—2, p. 2, col. 1—2, p. 3, col. 2, p. 4, col. 1—2, p. 5, col. 1—2, p. 6, col. 1—2.

114 Moțiune prin care cere Comisiunii ca, înainte de a redacta legea referitoare la relațiile dintre proprietari și țărani, să ceară guvernelor să facă studiile necesare (ședința din 16 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 56, p. 3, col. 1.

115 Intervenție în legătură cu problema publicării protocoalelor ședințelor Comisiunii (ședința din 16 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 56, p. 7, col. 1—2.

116 Intervenții cu privire la art. 46 din proiectul de Constituție referitor la dreptul membrilor familiei domnului de a fi miniștri (ședința din 16 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 57, p. 5, col. 2, p. 6, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

117 Intervenţii cu privire la art. 9 din proiectul de Constituţie referitor la dreptul Curţii de Casaţie de a judeca pe miniştri pentru delictele săvîrşite în timpul funcţiunii lor (şedinţa din 16 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 57, p. 7, col. 2, p. 8, col. 1—2.

118 Discurs cu privire la art. 44 din proiectul de Constituţie referitor la atribuţiile Consiliului de Miniştri în caz de vacantare a tronului (şedinţa din 17 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 57, p. 1, col. 2, p. 3, col. 2, p. 4, col. 1.

119 Amendament la art. 51 din proiectul de Constituţie referitor la dreptul domnului de a ierta pe miniştrii condamnaţi de Curtea de Casaţie (şedinţa din 18 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 58, p. 1, col. 1.

120 Intervenţii cu privire la art. 51 din proiectul de Constituţie referitor la dreptul domnului de a ierta miniştrii condamnaţi de Curtea de Casaţie (şedinţa din 18 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 58, p. 1, col. 1, p. 2, col. 2, p. 3, col. 1—2, p. 4, col. 1—2, p. 5, col. 2.

121 Amendament cu privire la art. 51 din proiectul de Constituţie referitor la componenţa Adunării Generale (şedinţa din 18 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 58, p. 6, col. 1.

122 Intervenţie cu privire la art. 51 din proiectul de Constituţie referitor la componenţa Adunării Generale (şedinţa din 18 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 58, p. 6, col. 1.

123 Amendament cu privire la art. 53 din proiectul de Constituţie, referitor la dreptul mitropoliţilor şi episcopilor de a fi deputaţi (şedinţa din 18 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 58, p. 6, col. 2.

124 Intervenţii cu privire la art. 54 al proiectului de Constituţie referitor la caracterul reprezentativ al Adunării Generale (şedinţa din 18 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 58, p. 7, col. 1, p. 8, col. 1.

125 Intervenţie în legătură cu sufragiul universal (şedinţa din 18 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 58, p. 8, col. 2.

126 Amendament cu privire la art. 56 din proiectul de Constituţie referitor la incompatibilitatea mandatului de deputat cu unele funcţiuni (şedinţa din 18 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 58, p. 8, col. 2.

127 Intervenţii cu privire la art. 56 din proiectul de Constituţie referitor la incompatibilitatea mandatului de deputat cu unele funcţiuni ale statului (şedinţa din 18 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 58, p. 8, col. 2, p. 9, col. 1—2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

128 Intervenție cu privire la art. 57 din proiectul de Constituție care stabilea că un deputat nu poate fi urmărit niciodată pentru părerile „emise de el în exercițiul mandatului său" (ședința din 18 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 58, p. 10, col. 2.

129 Intervenție în legătură cu art. 61 din proiectul de Constituție referitor la data convocării anuale a Parlamentului (ședința din 18 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 58, p. 11, col. 1.

130 Intervenții în legătură cu propunerea de a se scoate din proiectul de Constituție articolul 43 (ședința din 18 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 58, p. 11, col. 1.

131 Amendament cu privire la art. 64 din proiectul de Constituție referitor la caracterul ședințelor Parlamentului (ședința din 18 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 58, p. 11, col. 2, p. 12, col. 1.

132 Intervenții cu privire la art. 64 din proiectul de Constituție referitor la caracterul ședințelor Parlamentului (ședința din 18 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 58, p. 12, col. 2, p. 13, col. 1—2, p. 14, col. 1.

133 Amendament cu privire la art. 58 din proiectul de Constituție, referitor la numărul de voturi pe care trebuie să-l întrunească hotărîrile pentru a putea fi socotite aprobate de către Adunare (ședința din 22 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 59, p. 1, col. 2.

134 Amendament cu privire la art. 70 (respectiv 71) din proiectul de Constituție referitor la „regulamentul interior" al Adunării (ședința din 22 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 59, p. 2, col. 2.

135 Amendament cu privire la art. 72 din proiectul de Constituție referitor la folosirea pazei militare de către Adunare (ședința din 22 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 59, p. 2, col. 2.

136 Amendament cu privire la art. 78 din proiectul de Constituție referitor la alegerea mitropoliților și episcopilor (ședința din 22 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 59, p. 4, col. 1.

137 Amendament cu privire la art. 79 din proiectul de Constituție referitor la componența Comisiunii Centrale (ședința din 22 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 59, p. 4, col. 2.

138 Amendament cu privire la art. 83 din proiectul de Constituție referitor la inviolabilitatea membrilor Comisiunii (ședința din 22 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 59, p. 5, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

139 Amendament cu privire la art. 89 din proiectul de Constituţie referitor la durata funcţiunilor preşedintelui Comisiunii (şedinţa din 22 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 59, p. 7, col. 2.

140 Amendament cu privire la art. 93 din proiectul de Constituţie referitor la modalitatea de trimitere către Adunări a proiectelor de legi elaborate de către Comisiunea Centrală (şedinţa din 22 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 59, p. 10, col. 2, p. 15, col. 1.

141 Amendament cu privire la art. 103 din proiectul de Constituţie referitor la dreptul de control al Curţii de Casaţie asupra Curţilor de Apel şi tribunalelor (şedinţa din 24 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 60, p. 1, col. 2.

142 Intervenţie cu privire la posibilitatea de a judeca pe membrii Curţii de Casaţie şi ai Comisiei Centrale (şedinţa din 24 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 60, p. 2, col. 1—2.

143 Amendament cu privire la art. 104 din proiectul de Constituţie referitor la introducerea instanţei juraţilor (şedinţa din 24 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 60, p. 3, col. 1.

144 Propune introducerea în proiectul de Constituţie a unui articol care să prevadă înfiinţarea ministerului public (şedinţa din 24 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 60, p. 3, col. 1.

145 Intervenţie în legătură cu propunerea de a se introduce un articol nou în proiectul de Constituţie referitor la organizarea justiţiei (şedinţa din 24 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 60, p. 3, col. 1.

146 Intervenţie cu privire la amendamentul propus la art. 104 din proiectul de Constituţie referitor la introducerea instanţei juraţilor (şedinţa din 24 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 60, p. 3, col. 2.

147 Intervenţii în legătură cu judecarea proceselor de presă (şedinţa din 24 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 60 p. 4, col. 1.

148 Discurs în legătură cu instituirea instanţei juraţilor (şedinţa din 24 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 60 p. 4, col. 2, p. 5, col. 2, p. 6, col. 1.

149 Amendament cu privire la art. 108 din proiectul de Constituţie referitor la publicitatea şedinţelor instanţelor judecătoreşti (şedinţa din 24 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 60, p. 7, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

150 Amendament cu privire la art. 112 din proiectul de Constituție referitor la atribuțiile justiției militare (ședința din 24 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 60, p. 8, col. 2.

151 Intervenții în legătură cu art. 112 din proiectul de Constituție referitor la atribuțiile justiției militare (ședința din 24 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 60, p. 8, col. 2, p. 9, col. 1.

152 Propunere cu privire la redactarea art. 114 din proiectul de Constituție referitor la punerea în aplicare a deciziunilor și regulamentelor administrative (ședința din 24 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 60, p. 10, col. 2.

153 Intervenție în legătură cu recrutarea magistraților și organizarea justiției (ședința din 25 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 61, p. 3, col. 1—2, p. 4, col. 1—2.

154 Subamendament la art. 115 din proiectul de Constituție referitor la organizarea administrativă a țării (ședința din 25 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 61, p. 10, col. 2.

155 Intervenții cu privire la art. 115 din proiectul de Constituție privitor la organizarea administrativă a țării (ședința din 25 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 61, p. 9, col. 1—2, p. 10, col. 2, p. 11, col. 1—2; p. 12, col. 1; p. 13, col. 1.

156 Amendament cu privire la art. 118 din proiectul de Constituție referitor la stabilirea impozitelor (ședința din 29 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 63, p. 1, col. 1.

157 Amendament cu privire la art. 119 din proiectul de Constituție referitor la stabilirea bugetului statului (ședința din 29 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 63, p. 1, col. 2.

158 Intervenție cu privire la art. 119 din proiectul de Constituție referitor la stabilirea bugetului statului (ședința din 29 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 63, p. 1, col. 2, p. 2, col. 1.

159 Propunere pentru contopirea art. 124 din proiectul de Constituție referitor la stabilirea impozitelor suplimentare cu art. 118 (ședința din 29 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 63, p. 2, col. 2.

160 Intervenție cu privire la art. 125 din proiectul de Constituție referitor la Curtea de control; dreptul de apel împotriva hotărîrilor acestei curți (ședința din 29 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 63, p. 3, col. 1—2.

161 Amendament cu privire la art. 126 din proiectul de Constituție referitor la administrarea averilor mănăstirilor și bisericilor (șe-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

dința din 29 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 63, p. 3, col. 2.

162 Intervenții cu privire la art. 126 din proiectul de Constituție referitor la administrarea averilor bisericilor și mănăstirilor (ședința din 29 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 63, p. 4, col. 1—2, p. 5, col. 1—2, p. 6, col. 1—2, p. 7, col. 1—2, p. 8, col. 1.

163 Intervenții cu privire la art. 127 din proiectul de Constituție referitor la recrutarea armatei (ședința din 29 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 63, p. 8, col. 2, p. 9, col. 1—2, p. 12, col. 1—2.

164 Intervenții în legătură cu probleme de regulament (ședința din 29 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 63, p. 10, col. 2, p. 11, col. 1.

165 Amendament cu privire la art. 127 (respectiv 134 pînă la 139) din proiectul de Constituție referitor la recrutarea armatei (ședința din 29 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 63, p. 11, col. 2.

166 Intervenții în legătură cu controlul votului membrilor Comisiunii (ședința din 29 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 63, p. 13, col. 1—2, p. 14, col. 1.

167 Intervenție cu privire la art. 129 din proiectul de Constituție referitor la „drepturile și îndatoririle soldaților de la rezervă" (ședința din 1 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 64, p. 1, col. 2.

168 Amendament cu privire la art. 131 din proiectul de Constituție referitor la recrutarea grănicerilor și dorobanților (ședința din 1 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 63, p. 2, col. 2.

169 Intervenții în legătură cu art. 131 din proiectul de Constituție referitor la recrutarea grănicerilor și dorobanților (ședința din 1 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 63, p. 2, col. 2, p. 3, col. 1—2, p. 4, col. 1, p. 6, col. 2.

170 Amendament cu privire la art. 133 din proiectul de Constituție referitor la admisibilitatea trupelor străine în țară (ședința din 1 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 63, p. 7, col. 2.

171 Intervenții în legătură cu art. 133 din proiectul de Constituție referitor la admisibilitatea trupelor străine în țară (ședința din 1 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 63, p. 7, col. 2, p. 8, col. 1—2, p. 9, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

172 Intervenţie în legătură cu art. 142 din proiectul de Constituţie referitor la retragerea gradelor, onorurilor şi pensiilor militarilor (şedinţa din 1 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 63, p. 9, col. 1.

173 Intervenţie în legătură cu art. 143 din proiectul de Constituţie referitor la naţionalitatea comandantului „de căpetenie al oştirii" (şedinţa din 1 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 63, p. 9, col. 1—2.

174 Intervenţie în legătură cu art. 144 din proiectul de Constituţie referitor la culorile drapelului şi stema ţării (şedinţa din 1 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 63, p. 9, col. 2, p. 10, col. 1—2, p. 11, col. 1.

175 Amendament la art. 145 din proiectul de Constituţie referitor la stabilirea capitalei ţării (şedinţa din 1 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 64, p. 13, col. 1—2.

176 Discurs cu privire la art. 145 din proiectul de Constituţie referitor la stabilirea capitalei ţării (şedinţa din 1 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 64, p. 13, col. 2, p. 16, col. 2, p. 17, col. 1—2.

177 Propune un art. nou în proiectul de Constituţie referitor la legea electorală (şedinţa din 2 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 65, p. 1, col. 1.

178 Intervenţie în legătură cu art. din proiectul de Constituţie referitor la legea electorală (şedinţa din 2 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 65, p. 1, col. 1—2, p. 3, col. 1, p. 4, col. 2, p. 6, col. 2.

179 Propunere în legătură cu art. 141 din proiectul de Constituţie referitor la apărarea Constituţiei (şedinţa din 2 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 65, p. 7, col. 1.

180 Propune un art. nou în proiectul de Constituţie referitor la posibilitatea modificării Constituţiei (şedinţa din 2 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 65, p. 7, col. 1.

181 Intervenţie în legătură cu art. care prevede posibilitatea modificării Constituţiei (şedinţa din 2 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 65, p. 7, col. 1.

182 Amendamentul la art. 143 din proiectul de Constituţie referitor la legile ce vor trebui elaborate de Comisiunea Centrală (şedinţa din 2 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 65, p. 8, col. 1—2.

183 Intervenţii cu privire la înfiinţarea băncilor teritoriale (şedinţa din 2 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 65, p. 8, col. 2, p. 9, col. 1, 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

184 Moţiune prin care propune ca ministerele din ambele Principate să cadă de acord „pentru întrunirea autorităţilor poliţieneşti şi municipale din Focşani" (şedinţa din 3 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 66, p. 2, col. 2.

185 Intervenţii cu privire la art. 1 din proiectul de lege electorală, referitor la dreptul de a alege (şedinţa din 7 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 67, p. 1, col. 1—2, p. 2, col. 2.

186 Intervenţie în legătură cu art. 3 din proiectul de lege electorală referitor la definirea „alegătorului primar" (şedinţa din 7 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 67, p. 3, col. 1.

187 Intervenţii în legătură cu art. 7, din proiectul de lege electorală referitor la definirea „venitului funciar" (şedinţa din 7 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 67, p. 3, col. 1, p. 4, col. 1—2.

188 Intervenţie în legătură cu amendamentul propus la art. 7 din proiectul de lege electorală (şedinţa din 7 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 67, p. 5, col. 1.

189 Intervenţii cu privire la articolul propus de minoritate, referitor la stabilirea venitului celor cu proprietăţi ipotecate (şedinţa din 7 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 67, p. 6, col. 1—2.

190 Intervenţii cu privire la art. 9 din proiectul de lege electorală referitor la definirea „capitalului funciar, industrial sau comercial" (şedinţa din 7 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 67, p. 7, col. 2.

191 Amendament cu privire la art. 9 din proiectul de lege electorală referitor la definirea venitului alegătorilor (şedinţa din 7 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 67, p. 8, col. 1.

192 Intervenţie în legătură cu art. 10, din proiectul de lege electorală referitor la care se poate adeveri proprietatea şi veniturile alegătorilor (şedinţa din 7 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 67, p. 9, col. 12.

193 Intervenţii în legătură cu art. 15 din proiectul de lege electorală referitor la dreptul de a fi ales (şedinţa din 7 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 67, p. 11, col. 1, p. 12, col. 2, p. 13, col. 2, p. 14, col. 1.

194 Intervenţii în legătură cu art. 18 din proiectul de lege electorală referitor la incompatibilitatea mandatului de deputat cu anumite funcţiuni în stat (şedinţa din 7 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 67, p. 15, col. 1—2.

195 Amendament cu privire la art. 18 din proiectul de lege electorală referitor la incompatibilitatea mandatului de deputat cu

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

anumite funcţiuni administrative (şedinţa din 7 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 67, p. 16, col. 2.

196 Amendament cu privire la art. 19 din proiectul de lege electorală referitor la alegerea magistraţilor şi membrilor municipalităţilor ca deputaţi (şedinţa din 7 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 67, p. 16, col. 2.

197 Amendament cu privire la art. 20 din proiectul de lege electorală referitor la primirea de funcţiuni publice şi decoraţii de către deputaţi (şedinţa din 7 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 67, p. 16, col. 2.

198 Intervenţii cu privire la art. 23 din proiectul de lege electorală referitor la sistemul de completare a numărului de alegători în cazul în care nu este suficient numărul celor care să aibă censul cerut (şedinţa din 8 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 68, p. 6, col. 1, p. 7, col. 1, p. 8, col. 2.

199 Intervenţii cu privire la art. 55 din proiectul de lege electorală referitor la caracterul reprezentativ general al deputaţilor (şedinţa din 8 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 68, p. 17, col. 1.

200 Intervenţii cu privire la art. 58 din proiectul de lege electorală referitor la posibilitatea de arestare a deputaţilor (şedinţa din 8 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 68, p. 17, col. 2, p. 18, col. 1—2.

201 Amendament la art. 58 din proiectul de lege electorală referitor la situaţia deputaţilor arestaţi în timpul vacanţei parlamentare (şedinţa din 8 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 68, p. 18, col. 2, p. 19, col. 1.

202 Intervenţie cu privire la art. adiţional propus a se introduce în proiectul de lege electorală referitor la excluderea deputaţilor aleşi prin falsificarea alegerilor (şedinţa din 8 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 68, p. 20, col. 1—2, p. 21, col. 1—2.

203 Intervenţie în legătură cu propunerea de a se introduce un articol nou în Constituţie referitor la verificarea mandatelor de deputaţi (şedinţa din 8 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 68, p. 22, col. 2.

204 Intervenţii în legătură cu sistemul de votare al proiectului de Constituţie în ansamblu (şedinţa din 9 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 69, p. 1, col. 1.

205 Discurs cu prilejul discuţiei în ansamblu al proiectului de Constituţie (şedinţa din 9 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 69, p. 3, col. 2, p. 5, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

206 Propunerea ca membrii comitetului care au redactat proiectul să se întrunească spre a revizui anumite articole şi a introduce în proiect pe cele nou propuse (şedinţa din 9 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 69, p. 5, col. 1—2.

207 Intervenţie în legătură cu art. din proiectul de Constituţie referitor la arestarea deputaţilor (şedinţa din 9 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 69, p. 11, col. 2, p. 12, col. 1.

208 Intervenţie în legătură cu modul în care trebuie trimis domnului proiectul de Constituţie (şedinţa din 12 noiembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 73, p. 1, col. 1.

209 Intervenţie în legătură cu condiţiunea ca orice lege redactată de comisiune să fie aplicabilă ambelor Principate, chiar dacă a fost propusă numai de către unul din cabinete (şedinţa din 12 noiembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 73, p. 2, col. 2, p. 3, col. 1.

210 Intervenţie în legătură cu textul proiectului de adresă ce va fi trimis domnului împreună cu proiectul de Constituţie (şedinţa din 12 noiembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 73, p. 4, col. 1.

211 Intervenţie în legătură cu cererea sa de concediu (şedinţa din 12 noiembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 73, p. 4, col. 2.

212 Intervenţii în legătură cu „proiectul relativ la Comisariatul riveran dunărean" (şedinţa din 12 noiembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 73, p. 5, col. 2.

213 Intervenţii cu privire la art. 3 din „proiectul relativ la Comisariatul riveran", privind salarizarea comisarilor (şedinţa din 12 noiembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 73, p. 6, col. 1—2, p. 7, col. 1—2.

214 Intervenţii cu privire la unificarea legislaţiei serviciului statistic din ambele Principate (şedinţa din 14 noiembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 74, p. 1, col. 2, p. 2, col. 1—2, p. 3, col. 1—2, p. 4, col. 1.

215 Intervenţie în legătură cu problema alegerii unui vicepreşedinte al Comisiunii pentru răstimpul absenţei preşedintelui, chemat de domn la Iaşi (şedinţa din 16 noiembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 75, p. 1, col. 2.

216 Amendament cu privire la art. 13 din proiectul de lege pentru înfiinţarea Curţii de Casaţie, relativ la dreptul procurorului general de a ataca hotărîrile definitive ale tribunalelor spirituale şi militare (şedinţa din 23 noiembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 77, p. 4, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

217 Intervenție în legătură cu predarea conceptelor protocoalelor în vederea închiderii sesiunii (ședința din 27 ianuarie 1860), în Protocoalele Comisiunii...", nr. 87, p. 1, col. 2, p. 2, col. 1.

LUCRĂRI SUBSCRISE ȘI DE M. KOGĂLNICEANU

218 Amendamentul privind durata funcțiunii președintelui Comisiunii (ședința din 23 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 5, col. 1.

219 Amendament cu privire la recrutarea funcționarilor Comisiunii (ședința din 30 mai 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", p. 23, col. 2.

220 Propunerea pentru modificarea legii electorale (ședința din 2 iunie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 32, col. 1—2.

221 Propunerea de a nu se lua Regulamentul Organic ca punct de plecare în redactarea viitoarei Constituții (ședința din 8 iunie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 15, p. 60, col. 1—2, nr. 16, p. 61, col. 1—2, p. 62, col. 1—2. Anexa III.

222 Propunerea de a se forma comitete care să redacteze proiecte de legi referitoare la mai multe probleme privind viața economică, politică și judecătorească a țării (ședința din 10 iunie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 18, p. 72, col. 1. Anexa II.

223 Propunerea pentru înființarea unei bănci naționale (ședința din 11 iunie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 18, p. 72, col. 2, nr. 19, p. 73, col. 1.

224 Propunerea de a se admite alfabetul latin în redactarea lucrărilor Comisiunii (ședința din 11 iunie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 19, p. 73, col. 1. Anexa V.

225 Propunerea de închidere a discuției asupra raportului referitor la încălcarea Convenției de către ministerul din Moldova (ședința din 18 iulie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 29, p. 6, col. 1.

226 Amendament referitor la scoaterea unei medalii în amintirea luptei din Dealul Spirii (ședința din 30 iulie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 34, p. 7, col. 1—2.

227 Amendamente la proiectul de Constituțiune (ședința din 31 iulie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 35, p. 17, col. 1, p. 2, col. 2.

228 Propunerea pentru „desființarea unor dregătorii administrative și judecătorești în ambele Principate" (ședința din 22 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 42, p. 1, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

229 Propunerea de a se trimite o adresă de felicitare domnitorului, cu ocazia zilei onomastice (şedinţa din 26 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 44, p. 1, col. 2.

230 Proiectul de adresă pentru felicitarea domnului cu ocazia onomasticii (şedinţa din 28 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 45, p. 4, col. 2.

231 Propunerea de a se elabora un proiect de lege referitor la presă, comun ambelor Principate (şedinţa din 31 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 46, p. 3, col. 1—2.

232 Subamendamentul cu privire la art. 21 din proiectul de Constituţie referitor la libertatea întrunirilor (şedinţa din 11 septembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 53, p. 2, col. 1.

233 Moţiune cu privire la înfiinţarea băncilor teritoriale (şedinţa din 2 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 65, p. 9, col. 2.

234 Propunerea de a se înscrie în rîndul legilor organice legile privind alegerea mitropoliţilor şi episcopilor (şedinţa din 2 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 65, p. 10, col. 2.

235 Amendament la art. 7 din proiectul de lege electorală, prin care se cere înlocuirea cuvîntului *moşie* prin acela de *proprietatea alegătorului* (şedinţa din 7 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 67, p. 5, col. 1.

236 Amendament cu privire la art. 15 din proiectul de lege electorală referitor la dreptul de a fi ales (şedinţa din 7 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 67, p. 14, col. 2.

237 Moţiune pentru adăugarea unui art. în Constituţie referitor la verificarea mandatelor deputaţilor (şedinţa din 8 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 68, p. 22, col. 2.

238 Declaraţie în care se arată că votînd proiectul de Constituţie nu votează şi anexa nr. 1 privitoare la cazul de vacanţare a tronului (şedinţa din 9 octombrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 69, p. 12, col. 2.

239 Propunerea de a se forma un comitet care să elaboreze proiectul de lege referitor la responsabilitatea miniştrilor şi funcţionarilor publici (şedinţa din 12 noiembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 73, p. 4, col. 2.

240 Petiţia starețului comunităţii romîne de la Muntele Athos prin care cere să i se fixeze un venit satisfăcător pentru întreţinerea comunităţilor romîne de la Athos şi din Palestina (şedinţa din 14 noiembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 74, p. 4, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

241 Proiectul de adresă către domn referitor la abaterile ambelor ministere de la textul Convenției (ședința din 4 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 37, p. 5, col. 1, p. 7, col. 2.

242 Proiectul de adresă către domn, privind unele abateri ale ambelor ministere de la textul Convenției (ședința din 5 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 38, p. 1, col. 1.

243 Adresa primită din partea tipografului Romanov care anunță că a început tipărirea regulamentului Comisiunii Centrale (ședința din 20 august 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 41, p. 1, col. 1.

244 Raportul și proiectul de lege „relativ la unificarea autorităților din orașul Focșani" și bugetul respectiv (ședința din 23 noiembrie 1859), în „Protocoalele Comisiunii...", nr. 77, p. 1, col. 1, p. 2, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

SESIUNEA ADUNĂRII LEGISLATIVE

6 martie 1860 — 7 iulie 1860

DISCURSURI, INTERVENȚII. AMENDAMENTE, RROPUNERI, MOȚIUNI

1 Intervenție cu privire la verificarea mandatelor de deputați din jud. Dorohoi (ședința din 10 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 131, p. 445, col. 3.

2 Intervenție cu privire la dreptul lui Al. Curt de a figura pe listele de alegători și la ingerințele comise în timpul alegerilor de deputați în jud. Dorohoi (ședința din 10 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 131, p. 446, col. 3.

3 Intervenție în care arată că alegerea deputaților Grigoriu și Docan s-a făcut fără nici o influență (ședința din 10 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 131, p. 446, col. 3.

4 Intervenție în care arată abuzurile comise de prefectura din Focșani cu privire la publicarea listelor de alegători (ședința din 10 martie 1860), în „M. O.", 1860, (II), nr. 131, p. 447, col. 3.

5 Intervenție prin care cere instituirea unei comisii care să cerceteze ilegalitățile comise în timpul alegerilor (ședința din 10 martie 1860), în „M. O.", 1860, (II), nr. 131, p. 447, col. 3.

6 Intervenție cu privire la unele abuzuri comise de oficialități în privința listelor de alegători (ședința din 10 martie 1860), în „M. O.", (II), nr. 131, p. 448, col. 1.

7 Intervenție în care arată cum s-au pregătit alegerile în Țara Românească (ședința din 10 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 131, p. 448, col. 1.

8 Discurs „asupra alegerii colegiului alegătorilor direcți din orașul Piatra" (ședința din 12 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 138, p. 473, col. 1, p. 475, col. 1.

9 Intervenții polemice cu Gr. Balș cu privire la alegerea de deputat în orașul Piatra; cere numirea unei comisii de anchetă (ședința din 12 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 138, p. 475, col. 1—2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

10 Intervenție în care arată că a depus la tribunal contestația cu privire la alegerile de la Piatra (ședința din 12 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 138, p. 475, col. 3.

11 Intervenție în care cere instituirea comisiei de anchetă cu privire la alegerile de la Piatra, după exemplul altor parlamente (ședința din 12 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 138, p. 475, col. 3.

12 Moțiune prin care cere a se numi o comisie „spre a cerceta facturile săvîrșite în ținutul Neamțului în timpul operațiilor electorale" (ședința din 12 martie 1860), în „M. O., 1860 (II), nr. 138, p. 476, col. 1.

13 Intervenție cu privire la legalitatea alegerilor de deputați în diferite colegii (ședința din 12 martie 1860), în „Adaos la «M. O.»", 1860 (II), nr. 138, p. 23, col. 2.

14 Intervenție cu privire la necesitatea cercetării abuzurilor comise de prefectul de Roman în timpul alegerilor (ședința din 14 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 139, p. 477, col. 3

15 Intervenție cu privire la alegerile de deputați de la Bacău (ședința din 14 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 140, p. 482, col. 1—2.

16 Intervenție cu privire la alegerea de membri pentru Comisiunea Centrală (ședința din 16 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 141, p. 487, col. 2—3.

17 Intervenție cu privire la plîngerea lui Gh. Hasnaș relativ la alegerile de la Dorohoi (ședința din 16 martie 1860), în „M. O", 1860 (II), nr. 141, p. 487, col. 1.

18 Intervenție și propunere cu privire la prezentarea adresei pentru încunoștințarea domnului de constituirea Adunării (ședința din 19 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 145, p. 461, col. 2.

19 Intervenție cu privire la salarizarea și alegerea membrilor Comisiunii Centrale (ședința din 19 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 145, p. 461, col. 2.

20 Intervenție cu privire la dreptul de vot în alegerea membrilor Comisiunii Centrale pentru foștii ei membri (ședința din 22 martie 1860), în „M. O.", (II), nr. 148, p. 475, col. 2—3.

21 Intervenție în care arată că nu va lua parte la votul pentru alegerea noilor membri ai Comisiunii Centrale, ca fost membru al ei (ședința din 22 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 148, p. 476, col. 1.

22 Intervenție cu privire la retribuția membrilor Comisiunii Centrale (ședința din 22 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 148. p. 477, col. 2—3.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

23 Intervenție în care cere trimiterea la secție a proiectului de buget (ședința din 23 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 152, p. 491, col. 2.

24 Intervenții cu privire la comportarea prefectului și magistraților județului Tecuci în timpul alegerilor de deputați (ședința din 23 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 152, p. 491, col. 3, p. 492, col. 1—2.

25 Intervenție cu privire la răspunsul primit din partea judecătoriei și Ministerului de Justiție referitor la contestarea alegerilor de la Piatra; analogie cu situația de la Tecuci (ședința din 23 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 152, p. 492, col. 3.

26 Amendament cu privire la proiectul de lege referitor la stîrpirea lăcustelor (ședința din 26 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 153, p. 497, col. 2; nr. 154, p. 501, col. 2. (Anexa F).

27 Intervenții cu privire la proiectul de lege referitor la stîrpirea lăcustelor (ședința din 26 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 153, p. 497, col. 3, p. 498, col. 1, 2, 3.

28 Intervenție polemică cu C. Catargiu (ședința din 26 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 153, p. 498, col. 1.

29 Intervenție referitoare la amendamentul propus la proiectul de lege pentru stîrpirea lăcustelor (ședința din 26 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 153, p. 498, col. 2.

30 Intervenție cu privire la amendamentul propus de N. Catargiu la proiectul de lege referitor la stîrpirea lăcustelor (ședința din 26 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 154, p. 500.

31 Intervenție prin care cere plecarea imediată la Focșani a deputaților aleși și discutarea de urgență în Comisiunea Centrală a proiectului de lege referitor la stîrpirea lăcustelor (ședința din 26 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 154, p. 500, col. 3.

32 Intervenție prin care cere reluarea lucrărilor Adunării la 24 aprilie (ședința din 26 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 154, p. 500, col. 3.

33 Intervenție cu privire la redactarea procesului-verbal al ședinței din 26 martie (ședința din 19 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 163, p. 535, col. 3.

34 Intervenții cu privire la abuzurile comise de prefectul jud. Roman în timpul alegerilor (ședința din 19 aprilie 1860), în „M. O", 1860 (II), nr. 163, p. 536, col. 2.

35 Propunere prin care cere trimiterea în judecată a prefectului de Roman pentru abuzurile comise în timpul alegerilor (ședința

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

din 19 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 163, p. 536, col. 2—3.

36 Intervenție cu privire la propunerea de a se trimite în judecată prefectul de Roman pentru abuzurile comise în timpul alegerilor (ședința din 19 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 163, p. 536, col. 3.

37 Interpelare „în privirea companiilor de asigurantă și altele..." și „asupra loteriilor atît streine cît și locale" (ședința din 19 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 163, p. 536, col. 3.

38 Intervenție referitoare la loteriile existente în țară (ședința din 19 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 163, p. 536, col. 3.

39 Moțiune prin care cere ca secțiunea financiară să cerceteze situația cheltuielilor din buget rămase din anul trecut neacoperite (ședința din 21 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 166, p. 547, col. 3.

40 Intervenție cu privire la raportul secției financiare referitor la proiectul de buget (ședința din 21 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 166, p. 547, col. 3.

41 Intervenția prin care cere stabilirea cheltuielilor statului absolut necesare, acoperirea lor din impozitele puse pe toate clasele sociale și din impozitul de 5 000 000 pus asupra proprietății funciare (ședința din 21 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 166, p. 549, col. 1—2.

42 Intervenție în care cere ca secțiunea financiară să amendeze proiectul de buget în înțelegere cu secțiunea respectivă a Adunării din Muntenia (ședința din 21 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 167, p. 552, col. 1.

43 Moțiune cu privire la proiectul de buget (ședința din 21 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 167, p. 552, col. 1.

44 Intervenții cu privire la propunerea lui I. Ghica referitoare la proiectul de buget (ședința din 21 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 167, p. 552, col. 1—2.

45 Intervenție cu privire la caracterul „darii pe mazili" (ședința din 21 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 167, p. 552, col. 2.

46 Intervenție cu privire la problema publicării procesului-verbal al comisiei de anchetă referitor la abuzurile săvîrșite cu ocazia alegerilor din ținutul Neamț (ședința din 25 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 173, p. 576, col. 1—2.

47 Intervenții cu privire la luarea în discuție a proiectului de răspuns la discursul tronului (ședința din 25 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 174, p. 581, col. 1—2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

48 Amendament cu privire la art. IX din proiectul de răspuns la discursul tronului referitor la dizolvarea Adunării precedente (şedinţa din 25 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 174, p. 581, col. 2.

49 Amendament cuprinzînd o rectificare a formulării art. X din proiectul de răspuns la discursul tronului (şedinţa din 25 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 174, p. 581, col. 3.

50 Intervenţie cu privire la proiectul de răspuns la discursul tronului (şedinţa din 27 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 176, p. 588, col. 2.

51 Amendament şi intervenţie cu privire la art. XIV din proiectul de răspuns la discursul tronului, prin care Adunarea îşi exprimă încrederea că domnul va face toate eforturile „pentru a împlini dorinţele naţiei, pentru a realiza mîntuitorul principiu" (şedinţa din 27 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 176, p. 588, col. 2.

52 Intervenţie prin care cere să fie ascultaţi miniştrii din guvern acuzaţi de a fi călcat legile şi risipit banii publici (şedinţa din 27 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 178, p. 596, col. 1.

53 Intervenţie cu privire la o întrebare pusă de C. Hurmuzachi referitoare la formarea guvernului lui M. Kostachi; unificarea statisticilor în ambele Principate (şedinţa din 28 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 184, p. 624.

54 Discurs cu privire la raportul comisiei de anchetă referitor la activitatea guvernului (şedinţa din 28 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 184, p. 627, col. 2, p. 628, col. 3.

55 Intervenţie în care dă lămuriri asupra proiectului de lege „pentru instrucţiunea armatei Principatelor Unite ale Rominiei" (şedinţa din 30 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 187, p. 640, col. 2.

56 Intervenţie în care justifică efectivele armatei (şedinţa din 30 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 187, p. 640, col. 3.

57 „Programul ministerial" (şedinţa din 4 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 171, p. 567, col. 3, p. 568, col. 1—2.

58 Intervenţie în care susţine dreptul arhimandritului Melchisedec de a fi ministru al cultelor (şedinţa din 4 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 188, p. 643, col. 2—3.

59 Intervenţie în care anunţă că peste 3 zile va răspunde la interpelarea deputatului Gr. Cuza cu privire la dreptul arhimandritului Melchisedec de a fi ministru (şedinţa din 4 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 188, p. 644, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

60 Intervenție cu privire la dreptul tuturor romînilor „de a agiunge la drepturile politice" — în legătură cu ministeriatul arhimandritului Melchisedec (ședința din 4 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 188, p. 644, col. 1.

61 Intervenție cu privire la acordarea concediilor deputaților (ședința din 4 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 188, p. 544, col. 2.

62 Intervenție în care anunță demisia arhimandritului Melchisedec din guvern (ședința din 6 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 190, p. 652, col. 1.

63 Intervenție cu privire la demisia arhimandritului Melchisedec din guvern (ședința din 6 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 190, p. 652, col. 1.

64 Intervenție în care cere permisiunea pentru guvern de a începe strîngerea dărilor (ședința din 6 aprilie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 190, p. 652, col. 1.

65 Intervenție în care arată că sumele rezultate din impozitul special de 5 milioane pus pe proprietatea funciară vor rămîne necheltuite pînă la votarea bugetului (ședința din 6 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 190, p. 652, col. 2.

66 Intervenție în care cere avizul Adunării spre a putea vinde o serie de vite ale mănăstirilor chinovii (ședința din 6 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 190, p. 652, col. 2.

67 Intervenții cu privire la publicarea raportului comisiei de anchetă a activității guvernului precedent (ședința din 6 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 190, p. 652, col. 3.

68 Intervenții cu privire la dreptul Adunării de a controla cheltuielile făcute din banii statului (ședința din 6 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 190, p. 653, col. 1.

69 Intervenție în care arată că în momentul în care Adunarea constată că anumite sume sînt rău cheltuite guvernul este obligat a le „împlini" (ședința din 6 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 190, p. 653, col. 1.

70 Intervenții în care arată că „cel mai mare drept al Adunării este controlarea banilor publici". Acest drept în nici un caz nu-l poate avea puterea executivă (ședința din 6 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 190, p. 653, col. 1—2.

71 Intervenție în care arată că Adunarea trebuie să se pronunțe „asupra Ministerului Culturilor din anii trecuți" (ședința din 6 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 190, p. 653, col. 2.

72 Intervenție în care arată că banii rău cheltuiți trebuie „să se împlinească de la funcționari" (ședința din 6 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 190, p. 653, col. 3.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

73 Intervenție prin care cere Adunării să aprobe ca suma de 500 000 lei delapidați de „degradatul Fotea" să fie acoperită momentan de către stat, ea fiind urgent necesară pentru întreținerea jandarmeriei (ședința din 16 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 191, p. 655, col. 2.

74 Intervenție cu privire la necesitatea urgenței discutării de către Adunare a situației banilor delapidați de către Fotea (ședința din 16 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 191, p. 655, col. 3.

75 Intervenție prin care arată că Adunarea trebuie să stabilească, în primul rînd, cum și cine să plătească suma de 481 953 lei delapidați de Fotea și, în al doilea rînd, ca această sumă să fie completată momentan de către stat „cu titlu de avans" (ședința din 16 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 191, p. 655, col. 3.

76 Intervenție cu privire la „suplica egumenului Darie de la mănăstirea Sf. Ioan din Suceava în legătură cu problema mijloacelor de întreținerea mănăstirii" (ședința din 16 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 191, p. 656, col. 1.

77 Intervenție în care arată că Adunarea din București a luat hotărîrea ca toate pricinile judecătorești în probleme particulare ale deputaților să fie suspendate în timpul sesiunii parlamentare (ședința din 16 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 191, p. 656, col. 1.

78 Intervenție referitoare la problema de regulament în privința voturilor care se dau în cadrul Adunării (ședința din 15 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 191, p. 657, col. 1.

79 Intervenție în care arată că C. Iacovachi figurează și în listele electorale de la Focșani (ședința din 16 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 192, p. 661, col. 1.

80 Intervenție cu privire la amînarea discuției referitoare la publicarea raportului comisiei de anchetă referitor la neregulile din timpul alegerilor (ședința din 19 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 197, p. 680, col. 1.

81 Intervenții cu privire la dreptul Adunării de a ancheta neregulile din timpul alegerilor; arată procedura după care înțelege să se facă ancheta (ședința din 19 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 197, p. 680, col. 1—3, p. 681, col. 1—2; nr. 198, p. 683, col. 2—3, p. 684, col. 2.

82 Intervenție cu privire la ancheta neregulilor comise în timpul alegerilor din ținutul Neamț (ședința din 20 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 201, p. 695, col. 2.

83 Intervenție cu privire la concesiunea făcută lui I. Ionescu de la Brad pentru înființarea fermei model pe moșiile Cîrligul și Icușeni (ședința din 24 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 206, p. 715, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

84 Intervenție în care cere ca să fie scutit de participarea la ședința Adunării, avînd nevoie să se țină în același timp o ședință a Consiliului de Miniștri (ședința din 24 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 206, p. 715, col. 2.

85 Intervenție cu privire la drepturile Adunării în rezolvarea petițiilor ce i se adresează (ședința din 25 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 214, p. 749, col. 3.

86 Intervenție în care arată că va prezenta un proiect de lege referitor la „gătirea bisericii catedrale din Iași" (ședința din 31 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 235, p. 831, col. 3.

87 Intervenție în care arată că va prezenta un proiect de lege referitor la „prefacerea unor mănăstiri mici în biserici de mir" (ședința din 31 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 235, p. 831, col. 3.

88 Intervenție în care arată că bugetele se vor tipări îndată ce vor fi prezentate guvernului „de către birou" (ședința din 31 mai 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 235, p. 832, col. 1.

89 Intervenție cu privire la o petiție a lui Teodor Rășcanu „prin care se tînguiește asupra unor lucrări ale Ministeriului Culturilor" (ședința din 8 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 237, p. 841, col. 1.

90 Intervenție în care arată că „listele electorale sunt făcute după instrucțiunile date de comisiunea interimară" (ședința din 8 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 237, p. 841, col. 1.

91 Intervenții cu privire la românii care în trecut „au fost nevoiți a alerga la protecțiuni streine" iar acum au renunțat la acele protecțiuni și ca atare trebuie să figureze pe listele electorale (ședința din 8 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 237, p. 841, col. 2.

92 Intervenții în care arată că trebuie respectată numai convenția, nu și protocoalele (ședința din 8 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 237, p. 841, col. 2.

93 Intervenții în care sprijină cererea ca opiniile comisiei de verificare a titlurilor de deputați să fie trimise și guvernului spre a face observații, „iar nu pentru a se aplica în privirea acelor ce sînt înscriși în liste" (ședința din 8 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 237, p. 841, col. 2.

94 Intervenții cu privire la proiectul de lege elaborat de Comisiunea Centrală referitor la „căutarea pe conto statului a tuturor veniturilor lui" (ședința din 8 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 237, p. 842, col. 1.

95 Intervenții cu privire la raportul secției a IV-a referitor la petiția lui Gh. Haciu arendașul moșiei Cîrligul a mitropoliei (ședința

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

din 8 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 239, p. 848, col. 2, 3, p. 849, col. 1.

96 Intervenție în care arată că pe viitor moșia Cirligul se va folosi pentru înființarea fermei model (ședința din 8 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 239, p. 848, col. 3.

97 Discurs și intervenții cu privire la proiectul de buget pe anul 1860 (ședința din 11 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 266, p. 965, col. 2, p. 967, col. 1, p. 968, col. 1—3, nr. 267, p. 969, col. 1.

98 Intervenție cu privire la cheltuielile prevăzute în bugetul statului (ședința din 11 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 267, p. 969, col. 3, p. 970, col. 1.

99 Intervenție în care arată că se vor lua măsuri pentru pedepsirea doctorilor care dau deputaților certificate medicale false (ședința din 13 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 268, p. 973, col. 2.

100 Intervenție cu privire la leafa prevăzută în buget pentru directorul Ministerului din Năuntru (ședința din 13 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 268, p. 973, col. 3.

101 Intervenție în care arată cum ar trebui să decurgă discuțiile la proiectul de buget (ședința din 13 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 268, p. 974, col. 1.

102 Intervenție cu privire la leafa prevăzută pentru directorul Departamentului din Năuntru (ședința din 13 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 258, p. 974, col. 1.

103 Intervenție cu privire la salariul mai multor funcționari ai Departamentului din Năuntru (ședința din 13 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 268, p. 974, col. 2, 3.

104 Intervenții cu privire la salarizarea personalului polițienesc (ședința din 13 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 268, p. 975, col. 1.

105 Intervenții cu privire la situația și salarizarea trupelor de poliție (ședința din 13 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 268, p. 975, col. 2—3, p. 976, col. 1—2.

106 Intervenții cu privire la sistemul de votare a capitolelor privind salarizarea personalului polițienesc (ședința din 13 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 268, p. 976, col. 2.

107 Intervenție în care arată că se opune votării bugetului pe articole (ședința din 13 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 268, p. 976.

108 Intervenție cu privire la sporirea salariului membrilor poliției judiciare (ședința din 13 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 268, p. 976, col. 3.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

109 Intervenție cu privire la sporul de buget pentru „ramul administrativ a prefecturilor districtelor" — în special leafa polițailor din diferite orașe (ședința din 13 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 269, p. 977, col. 3.

110 Intervenții cu privire la personalul subprefecturilor și sporirea salariilor acestora (ședința din 13 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 269, p. 978, col. 1, 2.

111 Intervenție în care arată că samișul de pe lîngă prefectură depinde de Ministerul de Finanțe (ședința din 13 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 269, p. 978, col. 2.

112 Intervenție în legătură cu plata dejurnelor (ședința din 13 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 269, p. 978, col. 2.

113 Intervenție cu privire la prevederea în buget a mai multor medici ai statului (ședința din 14 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 274, p. 998, col. 1.

114 Intervenție cu privire la sporirea salariilor personalului „capitanaturilor" (ședința din 14 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 274, p. 998, col. 1.

115 Intervenții cu privire la prevederea în buget a salariului „pentru 18 comisari ce sînt trebuitori la 18 tîrgușoare" (ședința din 14 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 274, p. 998, col. 1—2.

116 Intervenție cu privire la bugetul necesar pentru întreținerea aresturilor din țară (ședința din 14 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 274, p. 998, col. 2.

117 Intervenție pentru acordarea unui credit de 30 000 lei din extraordinar, necesar Ministerului de Interne, care să fie cheltuit cu obligația pentru ministru de a da socoteală de ei (ședința din 14 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 274, p. 998, col. 2.

118 Intervenții cu privire la reorganizarea jandarmeriei (ședința din 14 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 274, p. 998, col. 3, nr. 276, p. 1005, col. 2.

119 Intervenție cu privire la necesitatea sporirii lefurilor „staroșilor" (ședința din 14 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 274, p. 999.

120 Intervenție cu privire la înființarea unui post de corespondent de presă pe lîngă agenția de la Paris (ședința din 14 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 276, p. 1006, col. 1.

121 Intervenții cu privire la situația agenților Principatelor la Paris și Viena (ședința din 14 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 276, p. 1006, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

122 Intervenție cu privire la problema numirii de agenți pe lîngă toate guvernele semnatare ale Convenției de la Paris (ședința din 14 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 276, p. 1006, col. 1.

123 Intervenții cu privire la problema trimiterii unui agent al Principatelor la Torino (ședința din 14 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 276, p. 1006, col. 2, 3.

124 Intervenție în care arată că sumele prevăzute în buget pentru teatru se vor împărți între teatrele românesc, italian și francez (ședința din 14 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 276, p. 1006, col. 3.

125 Intervenții cu privire la sporirea plății către Gh. Asaki pentru tipărirea „Monitorului Oficial"; cumpărarea unei tipografii pentru stat (ședința din 14 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 276, p. 1007, col. 1, 2.

126 Intervenție cu privire la reorganizarea poștelor (ședința din 15 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 276, p. 1018, col. 2—3.

127 Intervenție cu privire la suprimarea unui post de revizor de la Ministerul de Finanțe (ședința din 15 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 279, p. 1019, col. 1.

128 Intervenții în legătură cu principiul după care urmează să se sporească salariile funcționarilor (ședința din 15 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 279, p. 1019, col. 1, 2.

129 Intervenții în care cere să se permită guvernului să facă schimbări în cadrul aceluiași capitol din buget (ședința din 15 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 279, p. 1019, col. 2—3; nr. 280, p. 1021, col. 1.

130 Intervenție cu privire la responsabilitatea miniștrilor în executarea bugetelor (ședința din 15 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 280, p. 1021, col. 1.

131 Intervenție în care cere trecerea la ordinea de zi (ședința din 15 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 280, p. 1021, col. 2.

132 Intervenție cu privire la punerea la vot a propunerii de a se desființa un post de revizor de la Ministerul de Finanțe (ședința din 15 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 280, p. 1021, col. 3.

133 Intervenție în care arată că pentru acoperirea cheltuielilor statului sunt suficiente impozitele existente, plus impozitul de 5 milioane (ședința din 15 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 280, p. 1021, col. 3, p. 1022, col. 1.

134 Intervenție în care cere ca Adunarea să aprobe bugetul pentru ca guvernul să poată face față nevoilor (ședința din 15 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 280, p. 1022, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

135 Intervenție cu privire la tipărirea proiectului de buget (ședința din 15 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 280, p. 1022, col. 3.

136 Intervenție în care arată că în buget trebuie să figureze atît cheltuielile pentru plata datoriilor vechi, cît și cele pentru lucrările noi, necesare propășirii țării (ședința din 15 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 280, p. 1022, col. 3.

137 Intervenție cu privire la necesitatea de a se prevedea sume cît mai mari în buget pentru construirea de șosele (ședința din 15 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 280, p. 1023, col. 1—2.

138 Intervenții de protest împotriva amenințărilor lui L. Catargiu că în caz că se va da un vot contrariu părerii sale va părăsi ședința (ședința din 15 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 280, p. 1023.

139 Intervenții cu privire la salarizarea inspectorului telegrafului (ședința din 15 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 280, p. 1023, col. 3.

140 Intervenții în legătură cu cumpărarea de către stat a tipografiei lui Gh. Asachi (ședința din 17 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 19, p. 75, col. 1, 2.

141 Intervenție în legătură cu petiția lui Polihroniade „pentru samavolnicia făcută de Ministerul Cultului" (ședința din 17 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 19, p. 75, col. 2.

142 Intervenție cu privire la situația moșiilor mănăstirilor închinate (ședința din 17 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 19, p. 75, col. 2—3.

143 Intervenție cu privire la sporirea salariilor funcționarilor Ministerului de Justiție (ședința din 17 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 19, p. 76, col. 1.

144 Intervenții în legătură cu proiectul de lege referitor la stîrpirea lăcustelor (ședința din 17 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 20, p. 9, col. 2—3, p. 10, col. 1—3, p. 11, col. 1.

145 Intervenție în legătură cu propunerea Adunării Elective din București referitoare la amendamentele făcute proiectului de lege privind Curtea de Casație (ședința din 20 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 21, p. 81, col. 3.

146 Intervenții în legătură cu prezentarea proiectului de lege referitor la „darea personală, darea de șosele și darea de patente" (ședința din 20 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 21, p. 81, col. 3.

147 Intervenție în care arată lipsa personalului pregătit pentru a fi încadrat în aparatul de stat (ședința din 20 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 21, p. 82, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

148 Intervenţii în legătură cu salarizarea funcţionarilor instanţelor judecătoreşti (şedinţa din 20 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 21, p. 82, col. 3, p. 83, col. 1; nr. 22, p. 85, col. 1.

149 Intervenţii în legătură cu proiectele de legi referitoare la secularizarea a cîteva schituri şi mănăstiri şi stîrpirea cerşetoriei (şedinţa din 20 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 22, p. 85, col. 3.

150 Intervenţii în legătură cu bugetul Arhivelor Statului din Iaşi (şedinţa din 20 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 22, p. 86, col. 2.

151 Intervenţii în legătură cu bugetul vorniciei de aprozi (şedinţa din 20 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 22, p. 86, col. 2, 3.

152 Intervenţie în legătură cu lipsa de scriitori la judecătorii (şedinţa din 21 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 23, p. 90, col. 2.

153 Intervenţie în legătură cu 1. sporirea salariilor profesorilor de la seminarii; 2. înfiinţarea şcoalei catolice de la Săbăoani; 3. înfiinţarea unei mici şcoale de hirurgie (şedinţa din 21 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 24, p. 94, col. 3, p. 95, col. 1.

154 Intervenţii în legătură cu necesitatea sporirii salariului profesorilor şi dezvoltarea învăţămîntului (şedinţa din 21 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 24, p. 96, col. 1—2.

155 Intervenţie în care arată că s-a făcut propunerea ca orice romîn de peste hotare care ar veni în ţară şi ar putea aduce folos ţării să primească imediat împămîntenirea (şedinţa din 21 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 24, p. 95, col. 3.

156 Intervenţie cu privire la metodele de predare în şcoli (şedinţa din 21 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 24, p. 96, col. 1.

157 Intervenţie cu privire la obligativitatea învăţămîntului primar (şedinţa din 21 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 24, p. 96, col. 1.

158 Intervenţie în legătură cu probleme de administraţie bisericească (şedinţa din 21 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 24, p. 96, col. 2.

159 Intervenţie cu privire la absentarea mitropolitului de la şedinţa Adunării (şedinţa din 21 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 24, p. 96, col. 2.

160 Intervenţie cu privire la salarizarea starеţelor mănăstirilor Agapia, Văratec şi Adam, precum şi a starеţului mănăstirii Neamţu (şedinţa din 21 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 24, p. 96, col. 2; nr. 25, p. 98, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

161 Intervenţii cu privire la întreţinerea mitropoliei din Suceava (şedinţa din 21 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 25, p. 98, col. 2.

162 Intervenţie cu privire la atitudinea necorespunzătoare a starețului mănăstirii Neamţu (şedinţa din 21 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 25, p. 98, col. 2.

163 Intervenţie în legătură cu înfiinţarea unui aşezământ pentru femeile nebune (şedinţa din 21 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 25, p. 98, col. 2.

164 Intervenţie în legătură cu sporirea bugetelor unor mănăstiri (şedinţa din 21 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 25, p. 98, col. 3.

165 Intervenţie în legătură cu sporirea bugetului bisericii Sf. Nicolae din Iaşi (şedinţa din 21 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 25, p. 98, col. 3.

166 Intervenţii în legătură cu întreţinerea bisericilor de către comune şi procurarea de veşminte acolo unde lipsesc (şedinţa din 21 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 25, p. 98, col. 3.

167 Intervenţie în legătură cu interpelarea lui A. C. Sturdza referitoare la condiţiile împrumutului extern pentru înfiinţarea Creditului Funciar (şedinţa din 22 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 26, p. 101, col. 3.

168 Intervenţii în legătură cu administrarea averilor bisericilor de mir şi salarizarea preoţilor (şedinţa din 22 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 26, p. 101, col. 3.

169 Intervenţie în legătură cu salarizarea cateheţilor (şedinţa din 21 iunie 1859), în „M. O.", 1860 (III), nr. 26, p. 102, col. 1.

170 Intervenţie în legătură cu deschiderea unei şcoli primare de fete la Botoşani (şedinţa din 22 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 26, p. 102, col. 1.

171 Intervenţie în legătură cu înfiinţarea cîte unui „colegiu secondariu" în Tîrgu Neamţ şi la Focşani (şedinţa din 22 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 26, p. 102, col. 1.

172 Intervenţie în legătură cu înfiinţarea a patru şcoli normale (şedinţa din 22 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 26, p. 102, col. 1.

173 Intervenţie în legătură cu obligativitatea absolvenţilor şcolilor normale de a servi ca învăţători (şedinţa din 22 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 26, p. 102, col. 1.

174 Intervenţie în legătură cu şcoala de meserii şi edificiile necesare învăţămîntului superior (şedinţa din 22 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 26, p. 102, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

175 Intervenţii polemice în legătură cu afirmaţia lui R. Roseti că prezentul este mai rău decît trecutul; dovedeşte seriozitatea studiilor care se fac în şcolile noastre (şedinţa din 22 iunie 1860), în „Adaos la «M. O.»", 1860 (III), nr. 27, p. 19, col. 1.

176 Intervenţii în legătură cu cumpărarea unei clădiri pentru adăpostirea facultăţilor (şedinţa din 22 iunie 1860), în „Adaos la «M. O.»", 1860 (III), nr. 27, p. 20, col. 1.

177 Intervenţie în legătură cu reforma ce este necesar a se aduce Seminarului Central (şedinţa din 22 iunie 1860), în „Adaos la «M. O.»", 1860 (III), nr. 27, p. 20, col. 1.

178 Intervenţie în legătură cu necesitatea înfiinţării unui muzeu de artă şi a încurajării artiştilor (şedinţa din 22 iunie 1860), în „Adaos la «M. O.»", 1860 (III), nr. 27, p. 20, col. 1—2.

179 Intervenţie în care arată că întotdeauna a apreciat că Adunarea este gata a lua măsuri „spre luminarea naţiei" (şedinţa din 22 iunie 1860), în „Adaos la «M. O.»", 1860 (III), nr. 27, p. 20, col. 2.

180 Intervenţie prin care se declară de acord cu propunerea unui membru al Adunării de a se însărcina pictorii Panaiteanu şi Năstăseanu să lucreze tablouri cu subiecte din istoria naţională (şedinţa din 22 iunie 1860), în „Adaos la «M. O.»", 1860 (III), nr. 27, p. 20, col. 2.

181 Intervenţie în legătură cu păstrarea sălii gotice de la m-rea Trei Ierarhi (şedinţa din 22 iunie 1860), în „Adaos la «M. O.»", 1860 (III), nr. 27, p. 20, col. 2.

182 Intervenţie în legătură cu acordarea unei burse de studii la Paris studentului Dabija (şedinţa din 22 iunie 1860), în „Adaos la «M. O.»", 1860 (III), nr. 27, p. 20, col. 3.

183 Intervenţie în legătură cu reorganizarea Seminarului de la Socola (şedinţa din 22 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 28, p. 109, col. 1.

184 Intervenţii în legătură cu necesitatea reorganizării şcolii catolice de la Săbăoani pentru a putea avea preoţi catolici români (şedinţa din 22 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 28, p. 109, col. 1, 2.

185 Intervenţie în legătură cu propunerea de a se spori numărul elevilor seminarului monahal de la m-rea Neamţu (şedinţa din 22 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 28, p. 109, col. 2.

186 Intervenţii în care arată că seminarul de la m-rea Neamţu trebuie să rămînă numai pentru călugări (şedinţa din 22 iulie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 28, p. 109, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

187 Intervenție în legătură cu salariul și diurna arhimandritului Neofit Scriban (ședința din 22 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 28, p. 109, col. 3.

188 Intervenție prin care retrage cererea de a se aloca fonduri pentru înființarea unei „mici școli de hirurgie" (ședința din 22 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 28, p. 109, col. 3.

189 Intervenție în legătură cu sporirea paragrafului „faceri de bine" din bugetul Min. Cultelor (ședința din 22 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 28, p. 109, col. 3.

190 Intervenție în legătură cu acordarea a două burse de studii la Paris pentru doi fii ai lui Al. Donici (ședința din 22 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 28, p. 109, col. 3.

191 Intervenții în legătură cu înființarea școlilor primare la sate (ședința din 22 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 28, p. 110, col. 1.

192 Intervenție în legătură cu probleme de organizare a armatei (ședința din 22 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 29, p. 114, col. 1—2.

193 Intervenție în care arată țelurile înalte pe care trebuie să le aibă armata (ședința din 22 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 29, p. 114, col. 2.

194 Intervenții în legătură cu acordarea unei subvenții lui Petru Borș pentru terminarea studiilor în străinătate (ședința din 23 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 30, p. 118, col. 3.

195 Intervenție prin care se opune a se lua în discuție problema unei datorii pe care o are Rusia față de Moldova (ședința din 23 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 30, p. 119, col. 1.

196 Intervenție în legătură cu posibilitatea achitării unor datorii ale statului din economiile bugetare (ședința din 23 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 31, p. 122, col. 3, p. 23, col. 1.

197 Intervenții în legătură cu problema economiilor bugetare (ședința din 23 iulie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 31, p. 123, col. 1.

198 Intervenție în legătură cu caracterul provizoriu al bugetului pus în discuție (ședința din 23 iulie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 31, p. 123, col. 2.

199 Intervenție cu privire la problema cumulului la funcționarii publici (ședința din 23 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 32, p. 125, col. 3, p. 127, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

200 Intervenție cu privire la inamovibilitatea funcționarilor publici și responsabilitatea miniștrilor (ședința din 23 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 32, p. 126, col. 1.

201 Intervenție cu privire la destituirea prefecților (ședința din 23 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 32, col. 2.

202 Intervenție în care arată că în materie de legi inițiativa o au domnul și Comisia Centrală (ședința din 23 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 32, p. 126, col. 3.

203 Intervenție cu privire la dările ce urmează a fi plătite de mazili (ședința din 21 iunie 1860), în „Adaos la «M. O.»", 1860 (III), nr. 33, p. 21, col. 1.

204 Intervenție prin care cere să se treacă la votarea veniturilor prevăzute în buget (ședința din 23 iunie 1860), în „Adaos la «M. O.»", 1860 (III), nr. 33, p. 21, col. 2.

205 Intervenție cu privire la regimul fiscal al țiganilor dezrobiți (ședința din 23 iunie 1860), în „Adaos la «M. O.»", 1860 (III), nr. 33, p. 22, col. 1—2.

206 Intervenție în legătură cu problema prelungirii sesiunii Adunării (ședința din 27 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 34, p. 134, col. 2.

207 Intervenție în legătură cu încasarea unor rămășițe ale anului precedent de la impozitul șoselelor (ședința din 27 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 34, p. 132, col. 1.

208 Intervenție în legătură cu datoriile statului și achitarea lor (ședința din 27 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 35, p. 137, col. 1

209 Intervenție în legătură cu acordarea unei sume de cîte 4 000 galbeni membrilor fostei Comisii interimare (ședința din 27 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 35, p. 137, col. 2—3.

210 Intervenție prin care arată că suma ce s-ar cuveni lui St. Catargiu ca fost membru al Comisiei interimare o va utiliza în folosul unui institut de binefacere (ședința din 27 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 38, p. 151, col. 1.

211 Intervenții cu privire la proiectul de lege referitor la organizarea armatei (ședința din 27 iunie 1860), în „Adaos la «M. O.»", 1860 (III), nr. 38, p. 27, col. 1, 2.

212 Intervenție cu privire la sistemul de recrutare (ședința din 27 iunie 1860), în „Adaos la «M. O.»", 1860 (III), nr. 38, p. 27, col. 3.

213 Intervenție cu privire la întrunirea Camerelor din ambele Principate la București (ședința din 28 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 39, p. 156, col. 1.

214 Intervenții în legătură cu dreptul Curții de Casație de a controla sentințele de divorț (ședința din 28 iunie 1860) în „M. O.", 1860 (III), nr. 41 p. 168, col. 2, 3.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

215 Intervenţii în legătură cu atribuţiile pe care le are Camera în rezolvarea petiţiilor ce i se adresează (şedinţa din 30 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 42, p. 29, col. 3, p. 30, col. 1—2, 3.

216 Intervenţie în care cere respectarea unui stil „parlamentar" în discuţiuni (şedinţa din 30 iunie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 42, p. 30, col. 3.

217 Intervenţie în legătură cu accelerarea rezolvării lucrărilor urgente în secţii (şedinţa din 30 iunie 1860), în „M. O." 1860 (III), nr. 42, p. 31, col. 3.

218 Intervenţii în legătură cu leafa medicului penitenciarului din Iaşi (şedinţa din 30 iunie 1860), în „M. O." 1860 (III), nr. 42, p. 32, col. 1.

219 Intervenţii cu privire la dreptul domnului de a numi magistraţii Curţii de Casaţie (şedinţa din 1 iulie 1860), în „Adaos la «M. O.»", 1860 (III), nr. 43, p. 33, col. 2—3, p. 34, col. 1, p. 36, col. 1—2.

220 Intervenţie în legătură cu acordarea concediilor deputaţilor (şedinţa din 2 iulie 1860), în „Adaos la «M. O.»" 1860 (III), nr. 43, p. 36, col. 3.

221 Intervenţie în legătură cu prelungirea sesiunii Camerei (şedinţa din 2 iulie 1860), în „Adaos la «M. O.»", 1860 (III), nr. 43, p. 36, col. 3.

222 Intervenţie în legătură cu leafa intendentului palatului (şedinţa din 2 iulie 1860), în „Adaos la «M. O.»", 1860 (III) nr. 43, p. 36, col. 3.

223 Intervenţie în legătură cu vechimea în magistratură necesară pentru preşedintele Curţii de Casaţie (şedinţa din 2 iulie 1860), în „Adaos la «M. O.»" 1860 (III), nr. 44, p. 37, col. 3.

224 Intervenţie în legătură cu dreptul Consiliului de Miniştri de „a trata chestiuni judecătoreşti" (şedinţa din 2 iulie 1860), în „Adaos la «M. O.»" 1860 (III), nr. 44, p. 37, col. 3.

225 Intervenţie cu privire la dreptul domnului de a numi pe preşedintele Curţii de Casaţie (şedinţa din 2 iulie 1860), în „Adaos la «M. O.»" 1860 (III), nr. 44, p. 38, col. 1.

226 Intervenţii în legătură cu votarea bugetului Min. de Război, recrutarea şi închiderea sesiunii Adunării (şedinţa din 7 iulie 1860), în „M. O." 1860 (III), nr. 47, p. 186, col. 3, p. 187, col. 1.

227 Intervenţie cu privire la proiectul de lege pentru desfiinţarea m-rilor Doljeşti şi Zagavia, precum şi a 10 schituri (şedinţa din 7 iulie 1860), în „M. O." 1860 (III), nr. 47, p. 187, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

228 Intervenție în legătură cu situația bunurilor și personalului monahal de la mănăstirile și schiturile a căror desființare s-a cerut (ședința din 7 iulie 1860), în „M. O." 1860 (III), nr. 48, p. 189, col. 3, p. 190, col. 1.

229 Intervenție în legătură cu transformarea schitului Gorovei în ospiciu (ședința din 7 iulie 1860) în „M. O." 1860 (III), nr. 48. p. 190, col. 1.

230 Intervenții în care arată că numărul locurilor de la ospicii fiind limitat și neputînd cuprinde toți cerșetorii, surplusul se va „împărți pe la mănăstiri" (ședința din 7 iulie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 48, p. 190, col. 2.

231 Intervenție cu privire la termenul detențiunii în închisoare a cerșetorilor de profesie (ședința din 7 iulie 1860), în „M. O." 1860 (III), nr. 48, p. 190, col. 2.

232 Intervenție în legătură cu acordarea de pensii profesorului Alboteanu (ședința din 7 iulie 1860), în „M. O." 1860 (III), nr. 48, p. 190, col. 2.

233 Intervenție în care cere ca în primul rînd să se acorde pensii numai persoanelor care au absolută nevoie (ședința din 8 iulie 1860), în „Adaos la «M. O.»" 1860 (III), nr. 48, p. 39, col. 2, 3.

234 Intervenții în legătură cu o plîngere a lui Dasiade în care Min. de Interne este insultat pentru că a făcut dreptate unor răzeși deposedați de pămînturile lor (ședința din 8 iulie 1860), în „Adaos la «M. O.»" 1860 (III), nr. 48, p. 42, col. 2, 3; „M. O." nr. 49, p. 195, col. 2, 3.

235 Intervenție în legătură cu proiectul de reorganizare a „ramului judecătoresc" (ședința din 8 iulie 1860), în „M. O.", 1860 (III), nr. 49, p. 196, col. 1.

236 Intervenție în legătură cu reorganizarea Curților de Apel (ședința din 8 iulie 1860), în „M. O." 1860 (III), nr. 49, p. 196, col. I.

LUCRĂRI SUBSCRISE ȘI DE M. KOGĂLNICEANU

237 Propunerea de a se adopta regulamentul Adunării desființate, urmînd să i se facă numai anumite modificări (ședința din 16 martie 1860), în „M. O." 1860 (II), nr. 141, p. 485, col. 3.

238 Moțiunea prin care se cere guvernului să comunice urgent „proiectul elaborat de Comisia Centrală pentru deslușirea legei electorale..." spre a se evita eventuale abuzuri (ședința din 16 martie 1860), în „M. O."1860 (II), nr. 140, p. 487, col. 1.

239 Propunerea de a se amîna discutarea activității guvernului și de a se forma o comisie care să ia „toate lămuririle, atît din

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lucrările Comisiei Centrale, cît şi din toate izvoarăle aflate la guvern" pentru redactarea proiectului de răspuns la discursul domnului de la deschiderea Adunării (şedinţa din 18 martie 1860), în „M. O.", 1860 (II), nr. 142, p. 449, col. 3.

240 Propunerea de a se lua măsuri împotriva ingerinţelor făcute în listele de alegători de la Tecuci (şedinţa din 26 martie 1860), în „M. O." 1860 (II), nr. 153, p. 497, col. 1.

241 Amendamentul propus de Gr. M. Sturdza cu privire la proiectul de lege referitor la stîrpirea lăcustelor (şedinţa din 26 martie 1860), în „M. O." 1860 (II), nr. 154, p. 500, col. 1.

242 Subamendamentul propus de L. Steege referitor la proiectul de lege privind stîrpirea lăcustelor (şedinţa din 26 martie 1860), în „M. O." 1860 (II), nr. 154, p. 500, col. 2, 3.

LUCRĂRI ELABORATE ÎN CADRUL UNOR COMISII ŞI CITITE DE M. KOGĂLNICEANU

243 „Raportul secţiunei I, atingător de proiectul instrucţiunei armatei, elaborat de Comisiunea Centrală" (şedinţa din 30 aprilie 1860), în „M. O." 1860 (II), nr. 187, p. 639, col. 3, p. 640, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

SESIUNEA ADUNĂRII LEGISLATIVE

4 decembrie 1860—22 mai 1861

DISCURSURI, INTERVENȚII, AMENDAMENTE ȘI PROPUNERI

1 Intervenții în legătură cu situația deputaților care au însoțit pe domn în vizita făcută sultanului și cu care ocazie au fost decorați (ședința din 4 decembrie 1860), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 1, p. 2, col. 2, p. 4, col. 1, 2; Pr. v., nr. 3, p. 12, col. 2.

2 Intervenții în legătură cu alegerea unor prefecți ca deputați (ședința din 7 decembrie 1860), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 3, p. 17, col. 1, 2, p. 18, col. 1, p. 19, col. 1, p. 20, col. 1.

3 Intervenții în legătură cu acordarea pensiilor (ședința din 9 și 13 decembrie 1860), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 4, p. 22, col. 2, Pr. v., nr. 5, p. 26, col. 2, p. 27, col. 2, p. 28, col. 1.

4 Intervenții în legătură cu răspunsurile guvernului la interpelări: problema de regulament (ședința din 9 decembrie 1860), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 4, p. 23, col. 1, 2, p. 24, col. 1.

5 Intervenții în legătură cu situația casierilor și cheltuielile făcute de unitățile de jandarmi (ședința din 13 decembrie 1860), în Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 4, p. 40, col. 2.

6 Discurs cu privire la debarcarea de arme de la Galați și primirea în țară a unor refugiați unguri (ședința din 14 decembrie 1860), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 6, p. 42, col. 2, p. 43, col. 2.

7 Intervenții în legătură cu acordarea unui credit pentru reorganizarea poliției din Galați (ședința din 15 decembrie 1860), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 6, p. 43, col. 2, p. 44, col. 1, 2, p. 45, col. 1, 2.

8 Intervenție în care arată că taxa „pe bileturi" s-a redus la jumătate și e trecută pe seama municipalității Galați, din ea întreținîndu-se un spital pentru sifilitici (ședința din 15 decembrie 1860), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 6, p. 46, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

9 Intervenţii cu privire la votarea proiectului de lege referitor la acordarea unui credit pentru poliţia din Galaţi (şedinţa din 15 decembrie 1860), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 6, p. 46, col. 1, p. 47, col. 1, 2.

10 Intervenţie în legătură cu problema exploatării ocnelor (şedinţa din 15 decembrie 1860), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 6, p. 49, col. 2, p. 50, col. 1.

11 Intervenţia în legătură cu raportul referitor la „sămile casei clerului" (şedinţa din 15 decembrie 1860), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 6, p. 55, col. 1.

12 Intervenţie referitoare la responsabilitatea miniştrilor dinainte de convenţie în mînuirea banilor statului (şedinţa din 15 decembrie 1860), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 6, p. 55, col. 2.

13 Intervenţie în legătură cu problema tipăririi proceselor-verbale ale Adunării (şedinţa din 17 decembrie 1860), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 7, p. 61, col. 1.

14 Intervenţii în legătură cu executarea contractului de antrepriză a ocnelor (şedinţa din 17 decembrie 1860), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 7, p. 63, col. 2, p. 64, col. 1, p. 65, col. 2, p. 66, col. 1, p. 67, col. 1, 2, p. 68, col. 1, p. 69, col. 1, p. 72, col. 2.

15 Intervenţii în legătură cu antrepriza poştavului necesar armatei (şedinţa din 17 decembrie 1860), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 7, p. 72, col. 2, p. 74, col. 1—2, p. 75, col. 1, p. 76, col. 1, 2.

16 Intervenţie în legătură cu dreptul guvernului de a retrage un proiect de lege (şedinţa din 21 decembrie 1860), în „Supl. estraord. al «M. O.», Pr. v., nr. 8, p. 79, col. 1.

17 Intervenţie în legătură cu urgentarea lucrărilor referitoare la „proiectul de lege pentru darea asupra băuturilor" (şedinţa din 21 decembrie 1860), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 8, p. 79, col. 2, p. 80, col. 1.

18 Intervenţii în legătură cu cererea unor evrei de a fi scutiţi de recrutare (şedinţa din 21 decembrie 1860), în „Supl. estraord. al «M. O.»", nr. 8, p. 80, col. 1, 2, p. 81, col. 1, 2, p. 82, col. 2.

19 Intervenţie cu privire la suspendarea mitropolitului (şedinţa din 21 decembrie 1860), în „Supl. estraord. al «M. O.», Pr. v., nr. 8, p. 92, col. 1.

20 Intervenţie în legătură cu dreptul deputaţilor de a revedea redactarea proceselor-verbale ale şedinţelor (şedinţa din 10 ia-

BIBLIOTECA
401
SECŢIA ISTORIE
ACADEMIEI R. P. R.
https://biblioteca-digitala.ro / http://www.iini.ro

nuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 9, p. 92, col. 2, p. 92, col. 1.

21 Intervenție în legătură cu antrepriza poștelor (ședința din 10 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 9, p. 94, col. 2.

22 Intervenții în legătură cu tipărirea proceselor-verbale ale ședințelor Adunării (ședința din 10 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 9, p. 94, col. 2, p. 95, col. 1.

23 Intervenție în legătură cu difuzarea în Adunare a mai multor exemplare din codul penal militar al Țării Românești spre a fi studiat (ședința din 10 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 9, p. 95, col. 1.

24 Intervenție în legătură cu comunicarea către Adunare a mai multor legi din Țara Românească, care se pare că se vor aplica și în Moldova (ședința din 10 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 9, p. 95, col. 1.

25 Intervenție cu privire la necesitatea de a se discuta pe baza actelor raportul comisiei „pentru cercetarea sămilor casei clerului" (ședința din 10 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 9, p. 98, col. 2.

26 Intervenție în legătură cu un schimb de moșii făcut de m-rea Pingărați (ședința din 10 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 9, p. 99, col. 2.

27 Intervenție în legătură cu anumite „ajutoare" date în 1857 din fondul Ministerului de Culte (ședința din 10 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 9, p. 102, col. 1.

28 Intervenții în legătură cu solidaritatea responsabilității caimacamilor și miniștrilor (ședința din 10 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 9, p. 102, col. 2, p. 103, col. 1, 2.

29 Intervenție polemică cu I. Sturdza cu privire la chestiuni personale (ședința din 10 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 9, p. 104, col. 1.

30 Intervenții în legătură cu dreptul de strămutare în afara Iașului al mitropolitului suspendat (ședința din 12 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 10, p. 106, col. 2.

31 Intervenții în legătură cu responsabilitatea miniștrilor (ședința din 12 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 10, p. 109, col. 1—2, p. 110, col. 1, 2, p. 111, col. 1—2, p. 112, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

32 Intervenție în probleme de regulament (ședința din 12 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 10, p. 114, col. 1—2.

33 Intervenție în legătură cu responsabilitatea ministrului Cultelor care în timpul căimăcămiei a acordat unui turc un ajutor ilegal (ședința din 12 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 10, p. 114, col. 1.

34 Intervenții în legătură cu problema responsabilității caimacamilor și miniștrilor (ședința din 12 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 10, p. 114, col. 2, p. 115, col. 1.

35 Intervenții polemice cu prințul Gr. Sturdza privind responsabilitatea caimacamilor (ședința din 12 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 10, p. 116, col. 1—2.

36 Intervenții în legătură cu modificarea legii impozitului fonciar (ședința din 14 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 11, p. 125, col. 1, 2.

37 Intervenție în legătură cu tipărirea și difuzarea „Monitorului Oficial" (ședința din 14 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 11, p. 126, col. 1.

38 Intervenție în legătură cu întîrzierea votării proiectului de lege referitor la înființarea Curții de Casație (ședința din 14 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 11, p. 127, col. 1.

39 Intervenții în legătură cu situația miniștrilor demisionați la 15 ianuarie 1861 și puși sub acuzare (ședința din 20 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 13, p. 140, col. 1.

40 Intervenție polemică cu privire la stilul interpelărilor (ședința din 20 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 13, p. 141, col. 1.

41 Intervenții în care se motivează măsurile luate împotriva mitropolitului Sofronie (ședința din 20 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 13, p. 141, col. 1,2, p. 142, col. 1.

42 Intervenție în care cere să i se dea dreptul de a se apăra cînd este acuzat pentru măsurile luate în timpul guvernării (ședința din 20 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 13, p. 141, col. 1.

43 Intervenție în care cere amînarea discutării moțiunii lui N. Mavrocordat relativă la situația mitropolitului Sofronie (ședința din 20 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 13, p. 142, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

44 Intervenție în care cere să se amîne discutarea raportului comisiei de anchetă asupra măsurilor luate în contra mitropolitului Sofronie (ședința din 20 ianuarie 1860), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 13, p. 143, col. 1.

45 Intervenție în legătură cu acuzarea de a fi întîrziat trimiterea anumitor acte de la minister în legătură cu situația mitropolitului Sofronie (ședința din 20 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 13, p. 143, col. 1.

46 Intervenție în legătură cu pensia ce urmează a se acorda mitropolitului Sofronie (ședința din 20 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 13, p. 144, col. 2.

47 Intervenție prin care anunță o interpelare pentru a stabili „cînd trebuie să înceteze răspunderea ministerului trecut și cînd începe aceea a ministerului prezent" (ședința din 26 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 14, p. 148, col. 2.

48 Intervenție prin care cere să rămînă ca membru al secției „petițiunilor" (ședința din 26 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 14, p. 150, col. 2.

49 Intervenție în care se opune ca statul să plătească datoriile episcopului Meletie Istrati (ședința din 26 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 14, p. 152 col. 1—2, p. 154, col. 1—2.

50 intervenție prin care se arată de acord cu înapoierea la secție a lucrărilor privitoare la verificarea „sămilor" Ministerului Cultelor (ședința din 26 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 14, p. 155, col. 1.

51 Intervenții prin care arată că numai funcționarii trebuie să răspundă de lucrările făcute de ei, iar nu și particularii interesați în legătură cu despăgubirile acordate pentru dezrobiți (ședința din 26 ianuarie 1861), în „Supl. estraord al «M. O.»", Pr. v., nr. 14, p. 158, col. 1.

52 Intervenție în legătură cu inexactitățile din procesul-verbal al ședinței din 20 ianuarie (ședința din 31 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 15, p. 161, col. 1—2, p. 164, col. 2, p. 165, col. 1, 2.

53 Intervenție cu privire la dreptul biroului Adunării de a modifica în procesul-verbal cele scrise de un deputat (ședința din 31 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 15, p. 162, col. 2, p. 167, col. 1.

54 Intervenție în legătură cu răspunsul la mesajul tronului (ședința din 31 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 15, p. 168, col. 1—2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

55 Intervenţii cu privire la „abuzurile" comise de guvernul demisionat (şedinţa din 31 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 15, p. 169, col. 1.

56 Intervenţie cu privire la discuţia la mesajul tronului (şedinţa din 31 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 15, p. 169, col. 2.

57 Intervenţie în legătură cu acordarea de avantaje antreprenorului diligenţelor (şedinţa din 31 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 15, p. 170, col. 1—2, p. 171, col. 1.

58 Intervenţie referitoare la raportul privind „sămile casei statului pe 1857" (şedinţa din 31 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 15, p. 174, col. 2.

59 Intervenţie în legătură cu opinia ca miniştrii să restituie statului banii cheltuiţi cu înmormîntarea caimacamului T. Balş (şedinţa din 31 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 15, p. 176, col. 1.

60 Intervenţie cu privire la salariul plătit de caimacami baronului Zedlitz, care servea ca agent la Viena şi care a lucrat împotriva intereselor ţării (şedinţa din 31 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 15, p. 175, col. 2.

61 Intervenţie în legătură cu plata datoriilor pe care le avea Rusia ţaristă faţă de Principate din timpul războiului Crimeii (şedinţa din 31 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 15, p. 176, col. 2.

62 Intervenţie în legătură cu banii cheltuiţi de ministrul de Interne în timpul căimăcămiei pentru poliţia secretă (şedinţa din 31 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 15, p. 178, col. 1—2.

63 Intervenţie cu privire la abuzurile lui C. Catargiu, cînd a fost ministru (şedinţa din 31 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 15, p. 178, col. 1—2.

64 Intervenţii în legătură cu o sumă de bani luată de către N. C. Vogoride din vistieria statului (şedinţa din 31 ianuarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 15, p. 179, col. 2, p. 180, col. 1—2, p. 181, col. 1—2.

65 Intervenţie în legătură cu traseul pe care trebuie să-l urmeze poşta spre Hîrlău (şedinţa din 2 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 16, p. 183, col. 1.

66 Intervenţie cu privire la acordarea unor pensii ilegale în timpul „guvernului din 30 aprilie 1860" (şedinţa din 2 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 16, p. 181, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

67 Intervenție în legătură cu absența deputaților membri ai secției a 6-a de la ședințele de lucru (ședința din 2 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 16, p. 185, col. 2.

68 Intervenție cu privire la definitivarea bugetului statului și stabilirea impozitelor (ședința din 2 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 16, p. 187, col. 1—2, p. 188, col. 2.

69 Intervenție în care arată că va colabora în cadrul Adunării cu miniștrii noului guvern; problema strîngerii impozitelor (ședința din 2 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 16, p. 190, col. 1.

70 Moțiune privind strîngerea impozitelor (ședința din 2 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 16, p. 190, col. 1—2.

71 Intervenție cu privire la buget și impozite (ședința din 2 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 16, p. 192, col. 1—2, p. 193, col. 1.

72 Intervenții polemice cu privire la problema strîngerii impozitelor (ședința din 2 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 16, p. 194, col. 1, p. 197, col. 1—2.

73 Intervenții și propunere cu privire la accesul în sala conferințelor Adunării pentru foștii miniștri și foștii deputați (ședința din 4 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 17, p. 199, col. 2.

74 Intervenție în legătură cu răspunsul la mesajul tronului (ședința din 4 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 17, p. 201, col. 2.

75 Intervenție cu privire la proiectul de răspuns la mesajul tronului în care se aduc acuzații guvernului demisionat (ședința din 4 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 17, p. 204, col. 2.

76 Intervenție cu privire la proiectul de răspuns la mesajul tronului prezentat de minoritate (ședința din 4 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 17, p. 205, col. 1—2.

77 Intervenție prin care cere să se tipărească opinia lui R. Rosetti referitoare la răspunsul la mesajul tronului (ședința din 4 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 17, p. 206, col. 2.

78 Intervenții împotriva acuzațiilor aduse de R. Rosetti fostului guvern (ședința din 4 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 17, p. 207, col. 1—2.

79 Intervenții cu privire la proiectul de răspuns la mesajul tronului prezentat de R. Rosetti nesubscris (ședința din 4 februarie

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 17, p. 211, col. 1—2.

80 Intervenție cu privire la antrepriza Teatrului Național (ședința din 7 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 18, p. 216, col. 1.

81 Intervenție polemică cu privire la raportul relativ la măsurile ce trebuie luate cu ocazia expirării antreprizei poștelor (ședința din 7 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 8, p. 218, col. 2, p. 219, col. 1, 2.

82 Intervenție în legătură cu blamul dat fostului guvern în problema antreprizei poștelor (ședința din 7 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 18, p. 220, col. 2.

83 Intervenție cu privire la termenul de dare în antrepriză a poștelor (ședința din 7 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 18, p. 221, col. 1.

84 Intervenții polemice cu I. Sturdza (ședința din 7 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 18, p. 221, col. 2, p. 222, col. 1.

85 Intervenție cu privire la unificarea serviciului poștal în Principate (ședința din 7 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 18, p. 222, col. 1—2.

86 Intervenție cu privire la sistemul de exploatare a poștelor pentru viitor (ședința din 7 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 18, p. 223, col. 2.

87 Moțiune cu privire la darea în antrepriză a poștelor (ședința din 7 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 18, p. 224, col. 2, p. 224, col. 1.

88 Intervenție în legătură cu exploatarea poștelor din partea de sud-est a țării (ședința din 7 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 18, p. 224, col. 1.

89 Intervenție cu privire la avantagiile care s-au cerut a se da antreprenorului poștelor (ședința din 7 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 18, p. 224, col. 2.

90 Explicații suplimentare cu privire la moțiunea referitoare la antrepriza poștelor (ședința din 7 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 18, p. 224, col. 2.

91 Intervenție în legătură cu schimbarea drumului poștei de la Hîrlău și Botoșani (ședința din 7 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 18, p. 226, col. 1.

92 Intervenție cu privire la demisia deputatului A. Grigoriu din secțiunea financiară (ședința din 7 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 18, p. 227, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

93 Intervenție prin care refuză să fie membru al secțiunii financiare a Camerii (ședința din 7 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 18, p. 227, col. 2.

94 Intervenție în problema de regulament privind petițiile primite de Cameră (ședința din 9 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 19, p. 228, col. 2.

95 Intervenții cu privire la problema alegerilor pentru completarea secțiunilor I și IV (ședința din 9 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 19, p. 229, col. 2.

96 Intervenție cu privire la acordarea dreptului pentru guvern de încasare a impozitelor pe primul trimestru (ședința din 9 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 19, p. 231, col. 1.

97 Intervenții în legătură cu încasarea impozitului pe băuturile spirtoase (ședința din 9 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 14, p. 232, col. 1, p. 233, col. 1—2, p. 234, col. 1.

98 Intervenții polemice cu I. Sturdza și președintele Adunării referitoare la legalitatea circularelor pe care le-a dat în timpul guvernării sale (ședința din 9 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 14, p. 234, col. 2, p. 235, col. 1.

99 Intervenție cu privire la dreptul municipalităților de a încasa impozitul pe băuturi spirtoase (ședința din 9 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 19, p. 236, col. 1.

100 Intervenții cu caracter polemic în problema încasării impozitelor (ședința din 9 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 19, p. 237, col. 1, 2, p. 238, col. 1.

101 Intervenție cu privire la împământenirea doctorului Constantin Ludovic Prodan (ședința din 9 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 19, p. 241, col. 2, p. 242, col. 1.

102 Intervenție cu privire la acordarea indigenatului lui Papiu Ilarian (ședința din 9 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 19, p. 244, col. 1—2.

103 Intervenții cu privire la proiectul de răspuns la mesajul tronului prezentat de R. Rosetti (ședința din 13 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 20, p. 245, col. 2, p. 247, col. 1—2, p. 249, col. 2, p. 256, col. 2, p. 251, col. 1.

104 Intervenție prin care respinge acuzația de a fi insultat pe Asachi în ședința Consiliului de Miniștri (ședința din 13 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 20, p. 259, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

105 Intervenție în care arată că va lua parte la discuții cînd se va prezenta amendamentul lui Gr. Balș cu privire la proiectul de răspuns la mesajul tronului (ședința din 13 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 20, p. 260, col. 1, p. 264, col. 2.

106 Intervenții cu privire la amendamentul anunțat de Gr. Balș referitor la proiectul de răspuns la mesajul tronului (ședința din 13 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 20 p. 265, col. 1—2.

107 Intervenții cu caracter polemic cu președintele Adunării (ședința din 13 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 20, p. 265, col. 2, p. 266, col. 1.

108 Discurs pentru apărarea guvernului din 30 aprilie 1860 (ședințele din 15—17 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 21, p. 270, col. 1, p. 289, col. 2; Pr. v., nr. 22, p. 290, col. 1, p. 299, col. 2, p. 300, col. 2, p. 312, col. 1.

109 Intervenție cu privire la cele afirmate de Gr. Balș și M. Sturdza (ședința din 17 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 22, p. 320, col. 2.

110 Intervenție cu privire la formarea unei comisii parlamentare care să ancheteze actele guvernului de la 30 aprilie 1860 (ședința din 17 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 22, p. II (după p. 320), col. 1.

111 Intervenție prin care arată că expunerea asupra administrației guvernului de la 30 aprilie 1860 o va face într-una din ședințele următoare (ședința din 17 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 22, p. III (după p. 320), col. 1.

112 Intervenție cu caracter polemic referitoare la cele afirmate de deputatul Cornea în legătură cu punerea ministerului de la aprilie 1860 sub anchetă (ședința din 17 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 22, p. V (după p. 320), col. 2, p. VI, col. 1.

113 Intervenție prin care susține proiectul de răspuns la mesajul tronului, prezentat de majoritate (ședința din 18 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 23, p. 323, col. 2, p. 324, col. 1.

114 Intervenție cu privire la reforma legii electorale (ședința din 18 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 23, p. 326, col. 1—2.

115 Intervenție cu privire la demisia guvernului din 30 aprilie 1860 (ședința din 18 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 23, p. 328, col. 2, p. 330, col. 1.

116 Intervenție cu privire la amendamentul propus de deputatul Cornea la proiectul de răspuns la mesajul tronului referitor la

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mulțumirile ce trebuie adresate domnului pentru restabilirea liniștii și înlăturarea guvernului de la 30 aprilie 1860 (ședința din 18 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 23, p. 331, col. 2.

117 Intervenții cu privire la situația mănăstirilor închinate (ședința din 18 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 23, p. 331, col. 2, p. 332, col. 1.

118 Intervenții polemice referitoare la redactarea procesului-verbal asupra ședinței din 18 februarie 1861, în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 24, p. 1, col. 2, p. 4, col. 1.

119 Intervenție cu privire la plata anumitor obligații fiscale ale personalului bisericesc de către comună (ședința din 2 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 25, p. 7, col. 2, p. 8, col. 1, p. 11, col. 1—2.

120 Intervenție referitoare la problema unificării legilor în ambele Principate (ședința din 2 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 25, p. 12, col. 1.

121 Intervenție cu privire la situația cutiilor sătești (ședința din 2 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 25, p. 14, col. 2.

122 Intervenție în care arată că „s-au dat în anul trecut pîne din coșerele de rezervă ca împrumut" (ședința din 2 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 25, p. 15, col. 1.

123 Intervenție în care se opune sistemului ca un deputat să prezinte în Adunare pe un reclamant (ședința din 2 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 25, p. 17, col. 2.

124 Intervenție cu privire la necesitatea uniformei ușierilor Adunării (ședința din 2 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 25, p. 18, col. 2.

125 Intervenție cu privire la cercetarea de urgență de către secțiunea a VI-a a „sămii Adunării" pe luna februarie (ședința din 4 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 26, p. 19, col. 2.

126 Intervenție prin care se opune a se lua în discuțiune moțiunea deputatului Grigoriu referitoare la construirea de șosele (ședința din 4 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 26, p. 22, col. 2, p. 23, col. 1.

127 Intervenții cu privire la plăcile comandate „pentru a se cunoaște membrii județelor sătești" (ședința din 4 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 26, p. 26, col. 2.

128 Intervenții în care arată cum a înțeles secțiunea a VI-a să rezolve plîngerile primite de Adunare (ședința din 4 martie 1861),

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 26, p. 27, col. 1—2, p. 28, col. 2.

129 Intervenție referitoare la litigiul de proprietate între arendașii Gilcă și Gorovei privind satul Blebea (ședința din 4 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 26, p. 29. col. 1.

130 Recomandă examinarea plîngerii locuitorilor din satul Blebea de către comisiile cultelor și administrativă, împreună cu plîngerile arendașilor Gilcă și Gorovei (ședința din 4 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 26, p. 29, col. 2.

131 Intervenție cu privire la plîngerea negustorului A. Malecsa referitoare la întîrzierea judecării unui proces de către tribunalul comercial din Galați (ședința din 4 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 26, p. 29, col. 2.

132 Intervenție cu privire la o petiție a lui C. Sion referitoare la „nedreptățirea ce i s-ar fi făcut de către Curtea Princiară" (ședința din 4 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 26, p. 29, col. 2.

133 Intervenție cu privire la atribuțiile secțiunii a VI-a și ale Camerei cu privire la rezolvarea petițiilor primite (ședința din 4 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 26, p. 30, col. 1—2, p. 31, col. 1.

134 Intervenții cu privire „la suplica lui D. T. Vasiliu privitoare la paguba ce sufere din antrepriza lemnilor ce s-au angajat a da miliției" (ședința din 4 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 26, p. 30, col. 2, p. 31, col. 1, p. 32, col. 1.

135 Intervenție în legătură cu plîngerea cetățenilor din Iași contra taxei pentru „curățitul ulițelor" (ședința din 4 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 26, p. 32, col. 1—2.

136 Intervenție cu privire la plîngerea lui Em. Frunză, „atingătoare de procesul ce are cu medelniceru Gheltu, neamul Bîrsesc si Bolesc pentru otară de moșie" (ședința din 4 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 26, p. 32, col. 2.

137 Intervenții cu privire la modul de a se rezolva diferite petiții care vin la Adunare (ședința din 4 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 26, p. 33, col. 1—2, p. 34, col. 1.

138 Intervenții în legătură cu petiția lui L. Bogdan relativă la un proces al acestuia asupra moșiei Grozești (ședința din 4 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 26, p. 33, col. 2, p. 35, col. 1, 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

139 Intervenţii cu privire la plîngerea lui C. Negruzzi relativă la pagubele ce a suferit în urma angajamentului luat de a furniza o cantitate de lemne Ministerului Lucrărilor Publice (şedinţa din 8 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 28, p. 48, col. 1, p. 50, col. 1.

140 Intervenţii cu privire la proiectul de lege referitor la înfiinţarea cimitirelor (şedinţa din 8 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 28, p. 51; col. 2, p. 52, col. 1. 2, p. 53, col. 1—2.

141 Intervenţie referitoare la data prezentării proiectului de lege rurală (şedinţa din 8 martie 1861), în „Supl. estraord al «M. O.»", Pr. v., nr. 28, p. 54, col. 1.

142 Intervenţii cu privire la darea în judecată a unor prefecţi „şi în problema listelor electorale din judeţul Roman" (şedinţa din 11 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 29, p. 58, col. 2; p. 59, col. 2.

143 Intervenţii pledînd în favoarea alegerii unui singur mitropolit pentru ambele Principate (şedinţa din 11 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 29, p. 61, col. 2, p. 62, col. 1, 2, p. 63, col. 1.

144 Intervenţie polemică cu I. Sturdza (şedinţa din 11 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 29, p. 63, col. 2, p. 64, col. 1.

145 Intervenţii cu privire la dreptul protoiereilor de a participa la alegerea episcopilor (şedinţa din 11 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 29, p. 66, col. 2, p. 67, col. 1, 2.

146 Intervenţie cu privire la mediul din care trebuie făcută alegerea mitropoliţilor (şedinţa din 11 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 29, p. 69, col. 1.

147 Intervenţie în care arată că pentru alegerea mitropoliţilor nu trebuie luat ca exemplu sistemul de recrutare a episcopilor din Franţa şi Belgia (şedinţa din 11 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 29, p. 70, col. 2.

148 Intervenţie în care arată că pentru alegerea mitropoliţilor respectarea convenţiei nu este absolut necesară (şedinţa din 11 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 29, p. 71, col. 2.

149 Intervenţie referitoare la opinia lui P. Balş privind alegerea mitropoliţilor (şedinţa din 11 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 29, p. 72, col. 1.

150 Intervenţie cu privire la o plîngere a lui Gh. Asachi împotriva sa (şedinţa din 14 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O»", Pr. v., nr. 30, p. 74, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

151 Intervenţii cu privire la propunerea lui P. Balş relativă la art. V din „proiectul de lege pentru alegerea mitropoliţilor" (şedinţa din 14 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 39, p. 74, col. 2, p. 75, col. 1.

152 Intervenţie cu privire la proiectul de lege „pentru întocmirea Camerilor Consultative de Agricultură şi Consiliul General de Agricultură" (şedinţele din 14 şi 17 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 30, p. 83, col. 2; nr. 32, p. 89, col. 2.

153 Intervenţie cu privire la „petiţia arendaşilor moşiei Bogdăneşti relativ la tăierea parchetelor de pădure" (şedinţa din 17 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 32, p. 88, col. 2.

154 Intervenţii cu privire la exploatarea moşiei Bogdăneşti „înconjurătoare monastirei Rîşca" (şedinţa din 17 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 32, p. 93, col. 1, p. 94, col. 1, 2.

155 Intervenţie cu privire la problema rezolvării petiţiilor ce se prezintă Adunării (şedinţa din 17 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 32, p. 96, col. 2.

156 Intervenţii cu privire la proiecte de modificare a legii presei (şedinţa din 17 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 32, p. 99, col. 1.

157 Intervenţie în legătură cu cererea lui Alecu Catargiu de a fi despăgubit pentru nişte robi eliberaţi (şedinţa din 17 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 32, p. 102, col. 2, p. 103, col. 1.

158 Intervenţie cu privire la acuzaţia de delapidare ce se aduce fostului cabinet prin acordarea de pensii doamnelor Copşa şi Bolberiţă (şedinţa din 17 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 32, p. 105, col. 2, p. 106, col. 1, p. 107, col. 1, 2.

159 Intervenţii cu privire la problema exploatării pădurii de pe moşia Bogdăneşti (şedinţa din 21 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 33, p. 114, col. 1—2, p. 115, col. 1.

160 Intervenţie cu privire la petiţia adresată Adunării de către „plenipotentul răzeşilor din hotarul Tazlău" (şedinţa din 21 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 33, p. 130, col. 1.

161 Intervenţie cu privire la petiţia adresată Adunării de către doctorul Sifer (şedinţa din 21 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 33, p. 130, col. 1—2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

162 Intervenţii cu privire la petiţia adresată Adunării de către maicile de la schitul Giurgeni (şedinţa din 21 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 33, p. 130, col. 2, p. 131, col. 1.

163 Intervenţie cu privire la cererea lui Alecu Catargiu de a li despăgubit pentru un număr de robi eliberaţi (şedinţa din 21 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 33, p. 131, col. 2, p. 132, col. 1.

164 Amendament relativ la discutarea petiţiei lui Alecu Catargiu în legătură cu despăgubirile pentru un număr de ţigani dezrobiţi (şedinţa din 21 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 33, p. 132, col. 1.

165 Discurs cu privire la proiectul de lege rurală (şedinţa din 27 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 35, p. 4, col. 1, p. 6, col. 2

166 Intervenţie polemică cu Gr. Balş în problema examinării proiectului de lege rurală în şedinţa comună a Camerelor din ambele Principate; problema unirii Camerelor (şedinţa din 27 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 35, p. 10, col. 2, p. 11, col. 1, 2, p. 13, col. 2, p. 14, col. 1.

167 Intervenţii prin care se opune a se acorda despăgubiri lui A. Catargiu pentru ţiganii dezrobiţi (şedinţa din 29 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 36, p. 20, col. 2, p. 21, col. 1, 2, p. 22, col. 2, p. 23, col. 1

168 Intervenţie cu privire la acordarea unei pensii văduvei Paraschiva Ciupenski născută Rosetti (şedinţa din 29 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 36, p. 33, col. 1.

169 Intervenţie cu privire la acordarea de pensie maiorului Ioan Eni (şedinţa din 29 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 36, p. 34, col. 2.

170 Intervenţii prin care cere ca secţiunea financiară a Adunării înainte de a opina pentru acordarea de pensii să ceară „de la instanţia în care au servit (solicitanţii) lămuriri despre neprihănita lor purtare" (şedinţa din 29 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 36, p. 34, col. 2, p. 35, col. 1.

171 Intervenţie în care cere ca solicitanţii de pensii să depună şi certificate de bună purtare eliberate de instituţiile unde au servit (şedinţa din 29 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 36, p. 35, col. 1—2.

172 Propunere ca solicitanţii de pensii să prezinte pe lîngă alte acte şi certificat de bună purtare eliberat de instituţia în care au lucrat (şedinţa din 29 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 36, p. 36, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

173 Intervenţie cu privire la acordarea pensiei numai pe baza anilor de serviciu (şedinţa din 29 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 36, p. 37, col. 2.

174 Intervenţii cu privire la cererea de pensii prezentată de D. Buşilă (şedinţa din 29 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 36, p. 37, col. 2.

175 Intervenţie în legătură cu pensia solicitată de văduva Smaranda Homiceanu (şedinţa din 29 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 63, p. 38, col. 1.

176 Intervenţii în chestiune de regulament (şedinţa din 29 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 36, p. 38, col. 2, p. 40, col. 2.

177 Intervenţie cu privire la cererea de pensie a maiorului Constantin Vintilă (şedinţa din 29 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 36, p. 39, col. 2.

178 Intervenţii cu privire la absentarea deputaţilor de la şedinţele Adunării (şedinţa din 1 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 37, p. 41, col. 2, p. 42, col. 1, 2.

179 Intervenţii cu privire la măsurile luate pentru stîrpirea lăcuştelor (şedinţa din 1 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 37, p. 44, col. 2, p. 45, col. 1, p. 46, col. 1, 2.

180 Intervenţie cu privire la cererea de pensie prezentată de N. Singurov (şedinţa din 1 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., 37, p. 48, col. 2.

181 Intervenţii cu privire la cererea de pensie prezentată de preotul Dimitrie Petru de la biserica Sf. Spiridon din Iaşi (şedinţa din 1 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 37, p. 53, col. 1.

182 Propunere de a se acorda pensie preotului Dimitrie Petru de la Biserica Sf. Spiridon din Iaşi (şedinţa din 1 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 37, p. 63, col. 2.

183 Intervenţie cu privire la „proiectul de lege pentru exproprierea edificiului de teatru proprietate a prinţului Mihail Sturdza" (şedinţa din 1 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 37, p. 55, col. 2.

184 Intervenţie cu privire la cererea de pensie a preotului Butureanu (şedinţa din 7 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 39, p. 68, col. 1—2, p. 69, col. 1.

185 Intervenţie cu privire la dreptul la pensie al protopopilor (şedinţa din 7 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 39, p. 69, col. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

5 Amendament cu privire la cererea de pensie a preotului Butureanu (şedinţa din 7 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 39, p. 691.

7 Intervenţie cu privire la cercetarea de către guvern a cererilor de pensie „pentru retragere" (şedinţa din 7 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 39, p. 70, col. 1.

8 Intervenţie cu privire la raportul secţiei a V-a referitor la „dezlegarea dată de Ministerul Justiţiei pentru datoriile ce fac femeile măritate" (şedinţa din 12 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 40, p. 78, col. 2.

9 Intervenţii cu privire la desfiinţarea schitului Preuteştii, făcut pe o moşie particulară (şedinţa din 12 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 40, p. 83, col. 2, p. 84, col. 1.

10 Intervenţii prin care se opune amendamentului lui R. Rosetti de a se modifica legea pentru desfiinţarea unor schituri (şedinţa din 12 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 49, p. 84, col. 1, 2, p. 85, col. 1.

11 Intervenţie cu privire la proiectul de lege „pentru modificarea par. 41 şi 42 capitolul III, şi par. 45 capitolul V, din legea presei", referitoare la cauţiunea ce trebuia depusă „pentru deschiderea jurnalelor politice", (şedinţa din 12 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 40, p. 87, col. 1.

12 Intervenţii cu privire la plîngerea maicilor de la schitul Giurgeni împotriva măsurii de a se desfiinţa schitul (şedinţa din 12 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 40, p. 88, col. 2, p. 92, col. 1, 2, p. 93, col. 1, p. 95, col. 2.

13 Propunere cu privire la amînarea discuţiei privitoare la desfiinţarea schitului Giurgeni (şedinţa din 12 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 40, p. 92, col. 1.

14 Amendament cu privire la situaţia călugăriţelor de la schitul Giurgeni (şedinţa din 12 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 40, p. 95, col. 2.

15 Intervenţie în problema de regulament (şedinţa din 12 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 40, p. 96, col. 2.

16 Intervenţii cu privire la acordarea unui ajutor pentru reparaţia bisericii protestante din Iaşi (şedinţa din 15 mai 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 47, p. 100, col. 2, p. 10, col. 1.

17 Interpelare cu privire la stadiul în care se află elaborarea proiectului de lege referitor la construirea căilor ferate (şedinţa din 15 mai 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v. nr. 47, p. 102, col. 1—2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

198 Intervenţii cu privire la modificarea legii referitoare la desfiinţarea unor schituri (şedinţa din 15 mai 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 47, p. 102, col. 2, p. 103, col. 1, 2.

199 Intervenţii cu privire la plîngerile ţăranilor din satul Blebea, precum şi ale arendaşilor Gîlcă şi Gorovei de pe acea moşie (şedinţa din 15 mai 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 47, p. 107, col. 1, p. 108, col. 1, p. 109, col. 1.

200 Intervenţie cu privire la încheierea procesului-verbal de închidere a sesiunii (şedinţa din 22 mai 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 52, p. 111, col. 2.

LUCRĂRI SUBSCRISE ŞI DE MIHAIL KOGĂLNICEANU

201 Amendament pentru exceptarea încasării impozitului pe băuturi spirtoase (şedinţa din 9 februarie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 19, p. 236, col. 1.

LUCRĂRI CITITE DE MIHAIL KOGĂLNICEANU

202 Foiletonul secţiunii a VI-a referitoare la cererile de indigenat (şedinţa din 4 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 26, p. 27, col. 2, p. 28, col. 1, 2, p. 29, col. 1, 2, p. 30, col. 2, p. 32, col. 1, 2, p. 34, col. 1—2, p. 35, col. 2.

203 Raportul secţiunii a VI-a cu privire la petiţiile „ce i s-au trimis de Adunare" (şedinţa din 21 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 33, p. 129, col. 1, p. 130, col. 1.

204 Raportul comisiei însărcinată de a redacta un proiect de adresă către domn referitor la proiectul de lege privind chestiunea rurală (şedinţa din 29 martie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 36, p. 18, col. 1—2.

205 „Foileton de suplicele pentru secţiunea (a VI-a) opinează a se trimite pe la diferite secţiuni" (şedinţa din 7 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v. nr. 39, p. 58, col. 2, p. 59, col. 1—2.

206 Foiletonul secţiunii a VI-a cu privire la petiţiile ce i s-au trimis (şedinţa din 12 aprilie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 40, p. 77, col. 2, p. 78, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

SESIUNEA ADUNĂRII LEGISLATIVE 1861—1862

4 decembrie 1861—14 decembrie 1861

DISCURSURI, INTERVENȚII, AMENDAMENTE, PROPUNERI, MOȚIUNI

1 Intervenție cu privire la aplicarea regulamentului la primele lucrări care trebuie făcute de către Adunare (ședința din 4 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 2, p. 2, col. 2, p. 2, col. 1.

2 Intervenție cu privire la alegerea biroului definitiv al Adunării (ședința din 4 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 2, p. 4, col. 1.

3 Intervenție cu privire la modul cum trebuie considerate abținerile de la vot (ședința din 4 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 2, p. 4, col. 2.

4 Intervenție cu privire la alegerea ca deputat al lui Manolache Costachi (ședința din 4 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 2, p. 9, col. 2.

5 Intervenție cu privire la inoportunitatea tipăririi rapoartelor comisiilor de verificare a titlurilor de deputați (ședința din 4 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 2, p. 10, col. 1.

6 Intervenție cu privire la propunerea lui Gr. M. Sturdza de a fi dat în judecată prefectul jud. Tutova pentru falsificarea listelor de alegători pentru alegerea lui Manolache Costachi ca deputat (ședința din 4 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 2, p. 10, col. 1, 2, p. 11, col. 1, 2, p. 12, col. 1—2.

7 Intervenție în legătură cu absența deputatului N. Catargiu (ședința din 7 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 3, p. 2, col. 1.

8 Intervenții cu privire la cererea advocatului Fătu și atribuțiile Curții Princiare după înființarea Curții de Casație (ședința din 7 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 3, p. 3, col. 1, 2, p. 4, col. 1.

9 Intervenții cu privire la precizarea majorității de 2/3 în acordarea votărilor de către Adunare (ședința din 7 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 3, p. 6, col. 1, 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

10 Intervenţii cu privire la alegerea comisiei care să redacteze proiectul de răspuns la mesajul tronului (şedinţa din 7 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 3, p. 8, col. 1.

11 Intervenţii cu privire la jurnalul Consiliului de Miniştri referitor la strîngerea impozitelor (şedinţa din 11 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 5, p. 3, col. 2.

12 Intervenţii cu privire la propunerea lui A. Panu referitoare la pregătirile în vederea strămutării Camerei la Bucureşti (şedinţa din 11 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 5, p. 3, col. 2, p. 4,

13 Intervenţie cu privire la terminarea cît mai urgentă a lucrărilor încredinţate Comisarilor (şedinţa din 11 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 5, p. 4, col. 2.

14 Intervenţie cu privire la votarea fără discuţii a proiectului de răspuns la mesajul tronului (şedinţa din 13 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 6, p. 2, col. 2.

15 Intervenţie cu privire la diurna ce se cuvine deputaţilor pentru deplasarea la Bucureşti (şedinţa din 14 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 7, p. 4, col. 1—2, p. 5, col. 1.

16 Intervenţie cu privire la plata lefurilor uşierilor Adunării (şedinţa din 14 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 7, p. 6, col. 1.

17 Propunere şi intervenţie cu privire la închiderea lucrărilor sesiunii pînă la 24 ianuarie 1862 cînd Adunarea se va întruni la Bucureşti (şedinţa din 14 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 7, p. 6, col. 1—2.

LUCRĂRI SUBSCRISE DE MIHAIL KOGĂLNICEANU

18 Propunerea de a se forma o comisie de urgenţă care să cerceteze „cît mai în grabă cazurile de tînguire cuprinse în petiţi advocatului Fătu" (şedinţa din 7 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 3, p. 3, col. 2.

19 Propunerea cu privire la precizarea majorităţii de 2/3 în acordarea voturilor de către Adunare (şedinţa din 7 decembrie 1861) în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 3, p. 4, col. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

20 „Raportul comisiunii verificatoarea titlurilor a doi deputați" — Gh. Cuciureanu și Mandachi Costachi (ședința din 4 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 2, p. 6, col. 2, p. 9, col. 1.

21 Proiectul de răspuns la mesajul tronului (ședința din 13 decembrie 1861), în „Supl. estraord. al «M. O.»", Pr. v., nr. 6, p. 1, col. 2, p. 2, col. 2.

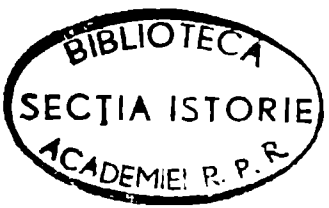

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CUPRINSUL

Pag.

Studiu introductiv XVII
Notă asupra ediției 1
Discursuri 8

I. Dorințele țării asupra viitoarei organizații a Principatelor Române 9
II. Discurs cu privire la Unirea Principatelor . . . 16
III. Discurs cu privire la problemele mari ce trebuie rezolvate de către Adunare 20
IV. Discurs cu privire la confiscarea „Buletinului" Adunării de către organele guvernului . . . 23
V. Intervenție în legătură cu problema participării comisarilor români la lucrările Comisiei însărcinate cu redactarea regulamentului navigației pe Dunăre . 26
VI. Discurs cu privire la acordarea de drepturi politice pentru toți locuitorii țării 28
VII. Intervenție cu privire la problemele ce trebuie luate în discuție de către Adunare 46
VIII. Moțiune prezentată în comitetul marilor proprietari. 50
IX. Discurs cu privire la reglementarea relațiilor dintre țărani și proprietari 53
X. Intervenție privind notele diplomatice trimise de Înalta Poartă în care acuză Adunarea în legătură cu trimiterea unei adrese de mulțumire către marile puteri 64
XI. Discurs cu privire la rolul și îmbunătățirea situației clerului mirean și monahal 66
XII. Discurs rostit la alegerea domnitorului Alexandru Ioan Cuza 79
XIII. Discurs ținut din partea deputaților moldoveni în Adunarea de la București 82
XIV. Intervenție în problema redactării Constituției . . 87
XV. Intervenție privind proiectul de lege referitor la recrutare 91
XVI. Intervenții în legătură cu acordarea de recompense și pensii văduvelor și răniților în urma luptei din Dealul Spirii (1848) 97
XVII. Discurs referitor la articolul 1 din Constituție . . 102

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

XVIII. Intervenţii în legătură cu discutarea articolului 6 din proiectul de Constituţie referitor la libertatea individuală 114
XIX. Discurs cu privire la situaţia mănăstirilor pământene neînchinate 119
XX. Intervenţii în legătură cu regimul actelor de stare civilă 127
XXI. Intervenţiile referitoare la articolul 24 din proiectul de Constituţie privitor la libertatea presei . . 140
XXII. Intervenţii cu privire la articolul 21 din proiectul de Constituţie referitor la libertatea întrunirilor . . 146
XXIII. Intervenţii în care se opune luării în discuţie a chestiunii ţărăneşti 151
XXIV. Intervenţie în legătură cu instituirea instanţei „juraţilor" 158
XXV. Amendamente şi intervenţii cu privire la art. 126 din Proiectul de Constituţie referitor la averile bisericilor şi mănăstirilor 161
XXVI. Amendament şi discurs la articolul 145 din proiectul de Constituţie referitor la stabilirea capitalei ţării . 168
XXVII. Intervenţii în legătură cu articolul 147 din proiectul de Constituţie referitor la legea electorală. . . 176
XXVIII. Intervenţii în legătură cu articolul 15 din proiectul de lege electorală referitor la dreptul de a fi ales . 182
XXIX. Intervenţii cu privire la articolul 23 din proiectul de lege electorală referitor la sistemul de completare a numărului de alegători 186
XXX. Discurs cu prilejul discutării în ansamblu a proiectului de Constituţie. 191
XXXI. Discurs asupra alegerii colegiului alegătorilor direcţi din oraşul Piatra 196
XXXII. Discurs cu privire la raportul comisiei de anchetă referitor la activitatea guvernului. 207
XXXIII. Program de guvernământ prezentat în faţa Adunării 216
XXXIV. Discurs şi intervenţii cu privire la proiectul de buget pe anul 1860 221
XXXV. Discurs pentru apărarea guvernului din 30 aprilie 1860 230
XXXVI. Discurs cu privire la proiectul de lege rurală . . 309
XXXVII. Discurs cu privire la alegerea lui Al. C. Moruzi ca deputat de Vaslui 315
XXXVIII. Propunere şi intervenţie cu privire la închiderea lucrărilor sesiunii 335
Activitatea parlamentară a lui Mihail Kogălniceanu în epoca Unirii (bibliografie) 337

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Redactor responsabil de carte : I. Peker
Tehnoredactor : Gh. Popovici
Corector : I. Bancu

Dat la cules 3.10.959. Bun de tipar 10.12.959. Tiraj 2000+ 160 exemplare. Hîrtie semivelină de 65 gr./m.p. Format 54×84/16. Coli editoriale 24,67. Coli tipar 27,75. A.: 01230/959. Pentru bibliotecile mari indicele de clasificare: 9(R)222. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare: 9(R).

Tiparul executat sub comanda 3023 la Întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918", str. Grigore Alexandrescu, nr. 93—95, București — R.P.R.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ERATA

Pag.	rîndul	în loc de:	se va citi;
46	ult. jos	păşirea peşcheşului	păzirea peşcheşului
59	23 de sus	partizaninilor	partizanilor
64	8 de sus	o îndreptate	o îndreptare
75	9 de sus	puţin	puţină
77	16 de sus	Noi nu ne-am împlinit misia dacă	Noi nu ne-am fi împlinit misia dacă
87	13 de sus	legiuuiri şi ofiss	legiuiri şi ofise
88	25 de sus	cu legea	ci legea
101-102	—	nota 36 din pag. 101 trebuie citită în pag. 102.	
140	ult. jos	subscrie-	subscrierea
141	nota rînd 1	rapport	rapports
142	nota rînd 8	privirilor	privirile
202	17 de sus	La întrebarea; ce făcui,	La întrebarea ce făcui,
268	10 de sus	slugind	sluţind

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lei 11,50

d 801

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro